0100

श्रीस्कन्दपुराणान्तर्गत सेतुमा-
हात्म्यम

Script: Devanagari
meterial: P.

अथश्रीसेतुमाहात्म्यप्रारंभः

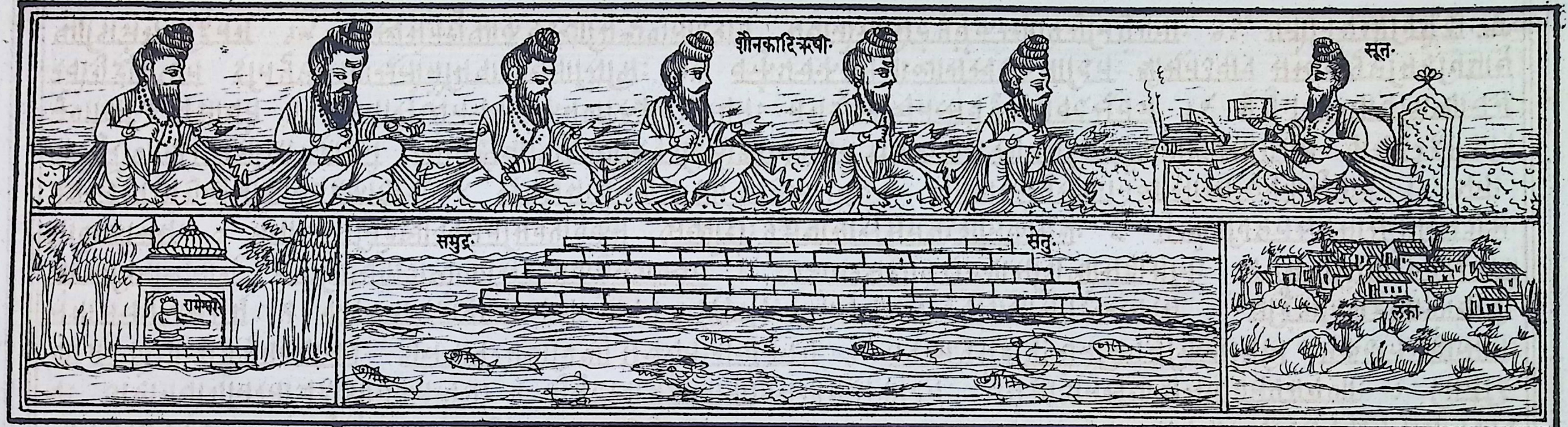
शौनकादिऋषी·
सूत·
रामेश्वर
समुद्र·
सेतु·
लंका·

श्रीगणेशायनमः शुक्लांबरधरंविष्णुंशशिवर्णंचतुर्भुजम् प्रसन्नवदनंध्यायेत्सर्वविघ्नोपशांतये १ नैमिषारण्यनिलयेऋषयःशौनकाद
यः अष्टांगयोगनिरताब्रह्मज्ञानैकतत्पराः १ मुमुक्षवोमहात्मानोनिर्ममाब्रह्मवादिनः धर्मज्ञाअनसूयाश्चसत्यव्रतपरायणाः २ जितेंद्रि-
याजितक्रोधाःसर्वभूतदयालवः भक्त्यापरमयाविष्णुमर्चयंतःसनातनम् ३ तपस्तेपुर्महापुण्येनैमिषेमुक्तिदायिनि एकदातेमहात्मानः
समाजंचक्रुरुत्तमम् ४ कथयंतोमहापुण्याःकथाःपापप्रणाशिनीःभुक्तिंमुक्तेरुपायंचजिज्ञासंतःपरस्परम् ५ षड्विंशतिसहस्राणांऋषी
णांभावितात्मनाम् तेषांशिष्यप्रशिष्याणांसंख्यांकर्तुंनशक्यते ६ अत्रांतरेमहाविद्वान्व्यासशिष्योमहामुनिः अगमन्नैमिषारण्यंसूतःपौ
राणिकोत्तमः ७ तमागतंमुनिंदृष्ट्वाज्वलंतमिवपावकम् अर्घ्याद्यैःपूजयामासुर्मुनयःशौनकादयः ८ सुखोपविष्टंतंसूतमासनेपरमेशुभे
पप्रच्छुःपरमंगुह्यंलोकानुग्रहकांक्षया ९ सूतधर्मार्थतत्वज्ञस्वागतंमुनिपुंगव श्रुतवांस्त्वंपुराणानिव्यासात्सत्यवतीसुतात् १० अतः
सर्वपुराणानामर्थज्ञोसिमहामुने कानिक्षेत्राणिपुण्यानिकानितीर्थानिभूतले ११ कथंवालप्स्यतेमुक्तिर्जीवानांभवसागरात् कथंहरेहरोवापि
नृणांभक्तिःप्रजायते १२ केनसिध्येतचफलंकर्मणस्त्रिविधात्मनः तत्तच्चान्यच्चतत्सर्वंकृपयावदसूतज १३ ब्रूयुःस्निग्धायशिष्यायगु
रवोगुह्यमप्युत इतिपृष्टस्तदासूतोनैमिषारण्यवासिभिः १४ वक्तुंप्रचक्रमेनत्वाव्यासंस्वगुरुमादितः श्रीसूतउवाच सम्यक्पृष्टमिदंविप्रायु
ष्माभिर्जगतोहितम् १५ रहस्यमेतद्युष्माकंवक्ष्यामिशृणुतादरात् मयानोक्तमिदंपूर्वंकस्यापिमुनिपुंगवाः १६ मनोनियम्यविप्रेंद्राःशृ-

णुध्वंभक्तिपूर्वकम् अस्तिरामेश्वरंनामरामसेतुपवित्रितम् १७ क्षेत्राणामपिसर्वेषांतीर्थानामपिचोत्तमम् दृष्टमात्रेणनत्सेतुंमुक्तिःसंसा
रसागरात् १८ हरेहरौचभक्तिःस्यात्तथापुण्यसमृद्धिता कर्मणस्त्रिविधस्यापिसिद्धिःस्यान्नात्रसंशयः १९ योनरोजन्ममध्येतुसेतुं
भक्त्यावलोकयेत् तस्यपुण्यफलंवक्ष्येशृणुध्वंमुनिपुंगवाः २० मातृतःपितृतश्चैववद्धिकोटिकुलसंयुतः निर्विश्यशंभुनाकल्पंततोमोक्ष
त्वमश्नुते २१ गण्यंतेपांसवोभूमेर्गण्यंतेदिवितारकाः सेतुदर्शनजंपुण्यंशेषेणापिनगण्यते २२ समस्तदेवतारूपःसेतुबंधःप्रकीर्तितः
तद्दर्शनवतःपुंसोकःपुण्यंगणितुंक्षमः २३ सेतुंदृष्ट्वानरोविप्राःसर्वयागकरःस्मृतः स्नातश्चसर्वतीर्थेषुतपोतप्यनचाखिलम् २४ सेतुं
गच्छेतियोब्रूयात्यंकंवापिनरद्विजाः सोपितत्फलमाप्नोतिकिमन्येर्बहुभाषणैः २५ सेतुस्नानकरोमर्त्यःसप्तकोटिकुलान्वितः संप्रा
प्यविष्णुभवनंतत्रैवपरिमुच्यते २६ सेतुंरामेश्वरंलिंगंगंधमादनपर्वतम् चिंतयन्मनुजःसत्यंसर्वपापैःप्रमुच्यते २७ मातृतःपितृतश्चैव
लक्षकोटिकुलान्वितः कल्पत्रयंशंभुपदेस्थित्वातत्रैवमुच्यते २८ मूषावस्थांवसाकूपंतथावैतरणींनदीम् श्वभक्षंमूत्रपानंचसेतुस्ना-
यीनपश्यति २९ तप्तशूलतप्तशिलापुरीषह्रदमेवच तथाशोणितकूपंचसेतुस्नायीनपश्यति ३० शल्मल्यारोहणंरक्तभोजनंकृमिभो
जनम् स्वमांसभोजनंचैववह्निज्वालाप्रवेशनम् ३१ शिलावृष्टिंवह्निवृष्टिंनरकंकालसूत्रकम् क्षारोदकंचोष्णतोयंनयात्सेत्ववलोककः
३२ सेतुस्नायीनसेविप्राःपंचपातकवानपि मातृतःपितृतश्चैवशतकोटिकुलान्वितः ३३ कल्पत्रयंविष्णुपदेस्थित्वातत्रैवमुच्यते अ

धःशिरःशोषणंचनरकंक्षारसेवनम् ३४ पाषाणयंत्रपीडांचमरुत्प्रपतनंतथा पुरीषलेपनंचैवतथाक्रकचदारणम् ३५ पुरीषभोजनंरेतःपानंसंधिषुदाहनम्
अंगारशय्याभ्रमणंतथामुसलमर्दनम् ३६ एतानिनरकाण्यद्धासेतुस्नायीनपश्यति सेतुस्नानंकरिष्येहमितिबुद्ध्याविचिंतयन् ३७ गच्छेच्छनपदंयस्तुस
महापातकोपिसन् बहूनांकाष्ठयंत्राणाकर्षणंशस्त्रभेदनम् ३८ पतनोत्पतनंचैवगदादंडनिपीडनं गजदंतैश्चहननंनानाभुजगदंशनं ३९ धूमपानंपाशबंधं
नानाशूलनिपीडनं मुखेचनासिकायांचक्षारोदकनिषेचनं ४० क्षारांबुपाननरकंतप्तायःसूचिभक्षणम् एतानिनरकाण्यद्धा नयातिगतपातकः ४१ क्षारां
बुपूर्णरंध्राणांप्रवेशंसेहभोजनम् स्नायुच्छेदंस्नायुदाहमस्थिभेदनमेवच ४२ श्लेष्मादनंपित्तपानंमहातिक्तनिषेवणम् अत्युष्णतैलपानंचपानंक्षारोदक
स्यच ४३ काषायोदकपानंचतप्तपाषाणभोजनं अत्युष्णसिकतास्नानंतथादशनमर्दनं ४४ तप्तायःशयनंचैवसंतप्तांबुनिषेचनं सूचिप्रक्षेपणंचैवनेत्रयो
र्मुखसंधिषु ४५ शिश्नेसवृषणेचैवह्ययोभारस्यबंधनं वृक्षाग्रात्पतनंचैवदुर्गंधपरिपूरिते ४६ तीक्ष्णधारास्त्रशय्यांचरेतःपानादिकंतथा इत्यादिनरकान्
घोरान्सेतुस्नायीनपश्यति ४७ सेतुसैकतमध्येयःशेतेतत्पांसुकुंठितः यावंतःपांसवोलग्नास्तस्यांगेविप्रसत्तमाः ४८ तावंतोब्रह्महत्यानांनाशःस्यान्नात्रसं
शयः सेतुमध्यस्थवातेनयस्यांगंस्पृश्यतेखिलम् ४९ सुरापानायुतंतस्यतत्क्षणादेवनश्यति वर्ततेयस्यकेशास्तुवपनात्सेतुमध्यतः ५० गुरुतल्पायु
तंतस्यतत्क्षणादेवनश्यति यस्यास्थिसेतुमध्येतुस्थापितंपुत्रपौत्रकैः स्वर्णस्तेयायुतंतस्यतत्क्षणादेवनश्यति ५१ स्मृत्वायःसेतुमध्येतुस्नानंकुर्याद्द्विजोत्तमाः
महापातकिसंसर्गीदोषस्तस्यलयंव्रजेत् ५२ मार्गभेदीस्वार्थपाकीयतिब्राह्मणदूषकः अत्याशीवेदविक्रेतापंचैते ब्रह्मघातकाः ५३ ब्रा

ह्मणान्यःसमाहूयदास्यामीतिधनादिकम् पश्चान्नास्तीतियोब्रूतेब्रह्महासोपिकीर्तितः ५४ परिज्ञाययतोधर्मान्नतस्मैयोद्वेषमाचरेत् अवजानातिवाविप्राब्रह्महासोपिकीर्तितः ५५ जलपानार्थमायातंगोवृंदंतुजलाशये निवारयतियोविप्राब्रह्महासोपिकीर्तितः ५६ सेतुसेव्यतुतेसर्वेमुच्यंतेदोषसंचयैः ब्रह्मघातकतुल्यायेसंतिचान्येद्विजोत्तमाः ५७ तेसर्वेसेतुमागत्यमुच्यंतेनात्रसंशयः औपासनपरित्यागीदेवतान्नस्यभोजकः ५८ सुरापयोषित्संसर्गीगणिकान्नाशनस्तथा गणान्नभोजकश्चैवपतितान्नरतश्चयः ५९ एतेसुरापिनःप्रोक्ताःसर्वकर्मबहिष्कृताः सेतुस्नानेनमुच्यंतेतेसर्वेहतकिल्बिषाः ६० सुरापतुल्यायेचान्येमुच्यंतेसेतुमज्जनात् कंदमूलफलानांचकस्तूरीपट्टवाससां ६१ पयश्चंदनकर्पूरक्रमुकाणांतथैवच मध्वाज्यताम्रकांस्यानारुद्राक्षाणांतथैवच ६२ चोरकास्तुपरिज्ञेयासुवर्णस्तेयिनःसदा तेसेतुक्षेत्रमागत्यमुच्यंतेनात्रसंशयः ६३ अन्येचस्तेयिनःसर्वेसेतुस्नानेनवैद्विजाः मुच्यंतेसर्वपापेभ्योनात्रकार्याविचारणा ६४ भगिनींपुत्रभार्यांचतथैवचरजस्वलाम् भ्रातृभार्यांमित्रभार्यांमद्यपांचपरस्त्रियं ६५ हीनस्त्रियंचविश्वस्तांयोभिगच्छतिरागतः गुरुतल्पीसविज्ञेयःसर्वकर्मबहिष्कृतः ६६ एतेचान्येचयेसंतिगुरुतल्पगतुल्यकाः तेसर्वेत्रविमुच्यंतेसेतुस्नानेनवैद्विजाः ६७ एतेसंसर्गिणोविप्रायेचान्येसंतिपापिनः सेतुस्नानेनमहतातेपिमोक्षमवाप्नुयुः ६८ यागंविनादेवलोकेघृताचीमेनकादिभिः संभोगकामिनोविप्राः स्नातुंसेतावघापहे ६९ अनिषेव्यरविंवह्निंअनुपास्यपरान्सुरान् शुभकामीजनःसेतौकुर्यात्स्नानंसभक्तिकं ७० तिलान्भूमिंसुवर्णंचधान्यतंडुलमेवच अदत्वेच्छंतितेस्वर्गंस्नातुंसेतौतुतेद्विजाः ७१ उपवासैर्व्रतैःकृत्स्नैरसंताप्यनिजांतनुं स्वर्गाभिलाषिणःपुंसःस्नातुंसेतौविमुक्तिदे ७२ सेतु

स्नानंमोक्षदंचमनःशुद्धिप्रदंतथा जपाद्धोमात्तथादानाद्यागाच्चतपसोपिच ७३ सेतुस्नानंविशिष्टंहि पुराणेपरिपठ्यते अकामनाकृतंस्नानंसेतौपापविनाशने ७४ अपुनर्भवदंप्रोक्तंसत्यमुक्तंद्विजोत्तमाः यःसंपदंसमुद्दिश्यस्नातिसेतौनरोमुदा ससंपदमवाप्नोतिविपुलांद्विजपुंगवाः शुद्ध्यर्थंस्नातिचेत्सेतौतदाशुद्धिमवाप्नुयात् ७६ रत्यर्थंयदिचस्नायादप्सरोभिर्नरोदिवि तदारतिमवाप्नोतिस्वर्गलोकेमरीजनैः ७७ मुक्त्यर्थंयदिचस्नायात्सेतौमुक्तिप्रदायिनि तदामुक्तिमवाप्नोतिपुनरावृत्तिवर्जितां ७८ सेतुस्नानेनधर्मःस्यात्सेतुस्नानादघक्षयः सेतुस्नानंद्विजश्रेष्ठाःसर्वकामफलप्रदं ७९ सर्वव्रताधिकंपुण्यंसर्वयज्ञोत्तरंस्मृतम् सर्वयोगाधिकंप्रोक्तंसर्वतीर्थाधिकंस्मृतं ८० इंद्रादिलोकभोगेषुरागोयेषांप्रवर्त्तते स्नातव्यंतैर्द्विजश्रेष्ठाःसेतौरामकृतेसकृत् ८१ ब्रह्मलोकेचवैकुंठेकैलासेपिशिवालये रंतुमिच्छाभवेद्येषांतेसेतौस्नांतुसादरं ८२ आयुरारोग्यसंपत्तिमतिरूपगुणाढ्यतां चतुर्णामपिवेदानांसांगानांपारगामितां ८३ सर्वशास्त्राधिगंतृत्वंसर्वमंत्रेषभिज्ञतां समुद्दिश्यतुयःस्नायात्सेतौसर्वार्थसिद्धिदे ८४ तत्तत्सिद्धिमवाप्नोतिसत्यंस्यान्नात्रसंशयः दारिद्र्यान्नरकाद्येचबिभ्यतिमनुजाभुवि ८५ स्नानंकुर्वंतुतेसर्वेरामसेतौविमुक्तिदे श्रद्धयासहितोमर्त्यःश्रद्धयारहितोपिवा ८६ इहलोकेपरत्रापिसेतुस्नायीनदुःखभाक् सेतुस्नानेनसर्वेषांनश्यतेपापसंचयः ८७ वर्द्धतेधर्मराशिश्चशुक्लपक्षेयथाशशी यथारत्नानिवर्द्धंतेसमुद्रेविविधान्यपि ८८ तथापुण्यानिवर्द्धंतेसेतुस्नानेनवैद्विजाः कामधेनुर्यथालोकेसर्वान्कामान्प्रयच्छति ८९ चिंतामणिर्यथादद्यात्पुरुषाणांमनोरथान् यथामरतरुर्दद्यात्पुरुषाणामभीप्सितम् ९० सेतुस्नानंतथानृणांसर्वाभीष्टान्प्रदास्यति अशक्तःसेतुयात्रायांदारिद्र्येणचमानवाः ९१ याचित्वासधनंशिष्टात्सेतौस्नानंसमाचरेत् सेतुस्नानसमंपुण्यंनत्रदातासमश्नुते ९२ तथाप्र-

रेणैकेनराघवः २३ हतेवालिनिसुग्रीवःकिष्किंधांप्रत्यपद्यत ततोवर्षास्वतीतासुसुग्रीवोवानराधिपः २४ सीतामानयितुंतूर्णंवानराणांमहाच
मूं समादायसमागच्छदंतिकंनृपपुत्रयोः २५ प्रस्थापयामासकपीन्सीतान्वेषणकांक्षया विदितायांतुवैदेह्यांलंकायांवायुसूनुना २६ द
त्तेचूडामणौचापिराघवोहर्षशोकवान् सुग्रीवेणानुजेनापिवायुपुत्रेणधीमता २७ तथान्यैःकपिभिश्चैवजांबवन्नलमुख्यकैः अन्वियमानोरा
मोसौमुहूर्तेभिजितिद्विजाः २८ विलंघ्यविविधान्देशान्महेंद्रंपर्वतंययौ चक्रतीर्थंततोगत्वानिवासमकरोत्तदा २९ तत्रैवतुसधर्मात्मासमा-
गच्छद्विभीषणः भ्रातावैराक्षसेंद्रस्यचतुर्भिःसचिवैःसह ३० प्रतिजग्राहरामस्तंस्वागतेनमहात्मना सुग्रीवस्यतुशंकाभूत्प्रणिधिःस्या
दयंत्विति ३१ राघवस्तस्यचेष्टाभिःसम्यक्स्वचरितैर्हितैः अदुष्टमेनंदृष्ट्वैवततएनमपूजयत् ३२ सर्वराक्षसराज्येनमभ्यषिंचद्विभीषणं
चक्रेचमंत्रिप्रवरंसहशंरविसूनुना ३३ चक्रतीर्थंसमासाद्यनिवसद्रघुनंदनः चिंतयन्राघवःश्रीमान्सुग्रीवादीनभाषत ३४ मध्येवानरमुख्या
नांप्राप्तकालमिदंवचः उपायःकोनुभवतांएतत्सागरलंघने ३५ इयंचमहतीसेनासागरश्चापिदुस्तरः अंभोराशिरयंनीलश्चंचलोर्म्मिसमाकु
लः ३६ उद्यन्मत्स्योमहानक्रशंखशुक्तिसमाकुलः क्वचिदौर्वानलाक्रांतःफेनवानतिभीषणः ३७ प्रकृष्टपवनाकृष्टनीलमेघसमन्वितः प्रल
यांभोधरारावःसारवाननिलोद्धतः ३८ कथंसागरमक्षोभ्यंतरामोवरुणालयं सैन्यैःपरिवृताःसर्वेवानराणांमहोजसां ३९ उपायैरधिगच्छामो
यथानदनदीपतिं कथंतरामःसहसाससैन्यावरुणालयं ४० शतयोजनमायातंमनसापिदुरासदं अतोनुविद्याबहवः कथंप्राप्याचमैथिली ४१

कष्टात्कष्टतरंप्राप्तावयमद्यनिराश्रयाः महाजलेमहावातेसमुद्रेहिनिराश्रये ४२ उपायंकंविधास्यामस्तरणार्थंवनौकसां राज्याद्भ्रष्टावनंप्राप्ताहृतासीतामृतःपिता ४३ इतोपिदुःसहंदुःखंयत्सागरविलंघनं धिक्‌धिग्गर्जितसंबोधेधिक्कृतांवारिराशितां ४४ कथंतद्वचनंमिथ्यामहर्षेःकुंभजन्मनः हत्वात्वंरावणंपापंपवित्रेगंधमादने ४५ पापोपशमनायाशुगच्छस्वेतियदीरितं श्रीसूतउवाच इतिरामवचःश्रुत्वासुग्रीवप्रमुखास्तदा ४६ ऊचुःप्रांजलयःसर्वेराघवंतंमहाबलं नौभिरेनंतरिष्यामःप्लवैश्चविविधैरिति ४७ मध्येवानरकोटीनांततोवाचविभीषणः समुद्रंराघवोराजाशरणंगंतुमर्हति ४८ खनितःसागरैरेषःसमुद्रोवरुणालयः कर्तुमर्हतिरामस्यतज्ज्ञातेःकार्यंसंबुद्धिः ४९ बिभीषणेनैवमुक्तोराक्षसेनविपश्चिता सांत्वयन्राघवःसर्वान्वानरानिदमब्रवीत् ५० शतयोजनविस्तारमशक्ताःसर्ववानराः तर्तुंप्लवोडुपैरेनंसमुद्रंसतिभीषणं ५१ नावोनसंतिसेनायाबह्व्यावानरपुंगवाः वणिजामुपघातंचकथमस्मद्विधश्चरेत् ५२ विस्तीर्णंचैवनःसैन्यंहन्याच्छिद्रेषुवापरः प्लवोडुपप्रतारोतोनैवात्रममरोचते ५३ बिभीषणोक्तमेवेदंमोदतेममवानराः अहंत्विमंजलनिधिमुपास्येमार्गसिद्धये ५४ नोचेद्दर्शयितामार्गंधक्ष्याम्येनमहंतदा महास्त्रैरप्रतिहतैरत्यग्निपवनोज्वलैः ५५ इत्युक्त्वासहसौमित्रिरुपस्पृश्याथराघवः प्रतिशिश्येजलनिधिंविधिवत्कुशसंस्तरे ५६ तदारामःकुशास्तीर्णेतीरेनदनदीपतेः संविवेशमहाबाहुर्वेद्यामिवहुताशनः ५७ शेषभोगनिभंबाहुमुपधायरघूद्वहः दक्षिणोदक्षिणंबाहुमुपास्तेमकरालयं ५८ तस्यरामस्यसुप्तस्यकुशास्तीर्णेमहीतले नियमादप्रमत्तस्यनिशास्तिस्रोतिचक्रमुः ५९ सास्त्रिरात्रोषित

स्तत्रनयज्ञोधर्मतत्परः उपास्तेस्मतदारामसागरंमार्गसिद्धये ६० नचदर्शयतेमंदस्तदारामस्यसागरः प्रयतेनापिरामेणयथार्हमपिपूजितः ६१
तथापिसागरोरामंनदर्शयतिचात्मनः समुद्रायततःक्रुद्धोरामोरक्तांतलोचनः ६२ समीपवर्तिनंचेदंलक्ष्मणंप्रत्यभाषत अद्यमद्बाणनिर्भिन्नैर्म
करैर्वरुणालयं ६३ निरुद्धतोयंसौमित्रेकरिष्यामिक्षणादहं सशंखशुक्ताजालंहिसमीनमकरंशनैः ६४ अद्यबाणैरमोघास्त्रैर्वारिधिंपरिशो
षये क्षमयाहिसमायुक्तंमामयंमकरालयः ६५ असमर्थंविजानातिधिक्क्षमामीदृशेजने नदर्शयतिसाम्नामेसागरोरूपमात्मनः ६६
चापमानयसौमित्रेशरांश्चाशीविषोपमान् सागरंशोषयिष्यामिपद्भ्यांयांतुप्लवंगमाः ६७ एनंलंघितमर्यादंसहस्रोर्मिसमाकुलं निर्मर्यादंक
रिष्यामिसायकैर्वरुणालयं ६८ महार्णवंक्षोभयिष्येमहादानवसंकुलं महामकरनक्राढ्यंमहावीचिसमाकुलं ६९ एवमुक्त्वाधनुष्पाणिः
क्रोधपर्याकुलेक्षणः रामोबभूवदुर्धर्षस्त्रिपुरघ्नोयथाशिवः ७० आकृष्यचापंकोपेनकंपयित्वाशरैर्जगत् मुमोचविशिखानुग्रान्त्रिपुरेषुय
थाभवः ७१ दीप्तबाणाश्चयेघोराभासयंतोदिशोदश प्राविशन्वारिधेस्तोयंदृप्तदानवसंकुलं ७२ समुद्रस्तुततोभीतोवेपमानःकृतांजलिः
अनन्यशरणोविप्राःपातालात्स्वयमुत्थितः ७३ शरणंराघवंभेजेकैवल्यपदकारणं तुष्टावराघवंविप्राभूत्वाशब्दैर्मनोरमैः ७४ समुद्रउवाच
नमामितेराघवपादपंकजंसीतापतेसौख्यदपादसेविनां नमामितेगौतमदारमोक्षदंश्रीपादरेणुंसुरवृंदसेव्यं ७५ सुंदप्रियादेहविदारिणे-
नमोनमोस्तुतेकौशिकयागरक्षिणे नमोमहादेवशरासभेदिनेनमोनमोराक्षससंघनाशिने ७६ रामरामनमस्यामिभक्तानामिष्टदायिनं अ

वतीर्णंरघुकुलेदेवकार्यचिकीर्षया ७७ नारायणमनाद्यंतंमोक्षदंशिवमच्युतं रामराममहाबाहोरक्षमांशरणागतं ७८ कोपंसंहरराजेंद्रक्षमस्वकरुणालय
भूमिर्वानोवियच्चापोज्योतींषिचरघूद्वह ७९ यत्स्वभावानिसृष्टानिब्रह्मणापरमेष्ठिना वर्तंतेतत्स्वभावानिस्वभावोमेत्वगाधता
८० विकारस्तुभवेद्गाधएतत्सत्यंवदाम्यहं लोभात्कामाद्भयाद्वापिरागाद्वापिरघूद्वह ८१ नवंशजगुणांहातुमुत्सहेयंकथंचन तत्करिष्ये
चसाहाय्यंसेनायास्तरणेतव ८२ इत्युक्तवंतंजलधिंरामोवादीन्नदीपतिं ससैन्योहंगमिष्यामिलंकांरावणपालितां ८३ तच्छोषमुपयाहित्वं
तरणार्थंममाधुना इत्युक्तस्तंपुनःप्राहराघवंवरुणालयः ८४ शृणुष्वावहितोरामश्रुत्वाकर्तव्यमाचर यद्याज्ञयातेशोष्यामिससैन्यस्ययिया
सतः ८५ अन्येप्याज्ञापयिष्यंतिमामेवंधनुषोबलात् उपायमन्यंवक्ष्यामितरणार्थंबलस्यते ८६ अस्तिह्यत्रनलोनामवानरःशिल्पिसंमतः
त्वष्टुःकाकुत्स्थतनयोबलवान्विश्वकर्मणः ८७ सयत्काष्ठंतृणंवापिशिलांवाक्षेप्स्यतेमयि सर्वंतद्धारयिष्यामिसतेसेतुर्भविष्यति ८८ सेतु
नातेनगच्छत्वंलंकांरावणपालितां उक्त्वेत्यंतर्हितेतस्मिन्रामोनलमुवाचह ८९ कुरुसेतुंसमुद्रेत्वंशक्तोह्यसिमहामते तदाब्रवीन्नलोवाक्यंरामंधर्मभृ
तांवरं ९० अहंसेतुंविधास्यामिह्यगाधेवरुणालये पित्रादत्तवरश्चाहंसामर्थ्येचापितत्समः ९१ मातुर्ममवरोदत्तोमंदरेविश्वकर्मणा शिल्प
कर्मणिमत्तुल्योभवितातेसुतस्त्विति ९२ पुत्रोहमौरसस्तस्यतुल्योवैविश्वकर्मणा अद्यैवकामंबध्नंतुसेतुंवानरपुंगवाः ९३ ततोरामविसृष्टास्ते
वानराबलवत्तराः पर्वतान्गिरिशृंगाणिलतातृणमहीरुहान् ९४ समाजह्रुर्महाकायागरुडानिलरंहसः नलश्चक्रेमहासेतुंमध्येनदनदीपतेः

९५ दशयोजनविस्तीर्णं शतयोजनमायतं जानकीरमणो रामः सेतुमेवमकारयत् ९६ नलेनवानरेंद्रेणविश्वकर्मसुतेनवै तमेवंसेतुमासाद्यरा
मचंद्रेणकारितं ९७ सर्वपातकिनोमर्त्यामुच्यंतेसर्वपातकैः व्रतदानतपोहोमैर्नतथातुष्यतेशिवः ९८ सेतुमज्जनमात्रेणयथातुष्यतिशंकरः
नतुल्यंविद्यतेतेजोयथासौरेणतेजसा ९९ सेतुस्नानेनचतथानतुल्यंविद्यतेक्वचित् तत्सेतुमूलंलंकायायत्ररामोथिसास्सया १०० वानरैःसेतु
मारेभेपुण्यंपापप्रणाशनं तद्दर्भशयनंनाम्नापश्चाल्लोकेषुविश्रुतं १०१ एवमुक्तंमयाविप्राःसमुद्रेसेतुबंधनं अत्रतीर्थान्यनेकानिसंतिपुण्यान्य
नेकशः १०२ नसंख्यान्नामधेयंवाशेषोगणयितुंक्षमः किंत्वहंप्रब्रवीम्यद्यतत्रतीर्थानिकानिचित् १०३ चतुर्विंशतितीर्थानिसंतिसेतौप्रधानतः
प्रथमंचक्रतीर्थंस्याद्वेतालवरदंततः १०४ ततःपापविनाशार्थंतीर्थंलोकेषुविश्रुतं ततःसीतासरःपुण्यंततोमंगलतीर्थकं १०५ ततःसकलपा-
पघ्नीनाम्नाचामृतवापिका ब्रह्मकुंडंततस्तीर्थंततःकुंडंहनूमतः १०६ आगस्त्यंहिततस्तीर्थंरामतीर्थमतःपरं ततोलक्ष्मणतीर्थंस्याज्जटाती
र्थमतःपरं १०७ ततोलक्ष्म्याःपरंतीर्थमग्नितीर्थमतःपरं चक्रतीर्थंततःपुण्यंशिवतीर्थमतःपरं १०८ ततःशंखाभिधंतीर्थंततोयामुनती-
र्थकं गंगातीर्थंततःपश्चाद्गयातीर्थमनंतरं १०९ ततःस्यात्कोटितीर्थाख्यंसाध्यानाममृतंततः मानसाख्यंततस्तीर्थंधनुष्कोटिस्ततःपरं ११०
प्रधानतीर्थान्येतानिमहापापहराणिच कथितानिद्विजश्रेष्ठास्सेतुमध्यगतानिवै १११ यथासेतुश्चबद्धोभूद्रामेणजलधौमहान् कथितंतच्चवि
प्रेंद्राःपुण्यंपापहरंतथा ११२ यःश्रुत्वाचपठित्वाचमुच्यतेमानवोभुवि ११३ अध्यायमेनंपठतेमनुष्यःशृणोतिवाभक्तियुतोद्विजेंद्राः ॥ सोनंत-

साप्नोतिजयंपरत्रपुनर्भवक्लेशमसौनगच्छेत् ११४ इतिश्रीस्कंदपुराणसेतुमाहात्म्येद्वितीयोऽध्यायः २ ऋषयऊचुः चतुर्विंशतितीर्थानि
यान्युक्तानित्वयामुने तेषांप्रधानतीर्थानांसेतौपापविनाशने १ आदिमस्यतुतीर्थस्यचक्रतीर्थमितिप्रथा कथंसमागतासूतवदास्माकंहि-
पृच्छतां २ श्रीसूतउवाच चतुर्विंशतितीर्थानांप्रधानानांद्विजोत्तमाः यदुक्तमादिमंतीर्थंसर्वलोकेषुविश्रुतं ३ स्मरणात्तस्यतीर्थस्यगर्भ
वासोनविद्यते विलयंयातिपापानिलक्षजन्मकृतान्यपि ४ तस्मिन्तीर्थेसकृत्स्नानात्स्मरणात्कीर्तनादपि लोकेततोधिकंतीर्थंतत्तुल्यंवाद्वि
जोत्तमाः ५ नविद्यतेमुनिश्रेष्ठाःसत्यमुक्तमिदंमया गंगासरस्वतीरेवापंपागोदावरीनदी ६ कालिंदीचैवकावेरीनर्मदाऽमणिकर्णिका अन्या
नियानितीर्थानिनद्यःपुण्यामहीतले ७ अस्यतीर्थस्यविप्रेंद्राःकोट्यंशेनापिनोसमाः धर्मतीर्थमितिप्राहुस्तत्तीर्थंहिपुराविदः ८ यथासमा
गतातस्यचक्रतीर्थमितिप्रथा तदिदानींप्रवक्ष्यामिशृणुध्वंमुनिपुंगवाः ९ सेतुमूलंहितत्प्रोक्तंतद्दर्भशयनंमतं तत्रैवचक्रतीर्थंतुमहापात
कमर्दनं १० पुराहिगालवोनाममुनिर्विष्णुपरायणः दक्षिणांभोनिधेस्तीरेहालास्यादविदूरतः ११ फुल्लग्रामसमीपेचतथाक्षीरसरोंतिके
धर्मपुष्करिणीतीरेसोतप्यतमहत्तपः १२ युगानामयुतंब्रह्मगृणन्विप्रास्सनातनं दयायुक्तोनिराहारःसत्यवान्विजितेंद्रियः १३ आत्मवत्सर्वभू
तानिपश्यन्विषयनिस्पृहः सर्वभूतहितोदांतःसर्वद्वंद्वविवर्जितः १४ वर्षाणिकतिचित्सोयंजीर्णपर्णाशनोभवत् किंचित्कालंजलाहारोवा-
युभक्षःकियत्समाः १५ एवंपन्चसहस्राणिवर्षाणिसमहामुनिः अतप्यततपोघोरंदेवैरपिसुदुष्करं १६ ततःपंचसहस्राणिवर्षाणिमुनिपुंगवः

निराहारोनिरालोकोनिरुच्छ्वासोनिरास्पदः १७ वर्षास्वासारसहनं हेमंतेषुजलेशयः ग्रीष्मेपंचाग्निमध्यस्थोविष्णुध्यानपरायणः १८ जपन्नष्टाक्षरंमंत्रंध्यायन्हृदिजनार्दनं ततापसुमहातेजागालवोमुनिपुंगवः १९ एवंत्वयुतवर्षाणिसमतीतानिवैमुनेः अथतत्तपसातुष्टोभगवान्कमलापतिः २० प्रत्यक्षतामगात्तस्यशंखचक्रगदाधरः विकचांबुजपत्राक्षः सूर्यकोटिसमप्रभः २१ विनतानंदनारूढश्छत्रचामरशोभितः हारकेयूरमुकुटकटकादिविभूषितः २२ विष्वक्सेनसुनंदादिकिंकरैःपरिवारितः वीणावेणुमृदंगादिवादकैर्नारदादिभिः २३ उपगीयमानविभवःपीतांबरविराजितः लक्ष्मीविराजितोरस्कोनीलमेघसमच्छविः २४ धुनानःपद्ममेकेनपाणिनामधुसूदनः सनकादिमहायोगिसेवितःपार्श्वयोर्द्वयोः २५ मंदस्मितेनसकलंमोहयन्भुवनत्रयं स्वभासाभासयन्सर्वान्दिशोदशचभूसुराः २६ कंठलग्नेनमणिनाकौस्तुभेनचशोभितः सुवर्णवेत्रहस्तैश्चसौविदल्लैरनेकशः२७अनन्यदुर्लभाचिंत्यगीयमाननिजाद्भुतः सुभक्तसुलभोदेवोलक्ष्मीकांतोहरिःस्वयं २८ सन्निधत्तेपुरस्तस्यगालवस्यमहामुनेः आविर्भूतंतदादृष्ट्वाश्रीवत्सांकितवक्षसं २९ पीतांबरधरंदेवंतुष्टिंप्रापमहामुनिः भक्त्यापरमयायुक्तस्तुष्टावजगदीश्वरं ३० गालवउवाच नमोदेवादिदेवायशंखचक्रगदाभृते नमोनित्यायशुद्धायसच्चिदानंदरूपिणे ३१ नमोभक्तार्तिहंत्रेतेहव्यकव्यस्वरूपिणे नमस्त्रिमूर्तयेतुभ्यंसृष्टिस्थित्यंतकारिणे ३२ नमःपरेशायनमोविभूम्नेनमोस्तुलक्ष्मीपतयेविधात्रे नमोस्तुसूर्येंदुविलोचनायनमोविरिंच्याद्यभिवंदिताय ३३ योनामजात्यादिविकल्पहीनःसमस्तदोषैरपिवर्जितोयः समस्तसंसारभयापहारिणेतस्मैनमोदैत्यविनाश

नाय ३४ वेदांतवेद्यायपरमेश्वरायवैकुंठवासायविधातृपित्रे नमोनमःसद्यजनार्तिहारिणेनारायणायामितविक्रमाय ३५ नमस्तुभ्यंभगवतेवा
सुदेवायशार्ङ्गिणे भूयोभूयोनमस्तुभ्यंशेषपर्यंकशायिने ३६ इतिस्तुत्वाहरिंविप्रास्तूष्णीमास्तेसगालवः श्रुत्वास्तुतिंश्रुतिसुखांहरिस्तस्य
महात्मनः ३७ अवापपरमतोषंशंखचक्रगदाधरः अथालिंग्यमुनिंशौरिश्चतुर्भिर्बाहुभिस्तदा ३८ बभाषेप्रीतिसंयुक्तोवरंवैव्रियतामिति
तुष्टोस्मितपसातेद्यस्तोत्रेणापिचगालव ३९ नमस्कारेणचप्रीतोवरदोहंतवागतः गालवउवाच नारायणरमानाथपीतांबरजगन्मय ४०
जनार्दनजगद्धामनृगोविंदनरकांतक त्वद्दर्शनात्कृतार्थोस्मिसर्वस्माद्धिकस्तथा ४१ त्वांनपश्यंत्यधर्मिष्ठायतस्त्वंधर्मपालकः यन्नवेत्तिभवो
ब्रह्मायन्नवेत्तित्रयीतथा ४२ तंवेद्मिपरमात्मानंकिमस्मादधिकंवरं योगिनोयंनपश्यंतियेनपश्यंतिकर्मठाः ४३ तंपश्यामिपरात्मानंकिमस्मा
दधिकंवरं एतेनचकृतार्थोस्मिजनार्दनजगत्पते ४४ यन्नामस्मृतिमात्रेणमहापातकिनोपिच मुक्तिंप्राप्यंतिमुनयस्तंपश्यामिजनार्दनं ४५ त्व
त्पादपद्मयुगलेनिश्चलाभक्तिरस्तुमे हरिरुवाच मयिभक्तिर्दृढातेस्तुनिष्कामागालवाधुना ४६ शृणुचाप्यपरंवाक्यमुच्यमानंमयामुने मद-
र्थंकर्मकुर्वाणोमत्स्थानोमत्परायणः ४७ एतत्प्रारब्धदेहांतेमत्स्वरूपमवाप्स्यसि अस्मिन्नेवाश्रमेवासंकुरुष्वमुनिपुंगव ४८ धर्मपुष्करिणीचेयं
पुण्यापापविनाशिनी अस्यास्तीरेतपःकुर्वन्तपःसिद्धिमवाप्नुयात् ४९ धर्मःपुरासमागत्यदक्षिणस्योदधेस्तटे तपस्तेपेमहादेवंचिंतयन्मन-
सासदा ५० स्नानार्थमेकंतीर्थंचचक्रेधर्मोमहामुने धर्मपुष्करिणीतेनप्रसिद्धातत्कृतायतः ५१ त्वयायथातपस्तप्तमिदानींमुनिसत्तम तथात

संतपस्तेनधर्मेणहरसेविना ५२ तपसातस्यतुष्टःसन्शूलपाणिर्महेश्वरः प्रादुरासीत्त्वयादीप्यादिशोदशविभासयन् ५३ अथाश्रममनुप्राप्तंम·
हादेवंकृपानिधिं धर्मःपरमसंतुष्टस्तुष्टावपरमेश्वरं ५४ धर्मउवाच प्रणमामिजगन्नाथमीशानंप्रणवात्मकं समस्तदेवतारूपमादिमध्यां
तवर्जितं ५५ ऊर्ध्वरेतंविरूपाक्षंविश्वरूपंनमाम्यहं समस्तजगदाधारमनंतमजमव्ययं ५६ यमामनंतियोगींद्रास्तंवंदेपुष्टिवर्धनं नमोलोका
धिनाथायवंचतेपरिवंचते ५७ नमोस्तुनीलकंठायपशूनांपतयेनमः नमःकल्मषनाशायनमोमीढुष्टमायच ५८ नमोरुद्रायदेवायकद्रुद्राय·
प्रचेतसे नमःपिनाकहस्तायशूलहस्तायतेनमः ५९ नमश्चैतन्यरूपायपुष्टीनांपतयेनमः नमःपंचास्यदेवायक्षेत्राणांपतयेनमः ६० इतिस्तु
तोमहादेवःशंकरोलोकशंकरः धर्मस्यपरमांतुष्टिमापन्नस्तमुवाचवै ६१ महेश्वरउवाच प्रीतोस्म्यनेनस्तोत्रेणतवधर्ममहामते वरंमत्तोवृणी
ष्वत्वंमाविलंबंकुरुष्ववै ६२ ईश्वरेणैवमुक्तस्तुधर्मोदेवमथाब्रवीत् वाहनंतेभविष्यामिसदाहंपार्वतीपते ६३ अयमेववरोमह्यंदातव्यस्त्रिपुरांत
क तवोद्वहनमात्रेणकृतार्थोहंभवामिभो ६४ इत्थंधर्मेणकथितोदेवोधर्ममथाब्रवीत् ईश्वरउवाच वाहनंभवमेधर्मसर्वदालोकपूजितः
६५ ममचोद्वहनेशक्तिरमोघातेभविष्यति त्वत्तोविनांसदाभक्तिर्मयिस्यान्नात्रसंशयः ६६ इत्युक्तेशंकरेणाथधर्मोपिवृषरूपधृक् उवाह
परमेशानंतदाप्रभृतिगालव ६७ महादेवस्तमारुह्यधर्मंवैवृषरूपिणं शोभमानोभृशंधर्ममुवाचपरमामृतं ६८ ईश्वरउवाच त्वयाकृ
तंहियत्तीर्थंदक्षिणस्योदधेस्तटे धर्मपुष्करिणीत्येषालोकेख्याताभविष्यति ६९ अस्यास्तीरेजपोहोमोदानंस्वाध्यायमेवच अन्येचधर्मनिव

ह्नाःक्रियमाणानरैःसदा ७० अनंतफलदाज्ञेयानात्रकार्याविचारणा इतिदत्वावरंतस्मैधर्मतीर्थायशंकरः ७१ आरुह्यवृषभंधर्मंकैलासंपर्वतंययौ धर्मपुष्करिणीतीरेगालवत्वमतोधुना ७२ शरीरपातपर्यंततपःकुर्वन्समाहितः वसत्वंमुनिशार्दूलपश्चान्मामाप्स्यसेध्रुवं ७३ यदात्तेजायतेभीतिस्तदातांनाशयाम्यहं ममायुधेनचक्रेणप्रेरितेनमयाक्षणात् ७४ इत्युक्त्वाभगवान्विष्णुस्तत्रैवांतरधीयत श्रीसूतउवाच तस्मिन्नंतर्हितेविष्णौवागालवोमुनिपुंगवः ७५ धर्मपुष्करिणीतीरेविष्णुध्यानपरायणः त्रिकालमर्चयन्विष्णुंशालग्रामेविमुक्तिदे ७६ उवाससमतिमान्धीरोविरक्तोविजितेंद्रियः कदाचिन्माघमासेतुशुक्लपक्षेहरेर्दिने ७७ उपोष्यजागरंकृत्वारात्रौविष्णुमपूजयत् स्नात्वापरेद्युर्द्वादश्यांधर्मपुष्करिणीजले ७८ संध्यावंदनपूर्वाणिनित्यकर्माणिचाकरोत् ततःपूजांविधातुंसहरेःसमुपचक्रमे ७९ तुलस्यादीनिपुष्पाणिसमाहृत्यचगालवः विधायपूजांकृष्णस्यस्तोत्रमेतदुदीरयन् ८० गालवउवाच सहस्रशिरसंविष्णुंमत्स्यरूपधरंहरिं नमस्यामिहृषीकेशंकूर्मंवाराहरूपिणं ८१ नारसिंहंवामनाख्यंजामदग्न्यंचराघवं बलभद्रंचकृष्णंचकल्किंविष्णुंनमाम्यहं ८२ वासुदेवमनाधारंप्रणतार्तिविनाशनं आधारंसर्वभूतानांप्रणमामिजनार्दनं ८३ सर्वज्ञंसर्वकर्तारंसच्चिदानंदविग्रहं अप्रतर्क्यमनिर्देश्यंप्रणतोस्मिजनार्दनं ८४ एवंस्तुवन्महायोगीगालवोमुनिपुंगवः धर्मपुष्करिणीतीरेतस्थौध्यानपरायणः ८५ एतस्मिन्नंतरेकश्चिद्राक्षसोगालवंमुनिं आययौभक्षितुंघोरःक्षुधयापीडितोभृशं ८६ गालवंतरसासोयंराक्षसोजगृहेतदा गृहीतस्तरसातेनगालवोनैर्ऋतेनसः ८७ सचुक्रोशदयांभोधिमापन्नानांपरायणं नाराय-

णंचक्रपाणिंरक्षरक्षेतिवैमुहुः ८८ परेशपरमानंदशरणागतपालक त्राहिमांकरुणासिंधोरक्षोवशमुपागतं ८९ लक्ष्मीकांतहरेविष्णोवैकुं
ठगरुडध्वज मांरक्षरक्षसाक्रांतंग्राहाक्रांतंगजंतथा ९० दामोदरजगन्नाथहिरण्यासुरमर्द्दन प्रल्हादमिवमांरक्षराक्षसेनातिपीडितं ९१ इ
त्येवंस्तुवतस्तस्यगालवस्यद्विजोत्तमाः स्वभक्तस्यभयंज्ञात्वाचक्रपाणिर्वृषाकपिः ९२ स्वचक्रंप्रेषयामासभक्तरक्षणकारणात् प्रेरितंविष्णु
चक्रंतत्विष्णुनाप्रभविष्णुना ९३ आजगामाथवेगेनधर्मपुष्करिणीतटं अनंतादित्यसंकाशमनंताग्निसमप्रभं ९४ महाज्वालंमहानादंमहा
सुरविमर्दनं दृष्ट्वासुदर्शनंविष्णोराक्षसोथप्रदुद्रुवे ९५ द्रवमाणस्यतस्याशुराक्षसस्यसुदर्शनं शिरश्चकर्तसहसाज्वालामालादुरासदं ९६
ततस्तुगालवोदृष्ट्वाराक्षसंपतितंभुवि मुदापरमयायुक्तस्तुष्टावचसुदर्शनं ९७ गालवउवाच विष्णुचक्रनमस्तेस्तुविश्वरक्षणदीक्षित
नारायणकरांभोजभूषणायनमोस्तुते ९८ युद्धेष्वसुरसंहारकुशलायमहारव सुदर्शननमस्तुभ्यंभक्तानामार्तिनाशिने ९९ रक्षमांभयसं-
विग्नंसर्वस्मादपिकल्मषात् स्वामिन्सुदर्शनविभोधर्मतीर्थेसदाभवान् १०० संनिधेहिहितायत्वंजगतोमुक्तिकांक्षिणः गालवेनैवमुक्तंत
द्विष्णुचक्रंमुनीश्वराः १०१ तंप्राहगालवमुनिंप्रीणयन्निवसौहृदात् सुदर्शनउवाच गालवैतन्महापुण्यंधर्मतीर्थमनुत्तमं १०२ अ-
स्मिन्वसामिसततंलोकानांहितकाम्यया त्वत्पीडांपरिचिंत्याहंराक्षसेनदुरात्मना १०३ प्रेरितोविष्णुनाविप्रात्वरयासमुपागतः त्वत्पीडको
पिनिहतोमयायंराक्षसाधमः १०४ मोचितस्त्वंभयादस्मात्त्वंहिभक्तोहरेःसदा पुष्करिण्यामहंत्वस्यांधर्मस्यमुनिपुंगव १०५ सततंलोकर-

क्षार्थंसंनिधानंकरोतिवै अस्यांमत्संनिधानात्तेतथान्येषामपिद्विज १०६ इतःपरंनपीडास्याद्भूतराक्षससंभवा धर्मपुष्करिणीह्येषासर्वपापविनाशिनी १०७
देवीपट्टणपर्यंताकृताधर्मेणवैपुरा अत्रसर्वत्रवत्स्यामिसर्वदामुनिपुंगव १०८ अस्यामत्संनिधानात्स्याच्चक्रतीर्थमितिप्रथा स्नानंयेत्रप्रकुर्वंतिचक्रतीर्थेविमु
क्तिदे १०९ तेषांपुत्राश्चपौत्राश्चवंशजाःसर्वएवहि विधूतपापायास्यंतितद्विष्णोःपरमंपदं ११० पितॄनुद्दिश्यपिंडानांदातारोयेत्रगालव स्वर्गंप्रयांतितेस·
वैपितरश्चापितर्पिताः १११ इत्युक्त्वाविष्णुचक्रंतद्गालवस्यापिपश्यतः अन्येषामपिविप्राणांपश्यतांसहसाद्विजाः ११२ धर्मपुष्करिणींतांतुप्राविशत्पापना
शिनीं श्रीसूतउवाच धर्मतीर्थस्यविप्रेंद्राश्चक्रतीर्थमितिप्रथा ११३ प्रासाययथानत्कथितंयुष्माकंहिमयामुदा चक्रतीर्थसमंतीर्थंनभूतंनभविष्यति ११४
अत्रस्नातानराविप्रामोक्षभाजोनसंशयः कीर्तयेदिममध्यायंशृणुयाद्वासमाहितः ११५ चक्रतीर्थाभिषेकस्यप्राप्नोतिफलमुत्तमं इहलोकेसुखंप्राप्यपरत्रा
पिसुखंलभेत् ११६ योधर्मतीर्थंचतथैवगालवंकुर्वाणमत्युग्रसमाधियोगं सुदर्शनंराक्षसनाशनंचस्मरेत्सकृद्वानसपापभाग्जनः ११७ इतिश्रीस्कंदपुराणे
सेतुमाहात्म्येतृतीयोऽध्यायः ३ ऋषयऊचुः भगवन्राक्षसःकोसौसूतपौराणिकोत्तम विष्णुभक्तंमहात्मानंयोगालवमबाधत १ श्रीसूतउवाच
वक्ष्यामिराक्षसंक्रूरंतंविप्राःशृणुतादरात् यथासराक्षसोजातोमुनीनांशापवैभवात् २ पुराकैलासशिखरेहालास्येशिवमंदिरे चतुर्विंशतिसाहस्रामुनयो
ब्रह्मवादिनः ३ वसिष्ठात्रिमुखाःसर्वेशिवभक्तामहौजसः भस्मोद्धूलितसर्वांगास्त्रिपुंड्रांकितमस्तकाः ४ रुद्राक्षमालाभरणाःपंचाक्षरजपेरताः हालास्यना
थंभूतेशंचंद्रचूडमुमापतिं ५ उपासांचक्रिरेमुक्त्यैमधुरापुरवासिनः कदाचित्तत्रगंधर्वोविश्वावसुसुतोबली ६ दुर्दमोनामविप्रेंद्राविटगोष्ठीपरायणः ल

लनाशतसंयुक्तोविवस्त्रःसलिलाशये ७ चिक्रीडसविवस्त्राभिःसाकंयुवतिभिर्मुदा हालास्यनाथंतीर्थेतद्वसिष्ठोमुनिभिःसह ८ माध्यंदिनंकर्तुमनाययो-
शंकरमंदिरात् तानृषीनवलोक्याथरामास्ताभयकातराः ९ वासांस्याच्छादयामासुर्दुर्दमोनतुसाहसी ततोवसिष्ठःकुपितःशशापैनंगतत्रपं १० वसिष्ठउवा-
यस्माद्दुर्दमगंधर्वदृष्ट्वास्माँल्लज्जयात्वया वासोनाच्छादितंशीघ्रं याहिराक्षसतांततः ११ इत्युक्तास्ताःस्त्रियःप्राह वशिष्ठोमुनिपुंगवः यस्मादाच्छादितंवस्त्रं दृ
ष्ट्वास्मान्ललनोत्तमाः १२ ततोनयुष्मान्शप्स्यामिगच्छध्वंत्रिदिवंततः एवमुक्तावसिष्ठेनरामाःप्रांजलयस्तदा १३ प्रणिपत्यवसिष्ठंतंभक्तिनम्रेणचेतसा मु
निमंडलमध्येतंवसिष्ठमिदमब्रुवन् १४ रामाऊ॰ भगवन्सर्वधर्मज्ञचतुरानननंदन दयासिंधोवलोक्यास्मान्नकोपंकर्तुमर्हसि १५ पतिरेवंहिनारीणांभूषणंप
रमुच्यते पतिहीनापियानारीशतपुत्रापिसामुने १६ विधवेत्युच्यतेलोकेतत्स्त्रीणांमरणंस्मृतं तत्प्रसादंकुरुमुनेपतावस्माकमादरात् १७ एकोपराधःक्षं
तव्योमुनिभिस्तत्वदर्शिभिः क्षमांकुरुदयासिंधोयुष्माञ्छिष्येत्रदुर्दमे १८ वसिष्ठःप्रार्थितस्त्वेवंदुर्दमस्यांगनाजनैः प्रोवाचवचनंभूयःप्रसन्नःसद्विजोत्त
माः १९ नमेस्याद्वचनंमिथ्याकदाचिदपिसुभ्रुवः उपायंवःप्रवक्ष्यामिशृणुध्वंश्रद्धयासह २० षोडशाब्दावधिःशापोभर्तुर्वोभविताध्रुवं षोडशाब्दावधौचै
षदुर्दमोराक्षसाकृतिः २१ यदृच्छयाचक्रतीर्थंगमिष्यतिसुरांगनाः आस्तेतत्रमहायोगीगालवोविष्णुतत्परः २२ भक्ष्यार्थंतंमुनिंसोयंराक्षसोभिगमिष्यति
ततोगालवरक्षार्थंप्रेरितंचक्रमुत्तमं २३ विष्णुनास्यशिरोरामाहरिष्यतिनसंशयः ततःस्वरूपमासाद्यशापान्मुक्तःसुदुर्दमः २४ पतिर्वस्त्रिदिवंभूयोगंता-
स्त्यत्रनसंशयः ततस्त्रिदिवमासाद्यदुर्दमोयंपतिर्हिवः २५ रमयिष्यतिसुंदर्योयुष्मान्सुंदरवेषभृत् श्रीसूतउवाच इत्युक्त्वातुवसिष्ठस्ताद्दुर्दमस्यवरां

गनाः २६ स्वाश्रमंप्रययौतूर्णंहालास्येश्वरभक्तिमान् अथरामास्तमालिंग्यदुर्द्दमंपतिमातुराः २७ रुरुदुःशोकसंविग्नादुःखसागरमध्यगाः दृश्यमानासुतास्ते
वदुर्दमोराक्षसोभवत् २८ महादंष्ट्रोमहाकायोरक्तश्मश्रुशिरोरुहः तंदृष्ट्वाभयसंविग्नाजग्मुरामास्त्रिविष्टपं २९ ततोराक्षसवेषोयंदुर्दमोभैरवाकृतिः भक्ष
यन्प्राणिनःसर्वान्देशाद्देशंवनाद्वनं ३० भ्रमन्ननिलवेगोसौधर्मतीर्थंततोययौ एवंषोडशवर्षाणिभ्रमतोस्यययुस्तदा ३१ ततस्तुषोडशाब्दांतेराक्षसोयंमुनी
श्वराः भक्षितुंगालवमुनिंधर्मतीर्थनिवासिनं ३२ उपाद्रवद्वायुवेगःसचास्तोषीज्जनार्दनं गालवेनस्तुतोविष्णुस्तदाचक्रमचोदयत् ३२ रक्षितुंगालवमुनिंरा
क्षसेनप्रपीडितं अथागत्यहरेश्चक्रंराक्षसस्यशिरोहरत् ३४ ततोयंराक्षसंदेहंत्यक्त्वादिव्यकलेवरः विमानवरमारुह्यदुर्दमःपुष्पवर्षितः ३५ प्रांजलिःप्रण
तोभूत्वाववंदेतंसुदर्शनं तुष्टावश्रुतिरम्याभिर्वाग्भिरश्रूभिरादरात् ३६ दुर्दमउवाच सुदर्शननमस्तेस्तुविष्णुहस्तैकभूषण नमस्तेसुरसंहर्त्रेसहस्रादित्य
तेजसे ३७ कृपालेशेनभवतस्त्यक्ताहंराक्षसींतनुं स्वरूपमभजंविष्णोश्चक्रायुधनमोस्तुते ३८ अनुजानीहिमांगंतुंत्रिदिवंविष्णुवल्लभ भार्यामेपरिशोचंति-
विरहातुरचेतसः ३९ त्वन्मनस्कोभविष्यामियावज्जीवंयथाह्यहं तथाकृपांकुरुष्वत्वंमयिचक्रनमोस्तुते ४० एवंस्तुतंविष्णुचक्रंदुर्दमेनसभक्तिकं अनुजग्राहस
हसातथास्त्वितिमुनीश्वराः ४१ चक्रायुधाभ्यनुज्ञातोदुर्दमोगालवंमुनिं प्रणम्यतेनानुज्ञातोगंधर्वस्त्रिदिवंययौ ४२ दुर्दमेतुगतेस्वर्गंगालवोमुनिपुंगवः सचक्रंप्रा
र्थयामासविष्ववायुधमनुत्तमं ४३ चक्रायुधनमामित्वांमहासुरविमर्द्दन द्वीपदृणपर्यंतंधर्मतीर्थेह्यनुत्तमे ४४ सान्निधानंकुरुष्वत्वंसर्वपापविनाशनं त्वत्सान्नि
धानात्सर्वेषांस्नातानांपापिनामिह ४५ पापनाशंकुरुष्वत्वंमोक्षंचकुरुशाश्वतं चक्रतीर्थमितिख्यातिंलोकस्यपरिकल्पय ४६ त्वत्सान्निधानादत्रत्यमुनीनांभयना

शनं इतःपरंभवत्वार्यचक्रायुधनमोस्तुते ४७ भूतप्रेतपिशाचेभ्योभयंमाभवतुप्रभो इतिसंप्रार्थितंचक्रंगालवेनमुनीश्वराः ४८ तथैवास्त्वितिसंभाष्यतस्मिन्तीर्थेतिरोहितं
श्रीसूतउवाच एवंवःकथितंविप्राराक्षसस्यभवोमया ४९ माहात्म्यंचक्रतीर्थस्यकथितंचमलापहं यःश्रुत्वासर्वपापेभ्योमुच्यतेमानवोभुवि ५०
ऋषयऊचुः व्यासशिष्यमहाप्राज्ञसूतपौराणिकोत्तम आरभ्यदर्भशयनमादेवीपत्तनावधि ५१ बहुव्यायामसंयुक्तंचक्रतीर्थमनुत्तमं
यथोविच्छिन्नतामध्येकथंकथयसांप्रतं ५२ एनंमनसितिष्ठंतंसंशयंछेत्तुमर्हसि श्रीसूतउवाच पुराहिपर्वताःसर्वेजातपक्षामनोजवाः
५३ पर्यंतपर्वतैःसार्द्धंचेरुराकाशमार्गगाः नगरेषुचराष्ट्रेषुग्रामेषुचवनेषुच ५४ आप्लुत्याप्लुत्यतिष्ठंतिपर्वताःसर्वतोभुवि आक्रम्याक्रम्यतिष्ठंति
यत्रयत्रमहीधराः ५५ तत्रतत्रनरागावस्तथान्येप्राणिसंचयाः मरणंसहसाप्रापुःपीड्यमानामहीधरैः ५६ ब्राह्मणादिषुवर्णेषुनष्टेषुसमनंतरं यज्ञाद्यभावात्सहसादेवताव्यसनंययुः
५७ ततइंद्रोमहाक्रुद्धोवज्रमादायवेगवान् चिच्छेदसहसापक्षान्पर्वतानांतरस्विनां ५८ छिद्यमानच्छदाःसर्वेवासवेनमहीधराः
अनन्यशरणाभूत्वासमुद्रंप्राविशन्भयात् ५९ अचलेषुचसर्वेषुपतत्सुलवणार्णवे निपेतुरर्णवभ्रांत्याचक्रतीर्थेपिकेचन ६० पतितैःपर्वतैस्तैस्तुमध्यतःपूरितोदरं
चक्रतीर्थमहापुण्यंमध्येविच्छेदमाययौ ६१ यदृच्छयामहाशैलाःपार्श्वयोस्तत्रनापतन् अतोवैदर्भशयनेतथादेवीपुरेपिच
६२ विच्छिन्नमध्यंतद्द्वेधाविभक्तमिवदृश्यते मध्यतःपतितैःशैलैश्चक्रतीर्थंस्थलीकृतं ६३ श्रीसूतउवाच युष्माकमेवंकथितंमुनींद्रायन्मध्यतस्तीर्थमिदंस्थलीकृतं
यथामहींद्राःसहसाबिडौजसाविभिन्नपक्षाइहपेतुरुन्नताः ६४ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येचतुर्थोऽध्यायः ४

श्रीसूतउवाच प्रस्तुत्यचक्रतीर्थंतुपुण्यंपापविनाशनं पुनरप्यद्भुतंकिंचित्प्रब्रवीमिमुनीश्वराः १ विधूमनामाहिवसुर्देवस्त्रीचाप्यलंबुसा ब्रह्मशापान्महा
घोरात्पुराप्राप्तौमनुष्यतां २ चक्रतीर्थेमहापुण्येस्नात्वाशापाद्विमोचितौ ऋषयऊचुः सूतसूतमहाप्राज्ञपुराणार्थविशारद ३ प्राज्ञत्वाद्व्यासशिष्यत्वा
दज्ञानंतेनकिंचन ब्रह्माकेनापराधेनसहालंबुसयावसुं ४ पुराविधूमनामानंशप्तवान्चतुराननः ब्रह्मशापेनघोरेणकयोस्तौपुत्रतांगतौ ५ शापस्यांतःक
थमभूद्ब्रह्मणाशप्तयोस्तयोः एतन्नःश्रद्दधानानांविस्तराद्वक्तुमर्हसि ६ श्रीसूतउवाच पुराहिभगवान्ब्रह्मास्वयंभूश्चतुराननः सावित्र्याचसरस्वत्याप
र्श्वयोःप्रविराजितः ७ सनातनेनमुनिनासनकेनचधीमता सनत्कुमारनाम्नाचनारदेनमहात्मना ८ सनंदनादिभिश्चान्यैःसेव्यमानोमुनीश्वरैः सुपर्वबृंदजुष्टेन
स्तूयमानोबिडौजसा ९ आदित्यादिग्रहैश्चैवस्तूयमानपदांबुजः सिद्धैःसाध्यैर्मरुद्भिश्चकिंनरैश्चसमावृतः १० गणैःकिंपुरुषाणांचवसुभिश्चा
श्विभिर्वृतः उर्वशीप्रमुखानांचस्वर्वेश्यानांमनोरमं ११ नृत्यंवादित्रसहितंवीक्ष्यमाणोमुहुर्मुहुः गोष्ठींचक्रेसभामध्येसत्यलोकेकदाचन १२ मेघगर्जितगंभी
रोजनानानंदयन्मुहुः वीणावेणुमृदंगानांध्वनिस्तत्रव्यसर्पत १३ गंगातरंगमालानांशीकरस्पर्शशीतलः पवमानःसुखस्पर्शोमंदंमंदंववौतदा १४ पर्यायेण
तदासर्वाननृतुर्देवयोषितः नृत्यश्रमेणखिन्नासुवेश्यास्वन्यासुसादरं १५ अलंबुसादेवनारीरूपयौवनशालिनी मदयंतीजनान्सर्वान्सभामध्ये
ननर्तवै १६ तस्मिन्नवसरेतस्यानृत्यंत्याःसंसदिद्विजाः वस्त्रमाभ्यंतरंवायुर्लीलयासमुदक्षिपत् १७ उत्क्षिप्तेवसनेस्पष्टमूरुमूलमदृश्यत तथा
भूतांतुतांदृष्ट्वासर्वेब्रह्मादयोह्रिया १८ सभामध्येसमासीनानिमीलितदृशोभवन् विधूमनामातुवसुःकामबाणप्रपीडितः १९ तामेवब्रह्मभवनेदृष्ट्वानि

लह्तांशुकां हर्षसंफुल्लनयनोत्हृष्टरोमाननोभवत् २० अलंबुसायांतस्यांतुजातकामंविलोक्यतं वसुंविधूमनामानंशशापचतुराननः २१ यस्मात्त्वमीदृशंकार्यं
विधूमकृतवानसि तस्माद्धिमर्त्यलोकेत्वंमानुषत्वमवाप्स्यसि २२ इयंचदेवयोषित्तेतत्रभार्याभविष्यति एवंसब्रह्मणाशप्तोविधूमःखिन्नमानसः २३ प्रसादयामास
वसुर्ब्रह्माणंप्रणिपत्यतु विधूमउवाच अस्यशापस्यघोरस्यभगवन्भक्तवत्सल २४ नाहमर्होस्मिदेवेशरक्षमांकरुणानिधे एवंप्रसादितस्ते
नभारतीपतिरव्ययः २५ कृपयापरयायुक्तोविधूमंप्राहसांत्वयन् ब्रह्मोवाच त्वयिशापोप्ययंदत्तोनचासत्यंब्रवीम्यहं २६ ततोविधिंकल्पयामिशापस्यास्य
तवाधुना मर्त्यभावंसमापन्नःसहालंबुसयानया २७ तत्रभूत्वामहाराजःशासयित्वाचिरंमहीं पुत्रमप्रतिमंत्वस्यांजनयित्वामहीपतिं २८ अभिषिच्यच
राज्येतंराज्यरक्षाविचक्षणं एतच्छापस्यशांत्यर्थंदक्षिणस्योदधेस्तटे फुल्लग्रामसमीपस्थेचक्रतीर्थेमहत्तरे २९ अनयाभार्ययासार्द्धंयदास्नानंकरिष्यसि
तदात्वंमानुषंभावंजीर्णत्वचमिवोरगः ३० विसृज्यभार्ययासार्द्धंस्वंलोकंप्रतिपत्स्यसे चक्रतीर्थंविनास्नानंननश्येच्छापईदृशः ३१ इतिब्रह्मवचःश्रुत्वाविधूमो
नातिहृष्टवान् स्ववेश्मप्राविशत्तूर्णमामंत्र्यचतुराननं ३२ चिंतयामासतत्रासौमर्त्यतांयास्यतोमम कोवापिताभवेद्भूमौकावामाताभविष्यति ३३ बहुधेत्थं
समालोच्यविधूमोनिश्चिकायसः कौशांबीनगरेराजाशतानीकइतिश्रुतः ३४ अस्तिवीरोमहाभागोभार्याचापिपतिव्रता तस्याविष्णुमतीनामविष्णोः
श्रीरिववल्लभा ३५ तमेवपितरंकृत्वामातरंचविधायतां संभविष्यामिभूलोकेस्वकर्मपरिपाकतः ३६ ततःसमाल्यवंतंचपुष्पदंतंबलोत्कटं त्रीनाहूयात्मनो
भृत्यान्वृत्तमेतन्न्यवेदयत् ३७ भृत्याःशृणुतभद्रंवोब्रह्मशापान्महाभयात् जनिष्यामिशतानीकाद्विष्णुमत्यामहंसुतः ३८ इतिश्रुत्वावचोभृत्यास्तस्य

प्राणाबहिश्चराः बाष्पपूर्णमुखाःसर्वेविधूमंवाक्यमब्रुवन् ३९ भृत्याऊचुः त्वद्वियोगंवयंसर्वेत्वयोपिनसहामहे तस्मान्मानुषभावंत्वमस्माभिःसहयास्य
सि ४० शतानीकस्यराजर्षेर्मंत्रीयोयंयुगंधरः सेनानीर्विप्रतीकश्चयोयंप्राग्रसरोरणे ४१ नर्मकर्मसुहृद्विप्रोवल्लभाख्योमहांश्चयः तेषांपुत्रास्त्रयोप्येतेभवि
ष्यामोनसंशयः ४२ शतानीकस्यराजर्षेःपुत्रभावंगतस्यते शुश्रूषांसंविधास्यामस्तेषुतेषुचकर्मसु ४३ तानेवंवादिनःसोयंविधूमोवाक्यमब्रवीत् वि
धूमउवाच जानेहंभवतांस्नेहंतादृशंमय्यनुत्तमं ४४ तथापिकथयाम्यद्यतच्छृणुध्वंहितंवचः ब्रह्मशापेनघोरेणस्वेनदुष्कर्मणाकृतं ४५ कुत्सितंमानु
षभावमहमेकोनुवर्तये विहितंनहियुष्माकमेतच्छापानुवर्तनं ४६ जुगुप्सितेतोमानुष्येमाकुरुध्वमनोधुना अतःशापावधिर्यावन्मद्वियोगोविषह्यतां
४७ इत्युक्तवंतंतेसर्वेमाल्यवत्प्रमुखास्तदा ऊचुःप्रणम्यशिरसाप्रार्थयंतंपुनःपुनः ४८ रक्षित्वाकृपयात्वस्मान्माकुरुष्वचसाहसं परित्यजतिनःसर्वान्
भक्तानद्यनिरागसः ४९ त्वद्वियोगान्महाघोरान्मानुष्यमपिकुत्सितं बहुमन्यामहेदेवतस्मान्नस्त्राहिसांप्रतं ५० एवंसयाचमानस्त्रीनन्वमन्यतभृत्यका
न् तैस्त्रिभिःसहितःसोयंकौशांबींगंतुमैच्छत ५१ एतस्मिन्नेवकालेतुसोमवंशविवर्द्धनः अर्जुनाभिजनेजातोजनमेजयसंभवः ५२ शतानीकोमहीपा
लःपृथिवीमन्वपालयत् बुद्धिमान्नीतिमान्वाग्मीप्रजापालनतत्परः ५३ चतुरंगबलोपेतोविक्रमैकधनोयुवा सकौशांबीमहाराजोनगरीमध्युवासवै ५४
तस्यमंत्ररहस्यज्ञोमंत्रीजातोयुगंधरः सेनानीर्विप्रतीकश्चतस्यप्राग्रसरोरणे ५५ नर्मकर्मसुतस्यासीद्वल्लभाख्यःसखाद्विजः तस्याविष्णुमतीनामविष्णोः
श्रीरिववल्लभा ५६ ससर्वगुणसंपन्नःशतानीकोमहामतिः पुत्रमात्मसमंतस्यांभार्यायांनान्वविंदत ५७ आत्मानमसुतंज्ञात्वासभृशंपरितप्यत सयुगं

से॰मा॰
१२

धरमाहूयमंत्रिणंमंत्रवित्तमं ५८ पुत्रलाभःकथंमेस्यादितिकार्यममंत्रयत् युगंधरोमहीपालंपुत्रालाभेनपीडितं ५९ हर्षयन्वचसास्वेनवाक्यमेतदभाषत युगंधरउवाच अस्तिशांडिल्यनामातुमहर्षिःसत्यवाक्शुचिः ६० शत्रुमित्रसमोदांतस्तपःस्वाध्यायतत्परः तमेवमुनिमासाद्यज्वलंतमिवपावकं ६१ पुत्रमात्मसमंराजन्प्रार्थयेथाविनीतवत् कृपावान्सममहर्षिस्तुपुत्रंतेदास्यतिध्रुवं ६२ इतितद्वचनंश्रुत्वाहर्षसंफुल्ललोचनः मंत्रिणातेनसंयुक्तस्तस्यागादाश्रमंमुनेः ६३ तमाश्रमेसमासीनंप्रणनाममहीपतिः शांडिल्यस्तुमहातेजाराजानंप्राप्तमाश्रमं ६४ दृष्ट्वापाद्यादिभिःपूज्यंस्वागतंव्याजहारसः शांडिल्यउवाच शातानीककिमर्थंत्वमाश्रमंप्राप्तवान्मम ६५ यत्कर्तव्यमिदानींतेतद्वदस्वकरोम्यहं मुनिमेवंवदंतंतंप्रत्यवादीद्युगंधरः ६६ भगवन्नेषतेराजापुत्रलाभेनकर्षितः भवंतंशरणंप्राप्तःसांप्रतंपुत्रकारणात् ६७ अस्यापुत्रत्वजंदुःखंत्वमपाकर्तुमर्हसि इतितस्यवचःश्रुत्वाशांडिल्योमुनिसत्तमः ६८ पुत्रलाभवरंतस्मैप्रतिजज्ञेनृपायवै सराज्ञोवरदःश्रीमान्कौशांबीमेत्यसादरं ६९ पुत्रेष्ट्यांपुत्रकामस्ययाजकोभून्महामुनिः ततोमुनिप्रसादेनराजादशरथोपमः ७० यज्वाराममिवप्रापसहस्रानीकमात्मजं एवंविधःससंजज्ञेशतानीकान्नृपोत्तमात् ७१ अत्रांतरेमंत्रिवरस्सेनानीस्तुमहीपतेः द्विजोनर्मवयस्यश्चसुतान्यापुःकुलोचितान् ७२ पुत्रोयुगंधरस्यासीन्माल्यवान्नामभृत्यकः यौगंधरायणोनाम्नामंत्रशास्त्रेषुकोविदः ७३ विप्रतीकस्यतनयःपुष्पदंतोबभूवह रुमण्वानितिविख्यातःपरसैन्यविमर्दनः ७४ वल्लभस्यतदाजज्ञेतनयोवैबलोत्कटः वसंतकइतिख्यातोनर्मकर्मसुकोविदः ७५ अथतेववृधुःसर्वेराजपुत्रपुरोगमाः पंचहायनतांतेषुयातेषुतदनंतरं ७६ अलंबुसापिस्ववेश्याभूपतेःकृतवर्मणः अयोध्यायांमहापुर्यांकन्याजातामृगाव

अ॰
५

१३

ती ७७ एवंविधूममुख्यास्तेजज्ञिरेक्षितिमंडले अत्रांतरेमहासत्वोदुष्टःसानुचरोबली ७८ अहिदंष्ट्रइतिख्यातोमहादैत्योबलोत्कटः युक्तस्थूलशिरोनाम्नासहायेन
दुरात्मना ७९ रुरोधदेवनगरंबबाधेविबुधानपि वर्तमानेदिविमहासमरेसुररक्षसां ८० आनिनायशतानीकंसहायार्थंपुरंदरः सयौवराज्येतनयंविधायविधिना-
नृपः ८१ प्रतस्थेरथमास्थाययुद्धायदितिजैःसह नीतोमातलिनाभ्येत्यसादरंसधनुर्धरः ८२ विधायप्रेक्षकान्देवान्जघानदितिजान्रणे अथदैत्याधिपःसो
पिनिहतःसमरेदिवि ८३ ततःशक्रस्यवचसापरेतंनृपपुंगवं रथमारोप्यसहसाकौशांबींमातलिर्ययौ ८४ नीत्वामहीतलमसौतत्सुतायन्यवेदयत् ततःसह-
स्रानीकोपिविलप्यबहुदुःखितः ८५ मंत्रिभिःसहसंभूयप्रेतकार्यंन्यवर्तयत् मृतंज्ञात्वापतिंराज्ञीसहैवानुममारच ८६ महिष्यासहसंप्राप्ते भूपालेकीर्तिशेषतां
भेजेराज्यंशतानीकतनयोमंत्रिणांगिरा ८७ युगंधरेविप्रतीकेवल्लभेचमृतेसति यौगंधरायणमुखास्तत्सुताःसर्वएवहि ८८ शतानीकसुतस्यास्यतत्तत्का-
र्यमकुर्वत एवंसपालयामाससमहींराजसुतोबली ८९ यातेकालेमहेंद्रेणसनंदनमहोत्सवे निमंत्रितस्तत्कथितांभाविनीमशृणोत्कथां ९० स्वयोषिद्ब्रह्म
णःशापाद्योध्यायामलंबुसा जातामृगावतीकन्याभूपतेःकृतवर्मणः ९१ विधूमनामाचवसुस्त्वंनाकललनांपुरा तामेवब्रह्मसदनेदृष्ट्वानिलहृतांशुकां ९२
तदैवमदनाक्रांतःशापान्मर्त्यत्वमागतः सैवतेदयिताराजन्भाविनीनचिरात्सखे ९३ यदात्वमात्मनःपुत्रंराज्येसंस्थाप्यभूपते मृगावत्याःस्त्रियासार्द्धंदक्षिणस्यो
दधेस्तटे ९४ चक्रतीर्थेमहापुण्येफुल्लग्रामसमीपतः स्नानंकरिष्यसितदाशापान्मुक्तोभविष्यसि ९५ इतिप्रोवाचभगवान्सत्यलोकेपितामहः इतींद्रवचनंश्रु
त्वासहस्रानीकभूपतिः ९६ ततोद्वाहकृतोत्साहसमामंत्र्यशचीपतिं कौशांबींप्रस्थितोहृष्टःसतिलोत्तमयापथि ९७ स्मरन्किमपितांकांतांभाषमाणामनन्य

धीः ध्यायन्शतक्रतुवचोनालुलोकेमहीपतिः ९८ साशशापनृपंसुभ्रूरनादरतिरस्कृता आहूयमानोपिमयासहस्रानीकभूपते ९९ मृगावतींहृदाध्यायन्किम-
र्थमामुपेक्षसे सौभाग्यमत्तामानिन्योनसहंत्तेवधीरणां १०० मामवज्ञाययांराजन्हृदाध्यायसिसांप्रतं तयाचतुर्दशसमावियुक्तस्त्वंभविष्यसि १०१ इतिश-
सवतीराजानामुवाचातिलोत्तमां तामेवयदिलभ्येयंतन्नुज्ञांकृतवर्मणः १०२ चतुर्दशसमादुःखंसहिष्येतद्वियोगजं इत्युक्त्वातद्गतमनानृपःप्रायान्निजांपुरीं १०३
ततःकालेनतनयाभूपतेःकृतवर्मणः तमाससाददयितासर्वस्वंपुष्पधन्वनः १०४ मृगावतींसमासाद्यविलासतरुवल्लरी विभ्रमांभोधिलहरींननंदमदनद्युतिः
१०५ सातस्माद्गर्भमाधत्तभवानीवेंदुशेखरात् पांडिम्नाशशिलेखेव पीयूषक्षालिताबभौ १०६ सुंदरीदौर्हृदव्यक्तेरथपौरंदरीवदिक् रराजराजमहिषीरजनी-
करगर्भिणी १०७ सादौर्हृदवशाद्राज्ञीयंयंकाममकामयत् सुदुर्लभमपिप्रेम्णात्तत्सर्वंसमाहरत् १०८ पत्यौसमीहितकरेसाकदाचिन्मृगावती स्वेच्छयावेम-
तिंचक्रेरक्तवापीनिमज्जने १०९ अभिलाषंसाविज्ञायमृगावत्यामहीपतिः कौसुंभसलिलैःपूर्णांक्ष्मापाह्वापीमकारयत् ११० तस्मिन्रक्तजलेराज्ञीस्नानंसादरमा-
तनोत् ततस्तांरक्ततोयार्द्रांफुल्लकिंशुकसन्निभां १११ राजस्त्रीमामिषधियासुपर्णकुलसंभवः महारविदकःपक्षीमुग्धांदग्धविधेर्वशात् ११२ नीत्वाविहायसाद्
रंसतामचलसन्निभः तत्याजमोहविवशामुदयाचलकंदरे ११३ लब्धसंज्ञाशनैःकंपविलोलतनुवल्लरी दृग्भ्यामुत्पलतुल्याभ्यांमुहुरश्रूण्यवर्तयत् ११४ हाना-
थमंदभाग्याहंत्वद्वियोगेनपीडिता कागतिःक्वनुगच्छामिद्रक्ष्यामित्वन्मुखंकदा ११५ इत्युक्त्वागजसिंहानांपुरोभूद्वधकांक्षिणी सासर्वकेसरिगजैस्त्यक्ता
ननिधनंगता ११६ आपत्कालेनृणांनूनंमरणंनैवलभ्यते अतिदीनंसमाकर्ण्यतस्याःक्रंदितमुत्सुखाः ११७ मृगानिष्पंदगतयोनतृणान्यपिभक्षयन् ततस्तांक

रुणासिंधुर्मुनिपुत्रस्तथास्थितां ११८ रुदतींकृपयाराज्ञींसमानीयस्वमाश्रमं न्यवेदयच्चतांराज्ञींगुरवेजमदग्नये ११९ जमदग्निस्तुधर्मात्मातामाश्वासयदंतिके न
थाजानीहिमांभद्रेकृतवर्मायथातव १२० एवमाश्वासितातत्रकृपयाजमदग्निना चक्रेतत्रैववसावासमाश्रमेमुनिसंकुले १२१ तत स्स्वल्पेनकालेनविशाखमिवपा-
र्वती असूततनयंबालाशौर्यधैर्यगुणान्वितं १२२ सूतिकागृहकृत्यानियानिकार्याणिबंधुभिः चक्रिरेमातृवत्तानिमृगावत्यामुनिस्त्रियः १२३ तंसुजातंनृपसुतंका
पिवागशरीरिणी उदयाचलजातत्वाच्चकारोदयनाभिधं १२४ आश्रमेसमुनींद्रेणकृतचूडादिकव्रतः जग्राहसकलाविद्याजमदग्नेर्महामुनेः १२५ युवानृपसुतः
सोयंकदाचिन्मृगयापरः अपश्यदेकंभुजगंव्याधेनदृढसंयुतं १२६ उवाचसकृपायुक्तोव्याधंमुंचभुजंगमं किंकरिष्यस्यनेनत्वंनैनंहिंसितुमर्हसि १२७ तमुवा-
चततोव्याधःसर्पपानेनपूरुष धनधान्यादिकंलप्स्येग्रामेषुनगरेषुच १२८ अतोहंजीविकामेतंनैवमोक्षेकथंचन इत्युक्त्वापेटिकायांतंबबंधशबराधमः १२९ बद्ध
मालोक्यभुजगंशबरायधनार्थिने अमोचयत्स्वजननीदत्तंदत्वासकंकणं १३० सोचितस्तेनसर्पोसौनरोभूत्वाकृतांजलिः सुखंकृत्वाचसहसातंपातालंनिनायवै १३१
किन्नराख्येननागेनधृतराष्ट्रसुतेनसः पातालंप्राविशत्तत्रन्यवसत्पूजित स्सुखं १३२ धृतराष्ट्रस्यतनयांभगिनींकिन्नरस्यच ललिताख्यांगुणोपेतांप्रियांप्रे जे-
नृपात्मजः १३३ सातस्माज्जनयामासपुत्रमप्रतिमौजसं ततःसाललिताप्राहत्वरितोदयनंप्रति १३४ ललितोवाच अहंविद्याधरीपूर्वंसुकर्णीनामनामतः
शापात्सर्पत्वमाप्तास्मिशापांतोगर्भएषमे १३५ ततोंगुंप्रतिगृह्णीष्वपुत्रमप्रतिमौजसं तांबूलींस्रजमम्लानांवीणांघोषवतीमपि १३६ तथेतिप्रतिजग्राहतत्स
र्वंनृपनंदनः पश्यतांसर्वसर्पाणांसाप्यगच्छद्विहायसं १३७ ततःसोपिगृहीत्वातुवीणांमालांचपुत्रकं दुःखितामात्मजननींद्रष्टुकामस्त्वरान्वितः १३८ श्वशुरा

दीनन्नुज्ञाप्यसहसास्वाश्रमंययौ जननींशोकसंतप्तामाश्वस्तांजमदग्निना १३९ समेत्यतोषयामासवृत्तंचास्यैन्यवेदयत् तदाप्रहृष्टहृदयासाबभूवमृगावती १४०
अत्रांतरेसशबरः कौशांब्यांवणिजंययौ सहस्रानीकनामांकंविक्रेतुंमणिकंकणं १४१ राजमुद्रांसमालोक्यकंकणंसवणिग्वरः शबरेणससंगत्यासर्वराज्ञेन्यवे
दयत् १४२ ततःसहस्रानीकोयंतत्प्राप्यमणिकंकणं मृगावतीविप्रयोगविषाग्निपरिपीडितः १४३ तद्बाहुसंगपीयूषशीकरासारशीतलं कंकणंहृदयेन्यस्य
विललापसुदुःखितः १४४ उवाचचकथंलब्धंकंकणंशबरत्वया सच्चैवमुक्तस्तत्प्राप्तिक्रमंतस्मैन्यवेदयत् १४५ शबरस्यवचःश्रुत्वासाहस्रानीकभूपतिः प्रत
स्थेसंनिधिभिःसार्द्धंप्रियालोकनकौतुकी १४६ यत्रेंदुभास्करसुखालभंतेसहसोदयं तमेवगिरिमुद्दिश्यसहसासोभ्यगच्छत १४७ किंचिन्मार्गंसमुल्लंघ्यत
स्थौविश्रांतसैनिकः तस्मिन्विनिद्रेदयितासंगमध्यानतत्परे १४८ वसंतकोविचित्रास्तुकथयामासवैकथाः तत्कथाश्रवणेनैवतांरात्रींसनिनायवै
१४९ ततःकालेनककुभंप्राप्यजंभारिपालितां जमदग्न्याश्रमंगत्वानिर्वैरहरिकुंजरं १५० तपस्यंतंमुनिंदृष्ट्वाशिरसाप्रणनामसः आशीर्वादेनस
मुनिःप्रतिजग्राहतंनृपं १५१ विधिवत्पूजयामासपाद्यार्घ्याचमनीयकैः उवाचचमहीपालंधर्मार्थसहितंवचः १५२ नरनाथमृगावत्यांजातोयंतनयस्तव यशो
निधिर्महातेजारामचंद्रइवापरः १५३ भविष्यतिदिशांजेतासिंहसंहननोइव पौत्रएषमहाभागतथाह्युदयनात्मजः १५४ इयंमृगावतीभार्यापातिव्रत्यपरा
यणा तदेतान्त्रीन्महाराजप्रतिगृह्णीष्वमाचिरं १५५ उक्त्वैवंमुनिनादत्तांतांगृहीत्वामहीपतिः प्रियासहायःस्वपुरींप्रतस्थेसंनिधिभिर्वृतः १५६ ततःप्रविश्य-
कौशांबींनगरींसनृपोत्तमः स्मरन्शक्रस्यवचनंमानुषंजन्मकुत्सयन् १५७ महीमुदयनायैवददौपुत्रायधीमते तस्मिन्नुदयनेपुत्रेराज्यपालनदक्षिणे १५८

राज्यभारंविनिक्षिप्यसशापविनिवृत्तये वसंतकरुमण्वद्भ्यां मृगावत्याचभार्यया १६० योगंधरायणेनापिमंत्रिपुत्रेणसंयुतः चक्रतीर्थेमहापुण्ये दक्षिणस्योदधे
स्तटे १६१ स्नानंकर्तुंययौतूर्णंसर्वतीर्थोत्तमोत्तमे वाहनैर्वातरंहोभिरचिराल्लवणोदधिं १६२ संप्राप्यचक्रतीर्थेचस्नानंचक्रुर्यथाविधि तेषुचस्नातमात्रेषुस्वंरू
पंप्रतिपेदिरे १६३ दिव्यांबरधराःसर्वेदिव्यमाल्यानुलेपनाः विमानानिमहार्हाणिसमारुह्यविभूषिताः १६४ तत्तीर्थंबहुमन्वानाःस्वशापच्छेदकारणं पश्य
तांसर्वलोकानांस्वर्गलोकंययुस्तदा १६५ तदाप्रभृतितेसर्वेज्ञात्वातत्तीर्थवैभवं पावनेचक्रतीर्थेस्मिन्स्नानंकुर्वंतिसर्वदा १६६ एवंप्रभावंतत्तीर्थंयेसमागत्यमा
नवाः स्नानंसकृच्चकुर्वंतितेसर्वेस्वर्गवासिनः १६७ एवंवःकथितंविप्राविधूमचरितंमहत् यःपठेदिममध्यायंशृणुयाद्वासमाहितः १६८ यंयंकामयतेकामं
तंसर्वंशीघ्रमाप्नुयात् इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येचक्रतीर्थप्रशंसायांअलंबुसाविधूमशापविमोचनंनामपंचमोध्यायः ५ ऋषयऊचुः द्वैपाय
नविनेयत्वंसूतपौराणिकोत्तम देवीपत्तनपर्यंतंचक्रतीर्थमनुत्तमं १ इत्यब्रवीत्पुरास्माकमतःपृच्छामिकिंचन देवीपुरंहितत्कुत्रयदंतंचक्रतीर्थकं २ देवीपत्तन
मित्याख्याकथंतस्याभवत्तथा श्रीरामसेतुमूलेचस्नातानांपापिनामपि ३ कीदृशंवाभवेत्पुण्यंचक्रतीर्थेतथैवच एतच्चान्यान्विशेषांश्चब्रूहिपौराणिको
त्तम ४ श्रीसूतउवाच सर्वमेतत्प्रवक्ष्यामिशृणुध्वंमुनिपुंगवाः पठतांशृण्वतांचैतदाख्यानंपापनाशनं ५ यत्रपाषाणनवकंस्थापयित्वारघूद्वहः ब
बंधप्रथमंसेतुंसमुद्रेमैथिलीपतिः ६ देवीपुरंतुतत्रैवयदंतंचक्रतीर्थकं देवीपत्तनमित्याख्यायथातस्यसमागता ७ तद्वदामिमुनिश्रेष्ठाःशृणुध्वंश्रद्ध
यासह पुरादेवासुरेयुद्धेदेवैर्नाशितपुत्रिणी ८ दितिःप्रोवाचतनयामात्मनःशोकमोहिता दितिरुवाच याहिपुत्रितपःकर्तुंतपोवनमनुत्तमं ९

पुत्रार्थंनवसुश्रोणिनियतानियतेंद्रिया इंद्रादयोनशिष्येरन्येनपुत्रेणवैसुराः १० उदितानतयाचैवंजननन्यातांप्रणम्यच स्वीकृत्यमाहिषंरूपंवनंपंचाग्निमध्यगा ११
तपोतप्यतसाघोरंतेनलोकाश्चकंपिरे तस्यांतपःप्रकुर्वत्यांत्रिलोक्यासीद्भयातुरा १२ इंद्रादयःसुरगणामोहमापुर्द्विजोत्तमाः सुपार्श्वस्तपसातस्यामुनिःसु-
हृष्टोवदत्तुतां १३ सुपार्श्वउवाच परितुष्टोस्मिसुश्रोणिपुत्रस्तवभविष्यति सुरवैनमाहिषाकारोवपुषानररूपवान् १४ महिषोनामपुत्रस्तेभविष्यत्यतिवीर्यवा-
न् पीडयिष्यतियःस्वर्गंदेवेंद्रंचससैनिकं १५ सुपार्श्वस्त्वेवमुक्त्वातांविनिवार्यतपस्तथा आगच्छदात्मनोलोकमनुनीयतपस्विनी १६ अथजज्ञेसमहिषो-
यथोक्तंब्रह्मणापुरा व्यवर्द्धतमहावीर्यःपर्वणीवमहोदधिः १७ ततःपुत्रोविप्रचित्तेर्विद्युन्माल्यसुराग्रणीः अन्येप्यसुरववीर्यास्तेसंतियेभूतलेद्विजाः १८
तेसर्वेमहिषस्यास्यश्रुत्वादत्तवरंमुदा समागम्यमुनिश्रेष्ठाःप्रावदन्महिषासुरं १९ स्वर्गाधिपत्यमस्माकंपूर्वमासीन्महामते देवैर्विष्णुसमाश्रित्यराज्यंनोहृतमोज-
सा २० तद्राज्यमानयबलादस्माकंमहिषासुर वीर्यंप्रकटयस्वाद्यप्रभावमपिचात्मनः २१ अतुल्यबलवीर्यस्त्वंब्रह्मदत्तवरोद्धतः पुलोमजापतिंयुद्धेजहिदेवगणैःस-
ह २२ दनुजैरेवमुक्तोसौयोद्धुकामोमरैःसह महावीर्योथमहिषःप्रययावमरावतीं २३ देवानामसुराणांचसंवत्सरशतंरणं पुराबभूवविप्रेंद्रास्तुमुलंरोमहर्ष-
णं २४ देववृंदंततोभीत्यापुरस्कृत्यपुरंदरं कांदिशीकमभूद्विप्राब्रह्माणंचययौतदा २५ ब्रह्मातानमरान्सर्वान्समादायययौपुनः नारायणशिवौयत्रवर्तते
विश्वपालकौ २६ तत्रगत्वानमस्कृत्यस्तुत्वास्तोत्रैरनेकशः ब्रह्मानिवेदयामासमहिषासुरचेष्टितं २७ सुराणामसुरैःपीडांदेवयोःशंभुकृष्णयोः इंद्राग्नियमसूर्येंदुकु-
बेरवरुणादिकान् २८ निराकृत्याधिकारेषुतेषांतिष्ठत्ययंस्वयं अन्येषांदेववृंदानामधिकारेपितिष्ठति २९ निरस्तंदेववृंदंतत्स्वर्लोकादवनीतले मनुष्यवद्विचरते

महिषासुरबाधितं ३० एतत्ज्ञापयितुंदेवौयुवयोरहमागतः सार्द्धंदेवगणैरत्ररक्षतंतान् समागतान् ३१ ब्रह्मणोवचनंश्रुत्वारमेश्वरमहेश्वरौ कोपात्करालवदनौदुष्प्रेक्ष्यौ तौबभूवतुः ३२ अत्यंतकोपज्वलितान्मुखाद्विष्णोरथद्विजाः निश्चक्रामसमहत्तेजः शंभोः स्रष्टु स्तथैवच ३३ अपरेषांसुराणांच देहादिंद्रशरीरतः तेजः समुद्भूतंक्रूरंतदेकंसमजायत ३४ तेषांतुतेजसांराशिर्ज्वलत्पर्वतसंनिभः ददृशेदेववृंदैस्तैर्ज्वालाव्याप्तदिगंतरं ३५ तेजसांसमुदायोसौनारीकाचिदभूत्तदा शिवतेजोमुखमभूद्विष्णुतेजोभुजौद्विजाः ३६ ब्रह्मतेजस्तुचरणौमध्यमिंद्रेणतेजसा यमस्यतेजसाकेशाः कुचौचंद्रस्यतेजसा ३७ जंघोरूकल्पितौविप्रावरुणस्यतुतेजसा नितंबंपृथिवीतेजः पादांगुल्योर्कतेजसा ३८ करांगुल्योवसूनांचतेजसाकल्पितास्तथा कुबेरतेजसाविप्रानासिकापरिकल्पिता ३९ नवप्रजापतीनांचतेजसादंतपंक्तयः चक्षुर्द्वयंसमजनिहव्यवाहनतेजसा ४० उभौसंध्येभ्रुवौजाते श्रवणेवायुतेजसा इतरेषांचदेवानांतेजोभिरतिदारुणैः ४१ कृतान्यावयवानारी दुर्गा परमभास्वरा बभूवदुर्धर्षतरासर्वैरपिसुरासुरैः ४२ सर्ववृंदारकानीकतेजः संघसमुद्भवां तांदृष्ट्वाप्रीतिमापुस्ते देवामहिषबाधिताः ४३ ततोरुद्रादयोदेवाविनिष्कृष्यायुधान्निजात् आयुधानिददुस्तस्यैशूलादीनिद्विजोत्तमाः ४४ भूषणानिददुस्तस्यैवस्त्रमाल्यानिचंदनं सापिदेवीतदावस्त्रैर्भूषणैश्चंदनादिभिः ४५ कुसुमैरायुधैर्हारैर्भूषितापरिचारकैः साट्टहासममुंचंतीभैरवाभैरवस्वना ४६ ननादकंपयंतीवरोदसीदेवसेविता देव्याभैरवनादेनचचालसकलंजगत् ४७ सिंहवाहनमारूढांदेवीताममरास्तदा मुनयःसिद्धगंधर्वास्तुष्टुवुर्जयशब्दतः ४८ अतिभीषणनादेनदेव्याःक्षुब्धंजगत्त्रयं दृष्ट्वादेवारयोदैत्याःसमंतस्थुरुदायुधाः ४९ महिषोपिमहाक्रोधात्समुद्यतमहायुधः तंशब्दमभ्यलक्ष्याथययावसुरसंवृतः ५० व्यलोकयत्ततोदेवींतेजोव्याप्तजगत्त्रयीं सायुधानंतबाह्वाढ्यां नादकंपितभूतलां

५१ क्षोभितांश्चशेषादिमहानागपरंपरां विलोक्यदेवीमसुराःसमनह्यन्नुदायुधाः ५२ ततोदेव्यातयासार्द्धमसुराणामभूद्रणं अस्त्रैःशस्त्रैःशरैश्चक्रैर्गदाभिर्मुसलैरपि
५३ गजाश्वरथपादातै रसंख्येयैर्महाबलः महिषोयुयुधेतत्रदेव्यासाकमरिंदमः ५४ लक्षकोटिसहस्राणिप्रधानासुरयूथपाः एकैकस्यतुसेनायास्तेषांसंख्या
नविद्यते ५५ तेसर्वेयुगपद्देवीं शस्त्रैरावव्रुरोजसा सापिदेवीततोभीमदैत्यमुक्तास्त्रसंचयं ५६ बिभेदलीलयाबाणैःस्वकार्मुकविनिःसृतैः संसर्जदैत्यकायेषुबाणपूगान्यनेकशः
५७ देव्याश्रयबलाढ्यानिर्भयादैत्ययूथपैः युयुधुःसंयुगेशस्त्रैरस्त्रैरप्यायुधांतरैः ५८ ततोदेवाबलोत्सिक्तादेवीशक्त्युपबृंहिताः
निःशेषमसुरान्सर्वानायुधैर्निरमूलयन् ५९ स्वसैन्येतुक्षयंयातेसंक्षुब्धोमहिषासुरः चापमादायवेगेनविकृष्यचमहास्वनं ६० संधायमुमुचेबाणान्देवसैन्येषुभूसुरः
इंद्रेतुदशसाहस्रंयमेपंचसहस्रकं ६१ वरुणेचाष्टसाहस्रंकुबेरेषट्सहस्रकं सूर्येचंद्रेचवह्नौचवायौवसुषुचाश्विनोः ६२ अन्येष्वपिचदेवेषुमहिषोदानवेश्वरः
प्रत्येकमयुतंबाणान्मुमुचेबलिनांवरः ६३ पलायंतेततोदेवामहिषासुरमर्दिताः देवीशरणमाजग्मुस्त्राहित्राहीतिवादिनः ६४ ततोदेवीगणान्स्वस्यभूतवेतालकादिकान्
यूयंनाशयतक्षिप्रमासुरंबलमित्यगात् ६५ अहंतुमहिषंयुद्धेयोधयामिबलोद्धतं ततोदेव्यागणाःसर्वमासुरंक्षतमाशुवै ६६ ततःसैन्येक्षयंनीते
गणैर्देवीप्रचोदितैः योद्धुकामःसमहिषोगणैःसाकंव्यतिष्ठत ६७ अत्रांतरेमहानादःसुचक्षुश्चमहाहनुः महाचंडोमहाभक्षोमहोदरमहोल्कटौ ६८ पंचास्यः
पादचूडश्चबहुनेत्रःप्रबोढुकः एकाक्षस्त्वेकपादश्चबहुपादोप्यपादुकः ६९ एतेचान्येचबहवोमहिषासुरमंत्रिणः योद्धुकामारणेदेव्यापुरतस्त्ववतस्थिरे
७० सिंहवाहनमारुह्यततोदेवीमनोजवं प्रलयांबुदनिर्घोषंचापमादायभैरवं ७१ विस्फोट्यमुमुचेबाणान्वज्रवेगसमान्युधि दशलक्षगजैश्चापिशतल-

क्षैश्चवाजिभिः ७२ शतलक्षैरथैश्चापि लक्षायुतपदातिभिः युक्तोमहाहनुर्दैत्यो देव्यायुद्धेनिपातितः ७३ सैन्येषु तस्य निहते देव्या बाणैर्द्विजोत्तमाः लक्षकोटिसहस्राणि प्रधानासुरनायकाः ७४ महिषस्यहि विद्यंते महाबलपराक्रमाः एकैकस्यप्रधानस्यचतुरंगबलंतथा ७५ महाहनोर्यथाविप्रास्तथैवास्ति महद्बलं तत्सर्वंनिहतंदेव्या शरैः कांचनपुंखितैः ७६ याममात्रेणविप्रेंद्रास्तदद्भुतमिवाभवत् ७७ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येचक्रतीर्थप्रशंसायां देवीपुराभिधानकथने देवीमहिषासुरयुद्धोनामषष्ठोध्यायः ६ श्रीसूतउवाच स्वसैन्यमवलोक्याथमहिषोदानवेश्वरः हतंदेव्यामहाक्रोधाच्चंडकोपमथाब्रवीत् १ महिषउवाच चंडकोपमहावीर्ययुध्यस्वैनांदुरात्मिकां तथास्त्विति सचोक्त्वाथचंडकोपः प्रतापवान् २ अवाकिरद्बाणवर्षैर्देवींसमरमूर्द्धनि बाणजालानितस्याशुचंडकोपस्यलीलया ३ छित्वाजघानशराग्रेणचंडकोपस्यसांबिका चकर्तवाजिनोप्यस्यसारथिंचध्वजंधनुः ४ उन्ममाथरथंचापितंबाणैर्हृद्यताडयत् सभग्नधन्वाविरथोहताश्वोहतसारथिः ५ चंडकोपस्ततोदेवींखड्गचर्मधरोभ्यगात् खड्गेनसिंहमाजघ्नेदेव्यावाहंमहासुरः ६ देवीमपिभुजेसव्येखड्गेनप्रजघानसः खड्गोदेव्याभुजेसव्येव्यशीर्यतसहस्रधा ७ ततःशूलेनमहताचंडकोपंतदांबिका जघानहृदयेसोपिपपातचममारच ८ चंडकोपेहतेतस्मिन्महावीर्येमहाबले चित्रभानुर्गजारूढोदेवींतामभ्यधावत ९ दिव्यांशक्तिंससर्जाथमहाघंटारवाकुलां न्यवारयत हुंकारैर्देवीशक्तिंनिराकुलां १० ततःशूलेनसादेवीचित्रभानुंव्यदारयत् मृतेतस्मिन्ततोयुद्धेकरालोद्भुतमभ्यगात् ११ करमुष्टिप्रहारेणसोपिदेव्यानिपातितः ततोदेवीमदोन्मत्तंगदयाव्यसुमातनोत् १२ बाष्कलंपट्टिशेनापिचक्रेणापितथांतिकं प्राहिणोद्यमलोकायदुर्गादेवीद्विजोत्तमाः १३ एवमन्यान्महाकायान्मंत्रिणोमहिषस्यच शूलेनप्रोथयित्वाथप्राहिणोद्यमसादनं १४ आत्मसैन्येहतेत्वेवंदुर्गयामहिषासुरः माहिषेणात्मरूपेणगणान्देव्याअभर्त्स-

यत् १५ तुंडेननिजघानैकान्खुराघातैस्तथापरान् निश्वासवायुभिश्चान्यान्पातयामासरोषितः १६ देव्याभूतगणंत्वेवंनिहत्यमहिषासुरः सिंहंमारयितुंदेव्याश्चुक्रोधचननना
दच्च १७ ततःसिंहोभवत्क्रुद्धोमहावीर्योमहाबलः खुराभिघातनिर्भिन्नमहीतलमहीधरः १८ महिषासुरमायांतंनखैरेनंव्यदारयत् चंडिकापिततःक्रुद्धावधेतस्याकरोन्मतिं
१९ बबंधपाशैर्महिषंचंडिकाकोपमूर्छिता मोचयित्वाततःपाशांस्त्यक्तमाहिषवेषवान् २० सिंहवेषोभवद्दैत्योमहाबलपराक्रमः देवीतस्याशिरोयावच्छेत्तुंबुद्धिमधार-
यत् २१ तावत्सपुरुषोभूत्वाखड्गपाणिरपश्यत अथतंपुरुषंदेवीखड्गहस्तंशरोत्करैः २२ जघानतीक्ष्णधाराग्रैःपरमर्मविदारणैः ततःसपुरुषोविप्रागजोभूद्धस्त-
दंतवान् २३ दुर्गायावाहनंसिंहंकरेणाविचकर्षच ततःसिंहःकरंतस्यविचकर्तनखांकुरैः २४ भूयोमहासुरोजातोमाहिषंवेषमाश्रितः ततःक्रुद्धाभद्रकालीमहत्पानमसे-
वत २५ ततःपानवशान्मत्ताजहासारुणलोचना महिषःसोपिगर्वेणशृंगाभ्यांपर्वतोत्करान् २६ चंडिकांप्रतिचिक्षेपसाचतानच्छिनच्छरैः ततोदेवीजगन्मातामहि-
षासुरमब्रवीत् २७ देव्युवाच कुरुगर्वंक्षणंमूढमधुयावत्पिबाम्यहं निवृत्तमधुपानाहंत्वान्नयिष्येयमक्षयं २८ हतेत्वयिदुराधर्षेमयादैवतकंटके स्वंस्वंस्थानंप्रप-
द्यंतांसिद्धाःसाध्यामरुद्गणाः २९ उक्त्वैवंताडयामासमुष्टिनामहिषासुरं ताडितोयंततोदेव्यामहिषोभृशविह्वलः ३० दक्षिणस्योदधेस्तीरेप्रादुद्रावत्वरान्वितः अनु-
दुद्रावतंदेवीसिंहमारुह्यवाहनं ३१ अनुद्रुतस्ततोदेव्यामहिषोदानवेश्वरः धर्मपुष्करिणीतोयेदशयोजनमायते ३२ प्रविश्यांतर्हितस्तस्थौदुर्गाताडनविह्वलः ततोदु-
र्गासमासाद्यधर्मपुष्करिणीतटं ३३ नददर्शासुरंतत्रमहिषंचंडिकातदा अशरीराततोवाणीदुर्गादेवीमभाषत ३४ भद्रकालिमहादेविमहिषोदानवस्त्वया ताडितो
मुष्टिनाभद्रेधर्मपुष्करिणीजले ३५ अस्मिन्नंतर्हितःशेतेभयार्तोमारयस्वतं येनकेनाप्युपायेनचैनंप्राणैर्वियोजय ३६ एवंवाचाशरीरिण्याकथिताच्चंडिकातदा

प्राहस्ववाहनंसिंहमसुरेंद्रवधोद्यता ३७ मृगेंद्रसिंहविक्रांतमहाबलपराक्रम धर्मपुष्करिणीतोयंनिःशेषंपीयतांत्वया ३८ देव्यैवमुक्तःपंचास्योधर्मपुष्करिणीजलं
निःशेषंचपपौविप्रा यथापांसुर्भवेत्तथा ३९ निरगान्महिषोदीनस्ततस्तस्माज्जलाशयात् आयांतमसुरंदेवीपादेनाक्रम्यमूर्द्धनि ४० कंठशूलेनतीक्ष्णेनपीडयामास
कोपिता ततोदेव्यसिमादायचकर्तास्यशिरोमहत् ४१ एवंसमहिषोविप्राःसभृत्यबलवाहनः दुर्गयानिहतोभूमौपपातचममारच ४२ ततोदेवाःसगंधर्वाःसिद्धाश्च
परमर्षयः स्तुत्वादेवींततस्तोत्रैस्तुष्टांजहृषिरेतदा ४३ अनुज्ञातास्ततोदेव्या देवीजग्मुर्यथागतं ततोदेवीजगन्मातास्वनाम्नापुरमुत्तमं ४४ दक्षिणस्यसमुद्रस्यती
रेचक्रेतदोत्तरे ततोदेव्यनुशिष्टास्तेदेवाःशक्रपुरोगमाः ४५ पूरयामासुरमृतैर्धर्मपुष्करिणींमुदा ततोऽमृततीर्थाख्यांलेभेतत्तीर्थमुत्तमं ४६ ततोदेवीवरमदात्स्वपुर
स्यमुदान्विता पशव्यंचापरोगंचपुरमेतद्भवत्विति ४७ ददौतीर्थायचवरंस्नातानामत्रवैनृणां यथाभिलाषसिद्धिःस्यादित्युक्त्वासादिवंययौ ४८ श्रीसूतउवाच
यत्त्वनाम्नाचकारेदंदेवीपुरमनुत्तमं देवीपत्तनमित्युक्तंतेनदेव्याःपुरोत्तमं ४९ देवीपत्तनमारभ्यसुमुहूर्तेदिनेद्विजाः विघ्नेश्वरंप्रणम्यादौतिलकस्वामिनंतथा ५० म
हादेवाभ्यनुज्ञातोरामचंद्रोतिधार्मिकः स्थापयित्वास्वहस्तेनपाषाणनवकंमुदा ५१ सेतुमारब्धवान्विप्रायावल्लंकामतंद्रितः सिंहासनंसमारुह्यरामोनलकृतंशुभं ५२
वानरैःकारयामाससेतुमब्धौनलादिभिः पर्वतान्शाखिनोवृक्षान्दृषदःकाष्ठसंचयान् ५३ तृणानिचसमाजह्रुर्वानरावनमध्यतः ५४ नलस्तानिसमादायचक्रे
सेतुंमहोदधौ पंचभिर्दिवसैःसेतुर्यावल्लंकासमीपतः ५५ दशयोजनविस्तीर्णःशतयोजनमायतः कृतःसेतुर्नलेनाब्धौपुण्यःपापविनाशनः ५६ देवीपुरस्यनिक
टेनवपाषाणरूपके सेतुमूलेनरःस्नायात्स्वपापपरिशुद्धये ५७ चक्रतीर्थेतथास्नायाद्व्रजेत्सेत्वधिपंहरिं देवीपत्तनमारभ्ययत्कृतंसेतुबंधनं ५८ तत्सेतुमूलंवि-

प्रैंद्रायथार्थंपरिकल्पितं सेतोस्तुपश्चिमाकोटिर्दर्भशय्यामकीर्तिता ५९ देवीपुरीचप्राक्कोटिरुभयंसेतुमूलकं उभयंपुण्यमाख्यातंपवित्रंपापनाशनं ६० यत्सेतुमूलंगच्छंति येनमार्गेणयेनराः तत्तन्मार्गगतास्तेते तस्मिंस्तस्मिन्विमुक्तिदे ६१ स्नात्वादौसेतुमूलेतुचक्रतीर्थेतथैवच संकल्पपूर्वकंपश्चाद्गच्छेयुःसेतुबंधनं ६२ देवीपुरेतथादर्भशय्यायामपिभूसुराः चक्रतीर्थेशिवेस्नानंपुण्यंपापविनाशनं ६३ स्मरणादुभयत्रापिचक्रतीर्थस्यवैद्विजाः भस्मीभवंतिपापानिलक्षजन्मकृतान्यपि ६४ जन्मापिविलयंयायान्मुक्तिश्चापिकरेस्थिता चक्रतीर्थसमंतीर्थंनभूतंनभविष्यति ६५ भूलोकेयानितीर्थानिगंगादीनिद्विजोत्तमाः चक्रतीर्थस्थतान्यच्छाकलांनार्हंतिषोडशीं ६६ आदौतुनवपाषाणमध्येब्धौस्नानमाचरेत् क्षेत्रपिंडं ततःकुर्याच्चक्रतीर्थेतथैवच ६७ सेतुनाथंहरिंसेवेत्स्वपापपरिशुद्धये एवंहिदर्भशय्यायां कुर्युस्तन्मार्गतोगताः ६८ आरूढंरामचंद्रेणयोनमस्कुरुतेजनः सिंहासनंनलकृतंनतस्यनरकाद्भयं ६९ सेतुमादौनमस्कुर्याद्रामंध्यायन्हृदामुदा रघुवीरपदन्यासपवित्रीकृतपांसवे ७० दशकंठशिरश्छेदहेतवेसेतवेनमः केतवेरामचंद्रस्यमोक्षमार्गैकहेतवे ७१ सीतायामानसांभोजभानवेसेतवेनमः साष्टांगंप्रणिपत्यादौमंत्रेणानेनवैद्विजाः ७२ ततोवेतालवरदंतीर्थंगच्छेन्महाबलं योध्यायमेनंपठते मनुष्यःशृणोतिवाभक्तियुतोद्विजेंद्राः ७३ स्वर्गादयस्तस्यनदुर्लभाःस्युःकैवल्यमप्यस्यकरस्थमेव ७४ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येचक्रतीर्थप्रशंसायांदेवीपुराभिधानकथनेमहिषासुरसंहारोनामसप्तमोऽध्यायः ७ ऋषयऊचुः भगवन्सूतसर्वज्ञकृष्णद्वैपायनप्रिय त्वन्मुखाद्वैकथाःश्रुत्वाश्रोत्रैकामृतवर्षिणीः १ तृप्तिर्नजायतेस्माकंत्वद्वचोमृतपायिनां अतःशुश्रूषमाणानांभूयोब्रूहि कथाःशुभाः २ वेतालवरदंनामचक्रतीर्थस्यदक्षिणे तीर्थमस्तिमहापुण्यमित्यवादीद्भवान्पुरा ३ वेतालवरदाभिख्यातीर्थस्यास्यागताकथं किंप्रभावंचत-

तीर्थमेतन्नोवक्तुमर्हसि ४ श्रीसूतउवाच साधुपृष्टंहियुष्माभिरतिगुह्यंमुनीश्वराः शृणुध्वंमनसासार्द्धंब्रवीम्यत्यद्भुतांकथां ५ पामराअपिमोदंतेयांवैश्रुत्वाकथांशु
भां कथाचेयंमहापुण्यापुराकैलासपर्वते ६ केलिकालेषुपार्वत्यैशंभुनाकथिताद्विजाः तांब्रवीमिकथामेनामत्यद्भुततरांहिवः ७ पुराहिगालवोनाममहर्षिःसत्यवाक्
शुचिः चिंतयानःपरंब्रह्मतपस्तेपेनिजाश्रमे ८ तस्यकन्यामहाभागारूपयौवनशालिनी नाम्नाकांतिमतीबालाव्यचरत्पितुरंतिके ९ आहरंतीचपुष्पाणिबल्यर्थंत
स्यवैमुनेः वेदिसंमार्जनादीनिसमिदाहरणानिच १० कुर्वंतीपितरंबालासम्यक्परिचचारह कदाचित्सातुबल्यर्थंपुष्पाण्याहर्तुमुद्यता ११ तस्मिन्वनेकांतिमतीसुदूरमग
मत्तदा तत्रपुष्पाणिरम्याणिसमाहृत्यचपेटके १२ तूर्णंनिववृतेबालापितृशुश्रूषणेरता निवर्तमानांतांकन्यांविद्याधरकुमारकौ १३ सुदर्शनसुकर्णाख्यौविमानस्थौददर्शतुः
तांहृष्ट्वागालवसुतांरूपयौवनशालिनीं १४ कामस्यपत्नींललितांरतिंमूर्तिमतीमिव सुदर्शनाभिधोज्येष्ठोविद्याधरकुमारकः १५ हर्षसंफुल्लनयनश्चकमेकामसोहितः
पूर्णचंद्राननांतांवैवीक्ष्यमाणोमुहुर्मुहुः १६ तयारिरंसुकामोसौविमानाद्यादवातरत् तामुपेत्यमुनेःकन्यामित्युवाचसुदर्शनः १७ सुदर्शनउवाच कासिभद्रेसु
ताकस्यरूपयौवनशालिनी रूपमप्रतिमंत्वेतदाल्हादयतिमेमनः १८ त्वांहृष्ट्वारतिसंकाशांबाधतेमांमनोभवः सुकंठनामधेयस्यविद्याधरपतेरहं १९ आत्मजोरूपसंपन्नोनाम्नाचैवसुदर्शनः
प्रतिगृह्णीष्वमांभद्रेरक्षमांकरुणादृशा २० भर्तारंमांसमासाद्यसर्वान्भोगानवाप्स्यसि इत्याकर्ण्यवचस्तस्यविद्याधरसुतस्यसा २१ तदाकां
तिमतीवाक्यंधर्मयुक्तमभाषत सुदर्शनमहाभागविद्याधरपतेःसुत २२ आत्मजांमांविजानीहिगालवस्यमहात्मनः कन्याचाहमनूढास्मिपितृशुश्रूषणेरता २३ ब
ल्यर्थंहिपितुश्चाहंपुष्पाण्याहर्तुमागता आहरंत्याश्चपुष्पाणियामएकोन्यवर्तत २४ मद्विलंबेनसमुनिर्देवतार्चनतत्परः कोपंविधास्यतेनूनंतपस्वीमुनिपुंगवः २५

तच्छीघ्रमद्यगच्छामिपुष्पाण्यप्याहृतानिमे कन्याश्चपितुराधीनानस्वतंत्राःकदाचन २६यदिमामिच्छसिभवान्पितरंममयाचय इतिविद्याधरसुतमुक्त्वाकांतिमतीतदा
२७पितुराशंकितातूर्णमाश्रमंगंतुमुद्यता गच्छंतींतांसमालोक्यविद्याधरकुमारकः २८तूर्णंजग्राहकेशेषुधावित्वामदनार्दितः अभ्येत्यनिजकेशेषुगृहीतंतांविलो
क्यसा २९उच्चैश्चक्रंदसहसाकुररीवमुनेःसुता अस्माद्विद्याधरसुताज्जनकत्राहिमांविभो ३०बलाद्गृह्णातिदुष्टात्माविद्याधरसुतोद्यमां इत्यसुच्चैःप्रचुक्रोश-
स्वाश्रमान्नातिदूरतः ३१तदाक्रंदितमाकर्ण्यगंधमादनवासिनः मुनयस्तुपुरस्कृत्यगालवंमुनिपुंगवं ३२किमेतदितिविज्ञातुंतंदेशंतूर्णमाययुः तंदेशंतुसमा
गत्यसर्वेतेऋषिपुंगवाः ३३विद्याधरगृहीतांतांददृशुर्मुनिकन्यकां विद्याधरसुतंचान्यमंतिकेसमुपस्थितं ३४एतद्दृष्ट्वामहायोगीगालवोमुनिपुंगवः गतःकोप
वशंकिंचिद्दुरात्मानंशशापतं ३५कृतवानीदृशंकार्यंयत्त्वंविद्याधराधम तद्याहिमानुषींयोनिंस्वस्यदुष्कर्मणःफलं ३६संप्राप्यमानुषंजन्मबहुदुःखसमाकुलं
अचिरेणतुकालेनतस्मिन्नेवतुजन्मनि ३७मनुष्यैरपिनिंद्यंतद्वेतालत्वंप्रयास्यसि मांसानिशोणितंचैवसर्वदाभक्षयिष्यसि ३८वेतालाराक्षसप्रायाबलाद्गृह्णं
तियोषितः तस्मात्त्वंमानुषोभूत्वावेतालत्वमवाप्स्यसि ३९ तवदुष्कर्मणोयोसावनुमंताकनिष्ठकः सुकर्णइतिविख्यातोभवितासोपिमानुषः ४०किंतुसाक्षा-
न्नकृतवान्यतोसावीदृशींक्रियां तन्मानुषत्वमेवास्यवेतालत्वंतुनोभवेत् ४१विज्ञप्तिकौतुकाभिख्यंयदाविद्याधराधिपंद्रक्ष्यतेसौकनिष्ठस्तेतदाशापाद्वि-
मोक्ष्यते ४२ईदृशस्यतुयःकर्तामहापापस्यकर्मणः सत्वंसंप्राप्यमानुष्यंतस्मिन्नेवतुजन्मनि ४३वेतालजन्मसंप्राप्यचिरंलोकेचरिष्यसि इत्युक्त्वागालवःकन्यांगृ
हीत्वामुनिभिःसह ४४विद्याधरसुतौशप्त्वास्वाश्रमंप्रतिनिर्ययौ ततस्तस्मिन्महाभागेनिर्यातेमुनिपुंगवे ४५सुदर्शनसुकर्णाख्यौविद्याधरपतेःसुतौ मुनिशापे-

नदुःखार्तौचिंतयामासतुर्भृशं ४६ कर्तव्यंतौविनिश्चित्यसुदर्शनसुकर्णकौ गोविंदस्वामिनामानंयमुनातटवासिनं ४७ ब्राह्मणंशीलसंपन्नंपितृत्वेसमरोचयत् परित्यज्यस्वकंरूपमजायेतांतदात्मजौ ४८ विजयाशोकदत्ताख्यौतस्यपुत्रौबभूवतुः सुतोविजयदत्ताख्योज्येष्ठोजज्ञेसुदर्शनः ४९ अशोकदत्तनामातुसुकर्णस्तुकनिष्ठकः विजयाशोकदत्तौतुक्रमाद्यौवनमापतुः ५० एतस्मिन्नेवकालेतुयमुनायास्तटेशुभे अनावृष्ट्यातुदुर्भिक्षमभूद्द्वादशवार्षिकं ५१ गोविंदस्वामिनामातु ब्राह्मणोवेदपारगः दुर्भिक्षोपहृतां दृष्ट्वा तदानींसनिजांपुरीं ५२ प्रययौकाशीनगरंसपुत्रःसहभार्यया सप्रयागंसमासाद्यपुण्यंदृष्ट्वामहावटं ५३ कपालमालाधरणंसोपश्यद्यतिनंपुरः गोविंदस्वामिनामातुनमश्चक्रेसतंमुनिं ५४ सपुत्रस्यसभार्यस्यसोवादीदाशिषोमुनिः इदंचवचनंप्राहगोविंदस्वामिनंप्रति ५५ ज्येष्ठेनानेनपुत्रेणसांप्रतंब्राह्मणोत्तम क्षिप्रंविजयदत्तेनवियोगस्तेभविष्यति ५६ इतितस्यवचःश्रुत्वागोविंदस्वामिनामतः सूर्येचास्तंगतेतत्रसांध्यंकर्मसमाप्यच ५७ सभार्यःससुतोविप्रःसुदूराध्वसमाकुलः उवासतस्यांशर्वर्य्यांशून्येवैदेवतालये ५८ तदात्वशोकदत्तश्चब्राह्मणीचसमाकुलौ वस्त्रेणास्तीर्यपृथिवींरात्रौनिद्रां समापतुः ५९ ततोविजयदत्तस्तुदूरमार्गविलंघनात् बभूवात्यंतमलसोभृशंशीतज्वरार्दितः ६० गोविंदस्वामिनापित्राशीतबाधानिवृत्तये गाढमालिंग्यमानोपि शीतबाधानसोत्यजत् ६१ बाधतेत्यर्थमधुनातातमांशीतलोज्वरः एतद्बाधानिवृत्यर्थंवह्निमानयमाचिरं ६२ इतिपुत्रवचःश्रुत्वासर्वत्राग्निंगवेषयन् अलब्धवह्निःप्रोवाचपुनरभ्येत्यपुत्रकं ६३ नवह्निंपुत्रविंदामिमार्गमाणोपिसर्वशः रात्रिमध्येतुसंप्राप्तेद्वारेषुपिहितेषुच ६४ निद्रापरवशाःपौरानैवदास्यंतिपावकं इत्थंविजयदत्तोसावुक्तःपित्राज्वरातुरः ६५ ययाचेवह्निमेवासौपितरंदीनयागिरा शीतज्वरसमुद्भूतशीतबाधाप्रपीडितं ६६ हिमशीकरवान्वायुर्द्विगुणंबाध-

तेद्यमां वन्हिर्नलब्धइतिवैमिथ्यैवोक्तंपितस्त्वया ६७ दूरादेषपुरोभागेज्वालामालासमाकुलः शिखाभिर्लेलिहानोभ्रं दृश्यतेपश्यपावकः ६८ तंवन्हिमानयक्षिप्रं ता
तशीतनिवृत्तये इत्युक्तवंतंतंपुत्रंसपिताप्रत्यभाषत ६९ नानृतंवच्मिपुत्राद्यसत्यमेवब्रवीम्यहं वन्हिमान्योयमुद्देशोदूरादेवविलोक्यते ७० पितृकाननदेशंतंपुत्र
जानीहिसांप्रतं यद्येषोभ्रंलिहज्वालःपुरस्ताज्ज्वलतेनलः ७१ पुत्रवित्रासजनकंतंजानीहिचितानलं अमंगलोनसेव्योयंचिताग्निःस्पर्शदूषितः ७२ तस्यचायुःक्षयं-
यातिसेवतेयश्चितानलं तस्मात्त्वयासुहृन्निर्मोभूयादितिमयासुत ७३ अमंगलस्तथास्पृश्योनानीतोयंचितानलः इत्युक्तवंतंपितरंसदीनःप्रत्यभाषत ७४ अयंश-
वानलोवास्याद्ध्वरानलएववा सर्वथानीयतामेषनोचेन्मेमरणंभवेत् ७५ पुत्रस्नेहाभिभूतोथसमाहर्तुंचितानलं गोविंदस्वामिनामातुश्मशानंशीघ्रमभ्यगात्
७६ गोविंदस्वामिनिगतेसमाहर्तुंचितानलं तूर्णंविजयदत्तोपितदागच्छंतमन्वयात् ७७ संप्राप्यतापनिकटंविकीर्णास्थिचितानलं आलिंगन्निवसोद्वेगंशनैर्निर्वृति
माप्तवान् ७८ अथावादीत्सपितरंतदिदंपरिवर्तुलं अतिदीप्तंविभात्यग्रेकिंरक्तांबुजसन्निभं ७९ इतितस्यवचःश्रुत्वापुत्रस्यब्राह्मणोत्तमः निपुणंतंनिरूप्यैतद्वचनं
पुनरब्रवीत् ८० गोविंदस्वाम्युवाच एतत्कपालमनलज्वालावलयवर्तुलं वसाकीकसमांसाढ्यमेतद्रक्तांबुजोपमं ८१ द्विजस्यसूनुःश्रुत्वेतिकाष्ठाग्रेणजघान-
तत् येनतत्स्फुटनोद्गीर्णवसासिक्तमुखोभवत् ८२ कपालघट्टनाद्रक्तंयत्संसक्तंमुखेतदा जिह्वयालेलिहानोसौमुहुस्तद्रक्तमास्वदत् ८३ आस्वाद्येवंसमादाय
तत्कपालंसमाकुलः पीत्वावसांमहाकायोबभूवातिभयंकरः ८४ सद्योवेतालतांप्राप तीक्ष्णदंष्ट्रस्तदानिशि तस्याट्टहासघोषेणदिशश्चप्रदिशस्तदा ८५ द्यौरं
तरिक्षंभूमिश्चस्फुटिताइवसर्वशः तस्मिन्वेगात्समाकृष्यपितरंहंतुमुद्यतः ८६ माकृथाःसाहसमितिप्रादुरासीद्वचोदिवि सदिव्यांगिरमाकर्ण्यवेतालोतिभयं-

करः ८७ पितरंतत्परित्यज्यमहावेगसमन्वितः तूर्णमाकाशमाविश्यप्रययावस्खलद्गतिः ८८ सगत्वादूरमध्वानंवेतालैःसहसंगतः तमागतंसमालोक्यवेतालास्सर्वएवते ८९
कपालस्फोटनादेषवेतालत्वंयदाप्तवान् कपालस्फोटनामानमाह्वयंचक्रिरेततः ९० ततःकपालस्फोटोसौवेतालैःसर्वतोवृतः नरास्थिभूषणाख्यस्यसद्योवेतालभूपतेः ९१
अंतिकंसहसाप्रापमहाबलसमन्वितः नरास्थिभूषणश्चैनंसेनापतिमकल्पयत् ९२ तंकदाचित्तुगंधर्वश्चित्रसेनाभिधोबली नरास्थिभूषणंसंख्येन्यवधीत्सोपिसं-
स्थितः ९३ नरास्थिभूषणेतस्मिन्गंधर्वेणहतेयुधि तदाकपालस्फोटोसौतत्पदंसमवाप्तवान् ९४ विद्याधरेंद्रस्यसुतःसुदर्शनोमनुष्यतांवैप्रथमंसगत्वा वेताल
तांप्राप्यमहर्षिशापात्क्रमाच्चवेतालपतिर्बभूव ९५ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येवेतालवरदतीर्थप्रशंसायांसुदर्शनवेतालत्वप्राप्तंनामाष्टमोध्यायः ८ ॥
ततःसविप्रःप्रत्यूषेपुत्रशोकेनपीडितः अशोकदत्तसंयुक्तोभार्ययाविललापह १ विलपंतंसमालोक्यगोविंदस्वामिनंद्विजा,वणिक्समुद्रदत्ताख्यःसमानिन्येनिजंगृ
हं २ समानीयसमाश्वास्यदयायुक्तोवणिग्वरः स्वधनानांहिसर्वेषांरक्षितारमकल्पयत् ३ स्मरन्महामतिवचःपुत्रदर्शनलालसः सतस्थौवणिजोगेहेपुत्रभार्यासम
न्वितः ४ अशोकदत्तनामातुद्वितीयोविप्रनंदनः शस्त्रेचैवतथाशास्त्रेबभूवातिविचक्षणः ५ तथान्यास्वपिविद्यासुनास्तितत्सदृशोभुवि कृतविद्योद्विजसुतःप्रख्या
तोनगरेभवत् ६ अत्रांतरेनरपतिंप्रतापमुकुटाभिधं काशिदेशाधिपोमल्लःकश्चिदभ्याययौबली ७ प्रतापमुकुटोराजामल्लस्यास्यजयायसः बलिनंद्विजपुत्रंतमा-
ह्वयामासभृत्यकैः ८ तमागतंसमालोक्यप्रतापमुकुटोब्रवीत् अशोकदत्तसहसामल्लमेनंबलोत्कटं ९ दुर्जयंजहिसंग्रामेत्वंवैबलवतांवरः दाक्षिणात्यमहामल्लप
तावस्मिन्जितेत्वया १० यदिष्टंतवतत्सर्वंदास्याम्यहमसंशयः इतितस्यवचःश्रुत्वाबलवान्द्विजनंदनः ११ दाक्षिणात्यमहामल्लंनृपतिंसमताडयत् ताडितोद्विजपु

से·स· त्रेणमल्लःसबलिनाबली १२ सद्योविवर्तनयनःपरासुर्न्यपतद्भुवि द्विजपुत्रस्य तत्कर्म दैवैरपि सुदुष्करं १३ प्रतापमुकुटो दृष्ट्वा प्रसन्नहृदयोऽभवत् दत्वा बहुधनान् ग्रामान् अ·
२२ समीपेस्थापयत्तदा १४ सकदाचिन्महाराजःसहितो द्विजसूनुना संध्यायां विजने देशे चचार तुरगोपरि १५ द्विजसूनुसखस्तत्र दीनां वाणीमथाशृणोत् राजन्नल्पाप ९
राधोऽहं शत्रुप्रेरणयासकृत् १६ दंडपालेन निहितः शूले निर्घृणचेतसा दिनमद्य चतुर्थं मे शूलस्थस्यैव जीवतः १७ प्राणाःसुखेन निर्यान्ति न हि दुष्कृतकर्मणां भृशं मां बा
धते तृष्णा तां निवारय भूपते १८ इति दीनां समाकर्ण्य वाचं राजा द्विजात्मजं अशोकदत्तनामानं धैर्यवंतमभाषत १९ अस्मै निरपराधाय शूलप्रोताय जंतवे तृष्णार्दि
ताय दातव्यं द्विजसूनो त्वया जलं २० इत्यादिष्टो नरेंद्रेण सहसा द्विजनंदनः जलपूर्णं समादाय कलशं वेगवान्ययौ २१ तत्स्मशानं समासाद्य भूतवेतालसंकुलं शूलप्रोताय वै·
तस्मै जलं दातुं समुत्सुकः २२ ददर्शाथ स्थितां नारीं नववयोवनशालिनीं उदैक्षत महाकांतिं मूर्तामिव रतिं द्विजः २३ तामालोक्य ततः प्राह धैर्यवान् द्विजनंदनः कासि भद्रे व·
रारोहे स्मशाने विजने स्थिता २४ अस्याधस्तात्किमर्थं त्वं शूलप्रोतस्य तिष्ठसि इति तस्य वचः श्रुत्वा साप्राह रुचिरानना २५ पुरुषो वल्लभोयं मे शूले राज्ञा समर्पितः धनं य
थातिकृपणः पश्य प्राणान्न मुंचति २६ आसन्नमरणं चैनमनुयातुमिह स्थिता तृषितो याचते वारि मामयं व्यथते मुहुः २७ शूलप्रोतोन्नतग्रीवं मुमूर्षुं प्राणनायकं नास्मि
पाययितुं शक्ता जलमेनमधःस्थिता २८ अशोकदत्तस्तच्छ्रुत्वा करुणावरुणालयः तत्कालसदृशं वाक्यं तां वधूमब्रवीत्तदा २९ अशोकदत्त उवाच मातर्मत्स्कंध
मारुह्य देह्यस्मै शीतलं जलं सा तथेति तमाभाष्य तरुणी त्वरयान्विता ३० आनम्रवपुषस्तस्य स्कंधं पद्भ्यां रुरोह वै द्विजसूनुर्ददर्शाथ शोणितं नूतनं पतत् ३१ कि २२
मेतदिति सोऽपश्यदुन्नम्य सहसा मुखं भक्ष्यमाणं तया तत्स विज्ञाय द्विजनंदनः ३२ अशोकदत्तो जग्राह तस्याः पादं सनूपुरं ततोऽगान्नूपुरं त्यक्त्वा खद्वरत्वं विहायसं ३३

प्रत्युप्तानेकरत्नाढ्यंतदादायचनूपुरं अशोकदत्तःप्रययौतत्स्मशानान्नृपांतिकं ३४ स्मशानवृत्तंतत्सर्वंसनृपायनिवेद्यवै महार्घ्यरत्नमत्युग्रंनूपुरंचददौतदा ३५ ज्ञात्वा
तद्वीरचरितंवीरैरन्यैःसुदुष्करं ददौमदनलेखाख्यांसुतांतस्मैमहीपतिः ३६ कदाचिदथतद्दिव्यंनूपुरंवीक्ष्यभूपतिः अस्यनूपुरवर्यस्यतुल्यंवैनूपुरांतरं ३७ कुतोवाल-
भ्यतइतिसादरंसमचिंतयत् अशोकदत्तस्तुतदाविज्ञायनृपकांक्षितं ३८ नूपुरांतरसिद्ध्यर्थंचिंतयामासचेतसा स्मशानेनूपुरमिदंयतःप्राप्तंमयापुरा ३९ तां नूपु
रांतरमास्थेकुत्रद्रक्ष्यामिसांप्रतं इत्थंवितर्क्यबहुधानिश्चिकायमहामतिः ४० विक्रेष्यामिमहामांसंसमेत्यपितृकाननं तत्रराक्षसवेतालपिशाचादिषुसर्वशः ४१ मंत्रै-
राहूयमानेषुसाप्यायास्यतिराक्षसी तामागतांबलात्कृत्वतद्ग्रहीष्यामिनूपुरं ४२ राक्षसानांसहस्रंवापिशाचानांतथायुतं वेतालानांतथाकोटिर्नलक्ष्यंबलिनोमम ४३
इतिनिश्चित्यमनसास्मशानंसहसाययौ विक्रीणानोमहामांसंमंत्रैराहूयराक्षसान् ४४ गृह्णाणेत्युच्चयावाचाचचारश्रावयन्दिशः विक्रीयतेमहामांसंगृह्यतांगृह्यता
मिति ४५ तत्रराक्षसवेतालाःकंकालाश्चपिशाचकाः अन्येचभूतनिवहाःसमाजग्मुःप्रहर्षिताः ४६ भक्षयिष्यामहेसर्वेमांसमिष्टतमंत्विति तत्रागच्छत्सुसर्वेषुरक्षः
कन्यासमावृता ४७ आययौराक्षसीसापिमांसभक्षणलालसा गवेषयन्तदाविप्रस्तांसमुद्वीक्ष्यराक्षसीं ४८ सेयंदृष्टापुरेत्येष प्रत्यभिज्ञानमाप्तवान् तामाहद्विज
पुत्रोन्यद्देहिमेनूपुरंत्विति ४९ सातस्यवचनंश्रुत्वाप्रीतावाक्यमथाब्रवीत् ममैवचत्वयानीतंपुरावीरेंद्रनूपुरं ५० गृहाणरत्नरुचिरंद्वितीयमपिनूपुरं इत्युक्त्वानूपुरंत
स्मैस्वसुतांचददौप्रियां ५१ विद्युत्केश्यातदादत्तांप्रियांविद्युत्प्रभाभिधां विप्रःसंप्राप्यसुसुंदरूपयौवनशालिनीं ५२ विद्युत्केशीतुजामात्रेहेमाब्जमपिसाददौ विद्युत्
प्रभांनूपुरंचहेमाब्जमपिलभ्यसः ५३ श्वश्रूमाभाष्यसहसापुनःप्रायान्नृपांतिकं ततःप्रतापमुकुटोनूपुरप्राप्तिनंदितः ५४ शौर्यधैर्यसमायुक्तंप्रशशंसद्विजांबुजं अ

थविद्युत्प्रभांविप्रोसोब्रवीद्रहसिप्रियां ५५ मात्रातवकुतोलब्धमेतद्धेमांबुजंप्रिये एतत्तुल्यानिचान्यानियतःप्राप्स्येवरानने ५६ द्विजात्मजंततःप्राहपतिंविद्युत्प्रभारहः प्रभोः
कपालविस्फोटनाम्नावेतालभूपतेः ५७ अस्तिदिव्यंसरःकिंचिद्धेमांबुजपरिष्कृतं तवश्वश्र्वाजलक्रीडांवितन्वंत्येदमाहृतं ५८ इतिश्रुतंवच स्तत्रमांनयेतिजगादसः ततः-
सासहसाविप्रंनिन्येतत्कांचनंसरः ५९ ततःसहेमपद्मानामाजिहीर्षुर्द्विजात्मजः तद्विघ्नकारिणःसर्वान्वेतालादींस्ततोवधीत् ६० स्वयंकपालविस्फोटंनिहताशेषसै-
निकं ददर्शवेतालपतिंतंचहंतुंप्रचक्रमे ६१ अत्रांतरेमहातेजानाम्नाविज्ञप्तिकौतुकः विद्याधरपतिःप्राप्यविमानेनैनमब्रवीत् ६२ अशोकदत्तविप्रेंद्रसाहसंमाकृथाइ-
ति तदाकर्ण्यद्विजसुतोविमानवरसंस्थितं ६३ ददर्शप्रभयायुक्तंविद्याधरपतिंदिवि तस्यदर्शनमात्रेणशापान्मुक्तोद्विजात्मजः ६४ संत्यज्यमानुषंरूपंदिव्यंरूपमवाप्त-
वान् विमानवरमारूढंदिव्याभरणभूषितं ६५ शापान्मुक्तंसुकर्णंतंप्राहविज्ञप्तिकौतुकः अयंसुकर्णतेभ्रातागालवस्यमहामुनेः ६६ शापाद्वेतालतांप्राप्तस्तत्कन्यास्प
र्शपातकी त्वंचशप्तःपुरातेनतत्पापस्यानुमोदकः ६७ नवायमल्पपापस्यशापोमद्दर्शनावधिः कल्पितस्तेनमुनिनाशापांतोनास्यकल्पितः ६८ तदेहिमुक्तशापो
सिसुकर्णस्वर्गमारुह ततःसुकर्णस्तंप्राहविद्याधरकुलाधिपं ६९ विद्याधरपतेभ्रात्राविनाज्येष्ठेनसांप्रतं सर्वभोगयुतंस्वर्गंनैवगंतुंसमुत्सहे ७० शापस्यांतो
यथाभूयान्ममभ्रातुस्तथावद तमुवाचमहातेजास्तदाविज्ञप्तिकौतुकः ७१ दुर्निवारमिमंशापमन्यःकोवानिवारयेत् किंतुगुह्यतमंकिंचित्तववक्ष्यामि-
सांप्रतं ७२ ब्रह्मणासनकादिभ्योमुनिभ्यःकथितंपुरा सर्वतीर्थाश्रयेपुण्ये दक्षिणस्योदधेस्तटे ७३ चक्रतीर्थसमीपेतुतीर्थमस्तिमहत्तरं महापातकसंघाश्च
यस्यदर्शनमात्रतः ७४ नश्यंतितत्क्षणादेवनजानेस्नानजंफलं तत्रगत्वातवज्येष्ठोयदिस्नायान्महत्तरे ७५ वेतालत्वंत्यजेन्नूनंतदागालवशापजं सुकर्णस्तद्वचः

भुत्वाभ्रात्रावेतालरूपिणा ७५ सहितःसहसामायाद्दक्षिणस्योदधेस्तटं दक्षिणंचक्रतीर्थाख्यादुत्तरंगंधमादनात् ७६ ब्रह्मणासनकादिभ्यः कथितंतीर्थमभ्यगात् तत्तीर्थकूलमासाद्य भ्रातरंचेदमब्रवीत् ७७ भ्रातर्गालवशापस्य घोरस्यास्यनिवृत्तये तीर्थेस्मिन्नचिरात्स्नाहिसर्वतीर्थोत्तमोत्तमे ७८ तस्मिन्नवसरेविप्रास्तस्यतीर्थस्यशीकराः न्यपतंस्तस्यगात्रेषुवायुनावैसमाहृताः ७९ सतच्छीकरसंस्पर्शात्त्यक्त्वावेतालतांतदा नदेवमानुषंभावंद्विजपुत्रत्वमाप्तवान् ८० ततः संकल्प्यसहसातस्मिन्तीर्थोत्तमोत्तमे मनुष्यत्वनिवृत्त्यर्थंनिममज्जद्विजात्मजः ८१ उत्तिष्ठन्नेवसहसादिव्यंरूपमवाप्तवान् विमानवरमारूढो देवस्त्रीपरिवारितः ८२ सर्वाभरणसंयुक्तःसहभ्रात्रासुदर्शनः श्लाघमानश्चतत्तीर्थंनमस्कृत्यपुनःपुनः ८३ विज्ञाप्तिकौतुकंचापिपुरस्कृत्यदिवंययौ तदाप्रभृतितत्तीर्थं वेतालवरदाभिधं ८४ वेतालत्वंविनष्टंयत् शीकरस्पर्शमात्रतः यइदंतीर्थमासाद्यचक्रतीर्थस्यदक्षिणे ८५ स्नानंकदाचित्कुर्वंतिजीवन्मुक्ताभवंतिते एतत्तीर्थसमंपुण्यंनभूतंनभविष्यति ८६ घोरांवेतालतांत्यक्त्वादिव्यतांसयदाप्तवान् ८७ अत्रसंकल्प्यचस्नात्वावेतालवरदेशुभे पितृभ्यःपिंडदानंचकुर्याद्वैनियमान्वितः ८८ एवंवःकथितंविप्रास्तस्यतीर्थस्यवैभवं वेतालवरदाभिख्यायथाचास्यसमागता ८९ यःपठेदिममध्यायंशृणुयाद्वासमुच्यते ९० इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येवेतालवरदतीर्थप्रशंसायांसुदर्शनसुकर्णशापमोक्षणंनामनवमोऽध्यायः ९ श्रीसूतउवाच वेतालवरदेतीर्थेनरःस्नात्वाद्विजोत्तमाः ततःशनैःशनैर्गच्छेद्गंधमादनपर्वतं १ योंबुधौसेतुरूपेणवर्ततेगंधमादनः समार्गोब्रह्मलोकस्यविश्वकर्त्राविनिर्मितः २ लक्षकोटिसहस्राणिसरांसिसरितस्तथा समुद्राश्चमहापुण्यावनान्यप्याश्रमाणिच ३ पुण्यानिक्षेत्रजातानिवेदारण्यादिकानिच मुनयश्चवसिष्ठाद्याःसिद्धचारणकिन्नराः ४ लक्ष्म्यासहधरण्याचभगवान्मधुसूदनः

सावित्र्याच सरस्वत्यासहैवचतुराननः ५ हेरंबः षण्मुखश्चैव देवाश्चेंद्रपुरोगमाः आदित्यादिग्रहाश्चैव तथाष्टौवसवोद्विजाः ६ पितरोलोकपालाश्च तथान्ये देवतागणाः
महापातकसंघानां नाशनेलोकपावने ७ दिवानिशंवसंत्यत्र पर्वतेगंधमादने अत्रगौरीसदातुष्टा हरेणसहवर्तते ८ अत्रकिन्नरकांतानां क्रीडाजागर्तिनित्यशः तस्यद
र्शनमात्रेण बुद्धिसौख्यंनृणांभवेत् ९ तन्मूर्ध्निकृतावासाः सिद्धचारणयोषितः पूजयंतिसदाकालं शंकरंगिरिजापतिं १० कोटयोब्रह्महत्यानामगम्यागमकोटयः
अंगलग्नैर्विनश्यंति गंधमादनमारुतैः ११ असावुल्लोलकल्लोलेतिष्ठन्मध्येमहांबुधौ आसीन्मुनिगणैःसेव्यः पुरावैगंधमादनः १२ ततोनलेनसेतौतुबद्धेतन्मध्यगोचरः
रामाज्ञयाखिलैःसेव्योबभूवमनुजैरपि १३ सेतुरूपंगिरिंतंतु प्रार्थयेद्गंधमादनं क्ष्माधरमहापुण्यसर्वदेवनमस्कृत १४ विष्ण्वादयोपियंदेवास्सेवंतेत्रमृड्यासह
तंभवंतमहंपद्भ्यामाक्रमामिनगोत्तम १५ क्षमस्वपादघातम्मेदयया पापचेतसः त्वन्मूर्द्धनिकृतावासं शंकरंदर्शयस्वमे १६ प्रार्थयित्वानरस्त्वेवंसेतुरूपंनगोत्तमं त
तोमृदुपदंगच्छेत्सावनंगंधमादनं १७ अब्धौतत्रनरःस्नात्वा पर्वतेगंधमादने पिंडदानंततःकुर्यादपिसर्षपमात्रकं १८ तृप्तिंप्रयांतिपितरस्तस्य यावद्युगक्षयः शमीद
लसमानान्वा दद्यात्पिंडान्पितृन्प्रति १९ स्वर्गस्थामोक्षमायांति स्वर्गंनरकवासिनः ततस्तस्योपरिमहातीर्थंलोकेषुविश्रुतं २० सर्वतीर्थोत्तमंपुण्यंनाम्नापापवि
नाशनं अस्तिपुण्यतमंविप्राः पवित्रेगंधमादने २१ यस्यसंस्मरणाद्देवगर्भवासोनविद्यते तत्राप्यतुनरःस्नायात्स्वदेहमलनाशनं २२ तत्रस्नानान्नरोयांति वैकुं
ठंनात्रसंशयः ऋषयऊचुः सूतपापविनाशाख्यतीर्थस्यब्रूहिवैभवं व्यासेनबोधितस्त्वंहिवेत्सिसर्वंमहामुने २३ श्रीसूतउवा० ब्रह्माश्रमपदेवृत्तांपार्श्वेहिमवतःशु- २४
भे वक्ष्यामिब्राह्मणश्रेष्ठायुष्माकंतुकथांशुभां २४ अस्याश्रमपदंपुण्यंब्रह्माश्रमपदेशुभे नानावृक्षगणाकीर्णपार्श्वेहिमवतःशुभे २५ बहुगुल्मलताकीर्णमृगादि

पनिषेवितं सिद्धचारणसंघुष्टंरम्यंपुष्पितकाननं २६ धृतिभिर्बहुभिःकीर्णंतापसैरुपशोभितं ब्राह्मणैश्चमहाभागैःसूर्यज्वलनसंनिभैः २७ नियमव्रतसंपन्नैःसमाकीर्णंतपस्विभिः दीक्षितैर्यागहेतोश्चयताहारैःकृतात्मभिः २८ वेदाध्ययनसंपन्नैर्वैदिकैःपरिवेष्टितं वर्णिभिश्चगृहस्थैश्चवानप्रस्थैश्चभिक्षुभिः २९ स्वाश्रमाचारनिरतैःसुवर्णोक्तविधायिभिः वालखिल्यैश्चमुनिभिःसंप्राप्तैश्चमरीचिभिः ३० तत्राश्रमेपुराकश्चिच्छूद्रोदृढमतिर्द्विजाः साहसीब्राह्मणाभ्याशमाजगाममुदान्वितः ३१ आगतोह्याश्रमपदंपूजितश्चतपस्विभिः नाम्नादृढमतिःशूद्रःसाष्टांगंप्रणनामवै ३२ तान्सदृष्ट्वामुनिगणान्देवकल्पान्महौजसः कुर्वतोविविधान्यज्ञान्संप्रहृष्यतशूद्रकः ३३ अथास्यबुद्धिरभवत्तपःकर्तुमनुत्तमं ततोब्रवीत्कुलपतिंमुनिमागत्यतापसं ३४ दृढमतिरुवाच तपोधननमस्तेस्तुरक्षमांकरुणानिधे तवप्रसादादिच्छामिधर्मंचर्तुंद्विजर्षभ ३५ तस्मादभिगतंमांत्वंयागेदीक्षयसुव्रत ब्रह्मन्नवरवर्णोहंशूद्रोजात्यास्मिसत्तम ३६ शुश्रूषांकर्तुमिच्छामिप्रपन्नायप्रसीदमे एवमुक्तेतुशूद्रेणतमाहब्राह्मणस्तदा ३७ कुलपतिरुवाच यागेदीक्षयितुंशक्योनशूद्रोहीनजन्मभाक् श्रूयतांयदितेबुद्धिःशुश्रूषानिरतोभव ३८ उपदेशोनकर्तव्योजातिहीनस्यकर्हिचित् उपदेशेमहान्दोषउपाध्यायस्यविद्यते ३९ नाध्यापयेद्बुधःशूद्रंतथानैवचयाचयेत् नपाठयेत्तथाशूद्रंशास्त्रंव्याकरणादिकं ४० काव्यंवानाटकंवापितथालंकारमेवच पुराणमितिहासंचशूद्रंनैवतुपाठयेत् ४१ यदिचोपादिशोद्विप्रःशूद्रस्यैतानिकर्हिचित् त्यजेयुर्ब्राह्मणाधिप्रंतंग्रामाद्ब्रह्मसंकुलात् ४२ शूद्रायचोपदेष्टारंद्विजंचंडालवत्त्यजेत् शूद्रंचाक्षरसंयुक्तंदूरतःपरिवर्जयेत् ४३ अतःशुश्रूषभद्रंतेब्राह्मणान्श्रद्धयासह शूद्रस्यद्विजशुश्रूषामन्वादिभिरुदीरिता ४४ नहिनैसर्गिकंकर्मपरित्यक्तुंत्वमर्हसि एवमुक्तस्तुमुनिनासशूद्रोचिंतयत्तदा ४५ किंकर्तव्यंमयात्वद्यव्रतेश्रद्धाहिमेपुरा

यथास्यान्ममविज्ञानंयनिष्येहंतथाद्यवै ४६ इतिनिश्चित्यमनसाशूद्रोदृढमनिस्तदा गत्वाश्रमपदाद्दूरंकृतवानुटजंशुभं ४७ तत्रवैदेवतागारंपुण्यान्यायतनानिच पुष्पारा-
मादिकंचापितदाकरवननादिकं ४८ श्रद्धयाकारयामासतपःसिद्ध्यर्थमात्मनः अभिषेकांश्चनियमानुपवासादिकानपि ४९ बलिंचकृत्वाहुत्वाचदैवतान्यास्यपूजय
त् संकल्पनियमोपेतःफलाहारोजितेंद्रियः ५० नित्यंकंदैश्चमूलैश्चपुष्पैरपितथाफलैः अतिथीन्पूजयामासयथावत्समुपागतान् ५१ एवंहिसुमहाकालोव्यतिच
क्रामतस्यवै अथाश्रममगान्तस्यसुमतिर्नामनामतः ५२ द्विजोगर्गकुलोद्भूतःसत्यवादीजितेंद्रियः स्वागतेनमुनिंपूज्यतोषयित्वाफलादिकैः ५३ कथयन्वैकथाः
पुण्याःकुशलंपर्यपृच्छत इत्थंसप्रणिपाताद्यैरुपचारैस्तुपूजितः ५४ आशीर्भिरभिनंद्यैनंप्रतिगृह्यचसत्क्रियां तमापृच्छ्यप्रहृष्टात्मास्वाश्रमंपुनराययौ ५५ एवं
दिनेदिनेविप्रःशूद्रेस्मिन्पक्षपातवान् आगच्छदाश्रमंतस्यद्रष्टुंतंशूद्रयोनिजं ५६ बहुकालंद्विजस्याभूत्संसर्गःशूद्रयोनिना स्नेहस्यवशमापन्नःशूद्रोक्तेना
तिचक्रमे ५७ अथागतंद्विजंशूद्रःप्राहस्नेहवशीकृतं हव्यकव्यविधानंमेकृत्स्नंब्रूहिमुनीश्वर ५८ पितृकार्यविधानार्थंदेवकार्यार्थमेवच मंत्रानुपदिशत्वंमेम
हालयविधिंतथा ५९ अष्टकाश्राद्धकृत्यंचवैदिकंयच्चकिंचन सर्वमेतद्रहस्यंमेब्रूहित्वंवैगुरुर्मतः ६० एवमुक्तःसशूद्रेणसर्वमेतदुपादिशत् कारयामासतस्या
पिपितृकार्यादिकंतथा ६१ पितृकार्येकृतेतेनविसृष्टःसद्विजोगतः अथदीर्घेणकालेनपोषितःशूद्रयोनिना ६२ त्यक्तोविप्रगणैःसोयंपंचत्वमगमद्द्विजः वैवस्व
तभटैर्नीत्वापातितोनरकेष्वपि ६३ कल्पकोटिसहस्राणिकल्पकोटिशतानिच भुक्त्वाक्रमेणनरकान्तदंतेस्थावरोभवत् ६४ गर्दभस्तुततोजज्ञेविड्वराहस्ततः १५
परं जज्ञेश्वसारमेयोसौपश्चाद्वायसतांगतः ६५ अथचंडालतांप्राप्यशूद्रयोनिमगात्ततः गतवान्वैश्यतांपश्चात्क्षत्रियस्तदनंतरं ६६ प्रबलैर्बध्यमानोसौब्राह्म-

पोवैतदाभवत् उपनीतःसपित्रातुवर्षेगर्भाष्टमेद्विजः ६७ वर्तमानःपितुर्गेहेस्वाचाराभ्यासतत्परः गच्छन्कदाचिद्गहनेगृहीतोब्रह्मरक्षसा ६८ रुदन्भ्रमन्स्खलन्मूढः प्रहसन्विलपन्नसौ शश्वद्धाहेतिचवदन्वैदिकंकर्मसोत्यजत् ६९ दृष्ट्वासुतंतथाभूतंपितादुःखेनपीडितः सुतमादायचस्नेहादगस्त्यंशरणंययौ ७० भक्त्या मुनिंप्रणम्यासौपितातस्यसुतस्यवै तस्मैनिवेदयामासस्वपुत्रस्यविचेष्टितं ७१ अब्रवीच्चतदाविप्रःकुंभजंमुनिपुंगवं एषमेतनयोब्रह्मन्गृहीतोब्रह्मरक्षसा ७२ सुखंनभजतेब्रह्मन्रक्षतंकरुणादृशा नास्तिमेतनयोप्यन्यःपितॄणामृणमुक्तये ७३ अस्यपीडाविनाशार्थमुपायंब्रूहिकुंभज त्वत्समस्त्रिषुलोकेषुतपःशीलोनविद्यते ७४ अग्रणीःशिवभक्तानामुक्तस्त्वंहिमहर्षिभिः त्वांविनास्यपरित्राणंनमेपुत्रस्यविद्यते ७५ पित्रेकृपांकुरुष्वत्वंदयाशीलाहिसाधवः श्रीसूतउवाच एवमुक्तस्तदातेनकुंभजोध्यानमास्थितः ७६ ध्यात्वातुसुचिरंकालमब्रवीद्ब्राह्मणंततः अगस्त्यउवाच पूर्वजन्मनितेपुत्रोब्राह्मणोयंमहामते ७७ सुमतिर्नामविप्रोयंमतिंशूद्रायवैददौ कर्माणिवैदिकान्येषसर्वाण्युपदिदेशवै ७८ अतोयंनरकान्भुक्त्वाकल्पकोटिसहस्रकं जातेभुवितदंतेषुस्थावरादिषुयोनिषु ७९ इदानींब्राह्मणोजातःकर्मशेषेणतेसुतः यमेनप्रेषितेनात्रगृहीतोब्रह्मरक्षसा ८० क्रूरेणपातकेनाद्धापूर्वजन्मकृतेनवै उपायंतेप्रवक्ष्यामिब्रह्मरक्षोविनाशने ८१ शृणुष्वश्रद्धयायुक्तःसमाधायचमानसं दक्षिणांभोनिधौविप्रसेतुरूपोमहागिरिः ८२ वर्ततेदैवतैःसेव्यःपावनोगंधमादनः तस्योपरिमहातीर्थंनाम्नापापविनाशनं ८३ अस्तिपुण्यंप्रसिद्धंचमहापातकनाशनं भूतप्रेतपिशाचानांवेतालब्रह्मरक्षसां ८४ महतांचैवरोगाणांतीर्थंतन्नाशकंस्मृतं सुतमादायगच्छत्वंतत्तीर्थंसेतुमध्यगं ८५ प्रयतःस्नापयसुतंतीर्थेपापविनाशने स्नानेनत्रिदिनंतत्रब्रह्मरक्षोविनश्यति ८६ नैवोपायांतरंतस्यविनाशेविद्यतेभुवि त

स्माच्छीघ्रंमयाहित्वंरामसेतुंविमुक्तिदं ८७ तत्रपापविनाशाख्यतीर्थेस्नापयनेसुतं माविलंबंकुरुष्वात्रत्वरयायाहिवैद्विज ८८ इत्युक्तःसद्विजोगस्त्यंप्रणम्य भुवि दंडवत् अनुज्ञातश्चतेनासौप्रययौगंधमादनं ८९ सुतेनसाकंविप्रेंद्रोगत्वापापविनाशनं संकल्पपूर्वंसंस्नाप्यदिनत्रयमसौसुतं ९० सस्नौस्वयंचविप्रेंद्रःपितापापविनाशने अथतस्यसुतस्तत्रविमुक्तोब्रह्मरक्षसा ९१ समजायतनीरोगःस्वस्थःसुंदररूपधृक् सर्वसंपत्समृद्धोसौ भुक्त्वाभोगाननेकशः ९२ देहांते प्रययौमुक्तिंस्नानात्पापविनाशने पितापितत्रस्नानेनदेहांतेमुक्तिमाप्तवान् ९३ तेनोपदिष्टोयःशूद्रःसभुक्त्वानरकान्क्रमात् अनेकेषुजनित्वाचकुत्सितेषु पियोनिषु ९४ गृध्रजन्माभवत्पश्चाद्गंधमादनपर्वते सकदाचिज्जलंपातुंतीर्थेपापविनाशने ९५ समागतःपपौतोयंसिषिचेचात्मनस्तनुं तदैवदिव्यदेहःसन्सर्वाभरणभूषितः ९६ दिव्यमाल्यांबरधरोरक्तचंदनरूषितः दिव्यंविमानमारुह्यशोभितश्छत्रचामरैः ९७ उत्तमस्त्रीपरिवृतःप्रययावमरालयं एवंप्रभावमेतद्धैतीर्थंपापविनाशनं ९८ स्वर्गदंमोक्षदंपुण्यंप्रायश्चित्तकरंतथा ब्रह्मविष्णुमहेशानैःसेवितंसुरसेवितं ९९ पापानांनाशनाद्विप्रपापनाशाभिधंहितत् श्रेयोर्थीपुरुषस्तस्मात्स्नायात्पापविनाशने १०० इत्थंरहस्यंकथितंमुनींद्रास्तद्वैभवंपापविनाशनस्य यत्राभिषेकात्सहसाविमुक्तोद्विजश्चशूद्रश्चविनिधूतकृत्यौ १०१ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येगंधमादनप्रशंसायांपापविनाशप्रभावकथनंनामदशमोध्यायः. १०

श्रीसूतउवाच पापनाशेनरः-स्नात्वासर्वपापनिबर्हणे ततःसीतासरोगच्छेत्स्नातुंनियमपूर्वकं १ यानिकानिचपुण्यानिब्रह्मांडांतर्गतानिवै तानिगंगादितीर्थानिस्वपापपरिशुद्धये २ सीतासरसिवर्तंतेमहापातकनाशने क्षेत्राण्यपिमहार्हाणिकाश्यादीनिदिवानिशं ३ सीतासरोत्रसेवंतेस्वस्वकल्मषशांतये तस्याःसरसिसंगीतगुणे

नाकृष्यबालिशः ४ पंचाननोपिवसतेपंचपातकनाशनः तदेतत्तीर्थमागत्यस्नात्वावैश्रद्धयासह ५ पुरंदरःपुराविप्रामुमुचेब्रह्महत्यया ऋषयऊचुः ब्रह्महत्याक
थमभूद्वासवस्यपुरामुने ६ सीतासरसिसस्नायात्कथंमुक्तोभवत्तया श्रीसूतउवाच कपालाभरणोनामराक्षसोभूत्पुराद्विजाः ७ अवध्यःसर्वदेवानांसो-
भवद्ब्रह्मणोवरात् शवभक्षणनामातुतस्यासीन्मंत्रिसत्तमः ८ अक्षौहिणीशतंतस्यहयेभरथसंकुलं अस्तितस्यपुरंचापिवैजयंतमितिश्रुतं ९ वसंत्यस्मिन्पु
रेसोयंकपालाभरणोबली शवभक्षंसमाहूयबभाषेमंत्रिणंद्विजाः १० शवभक्षमहावीर्यमंत्रशास्त्रेषुकोविद वयंदेवपुरींगत्वाविनिर्जित्यसुरान्रणे ११ शक्रस्य
भवनेरम्येस्थास्यामस्सैनिकैःसह रमामोनंदनेतस्यरंभाद्याप्सरसांगणैः १२ कपालाभरणस्येदंनिशम्यवचनंतदा शवभक्षोब्रवीद्विप्रावचस्तत्रतथास्त्वि
ति १३ ततःकपालाभरणःपुत्रंदुर्मेधसंबली प्रतिष्ठाप्यपुरेशूरंसेनयापरिवारितः १४ युयुत्सुरमरैःसाकंप्रययावमरावतीं गजाश्वरथपादातैरुद्धूतैरेणु
संचयैः १५ शोषयन्जलधीन्सिंधून्चूर्णयन्पर्वतानपि निःसाणध्वनिनाविप्रानादयन्रोदसीतथा १६ अश्वानांहेषितरवैर्गजानामपिबृंहितैः रथने-
मिस्वनैरुग्रैःसिंहनादैःपदातिनां १७ श्रोत्राणिदिग्गजानांचवितन्वन्बधिराणिसः अगमद्देवनगरींयुयुत्सुरमरैःसह १८ ततइंद्रादयोदेवाःसेनाकलक
लध्वनिं श्रुत्वाभिनिर्ययुःपुर्यायुद्धाभिमनसोद्विजाः १९ ततोयुद्धंसमभवद्देवानांराक्षसैःसह अदृष्टपूर्वंजगतितथैवाश्रुतपूर्वकं २० ततइंद्रादयोदेवा
राक्षसान्जघ्नुराहवे राक्षसाश्चसुरान्जघ्नुःसमरेविजिगीषवः २१ द्वंद्वयुद्धंचसमभूदन्योन्यंसुररक्षसां कपालाभरणोनाजौयुयुधेबलवृत्रहा २२ यमेनशव
भक्षश्चवरुणेनचकैशिकः कुबेरोरुधिराक्षेणयुयुधेब्राह्मणोत्तमाः २३ मांसप्रियोमद्यसेवीक्रूरदृष्टिर्भयावहः चत्वारएतेविक्रांताःकपालाभरणानुजाः २४

अश्विभ्याममग्निवायुभ्यांयुद्धेयुयुधिरेमिथः ततोयमोमहावीर्यःकालदंडेनवेगवान् २५ शवभक्षंनिहत्याजावनयद्यमसादनं तस्यचाक्षौहिणीस्त्रिंशन्निजघ्ने
समरेयमः २६ वरुणःकैशिकस्याजौप्रासेनप्राहरच्छिरः कुबेरोरुधिराक्षस्यकुंतेनाभ्यहरच्छिरः २७ अश्विभ्यामग्निवायुभ्यांकपालाभरणानुजाः निहताःसम
रेविप्राःप्रययुर्यमसादनं २८ अक्षौहिणिशतंचापिदेवेंद्रेणमृधेद्विजाः यामार्द्धेनहतंयुद्धेप्रययौयमसादनं २९ ततःकपालाभरणःप्रेक्ष्यसेनांनिजांहतां चाप
मादायनिशितान्शरांश्चापिमहाजवान् ३० अभ्ययात्समरेशक्रंतिष्ठतिष्ठेतिचाब्रवीत् ततःशक्रस्याशिरसिव्यधमच्छरपंचकैः ३१ तानप्राप्तान्प्रचिच्छेदशरैर्युद्धे
सवृत्रहा ततःशूलंसमादायकपालाभरणोमृधे ३२ देवेंद्रायप्रचिक्षेपतंशक्त्यानिजघानसः ततःकपालाभरणःशतहस्तायतांगदां ३३ आयसींपंचसाहस्र
तुलाभारेणनिर्मितां आददेसमरेशक्रंवक्षोदेशोजघानच ३४ ततःसंमूर्छितःशक्रोरथोपस्थउपाविशत् मृतसंजीविनीविद्यांजपित्वाथबृहस्पतिः ३५ पुलो
मजापतिंयुद्धेसमजीवयदद्भुतं ऐरावतंतदारुह्यकपालाभरणांतिकं ३६ आजगामशचीभर्ताप्राहर्तुंकुलिशेनतं एकप्रहारेणतदासहेंद्रःपाकशासनः ३७ कपा
लाभरणंयुद्धेवज्रेणसरथाश्वकं सचापंसध्वजंचैवसतूणीरंसवर्मकं ३८ चूर्णयामासकुपितस्तिलशःकणशस्तथा हतेतस्मिन्महावीरेकपालाभरणेरणे ३९
सुखंसर्वस्यलोकस्यबभूवाचिरदुःखिनः राक्षसस्यवधोत्पन्नाब्रह्महत्यापुरंदरं ४० अन्वधावत्तदाभीमानादयंतीदिशोदश ऋषयऊचुः नविप्रोराक्षसःसू
तकपालाभरणोमुने ४१ तत्कथंब्रह्महत्येदंतद्वधात्समुपाद्रवत् श्रीसूतउवा० वक्ष्यामिपरमंगुह्यंमुनींद्राःपरमाद्भुतं ४२ शृणुतश्रद्धयायूयंसमाधायस्वमानसं
पुराविंध्यप्रदेशेषुचित्रवक्त्रोनामराक्षसः ४३ तस्यभार्यागुणोपेतासौंदर्यगुणशालिनी सुशीलानामसुश्रोणीसर्वलक्षणलक्षिता ४४ सकदाचिन्मनोज्ञांगासुवेषाच

रुहासिनी विंध्यपादवनोद्देशेविचचारविलासिनी ४५ तस्मिन्वनेशुचिर्नामवर्ततेस्ममहामुनिः ततःसमाधिसंयुक्तोवेदाध्ययनतत्परः ४६ तस्याश्रमसमीपंतुसा
ययौवरवर्णिनी तांदृष्ट्वासमुनिर्धैर्यंमुमोचानंगपीडितः ४७ तामासाद्यवरारोहांबभाषेमुनिसत्तमः शुचिरुवाच ललनेस्वागतंतेस्तुकस्यभार्याशुचिस्मिते ४८
किमागमनकृत्यंतेवनेस्मिन्नतिभीषणे श्रांतासित्वंवरारोहेवसास्मिन्नुटजेमम ४९ तथोक्तासातुसुश्रोणीतंमुनिंप्रत्यभाषत त्रिवक्ररक्षोभार्याहंसुशीलानाम
तोमुने ५० पुष्पोपचयकामेनवनमेतत्समागता अपुत्राहंमुनेभर्त्राप्रेरितापुत्रमिच्छता ५१ शुचिंमुनिंसमाराध्यतस्मात्पुत्रमवाप्नुहि इतिप्रतिसमादिष्टापति
नात्वांसमागता ५२ पुत्रमुत्पादयत्वंमेकृपांकुरुमुनेमयि तथैवमुक्तःसशुचिःसुशीलांतामभाषत ५३ शुचिरुवाच त्वांदृष्ट्वाममसंप्रीतिःसुशीलेविद्यतेधुना म
नोरथमहांभोधिंत्वमापूरयमामकं ५४ इत्युक्त्वासमुनिस्तत्रतयारेमेदिनत्रयं तामुवाचमुनिःप्रीतःसुशीलांसुंदराकृतिं ५५ तवोदरेमहावीर्यःकपालाभरणाभिधः
भविष्यतिचिरंराज्यंपालयिष्यतिसुंदरि ५६ सहस्रंवत्सरान्वत्स्येतपसाप्रीणयान्विधिं पुरंदरंविनान्येभ्योदेवेभ्योनास्यवध्यता ५७ ईदृशस्तेसुतोभूयादिंद्रतुल्य
पराक्रमः इत्युक्त्वासमुनिर्नारींकाशींशिवपुरंययौ ५८ सुशीलासापिसुषुवेकपालाभरणंसुतं तंजघानमृधेशक्रोवज्रेणमुनिपुंगवाः ५९ शुचेर्बीजसमुद्भूतं
तमिंद्रोन्यवधीद्यतः ततःपुरंदरःशक्रोजगृहेब्रह्महत्यया ६० धावतिस्मतदाशक्रःसर्वान्लोकान्भयाकुलः धावंतमनुधावंतीब्रह्महत्यातमन्वगात् ६१ अनुद्रुतो
यंविप्रेंद्राः शक्रोयंब्रह्महत्यया पितामहसदःप्रापसंतप्तहृदयोभृशं ६२ न्यवेदयद्ब्रह्महत्यांब्रह्मणेसपुरंदरः भगवन्लोकनाथेयंब्रह्महत्यातिभीषणा ६३ बाध
तेमांप्रजानाथतस्यनाशंब्रवीहिमे पुरंदरेणैवमुक्तोब्रह्माप्राहदिवस्पतिं ६४ ब्रह्मोवाच सीताकुंडंप्रयाहींद्रगंधमादनपर्वते सीताकुंडस्यतीरेत्वंइष्ट्वायागैःसदा

शिवं ६५ तस्मिन्सरसिचस्नायात्सर्वपापहरेशुभे ततःपूतोभवाञ्छक्रब्रह्महत्याविमोचितः ६६ देवलोकंपुनर्यायाःसर्वदुःखविवर्जितः सर्वपापहरंपुण्यंसी
ताकुंडंविमुक्तिदं ६७ महापातकसंघानांनाशकंपरमामृतं सर्वदुःखप्रशमनंसर्वदारिद्र्यनाशनं ६८ धनधान्यप्रदंशुद्धंवैकुंठादिपदप्रदं तस्मात्त्वकुरुष्वेष्टिंसी
तासरसिवृत्रहन् ६९ इत्युक्तःसुरराजोसौप्रययौगंधमादनं प्राप्यसीतासरोविप्राःस्नात्वेष्ट्वाचतदंतिके ७० प्रययौस्वपुरींभूयोब्रह्महत्याविमोचितः एवंप्रभावं
तत्तीर्थंसीतायाःकुंडमुत्तमं ७१ राघवप्रत्ययार्थंहिप्रविश्यहुतवाहनं संनिधौसर्वदेवानांमैथिलीजनकात्मजा ७२ विनिर्गतापुनर्वह्नेःस्थितासर्वांगशोभना नि
र्ममेलोकरक्षार्थंस्वनाम्नातीर्थमुत्तमं ७३ तत्रसस्नौस्वयंसीता तेनसीतासरःस्मृतं तत्रयोमानवःस्नातिसर्वान्कामान्लभेतसः ७४ तस्मिन्नुपस्पृश्यनरोद्विजेंद्रा
दत्वाचदानानिपृथग्विधानि कृत्वाचयज्ञान्बहुदक्षिणाभिर्लोकंप्रयायात्परमेश्वरस्य ७५ युष्माकमेवंप्रथितंमुनींद्राःसीतासरोवैभवमेतदुक्तं शृण्वन्पठन्वैतदिहै
वभोगान्भुक्त्वापरत्रापिसुखंलभेत ७६ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येसीतासरःप्रशंसायांइंद्रब्रह्महत्याविमोक्षणंनामएकादशोध्यायः ११ श्रीसूतउवा-
सीताकुंडेमहापुण्येनरःस्नात्वाद्विजोत्तमाः ततस्तुमंगलंतीर्थमभिगच्छेत्समाहितः १ सन्निधत्तेसदायत्रकमलाविष्णुवल्लभा अलक्ष्मीपरिहाराययस्मिन्सर
सिवैसुराः २ शतक्रतुमुखाःसर्वेसमागच्छंतिनित्यशः तदेतत्तीर्थमुद्दिश्यऋषयोलोकपावनं ३ इतिहासंप्रवक्ष्यामिपुण्यंपापविनाशनं पुरामनोजवोनामसराजा
सोमकुलोद्भवः ४ पालयामासधर्मेणधरांसागरमेखलां अयष्टससुरान्यज्ञैर्ब्राह्मणानन्नसंचयैः ५ तर्पयामासकव्येनप्रत्यब्दंपितृदेवताः त्रयीमध्येष्टसततम-
पाठीद्धारच्चमर्थवत् ६ व्यजेष्टशत्रून्वीर्येणप्राणंसीदीशकेशवौ अरंस्तनीतिशास्त्रेषुतथापाठीन्महामनून् ७ एवंसधर्मतोराजापालयामासमेदिनीं रक्षतस्तस्यरा-

ज्ञोभूद्राज्यंनियतकंटकं ८ अहंकारोभवत्तस्य पुत्रसंपद्विनाशनः अहंकारोभवेद्यत्रतत्रलोभोमदस्तथा ९ कामक्रोधश्चहिंसाचतथासूयाविमोहिनी भवंत्येतानि
विप्रेंद्राःसंपदांनाशहेतवः १० एतानियत्रविद्यंतेपुरुषेसविनश्यति क्षणेनपुत्रपौत्रैश्चसार्द्धंचाखिलसंपदा ११ बभूवतस्यासूयाचजनविद्वेषिणीसदा असूया
कुलचित्तस्यहृथाहंकारिणस्तथा १२ लुब्धस्यकामदुष्टस्यमतिरेवंबभूवह विप्रग्रामेकरादानंकरिष्यामीतिनिश्चितः १३ अकरोच्चतथाराजानिश्चित्य
मनसातदा धनंधान्यंचविप्राणांजहारकिललोभतः १४ शिवविष्ण्वादिदेवानांवित्तान्यादत्तरागतः शिवविष्ण्वादिदेवानांविप्राणांचमहात्मनां १५ क्षेत्राण्य
पजहारायमहंकारविमूढधीः एवमन्याययुक्तस्यदेवद्विजविरोधिनः १६ दुष्कर्मपरिपाकेनक्रूरेणाद्विजपुंगवाः पुरंरुरोधबलवान्रणदेशाधिपोरिपुः १७
गोलभोनामविप्रेंद्राश्चतुरंगबलैर्युतः षाण्मासंयुद्धमभवद्गोलभेनदुरात्मनः १८ मनोजवस्यनृपतेरहंकाररतात्मनः ततःसगोलभेनाजौजितोराज्यात्परिच्युतः
१९ वनंसपुत्रदारःसन्प्रपेदेसमनोजवः गोलभःपालयन्नास्तेमनोजवपुरेचिरं २० चतुरंगबलोपेतस्तत्समुद्रस्यरणेबली मनोजवोपिविप्रेंद्राः
शोचन्स्त्रीपुत्रसंयुतः २१ क्षुत्क्षामःप्रस्खलन्शश्वत्प्रविवेशमहावनं झिल्लिकागणसंघुष्टंव्याघ्रश्वापदभीषणं २२ व्याप्तंद्विरदचीत्कारंवराहमहिषाकुलं
तस्मिन्वनेमहाघोरेक्षुधयापरिपीडितः २३ अयाचतान्नंपितरंमनोजवसुतःशिशुः अंबमेन्नंप्रयच्छत्वंक्षुधामांबाधतेभृशं २४ एवंस्वजननींचापिप्रार्थयामास
बालकः तन्मातापितरौतत्रश्रुत्वापुत्रस्यभाषितं २५ शोकाभिभूतौसहसामोहंसमुपजग्मतुः भार्यामथाब्रवीद्राजासुमित्रांनामनामतः २६ मुह्यमानश्च
समुहुःशुष्ककंठोष्ठतालुकः सुमित्रेकिंकरिष्यामिकुत्रयास्यामिकागतिः २७ मरिष्यत्यचिरादेषसुतोमेक्षुधयार्दितः किमर्थंससृजेवेधादुर्भाग्यंमांहृ

थाप्रिये २८ कोवामोचयितादुःखमेतद्दुष्कर्मजंमम नपूजितोमयाशंभुर्हरिर्वापूर्वजन्मसु २९ तथान्यादेवताःसूर्यविभावसुमुखाःप्रिये तेनपापेनचाद्याहमस्मिन्जन्मनिशोभने ३० अहंकाराभिभूतोस्मिविप्रक्षेत्राण्यपाहरं शिवविष्ण्वादिदेवानांवित्तंचापहृतंमया ३१ एवंदुष्कर्मबाहुल्याल्लोभेनपराजितः वनंयातोस्मिकिंजनंत्वयासहसुतेनच ३२ निरन्नोनिर्धनोदुःखीक्षुधितोहंपिपासितः कथमन्नंप्रदास्यामिक्षुधितायसुतायमे ३३ नमयान्नानिदत्तानिब्राह्मणेभ्यःशुचिस्मिते नमयापूजितःशंभु र्विष्णुर्वादेवतांतरं ३४ तेनपापेनमेलब्धदुःखमेतत्समागतं नमयाग्नौहुतंपूर्वंनतीर्थमपिसेवितं ३५ मातृश्राद्धंपितृश्राद्धंमृताहदिवसेतयोः नैकोद्दिष्टविधानेनपार्वणेनापिवैप्रिये ३६ कृतंनहिमयाभद्रेभूरिभोजनमेववा तेनपापेनमेलब्धदुःखमेतत्समागतं ३७ चैत्रमासेप्रियेचित्रानक्षत्रेपानकंमया पनसानांफलंस्वादुकदलीफलमेववा ३८ नदाछत्रंसदंडंचरम्यंपादुकयोर्द्वयं तांबूलानिचपुष्पाणिचंदनंचानुलेपनं ३९ नदत्तंवेदविद्भ्यस्तुचित्रगुप्तस्यतुष्टये तेनपापेनमेलब्धदुःखमेतत्समागतं ४० नाश्वत्थश्चूतवृक्षोवान्यग्रोधस्तिंतिणीतथा पिचुमंदःकपित्थोवातथैवामलकीतरुः ४१ नारिकेलतरुर्वापिस्थापिताःस्वर्गशांतये तेनपापेनमेलब्धदुःखमेतत्समागतं ४२ सम्मार्जनंचनकृतंशिवविष्ण्वालयेमया नखानितंतटाकंचनकूपोपिह्रदोपिवा ४३ नरोपितंपुष्पवनं तथैवतुलसीवनं शिवविष्ण्वालयौवापिनिर्मितौनमयाप्रिये ४४ तेनपापेनमेलब्धदुःखमेतत्समागतं नमयापैतृकेमासिपितॄनुद्दिश्यशोभने महालयंकृतंश्राद्धमष्टकाश्राद्धमेववा ४५ नित्यश्राद्धंतथाकाम्यंश्राद्धंनैमित्तिकंप्रिये नकृताःक्रतवश्चापिविधिवद्भूरिदक्षिणाः ४६ मासोपवासोनकृतएकादश्यामुपोषणं धनुर्मासेप्युषःकालेशंभुविष्ण्वादिदेवताः ४७ संपूज्यविधिवद्दैनैवेद्यंनकृतंमया तेनपापेनमेलब्धदुःखमेतत्समागतं ४८ हरिशंकरयोर्नाम्नांकीर्तनंनमया

कृतं उद्धूलनंत्रिपुंड्रंचजाबालोक्तैश्चसप्तभिः ४९ नधृतंभस्मनाभद्रेरुद्राक्षंनधृतंमया जपश्चरुद्रसूक्तानांपंचाक्षरजपस्तथा ५० तथापुरुषसूक्तानांजपोप्यष्टाक्षरस्य
च नैवाकारिमयाभद्रेनैवान्योधर्मसंचयः ५१ तेनपापेनमेत्यद्यदुःखमेतत्समागतं एवंसविलपन्राजा भार्यामाभाष्यखिन्नधीः ५२ मूर्छामुपाययौविप्राःपपातचधरातले
सुमित्रापतितंदृष्ट्वा भार्यासापतिमंगना ५३ आलिंग्यप्रललापाथसपुत्राभृशदुःखिता ममनाथमहाराजसोमान्वयधुरंधर ५४ मांविहायक्वयातोसिसपुत्रांविज
नेवने अनाथांत्वामनुगतांसिंहत्रस्तांमृगीमिव ५५ मृतोसियदिराजेंद्रतर्हित्वामहमप्यरं अनुव्रजामिविधवानस्थास्येक्षणमच्युत ५६ पितरंपश्यपतितंचं
द्रकांतसुतक्षितौ इत्युक्तश्चंद्रकांतोपिसुतोराज्ञःक्षुधार्दितः ५७ पितरंपरिरभ्याथनिःशब्दंप्ररुरोदसः एतस्मिन्नंतरेविप्राजटावल्कलसंवृतः ५८ भस्मोद्धूलि
तसर्वांगास्त्रिपुंड्रांकितमस्तकः रुद्राक्षमालाभरणःसितयज्ञोपवीतवान् ५९ पराशरोनाममुनिराजगामयदृच्छया तंशब्दमभिलक्ष्यासौसाधुसज्जनसंमतः
६० ततःसुमित्रातंदृष्ट्वा पराशरमुपागतं ववंदेचरणौतस्यसपुत्रासापतिव्रता ६१ ततःपराशरेणोयंसुमित्रापरिसांत्विता आश्वासिताचमुनिनामाशोचस्वेति
भामिनि ६२ ततःसुमित्रांपप्रच्छशक्तिपुत्रोमहामुनिः पराशरउवाच कात्वंसुश्रोणिकश्चासौयश्चायंपतितोग्रतः ६३ अयंशिशुश्चकस्तेस्याद्वदतत्वेनमेशुभे
पृष्टैवंमुनिनासाध्वीतमुवाचमहामुनिं ६४ सुमित्रोवाच पतिर्ममायमस्याहंभार्यावैमुनिसत्तम आवाभ्यांजनितश्चायंचंद्रकांताभिधःसुतः ६५ अयंसनो
जयोनामराजासोमकुलोद्भवः विक्रमाद्यस्यतनयःशौर्येविष्णुसमोबली ६६ सुमित्रानामतस्याहंभार्यापतिमनुव्रता युद्धेविनिर्जितोराजागोलभेनसनो
जयः ६७ राज्याद्भ्रष्टोनिरालंबोमयापुत्रेणचान्वितः वनंविवेशब्रह्मर्षेक्रूरसत्वभयानकं ६८ क्षुधयापीडितःपुत्रोह्यावामन्नमयाचत निरन्नोविधुरोराजा

दृष्ट्वापुत्रंक्षुधार्दितं ६९ शोकाकुलमनाब्रह्मन्मूर्छितःपतितोभुवि इतितद्वचनंश्रुत्वाशोकपर्याकुलाक्षरं ७० शक्तिपुत्रोमुनिःप्राहसुमित्रांतांपतिव्रतां मनोजवस्यनृपतेर्भार्यामग्निशिखोपमां ७१ पराशरउवाच मनोजवस्यभार्येतेमाभीर्भूयात्कथंचन युष्माकमशुभंसत्यमचिरान्नाशमेष्यति ७२ मूर्छांविहायभद्रेतेक्षणादुत्थास्यतेपतिः ततःपराशरोविप्रःपाणिनातन्नराधिपं ७३ पस्पर्शमंत्रंप्रजपन्ध्यात्वादेवंत्रियंबकं ततोमनोजवोराजाकरस्पृष्टोमहामुनेः ७४ उत्थितःसहसातत्रत्यक्त्वामूर्छांतमोमयीं ततःपराशरमुनिंप्रणम्यजगतीपतिः ७५ उवाचपरमप्रीतःप्रांजलिर्विप्रसत्तमं मनोजवउवाच पराशरमुनेत्वद्यत्वत्पादाब्जनिषेवणात् ७६ मूर्छांमेविगतासद्यःपातकंचैवनाशितं त्वद्दर्शनमपुण्यानांनैवसिध्येत्कदाचन ७७ रक्षमांकरुणादृष्ट्याच्यावितंशत्रुभिःपुरात् इत्युक्तःसमुनिःप्राहराजानंतंमनोजवं ७८ पराशरउवाच उपायंतेप्रवक्ष्यामिराजञ्छत्रुजयायवै रामसेतौमहापुण्येगंधमादनपर्वते ७९ विद्यतेमंगलंतीर्थंसर्वैश्वर्यप्रदायकं सर्वलोकोपकारायतस्मिन्सरसिराघवः ८० सान्निधत्तेसदालक्ष्म्यासीतयाराजसत्तम सपुत्रभार्यस्त्वंतत्रगत्वास्नात्वासभक्तिकं ८१ क्षेत्रश्राद्धादिकंचापितत्तीरेकुरुभूपते एवंकृतेत्वयाराजन्नलक्ष्मीःक्लेशकारिणी ८२ वैभवात्तस्यतीर्थस्यनाशंयास्यत्यसंशयं मंगलानिचसर्वाणिप्राप्स्यसेत्वंचिरान्नृप ८३ विजित्यशत्रून्स्वरणेपुनर्भूमिंप्रपत्स्यसे अतस्त्वंभार्ययासार्द्धंपुत्रेणचमनोजव ८४ गच्छमंगलतीर्थंतद्गंधमादनपर्वते अहमप्यागमिष्यामितवानुग्रहकाम्यया ८५ पराशरस्त्वेवमुक्त्वाराजमुख्यैस्त्रिभिःसह प्रायात्सेतुंसमुद्दिश्यस्नातुंमंगलतीर्थके ८६ राजादिभिःसहमुनिर्विलंघ्यविविधंवनं वनप्रदेशान्देशांश्चदस्युग्रामाननेकशः ८७ प्रययौमंगलंतीर्थंगंधमादनपर्वते तत्रसंकल्प्यविधिवत्स्नातोसमुनिपुंगवः ८८ तानपिस्नापयामाससराजादीन्वि

धिपूर्वकं तत्रश्राद्धंच भूपालश्चकारपितृक्षये ८९ तत्रमासत्रयंसस्नौराजापत्नीसुतस्तथा ततःपराशरमुनिःसस्नौनियमपूर्वकं ९० एवंमासत्रयंसस्नौतैःसाकंमुनि
पुंगवः मंगलाख्यमहापुण्येसर्वामंगलनाशने ९१ ततःपराशरमुनिःसर्वानर्थविनाशनं रामस्यैकाक्षरंमंत्रंतदंतेसमुपादिशत् ९२ चत्वारिंशाद्दिनंतत्रमंत्रमे
काक्षरंनृपः तत्रतीर्थेजजापासौमुन्युक्तेनैववर्त्मना ९३ एवमभ्यसतस्तस्यमंत्रमेकाक्षरंद्विजाः मुनिप्रसादात्पुरतोधनुःप्रादुरभूद्दृढं ९४ अक्षयाविषुधीचा
पिखड्गौचकनकत्सरू एकंचर्मगदाचैकातथैकोमुसलोत्तमः ९५ एकःशंखोमहानादोवाजियुक्तोरथस्तथा ससारथिःपताकाचतीर्थादुत्तस्थुरग्रतः ९६ कव
चंकांचनमयंवैश्वानरसमप्रभं प्रादुर्बभूवतत्तीर्थात्प्रसादेनमुनेस्तथा ९७ हारकेयूरमुकुटकटकादिविभूषणं तीर्थानांप्रवरात्तस्मादुत्थितंनृपतेःपुरः ९८ दिव्यांब
रसहस्रंचतीर्थात्प्रादुरभूत्तदा मालाचवैजयंत्याख्यास्वर्णपंकजशोभिता ९९ एतत्सर्वंसमालोक्यमुनयेसोन्यवेदयत् ततःपराशरमुनिर्जलमादायतीर्थतः
१०० अभ्यषिंचन्नरपतिंमंत्रपूतेनवारिणा ततोभिषिक्तोनृपतिर्मुनिनापरिशोभितः १०१ सन्नद्धःकवचीखड्गीचापबाणधरोयुवा हारकेयूरमुकुटकटकादि-
विभूषितः १०२ दिव्यांबरधरश्चापिवाजियुक्तरथस्थितः शुशुभेतीवनृपतिर्मध्याह्न इवभास्करः १०३ तस्मैनृपतयेतत्रब्रह्माद्यस्त्रंमहामुनिः सांगंचसरहस्यं
चसोत्सर्गंसोपसंहृतिं १०४ उपादिशच्छक्तिपुत्रःसुमित्राजानयेत्तदा मनोजवोथमुनिनाह्याशीर्वादपुरःसरं १०५ प्रेरितोरथमास्थायप्रणम्यमुनिपुंगवं प्रद-
क्षिणीकृत्यतदाभ्यनुज्ञातोमहर्षिणा १०६ सार्द्धंपत्न्याचपुत्रेणप्रययौविजयायसः सगत्वास्वपुरंराजाप्रदध्मौजलजंतदा १०७ ततःशंखरवंश्रुत्वागोलभस्तु
ससैनिकः युद्धायनिर्ययौतूर्णंमनोजवनृपेणसः १०८ दिनत्रयंरणंजज्ञेगोलभेननृपस्यवै ततश्चतुर्थेदिवसेगोलभंतुससैनिकं १०९ मनोजवोनृपोयुद्धेब

ह्यास्त्रेण व्यनाशयत् ततःसपुत्रभार्योयंपुरंप्राप्य निजंनृपः १० पालयन्पृथिवींसर्वांबुभुजेभार्ययासह तदाप्रभृतिराजासौनाहंकारंचकारवै १११ असूया
दीं स्तथा दोषान्वर्जयामास भूपतिः अहिंसानिरतोदांतः सदाधर्मपरोभवत् ११२ सहस्रंवत्सरानेवंररक्षसमहीपतिः ततोविरक्तोराजेंद्रःपुत्रेराज्यंनिधाय
तु ११३जगाममंगलंतीर्थंगंधमादनपर्वते तपश्चचार तत्रासौध्यायन्हृदि सदाशिवं ११४ ततोचिरेणकालेनत्यक्त्वादेहंमनोजवः शिवलोकंययौराजात
स्यतीर्थस्य वैभवात् ११५ तस्यभार्यासुमित्रापितस्यालिंग्यतनुंतदा अन्वारूढाचितांविप्राःप्रापतल्लोकमेवसा ११६ श्रीसूतउवाच एवंप्रभावंतत्तीर्थंश्रीम
न्मंगलनामकं मनोजवोनृपोयत्रस्नात्वातीर्थेमहत्तरे १७ शत्रून्विजित्यदेहांतेशिवलोकंययौस्त्रिया तस्मात्सर्वप्रयत्नेन सेव्यंमंगलतीर्थकं १८ तीर्थ
मेतदतिशोभनंशिवंभुक्तिमुक्तिफलदंनृणांसदा पापराशितृणतूलपावकंसेवतद्द्विजवराविमुक्तये १९ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येमंगलतीर्थप्र-
शंसायांमनोजवालक्ष्मीविनाशोनामद्वादशोध्यायः १२ श्रीसूतउवाच मंगलाख्येमहातीर्थेनरःस्नात्वाविकल्मषः एकांतरामनाथाख्यंक्षेत्रंगच्छे
त्ततःपरं १ तत्ररामोजगन्नाथोजानक्यालक्ष्मणेनच हनुमत्प्रमुखैश्चापिवानरैःपरिवारितः २ सन्निधत्तेसदाविप्रालोकानुग्रहकाम्यया विद्यतेपुण्यदा
तत्रनाम्नाह्यमृतवापिका ३ यस्मिन्निमज्जतान्नृणांनजरांतकजंभयं अस्याममृतवाप्यांयस्सकृत्स्नातिमानवः ४ अमृतत्वंभजत्येषशंकरस्यप्रसाद-
तः महापातकनाशिन्यामस्यांवाप्यांनिमज्जतां ५ अमृतत्वंहरोदात्तुंसन्निधत्तेसदातटे ऋषयऊचुः इयंह्यमृतवापीतिकुतोहेतोर्निगद्यते ६ अस्मा
कमेतद्ब्रूहित्वंकृपयाव्यासशासित तथैवामृतनामिन्यावापिकायाश्चवैभवं ७ तृप्तिर्नजायतेस्माकंत्वद्वचोमृतपायिनां श्रीसूतउवाच अस्याममृत-

नामत्वंवैभवंचमनोहरं ८ प्रवक्ष्यामिविशेषेणशृणुतद्विजसत्तमाः पुराहिमवतःपार्श्वेनानामुनिसमाकुले ९ सिद्धचारणगंधर्वदेवकिन्नरसेविते सिंहव्याघ्रवराहेभमहिषादिसमाकुले १० तमालतालहिंतालचंपकाशोकसंतते हंसकोकिलदात्यूहचक्रवाकादिशोभिते ११ पद्मेंदीवरकल्हारकुमुदाढ्यसरोवृते सत्यवान्शीलवान्वाग्मीवशीकुंभजसोदरः १२ आस्तेतपश्चरन्नित्यंमोक्षार्थीशंकरप्रियः त्रिकालमर्चयन्शंभुंवन्यैर्मूलफलादिभिः १३ आगतान्स्वाश्रमाभ्याशमतिथीन्वन्यभोजनैः पूजयन्नर्चयन्नग्निंसंध्योपासनतत्परः १४ गायत्र्यादीन्महामंत्रान्कालेकालेजपन्मुदा निद्रांपरित्यजन्ब्राह्मेमुहूर्तेविष्णुचिंतकः १५ स्नानंकुर्वन्नुषःकालेनमन्संध्याप्रसन्नधीः गायत्रींप्रजपन्विप्राः पूजयन्हरिशंकरौ १६ वेदाध्यायीशास्त्रपाठीमध्याह्नेतिथिपूजकः श्रोतापुराणपाठानामग्निकार्येष्वतंद्रितः १७ पंचयज्ञपरोनित्यंवैश्वदेवबलिप्रदः प्रत्यब्दंश्राद्धकृत्पित्रोस्तथान्यश्राद्धकृद्द्विजाः १८ एवंनिनायकालंसनित्यानुष्ठानतत्परः तस्यैवंवर्तमानस्यतपश्चरतउत्तमं १९ सहस्रवर्षाण्यगमञ्छंकरासक्तचेतसः तथापिशंकरोनास्यययौप्रत्यक्षतांतदा २० ततस्त्वगस्त्यभ्रातासौग्रीष्मेपंचाग्निमध्यगः भास्करेदत्तदृष्टिश्चमौनव्रतसमन्वितः २१ तिष्ठन्कनिष्ठिकांगुल्यावामपादस्यनिश्चलः ऊर्ध्वबाहुर्निरालंबस्तपस्तेपेतिदारुणं २२ अथतस्यप्रसन्नात्मामहादेवोघृणानिधिः प्रादुरासीत्स्वयादीप्त्यादिशोदशविभासयन् २३ ततोद्राक्षीन्मुनिःशंभुंसांबंवृषभसंस्थितं दृष्ट्वाप्रणम्यतुष्टावभवानीपतिमीश्वरं २४ मुनिरुवाच नमस्तेपार्वतीनाथनीलकंठमहेश्वर शिवरुद्रमहादेवनमस्तेशंभवेविभो २५ श्रीकंठोमापतेशूलिन्भगनेत्रहराव्यय गंगाधरविरूपाक्षनमस्तेरुद्रमन्यवे २६ अंतकारेकामशत्रोदेवदेवजगत्पते स्वामिन्पशुपतेशर्वनमस्तेशतधन्विने २७ दक्षयज्ञविनाशायस्तायूनांपतयेनमः निचेरवेनमस्तुभ्यंपुष्टानांपतयेनमः २८ भूयोभूयोनमस्तुभ्यंमहादेवकृपालय दुस्तराद्भवसिंधोर्मांतारयस्व

त्रिलोचन २९ अगस्त्यसोदरेणैवंस्तुतःशंभुरभाषत प्रीणयन्वचसास्वेनकुंभजस्यानुजंमुनिं ३० ईश्वरउवाच कुंभजानुजवक्ष्यामिमुक्त्युपायंतवानघ सेतुमध्येमहा
तीर्थेगंधमादनपर्वते ३१ मंगलाख्यस्यतीर्थस्यनातिदूरेणवर्तते तत्रगत्वाकुरुस्नानंततोमुक्तिमवाप्स्यसि ३२ तत्तीर्थसेवनान्नान्योमोक्षोपायोलघुस्तव नहितत्तीर्थवैशि-
ष्ट्यंवक्तुंशक्यंमयापिच ३३ संदेहोनात्रकर्तव्यस्त्वयाद्यमुनिसत्तम तस्मात्तत्रैवगच्छत्वंयदीच्छसिपदमक्षयं ३४ इत्युक्त्वाभगवानीशस्तत्रैवांतरधीयत ततोदेवस्यवचना
दगस्त्यस्यसहोदरः ३५ गत्वासेतुंसमुद्रेतुगंधमादनपर्वते ईश्वरेणैवगदितंतीर्थंतच्छीघ्रमासदत् ३६ तत्रतीर्थेमहापुण्येस्नातानांमुक्तिदायिनि एकांतरामनाथाख्य
क्षेत्रालंकरणेशुभे ३७ सस्नौनियमपूर्वंसत्रीणिवर्षाणिवैद्विजः ततश्चतुर्थवर्षेतुसमाधिस्थोमहामुनिः ३८ ब्रह्मनाड्याप्राणवायुंमूर्द्धन्यारोप्ययोगतः प्राणान्निर्गम
यामासब्रह्मरंध्रेणतत्रसः ३९ ततोगस्त्यानुजःसोयंपरित्यज्यकलेवरं अवापमुक्तिंपरमांतस्यतीर्थस्यवैभवात् ४० विनष्टाशेषदुःखस्यतत्तीर्थस्नानवैभवात् अ
मृतत्वमभूद्यस्मा दगस्त्यस्यानुजन्मनः ४१ ततोह्यमृतवापीतिप्रथास्यासीन्मुनीश्वराः अत्रतीर्थेनरायेतुवर्षत्रयमतंद्रिताः ४२ स्नानंकुर्वंतितेसत्यम मृतत्वंप्र-
यांतिहि एवंत्वमृतवापीतिप्रथातद्वैभवंतथा ४३ युष्माकंकथितंविप्राःकिंभूयःश्रोतुमिच्छथ ऋषयऊचुः एकांतरामनाथाख्यातस्यक्षेत्रस्यवैमुने ४४
कथंसमागतासूतवक्तुमेतत्त्वमर्हसि अस्माकंमुनिशार्दूलतच्छुश्रूषातिभूयसी ४५ श्रीसूतउवाच पुरादाशरथीरामःससुग्रीवविभीषणः लक्ष्मणेन
युतोभ्रात्रामंत्रज्ञेनहनूमता ४६ वानरैर्वध्यमानेतुसेतावंबुधिमध्यतः चिंतयन्मनसासीतामेकांतेसममंत्रयत् ४७ तेषुमंत्रयमाणेषुरावणादिवधंप्रति उ
ल्लोलतरकल्लोलोद्धुघोषजलधिर्भृशं ४८ अर्णवस्यमहाभीमेजृंभमाणेमहाध्वनौ अन्योन्यकथितांवार्तांनश्रृण्वंस्तेपरस्परं ४९ ततःकिंचिदिवक्रुद्धोभृकुटीकु

टिलेक्षणः भ्रूभंगलीलयारामोनियम्यजलधिंतदा ५० न्यमंत्रयतविप्रेंद्राराक्षसानांवधंप्रति एकांतेमंत्रयत्तत्रतैःसार्धंराघवोयतः ५१ एकांतरामनाथाख्यंतत्क्षेत्रमभवद्द्विजाः सोयंनियमितोवार्धीरामभ्रूभंगलीलया ५२ अद्यापिनिश्चलजलस्तत्प्रदेशेषुदृश्यते एकांतरामनाथाख्यंतदेतत्क्षेत्रमुत्तमं ५३ आगत्यामृतवाप्यां च स्नात्वानियमपूर्वकं रामादीनपिसेवंतेतेसर्वेमुक्तिमाप्नुयुः ५४ अद्वैतविज्ञानविवेकशून्याविरक्तिहीनाश्चसमाधिहीनाः यागाद्यनुष्ठानविवर्जिताश्चस्नात्वात्रयास्यंत्यमृतंद्विजेंद्राः ५५ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येअमृतवापीप्रशंसायांअगस्त्यभ्रातृविमुक्तिर्नामत्रयोदशोऽध्यायः १३ श्रीसूतउवाच स्नात्वात्वमृतवाप्यांवैसेवित्वैकांतराघवं जितेंद्रियोनरःस्नातुंब्रह्मकुंडंततोव्रजेत् १ सेतुमध्येमहातीर्थंगंधमादनपर्वते ब्रह्मकुंडमितिख्यातंसर्वदारिद्र्यभेषजं २ विद्यतेब्रह्महत्यानामयुतायुतनाशनं दर्शनंब्रह्मकुंडस्यसर्वपापौघनाशनं ३ किंतस्यबहुभिस्तीर्थैः किंतपोभिःकिमध्वरैः महादानैश्चकिंतस्यब्रह्मकुंडविलोकिनः ४ ब्रह्मकुंडेसकृत्स्नानंवैकुंठप्राप्तिकारणं ब्रह्मकुंडसमुद्भूतंभस्मयेनधृतंद्विजाः ५ तस्यानुगास्त्रयोदेवाब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ब्रह्मकुंडसमुद्भूतभस्मनायस्त्रिपुंड्रकं ६ करोतितस्यकैवल्यंकरस्थं नात्रसंशयः तद्भस्मपरमाणुर्वायोललाटेधृतोभवत् ७ तावदेवास्यमुक्तिःस्यान्नात्रकार्याविचारणा तत्कुंडभस्मनामर्त्यःकुर्यादुद्धूलनंतुयः ८ तस्यपुण्यफलंवक्तुंशंकरोवेत्तिवानवा ब्रह्मकुंडसमुद्भूतंभस्मयोनैवधारयेत् ९ रौरवेनरकेसोयंपतेदाचंद्रतारकं उद्धूलनंत्रिपुंड्रंवाब्रह्मकुंडस्थभस्मना १० नराधमोनकुर्याद्यःसुखंनास्यकदाचन ब्रह्मकुंडसमुद्भूतभस्मनिंदारतस्तुयः ११ उत्पत्तौतस्यसांकर्यमनुमेयंविपश्चिता ब्रह्मकुंडसमुद्भूतंभस्मैतल्लोकपावनं १२ अन्यभस्मसमंयस्तुनूनंवावक्तिमानवःउत्प

त्तौतस्यसांकर्यमनुमेयंविपश्चिता १३ ब्रह्मकुंडसमुद्भूतेयस्मिन्भस्मनिजाग्रति भस्मांतरेणमनुजोधारयेद्यस्त्रिपुंड्रकं १४ उत्पत्तौतस्यसांकर्यमनुमेयंविपश्चि
ता कदाचिदपियोमर्त्योभस्मैतत्तुनधारयेत् १५ उत्पत्तौतस्यसांकर्यमनुमेयंविपश्चिता ब्रह्मकुंडसमुद्भूतभस्मंद द्याद्विजाययः १६ चतुरर्णवपर्यंता तेनदत्ता
वसुंधरा संदेहोनात्रकर्तव्यस्त्रिर्वाशपथयाम्यहं १७ सत्यंसत्यंपुनःसत्यमुद्धृत्यभुजमुच्यते ब्रह्मकुंडोद्भवंभस्मधारयध्वंद्विजोत्तमाः १८ एतद्धिपावनंभ
स्मब्रह्मयज्ञसमुद्भवं पुराहिभगवान्ब्रह्मासर्वलोकपितामहः १९ सन्निधौसर्वदेवानांपर्वतेगंधमादने ईशशापनिवृत्यर्थंक्रतून्सर्वान्समातनोत् २० वि
धायविधिवत्सर्वानध्वरान्बहुदक्षिणान् मुमुचेसहसाब्रह्माशंभुशापाद्द्विजोत्तमाः २१ तदेतत्तीर्थमासाद्यस्नानंकुर्वंतियेनराः तेमहादेवसायुज्यंप्रा
प्नुवंतिनसंशयः २२ ऋषयऊचुः व्यासशिष्यमहाप्राज्ञपुराणार्थविशारद चतुर्दशानांलोकानांस्रष्टारंचतुराननं २३ शंभुःकेनापराधेनशशासवान्भा
रतीपतिं शापश्चकीदृशस्तस्यपुरादत्तोहरेणवै २४ एतत्सर्वंमुनेब्रूहितत्वतोस्माकमादरात् श्रीसूतउवाच पुराबभूवकलहोब्रह्मविष्ण्वोःपरस्परं २५ कस्मि
न्हेतुंसमुद्दिश्यस्पर्धयाश्लाघमानयोः अहंकर्त्तानमत्तोन्यःकर्त्तास्तिजगतीतले २६ एवमाहहरिंब्रह्माब्रह्माणंचहरिस्तथा एवंविवादःसुमहान्प्रावर्त्ततपुरात
योः २७ एतस्मिन्नंतरेविप्राःकुर्वतोकलहंमिथः तयोर्गर्वविनाशायप्रबोधार्थंचदेवयोः २८ मध्येप्रादुरभूल्लिंगंस्वयंज्योतिरनामयं तौदृष्ट्वाविस्मितौलिंगं
ब्रह्माविष्णूपरस्परं २९ समयंचक्रतुर्विप्रादेवानांसन्निधौपुरा अनाद्यंतंमहालिंगंयदेतद्दृश्यतेपुरः ३० अनंतादित्यसंकाशमनंताग्निसमप्रभं आवयोरस्यलिं
गस्ययोंतमादिंचदृश्यति ३१ सभवेदधिकोलोकेलोककर्ताचसप्रभुः अहमूर्ध्वंगमिष्यामिलिंगस्यांतंगवेषयन् ३२ गवेषणायमूलस्यत्वमधस्ताद्व्रजेव्रज इ

तितस्यवचःश्रुत्वा तथेत्याहरमापतिः ३३ एवंतौसमयंकृत्वामार्गणायविनिर्गतौ विष्णुर्वराहरूपेणगतोधस्ताद्गवेषितुं ३४ हंसतांभारतीजानिःस्वीकृत्योपरिनिर्ययौ
अधोलोकान्विचिंत्याथोविष्णुर्वर्षगणान्बहून् ३५ यथास्थानंसमागम्यबभाषेदेवसन्निधौ विष्णुरुवाच अहंलिंगस्यनाद्राक्षमादिमस्येतिसत्यवाक्
३६ ऊर्ध्वंगवेषयित्वाथब्रह्माप्यागच्छदत्रसः आगत्यचवचःप्राह छद्मनाच्चतुराननः ३७ ब्रह्मोवाच अहमद्राक्षमस्यांतंलिंगस्येतिमृषापुनः तयोस्तद्वचनंश्रुत्वा
ब्रह्मविष्ण्वोर्महेश्वरः ३८ मिथ्यावादिनमाहेदंमहस्यचतुराननं ईश्वरउवाच असत्यंयदवोचस्त्वंचतुराननमत्पुरः ३९ तस्मात्पूजानतेभूयाल्लोकेसर्वत्र
सर्वदा अथविष्णुंपुनःप्राह भगवान्परमेश्वरः ४० यस्मात्सत्यमवोचस्त्वंकमलायाःपतेहरे तस्मात्तेमत्समापूजाभविष्यतिनसंशयः ४१ ततोब्रह्माविषण्णः
सन्शंकरंप्रत्यभाषत स्वामिन्ममापराधंत्वंक्षमस्वकरुणानिधे ४२ एकोपराधःक्षंतव्यःस्वामिभिस्त्रिर्जगदीश्वरैः ततोमहेश्वरोवादीद्ब्रह्माणंपरिसांत्वयन्
४३ ईश्वरउवाच नमिथ्यावचनंमेस्याद्ब्रह्मन्वक्ष्यामितेशृणु गच्छत्वंसहसावत्सगंधमादनपर्वतं ४४ तत्रक्रतून्कुरुष्वत्वंमिथ्यादोषप्रशांतये ततो
विधूतपापस्त्वंभविष्यतिनसंशयः ४५ तेनश्रौतेषुतेब्रह्मन्स्मार्तेष्वपिचकर्मसु पूजाभविष्यतिसदानपूजाप्रतिमासुते ४६ इत्युक्त्वाभगवानीशस्तत्रैवांतर्धीयत
ततोब्रह्माययौविप्रा गंधमादनपर्वतं ४७ ईजेचक्रतुकर्तारंक्रतुभिःपार्वतीपतिं अष्टाशीतिसहस्राणिवर्षाणिमुनिपुंगवाः ४८ पौंडरीकादिभिःसर्वैर
ध्वरैर्भूरिदक्षिणैः इंद्रादिसर्वदेवानांसन्निधावयजच्छिवं ४९ तेनतुष्टोभवच्छंभुर्वरमस्मैप्रदत्तवान् ईश्वरउवाच मिथ्योक्तिदोषस्तेनष्टःकृतैरेतैर्मखैरिह
५० चतुराननतेपूजाश्रौतस्मार्तेषुकर्मसु भविष्यत्यमलाब्रह्मन्नपूजाप्रतिमासुते ५१ यागस्थलमिदंतेत्रब्रह्मकुंडमितिप्रथां गमिष्यतित्रिलोकेस्मि-

स्पुण्यंपापविनाशनं ५२ ब्रह्मकुंडाभिधेतीर्थेसकृद्यः स्नानमाचरेत् मुक्तिद्वारार्गलंतस्यभिद्यतेतत्क्षणाद्विधे ५३ ब्रह्मकुंडसमुद्भूतंललाटेभस्मधारयन् मायाकपाटंनिर्भिद्यमुक्तिद्वारंप्रयास्यति ५४ ब्रह्मकुंडोत्थितंभस्मललाटेयोनधारयेत् स्वपितुर्बीजसंभूतोनमातरिसुतस्तुसः ५५ ब्रह्मकुंडसमुद्भूतभस्मधारणतोविधे ब्रह्महत्यायुतंनश्येत्सुरापानायुतंतथा ५६ गुरुतल्पायुतंनश्येत्स्वर्णस्तेयायुतंतथा तत्संसर्गायुतंनश्येत्सत्यमुक्तंमयाविधे ५७ ब्रह्मकुंडसमुद्भूतभस्मधारणवैभवात् भूतप्रेतपिशाचाद्यानश्यंतिक्षणमात्रतः ५८ इत्युक्त्वाभगवानीशस्तत्रैवांतरधीयत यज्ञेष्वथसमाप्तेषुमुनयश्चाजितेंद्रियाः ५९ इंद्रादिदेवताश्चैवसिद्धचारणकिन्नराः अन्येचदेवनिवहागंधमादनपर्वते ६० तांयज्ञभूमिमाश्रित्यस्वयंरुद्रेणसेवितां निरंतरमवर्तंतविदित्वातस्यवैभवं ६१ यथाविधिततोयज्ञान्समाप्यबहुदक्षिणान् सत्यलोकमगाद्ब्रह्माशिवाल्लब्धमनोरथः ६२ तदाप्रभृतिदेवाश्चमुनयश्चद्विजोत्तमाः ब्रह्मकुंडंसमासाद्यचक्रुर्यागान्विधानतः ६३ तस्मादियक्षवोमर्त्याः कुर्युर्यज्ञानिहैवहि ६४ मनुजदेवमुनीश्वरवंदितंसकलसंसृतिनाशकरंद्विजाः जलजसंभवकुंडमिदंशुभंसकलपापहरंसकलार्थदं ६५ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येब्रह्मकुंडप्रशंसायांब्रह्मशापविमोक्षणंनामचतुर्दशोध्यायः १४ श्रीसूतउवाच ब्रह्मकुंडेमहापुण्येस्नानंकृत्वासमाहितः नरोहनुमतःकुंडमथगच्छेद्द्विजोत्तमाः १ पुराहतेषुरक्षःसुसमाप्तेरणकर्मणि रामादिषुनिवृत्तेषुगंधमादनपर्वते २ सर्वलोकोपकारायहनूमान्मारुतात्मजः सर्वतीर्थोत्तमंचक्रेस्वनाम्नातीर्थमुत्तमं ३ विदित्वावैभवंयस्यस्वयंरुद्रेणसेव्यते तस्यतीर्थस्यसदृशंनभूतंनभविष्यति ४ यत्रस्नातानरायांतिशिवलोकंसनातनं यस्मिन्तीर्थेमहापुण्येमहापातकनाशने ५ सर्वलोकोपकारायनिर्मितेवायुसूनुना सर्वाणिनरकाण्यासन्शून्यान्येव

स्थिरायवैं ६ वैभवंतस्यतीर्थस्यशंकरोवेत्तिवानवा यत्रधर्मसखोनामराजाकेकयवंशजः ७ भक्त्यासहपुरास्नात्वाशतंपुत्रानवासवान् ऋषयऊचुः सूतधर्म-
सखस्याद्यचरितंवक्तुमर्हसि ८ हनूमत्कुंडतीर्थेयोलेभेस्नात्वाशतंसुतान् श्रीसूतउवाच शृणुध्वमृषयोयूयंचरितंतस्यभूपतेः ९ अद्यधर्मसखस्याहंप्रव
क्ष्यामिसमासतः राजाधर्मसखोनामविजितारिस्सुधार्मिकः १० बभूवनीतिमान्पूर्वंप्रजापालनतत्परः तस्यभार्याशतंविप्राबभूवपतिदेवतं ११ सपालयन्महीं
राजासशैलवनकाननां तासुभार्यासुतनयंनाविशद्वंशवर्द्धनं १२ पुत्रार्थंसमहीपालोबहून्यत्नानथाकरोत् अकरोच्चमहादानंपुत्रार्थंसमहीपतिः १३ अश्वमेधा
दिभिर्यज्ञैरयजच्चसुरान्प्रति तुलापुरुषमुख्यानिददौदानानिभूरिशः १४ आमध्यरात्रमन्नानिसर्वेभ्योप्यनिवारितं प्रायच्छद्बहुसूपानिसस्योपेतानिभूमिपः
१५ पितृनुद्दिश्यचश्राद्धमकरोद्विधिपूर्वकं संतानदायिनोमंत्रान्जजापनियतेंद्रियः १६ एवमादीन्बहून्धर्मान्पुत्रार्थंकृतवान्नृपः पुत्रसुद्दिश्यसततंकुर्वन्धर्मान
नुत्तमान् १७ राजादीर्घेणकालेनवृद्धतामभ्यपद्यत कदाचित्तस्यवृद्धस्ययतमानस्यभूपतेः १८ पुत्रस्सुचंद्रनामाभूज्ज्येष्ठपत्न्यामनोरमः जातंपुत्रंजनन्य-
स्ताःसर्वावैषम्यवर्जिताः १९ समंसंवर्द्धयामासुःक्षीराद्भिरनुत्तमाः राज्ञश्चसर्वमातृणांपौराणाम्मंत्रिणांतथा २० मनोनयनसंतोषजनकोयंसुतोभवत् लाल
यानःसुतंराजामुदंलेभेपरात्परं २१ आंदोलिकाशयानस्यसूनोस्तस्यकदाचन वृश्चिकोकुट्टयेत्पादेपुच्छेनोग्रविषाग्निना २२ कुट्टनाद्वृश्चिकस्यासावरुदत्तनयोभृ
शं ततस्तन्मातरःसर्वाःप्ररुदञ्छोककातराः २३ परिवार्यात्मजंविप्राःसध्वनिःसंकुलोभवत् आर्तध्वनिंससुश्रावराजाधर्मसखस्तदा २४ उपविष्टःसभामध्ये
सहामात्यपुरोहितः अथप्रातिष्ठिपद्राजासौविदल्लंसवेदितुं २५ अंतःपुरबहिर्द्वारंसौविदल्लःसमेत्यसः षंढवृद्धान्समाहूयवाक्यमेतदभाषत २६ षंढाःकिम

र्थमधुनारुदंत्यंतःपुरस्त्रियः तत्परिज्ञायतांतत्रगत्वारोदनकारणं २७ एतदर्थंहिमांराजाप्रेरयामाससंसदि इत्युक्तास्तुपरिज्ञायनिदानंरोदनस्यते २८ निर्गम्यांतःपुरात्तस्मैयथावृत्तंन्यवेदयत् सषंढकवचःश्रुत्वासौविदल्लस्समागतः २९ राज्ञोनिवेदयामासपुत्रंवृश्चिकपीडितं ततोधर्मसखोराजाश्रुत्वावृत्तांतमीदृशं ३० त्वरमाणःसमुत्थायसामात्यःसपुरोहितः प्रविश्यांतःपुरंसार्द्धंमंत्रिकैर्विषहारिभिः ३१ चिकित्सयामाससुतमौषधाद्यैरनेकशः जातस्वास्थ्यंततःपुत्रंलालयित्वासभूपतिः ३२ मानयित्वाचमंत्रज्ञान्रत्नकांचनमौक्तिकैः निष्क्रम्यांतःपुराद्राजाभृशंचिंतासमाकुलः ३३ ऋत्विक्पुरोहितामात्यैस्तांसभांसमुपाविशत् तत्रधर्मसखोराजासमासीनोवरासने ३४ उवाचेदंवचोयुक्तमृत्विजःसपुरोहितान् धर्मसखउवाच दुःखायैवैकपुत्रत्वंभवतिब्राह्मणोत्तमाः ३५ एकपुत्रत्वतोनृणांवराच्चैवह्यपुत्रता नित्यंव्यपाययुक्तत्वाद्वरमेवह्यपुत्रता अहंभार्याशतंविप्राउदवोढंविचिंत्यतु ३६ वयश्चसमतिक्रांतंसपत्नीकस्यमेद्विजाः प्राणाममचभार्याणामस्मिन्पुत्रेव्यवस्थिताः ३७ तन्नाशेममभार्याणांसर्वासांचमृतिर्ध्रुवा ममापिप्राणनाशःस्यादेकपुत्रस्यमारणे ३८ अतोमेबहुपुत्रत्वंकेनोपायेनवैभवेत् तमुपायंममब्रूतब्राह्मणावेदवित्तमाः ३९ ऐकैकःशतभार्यासुपुत्रोमेस्याद्यथागुणी तत्कर्मब्रूतयूयंतुशास्त्रमालोक्यधर्मतः ४० महतालघुनावापिकर्मणादुष्करेणवा फलंयद्यपितत्साध्यंकरिष्येहंनसंशयः ४१ युष्माभिरुदितंकर्मकरिष्यामिनसंशयः कृतमेवहितद्विद्धिशपेहंसुकृतैर्मम ४२ अस्तिचेदीदृशंकर्मयेनपुत्रशतंभवेत् तत्कर्मकुत्रकर्तव्यंमयेतिवदताधुना ४३ इतिपृष्टास्तदाराज्ञाऋत्विजःसपुरोहिताः संभूयसर्वेराजानमिदमूचुःसुनिश्चितं ४४ ऋत्विजऊचुः अस्तिराजन्प्रवक्ष्यामोयेनपुत्रशतंतव भवेद्धर्मेणमहतांशतभार्यासुकेकय ४५ अस्तिकश्चिन्महापुण्योगंधमादनपर्वतः दक्षिणांबु

धिमध्येयःसेतुरूपेणवर्तते ४६ सिद्धचारणगंधर्वदेवर्षिगणसंकुलः दर्शनात्स्पर्शनान्नृणांमहापातकनाशनः ४७ तत्रास्तिहनुमत्कुंडमितिलोकेषुविश्रुतं महादुः
खप्रशमनंस्वर्गमोक्षफलप्रदं ४८ नरकक्लेशशमनंतथादारिद्र्यमोचनं पुत्रप्रदमपुत्राणामस्त्रीणांस्त्रीप्रदंनृणां ४९ तत्रत्वंप्रयतःस्नात्वासर्वाभीष्टप्रदायिनीं पुत्री
येष्टिंचतत्तीरेकुरुष्वसुसमाहितः ५० तेनतेशतभार्यासुप्रत्येकंतनयोनृप एकैकस्तुभवेच्छीघ्रंमाकुरुष्वात्रसंशयं ५१ तथोक्तोनृपतिर्विप्रैर्ऋत्विग्भिःसपुरो
हितैः तत्क्षणेनैवऋत्विग्भिर्भार्याभिश्चपुरोधसा ५२ वृतोमात्यैश्चभृत्यैश्चयज्ञसंभारसंयुतः प्रययौदक्षिणांभोधौगंधमादनपर्वतं ५३ हनुमत्कुंडमासाद्यतत्र
सस्नौससैनिकः मासमात्रंसतत्तीरेन्यवसत्स्नानमाचरन् ५४ ततोवसंतेसंप्राप्तेचैत्रमासिनृपोत्तमः इष्टिमारब्धवांस्तत्रपुत्रीयांसपुरोहितः ५५ सम्यक्कर्मा
णिचक्रुस्तेऋत्विजःसपुरोधसः सपत्नीकस्यराजर्षेस्तथाधर्मसखस्यतु ५६ इष्टौतस्यसमाप्तायांहनूमत्कुंडतीरतः पुरोहितोहुतोच्छिष्टंप्राशयद्राजयोषितः
५७ ततोधर्मसखोराजाहनूमत्कुंडवारिषु सम्यक्चकारावभृथस्नानंभार्याशतान्वितः ५८ ऋत्विग्भ्योदक्षिणाःप्रादादसंख्यातास्तुभूरिशः ग्रामांश्चप्रददौरा
जाब्राह्मणेभ्योद्विजोत्तमाः ५९ सामात्यःसपरीवारःसपत्नीकःसधार्मिकः राजाततोनिववृतेपुरींस्वांप्रतिनंदितः ६० ततःकतिपयेकालेगतेदशममासिवै
शतंभार्याःशतंपुत्रान्सुषुवुर्गुणवत्तरान् ६१ अथप्रीतमनाराजावीरोधर्मसखोमहान् स्नातःशुद्धश्चसंकल्प्यजातकर्माकरोत्तदा ६२ गोभूतिलहिरण्यादिब्राह्मणे
भ्योददौबहु ह्यौपुत्रोज्येष्ठभार्यायाःपूर्वजोवरजस्तदा ६३ सर्वेववृधिरेपुत्राएकाधिकशतंद्विजाः प्रौढेषुतेषुराजासौतेभ्योराज्यंविभज्यतु ६४ दत्वाचप्रययौ
सेतुंसभार्योगंधमादनं हनुमत्कुंडमासाद्यतपोतप्यतत्तटे ६५ महान्कालोव्यतीयायराज्ञस्तस्यतपस्यतः राज्ञोधर्मसखस्यास्यध्यायमानस्यशूलिनं ६६

ततोबहुतिथेकालेगतेधर्मसखोनृपः कालधर्मंययौतत्रधार्मिकश्शांतमानसः ६७ पत्न्योपितस्यराजर्षेरनुजग्मुःपतिंतदा ज्येष्ठपुत्रःसुचंद्रोपिसंस्कृत्यपितरंत
तः ६८ अकरोच्छ्राद्धपर्यंतंकर्माणिश्रद्धयासह राजासभार्योवैकुंठंमरणादत्रजग्मिवान् ६९ सुचंद्रमुख्यास्तेसर्वेराजपुत्रामहौजसः स्वस्वराज्यंबुभुजिरेभ्रातरस्त्य
क्तमत्सराः ७० एवंवःकथितंविप्राहनूमत्कुंडवैभवं राज्ञोधर्मसखस्यापिचरित्रंपरमाद्भुतं ७१ तत्सर्वकामसिद्ध्यर्थंस्नायात्कुंडेहनूमतः अध्यायमेनंपठतेमनु
ष्यःशृणोतिवायःसुसमाहितोद्विजाः सोनंतमाप्नोतिसुखंपरत्रक्रीडेतसार्द्धंदिविदेववृंदैः ७२ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येहनुमत्कुंडप्रशंसायांध
र्मसखशतपुत्रावाप्तिर्नामपंचदशोध्यायः १५ श्रीसूतउवाच कुंडेहनुमतःस्नात्वास्वयंरुद्रेणसेविते अगस्तितीर्थंविप्रेंद्रास्ततोगच्छेत्समाहितः १ ए
तद्धिनिर्मितंतीर्थंसाक्षाद्वैकुंभयोनिना प्रवर्तमानेकलहेपुरावैमेरुविंध्ययोः २ निरुद्धभुवनाभोगोववृधेविंध्यपर्वतः तदाप्राणिषुसर्वेषुनिरुच्छ्वासेषु-
देवताः ३ कैलासंपर्वतंगत्वाशंभवेतद्व्यजिज्ञपन् तदासपार्वतीपाणिग्रहणोत्सवकौतुकी ४ प्रेषयित्वावसिष्ठादीन्पार्वतींयाचितुंमुनीन् कुंभजंनिगृण्हीष्व
विंध्याद्रिमितिसोन्वशात् ५ ततःसकुंभजःप्राहभगवंतंपिनाकिनं उद्वाहवेषंतेदेवनद्रक्ष्येहंकथंविभो ६ इतिविज्ञापितःशंभुःपुनःकुंभजमब्रवीत् कुंभजोद्वा
हवेषंतेपार्वत्यासहितोह्यहं ७ वेदारण्येमहापुण्येदर्शयिष्याम्यसंशयः तद्गच्छशीघ्रंविंध्याद्रिंनिग्रहीतुंमुनीश्वर ८ एवमुक्तस्ततोगस्त्योविंध्याद्रिंसंनिगृह्यच पा
दाक्रमणमात्रेणसमीकुर्वन्महीतलं ९ चरित्वादक्षिणान्देशान्गंधमादनमन्वगात् सविदित्वामहर्षिस्तुगंधमादनवैभवं १० तत्रतीर्थंमहापुण्यंस्वनाम्नानि
र्ममेमुनिः लोपामुद्रासखस्तत्रवर्ततेद्यापिकुंभजः ११ तत्रस्नात्वाचपीत्वाचनभूयोजन्मभाक्भवेत् इहलोकेत्रिकालेपितत्तीर्थसदृशंद्विजाः १२ तीर्थंनविद्य

तेपुण्यंभुक्तिमुक्तिफलप्रदं सर्वाभीष्टप्रदंनृणांयत्तीर्थस्नानवैभवात् १३ सदीर्घतमसःपुत्रः कक्षीवान्नामनामतः लेभेमनोरमांनामस्वनयस्यसुतांप्रियां १४
कक्षीवंतःकथासेयंपुण्यापापविनाशिनी तांकथांवःप्रवक्ष्यामितच्छृणुध्वंमुनीश्वराः १५ अस्तिदीर्घतमानाममुनिःपरमधार्मिकः तस्यपुत्रःसमभवत्कक्षीवा
नितिविश्रुतः १६ उपनीतःसकक्षीवान्ब्रह्मचारीजितेंद्रियः वेदाभ्यासायसगुरोःकुलेवासमकल्पयत् १७ उदंकस्यगुरोर्गेहेवसन्दीर्घतमःसुतः सोध्यैष्टचतुरोवेदान्
सांगान्शास्त्राणिषट्तथा १८ इतिहासपुराणानितथोपनिषदोपिच उषित्वाषष्टिवर्षाणिकक्षीवान्गुरुसन्निधौ १९ प्रयास्यन्स्वगृहंविप्रागुरवेदक्षिणाम्
अदात् उवाचवैगुरुंविद्वान्कक्षीवान्ब्रह्मवित्तमः २० कक्षीवानुवाच अहंगृहंप्रयास्यामिकुर्वनुज्ञांमहामुने अवलोक्यकृपादृष्ट्यामांरक्षोदंकसांप्रतं २१
उदंकस्त्वेवमुदितःकक्षीवंतमथाब्रवीत् उदंकउवाच अनुजानामिकक्षीवन्गच्छत्वंस्वगृहंप्रति २२ उद्वाहार्थमुपायंतेवत्सवक्ष्यामितच्छृणु रामसेतुंप्रया
हित्वंगंधमादनपर्वतं २३ तत्रागस्त्यकृतंतीर्थंसर्वाभीष्टप्रदायकं भुक्तिमुक्तिप्रदंपुंसांसर्वपापनिबर्हणं २४ विद्यतेस्नाहितत्रत्वंसर्वमंगलसाधने त्रिवर्षवस
तत्रत्वंनियमाचारसंयुतः २५ वर्षेषुत्रिषुयातेषुचतुर्थेवत्सरेततः निर्गमिष्यतिमातंगःकश्चित्तीर्थोत्तमात्ततः २६ चतुर्दंतोमहाकायःशरदभ्रसमच्छ
विः तंगजंगिरिसंकाशंस्नात्वातत्रसमारुह २७ आरुह्यतंगजंवत्सस्वनयस्यपुरींव्रज चतुर्दंतगजस्थंत्वांदृष्ट्वाशक्रमिवापरं २८ राजर्षिःस्वनयोधीमान्
हर्षव्याकुललोचनः स्वकन्यायाःकृतंदुःखंत्यजेदेवहृदिस्थितं २९ पुराहिप्रतिजज्ञेसातस्यपुत्रीमनोरमा चतुर्दंतंमहाकायंगजंसर्वांगपांडुरं ३० आरुह्य
यःसमागच्छेत्समेभर्ताभवेदिति स्वकन्यायाःप्रतिज्ञांतांसमाकर्ण्यसभूपतिः ३१ दुःखाकुलमनाभूत्वासततंपर्यचिंतयत् स्वनयेचिंतयत्येवंनारदःसमु-

पागमत् ३२ नमागतंमुनिंदृष्ट्वाराजर्षिरतिधार्मिकः प्रत्युद्गम्यमुदायुक्तः पाद्यार्घ्याद्यैरपूजयत् ३३ प्रणम्यनारदंराजावचनंचेदमब्रवीत् कन्येयंममदेवर्षेप्रति
ज्ञामकरोत्सुरा ३४ चतुर्दंतंमहाकायंगजंसर्वांगपांडुरं आरुह्ययःसमागच्छेत्ससेभर्ताभवेदिति ३५ चतुर्दंतोमहाकायोगजःसर्वांगपांडुरः संभवेदिंद्रभव
नेभूतलेनैवविद्यते ३६ इयंचदुस्तरामेनांप्रतिज्ञांबालिशाकरोत् इयंप्रतिज्ञातिनरांसततंबाधतेहिमां ३७ अनूढाहिपितुःकन्यासर्वदाशोकमावहेत्
इतितस्यवचःश्रुत्वास्वनयंनारदोब्रवीत् ३८ माविषीदस्वराजर्षेतस्याईदृग्विधःपतिः भविष्यत्याचिरादेवपृथिव्यांब्राह्मणोत्तमः ३९ कक्षीवानितिवि-
ख्यातोजामाताते भविष्यति इत्युक्त्वानारदमुनिर्ययावाकाशमार्गतः ४० स्वनयस्तद्वचःश्रुत्वानारदेनप्रभाषितं आकांक्षतेदिवारात्रंतादृग्विधसमाग
मं ४१ अतःसौम्यमहाभागकक्षीवन्बालतापस अगस्त्यतीर्थमद्यत्वंस्नातुंगच्छत्वरान्वितः ४२ सर्वमंगलसिद्धिस्ते भविष्यतिनसंशयः उदंकेनैवमुक्तो-
थकक्षीवान्द्विजपुंगवः ४३ अनुज्ञातश्चगुरुणाप्रययौगंधमादनं संप्राप्यागस्त्यतीर्थेचतत्रसस्नौजितेंद्रियः ४४ स्नेनोपवासमकरोद्दिनमेकंमुनीश्वरः अ
परेद्युःपुनःस्नात्वापारणामकरोद्द्विजः ४५ रात्रौतत्रैवसुष्वापकक्षीवान्धर्मतत्परः एवंनियमयुक्तस्यतस्यकक्षीवतोमुनेः ४६ एकेनदिवसेनोनंवर्षत्रयमथा
गमत् अथवर्षत्रयस्यांतेतस्मिन्नेवदिनेमुनिः ४७ अन्वास्यपश्चिमांसंध्यांसुखंसुष्वापतत्तटे याममात्रावशिष्टायांविभावर्यांमहाध्वनिः ४८ उदभूत्सलयां
भोधिवीचिकोलाहलोपमः तेनशब्देनमहताकक्षीवान्प्रत्यबुध्यत ४९ ततस्तुस्वनयोनामसराजासानुचरोबली मृगयाकौतुकीतत्रमधुरापतिराययौ ५०
विनिघ्नन्सगजान्सिंहान्वराहान्महिषान्रुरून् अन्यान्मृगविशेषांश्चसराजान्यवधीच्छरैः ५१ सामात्योमृगयासक्तोरथवाजिगजैर्युतः अगस्त्यतीर्थस

विधमाससाद्भटान्वितः ५२ सराजामृगयाश्रांतःश्रांतसैनिकसंवृतः तत्तीर्थतीरप्रांतेषुनिषसादमहीपतिः ५३ ततःप्रभातेविमलेकक्षीवान्मुनिसत्तमः अगस्त्यती
र्थेस्नात्वासौसंध्यांपूर्वामुपास्यच ५४ तस्यतीरेजपन्मंत्रान्तस्थौनियमसंयुतः अत्रांतरेतीर्थवराद्गज एकोविनिर्ययौ ५५ चतुर्दंतोमहाकायः कैलासइवमू-
र्तिमान् ससमुत्थायतत्तीर्थादगात्कक्षीवदंतिकं ५६ तमागतमुदंकोक्तलक्षणैरुपलक्षितं तदानिरीक्ष्यकक्षीवानारोढुंयत्नमातनोत् ५७ नमस्कृत्यचतत्ती
र्थंश्लाघमानोमुहुर्मुहुः आरुरोहचकक्षीवान्चतुर्दंतंमहागजं ५८ आरुह्यतंचतुर्दंतंरजताचलसंनिभं स्वनयस्यपुरींमेवकक्षीवानांतुमैच्छत ५९ तमा
रूढंचतुर्दंतश्वेतदंतावलोत्तमं सवीक्ष्यनिश्चिकायैनंकक्षीवानितिभूपतिः ६० प्रसन्नहृदयोराजातस्यांतिकमुपागमत् तदाभ्याशमुपागम्यकक्षीवंतंनृपोब्र
वीत् ६१ स्वनयउवाच त्वंब्रह्मन्कस्यपुत्रोसिनामकिंतवमेवद गजमेनंसमारुह्यकुत्रवागंतुमिच्छसि ६२ स्वनयेनैवमुक्तस्तुकक्षीवान्वाक्यमब्रवीत् कक्षी
वानुवाच पुत्रोहंदीर्घतमसःकक्षीवानितिविश्रुतः ६३ स्वनयस्यतुराजर्षेर्गच्छामिनगरंप्रति अहमुद्वोढुमिच्छामितस्यकन्यांमनोरमां ६४ चतुर्दंतगजारूढ
स्तत्प्रतिज्ञांचपूरयन् स्वनयस्यसुतापाणिंग्रहीष्यामिनराधिप ६५ तद्भाषितंसमाकर्ण्यश्रोत्रपीयूषवर्षिणं हर्षसंफुल्लनयनःस्वनयोवाक्यमब्रवीत् ६६ कक्षी-
वन्भोकृतार्थोस्मिसएवस्वनयोह्यहं उद्वोढुमिच्छसिभवान्यस्यकन्यांमनोरमां ६७ स्वागतंतेमुनिश्रेष्ठकक्षीवन्बालतापस ममकन्यांगृहाणत्वंतपोधनम-
नोरमां ६८ तयासहचरन्धर्मान्गार्हस्थ्यंप्रतिपालय राज्ञोक्तःसतदोवाचकक्षीवान्धर्मतत्परः ६९ राजानंस्वनयंप्रीतंमधुरापुरवासिनं कक्षीवानुवाच पिता
दीर्घतमानामवेदारण्येममप्रभो ७० आस्तेतपश्चरन्सौम्योनियमाचारतत्परः तस्यांतिकंप्रेषयत्वंविप्रमेकंधरापते ७१ तथोक्तःसतदाराजास्वनयोहृष्टमान-

सः अनेकसेनयासार्धंग्राहिणोत्त्वपुरोधसं ७२ विप्रंसुदर्शनंनामवेदारण्यस्थलंप्रति सुदर्शनःसमादिष्टःस्वनयेननृपेणसः ७३ महत्यासेनयासार्धंप्रययौवेदकाननं तत्रोटजेसमासीनंतंदीर्घतमसंमुनिं ७४ तपश्चरंतमासीनंध्यायन्वेदाटवीपतिं पुरोहितोददर्शाथजपंतंमंत्रमुत्तमं ७५ प्रणाममकरोत्तस्मैमुनयेससुदर्शनः उवाचदीर्घतमसंमुनिंप्रल्हादयन्निव ७६ सुदर्शनउवाच कच्चित्तेकुशलंब्रह्मन्कच्चित्तेवर्धतेतपः आश्रमेकुशलंकच्चित्कच्चिद्धर्मेसुखंवद ७७ पृष्टःसुदर्शनेनैवंमुनिर्दीर्घतमास्तदा सुदर्शनमुवाचेदमर्घ्यादिविधिपूर्वकं ७८ दीर्घतमाउवाच सर्वत्रकुशलंब्रह्मन्सुदर्शनमहामते ममवेदाटवीनाथकृपयानाशुभंक्वचित् ७९ तवापिकुशलंब्रह्मन्किंसुखागमनंतथा किंवागमनकार्यंतेसुदर्शनममाश्रमे ८० स्वनयस्यपुरोधास्त्वंखलुवेदविदांवरः तंविहायमहाराजंमधुरापुरवासिनं ८१ महत्यासेनयासार्धंकिमर्थंत्वमिहागतः इत्युक्तोदीर्घतमसातदानींससुदर्शनः ८२ उवाचतंमहात्मानंमुनिंज्वलिततेजसं सर्वत्रमेसुखंब्रह्मन्भवतःकृपयासदा ८३ भगवन्स्वनयोराजासाष्टांगंप्रणिपत्यतु त्वांप्राहप्रश्रुतंवाक्यंमन्मुखेनशृणुष्वतत् ८४ स्वनयउवाच कक्षीवांस्तेसुतोब्रह्मन्गंधमादनपर्वते स्नानंकुर्वन्नगस्त्यस्यतीर्थेसंप्रतिवर्तते ८५ तस्यरूपंतपोधर्ममाचारान्वैदिकांस्तथा वेदशास्त्रप्रवीणत्वमभिजात्यंचतादृशं ८६ लोकोत्तरमिदंसर्वंविज्ञायतवनंदनं मनोरमांसुतांतस्मैदातुमिच्छाम्यहंमुने ८७ मृगयाकौतुकीचाहंगंधमादनपर्वतं आगतोमुनिशार्दूलवर्त्तेयुष्मत्सुतांतिके ८८ पित्रनुज्ञांविनानाहमुद्वहेयंसुतांतव इतिब्रूतेतवसुतःकक्षीवान्मुनिसत्तम ८९ तद्भवान्मत्सुतांतस्मैदातुंमेनुग्रहंकुरु अप्रेषयंसमीपंतेसेनयाचसुदर्शनं ९० सुदर्शनउवाच इतिमांभगवन्राजाग्राहिणोत्त्वसन्निधिं तद्भवाननुमन्यस्वराज्ञस्तस्यचिकीर्षितं ९१ श्रीसूतउवाच इत्युक्त्वाविररा

माथस्वनयस्यपुरोहितः ततोदीर्घतमाः प्राहस्वनयस्यपुरोहितं ९२ दीर्घतमाउवाच सुदर्शनभवत्वेवंकथितंस्वनयेनयत् ममाभीष्टतमंह्येतत्पाणिग्रहणसंग
लं ९३ आगमिष्याम्यहंविप्रगंधमादनपर्वतं इत्युक्त्वासमुनिर्विप्रासमहादीर्घतमामुनिः ९४ वेदाटवीपतिंनत्वाभक्तिप्रवणचेतसा सुदर्शनेनसहितःसेतुमुद्दि
श्यनिर्ययौ ९५ षड्भिर्दिनैर्मुनिःपुण्यंप्रययौगंधमादनं अगस्तितीर्थतीरंचगत्वादीर्घतमामुनिः ९६ अथपुत्रंददर्शाग्रेकक्षीवंतंमहामुनिः कक्षीवान्पि-
तरंहृष्ट्वाववंदेनामकीर्तयन् ९७ ततोदीर्घतमायोगीस्वांकमारोप्यतंसुतं मूर्ध्न्युपाघ्रायसस्नेहंसस्वजेपुलकाकुलः ९८ कुशलंपरिपप्रच्छतदादीर्घतमाऋ
षिः सर्ववेदास्त्वयाधीताःकक्षीवन्किसुवत्सक ९९ शास्त्राण्यपाठीःकिंत्वंवावत्ससर्ववदस्वमे इतिपृष्टःस्वपित्रास सर्वंनिर्दिष्टमब्रवीत् १०० इतिश्री-
स्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येअगस्तितीर्थप्रशंसायांकक्षीवदुद्वाहोद्योगोनामषोडशोध्यायः १६ श्रीसूतउवाच पुनरित्याहकक्षीवान्पितरंतंमुनीश्वराः
ततोदंकेनगुरुणाप्रेषितोहमिहाधुना १ समागतोस्मितीर्थेस्मिन्नागस्त्येमुनिसत्तम स्वनयस्यसुतोद्वाहसिद्ध्यर्थंगुरुचोदितः २ उपायंतंनिगदितमत्रकुर्व
न्निवर्तिषं वर्षत्रयावसानेमामुद्वाहोपायसंयुतं ३ स्वनयोत्रैवतिष्ठंतमामासादयदृच्छया सचमामेत्यकन्यांतेदास्यामीतिवचोब्रवीत् ४ ततोस्मदनुरोधेन
त्वामाह्वयदयंनृपः इतीरयित्वापितरंकक्षीवान्विररामसः ५ सुदर्शनोथविप्रेंद्रःपुरोधाःस्वनयस्यसः प्रययौराजसविधंस्वनयायनिवेदितुं ६ राजानंतंस
मासाद्यस्वनयंससुदर्शनः प्राप्तंनिवेदयामासतंदीर्घतमसंमुनिं ७ ततःसराजास्वनयोमुनिंप्राप्तंपुरोहितात् श्रुत्वाविनिर्ययौद्रष्टुंसहसापटमंडपात् ८ अ
गस्त्यतीर्थतीरेतंसपुत्रमृषिसत्तमं ददर्शराजास्वनयोब्रह्माणमिवदेवराट् ९ ववंदेदीर्घतमसश्चरणौलोकमंगलौ उत्थाप्यनृपतिंविप्रास्तदादीर्घतमामुनिः

१० आशिषंप्रयुयोजाथस्वनयायनृपायसः अत्रांतरेसमायातउदंकोपिमहानृषिः ११ रामसेतौधनुष्कोटौस्नातुंशिष्यगणैर्वृतः लक्षसंख्यामुनिगणास्तेन
साकंमुनीश्वराः १२ उदंकोगस्त्यतीर्थेस्मिन्स्नातुंसंप्राप्तवान्मुनिः उदंकमागतंदृष्ट्वाकक्षीवान्प्रणनामतं १३ अकरोदाशिषंविप्रःशिष्यायाथगुरुस्तदा
अथदीर्घतमाविप्रस्तमुदंकंमहामुनिः १४ कुशलंपरिपप्रच्छसप्रीतंमुनिपुंगवं उभौतौमुनिशार्दूलौसर्वलोकेषुविश्रुतौ १५ कथयामासतुस्तत्रकथाःपापप्र
पाशिनीः अथराजाततोदंकंप्रणनाममुनीश्वरं १६ उदंकोप्याशिषंतस्मैप्रायुंक्तस्वनयायवै राजाथस्वनयःप्रीतस्तत्रवाक्यमभाषत १७ मुनिंतंदीर्घत
मसंविवाहःक्रियतामिति तथास्त्वित्यवदत्सोपितदादीर्घतमामुनिः १८ श्वए वक्रियतांराजन्सुमुहूर्तेमहामते अत्रैवपाणिग्रहणंक्रियतांगंधमाद
ने १९ तस्मादिहानयक्षिप्रंकन्यामंतःपुरंतथा इत्युक्तःस्वनयोराजागत्वास्वपटमंडपं २० आहूयशतसंख्याकान्वृद्धान्वर्षवरांस्तदा आनेतुंप्रेषया-
मासकन्यामंतःपुरंतथा २१ तेवर्षवरमुख्यास्तुस्वनयेनप्रचोदिताः मनोजवान्समारुह्यवाजिनोमधुरांययुः २२ गत्वाचांतःपुरंतूर्णंवृत्तंसर्वंनिवेद्यच
कन्य यांतःपुरेपापिसहिताःपुनराययुः २३ ततःपरस्मिन्दिवसेशुभेदीर्घतमाऋषिः गोदानादीनिपुत्रस्यविधिवन्निरवर्तयत् २४ निर्वृत्तेष्वथकक्षीवा-
न्गोदानादिषुकर्मसु उद्वोढुंराजतनयांपित्राचगुरुणासह २५ चतुर्दंतंमहाकायंगजंसर्वांगपांडुरं आरुह्यहर्षसंयुक्तोद्वितीयइवदेवराट् २६ मनोरमा-
याःकन्यायाःपूरयंश्चमनोरथं ब्राह्मणैर्बहुसाहस्रैःसहितःस्वस्तिवाचकैः २७ तोरणालंकृतद्वारंराजर्षेःपटमंडपं कृतमंगलकृत्योसौकक्षीवान्मुदि
तोययौ २८ ततःस्वनयकन्यासाकृतमंगलभूषणा चतुर्दंतंमहाकायंश्वेतदंतावलस्थितं २९ कक्षीवंतंसमायातंदृष्ट्वास्वोद्वाहनोत्सुकं प्रतिज्ञामकृतदा-

नींनिर्वृत्तेतिसुदंययौ ३० कक्षीवान्दीर्घतमसा तथोदंकेनसंयुतः पटाकारबहिर्द्वारंक्रमाद्राज्ञःसमाययौ ३१ स्वनयस्तुततोदृष्ट्वाकक्षीवंतंसमागतं प्रत्युज्जगामस
हितःसुदर्शनपुरोधसा ३२ कक्षीवतोवरस्याथकन्यकापरिचारिकाः राजतैःस्वर्णपात्रैश्चचक्रुर्नीराजनाविधिं ३३ स्वनयेनसमाहूतोब्राह्मणैःपरिवारितः प्रवि
वेशाथलक्ष्मीवान्कक्षीवान्राजमंदिरं ३४ ततोवरेणसहितंतंदीर्घतमसंमुनिं सोदंकमनयद्राजास्वगृहंविनयान्वितः ३५ उदंकदीर्घतमसोरर्घ्यंचप्रददौनृ
पः अलंकृतेप्रपामध्येवस्त्रचामरतोरणैः ३६ वरोदीर्घतमाश्चान्येसोदंकामुनयस्तदा न्यषीदन्स्वनयश्चापिसामात्यःसपुरोहितः ३७ ततोदुहितरंकन्यांसुके
शींतांमनोरमां भूषणालंकृतांगात्रेदिव्यवस्त्रधरांशुभां ३८ बिंबोष्ठींचारुसर्वांगींपीनोन्नतपयोधरां प्रपायामध्यमनयन्महाजनसमाकुलं ३९ ततोवरस्यकं
ठेसामालांचंपकनिर्मितां निवेशयामासशुभाजनमध्येमनोरमा ४० उदंकस्तत्रआगत्यप्रतिष्ठाप्यानलंस्थले कृत्वाग्निमुखपर्यंतंलाजाहोमादिकंतथा ४१ पा
णिमग्राहयत्तस्याःकन्यायाश्चवरेणतु उदंकःसर्वकर्माणिकारयामासतत्रवै ४२ वरवध्वोस्तदाविप्राःप्रयुंजततदाशिषः ततःसराजास्वनयोवरंदीर्घतमोमुनिं
४३ उदंकंवरपक्षीयान्स्वपक्षीयांस्तथाद्विजाः त्रिलक्षंब्राह्मणानन्नैर्भोजयामासषड्रसैः ४४ ततःसंभावयामासतांबूलाद्यैरनेकधा अथासंभाव्यमुनिश्रेष्ठ-
मुदंकःस्वाश्रमंययौ ४५ अन्येचब्राह्मणाःसर्वेस्वदेशान्प्रययुस्तदा एवंविवाहेनिर्वृत्तेकक्षीवद्राजकन्ययोः ४६ प्रविश्यागस्त्यतीर्थेसतिरोधत्तगजोत्तमः
ततोदीर्घतमाविप्रःपुत्रेणस्नुषयासह ४७ अगस्त्यस्यमहातीर्थेस्नानंकृत्वेष्टदायिनि श्लाघमानस्तत्तीर्थंसर्वलोकेषुविश्रुतं ४८ प्रययौतुस्वाश्रमंपुण्यंवे
दारण्यंमनोदधे राजानंचतमागंतुमापृच्छंमुनिसत्तमः ४९ स्वनयोपितदाराजास्वदुहित्रेमुदान्वितः ददौशतसहस्राणिस्वर्णानिस्त्रीधनंतदा ५० ग-

वांसहस्रंप्रददौदासीनांचसहस्रकं ग्रामंपंचशतंचापिददौदुहितृवत्सलः ५१ दिव्यवस्त्रायुतंचापिशतंभूषणपेटिकाः हारमालासहस्रंचददौदुहितृसौहृदात् ५२ एतत्सर्वंसमादायसपुत्रःसस्नुषोमुनिः राज्ञाचसमनुज्ञातःप्रययौवेदकाननं ५३ वेदारण्यंसमासाद्य तदादीर्घतमामुनिः उवाससमुखंविप्राःपुत्रेणस्नुषया सह ५४ सेवन्वेदाटवीनाथंभुक्तिमुक्तिफलप्रदं न्यवसत्सचिरंकालंकक्षीवानपिभार्यया ५५ स्वनयोपिसराजर्षिःस्नात्वाकुंभजनिर्मिते तत्रतीर्थेमहापुण्ये सहितःसर्वसैनिकैः ५६ अंतःपुरंसमादायमुदितःस्वपुरंययौ अगस्त्यतीर्थमाहात्म्यादेवंकक्षीवतोमुनेः ५७ अनन्यसुलभाविप्राविवाहःसमजायत श्रीसूतउवाच इतिहासस्त्वयंपुण्योवेदसिद्धोमुनीश्वराः ५८ धन्योयशस्यआयुष्यःकीर्तिसौभाग्यवर्द्धनः श्रोतव्यःपठितव्योयंसर्वथामानवैर्द्विजाः ५९ पठतांशृण्वतांचेममितिहासंपुरातनं नेहामुत्रापिवाक्लेशोदारिद्र्यंचापिनोभवेत् ६० इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येकक्षीवद्विवाहनिष्पत्तिर्नामसप्तदशोऽध्यायः १७

श्रीसूतउवाच कुंभसंभवतीर्थेस्मिन्विधायाभिषवंनरः रामकुंडंततःपुण्यंगच्छेत्पापविमुक्तये १ रघुनाथसरःपुण्यंद्विजाःपापहरंतथा रघुनाथसरस्तीरेकृतोयज्ञोल्पदक्षिणः २ संपूर्णफलदोभूयात्स्वाध्यायोपिजपस्तथा रघुनाथसरस्तीरेमुष्टिमात्रमपिद्विजाः दत्तंचेद्वेदविदुषेतदनंतगुणंभवेत् रामतीर्थंसमुद्दिश्यवक्ष्यामिमुनिपुंगवाः ४ इतिहासंमहापुण्यंसर्वपातकनाशनं सुतीक्ष्णनामाविप्रेंद्रामुनिर्नियतमानसः ५ अगस्त्यशिष्योरामस्यचरणाब्जविचिंतकः रामचंद्रसरस्तीरेतपस्तेपेसुदुष्करं ६ जपन्षडक्षरंमंत्रंरामचंद्राधिदैवतं नित्यंसपंचसाहस्रंमंत्रराजमतंद्रितः ७ जजापकुर्वन्स्नानंचरघुनाथसरोजले भिक्षाशीनियताहारोजितक्रोधोजितेंद्रियः ८ एवंसुतीक्ष्णोविप्रेंद्राबहुकालमवर्तत ततःकदाचित्समुनिरामंध्यायन्सदाहृदि ९ तुष्टावसो-

तासहितंरामचंद्रंसभक्तिकं सुतीक्ष्णउवाच नमस्तेजानकीनाथनमस्तेहनुमत्प्रिय १० नमस्तेकौशिकमुनेर्यागरक्षणदीक्षित नमस्तेकौसलेयायविश्वामित्र
प्रियायच ११ नमस्तेहरकोदंडभंजकामरसेवित मारीचांतकराजेंद्रताटकाप्राणनाशन १२ कबंधारेहरेतुभ्यंनमोदशरथात्मज जामदग्न्यजितेतुभ्यंखरविध्वं
सिनेनमः १३ नमःसुग्रीवनाथायनमोवालिहरायते विभीषणभयक्लेशहारिणेमलहारिणे १४ अहल्यादुःखसंहर्त्रेनमस्तेभरताग्रज अंभोधिगर्वसंहर्त्रे
तस्मिन्सेतुकृतेनमः १५ तारकब्रह्मणेतुभ्यंलक्ष्मणाग्रजतेनमः रक्षःसंहारिणेतुभ्यंनमोरावणमर्द्दिने १६ कोदंडधारिणेतुभ्यंसर्वरक्षाविधायिने इति
स्तुवन्मुनिःसोयंसुतीक्ष्णोराममन्वहं १७ निनायकालमनिशंरामचंद्रनिषण्णधीः एवमभ्यसतस्तस्यराममंत्रंषडक्षरं १८ स्तुवतोरामचंद्रंचस्तोत्रेणाने
नसुव्रताः तीर्थेचरघुनाथस्यकुर्वतःस्नानमन्वहं १९ अभवन्निश्चलाभक्तीरामचंद्रेतिनिर्मला अभूदद्वैतविज्ञानंप्रत्यगात्मैकलक्षणं २० अनधीतत्रयीज्ञा
नंतथैवाश्रुतवेदनं परकायप्रवेशंचसामर्थ्यमभवद्द्विजाः २१ आकाशगमनेशक्तिःकलावैदग्ध्यमेवच अश्रुतानांचशास्त्राणामभिज्ञानंविनागुरुं २२
गमनंसर्वलोकेषुप्रतिघातविवर्जितं अतींद्रियार्थदृष्टत्वंदेवैःसंभाषणंतथा २३ पिपीलिकादिजंतूनांवार्ताज्ञानमपिद्विजाः ब्रह्मविष्णुमहादेवलोकेषुग
मनंतथा २४ चतुर्दशेषुलोकेषुनिर्यत्तगमनंतथा एतान्यन्यानिसर्वाणियोगिलभ्यानिसत्तमाः २५ सुतीक्ष्णस्याभवन्विप्रारामतीर्थनिषेवणात् एवंप्रभा
वंतत्तीर्थंमहापातकनाशनं २६ महासिद्धिकरंपुण्यमपमृत्युविनाशनं भुक्तिमुक्तिप्रदंपुंसांनरकक्लेशनाशनं २७ रामभक्तिप्रदंनित्यंसंसारोच्छेदका
रणं अस्यतीरेमहल्लिंगंलोकानुग्रहकाम्यया २८ रामतीर्थेमहापुण्येस्नात्वातल्लिंगदर्शनात् नराणांमुक्तिरेवस्यात्किमुतान्याविभूतयः २९ तत्रस्ना

त्वाशिवंदृष्ट्वाधर्मपुत्रःपुराद्विजाः अनृतोक्तिसमुद्भूतदोषान्मुक्तोभवत्क्षणात् ३० ऋषयऊचुः असत्यमुदितंकस्माद्धर्मपुत्रेणसूतज यद्दोषशांतयेसस्नौरा
मतीर्थेतिपावने ३१ श्रीसूतउवाच युष्माकमृषयोवक्ष्ये यथोक्तमनृतंरणे छलेनधर्मपुत्रेणयन्नष्टंरामतीर्थके ३२ अन्योन्यंपांडवाविप्रा धर्मपुत्रादयः
पुरा धृतराष्ट्रस्यपुत्राश्चदुर्योधनमुखास्तदा ३३ महांतंवैरमासाद्यराज्यार्थेविप्रसत्तमाः महत्यासेनयासार्द्धंकुरुक्षेत्रेसमेत्यच ३४ अयुध्यन्समरेवीराः
समरेष्वनिवर्तिनः युद्धंकृत्वादशदिनंगांगेयःपतितोभुवि ३५ ततःपंचदिनंभूयोधृष्टद्युम्नेनवीर्यवान् आचार्योयुयुधेद्रोणोमहाबलपराक्रमः ३६ अने
कास्त्राणिशस्त्राणिद्रोणाचार्योमहाबली विसृजन्पांडवानीकंपीडयामासवीर्यवान् ३७ अथदिव्यास्त्रविच्छूरोधृष्टद्युम्नोमहाबलः अभिनद्बाणव
र्षैर्णद्रोणसेनामनेकधा ३८ धृष्टद्युम्नंतदाद्रोणःशरवर्षैरवाकिरत् पार्थसेनातथाद्रोणबाणवर्षातिपीडिता ३९ दशदिक्षुभयाक्रांताविद्रुताद्विजसत्त
माः ततोर्जुनोरणेद्रोणंयुयुधेरथिनांवरः ४० रणप्रवीणयोस्तत्रविजयद्रोणयोरणे दृष्टुंसमागतैर्देवैरभूद्व्योमनिरंतरं ४१ द्रोणफाल्गुनयोर्विप्रानास्ति
युद्धोपमाभुवि सामर्षयोस्तदाचार्यशिष्ययोरभवद्रणं ४२ द्रोणफाल्गुनयोर्युद्धंद्रोणफाल्गुनयोरिव बहुमेनेथमनसाद्रोणोर्जुनपराक्रमं ४३ ततो-
द्रोणोमहावीर्यप्रियशिष्यंसफाल्गुनं विहायपांचालबलंसमयुध्यतवीर्यवान् ४४ सविंशतिसहस्राणिदशतत्रायुतानिच द्रोणाचार्योवधीद्राज्ञांयु
द्धेसगजवाजिनां ४५ धृष्टद्युम्नोथकुपितोद्रोणमभ्यहनच्छरैः द्रोणश्चपट्टिशंगृह्यधृष्टद्युम्नमताडयत् ४६ शरैर्विव्याधतंयुद्धेतीक्ष्णैरग्निशिखोपमैः पराङ्मु
खोभवत्तत्रधृष्टद्युम्नःशराहतः ४७ ततोविरथमागत्यधृष्टद्युम्नंवृकोदरः स्वंस्यंदनंसमारोप्यद्रोणाचार्यमथाब्रवीत् ४८ स्वकर्मभिरसंतुष्टाःशिक्षितास्त्रा

द्विजाधमाः नयुद्ध्येरन्यदिक्रूराननश्येरन्नृपारणे ४९ अहिंसाहिपरोधर्मोब्राह्मणानांसदास्मृतः हिंसयाद्दारपुत्रादीन्रक्षंतेव्याधजातयः ५० हिंसितव्यमेकपुत्रार्थेयु
द्धेस्थित्वाबहून्नृपान् सचापितेसुतोब्रह्मन्हतःशेतेरणाजिरे ५१ तथापिलज्जातेनास्तिशोकोपीहनजायते वचनंत्विति भीमस्यसत्यंश्रुत्वायुधिष्ठिरात् ५२
निजायुधंसतत्याजपपातस्यंदनोपरि योगविद्यायमातस्थेद्रोणाचार्यस्तदाद्विजाः ५३ तदंतरंपरिज्ञायद्रोणाचार्यस्यपार्षतः खड्गपाणिशिरश्छेत्तुंअभ्यधाव
द्रणाजिरे ५४ वार्यमाणोपिपार्थाद्यैस्तच्छिरश्छेत्तुमुद्ययौ योगविद्याद्रोणमूर्ध्नोज्योतिरूर्ध्वंदिवंययौ ५५ दृष्टंकृष्णार्जुनकृपधर्मपुत्रादिभिर्मृधे द्रोणस्यास्य
गतप्राणाच्छरीराद्विच्छिनच्छिरः ५६ भारद्वाजेहतेयुद्धेकौरवाःप्राद्रवन्भयात् जहृषुःपांडवाविप्राधृष्टद्युम्नादयस्तदा ५७ सेनांतांविद्रुतांदृष्ट्वाद्रौणिरूचेसुयोध
नं एतद्भवतिकिंसैन्यंत्यक्तप्रहरणंनृप ५८ तदादुर्योधनोराजास्वयंवक्तुमशक्नुवन् युद्धेद्रोणवधंवक्तुंकृपाचार्यमचोदयत् ५९ द्रौणयेथकृपाचार्योवधमूचेगुरो
स्तदा कृपउवाच अश्वत्थामंस्तवपिताब्रह्मास्त्रेणमृधेरिपून् ६० हत्वानिनायसदनंयमस्यशतशोबली दुराधर्षतमंदृष्ट्वातद्वीर्यंकेशवस्तदा ६१ पांडवा-
न्प्राहविप्रेंद्रवाक्यंवाक्यविशारदः केशवउवाच द्रोणंजेतुमुपायोस्तिपांडवायुधिदुर्जयं ६२ अश्वत्थामातवसुतोहतोद्रोणमृधेधुना सत्यवादीवदेदेवं
यदिप्रामाणिकोजनः ६३ द्रोणोनिवर्ततेरणात्तदात्यक्त्वायुधंक्षणात् अतएनांमृषांवार्तांधर्मराजाधुनावदेत् ६४ नान्यथाशक्यतेजेतुंद्रोणोयुद्धविशारदः
धर्माज्जेतुमशक्यंचेन्मर्त्यंत्यक्त्वाप्यरिंजयेत् ६५ इतिकेशववाक्यंतच्छ्रुत्वाभीमःपृथासुतः पितरंतेसमभ्येत्यमिथ्यावाक्यमभाषत ६६ अश्वत्थामाहतोद्रो
णयुद्धेत्रपतितोधुना द्रोणाचार्योपितद्वाक्यममन्यतयथार्थतः ६७ अविश्वस्यपुनःसोथधर्मजंप्राप्यचाब्रवीत् धर्मात्मजमृधेसूनुरश्वत्थामाममाधुना ६८

हतःकिंत्वंवदस्वाद्यसत्यवादीभवान्मतः धर्मपुत्रोसत्यभीरुरासीच्चारिजयोत्सुकः ६९ किंकर्तव्यंमयाद्येतिदोलालोलमनाअभूत् सहत्वाभीमनिहतमश्वत्थामाभिधं
गजं ७० अश्वत्थामाहतोयुद्धेभीमेनाद्यरणेमहान् इत्थंधर्मंबभाषेसौधर्मपुत्रश्छलोक्तितः ७१ तच्छ्रुत्वात्वत्पिताशस्त्रंत्यक्त्वायुद्धान्न्यवर्त्तत अथधर्मसुतःप्राह
परवारणइत्यपि ७२ त्यक्तशस्त्रनगृह्णीयांयुद्धेपुनरितिस्मसः प्रतिजज्ञेतवपितावत्सद्रोणोबलीपुरा ७३ अतःशस्त्रंनजग्राहप्रतिज्ञाभंगकातरः धृष्टद्युम्नंतदा
दृष्ट्वापितातेमृत्युमात्मनः ७४ मत्वाप्रायोपवेशेनरथोपस्थेसयोगवित् अशाधिष्टसमाधिस्थःप्राणानायम्यवाग्यतः ७५ ततोनिर्भिद्यमूर्धानंतत्प्राणान्निर्ययुः
क्षणात् तदामृतस्यद्रोणस्यवत्सखड्गेनतच्छिरः ७६ केशान्गृहीत्वाहस्तेनधृष्टद्युम्नोच्छिनद्युधि मावधीरितिपार्थाद्याःप्रोचुःसर्वेचसैनिकाः ७७ सर्वैर्निवार्य-
माणोपित्वत्तातंपार्षदोवधीत् श्रीसूतउवाच पितरंनिहतंश्रुत्वारुदन्द्रौणिश्चिरंद्विजाः ७८ कोपेनमहतातत्रज्वलन्वाक्यमथाब्रवीत् अनृतंप्रोच्यपितरंन्य
स्तशस्त्रंचकारयः ७९ पितरंमेद्यतंपार्थमप्यन्यानथपांडवान् गृहीत्वाकेशपाशंयस्त्यक्तशस्त्रशिरोहनत् ८० छद्मनापार्षतंतंचहनिष्याम्यचिरादहं कृष्णेनस
हपश्यंतुपांडवामत्पराक्रमं ८१ इतिद्रौणिर्द्विजास्तत्रप्रतिजज्ञेभयंकरं ततोस्तंगतआदित्येराजानःसर्वएवते ८२ उभयेनिहतेद्रोणेप्राविशत्पटमंडपं अष्टाद
शाद्दिनैरेवंनिवृत्तमभवद्रणं ८३ शल्यंकर्णंतथान्यांश्चदुर्योधनमुखांस्ततः धार्तराष्ट्रान्निहत्याजौधर्मराजोयुधिष्ठिरः ८४ स्वीयानांचपरेषांचमृतानांसांपरा-
यिकं अकरोद्विधिवद्विप्राःसार्धंधौम्यादिभिर्द्विजैः ८५ वंदित्वाधृतराष्ट्रंचसर्वेसंभूयपांडवाः धृतराष्ट्राभ्यनुज्ञाताहतशिष्टजनैर्वृताः ८६ संप्राप्यहस्तिनपु
रंप्रविशंस्तेस्वमंदिरं ततःकतिपयाहःसुगतेषुकिलनागराः ८७ धौम्यादिमुनिभिःसार्धंधर्मजस्यमहात्मनः राज्याभिषेचनंकर्तुंप्रारभंतमुनीश्वराः ८८

राज्याभिषेचनेतस्यप्रवृत्तेधर्मजस्यतु अशरीराततोवाणीबभाषेधर्मनंदनं ८९ धर्मपुत्रमहाभागरिपूणामपिवत्सल राज्याभिषेकंमाकार्षीर्नार्हस्त्वंराज्यपालने ९०
यतस्त्वं छद्मनाचार्यमुक्त्वासत्यंद्विजोत्तमं न्यस्तशस्त्रंरणेराजन्नघातयदलज्जकः ९१ अतस्तेपापबाहुल्यंविद्यतेधर्मनंदन प्रायश्चित्तमकृत्वास्यराज्यपालनकर्म
णि ९२ नार्हताविद्यतेयस्मात्प्रायश्चित्तमतश्चर इत्युक्त्वाविररामाथसातुवागशरीरिणी ९३ ततोधर्मसुतोराजातद्वाक्यंभृशकातरः मूढोहंसाहसीक्रूरःपिशुनो
लोभमोहितः ९४ तुच्छराज्याभिलाषेणकृतवान्पापमीदृशं एतत्पापविशुद्ध्यर्थंकिंकरिष्यामिकागतिः ९५ किंवादानंप्रदास्यामिकुत्रयास्यामिवापुनः
इतिशोकसमाविष्टेतस्मिन्राजनिधर्मजे ९६ कृष्णद्वैपायनोव्यासस्समायातस्तदंतिकं ततोभिवंद्यतंव्यासंप्रत्युत्थायकृतांजलिः ९७ संपूज्यार्घ्यादि-
नाविप्राभक्तियुक्तेनचेतसा अदेहवाचायत्प्रोक्तंतत्सर्वमखिलेनसः ९८ व्यासायश्रावयामासदुःखितोधर्मनंदनः श्रुत्वातदखिलंवाक्यंधर्मजस्यमहा
मुनिः ९९ ध्यात्वातुसुचिरंकालंततोवक्तुंप्रचक्रमे व्यासउवाच माकार्षीस्त्वंभयंराजन्नुपायंप्रब्रवीमिते १०० अस्यपापस्यशांत्यर्थंश्रुत्वानुष्ठीयतांत्व
या युधिष्ठिरउवाच किंतद्ब्रूहिमहायोगिन्पाराशर्यकृपानिधे १०१ येनमेपापनाशःस्यादचिरात्तद्वदाधुना व्यासउवाच दक्षिणांभोनिधौसेतौगंधमाद
नपर्वते १०२ रामसेतौमहाराजरामतीर्थमितिश्रुतं अस्तिपुण्यंसरःसिद्धंमहापातकनाशनं ३ यस्यदर्शनमात्रेणमहापातककोटयः प्रयांतिविलयंस-
द्यस्तमःसूर्योदयेयथा ४ रामतीर्थंयदापश्येत्स्वयंरामेणनिर्मितं तदैवब्रह्महत्यायामुच्यतेनात्रसंशयः ५ तत्रगत्वामहाराजरामतीर्थेविमुक्तिदे स्नाहिते
पापशुद्धिःस्याद्राज्यरक्षार्हतापिच ६ दानंकुरुष्वतत्तीरेगोभूमितिलवाससां सुवर्णरजतानांचदानंकुरुयुधिष्ठिर ७ अवश्यमेतत्पापानांशुद्धिस्तेनचिरा

द्भवेत् श्रीसूतउवाच व्यासेनधर्मपुत्रोयमेवमुक्तोद्विजोत्तमाः ८ तत्क्षणेनैवधौम्येनसहितःसानुजस्तदा सहदेवंप्रतिष्ठाप्यराज्येधर्मात्मजस्तदा ९ रामसेतुं
समुद्दिश्यप्रतस्थेवाहनंविना दिनैःकतिपयैरेवरामसेतुंजगामसः १० रामतीर्थंसमासाद्यधौम्येनसहपांडवः पुरोहितोक्तमार्गेणसंकल्प्यविधिपूर्वकं ११
सस्नौरामसरस्तीर्थेपुण्येपापविनाशने स्नात्वाचस्थविशुद्धात्माक्षेत्रपिंडंप्रदायच १२ व्यासोक्ताखिलदानानिप्रददौसयुधिष्ठिरः मासमेकंनिराहारः
सस्नौतत्रसधर्मजः १३ भृत्यहस्तेददौदानंवित्तलोभंविनाद्विजाः एकमासेगतेत्वेवंकस्मिंश्चिद्दिवसेततः १४ आहधर्मात्मजंवाणीपुनरप्यशरीरिणी राजं
स्तेविलयंयातंसर्वपापंयुधिष्ठिर १५ छलेनासत्यवचनादाचार्यस्यवधेनयः दोषस्तेसमभूत्पूर्वंसोपिनष्टःपरंतप १६ याहिस्वनगरंराजन्गत्वापालयमेदिनीं
अभिषेचयचात्मानंराज्यरक्षार्हतास्तिते १७ इत्युक्त्वाविररामाथसापिवागशरीरिणी ततोधर्मात्मजःप्रीतस्तामुद्दिश्यदिशंप्रति १८ नमस्कृत्वाशरीरि-
ण्यैतस्यैवाचेसहानुजः प्रययौहस्तिनपुरंसुप्रीतेनांतरात्मना १९ अभिषिक्तोथराज्येसौपालयामासमेदिनीं इत्थंधर्मात्मजोविप्रारामतीर्थेनिमज्जनात् २०
गतपापोविशुद्धात्मायोग्योभूद्राज्यरक्षणे एवंवःकथितंचित्रंरामतीर्थस्यवैभवं २१ सर्वपापहरंपुण्यंभुक्तिमुक्तिप्रदायकं यत्रस्नानाद्विमुक्तोभूत्मिथ्या
दोषात्सधर्मजः २२ पठंतियेध्यायमिमंद्विजोत्तमाःशृण्वंतिवायेमनुजाविपातकाः यास्यंतिकैलासमनन्यलभ्यंगत्वानसंयांतिपुनश्चजन्म।२३ इति
श्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येरामतीर्थप्रशंसायांधर्मपुत्रमिथ्याकथनदोषशांतिर्नामाष्टादशोऽध्यायः १८ श्रीसूतउवाच तारकब्रह्मणस्तस्यती
र्थेस्नात्वाद्विजोत्तमाः लक्ष्मणस्यततस्तीर्थमभिगच्छेत्समाहितः १ श्रीमल्लक्ष्मणतीर्थेतुस्नात्वापापैर्विमोचितः मुक्तिंप्रयातिविमलामपुनर्भवलक्ष-

णां २ स्नानाल्लक्ष्मण तीर्थेतुदारिद्र्यंनश्यतेखिलं आयुष्मान्गुणवान्विद्वान्पुत्रश्चैवास्यजायते ३ कूलेलक्ष्मणतीर्थस्यतन्मंत्रंजपतेतुयः ससर्वशास्त्रवेत्तास्याच्च
तुर्वेदविदप्यसौ ४ तस्यकूलेमहल्लिंगंस्थापयामासलक्ष्मणः तत्रतीर्थेतुयःस्नात्वासेवतेलक्ष्मणेश्वरं ५ इहदारिद्र्यरोगाभ्यांसंसाराच्चविमुच्यते स्नात्वालक्ष्म
णतीर्थेतुसेवित्वालक्ष्मणेश्वरं ६ बलभद्रःपुराविप्रामुमुचेब्रह्महत्यया ऋषयऊचुः ब्रह्महत्याकथमभूद्रौहिणेयस्यसूतज ७ कथंचात्रविनष्टासातन्नोब्रू
हिमहामुने श्रीसूतउवाच शेषावतारोभगवान्बलभद्रःपुराद्विजाः ८ कुरूणांपांडवानांचयुद्धोद्योगंविलोक्यतु बंधूनांसवधंसोढुमसमर्थोहलायुधः
९ विचारमेवमकरोद्बलभद्रोमहामतिः यद्यहंकुरुराजस्यकरिष्यामिसहायतां १० कोपःस्यात्पांडुपुत्राणांमय्यवार्यःसुदारुणः उपकारंकरिष्यामिपांड
वानामहंयदि ११ दुर्योधनस्यकोपःस्यादितिबुद्ध्वाहलायुधः तीर्थयात्राछलेनासौमध्यस्थःप्रययौतदा १२ प्रभासमभिगम्याथस्नात्वासकल्पपूर्वकं
देवानृषीन्पितृगणान्तर्पयामासवारिणा १३ सरस्वतींततःप्रायात्प्रतीच्याभिमुखांहली पृथूदकंबिंदुसरोमुक्तिदंब्रह्मतीर्थकं १४ गंगांचयमुनांसिंधुंश
तद्रूंचसुदर्शनं संप्राप्यबलभद्रोयंस्नात्वातीर्थेषुधर्मतः १५ प्रपेदेनैमिषारण्यंमुनींद्रैरभिसेवितं आगतंतंविलोक्याथनैमिषीयास्तपस्विनः १६ दीर्घसत्रे
स्थिताःसम्यक्नियताधर्मतत्पराः अभ्युद्गम्ययदुश्रेष्ठंप्रणम्योत्थायचासनात् १७ अपूजयन्विष्टराद्यैःकंदमूलफलैस्तदा आसनंपरिगृह्याथपूजितः
सपुरःसरः १८ उच्चासनेस्थितंसूतमनमंतमनुत्थितं अकृतांजलिमासीनंव्यासशिष्यंविलोक्यसः १९ विप्रांश्चानमतोदृष्ट्वाविलोक्यात्मानमागतं चु-
क्रोधरौहिणीसूनुःसूतंपौराणिकोत्तमं २० मध्येमुनीनांरहतोयंकस्मान्निंद्योनुलोमजः उच्चासनेसमध्यास्तेनयुक्तमिदमंजसा २१ अवमत्यभृशंचा-

स्मान्धर्मसंरक्षकानयं आस्तेन्नुत्थायनिर्भीतिर्नचप्रणमतेतथा २२ पठित्वायंपुराणानिद्वैपायनसकाशतः सेतिहासानिसर्वाणिधर्मशास्त्राण्यनेकशः २३
नमांदृष्ट्वाप्रणमतेनैवत्युजतिचासनं द्वैपायनस्यमहतःशिष्याःपैलादयोद्विजाः २४ एवंविधमधर्मंतेनैवकुर्युर्यथात्वयं तस्मादेनंवधिष्यामिदुरात्मानमचे
तनं २५ दुष्टानांनिग्रहार्थंहिभूर्लोकमहमागमं मयाहतोहिदुष्टात्माशुद्धिमेष्यत्यसंशयं २६ इत्युक्त्वाभगवान्रामोमुसलीप्रबलीहली पाणिस्थेनकुशाग्रेण
तच्छिरःप्राच्छिनद्रुषा २७ तत्रत्यामुनयःसर्वेहाकष्टमितिचुक्रुशुः अवादिषुस्तदारामंमुनयोब्रह्मवादिनः २८ रामाधर्मःकृतःकष्टस्त्वयासंकर्षणप्रभो अस्यसू
तस्यचास्माभिर्दत्तंब्रह्मासनंमहत् २९ अक्षयंचायुरस्माभिरस्यदत्तंहलायुध भवताजानतैवायंकृतोब्रह्मवधोमहान् ३० योगेश्वरस्यभवतोनास्तिकश्चि-
न्नियामकः अस्यास्तुब्रह्महत्यायायत्कर्तव्यंविचार्यतत् ३१ प्रायश्चित्तंभवानेवलोकसंग्रहणायतु कुरुष्वभगवन्रामनान्येनप्रेरितःकुरु ३२ इत्युक्तोभग
वान्रामस्तानुवाचमुनीन्प्रति रामउवाच प्रायश्चित्तंचरिष्यामिपापशोधकमास्तिकाः ३३ लोकसंग्रहणार्थायनान्यकामनयाधुना यादृशोनियमो-
स्माभिःकर्तव्यःपापशांतये ३४ तादृशंनियमंत्वद्यभवंतःप्रब्रुवंतुनः भवद्भिरस्यसूतस्ययदायुर्दत्तमक्षयं ३५ इंद्रियाणिचसत्वंचकरिष्येयोगमायया
मुनयऊचुः पराक्रमस्यतेस्त्वस्यमृत्योर्निश्चयथाप्रभो ३६ स्यात्सत्यवचनंरामतद्भवान्कर्तुमर्हति रामउवाच आत्मावैपुत्ररूपेणभवतीतिश्रुतिस्सदा ३७ उ
द्घोषयतिविप्रेंद्रास्तस्मादस्यशरीरतः पुत्रोभवतुदीर्घायुःसत्वेंद्रियबलोर्जितः ३८ कथयिष्यतियुष्माकंपुराणादीनिसोन्वहं संभाविष्यतिसर्वज्ञोयोगमायाबलान्म
म ३९ इत्युक्त्वारौहिणेयस्तान्पुनःप्रश्रितमब्रवीत् मनोभिलषितंकिंवायुष्माकंकरवाण्यहं ४० तद्ब्रूतमुनयोयूयंकरिष्यामिनसंशयः अज्ञानान्मत्कृतस्या

स्यपापस्यापिनिवर्तकं ४१ प्रायश्चित्तंभवंतोमेप्रब्रूतमुनिसत्तमाः मुनयऊचुः इल्वलस्यात्मजःकश्चिद्दानवोबल्वलाभिधः ४२ सदूषयतिनोयागंरामेहागत्यप
र्वणि दुष्टंतद्दानवंपापंजहिलोकैककंटकं ४३ अनेनपूजाह्यस्माकंकृतास्याद्भवताधुना अस्थिविण्मूत्ररक्तानिसुरामांसानिचक्रतौ ४४ सदाभिवर्षतेस्मा
कमत्रागत्यसदानवः अस्मिन्भारतभूभागेयानितीर्थानिसंतिहि ४५ तेषुस्नात्वाह्यब्दमेकंत्वंसर्वेषुसुसमाहितः तेनतेपापशांतिःस्यान्नात्रकार्याविचारणा ४६
श्रीसूतउवाच पर्वकालेतुविप्रेंद्राःसमावृत्तेमुनिक्रतौ महाभीमोरजोवर्षोझंझावातश्चभीषणः ४७ प्रादुर्बभूवविप्रेंद्रापूयरक्तैश्चवर्षणं ततोविष्ठामया
वृष्टिर्बल्वलेनकृताप्यभूत् ४८ असुरंयज्ञशालायांशूलपाणिमथक्षणात् अपश्यद्धलभद्रोसौमहाबलपराक्रमं ४९ तमालोक्यमहादेहंदग्धाद्रिप्रतिमं
तदा प्रतप्तताम्रसंकाशश्मश्रुदंष्ट्रोत्कटाननं ५० चिंतयामासमुसलंरामःपरविदारणं सीरंचदानवहरंगदांदैत्यविदारिणीं ५१ यान्यायुधानितंरामंचिंति
तान्युपतस्थिरे सीराग्रेणनमाकृष्यबल्वलंखेचरंतदा ५२ मुसलेननिजघ्नेसःकुपितोमूर्ध्निवेगतः पपातभुविसंक्षुण्णललाटोरक्तमुद्वमन् ५३ बल्वलो
दीनकथनोगिरिर्वज्रहतोयथा स्तुत्वाथमुनयोरामंप्रोच्चार्यविमलाशिषः ५४ अभिषिंचच्छुभैस्तोयैर्वृत्रशत्रुंयथासुराः मालांददुर्वैजयंतींश्रीमदं
बुजशोभितां ५५ माधवायशुभेवस्त्रेभूषणानिशुभानिच धारयंस्तानिसर्वाणिरोहिणेयोमहाबलः ५६ पुष्पितानोकहोपेतःकैलासइवपर्वतः
अनुज्ञातोथमुनिभिःसर्वतीर्थेषुसद्द्विजाः ५७ एकमब्दंचरन्स्नातोनियमाचारसंयुतः ततःसंवत्सरेपूर्णेकालिंदीभेदनोबलः ५८ समाप्ततीर्थया
त्रःसत्पुरींगंतुंप्रचक्रमे ततस्तमोमयीछायांपृष्ठतोनुगतांकृशां ५९ अपश्यद्धलदेवोयंमहानादविराविणीं अथवार्तांसशुश्रावसमुद्भूतांतदांबरे

६० रामराममहाबाहोरौहिणेयसितप्रभ तीर्थाभिगमनेनाद्यचरितेनत्वयानघ ६१ ननष्टाब्रह्महत्यातेनिःशेषंरोहिणीसुत इतिवार्तांसमाकर्ण्यचिंतयामासवैब
लः ६२ प्रायश्चित्तंमयाचीर्णएकाब्दंतीर्थसेवया तथापिब्रह्महत्यानोननष्टेतिश्रुतंवचः ६३ किंकुर्मइतिसंचिंत्यनैमिषारण्यमभ्यगात् तत्रगत्वामुनीनांतन्न्य
वेदयदरिंदमः ६४ यच्छ्रुतंगगनेवाक्यंयाचदृष्टातमोमयी न्यवेदयततत्सर्वंमुनीनांरोहिणीसुतः ६५ तच्छ्रुत्वामुनयःसर्वेरामंवाक्यमथाब्रुवन् मुनयऊचुः
यदिरामननष्टातेब्रह्महत्यातुकृत्स्नशः ६६ तर्हिगच्छमहाभागगंधमादनपर्वतं महादुःखप्रशमनंमहारोगविनाशनं ६७ रामसेतौमहापुण्येगंधमादनप
र्वते अस्तिलक्ष्मणतीर्थाख्यंसरःपापविनाशनं ६८ स्नानंकुरुष्वतत्रत्वंतल्लिंगंचनमस्कुरु निःशेषंतेननष्टास्याद्ब्रह्महत्यानसंशयः ६९ श्रीसूतउवा·
एवमुक्तस्तदारामोगंधमादनपर्वतं गत्वालक्ष्मणतीर्थंचप्राप्तवान्मुनिपुंगवाः ७० स्नात्वासंकल्पपूर्वंतुतत्रतीर्थेहलायुधः ब्राह्मणेभ्योददौवित्तंधान्यं
गांश्चवसुंधरां ७१ तस्मिन्नवसरेतत्ररामंमाहाशरीरवाक् निःशेषरामनष्टातेब्रह्महत्याधुनास्तिह ७२ संदेहोनात्रकर्तव्यःसुखंयाहिपुरींनिजां तच्छ्रु-
त्वाबलभद्रोथतत्तीर्थंप्रशशंसह ७३ ततस्तत्रत्यतीर्थेषुस्नात्वासर्वेषुमाधवः धनुष्कोटौतथास्नात्वारामनाथंनिषेव्यच ७४ द्वारकांस्वपुरींयायान्नष्ट-
पातकसंचयः श्रीसूतउवा· एवंवःकथितंविप्राःश्रीलक्ष्मणसरोमलं ७५ पुण्यंपवित्रंपापघ्नंब्रह्महत्यादिशोधकं यःपठेदिममध्यायंशृणुयाद्वा-
समाहितः ७६ सयातिमुक्तिंविप्रेंद्राःपुनरावृत्तिवर्जितां ७७ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येलक्ष्मणतीर्थप्रशंसायांबलभद्रब्रह्महत्याविमोक्षणं
नामएकोनविंशोऽध्यायः१९ श्रीसूतउवाच लक्ष्मणस्यमहातीर्थेब्रह्महत्याविनाशने स्नात्वास्वचित्तशुद्ध्यर्थंजटातीर्थंततोव्रजेत् १ जन्ममृत्युजरा

क्रांतसंसारातुरचेतसां अज्ञाननाशकंनास्तिजटातीर्थाहृतेद्विजाः २ लोकेमुमुक्षवःकेचिच्चित्तशुद्धिमभीप्सवः वात्वापठंतिवेदांतान्तूष्णीन्नानुभवंतिते ३
पूर्वपक्षमहाग्राहेसिद्धांतझषसंकुले वेदांताब्धाविहाज्ञानंमुह्यंतिपतिताद्विजाः ४ प्रथमंचित्तशुद्ध्यर्थंवेदांतान्संपठंतिये विवादंतेपठित्वातेकलहंचवितन्वते
५ चित्तशुद्धिर्नवेदांताद्बहुव्यामोहकारणात् ततोवयंनवेदांतान्मुनींद्राबहुमन्महे ६ चित्तशुद्धिंयदीच्छध्वंलघूपायेनतापसाः उद्घोषयामिसर्वेषांजटाती
र्थंनिषेवत ७ पुरासर्वोपकारार्थंतीर्थमज्ञाननाशनं एतद्विनिर्मितंसाक्षाच्छंभुनागंधमादने ८ निहतेरावणेविप्राजटांरामस्तुधार्मिकः क्षालयामासय
त्तोयेतज्जटातीर्थमुच्यते ९ वर्षाणांषष्टिसाहस्रंजाह्नवीजलमज्जनं गोदावर्यांसकृत्स्नानंसिंहस्थेचबृहस्पतौ १० तावत्सहस्रस्नानानिसिंहंदेवगुरौ
गते गोमत्यांलभ्यतेवर्षैस्तज्जटातीर्थदर्शनात् ११ जटातीर्थेमनुष्याणांस्नातानांद्विजपुंगवाः अंतःकरणशुद्धिःस्यात्ततोज्ञानंविनश्यति १२ अज्ञानना
शेज्ञानंस्यात्ततोमुक्तिर्भविष्यति अखंडसच्चिदानंदसंपूर्णःस्यात्ततःपरं १३ अत्राप्युदाहरंतीममितिहासंपुरातनं पितुःपुत्रस्यसंवादंव्यासस्यचशुक
स्यच १४ पुरामुनिवरंकृष्णंभावितात्मानमच्युतं पारंपर्यविशेषज्ञंसर्वशास्त्रार्थकोविदं १५ प्रणम्यशिरसाव्यासंशुकःपप्रच्छवैद्विजाः श्रीशुकउवाच
भगवन्तातसर्वज्ञब्रूहिगुह्यमनुत्तमं १६ अंतःकरणशुद्धिःस्यात्तथाज्ञानविनाशनं ज्ञानोदयश्चयेनस्याद्दंतेमुक्तिश्चशाश्वती १७ तमुपायंवदस्वाद्यस्नेहान्मम
महामुने वेदांताश्चेतिहासाश्चपुराणादीनिकृत्स्नशः १८ अधीतानिमयात्वत्तःशोधयंतिनमानसं अतोमेचित्तशुद्धिःस्याद्यथाताततथावद १९ इतिपृष्ट
स्तदाव्यासःशुकेनमुनिसत्तमाः रहस्यंकथयामासयेनाविद्याविनश्यति २० व्यासउवाच शुकवक्ष्यामितेगुह्यमविद्याग्रंथिभेदनं बुद्धिशुद्धिप्रदंपुंसांज-

न्मादिभयनाशनं २१ रामसेतौमहापुण्येगंधमादनपर्वते विद्यतेपापसंहारिजटातीर्थमितिश्रुतं २२ जटांस्वांशोधयामासयत्ररामोहरिःस्वयं रामोदाशरथिःश्रीमांस्ती
र्थायचवरंददौ २३ स्नांतियेत्रसमागत्यजटातीर्थेतिपावने अंतःकरणशुद्धिश्चतेषांभूयादितिस्मसः २४ विनायज्ञंविनादानंविनाजाप्यमुपोषणं स्नानमात्राज्ज-
टातीर्थेबुद्धिशुद्धिर्भवेन्नृणां २५ सर्वदानसमंपुण्यंस्नानादत्रभविष्यति दुर्गाण्ययनेनतरतिपुण्यलोकान्समश्नुते २६ महत्वमश्नुतेस्नानाज्जटातीर्थेशुभोदके
जटातीर्थविनानान्यदंतःकरणशुद्धये २७ विद्यतेनियमोवापिजपोवाप्यन्यदेवता धन्यंयशस्यमायुष्यंसर्वलोकेषुविश्रुतं २८ पवित्राणांपवित्रंचजटातीर्थंशु
काधुना सर्वपापप्रशमनंमंगलानांचमंगलं २९ भृगुर्वैवारुणिःपूर्ववरुणंपितरंशुक बुद्धिशुद्धिप्रदोपायमपृच्छत्पावनंशुभं ३० प्रोवाचवरुणस्तस्मैबुद्धिशु-
द्धिप्रदंशुभं वरुणउवाच रामसेतौभृगोपुण्येगंधमादनपर्वते ३१ स्नानमात्राज्जटातीर्थेबुद्धिशुद्धिर्भवेद्ध्रुवं सपितुर्वचनात्सद्यो भृगुर्वैवरुणात्मजः ३२ ग
त्वास्नात्वाजटातीर्थेबुद्धिशुद्धिमवाप्तवान् विनष्टाज्ञानसंतानस्तयाशुद्ध्यातदाभृगुः ३३ उत्पन्नाद्वैतविज्ञानःस्वपितुर्वरुणादयं अखंडसच्चिदानंदपूर्णाकारो
भवच्छुक ३४ शंकरांशोपिदुर्वासाजटातीर्थेभिषेकतः मनःशुद्धिमवाप्याशुब्रह्मानंदमयोभवत् ३५ दत्तात्रेयोपिविष्ण्वंशस्तीर्थेस्मिन्नभिषेचनात् शुद्धांतः
करणोभूत्वाब्रह्माकारोभवच्छुक ३६ इच्छेदज्ञाननाशंयःसस्नायात्तुजटाभिधे तीर्थेशुद्धतमेपुण्येसर्वपापविनाशने ३७ जटातीर्थमतस्त्वंचशुकगच्छमहा
मते मनःशुद्धिप्रदेतस्मिन्स्नानंचकुरुपुण्यदे ३८ पित्रैवमुक्तोव्यासेनशुकःपुत्रस्तदाद्विजाः रामसेतुंमहापुण्यंगंधमादनपर्वतं ३९ अगमत्स्नातुकामःसन्- ४६
जटातीर्थेविशुद्धिदे स्नात्वासंकल्पपूर्वंचजटातीर्थेशुकोमुनिः ४० मनःशुद्धिमनुप्राप्यतेनचाज्ञाननाशने सस्वरूपंसमापन्नःपरमानंदरूपकं ४१ येचाप्य-

न्येमनःशुद्धिकामाःसंतिद्विजोत्तमाः जटातीर्थेतुतेसर्वेस्नातुंभक्तिपुरःसरं ४२ अहोजनाजटातीर्थेकामधेनुसमेशुभे विद्यमानेपिकिंतुच्छेरमतेयत्रमोहिताः ४३
भुक्तिकामोलभेद्भुक्तिंमुक्तिकामस्तुतांलभेत् स्नानमात्राज्जटातीर्थेसत्यमुक्तंमयाद्विजाः ४४ वेदानुवचनात्पुण्याद्यज्ञाद्दानात्तपोव्रतात् उपवासाज्जपाद्योगान्मनः
शुद्धिर्नृणांभवेत् ४५ विनाप्येतानिविप्रेंद्राजटातीर्थेतिपावने स्नानमात्रान्मनःशुद्धिर्ब्राह्मणानांध्रुवंभवेत् ४६ जटातीर्थस्यमाहात्म्यंमयावक्तुंनशक्यते
शंकरोवेत्तितत्तीर्थंहरिर्वेत्तिविधिस्तथा ४७ जटातीर्थसमंतीर्थंनभूतंनभविष्यति जटातीर्थस्यतीरेयः क्षेत्रपिंडंसमाचरेत् ४८ गयाश्राद्धसमंपुण्यं
तस्यस्यान्नात्रसंशयः जटातीर्थेनरःस्नात्वानपापेनविलिप्यते ४९ दारिद्र्यंनसमाप्नोतिनेयाच्चनरकार्णवं श्रीसूतउवाच एवंवःकथितंविप्राजटातीर्थस्य
वैभवं ५० यत्रव्याससुतोयोगीस्नात्वापापविमोचने अवाप्तवान्मनःशुद्धिमद्वैतज्ञानसाधनं ५१ यस्त्विमंपठतेध्यायंशृणुतेवासमाहितः सविधूयेह
पापानिलभतेवैष्णवंपदं ५२ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येजटातीर्थप्रशंसायांशुकचित्तशुद्धिर्नामविंशोध्यायः २० श्रीसूतउवाच जटातीर्थाभिधे
तीर्थेसर्वपातकनाशने स्नानंकृत्वाविशुद्धात्मालक्ष्मीतीर्थंततोव्रजेत् १ यंयंकामंसमुद्दिश्यलक्ष्मीतीर्थेद्विजोत्तमाः स्नानंसमाचरेन्मर्त्यस्तंतंकामंसमश्नुते
२ महादारिद्र्यशमनंमहाधान्यसमृद्धिदं महादुःखप्रशमनंमहासंपद्विवर्धनं ३ अत्रस्नात्वाधर्मपुत्रोमहदैश्वर्यमाप्तवान् इंद्रप्रस्थेवसन्पूर्वंश्रीकृष्णेन
प्रचोदितः ४ ऋषयऊचुः यथैश्वर्यंधर्मपुत्रोलक्ष्मीतीर्थेनिमज्जनात् आप्तवान्कृष्णवचनात्तन्नोब्रूहिमहामुने ५ श्रीसूतउवाच इंद्रप्रस्थेपुराविप्रा
धृतराष्ट्रेणचोदिताः न्यवसन्पांडवाःपंचमहाबलपराक्रमाः ६ इंद्रप्रस्थंययौकृष्णःकदाचित्तान्निरीक्षितुं तमागतमभिप्रेक्ष्यपांडवास्तेसमुत्सुकाः ७

स्वगृहंप्रापयामासुर्मुदापरमयायुताः कंचित्कालमसौकृष्णस्तत्रावासीत्पुरोत्तमे ८ कदाचित्कृष्णमाहूयपूजयित्वायुधिष्ठिरः पप्रच्छपुंडरीकाक्षंवासुदेवंज
गत्पतिं ९ युधिष्ठिरउवाच कृष्णकृष्णमहाप्राज्ञयेनधर्मेणमानवाः लभंतेमहदैश्वर्यंतन्नोब्रूहिमहामते १० इत्युक्तोधर्मपुत्रेणकृष्णःप्राहयुधिष्ठिरं कृ
ष्णउवाच धर्मपुत्रमहाभागगंधमादनपर्वते ११ लक्ष्मीतीर्थमितिख्यातमस्त्यैश्वर्यैककारणं तत्रस्नानंकुरुष्वत्वमैश्वर्यंतेभविष्यति १२ तत्रस्नानेन
वर्धतेधनधान्यसमृद्धयः सर्वेसपत्नानश्यंतिक्षेत्रमेषांविवर्द्धते १३ तीर्थेसस्नुःपुरादेवालक्ष्मीनाम्निपुण्यदे अलभन्त्सर्वमैश्वर्यंतेनपुण्येनध
र्मज १४ असुरांश्चमहावीर्यान्समरेजघ्नुरंजसा महीलक्ष्मीश्चधर्मश्चतत्तीर्थस्नायिनांनृणां १५ भविष्यंत्यचिरादेवसंशयंमाकृथाइह तपोभिःक्र
तुभिर्दानैराशीर्वादैश्चपांडव १६ ऐश्वर्यंप्राप्यतेयद्वल्लक्ष्मीतीर्थनिमज्जनात् सर्वपापानिनश्यंतिविघ्नायांतिलयंसदा १७ व्याधयश्चविनश्यंतिलक्ष्मी
तीर्थनिषेवणात् श्रेयःसुविपुलंलोकेलभ्यतेनात्रसंशयः १८ स्नानमात्रेणवैलक्ष्म्यास्तीर्थेस्मिन्धर्मनंदन रंभामप्सरसांश्रेष्ठांलब्धवान्नलकूबरः १९
स्नात्वात्रतीर्थेपुण्येतुकुबेरोनरवाहनः समहापद्ममुख्यानान्निधीनान्नायकोभवत् २० तस्मात्त्वमपिराजेंद्रलक्ष्मीतीर्थेशुभप्रदे स्नात्वावृकोदरमुखै
रनुजैरपिसंवृतः २१ लप्स्यसेमहतींलक्ष्मींजेष्यसेचारिपूनपि संदेहोनात्रकर्तव्यःपैतृष्वस्रेयधर्मज २२ इत्युक्तोधर्मपुत्रोयंकृष्णेनाद्भुतदर्शनः सानु
जःप्रययौशीघ्रंगंधमादनपर्वतं २३ लक्ष्मीतीर्थंततोगत्वामहदैश्वर्यकारणं सस्नौयुधिष्ठिरस्तत्रसानुजोनियमान्वितः २४ लक्ष्मीतीर्थस्यतोयेसस
र्वपातकनाशने सानुजोमासमेकंतुसस्नौनियमपूर्वकं २५ गोभूतिलहिरण्यादीन्ब्राह्मणेभ्योददौबहून् सानुजोधर्मपुत्रोसाविंद्रप्रस्थंययौततः २६

राजसूयक्रतुंकर्तुंततऐच्छद्युधिष्ठिरः कृष्णंसमाह्वयामासयियक्षुर्धर्मनंदनः २७ कृष्णोधर्मजदूतेनसमाहूतःससंभ्रमः चतुर्भिरश्वैःसंयुक्तंरथमारुह्यवेगिनं २८
सत्यभामासहचरइंद्रप्रस्थंसमाययौ तमागतंसमालोक्यप्रमोदाद्धर्मनंदनः २९ न्यवेदयत्सकृष्णायराजसूयोद्यमंतदा अन्वमन्यतकृष्णोपितथैवक्रीयतामि
ति ३० वाक्यंचयुक्तिसंयुक्तंधर्मपुत्रमभाषत पैतृष्वस्रेयधर्मात्मञ्छृणुपथ्यंवचोमम ३१ दुष्करोराजसूयोयंसर्वैरपिमहीश्वरैः अनेकशतपादातिरथकुंजर
वाजिमान् ३२ महामतिरिमंयज्ञंकर्तुमर्हतिनेतरः दिशोदशविजेतव्याःप्रथमंबलिनात्वया ३३ पराजितेभ्यःशत्रुभ्योगृहीत्वाकरमुत्तमं तेनकांचनजातेनक
र्तव्योयंक्रतूत्तमः ३४ रोचयेयुक्तिसदनंनाहित्वांभीषयामिभो अतःक्रतुसमारंभात्पूर्वंदिग्विजयंकुरु ३५ ततोधर्मात्मजःश्रुत्वाकृष्णस्यवचनंहितं प्रशंसन्
देवकीपुत्रमाजुहावनिजानुजान् ३६ आहूयचतुरोभ्रातॄन्धर्मजःप्राहहर्षयन् अयिभीममहाबाहोबहुवीर्यधनंजय ३७ यमौचसुकुमारांगौशत्रुसंहारदी-
क्षितौ चिकीर्षामिमहायज्ञंराजसूयमनुत्तमं ३८ सचसर्वान्रणेजित्वाकर्तव्यःपृथिवीपतीन् अतोविजेतुंभूपालांश्चत्वारोपिससैनिकाः ३९ दिशश्चतस्रोग
च्छंतुभवंतोवीर्यवत्तराः युष्माभिराहृतैर्द्रव्यैःकरिष्यामिमहाक्रतुं ४० इत्युक्ताःसादरंसर्वेवृकोदरमुखास्तदा प्रसन्नवदनाभूत्वाधर्मपुत्रानुजाःपुरात् ४१ रा
ज्ञोजयायसर्वासुनिर्ययुर्दिक्षुपांडवाः तेसर्वेनृपतीन्जित्वाचतुर्दिक्षुस्थितान्बहून् ४२ स्ववशेस्थापयित्वातान्नृपतीन्पांडुनंदनाः तैर्दत्तंबहुधाद्रव्यमसं-
ख्यातमनुत्तमं ४३ आदायस्वपुरंतूर्णमाययुःकृष्णसंश्रयाः भीमःसमाययौतत्रमहाबलपराक्रमः ४४ शतभारसुवर्णानिसमादायपुरोत्तमं सहस्रभारसमा-
दायसुवर्णानांततोर्जुनः ४५ शक्रप्रस्थंसमायातोमहाबलपराक्रमः शतभारंसुवर्णानांप्रगृह्यनकुलस्तथा ४६ समागतोमहातेजाःशक्रप्रस्थंपुरोत्तमं दत्ता

न्विभीषणेनाथस्वर्णतालांश्चतुर्दश ४७ दाक्षिणात्यमहीपानांगृहीत्वाधनसंचयं सहदेवोपिसहसासमादायनिजांपुरीं ४८ लक्षकोटिसहस्राणिलक्षकोटिशता
न्यपि सुवर्णानिददौकृष्णोधर्मपुत्राययादवः ४९ स्वानुजैराहृतैरेवमसंख्यातैर्महाधनैः कृष्णादत्तैरसंख्यातैर्धनैरपियुधिष्ठिरः ५० कृष्णाश्रयोयजाद्विप्राराजसू
येनपांडवः तस्मिन्यागेददौद्रव्यंब्राह्मणेभ्योयथेष्टतः ५१ अन्नानिप्रददौतत्रब्राह्मणेभ्योयुधिष्ठिरः वस्त्राणिगाश्चभूमिंचभूषणानिददौतथा ५२ अर्थिनःप
रितुष्यंतियावताकांचनादिना ततोपिद्विगुणंतेभ्योदापयामासधर्मजः ५३ इयंतिदत्तान्यर्थिभ्योधनानिविविधान्यपि इतीयत्तांपरिच्छेत्तुं नशक्ताब्रह्मको-
टयः ५४ अर्थिभिर्दीयमानानिदृष्ट्वातत्रधनानिवै सर्वस्वमप्यहोराज्ञादत्तमित्यब्रवीज्जनः ५५ दृष्ट्वाकोशांस्तथानंताननंतमणिकांचनान् ५६ स्वल्पंहिदत्तम
र्थिभ्यइत्यवोचन्जनास्तदा इष्ट्वैवंराजसूयेनधर्मपुत्रःसहानुजः ५७ बहुवित्तःसमृद्धःसन्रेमेतत्रपुरोत्तमे लक्ष्मीतीर्थस्यमाहात्म्याद्धर्मपुत्रोयुधिष्ठिरः ५८
लेभेसर्वमिदंविप्राअहोतीर्थस्यवैभवं इदंतीर्थंमहापुण्यंमहादारिद्र्यनाशनं ५९ धनधान्यप्रदंपुंसांमहापातकनाशनं महानरकसंहर्तृमहादुःखनिवर्त
कं ६० मोक्षदंस्वर्गदंनित्यंमहाऋणविमोचनं सुकलत्रप्रदंपुंसांसुपुत्रप्रदमेवच ६१ एतत्तीर्थसमंतीर्थन्नभूतन्नभविष्यति एतद्वःकथितंविप्रालक्ष्मीतीर्थ
स्यवैभवं ६२ दुःस्वप्ननाशनंपुण्यंसर्वाभीष्टप्रसाधकं यःपठेदिममध्यायंशृणुतेवासभक्तिकं ६३ धनधान्यसमृद्धःस्यात्सनरोनास्तिसंशयः भुक्त्वेहसकला
न्भोगान्देहांतेमुक्तिमाप्नुयात् ६४ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येलक्ष्मीतीर्थप्रशंसायांधर्मपुत्रनिरतिशयसंपदावाप्तिर्नामएकविंशोऽध्यायः २१ छ
श्रीसूतउवाच लक्ष्मीतीर्थेशुभेपुंसांसर्वैश्वर्यैककारणे स्नात्वानरस्ततोगच्छेदग्नितीर्थंद्विजोत्तमाः १ अग्नितीर्थंमहापुण्यंमहापातकनाशनं तीर्थाना

मुत्तमंतीर्थंसर्वाभीष्टैकसाधनं २ तत्रस्नायान्नरोभक्त्यास्वपापपरिशुद्धये ऋषयऊचुः अग्नितीर्थमितिख्यातिः कथंतस्यमुनीश्वर ३ कुत्रेदमग्नितीर्थंचकीदृशं
तस्यवैभवं एतन्नःश्रद्दधानानांविस्तराद्वक्तुमर्हसि ४ श्रीसूतउवाच सम्यक्पृष्टंहियुष्माभिः शृणुध्वंमुनिपुंगवाः पुराहिराघवोहत्वारावणंसपरिच्छदं ५
स्थापयित्वातुलंकायांभर्तारंचविभीषणं सीतासौमित्रिसंयुक्तोरामोदशरथात्मजः ६ सिद्धचारणगंधर्वैर्देवैरप्सरसांगणैः स्तूयमानोमुनिगणैःसत्याशीस्ती
र्थकौतुकी ७ धारयंल्लीलयाचापंरामोऽसह्यपराक्रमः आत्मनःशुद्धिमायातुंजानकींशोधितुंतथा ८ इंद्रादिदेवबृंदैश्चमुनिभिःपितृभिस्तथा विभीषणेन-
सहितःसर्वैरपिचवानरैः ९ आययौसेतुमार्गेणगंधमादनपर्वतं लक्ष्मीतीर्थतटेस्थित्वाजानकीशोधनायसः १० अग्निमावाहयामासदेवर्षिपितृसन्निधौ अ
थोतस्थेमहांभोधेर्लक्ष्मीतीर्थाद्विदूरतः ११ पश्यत्सुसर्वलोकेषुलिहन्नंभांसिपावकः आताम्रलोचनःपीतःपीतवासाधनुर्धरः १२ सप्तभिश्चैवजिह्वाभिर्लेलिहा
नोदिशोदश हृष्टारघुपतिंशूरंलीलामानुषरूपिणं १३ जगादवचनंरम्यंजानकीशुद्धिकारणात् रामराममहाबाहोराक्षसानांभयावह १४ पातिव्रत्येनजानक्या
रावणंहतवान्भवान् सत्यंसत्यंपुनःसत्यंनात्रकार्याविचारणा १५ कमलेयंजगन्मातालीलामानुषविग्रहा देवत्वेदेवदेहेयंमनुष्यत्वेचमानुषी १६ विष्णोर्देहानुरू
पांवैकरोत्येषात्मनस्तनु यदायदाजगत्स्वामिन्देवदेवजनार्दन १७ अवतारान्करोषित्वंतदेयंत्वत्सहायिनी यदात्वंभार्गवोरामस्तदाभूद्धरणीतियं १८ अधुना
जानकीजाताभवित्रीरुक्मिणीततः अन्येषुचावतारेषुविष्णोरेषासहायिनी १९ तस्मान्मद्वचनादेनांप्रतिगृह्णीष्वराघव पावकस्यतुतद्वाक्यंश्रुत्वादेवसंहर्षयः २०
विद्याधराश्चगंधर्वामानवाःपन्नगास्तथा अन्येचभूतनिवहारामंदशरथात्मजं २१ जानकींमैथिलींचैवप्रशशंसुःपुनःपुनः रामोऽग्निवचनात्सीतांप्रतिजग्राह-

निर्मलां २२ एवंसीताविशुद्ध्यर्थंरामेणाक्लिष्टकर्मणा आवाहनेकृतेवह्निर्लक्ष्मीतीर्थाद्विदूरतः २३ यतःप्रदेशादुत्तस्थावंबुधेर्द्विजसत्तमाः अग्नितीर्थंविजा-
नीततंप्रदेशमनुत्तमं २४ ततोविनिर्गमादग्नेरग्नितीर्थमितीर्यते अत्रस्नात्वानरोभक्त्यावन्हेस्तीर्थेविमुक्तिदे २५ उपोष्यवेदविदुषोब्राह्मणानपिभोजयेत्
तेभ्योवस्त्रंधनंभूमिंदद्यात्कन्यांचभूषितां २६ सर्वपापविनिर्मुक्तोविष्णुसायुज्यमाप्नुयात् अग्नितीर्थस्यकूलेस्मिन्नन्नदानंविशिष्यते २७ अग्नि-
तीर्थसमंतीर्थंनभूतंनभविष्यति दुष्पुण्योपिमहापापोयत्रस्नानात्पिशाचतां २८ परित्यज्यमहाघोरांदिव्यंरूपमवाप्तवान् पशुमान्नामवैश्योभूत्पुरा
पाटलिपुत्रके २९ सवैधर्मपरोनित्यंब्राह्मणाराधनेरतः कृषिंनिरंतरंकुर्वन्गोरक्षांचैवसर्वदा ३० पुण्यवीथ्यांचविक्रीणन्कांचनादीनिधर्मतः पशुमा
न्नामधेयस्यवणिक्श्रेष्ठस्यतस्यवै ३१ बभूवभार्यात्रितयंपतिशुश्रूषणेरतं ज्येष्ठात्रीन्सुषुवेपुत्रान्वैश्यवंशविवर्द्धनान् ३२ सुपण्यंपण्यवंतंचचारुपण्यं
तथैवच मध्यमासुषुवेपुत्रौसुकोशबहुकोशकौ ३३ तृतीयायांत्रयःपुत्रास्तस्यवैश्यस्यजज्ञिरे महापण्योमहाकोशोदुष्पण्यइतिविश्रुताः ३४ एवंपशुमतस्त
स्यवैश्यस्यद्विजसत्तमाः बभूवुरष्टौतनयास्तासुस्त्रीषुतिसृष्वपि ३५ तेसुपण्यमुखाःसर्वेपुत्राववृधिरेक्रमात् धूलिकेलिंवितन्वंतःपितरौतोषयंतिते ३६
पंचहायनतांप्राप्ताःक्रमात्तेवैश्यनंदनाः पशुमानपिवैश्येंद्रःसर्वानपिचतान्सुतान् ३७ बाल्यमारभ्यसततंस्वेकृत्येष्वशिक्षयत् कृषिगोत्राणवाणि
ज्यकर्मसुक्रमशिक्षिताः ३८ सुपण्यमुख्याःसर्वेवपितृवाक्यमशृण्वत पशुमान्वक्तियत्कार्यंतत्क्षणान्निरवर्तयन् ३९ नैपुण्यंप्रापुरत्यंतंतेसुवर्ण-
क्रियास्वपि दुष्पण्यस्त्वष्टमःपुत्रोबाल्यमारभ्यसंततं ४० दुर्मार्गनिरतोभूत्वानाशृणोत्पितृभाषितं धूलिकेलिंसमारभ्यदुर्मार्गनिरतोभवत् ४१ सबा-

लएवसन्पुत्रोबालानन्यानबाधत दुष्कर्मनिरतंदृष्ट्वातंपिता पशुमांस्तथा ४२ उपेक्षामेवकृतवान्बालिशोयमितीरयन् अथाष्टावपि वैश्यस्य प्रापुर्यौवनमात्मजाः
४३ ततोयमष्टमःपुत्रोदुष्पण्योबलिनांवरः गृहीत्वापाणियुगलेबालान्नगरवर्तिनः ४४ निचिक्षेपसकूपेषुसरित्सुचसरःस्वपि नकोपितस्यजानातिदुश्चरि
त्रमिदंजनः ४५ यावन्म्रियंतेतेबाला स्तावन्निक्षिप्तवान्जले तेषांमृतानांबालानांपितरोमातरस्तथा ४६ गवेषयंतितान्सर्वान्नगरेषुहिसर्वशः तानदृष्ट्वा
मृतान्पुत्रान्केवलंप्रारुदन्जनाः ४७ जलेषथशवान्दृष्ट्वाजनाश्चक्रुर्यथोचितं एवंप्रतिदिनंबालान्दुष्पण्योमारयन्पुरे ४८ जनैरप्यपरिज्ञातश्चिरमेवमवर्त
त म्रियमाणेषुबालेषुवैश्यपुत्रस्यकर्मणा ४९ प्रजानांवृद्धिराहित्याच्छून्यप्रायमभूत्पुरं ततःसमेत्यपौरास्तुवृत्तंराज्ञेन्यवेदयन् ५० श्रुत्वानृपस्तद्वचनमा
हूयग्रामपालकान् कारणंबालमरणेचिंत्यतामितिसोन्वशात् ५१ ग्रामपालास्तथेत्युक्त्वातत्रतत्रव्यवस्थिताः सम्यग्गवेषयामासुःकारणंबालमारणे ५२
तेवैगवेषयंतोपिनाविदन्बालमारकं तेपुनर्नृपमासाद्यभीतावाक्यमथाब्रुवन् ५३ गवेषयंतोपिवयंतन्नविंदामहेनृप योबालान्नगरेस्थित्वासंततंमारयत्य
पि ५४ पुनश्चनागराःसर्वेराजानंप्राप्यदुःखिताः पुनःप्रजानांमरणमब्रुवन्बाष्पसंकुलाः ५५ राजातत्कारणाज्ञानात्तूष्णीमास्तेविचिंत्यतु कदाचिद्वैश्यपुत्रो
यं पंचभिर्बालकैःसह ५६ तटाकांतिकमापेदेपंकजाहरणच्छलात् बलाद्गृहीत्वातान्बालान्दुष्पण्यःक्रोशतस्तदा ५७ क्रूरात्मामज्जयामासकंठदघ्नेसरोजले
मृतान्मत्वाचतान्शीघ्रंदुष्पण्यस्स्वगृहंययौ ५८ पंचानांपितरस्तेषांमार्गयंतःसुतान्पुरे तेषुवैमार्गमाणेषुपंचतेनातिबालकाः ५९ निक्षिप्ताअपितोयेषुनाम्रि
यंतयदृच्छया तेशनैःकूलमासाद्यपंचापिक्लिन्नमौलयः ६० अशक्तानगरंगंतुबाल्यात्तत्रैवबभ्रमुः दूरादुच्चार्यमाणानिस्वनामानिस्वबंधुभिः ६१ श्रुत्वापं

चापितेबालाःप्रतिशब्दमकुर्वत ततस्तत्पितरःश्रुत्वातत्रागत्यसरस्तटे ६२ पुत्रान्दृष्ट्वातुसप्राणान्प्रहर्षमतुलंगताः किमेतदितिपित्राद्यैःपृष्टास्तेबालकास्तदा ६३ दुष्पण्यस्याथदुष्कृत्यंबंधुभ्यस्तेन्यवेदयन् ततोविदितवृत्तांताराजानंप्राप्यनागराः ६४ पंचभिःकथितंवृत्तंदुष्पण्यस्यन्यवेदयन् ततोराजासमाहूयपशुमंतं वणिग्वरं ६५ पौरेष्वपिचशृण्वत्सुवाक्यमेतदभाषत राजोवाच दुष्पण्यनाम्नापशुमन्बहुभग्नमिदंपुरं ६६ शून्यप्रायंकृतंपश्यत्वत्पुत्रेणदुरात्मना इदानींबालिशानेतान्मज्जयामासवैजले ६७ यदृच्छयाचसप्राणाःपुनरप्यागताःपुरं अस्मिन्नित्थंगतेकार्येकिंकर्तव्यंवदाधुना ६८ अद्यत्वामेवपृच्छामियतस्त्वंधर्मतत्परः इत्युक्तःपशुमान्राज्ञाधर्मज्ञोयुक्तमब्रवीत् ६९ पशुमानुवाच पुरंनिःशोषितंयेनवधमेवायमर्हति नत्वत्रविषयेकिंचित्प्रष्टव्यंविद्यतेनृप ७० नह्ययंममपुत्रःस्याच्छत्रुरेवातिपापकृत् नह्यस्यनिष्कृतिंपश्येयेननिःशोषितंपुरं ७१ वध्यतामेवदुष्टात्मासत्यमेवब्रवीम्यहं श्रुत्वापशुमतोवाक्यंनागराःसर्वएवहि ७२ वणिग्वरंश्लाघमानाराजानमिदमूचिरे नवध्यतामयंदुष्टस्तूष्णींनिर्वास्यतांपुरात् ७३ ततःसराजादुष्पण्यंसमाहूयेदमब्रवीत् अस्माद्देशाद्भवान्शीघ्रंदुष्टात्मन्गच्छसांप्रतं ७४ यदितिष्ठेस्त्वमत्रैवदंडयेयंवधेनवै इतिराज्ञाविनिर्भर्त्स्यदूतैर्निर्वासितःपुरात् ७५ दुष्पण्यस्त्वथतंदेशंपरित्यज्यभयान्वितः मुनिमंडलसंबाधंवनमेवययौतदा ७६ तत्राप्येकंमुनिसुतंसतोयेषुन्यमज्जयत् केल्यर्थमागतादृष्ट्वामुनिपुत्रामृतंशिशुं ७७ तत्पित्रेकथयामासुरत्यभृशदुःखिताः ततउग्रश्रवाःश्रुत्वातेभ्यःपुत्रंजलेमृतं ७८ ततोमहिम्नादुष्पण्यचरितंतदमन्यत उग्रश्रवाःशशापैनंदुष्पण्यंवैश्यनंदनं ७९ उग्रश्रवाउ॰ मत्सुतंपयसिक्षिप्ययत्त्वंमारितवानसि तवापिमरणंभूयाज्जलएवनिमज्जनात् ८० मृतश्चसुचिरंकालंपिशाचस्त्वंभविष्यसि इतिशापेश्रुतेसद्योदुष्पण्यः

खिन्नमानसः ८१ तद्वैवनंपरित्यज्य धीरमन्यद्वनंययौ सिंहादिक्रूरसत्वाढ्यंतस्मिन्यासेवनांतरं ८२ पांसुवर्षसहद्वर्षन्वृक्षानामोटयन्मुहुः वज्रघातसमस्पर्शो
ववौझंझानिलोमहान् ८३ वेगेनगात्रंभिंदंती वृष्टिश्चासीत्सुदुःसहा तद्दृष्ट्वासतुदुष्पण्यश्चिंतयन्भृशदुःखितः ८४ मृतंशुष्कंमहाकायंगजमेकमपश्य-
त महावातंमहावर्षंतदासोढुमशक्नुवन् ८५ गजास्यविवरेणैवविवेशोदरगह्वरं तस्मिन्प्रविष्टमात्रेतुवृष्टिरासीत्सुभूयसी ८६ ततोवर्षजलैःसर्वैःप्रवा
हःसुमहानभूत् सप्रवाहोवनेतस्मिन्नदीकाचिदजायत ८७ अथतैर्वर्षसलिलैःसगजःपूरितोदरः प्लवमानोमहापूरेनीरंध्रःसमजायत ८८ ततोनिर्वि
वरस्यास्यजलपूर्णोदरस्यच गजस्यजठरात्सोयंनिर्गंतुंनशशाकह ८९ ततश्चवृष्टितोयानांप्रवाहोभीमवेगवान् उदरास्थितदुष्पण्यंसमुद्रंप्रापयद्ग
जं ९० दुष्पण्यःसलिलेमग्नःक्षणात्प्राणैर्व्ययुज्यत मृतएवसदुष्पण्यःपिशाचत्वमवाप्तवान् ९१ पीडितःक्षुत्पिपासाभ्यांदुर्गमंवनमाश्रितः घोरेषुघ-
र्मकालेषुसमाकृष्यन्भयानकं ९२ अतिष्ठद्गहनेरण्येदुःखान्यनुभवन्बहु कल्पकोटिसहस्राणिकल्पकोटिशतानिच ९३ सपिशाचोमहादुःखीन्यवस
द्घोरकानने वनाद्वनांतरंधावन्देशाद्देशांतरंतथा ९४ सर्वत्रानुभवन्दुःखमाययौदंडकान्क्रमात् अगस्त्यादाश्रमात्पुण्यान्नातिदूरेससंचरन् ९५ न
दन्भैरवनादंचवाक्यमुच्चैरभाषत भोभोतपोधनाःसर्वेशृणुध्वंमामकंवचः ९६ भवंतोहिकृपावंतःसर्वभूतहितेरताः कृपाकृत्वानुगृह्णीतमांदुःखैरतिपी
डितं ९७ पुरादुष्पण्यनामाहंवैश्यःपाटलिपुत्रके पुत्रःपशुमतश्चापिबहून्बालानसारयं ९८ ततोविवासितोराज्ञातस्माद्देशाद्वनंगतः असारयं जलेपु
त्रंतत्रोग्रश्रवसोमुनेः ९९ समुनिर्दत्तवान्शापंममापिमरणंजले पिशाचतांचमेघोरांदत्तवान्दुःखभूयसीं १०० कल्पकोटिसहस्राणिकल्पकोटिशता

न्यपि पिशाचतानुभूतेयंशून्यकाननभूमिषु १०१ नाहंसोढुंसमर्थोस्मिपिपासांक्षुधमेवच रक्षध्वंकृपयायूयमतोमांबहुदुःखितं १०२ यथामुच्येयपैशाच्यात्त
थाकुरुततापसाः इतिश्रुत्वापिशाचस्यवचनंतेतपोधनाः ३ लोपामुद्रासहचरमूचिरेकुंभसंभवं तापसाऊचुः पिशाचस्यास्यभगवन्ब्रूहिनिष्कृतिमुत्तमां
४ एवंविधानांपापानांत्वंसमर्थोहिरक्षणे तेषामगस्त्यःश्रुत्वाकृपयापरयायुतः ५ प्रियशिष्यंसमाहूयसुतीक्ष्णंवाक्यमब्रवीत् अगस्त्यउवाच सुती
क्ष्णगच्छत्वरितंपर्वतंगंधमादनं ६ तत्राग्नितीर्थंसुमहद्विद्यतेपापनाशनं पिशाचमोक्षणार्थायतत्रस्नाहिमहामते ७ पिशाचार्थंत्वयिस्नातेतत्रसंकल्पपू-
र्वकं पिशाचभावमुन्मुच्यदिव्यतामेषयास्यति ८ निष्कृतिर्नास्यपश्यामिविनातत्तीर्थसेवनात् अतःसुतीक्ष्णकृपयारक्षस्वैनंपिशाचकं ९ अगस्त्येनैवमु
क्तस्तुसुतीक्ष्णोगंधमादनं प्राप्याग्नितीर्थेसंकल्प्यपिशाचार्थंकृपानिधिः १० सस्नौतत्रपिशाचार्थंनियमेनदिनत्रयं रामनाथादिकंसेव्यतत्तीर्थंप्रतिगृह्य
च ११ स्वाश्रमंप्रतिगत्वाथसुतीक्ष्णोविप्रसत्तमः तत्तीर्थप्रोक्षणात्सद्यःसविसृज्यपिशाचतां १२ वैभवात्तस्यतीर्थस्यसद्योदिव्यत्वमाप्तवान् विमानवर-
मारूढोदिव्यस्त्रीपरिवारितः १३ सुतीक्ष्णंचाप्यगस्त्यंचतथान्यांश्चतपोधनान् पुनःपुनर्नमस्कृत्यतांश्चामंत्र्यप्रहर्षितः १४ स्वर्गमेवारुहत्तूर्णंदेवैरपिच-
पूजितः अग्नितीर्थस्यमाहात्म्याद्दुष्पण्योवैश्यनंदनः १५ पैशाच्यंशापजंत्यक्त्वादिव्यतामित्थमाप्तवान् एवंवःकथितंविप्रा अग्नितीर्थस्यवैभवं १६ यःप-
ठेदिममध्यायंशृणुयाद्वासभक्तिकं पिशाचमोक्षणाख्यानंमुच्यतेसर्वपातकैः १७ इहभुक्त्वामहाभोगान्परत्रापिसुखंलभेत् इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमा
हात्म्येअग्नितीर्थप्रशंसायांदुष्पण्यपैशाच्यमोक्षणंनामद्वाविंशोऽध्यायः २२ श्रीसूतउवाच अग्नितीर्थाभिधेतीर्थेसर्वपातकनाशने स्नानंकृत्वाधिशु

स्नात्वाचक्रतीर्थेततोव्रजेत् १ यंयंकामंसमुद्दिश्यचक्रतीर्थेद्विजोत्तमाः स्नानंसमाचरेन्मर्त्यस्तंतंकामंसमश्नुते २ पुराहिर्बुध्न्यनामातुमहर्षिःसंशितव्रतः सुदर्शनमुपास्तेस्मिन्तपस्वीगंधमादने ३ तपस्यंतंमुनिंतत्रराक्षसाघोररूपिणः अबाधंतसदाविप्रास्तपोविघ्नैकतत्पराः ४ सुदर्शनंतदागत्यभक्तरक्षणवांछया यातुधानान्बाधमानान्यवधीर्लीलयापुरा ५ तदाप्रभृतितच्चक्रंभक्तप्रार्थनयाद्विजाः अहिर्बुध्न्यकृतेतीर्थेसान्निधानंसदाकरोत् ६ तदाप्रभृतितत्तीर्थंचक्रतीर्थमितीर्यते सुदर्शनप्रसादेनतत्रतीर्थेनिमज्जनात् ७ रक्षःपिशाचादिकृतापीडानास्त्येवकर्हिचित् स्नात्वास्मिन्पावनेतीर्थेछिन्नपाणिःपुरारविः ८ सहिरण्यमयोपाणीलब्धवांस्तीर्थवैभवात् ऋषयऊचुः छिन्नपाणिःकथमभूदादित्यःसूतनंदन ९ यथाचलब्धवान्पाणीसौवर्णौतद्वदस्वनः श्रीसूतउवाच इंद्रादयःसुराःपूर्वंसंततंदैत्यपीडिताः १० किंकुर्मइतिसंचिंत्यसंभूयसममंत्रयन् बृहस्पतिंपुरस्कृत्यमंत्रयित्वाचिरंसुराः ११ तुराषाहंपुरोधायधामस्वायंभुवंययुः तेब्रह्माणंसमासाद्यहृष्टास्तुत्वाचभक्तितः १२ ततोव्याजिज्ञपंस्तस्मैस्वेषामागमकारणं सुराऊचुः भगवन्भारतीनाथदैत्याह्यस्मान्बलोत्कटाः १३ बाधंतेसततंदेवतत्रब्रूहिप्रतिक्रियां इत्युक्तःससुरैर्ब्रह्मातानाहकृपयावचः १४ ब्रह्मोवाच माभैष्टयूयंविबुधास्तत्रोपायंब्रवीम्यहं माहेश्वरंमहायज्ञमसुराणांविनाशनं १५ प्रारभध्वंसुरायूयमुनिभिस्तत्त्वदर्शिभिः अयंचदैवतैःसर्वैर्विधिलोभंविनाकृतः १६ माहेश्वरोमहायज्ञःक्रियतांगंधमादने यदिह्यन्यत्रतंयज्ञंकुर्यास्तर्हिबुधर्षभाः १७ यज्ञविघ्नंतदाकुर्युर्दुरात्मानःसुरद्विषः क्रियतेयद्ययंयज्ञोगंधमादनपर्वते १८ सुदर्शनप्रसादेननैवविघ्नोभवेत्तदा अहिर्बुध्न्याभिधानस्यमहर्षेर्गंधमादने १९ अनुग्रहायतत्तीर्थेसान्निधत्तेसुदर्शनं अतःकुरुध्वंभोयूयंतंयज्ञंगंधमादने २० नातिदूरेचक्रतीर्थादसुराणांविनाशकं ततस्तेब्रह्मवचसासहसागंधमादनं २१

बृहस्पतिंपुरस्कृत्यजग्मुर्यज्ञाचिकीर्षया तेप्रणम्यमहात्मानमहिर्बुध्न्यंमुनीश्वरं २२ अकल्पयन्यज्ञवाटन्नातिदूरेतदाश्रमात् यज्ञकर्मसुनिष्णातैःसहितास्तेतपोधनैः २३
इष्टिमारेभिरेदेवाअसुराणांविनाशिनीं तस्मिन्कर्मणिहोतासीत्स्वयमेवबृहस्पतिः २४ बभूवमैत्रावरुणोजयंतःपाकशासनिः अच्छावाकोबभूवात्रवसूनामष्ट
मोवसुः २५ ग्रावस्तुदाभवत्तत्रशक्तिपुत्रःपराशरः अष्टावक्रोमहातेजाअध्वर्युर्धुरमूढवान् २६ तत्रप्रतिप्रस्थाताभूद्विश्वामित्रोमहामुनिः नेष्टाबभूववरुणउन्नेताचधने
श्वरः २७ ब्रह्माबभूवसवितायज्ञस्यार्धधुरंवहन् बभूवब्राह्मणाच्छंसिवसिष्ठोब्राह्मणोत्तमः २८ आग्नीध्रोभूच्छुनःशेपःपोताजातश्चपावकः उद्गातावायुरभवत्प्र-
स्तोताचपरेतराट् २९ प्रतिहर्तातुतत्रासीदगस्त्यःकुंभसंभवः सुब्रह्मण्योमधुच्छंदाविश्वामित्रात्मजोमहान् ३० यजमानःस्वयमभूद्देवराजःपुरंदरः उपद्रष्टाबभूवात्र
व्यासपुत्रःशुकोमुनिः ३१ ततस्तेऋत्विजःसर्वेदेवराजंपुरंदरं विधिवद्दीक्षयांचक्रुस्तत्रमाहेश्वरेक्रतौ ३२ प्रवर्ततमहायज्ञएवंवैगंधमादने सुदर्शनप्रभावेनदुःसहेना
तिपीडिताः ३३ नाविंदन्नसुरास्तत्ररंध्रंयज्ञेप्रवर्तिते एवन्निरंतरायोसौप्रावर्ततमहाक्रतुः ३४ भक्षयंश्चहविस्तत्रजज्वालहुतवाहनः विधिवत्कर्मजालानिकृत्वाध्व
र्युरसंभ्रमात् ३५ मंत्रपूतंपुरोडाशंजुहवामासपावके हुतशेषंपुरोडाशंविभज्याध्वर्युरादरात् ३६ ऋत्विग्भ्योहोतृमुख्येभ्यःप्रददौपापनाशनं सवित्रेब्रह्मणेन्वैकमत्यु
ग्रतरतेजसं ३७ ददौतत्रपुरोडाशभागंप्राशित्रनामकं प्रतिजग्राहपाणिभ्यांप्राशित्रंसवितातदा ३८ सवितास्पृष्टमात्रंसन्तत्प्राशित्रंदुरासदं तस्यपाणीप्रचिच्छेद प-
श्यतांसर्वऋत्विजां ३९ ततःसंछिन्नपाणिःसप्राशित्रेणोग्रतेजसा किमेतदितिसंत्रस्तोविषण्णवदनोभवत् ४० सविताऋत्विजःसर्वान्समाहूयेदमब्रवीत् सवि
तोवाच पुरोडाशस्यभागोयंममप्राशित्रनामकः ४१ दत्तश्चिच्छेदमत्पाणीमिषत्स्वेवभवत्स्वपि अतोभवंतःसंभूयसर्वएवहिऋत्विजः ४२ कल्पयंतामिमौपाणीनो

नेद्यज्ञंनिहन्म्यसुं सवितुर्वाक्यमाकर्ण्यतेसर्वेसमचिंतयन् ४३ तत्रमध्येमुनींद्राणांदेवानांचैवसर्वशः अष्टावक्रोमहातेजाऋत्विजस्तानभाषत ४४ अष्टावक्रउवाच शृणुध्वमृत्विजःसर्वेममवाक्यंसमाहिताः मयिजीवतिविप्रेंद्राविरिंचानांशतंगतं ४५ जायंतेचम्रियंतेचचतुराननकोटयः पश्यन्नेवचतान्सर्वानहंप्राणानधारयं ४६ तत्रलोकेश्वराभिख्येवर्तमानेप्रजापतौ विप्रोहरिहरोनामनिवसन्श्यामलापुरे ४७ व्याधेनारण्यवासेनकेल्यर्थंलक्ष्यवेधिना छिन्नपादोभवद्बाणैर्लक्ष्यमध्यंसमागतः ४८ सगंधमादनंप्राप्यमुनिभिःप्रेरितस्तदा स्नात्वाचमुनितीर्थेस्मिन्प्रापसवांश्चरणौपुरा ४९ तदापुण्यमिदंतीर्थंमुनितीर्थमितीरितं इदानींचक्रतीर्थाख्यंचक्रनाम्नात्वविंदत ५० तदत्रक्रियतांस्नानंप्राशित्रच्छिन्नपाणिना मुनितीर्थेसवित्रापियुष्माकंयदिरोचते ५१ ऋत्विजःकथितास्त्वेवमष्टावक्रमहर्षिणा सवितारमभाषंतसर्वएवप्रहर्षिताः ५२ सवितःस्नाहितीर्थेस्मिन्नूतवपाणीभविष्यतः अष्टावक्रोयथाप्राहतथाकुरुसमाहितः ५३ ततःससवितागत्वाचक्रतीर्थंमहत्तरं सस्नौपाण्योरवास्यर्थमिष्टदायिनितत्रसः ५४ उत्तिष्ठन्नेवसतदातत्रस्नात्वासभक्तिकं युक्तोहिरण्मयाभ्यांतुपाणिभ्यांसमदृश्यत ५५ हिरण्यपाणिंतंदृष्ट्वाजहृषुःसर्वऋत्विजः ततःसमाप्यतंयज्ञंदैत्यसंघान्विजित्यच ५६ इंद्रादयःसुराःसर्वेसुखिताःस्वर्गमाययुः तस्मादेतत्समागत्यतीर्थंसर्वेश्चमानवैः ५७ सेवनीयंप्रयत्नेनस्वस्वाभीष्टस्यसिद्धये अंधैश्चकुणिभिर्मूकैर्बधिरैःकुब्जकैरपि ५८ खंजैःपंगुभिरप्येतदंगहीनैस्तथापरैः संछिन्नपाणिचरणैःसंछिन्नान्यंगसंचयैः ५९ मनुष्यैश्चतथान्यैश्चविकलांगस्यपूर्तये सेवनीयमिदंतीर्थंसर्वाभीष्टप्रदायकं ६० एवंवःकथितंविप्राश्चक्रतीर्थस्यवैभवं यत्रस्नात्वापुराछिन्नौपाणीप्रापप्रभाकरः ६१ यःपठेदिममध्यायंशृणुयाद्वासमाहितः अंगानिविकलान्यस्यपूर्णानिस्युर्नसंशयः ६२ मोक्षकामस्यमर्त्यस्यमुक्तिःस्यान्नात्रसंशयः

इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येचक्रतीर्थप्रशंसायामादित्यहिरण्मयपाण्यवाप्तिर्नामत्रयोविंशोध्यायः २३ श्रीसूतउवाच चक्रतीर्थेनरःस्नात्वाशिवतीर्थंततोव्रजे
त् यत्रहिस्नानमात्रेणमहापातककोटयः १ तत्संसर्गाश्चनश्यंतितत्क्षणादेवतापसाः अत्रस्नात्वाब्रह्महत्यांप्रमुमुचेकालभैरवः २ ऋषयऊचुः कालभैरवरुद्रस्यब्र
ह्महत्यामहामुने किमर्थमभवत्सूततन्नोवक्तुमिहार्हसि ३ श्रीसूतउवाच वक्ष्यामिमुनयःसर्वेपुरावृत्तंविमुक्तिदं यस्यश्रवणमात्रेणसर्वपापैःप्रमुच्यते
४ प्रजापतेश्चविष्णोश्चबभूवकलहःपुरा किंचित्कारणमुद्दिश्यसमस्तजनसन्निधौ ५ अहमेवजगत्कर्तानान्यःकर्तास्तिकश्चन अहंसर्वप्रपंचानांनिग्रहानु
ग्रहप्रदः ६ मत्तोनान्योधिकःकश्चिन्मत्समोवासुरेष्वपि एवंसमनुतेब्रह्मादेवानांसन्निधौपुरा ७ तदानारायणःप्राहप्रहसन्द्विजपुंगवाः किमर्थमेवंब्रूषेत्वमहं-
कारेणसांप्रतं ८ वाक्यमेवंविधंभूयोवक्तुंनार्हसिवेविधे अहमेवजगत्कर्तायज्ञोनारायणोविभुः ९ मांविनास्यप्रपंचस्यजीवनंदुर्लभंभवेत् मत्प्रसादाज्जगत्सृष्टं
त्वयास्थावरजंगमं १० विवादंकुर्वतोरेवंब्रह्माविष्ण्वोर्जयैषिणोः देवानांपुरतस्तत्रवेदाश्चत्वारआगताः ११ प्रोचुर्वाक्यमिदंतथ्यंपरमार्थप्रकाशकं वेदाऊचुः त्वं
विष्णोनजगत्कर्तानत्वंब्रह्मन्प्रजापते १२ किंत्वीश्वरोजगत्कर्तापरात्परतरोविभुः तन्मायाशक्तिसंक्लृप्तमिदंस्थावरजंगमं १३ सर्वदेवाभिवंद्योहिसांबःसत्या-
दिलक्षणः स्रष्टाचपालकोहर्तासएवजगतांप्रभुः १४ एवंसमीरितंवेदैःश्रुत्वावाक्यंशुभाक्षरं ब्रह्माविष्णुस्तदातत्रप्रोचतुर्द्विजपुंगवाः १५ ब्रह्माविष्णूऊचतुः
पार्वत्यालिंगितःशंभुर्मूर्तिमान्प्रमथाधिपः कथंभवेत्परंब्रह्मसर्वसंगविवर्जितं १६ ताभ्यामितीरितेतत्रप्रणवःप्राहतौतदा अरूपोरूपमादायमहताध्वनिनाद्वि-
जाः १७ प्रणवउवाच असौशंभुर्महादेवःपार्वत्यास्वातिरिक्तया संक्रीडतेकदाचिन्नोकिंतुस्वात्मस्वरूपया १८ असौशंभुरनीशानःस्वप्रकाशोनिरंजनः

विश्वाधिकोमहादेवोविश्वाधिकइतिश्रुतः१९ सर्वात्मासर्वकर्तासौस्वतंत्रःसर्वभावनः ब्रह्मन्नयंसृष्टिकालेत्वान्नियुंक्तेरजोगुणेः २० सत्वेनरक्षणेशंभु स्त्वांप्रेषयतिकेशव
नमसाकालरुद्राख्यंसंप्रेरयतिसंहृतौ २१ अतःस्वतंत्रताविष्णोयुवयोर्नकदाचन नापिप्रजापतेरस्तिकिंतुशंभोःस्वतंत्रता २२ ब्रह्मन्विष्णोयुवाभ्यांतुकिमर्थंनमहेश्वरः
ज्ञायतेसर्वलोकानांकर्ताविश्वाधिकस्तथा २३ सापिशक्तिरुमादेवीनपृथक्शंकरात्सदा शंभोरानंदभूतासादेवीनागंतुकीस्मृता २४ अतोविश्वाधिकोरुद्रःस्वतं-
त्रोनिर्विकल्पकः सर्वदेवैरयंवंद्योयुवाभ्यामपिशंकरः २५ कर्तानास्यास्तिरुद्रस्यनाधिकोस्माच्चविद्यते नतत्समोपिलोकेषुविद्यतेसर्वदातदा २६ अतोमोहंन
कुरुतंब्रह्मविष्णूयुवांवृथा इत्युक्तंप्रणवेनाथश्रुत्वाब्रह्माचकेशवः २७ माययामोहितौशंभोर्नैवाज्ञानममुंचतां एतस्मिन्नंतरेब्रह्माप्रददर्शमहाद्भुतं २८
व्याप्नुवद्गगनंसर्वमनंतादित्यसन्निभं तेजोमंडलमाकाशमध्यगंविश्वतोमुखं २९ तन्निरूपयितुंब्रह्माससर्जोर्ध्वगतंमुखं तपोबलविसृष्टेनपंचमेनमुखेनसः
३० निरूपयामासविभुस्तत्तेजोमंडलंमुहुः तत्प्रजज्वालकोपेनमुखंतेजोविलोकनात् ३१ अनंतादित्यसंकाशंज्वलत्तत्पंचमंशिरः दिधक्षुःप्रलयेलोकान्वडवाग्नि
रिवाबभौ ३२ व्यदृश्यतचतत्तेजःपुरुषोनीललोहितः दृष्ट्वास्पष्टंतदाब्रह्माबभाषेपरमेश्वरं ३३ वेद्म्यहंत्वांमहादेवललाटान्मेपुराभवान् विनिर्गतोसिशंभोत्वं-
रुद्रनामाममात्मजः ३४ इतिगर्वेणसंयुक्तंवचःश्रुत्वामहेश्वरः कालभैरवनामानंपुरुषंप्राहिणोत्तदा ३५ अयुध्यतचिरंकालंब्रह्मणाकालभैरवः महादेवां-
शसंभूतःशूलटंकगदाधरः ३६ युद्ध्वातुसुचिरंकालंब्रह्मणाकालभैरवः वदनंब्रह्मणःशुभ्रव्यलोकयतपंचमं ३७ विलोक्योर्ध्वगतंवक्त्रंपंचमंभारतीपतेः गर्वे-
णमहतायुक्तंप्रजज्वालातिकोपितः ३८ ततस्तत्पंचमंवक्त्रंभैरवःप्राच्छिनद्रुषा ततोममारब्रह्मासौकालभैरवहिंसितः ३९ ईश्वरस्यप्रसादेनप्रपेदेजीवितंपुनः

ततोवलोकयामासशंकरंशशिभूषणं ४० वासुक्याद्यष्टभोगींद्रविभूषणविभूषितं दृष्ट्वावेधामहादेवंपार्वत्यासहशंकरं ४१ लेभेमाहेश्वरंज्ञानंमहादेवप्रसादतः ततस्तुष्टावगिरिशंवरेण्यंवरदंशिवं ४२ ब्रह्मोवा० मह्यंप्रसीदगिरिशशशांककृतशेखर यन्मयापकृतंशंभोतत्क्षमस्वदयानिधे ४३ क्षमस्वममगर्वत्वंशंकरेतिपुनःपुनः नमश्चकारसोमंतंसोमार्धकृतशेखरं ४४ अथदेवःप्रसन्नोस्मैब्रह्मणेस्वांशजायतु माभैरित्यब्रवीच्छंभुर्भैरवंचाभ्यभाषत ४५ ईश्वरउवाच एषसर्वस्यजगतः पूज्योब्रह्मासनातनः हृतस्यास्यविरिंचस्यधारयत्वंशिरोधुना ४६ ब्रह्महत्याविशुद्ध्यर्थंलोकसंग्रहकाम्यया भिक्षामटकपालेनभैरवत्वंममाज्ञया ४७ उक्त्वैवंशंकरोविप्रास्तत्रैवांतरधीयत नीलकंठोमहादेवोगिरिजार्द्धतनुस्ततः ४८ भैरवंग्राहयामासवदनंवेधसोद्विजाः चरस्वपापशुद्ध्यर्थंलोकसंग्रहणायवै ४९ कपालधारीहस्तेनभिक्षांगृण्हातुभैरवः इतीरयित्वागिरिशःकन्यांकांचिद्भयंकरीं ५० ब्रह्महत्याभिधांक्रूरांवडवानलसन्निभां तांप्रेरयित्वागिरिशोभैरवंपुनरब्रवीत् ५१ ईश्वरउवाच भैरवैतत्कृतंलब्धंब्रह्महत्याविशुद्धये चरत्वंसर्वतीर्थेषुस्नाहिशुद्ध्यर्थमात्मनः ५२ ततोवाराणसींगच्छब्रह्महत्याप्रशांतये वाराणसीप्रवेशेनब्रह्महत्यातवाधम ५३ पादशेषाविनष्टास्याच्चतुर्थांशोननश्यति तस्यनाशंप्रवक्ष्यामितवभैरवतच्छृणु ५४ दक्षिणांभोनिधेस्तीरेगंधमादनपर्वते सर्वप्राण्युपकारायकृतंतीर्थंमयाशुभं ५५ शिवसंज्ञंमहापुण्यंतत्रयाहित्वमादरात् तत्प्रवेशनमात्रेणब्रह्महत्यातवाशुभा ५६ शिवतीर्थस्यमाहात्म्यान्निःशेषंनश्यतिध्रुवं उक्त्वैवंभैरवंरुद्रःकैलासंप्रययौक्षणात् ५७ ततःकपालपाणिस्तुभैरवःशिवचोदितः देवदानवयक्षादिलोकेषुविचचारसः ५८ तंयांतमनुयातिस्मब्रह्महत्यातिभीषणा भैरवःसर्वतीर्थानिपुण्यान्यायतनानिच ५९ चरित्वालीलयादेवस्ततोवाराणसींययौ वाराणसींप्रविष्टेतुभैरवेशंकरांशजे ६० चतुर्थांशंविनानष्टाब्रह्महत्यातिकुत्सिता च-

तुर्यांशोन्वदुद्रावभैरवंशंकरांशजं ६१ ततःसभैरवोदेवःशूलपाणिःकपालधृक् शिवाज्ञयाययौपश्चाद्गंधमादनपर्वतं ६२ शिवतीर्थंततोगत्वाभैरवःस्नातवान्द्विजाः स्नानमात्रेणतत्रास्यशिवतीर्थेमहत्तरे ६३ निःशेषंविलयंयाताब्रह्महत्यातिभीषणा अस्मिन्नवसरेशंभुःप्रादुरासीत्तदग्रतः ६४ प्रादुर्भूतोमहादेवोभैरवंवाक्यमब्रवीत् ईश्वरउवाच निःशेषंब्रह्महत्यातेशिवतीर्थेनिमज्जनात् ६५ नष्टाभैरवनास्त्यत्रसंदेहस्तवसुव्रत इदंकपालंकाश्यांत्वंस्थापयस्वक्वचित्स्थले ६६ इत्युक्त्वाभगवान्शंभुस्तत्रैवांतरधीयत भैरवोपितदाविप्राब्रह्महत्याविमोचितः ६७ शिवतीर्थस्यमाहात्म्याद्ययौवाराणसींपुरीं कपालंस्थापयामासप्रदेशेकुत्रचिद्द्विजाः ६८ कपालतीर्थमित्याख्यामलभत्तत्स्थलंतदा श्रीसूतउवाच एवंप्रभावंतत्पुण्यंशिवतीर्थंविमुक्तिदं ६९ महादुःखप्रशमनंमहापातकनाशनं नरकक्लेशशमनंस्वर्गदंमोक्षदंतथा ७० शिवतीर्थस्यमाहात्म्यंमयाप्रोक्तंविमुक्तिदं इदंपठन्सदामर्त्योदुःखग्रामाद्विमुच्यते ७१ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येशिवतीर्थप्रशंसायांभैरवब्रह्महत्याविमोक्षणंनामचतुर्विंशोऽध्यायः २४ श्रीसूतउवाच शिवतीर्थेनरःस्नात्वाब्रह्महत्याविमोक्षणे स्वपापजालशांत्यर्थंशंखतीर्थंततोव्रजेत् १ यत्रमज्जनमात्रेणकृतघ्नोपिविमुच्यते मातॄःपितॄन्गुरूंश्चापियेनमन्यंतिमोहिताः २ येचाप्यन्येदुरात्मानःकृतघ्नानिरपत्रपाः तेसर्वेशंखतीर्थेस्मिन्शुद्ध्यंतिस्नानमात्रतः ३ शंखनामामुनिःपूर्वेगंधमादनपर्वते अवर्तततपःकुर्वन्विष्णुंध्यायन्समाहितः ४ सतत्रकल्पयामासस्नानार्थंतीर्थमुत्तमं शंखेननिर्मितंतीर्थंशंखतीर्थमितीर्यते ५ तत्रस्नात्वासकृन्मर्त्यःकृतघ्नोपिविमुच्यते अत्रेतिहासंवक्ष्यामिपुराणंपापनाशनं ६ यस्यश्रवणमात्रेणनरोमुक्तिमवाप्नुयात् पुराबभूवविप्रेंद्रोवत्सनाभोमहामुनिः ७ सत्यवान्शीलवान्वाग्मीसर्वभूतदयापरः शत्रुमित्रसमोदांतस्तपस्वीविजितेंद्रियः ८ परब्रह्मणिनिष्णातस्तत्वब्रह्मैकसंश्रयः एवंप्रभावःसमुनिस्तपस्ते

पेनिजाश्रमे ९ सर्वोनिश्चलसर्वांगस्तिष्ठंस्तत्रैवभूतले परमाण्वंतरंवापिनस्वस्थानाच्चचालसः १० स्थित्वैकत्रतपस्यंतमनेकशतवत्सरान् तमाचक्रामवल्मीकंछादितां
गंचकारच ११ वल्मीकाक्रांतदेहोपिवत्सनाभोमहामुनिः अकरोत्तपएवासौवल्मीकन्नत्वबुध्यत १२ तस्मिंश्चतप्यतितपोवासवोमुनिपुंगवाः विसृज्यमेघजाला
निवर्षयामासवेगवान् १३ एवंदिनानिसप्तायंसप्तवर्षनिरंतरं आसारेणातिमहताधृष्यमाणोपिवैमुनिः १४ तंवर्षंप्रतिजग्राहनिमीलितविलोचनः महतास्तनितेना
शुतदाबधिरयन्छ्रुती १५ वल्मीकस्योपरिष्टाद्वैनिपपातमहाशनिः तस्मिन्वर्षतिपर्जन्ये शीतवातातिदुःसहे १६ वल्मीकशिखरंध्वस्तंबभूवाशनिताडितं विशीर्णशिखरे
तस्मिन्वल्मीकेशनिताडिते १७ सेहेतिदुःसहांवृष्टिंवत्सनाभोविचिंतयन् महर्षौवर्षधाराभिःपीड्यमानेदिवानिशं १८ धर्मस्यचेतसिकृपासंबभूवातिभूयसी
सधर्मश्चिंतयामासवत्सनाभेतपस्यति १९ पतत्यप्यतिवर्षेयंतपसोननिवर्तते अहोस्यवत्सनाभस्यधर्मैकायत्तचित्तता २० इतिचिंतयतस्तस्यमतिरेवमजायत
अहंवैमाहिषंरूपंसुमहांतंमनोहरं २१ वर्षधारानिपातानांसोढारंकठिनत्वचं स्वीकृत्यमाहिषंरूपंस्थास्याम्युपरियोगिनः २२ नहिबाधिष्यतेवर्षंमहावेगयुतंत्वपि
धर्मएवंविनिश्चित्यधाराःपृष्ठेनधारयन् २३ वत्सनाभोपरितदागात्रमाच्छाद्यतस्थिवान् ततःसप्तदिनांतेतुतद्वैवर्षमुपारमत् २४ ततोमाहिषरूपीसधर्मोतिकृपयायु
तः तद्वैवल्मीकमुत्सृज्यनातिदूरेह्यवर्त्तत २५ ततोनिवृत्तेवर्षेतुवत्सनाभोमहामुनिः निवृत्तस्तपसस्तूर्णंदिशःसर्वाव्यलोकयन् २६ स्थितोहंवृष्टिसंपातेकुर्वन्नद्यमह
त्तपः पृथिवीसलिलक्लिन्नादृश्यतेसर्वतोदिशं २७ शिखराणिगिरीणांचवनान्युपवनानिच आश्रमाणिमहर्षीणामाप्लुतानिजलैर्नवैः २८ एवमादीनिसर्वाणिदृष्ट्वाप्रमुदितोभवत्
चिंतयामासधर्मात्मावत्सनाभोमहामुनिः २९ अहमस्मिन्महावर्षेनूनंकेनापिरक्षितः वर्षत्यस्मिन्महावर्षेजीवितंत्वन्यथाकुतः ३० विचिंत्यैवंमु

निश्चेष्ठःसर्वत्रसमलोकयत् ततोपश्यन्महाकायमदूरादग्रतःस्थितं ३१ महिषंनीलवर्णंचवत्सनाभस्तपोधनः महिषंतंसमुद्दिश्यमनसासमचिंतयत् ३२ तिर्यग्योनिष्वपिकथं
दृश्यतेधर्मशीलता यतोह्यहंमहावर्षान्महिषेणाभिरक्षितः ३३ दीर्घमायुरमुष्यास्तुयन्मांरक्षितवानिह इत्यादिसविचिंत्यैवंतपसेपुनरुद्ययौ ३४ तंपुनश्चतपस्यंतंदृष्ट्वा
महिषरूपधृक् रोमांचावृतसर्वांगःप्रमोदमगमद्भृशं ३५ वत्सनाभस्यहिमुनेःपुनश्चैवतपस्यतः मनःपूर्ववदैकाग्र्यंपरब्रह्मणिनाभवत् ३६ सविषण्णमनाभूत्वावत्स-
नाभोव्यचिंतयत् नभवेद्यदिनैर्मल्यंतदास्याच्चंचलंमनः ३७ मनश्चपापबाहुल्येनिर्मलंनैवजायते पापलेशोपिमेनास्ति कथंलोलायतेमनः ३८ अचिंतयद्दोषहेतुंवत्स-
नाभःपुनःपुनः सविचिंत्यविनिश्चित्यनिनिंदात्मानमंजसा ३९ धिङ्मामद्यदुरात्मानमहोमूढोस्म्यहंभृशं कृतघ्नतामहान्दोषोमामद्यसमुपागतः ४० यदीदृशान्म-
हावर्षात्त्रातारंमहिषोत्तमं निश्चाम्यपूजयन्नेवततोमेभूत्कृतघ्नता ४१ कृतघ्नतामहान्दोषःकृतघ्नेनास्तिनिष्कृतिः कृतघ्नस्यनवैलोकाःकृतघ्नस्यनबांधवाः ४२ कृ-
तघ्नतादोषबलान्ममचित्तंमलीमसं कृतघ्नानरकंयांतियेचविश्वस्तघातिनः ४३ निष्कृतिंनैवपश्यामिकृतघ्नानांकथंचन ऋतेप्राणपरित्यागाद्धर्मज्ञानांवचोयथा ४४
पित्रोरभरणंकृत्वाह्यदत्वागुरुदक्षिणां कृतघ्नतांचसंप्राप्यमरणांताहिनिष्कृतिः ४५ तस्मात्प्राणान्परित्यज्यप्रायश्चित्तंचराम्यहं इतिनिश्चित्यमनसावत्सनाभोमहामु-
निः ४६ तृणीकृत्यनिजान्प्राणान्निःसंगेनांतरात्मना मेरोःशिखरमारूढःप्रायश्चित्तचिकीर्षया ४७ सुमेरुशिखरात्तस्मादियेषपतितुंमुनिः तस्मिन्पतितुमारब्धेमा
त्वरिष्ठाइतिब्रुवन् ४८ त्यक्तमाहिषरूपःसन्धर्मएवन्यवारयत् धर्मउवाच वत्सनाभमहाप्राज्ञजीवस्वबहुवत्सरान् ४९ परितुष्टोस्मिभद्रंतेदेहत्यागचिकीर्षया न
हित्वद्धर्मकक्ष्यायांलोकेकश्चित्समोस्तिवै ५० यद्यपिप्राणसंत्यागःकृतघ्नेनिष्कृतिर्भवेत् तथापिधर्मशीलत्वात्तवान्यांनिष्कृतिंवदे ५१ शंखतीर्थाभिधंतीर्थमस्ति

वैगंधमादने शांत्यर्थमस्यपापस्यतत्रस्नाहिसमाहितः ५२ प्राप्स्यसेचित्तशुद्धिंत्वमतोविगतकल्मषः ततश्चलब्धविज्ञानःप्राप्स्यसेशाश्वतंपदं ५३ अहंधर्मोस्मियोगींद्रसत्यमेवब्रवीमिते इतिधर्मवचःश्रुत्वावत्सनाभोमहामुनिः ५४ स्नातुकामःशंखतीर्थंगंधमादनमन्वगात् शंखतीर्थंचसंप्राप्यतत्रसस्नौमहामुनिः ५५ ततोविगतपापस्यमनोनिर्मलतांगतं ततोचिरेणकालेनब्रह्मभूयमगान्मुनिः ५६ एवंवःकथितंविप्राःशंखतीर्थस्यवैभवं यत्रहिस्नानमात्रेणकृतघ्नोपिविमुच्यते ५७ मातृद्रोहीपितृद्रोहीगुरुद्रोहीतथैवच अन्येकृतघ्ननिवहामुच्यंतेत्रनिमज्जनात् ५८ अतःकृतघ्नैर्मनुजैःसेवनीयमिदंसदा अहोतीर्थस्यमाहात्म्यंयत्कृतघ्नोपिमुच्यते ५९ अकृत्वाभरणंपित्रोरदत्वागुरुदक्षिणां कृतघ्नतांचसंप्राप्यमरणांताहिनिष्कृतिः ६० इहतुस्नानमात्रेणकृतघ्नस्यापिनिष्कृतिः कृतघ्नतापितत्तीर्थेस्नानमात्राद्विनश्यति ६१ अन्येषांतुच्छपापानांसर्वेषांकिमुताधुना ६२ अध्यायमेनंपठेद्भक्तियुक्तःकृतघ्नोपिमर्त्यःसपापाद्विमुक्तः विशुद्धांतरात्मागतःसत्यलोकंसमंब्रह्मणामोक्षमप्याशुगच्छेत् ६३

इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येशंखतीर्थप्रशंसायांवत्सनाभकृतघ्नदोषशांतिर्नामपंचविंशोध्यायः २५

श्रीसूतउवाच विधायाभिषवंमर्त्यःशंखतीर्थेद्विजोत्तमाः यमुनांचैवगंगांचगयांचापिक्रमाद्व्रजेत् १ यमुनाख्यंमहातीर्थंगंगातीर्थमनुत्तमं गयातीर्थंचमर्त्यानांमहापातकनाशनं २ एतत्तीर्थत्रयंपुण्यंसर्वलोकेषुविश्रुतं सर्वविघ्नप्रशमनंसर्वरोगनिबर्हणं ३ एतद्धितीर्थत्रितयंसकलाज्ञाननाशनं अविद्यायांविनष्टायांतथाज्ञानप्रदंनृणां ४ जानश्रुतिर्महाराज एषुतीर्थेषुवैपुरा स्नात्वारैक्वाद्द्विजश्रेष्ठात्प्राप्तवान्ज्ञानमुत्तमं ५ ऋषयऊचुः सूतसर्वार्थतत्वज्ञव्यासशिष्यमहामते यमुनाचैवगंगाचगयाचैवेतिविश्रुतं ६ एतत्तीर्थत्रयंकस्मादागतंगंधमादने जानश्रुतेश्चराजर्षेःस्नानात्तीर्थत्रयेपिच ७ ज्ञानवाप्तिःकथंरैक्वादस्माकंसूततद्वद श्रीसूतउवाच रैक्वनामामहर्षिस्तुपुरावैगंधमादने ८ तपस्सुदुश्चरंकुर्वन्न्यवसत्तप

सांनिधिः दीर्घकालंतपःकुर्वन्सवैरैक्वोमहामुनिः ९ तपोबलेनमहतादीर्घमायुरवाप्तवान् जन्मनापंगुरेवासीद्रैक्वनामामहामुनिः १० पंगुत्वादसमर्थोभूद्गंतुंतीर्थान्यसौमुनिः संतियानितुतीर्थानिगंधमादनपर्वते ११ तानिगच्छतिसामीप्याच्छकटेनैवसंचरन् सयद्रैक्वोमुनिवरोयुग्वेनासहवर्तते १२ तपस्वीवैदिकेलोकेसयुग्वेत्यभिधीयते युग्वेतिशकटंप्रोक्तंसतेनसहवर्तते १३ सखल्वेवंमुनिश्रेष्ठःसयुग्वानामवैमुनिः पूर्णज्ञानस्तपस्तेपेगंधमादनपर्वते १४ ग्रीष्मेपंचाग्निमध्यस्थःसोतप्यतमहत्तपः वर्षायांकंठदघ्नेषुजलेषुसमवर्तत १५ तपसाशोषितेगात्रेपामातस्यव्यजायत कंडूयतेसपामानंदिवारात्रंमुनीश्वरः १६ कंडूयमानएवायंपामानंनतपोत्यजत् अजायतमनस्त्वेवंतस्यसयुग्वतोमुनेः १७ यमुनायांचगंगायांगयायांचाधुनैवहि अस्मिन्तीर्थत्रयेपुण्येस्नातव्यंहिमयात्विति १८ एवंविचिंत्यसमुनिरन्यांचिंतामथाकरोत् अहंहिजन्मनापंगुरतःस्नानंहिदुर्लभं १९ अतिदूरंमयागंतुंशकटेननशक्यते किंकरोम्यधुनेत्येवंसवितर्क्यमहामतिः २० तीर्थत्रयेषुस्नानार्थंकर्तव्यंनिश्चिकायवै अप्रसह्यमनाधृष्यंविद्यतेमेतपोबलं २१ तेनैवावाहयिष्यामितद्धितीर्थत्रयंत्विह इतिनिश्चित्यमनसाप्राङ्मुखोनियतेंद्रियः २२ त्रिरात्रस्यचसयुग्वान्दध्यौक्षपामतंद्रितः तस्यमंत्रप्रभावेनयमुनासामहानदी २३ गंगाचजन्हुतनयागयासापापनाशिनी भूमिंनिर्भिद्यतिस्रोपिपातालात्सहसोत्थिताः २४ मानुषंरूपमास्थायसयुग्वानमुपेत्यच ऊचुःपरमसंहृष्टाहर्षयंत्यश्चतंमुनिं २५ सयुग्वन्रैक्वभद्रंतेध्यानादस्मादुपारम त्वन्मंत्रेणसमाकृष्टावयमत्रसमागताः २६ किंकर्तव्यंतवास्माभिस्तद्वदस्वमुनीश्वर इतितासांवचःश्रुत्वासयुग्वान्समहामुनिः २७ ध्यानादुपारमत्तूर्णंताश्चापश्यत्पुरःस्थिताः सताःसंपूज्यविधिवद्रैक्वोवाचमभाषत २८ यमुनेदेविहेगंगेहेगयेपापनाशिनि सन्निधानंकुरुध्वंमेगंधमादनपर्वते २९ यत्रभूमिंविनिर्भिद्यभवत्यइहनिर्गताः तानिपुण्यानितीर्था

निभवेयुर्वोऽभिधानतः ३० सहस्रांतरधीयंततथास्त्वित्येवंतत्रताः तदाप्रभृतितीर्थानितानित्रीण्यपिभूतले ३१ तेनतेनाभिधानेनगीयंतेसर्वदाजनैः यत्रभूमिंविनिर्भिद्य यमुनानिर्गतातदा ३२ यमुनातीर्थमितिवैतज्ज्ञैरभिधीयते यतोवैपृथिवींरंध्राज्जाह्नवीसहसोत्थिता ३३ गंगातीर्थमितिख्यातंतल्लोकेपापनाशनं गयाह्नमानुषंरूपंयतआस्थायनिर्ययौ ३४ तदेवभूमिविवरंगयातीर्थंप्रचक्षते एवमेतन्महापुण्यंतीर्थत्रयमनुत्तमं ३५ रैक्वमंत्रप्रभावेनपृथिव्याःसहसोत्थितं अत्रतीर्थत्रयेस्नानंयेकुर्वंतिनरोत्तमाः ३६ तेषामज्ञाननाशःस्याज्ज्ञानमप्युदयंलभेत् स्वमंत्रेणसमाकृष्टेतत्रतीर्थत्रयेमुनिः ३७ स्नानंसमाचरन्नित्यंसकालानत्यवाहयत् एतस्मिन्नेवकालेतुराजाजानश्रुतिर्महान् ३८ पुत्रसंज्ञस्यराजर्षेः पौत्रोधर्मैकतत्परः देयमन्नादिसतदाह्यर्थिभ्यःश्रद्धयैवयत् ३९ तस्मादेनंमुनिर्लोकेश्रद्धादेयंप्रचक्षते यतोबहुतरंवाक्यमन्नाद्यस्यमहीपतेः ४० अर्थिनांक्षुधितानांतुतृप्त्यर्थंवर्ततेगृहे अतोयमर्थिभिःसर्वैर्बहुवाक्यइतीर्यते ४१ सवैपौत्रायणोराजाजानश्रुतसुतोबली प्रियातिथिर्बभूवासौबहुदायीतथाभवत् ४२ नगरेषुचराष्ट्रेषुग्रामेषुचवनेषुच चतुष्पथेषुसर्वेषुमहामार्गेषुसर्वशः ४३ बह्वन्नपानसंयुक्तंसूपशाकादिसंयुतं आतिथ्यंकल्पयामासतृप्तयेर्थिजनस्यवै ४४ अन्नपानादिकंसर्वमुपयुंग्ध्वमिहार्थिनः इत्यसौघोषयामासतत्रतत्रजनास्पदे ४५ तस्यप्रियातिथेरेवनृपस्यबहुदायिनः अर्थिभ्योदानशौंडस्यगुणाःसर्वत्रविश्रुताः ४६ अथपौत्रायणस्यास्यगुणग्रामेणतोषितः देवर्षयोमहाभागास्तस्यानुग्रहकांक्षिणः ४७ हंसरूपंसमास्थायनिदाघसमयेनिशि रमणीयांविधायाशुश्रेणीमाकाशमार्गतः ४८ सौधवातायनस्थस्यतस्योपरिमहीपतेः उड्डियोड्डियवेगेनतरसाजग्मुरुच्चकैः ४९ तरसापततांतेषांहंसानांपृष्ठतोव्रजन् एकोहंसस्तुसंबोध्यहंसमग्रेसरंतदा ५० सोपहासमिदंवाक्यंप्राहशृण्वतिराजनि भोभोभल्लाक्षभल्लाक्षपुरोगच्छन्मराल-

क ५१ सौधमध्येपुरस्ताद्वैजानश्रुतिसुतोनृपः वर्ततेपूजनीयोयंनपश्यसिकिमंधवत् ५२ यस्यतेजोदुराधर्षमाब्रह्मभवनादिदं अनंतादित्यसंकाशंज्वलतेपुरतोभृशं ५३
तमतिक्रम्यराजर्षिमागास्त्वमुपरिद्रुतं यदिगच्छसितत्तेजस्सांप्रतंत्वांप्रधक्ष्यति ५४ इत्युक्तवंतंतंहंसमग्रगःप्रत्यभाषत अहोभवानभिज्ञोसिश्लाघनीयोसिसूरिभिः ५५
अश्लाघनीयंकितवंयत्त्वमेनंप्रशंससे प्रशंससेकिमर्थंत्वमल्पंसंतमिमंजनं ५६ भस्त्रावत्पशुवच्चैव केवलंश्वासधारिणं नह्ययंवेत्तिधर्माणांरहस्यंपृथिवीपतिः ५७
तत्वज्ञानीयथारैक्कःसयुग्वान्ब्राह्मणोत्तमः रैक्कस्यहिमहज्ज्योतिरहस्यंदैवतैरपि ५८ नह्यस्यप्राणमात्रस्यतेजस्तादृशमस्तिवै रैक्कस्यपुण्यराशीनामियत्तानैवविद्यते ५९
गण्यंतेपांसवोभूमेर्गण्यंतेदिवितारकाः रैक्कपुण्यमहामेरुसमूहोनैवगण्यते ६० किंचातिष्ठंत्विमेधर्मानश्वरास्तस्यवैमुनेः ब्रह्मज्ञानमबाध्यंयत्तेनसश्लाघ्यतेमुनिः ६१
जानश्रुतेस्तुतादृक्षोधर्मएवनविद्यते दुर्लभंयत्तुयोगींद्रैःकुतस्तज्ज्ञानवैभवं ६२ परित्यज्यदुरात्मानंतदृशाकमिमंजनं सएवरैक्कःसयुग्वाश्लाघ्यतांभवतामुनिः ६३ जन्म
नापंगुरपियःस्वस्यस्नानचिकीर्षया गंगांचयमुनांचापिगयामपिमुनीश्वरः ६४ आह्वयामाससमंत्रेणनिजाश्रमसमीपतः तस्यब्रह्मविदोरैक्कमहर्षेर्धर्मसंचये ६५ अंतर्भवंति
धर्मौघास्त्रैलोक्योदरवर्तिनां रैक्कस्यधर्मकक्ष्यात्तुनहित्रैलोक्यवर्तिनां ६६ प्राणिनांधर्मकक्ष्यायामंतर्भवतिकर्हिचित् एवमग्रेसरेहंसेकथित्वोपरतेसति ६७
हंसरूपामुनींद्रास्तेब्रह्मलोकंययुःपुनः अथपौत्रायणोराजाजानश्रुतिररिंदमः ६८ रैक्कंचोत्कर्षकाष्ठायांनिशम्यपरमावधिं विषण्णोभवदत्यर्थंवराकोक्षजितोयथा
६९ चिंतयामाससनृपःपौनःपुन्येननिश्वसन् हंसउत्कर्षयन्रैक्कंनिकृष्टंमामिहाब्रवीत् ७० अहोरैक्कस्यमाहात्म्यंयंप्रशंसंतिपक्षिणः तत्परित्यज्यसंसारंसर्वंराज्यमिहाधुना ७१
सयुग्वानंमहात्मानंतमेवशरणंव्रजे कृपानिधिःसवैरैक्कःशरणंमामुपागतं ७२ प्रतिगृह्यात्मविज्ञानंमह्यंसमुपदेक्ष्यति इत्यसौचिंतयन्नेवकथंकस्यमपिद्विजाः

७३ जाग्रन्नेवायमुद्वेलांरात्रिंतामत्यवाहयत् निशावसानेसंप्राप्तेबंदिवृंदप्रवर्तितं ७४ अशृणोन्मंगलरवंतूर्यघोषसमन्वितं तदाकर्ण्यमहाराजस्तदातल्पस्थएवसन् ७५
सारथिंशीघ्रमाहूयबभाषेसादरंवचः सारथेसत्वरंगत्वारथमारुह्यवेगवत् ७६ आश्रमेषुमहर्षीणांपुण्येषुविपिनेषुच विविक्तेषुप्रदेशेषुसतामावासभूमिषु ७७ ती
र्थानांचनदीनांचकूलेषुपुलिनेषुच अन्येषुचप्रदेशेषुयत्रसंतिमुनीश्वराः ७८ तेषुसर्वेषुयोगींद्रंपंगुंशकटसंस्थितं रैक्काभिधानंसर्वेषांधर्मिणामेकसंश्रयं ७९ ब्रह्म
ज्ञानैकनिलयंसयुग्वानंगवेषय अन्विष्यतूर्णमत्प्रीत्यैपुनरागच्छसारथे ८० सतथेतिविनिर्गत्यवेगवद्रथसंस्थितः सर्वत्रान्वेषयामासरैक्कंब्रह्मविदंमुनिं ८१ गुहासु-
पर्वतानांचमुनीनामाश्रमेषुच संचचारमहींकृत्स्नांतत्रतत्रगवेषयन् ८२ अन्विष्यविविधान्देशान्सारथिस्त्वरयासह क्रमान्महर्षिसंबाधंगंधमादनमन्वगात् ८३ मार्ग-
माणःसतत्रापितंददर्शमुनीश्वरं कंडूयमानंपामानंशकटीयस्थलस्थितं ८४ अद्वैतनिष्कलंब्रह्मचिंतयंतंनिरंतरं तंदृष्ट्वासारथिस्तत्रसयुग्वानंमहामुनिं ८५ रैक्को
यमितिसंचिंत्यतमासाद्यप्रणम्यच विनयान्मुनिमप्राक्षीदुपविश्यतदंतिके ८६ सयुग्वान्रैक्कनामात्वंब्रह्मन्किंवैभवानिति तस्यवाक्यंसमाकर्ण्यसमुनिःप्रत्यभा
षत ८७ अहमेवहिसयुग्वानरैक्कनामेतिवैतदा इत्याकर्ण्यमुनेर्वाक्यमिंगितैर्बहुभिस्तथा ८८ कुटुंबभरणार्थायधनेच्छामवगम्यच सर्वंन्यवेदयद्राज्ञेनिवृत्तो
गंधमादनात् ८९ जानश्रुतिनिशम्याथसारथेर्वाक्यमादरात् षट्शतानिगवांचापिनिष्कभारंधनस्यच ९० रथंचाश्वतरीयुक्तंसमादायत्वरान्वितः पौत्रायणःसरा
जर्षिस्तंरैक्कंप्रतिचक्रमे ९१ गत्वाचवचनंप्राहतंरैक्कंसमहीपतिः भगवन्रैक्कसयुग्वन्मद्दत्तं प्रतिगृह्यतां ९२ षट्शतानिगवांचापिनिष्कभारंधनस्यच रथंचा
श्वतरीयुक्तंप्रतिगृह्णीष्वमामकं ९३ गृहीत्वासर्वमेतत्तुभोब्रह्मन्ननुशाधिमां अद्वैतब्रह्मविज्ञानमद्यसमुपदिश्यतां ९४ इतितस्यवचःश्रुत्वासस्पृहंचससंभ्रमं

रैक्कःप्रत्याहसयुग्वानजानश्रुतिमरिंदमं ९५ रैक्कउवाच एतागावस्तवैवास्तुनिष्कभारस्तथारथः किमल्पेनसमानेनबहुकल्पेषुजीवतः ९६ नमेकुटुंबनिर्वाहैःपर्याप्तमि-
दमंजसा एवंशतगुणंचापियदिदत्तंत्वयामम ९७ नालंतदपिराजेंद्रकुटुंबभरणायवै इतिरैक्कवचःश्रुत्वाजानश्रुतिरभाषत ९८ जानश्रुतिरुवाच त्वयोपदिश्यमान
स्यब्रह्मज्ञानस्यवैमुने नहिमूल्यमिदंब्रह्मन्गोधनंरथएवच ९९ प्रतिगृह्णीष्ववामावाममैतत्तुगवादिकं निष्कलाद्वैतविज्ञानंब्रह्मन्नुपदिशस्वमे १०० तदाकर्ण्य
वचस्तस्यसयुग्वावाक्यमब्रवीत् रैक्कउवाच निर्वेदोयस्यसंसारेतथावैपुण्यपापयोः १०१ प्रारब्धयोर्विनाशश्चसवैज्ञानोपदेशभाक् तवयद्यपिसंसारेनिर्वेदःसमजाय
त२ तथापिपुण्यपापानांनहिनाशोद्यजायत पुण्यपापौघसंघाश्चपुनर्जन्मनिहेतवः ३ नहिभोगंविनातेषांनाशोभवतिभूपते तन्नाशोपायमद्याहंतथापिप्रब्रवीमिते
४ यतोमांशरणंप्राप्तस्तच्छृणुष्वसमाहितः अत्रतीर्थत्रयंपुण्यंवर्ततेभीष्टदायकं ५ मुमुक्षूणांहिसर्वेषांसर्वप्रारब्धनाशनं एतद्धियमुनातीर्थंगंगातीर्थंतथैवच ६ ग
यातीर्थमिदंचापितदेषुस्नाहिमाचिरं सर्वप्रारब्धनाशःस्यात्तदानैवात्रसंशयः ७ ततस्तेशुद्धचित्तस्यज्ञानंतवदिशाम्यहं इत्युक्तेरैक्कमुनिनाहर्षसंफुल्ललोचनः ८
ससंभ्रमसमुपागम्यसस्नौतीर्थत्रयेपिसः तत्तीर्थस्नानमात्रेणशुद्धचित्तोभवन्नृपः ९ उपातिष्ठतराजासौसयुग्वानंगुरुंपुनः सयुग्वासचरैक्कोपिमुनींद्रैरपिदुर्लभं १०
तज्ज्ञानश्रुतयेज्ञानंकृपयासमुपादिशत् तेनोपदिष्टमात्रेतुविज्ञानेब्रह्मरूपिणि ११ अबाधितानुभववानभवद्राजसत्तमः ब्रह्मरूपंगतस्यास्यप्रसादाद्रैक्कयोगिनः १२
घटकुड्यकुसूलात्मानप्रपंचस्समस्फुरत् निर्भिद्यसहसामायामभूद्ब्रह्मैवकेवलं १३ इत्थंतीर्थत्रयस्नानाज्जानश्रुतिरहोनृपः दुर्लभंयोगिवृंदैश्चब्रह्मभूयत्वमा
प्तवान् १४ एवंवःकथितंविप्रास्तत्तीर्थत्रयवैभवं यस्त्विमंपठतेध्यायंतीर्थत्रितयवैभवं १५ निर्भिद्याज्ञानतिमिरंब्रह्मभूयायकल्पते इतिश्रीस्कंदपुरा॰सेतुमा॰

यमुनागंगागयातीर्थप्रशंसायांजानश्रुतिज्ञानवाप्तिर्नामषड्विंशोऽध्यायः २६ श्रीसूतउवाच यमुनायांचगंगायांगयायांचनरोमुदा स्नानंविधायविधिवत्कोटितीर्थंततोव्रजेत् १ कोटितीर्थंमहापुण्यंसर्वलोकेषुविश्रुतं सर्वसंपत्करंशुद्धंसर्वपापप्रणाशनं २ दुःस्वप्ननाशनंह्येतन्महापातकनाशनं महाविघ्नप्रशमनंमहाशांतिकरंनृणां ३ स्मृतिमात्रेणयत्पुंसांसर्वपापनिषूदनं लीलयाधनुषःकोट्यास्वयंरामेणनिर्मितं ४ पुरादाशरथीरामोनिहत्ययुधिरावणं ब्रह्महत्याविमोक्षायगंधमादनपर्वते ५ प्रातिष्ठिपल्लिंगमेकंलोकानुग्रहकाम्यया लिंगस्यास्याभिषेकायशुद्धंवारिगवेषयन् ६ नाविंदतजलंतत्रपार्श्वेदशरथात्मजः लिंगाभिषेकयोग्यंचजलंकिमितिचिंतयन् ७ नवेनवारिणालिंगंस्नापनीयंमयेतिसः निश्चित्यमनसातत्रधनुष्कोट्यारघूद्वहः ८ बिभेदधरणींशीघ्रंमनसाजान्हवींस्मरन् रामकार्मुककोटिःसातदाप्रापरसातलं ९ ततउद्धारयामासतद्धनुर्धन्विनांवरः धनुष्युद्ध्रियमाणेतुराघवेणमहीतलात् १० राघवेणस्मृतागंगानिर्ययौविवरात्ततः वारिणातेनतल्लिंगमभ्यषिंचद्रघूद्वहः ११ रामकार्मुककोट्यैवयतस्तन्निर्मितंपुरा अतःकोटिरितिख्यातंतत्तीर्थंभुवनत्रये १२ यानियानीहतीर्थानिसंतिवैगंधमादने प्रथमंतेषुतीर्थेषुस्नात्वाविगतकल्मषः १३ शेषपापविमोक्षायस्नायात्कोटौनरस्ततः तीर्थांतरेषुस्नानेनयःपापौघोननश्यति १४ अनेकजन्मकोटीभिरर्जितोह्यस्थिसंस्थितः विनश्यतिससर्वोपिकोटिस्नानान्नसंशयः १५ यदिहिप्रथमंस्नायादत्रकोटौनरोद्विजाः तस्यमुक्तस्यतीर्थानिव्यर्थान्येवपराणिहि १६ ऋषयऊचुः सूतसर्वार्थतत्त्वज्ञव्यासशिष्यमुनीश्वर अस्माकंसंशयंकंचिच्छिंधिपौराणिकोत्तम १७ कोटौस्नातस्यमर्त्यस्ययदितीर्थांतरंवृथा किमर्थंधर्मतीर्थादितीर्थेषुस्नांतिमानवाः १८ तीर्थानितानिसर्वाणिसमतिक्रम्यमानवाः अत्रैवकोटौकिंस्नानंनकुर्वंतिहितद्वद १९ श्रीसूत-

अहोरहस्यंयुष्माभिःपृष्टमेतन्मुनीश्वराः नारदायपुराशंभुःपृष्टेनैवकिलाब्रवीत् २० तद्ब्रवीमिमुनिश्रेष्ठाःशृणुध्वंश्रद्धयासह गच्छन्यदृच्छयावापितीर्थयात्रापरोपि
वा २१ मार्गमध्येद्विजश्रेष्ठास्तीर्थंदेवालयंतथा दृष्ट्वाश्रुत्वापिवामोहान्नसेवेतनराधमाः २२ निष्कृतिस्तस्यनास्तीतिप्रब्रुवन्परमर्षयः सेतुंगच्छंस्ततोन्येषुनस्नायाद्यदिमा
नवाः २३ तीर्थातिक्रमदोषैःसबाहिष्कार्योत्यवाद्विजैः अतःस्नातव्यमेवैषुचक्रतीर्थादिषुद्विजाः २४ स्नात्वाचैतेषुतीर्थेषुशेषपापविमुक्तये प्रयतैर्मनुजैरत्रस्नातव्यंको
टितीर्थके २५ कोटौचाभिषवंकृत्वानतिष्ठेद्गंधमादने निवर्तेत्तत्क्षणादेवनिष्पापोगंधमादनात् २६ रामोपिहिपुराकोटितीर्थसंभूतवारिणा रामनाथेभिषिक्तेतुस्वयंस्नात्वा
चतत्रवै २७ ब्रह्महत्याविमुक्तःसन्तत्क्षणादेवसानुजः आरूढपुष्पकोयोध्यांप्रययौकपिभिर्वृतः २८ अतःकोटौनरःस्नात्वापापशेषविमोचितः निवर्तेत्तत्क्षणा
देवरामोदाशरथिर्यथा २९ एतद्धितीर्थप्रवरंसर्वलोकेषुविश्रुतं रामनाथाभिषेकार्थनिर्मितंराघवेणयत् ३० स्वयंभगवतीयत्रसन्निधत्तेचजान्हवी तारकब्रह्म-
पायत्ररामेणस्नातमादरात् ३१ तस्यवैकोटितीर्थस्यमहिमाकेनकथ्यतां यत्रस्नात्वापुराकृष्णोलोकसंग्रहणेच्छया ३२ मातुलस्यतुकंसस्यवधदोषाद्विमो-
चितः तस्यवैकोटितीर्थस्यमहिमाकेनकथ्यते ३३ ऋषयऊचुः किमर्थमवधीत्कंसंमातुलंयदुनंदनः यद्दोषशांतयेसूतसस्नौकोटौमहात्मनः ३४ श्री
सूतउवाच वसुदेवइतिख्यातःशूरपुत्रोयदोःकुले आसीत्सदेवकसुतांदेवकीमितिविश्रुतां ३५ उद्वाह्यरथमारूढःस्वपुरंप्रस्थितःपुरा अथसूतोबभूवाथकं
सोह्यानकदुंदुभेः ३६ अशरीरातदावाणीकंससारथिमब्रवीत् भगिनींचतथाश्यालंवाहयंतंरथोत्तमे ३७ यामिमांवाहयस्यत्ररथेनत्वमरिंदम अस्यास्त्वामष्ट
मोगर्भोवधिष्यतिनसंशयः ३८ इत्याकर्ण्यवचोदिव्यंकंसःखड्गंप्रगृह्यच स्वसारंहंतुमुद्योगंचकारद्विजपुंगवाः ३९ ततःप्रोवाचतंकंसंवसुदेवःससांत्वयन् वसुदेवउ

अस्यांप्रसूतान्दास्यामितुभ्यंकंससुतानहं ४० एनांस्वसारंमाहिंसीर्नास्यास्तेभीतिरस्तिहि श्रुत्वातद्वचनंकंसोनिवृत्तस्तद्वधात्तदा ४१ देवकीवसुदेवाभ्यांसहितः
स्वपुरंययौ पादावसक्तनिगडौदेवकीवसुदेवकौ ४२ स्थापयामासदुष्टात्माकंसःकारागृहेतदा ततःकालेनमहतावसुदेवाद्विदेवकी ४३ षट्पुत्रान्जनयामास
क्रमेणमुनिपुंगवाः जातांस्तान्वसुदेवेनदत्तान्कंसोपिसोवधीत् ४४ हतेषुषट्सुपुत्रेषुदेवक्युदरजन्मसु कंसेनक्रूरमतिनानिष्कृपेणद्विजोत्तमाः ४५ शेषोभूत्सप्त
मोगर्भोदेवक्याजठरेतदा मायादेवीततोगर्भंतंवैविष्णुप्रचोदिता ४६ नंदगोपगृहस्थायांरोहिण्यांसमवेशयत् देवक्याःसप्तमोगर्भःपतितोजठरादिति ४७ लोकेप्र-
सिद्धिरभवन्महतीविष्णुलीलया देवकीजठरेपश्चाद्विष्णुर्गर्भत्वमाप्तवान् ४८ ततोदशसुमासेषुगतेषुहरिरव्ययः देवकीजठराज्जज्ञेकृष्णइत्यभिविश्रुतः ४९ शंख
चक्रगदाखड्गविराजितचतुर्भुजः किरीटीवनमालीचपित्रोःशोकविनाशनः ५० तंदृष्ट्वाहरिमीशानंतुष्टावानकदुंदुभिः ५१ वसुदेवउवाच विश्वंभवान्विश्व-
पतिस्त्वमेवविश्वस्ययोनिस्त्वयिविश्वमास्ते महान्प्रधानश्चविराट्स्वराट्चसम्राडसित्वंभगवन्समस्त ५२ एवंजगत्कारणभूतधाम्नेनारायणायामितविक्रमाय
श्रीशार्ङ्गचक्रासिगदाधरायनमोनमःकृत्रिममानुषाय ५३ स्तुवंतमेवंशौरिंतंवसुदेवंहरिस्तदा अवोचत्प्रीणयंतंचदेवकींचद्विजोत्तमाः ५४ हरिरुवाच अहंकंसं
वधिष्यामिमाभीर्वांपितराविति नंदगोपस्यगृहिणीयशोदाजनयत्सुतां मममायांपूर्वदिनेसर्वलोकविमोहिनीं ५५ मांतस्याशयनेन्यस्ययशोदायाःसुतांतुतां आ
दायदेवकीशय्यांप्रापयस्वयदूत्तम ५६ एवमुक्तःसकृष्णोनतथैवह्यकरोद्द्विजाः रुरोदमायातनयादेवकीशयनेस्थिता ५७ अथबालध्वनिंश्रुत्वाकंसःसंकुलमा-
नसः सूतिकागृहमागम्यतामादायचदारिकां ५८ शिलायांपोथयामासनिर्दयोनिरपत्रपः अथतद्धस्तमाच्छिद्यसायुधाष्टमहाभुजा ५९ मायादेव्यब्रवीत्कंसंस

माहूयातिकोपना मायोवाच अरेरेकंसपापात्मन्दुर्बुद्धेमूढचेतन ६० यत्रकुत्रापिशत्रुस्तेवर्ततेप्राणहारकः मार्गयस्वात्मनोमृत्युंतंशत्रुंकंसमाचिरं ६१ इतीरयित्वासादे
वीदिव्यस्थानान्यवाप्यच लब्धपूजामनुष्येभ्योबभूवाभीष्टदायिनी ६२ श्रुत्वासदेवीवचनंकंसोपिभृशमाकुलः बालग्रहान्पूतनादीन्स्वांतकंबाधितुंरिपुं ६३ प्रेषया
मासदेशेषुशिशूनन्यांश्चबाधितुं तेचबालग्रहाःसर्वेप्रययुर्नंदगोकुलं ६४ हताश्चकृष्णेनतदाप्रययुर्यमसादनं ततःकतिपयाहःस्सुगतेषुद्विजपुंगवाः ६५ राम
कृष्णौव्यवर्द्धेतांगोकुलेबालकौतदा अनेकबालक्रीडाभिश्चिक्रीडतुररिंदमौ ६६ कंचित्कालंवत्सपालौवेणुनादमकुर्वतां कंचित्कालंचगोपालौगुंजातापिच्छभू
षितौ ६७ रेमातेबहुकालंतौगोकुलेरामकेशवौ कंसःकदाचिदक्रूरंगोकुलेरामकेशवौ ६८ प्रेषयामासविप्रेंद्राःसमानयितुमंजसा आनयामासचाक्रूरोरामकृष्णौ
सगोकुलात् ६९ मथुरांकंसनिर्देशात्स्वर्णतोरणराजितां ततःसमानीयतरामकेशवौययौपुरींगांदिनिजस्तदग्रे ७० हृक्षान्चकंसंविनिवेद्यकार्यंतस्मैस्वगेहंप्रविवे
शपश्चात् अथापराह्णेवसुदेवपुत्रावन्येद्युरिष्टैःसहगोपपुत्रैः ७१ उपेयतुःसालनिखातयुक्तांसगोपुराढ्यांमथुरापुरींतौ स्तोत्राणिशृण्वन्पुरयौवतानांकृष्णस्तुरामेण
सहैवगत्वा ७२ धनुर्निवेशंसहसैवतत्रददर्शचापंचमहद्दृढज्यं विद्राव्यसर्वानपिचापपालान्धनुःसमादायसलीलयाशु ७३ मौर्व्यांनियोक्तुंनमयांचकारनदंतरेभग्न
मभूद्विधैव कोदंडभंगोत्थितशब्दमाशुश्रुत्वाभियातान्बलिनोनिहंतुं ७४ निजघ्नतुस्तौप्रतिगृह्यखंडौचापस्यपालान्बलिनौद्विजेंद्राः ततःकुवलयापीडंगजंद्वारि
स्थितक्षणात् ७५ निहत्यरामकृष्णौतौमहाबलपराक्रमौ तस्यदंतौसमुत्पाट्य दधानौकरयोर्द्वयोः ७६ अंसेनिधायतौदंतौरंगंप्रययतुःक्षणात् निहत्यमल्लंचाणू
रंमुष्टिकंतौबलंतथा ७७ अन्यांश्चमल्लप्रवरान्निन्यतुर्यमसादनं समारुरोहतुस्तूर्णंतुंगंमंचंचतौतदा ७८ तत्रतुंगेसमासीनमासनेकंसमेत्यतौ तस्थतुस्तंतृणी-

कृत्यसिंहोक्षुद्रमृगंयथा ७९ ततः कंसंसमाकृष्यकृष्णोमंचोपरिस्थितं पादौगृहीत्वावेगेनभ्रामयामासचांबरे ८० ततस्तंपातयामाससभूमौगतजीवितं कंसभ्रातॄ
न्बलोप्यष्टौनिजघ्नेमुष्टिनाद्विजाः ८१ एवंनिहत्यतंकंसंकृष्णः परबलार्दनः पितरौमोचयामासनिगडादतिदुःखितौ ८२ सर्वानाश्वासयामासबलेनसहमाधवः श्री
कृष्णेनहतंकंसंश्रुत्वाप्रापुःपुरींतदा ८३ बांधवामथुरायांयेपूर्वंकंसेनबाधिताः उग्रसेनंतथाराज्येस्थापयामासकेशवः ८४ असहिष्णुर्द्विजाःपित्रोरेवंकंसकृ
तागसं जघानमातुलंकंसंदेवब्राह्मणकंटकं ८५ ततःकदाचित्कृष्णोयमात्मानंद्रष्टुमागतान् नारदादीन्मुनीन्सर्वानिदंपप्रच्छसत्तमः ८६ कृष्णउवाच मया-
यंमातुलोविप्रा हतःकंसोतिपापकृत् मातुलस्यवधेदोषःप्रोच्यतेशास्त्रवित्तमैः ८७ प्रायश्चित्तमतोब्रूततद्दोषविनिवृत्तये अवोचन्नारदस्तत्रकृष्णमद्भुतविक्र
मं ८८ वाचामधुरयाविप्राभक्तिप्रणयपूर्वकं नारदउवाच नित्यशुद्धश्चमुक्तश्चबुद्धश्चैवभवान्सदा ८९ सच्चिदानंदरूपश्चपरमात्मासनातनः पुण्यंपापंचतेना-
स्तिकृष्णयादवनंदन ९० तथापिलोकशिक्षार्थंभवतागरुडध्वज प्रायश्चित्तंतुकर्तव्यंविधिनानेनमाधव ९१ लोकसंग्रहणंतावत्कर्तव्यंभवताधुना रामसेतौमहापु
ण्येगंधमादनपर्वते ९२ रामेणस्थापितंलिंगंरामनाथाभिधंपुरा तस्याभिषेकतोयार्थंधनुष्कोट्यारघूद्वहः ९३ गांभित्वोत्पादयामासतीर्थंकोटीतिविश्रुतं त
वपूर्वावतारेणरामेणाक्लिष्टकर्मणा ९४ ब्रह्महत्याविशुद्ध्यर्थंनिर्मितंस्वयमेवयत् तत्रस्नानंकुरुष्वत्वंधर्म्येपापविनाशने ९५ तेनतेमातुलवधाद्दोषःशीघ्रंविन
श्यति कोटितीर्थेहरेःस्नानंब्रह्महत्यादिशोधकं ९६ स्वर्गमोक्षप्रदंपुंसामायुरारोग्यवर्धनं इतिश्रुत्वामुनेर्वाक्यंनारदस्यसमाधवः ९७ विसृज्यतान्नृषीन्सर्वा
स्तस्मिन्नेवक्षणेद्विजाः रामसेतौययौतूर्णंस्वदोषपरिशुद्धये ९८ दिनैःकतिपयैर्गत्वाकोटितीर्थंयदूद्वहः स्नात्वासंकल्पपूर्वंचदत्वादानान्यनेकशः ९९ ससा

तुलवधोत्पन्नदोषेभ्योमुमुचेक्षणात् निषेव्यरामनाथंचस्वपुरंमथुरांययौ १०० श्रीसूतउवाच एवंप्रभावंपुण्यंचकोटितीर्थंमुनीश्वराः नानेनसदृशंतीर्थमन्यदस्तिम
हीतले १ अत्रस्नानात्त्रयोदेवाब्रह्मविष्णुशिवाद्विजाः प्रीताःस्युरन्येदेवाश्चनात्रकार्याविचारणा २ एवंवःकथितंचित्रंकोटितीर्थस्यवैभवं यच्छ्रुत्वासर्वपापेभ्यो
मुच्यतेमानवोभुवि ३ श्रुत्वेमंपुण्यमध्यायंपठित्वाचमुनीश्वराः ब्रह्महत्यादिभिःसत्यंमुच्यतेपातकैर्नरः ४ इतिश्रीस्कं० सेतुमा० कोटितीर्थप्रशंसायांकृष्णा-
स्यमातुलवधदोषशांतिर्नामसप्तविंशोध्यायः श्रीसूतउवाच कोटितीर्थंमहापुण्यंसेवित्वाकेवलंनरः स्नातुंजितेंद्रियस्तीर्थंततःसाध्यामृतंव्रजेत् १ सा
ध्यामृतंमहातीर्थंमहापुण्यफलप्रदं महादुःखप्रशमनंगंधमादनपर्वते २ अस्तिपापहरंपुंसांसर्वाभीष्टप्रदायकं यत्रस्नात्वानरोभक्त्यासर्वान्कामानवाप्नुया
त् ३ तपसाब्रह्मचर्येणयज्ञैर्दानेनवापुनः गतिंतांनलभेन्मर्त्यायांसाध्यामृतमज्जनात् ४ स्पृष्टानियेषामंगानिसाध्यामृतजलैःशुभैः तेषांदेहगतंपापंतत्क्षणादे
वनश्यति ५ साध्यामृतजलेयस्तुसाघमर्षणकृन्नरः सविधूयेहपापानिविष्णुलोकेमहीयते ६ पूर्ववयसिपापानिकृत्वाकर्माणियोनरः पश्चात्साध्या
मृतंसेवेत्पश्चात्तापसमन्वितः ७ अंतेवयसिमुक्तःस्यात्सनरोनात्रसंशयः साध्यामृतेनरःस्नात्वादेहबंधाद्विमुच्यते ८ साध्यामृतजलेस्नातामनुष्याःपापक-
र्मिणः अनेकक्लेशघोराणिनरकाणिनयांतिहि ९ साध्यामृतजलेस्नानात्पुंसांयास्याद्गतिर्द्विजाः नसागतिर्भवेद्यज्ञैर्नवेदैःपुण्यकर्मभिः १० यावदस्थिमनुष्याणां
साध्यामृतजलेस्थितं तावद्वर्षाणितिष्ठंतिशिवलोकेसुपूजिताः ११ अपहत्यतमस्तीव्रंयथाभात्युदयेरविः तथासाध्यामृतस्नायीभित्वापापानिराजते १२ वां
छितांल्लभतेकामानत्रस्नानान्नरःसदा यत्रस्नात्वामहापुण्येपुराराजापुरूरवः १३ विप्रयोगंसहोर्वश्याजहौतुंबुरुशापजं ऋषयऊचुः कथंसूतमहाभागसहोर्व

श्यामरश्मिया १४ प्रथमंलब्धवान्योगंमर्त्योराजापुरूरवः विप्रयोगंसहोर्वश्याजहौतुंबुरुशापजं १५ हेतुनाकेनराजानंशशापतुंबुरुर्मुनिः एतत्सर्वंसमाचक्ष्ववि-
स्तरान्मुनिपुंगव १६ श्रीसूतउवाच आसीत्पुरूरवानामशक्रतुल्यपराक्रमः राजराजसमोराजापुराह्यमरपूजितः १७ धर्मतःपालयामाससमेदिनींसपुरूत्तमः
ईजेचबहुभिर्यज्ञैर्ददौदानानिसर्वदा १८ प्रशासतिमहींसर्वांराज्ञितस्मिन्महामतौ मित्रावरुणशापेनभुवंप्रापोर्वशीद्विजाः १९ साचचारोर्वशीतत्रराज्ञस्तस्यपुरांति
के कोकिलालापमधुरवीणयोपवनेजगौ २० सराजोपवनेगंतुंकदाचिद्धृतकौतुकः आरूढस्तुरगःप्रायाल्ललनाशतसंवृतः २१ तादृशीमुर्वशींतत्रकरसम्मित-
मध्यमां उवाचचैनांराजासौभार्याममभवेतिवै २२ सापिकामातुरातत्रराजानंप्रत्यभाषत भवत्वेवंनरश्रेष्ठसमयंयदिमेभवान् २३ करिष्यतितवाभ्याशेवत्स्यामि
धृतकौतुका करिष्येसमयंसुभ्रुतवाहमितिसोब्रवीत् २४ अथोर्वशीबभाषेतंपुरूरवसमुत्सुका पुत्रभूतंममयदिरक्षस्युरणकद्वयं २५ ननग्नंदेहयोराजन्दृश्य
सेयदिवैतया नोच्छिष्टंममदद्याश्चेत्तदावत्स्येतवांतिके २६ घृतमात्राशनाचाहंभविष्यामिनृपोत्तम एवमस्त्वितिराज्ञोक्तातांनिनायनिजंगृहं २७ अलकायांसभूपालस्तथा
चैत्ररथेवने रेमेसरस्वतीतीरेपद्मखंडमनोरमे २८ एकषष्टिंसवर्षाणिरममाणस्तयानयत् तेनोर्वशीप्रतिदिनंवर्धमानानुरागिणी २९ स्पृहांनदेवलोकेपिचकारतनुमध्यमा
नाभवद्रमणीयोसौदेवलोकस्तयाविना ३० अतस्तामानयिष्यामिदेवलोकमितिद्विजाः विश्वावसुर्विचार्यैवंभूर्लोकमगमत्क्षणात् ३१ उर्वश्याःसमयंराज्ञाविश्वाव
सुरयंसह विदित्वासहगंधर्वैःसमवेतोनिशांतरे ३२ उर्वश्याःशयनाभ्याशाज्जग्राहोरणकंजवात् आकाशेनीयमानस्यतस्यश्रुत्वोर्वशीतदा ३३ अब्रवीन्म
सुतःकेनगृह्यतेत्यज्यतामयं अनाथाशरणंयामिकंनरंगतचेतना ३४ पुरूरवासमाकर्ण्यवाक्यंतस्यानिशांतरे मांननग्नंनिरीक्षेतदेवीतिनययौतदा ३५ अथा

न्यमप्युरणकंगंधर्वाःप्रतिगृह्यते ययुस्तस्योरणस्यापिशब्दंश्रुत्वावचोर्वशी ३६ अनाथायाममसुतोगृह्यतेतस्करैरिति- चुक्रोशदेवीपरुषंकंयामिशरणंनरं ३७ अ
मर्षवशमापन्नंश्रुतंतद्वचनंनृपः तिमिरेणावृतंसर्वमितिमत्वासखड्गधृक् ३८ दुष्टदुष्टकुतोयासीत्यभ्यधावद्वचोवदन् तावत्सौदामिनीदीप्तागंधर्वैर्जनिताभृशं ३९ त
त्प्रभामंडलेदेवीराजानंविगतांबरं दृष्ट्वाप्रवृत्तसमयातत्क्षणाद्देवनिर्ययौ ४० त्यक्त्वा ह्युरणकौतत्रगंधर्वाअपिनिर्ययुः राजामेषौसमादायहृष्टःस्वशयनांतिकं ४१ आ
गतोनोर्वशींतत्रददर्शायतलोचनां तांचापश्यविवस्त्रश्चबभ्रामोन्मत्तवद्भुवि ४२ कुरुक्षेत्रंगतोराजातदाकेपद्मसंकुले चतुर्भिरप्सरस्त्रीभिःक्रीडमानांददर्शतां ४३ हेजा
येतिष्ठमनसाघोरेतिव्याहरन्मुहुः एवंबहुप्रकारंवैससूक्तंप्रलपन्नृपः ४४ अब्रवीदुर्वशीतंचक्रीडंतीसाप्सरोगणैः महाराजालमेतेनचेष्टितेनतवानघ ४५ त्वत्तोगर्भि-
ण्यहंपूर्वमब्दांतेभवतात्रवै आगंतव्यंकुमारस्तेभविष्यत्यतिधार्मिकः ४६ एकांविभावरींराजन्त्वयावत्स्यामिवैतदा इत्युक्तोनृपतिर्हृष्टःस्वपुरींप्राविशद्द्विजाः ४७ तासा-
मप्सरसांसातुकथयामासतंनृपं अयंसपुरुषश्रेष्ठोयेनाहंकामरूपिणा ४८ एतावंतंमहाकष्टमनुरागवशातुरा उषितास्मिसहानेनसख्योनृपतिनाचिरं ४९ एवमुक्तास्त
तःसख्यस्तामूचुःसाधुसाध्विति अनेनसाकमास्यामःसर्वकालंवयंसखि ५० इत्यूचुरुर्वशींतत्रसखिमप्सरसस्तदा अब्देथपूर्णेराजापितदाकांतिकमाययौ ५१
आगतंनृपतिंदृष्ट्वापुरूरवसमुर्वशी कुमारमायुषंतस्मैददौसंप्रीतमानसा ५२ तेनसाकंनिशामेकामुषितासानुरागिणी पंचपुत्रप्रदंगर्भंतस्माद्दापाशुसोर्वशी ५३
उवाचचैवंनरराजानमुर्वशीपरमांगना वरंदास्यंतिगंधर्वाप्रत्रीत्यातवभूपते ५४ भवताप्रार्थ्यतांतेभ्योवरंराजर्षिसत्तम इत्युक्तःसतयाराजाप्राहगंधर्वसत्तमान् ५५
अहंसंपूर्णकोशश्चविजितारातिमंडलः सलोकतांविनोर्वश्याःप्राप्तव्यंनान्यदस्तिमे ५६ अतस्तयासहोर्वश्याकालंनेतुमहंवृणे एवमुक्तेनृपेणाथगंधर्वास्तुष्टमानसा

५७ अग्निस्थालींप्रदायास्मैप्रोचुश्चैनंनृपंतदा गंधर्वाऊचुः अग्निंवेदानुसारित्वंत्रिधाकृत्वानृपोत्तम ५८ इष्ट्वायज्ञेनचोर्वश्याःसालोक्यंयाहिभूपते इतीरितस्तैरादायस्था-
लीमंग्रेर्ययौनृपः ५९ अहोबतातिमूढोहमितिमध्येवनंनृपः उर्वशीनमयालब्धावह्निस्थाल्यातुकिंफलं ६० निधायैवंवनेस्थालींस्वपुरंप्रययौनृपः अर्धरात्रेव्यतीतेसौविनिद्रो-
ऽचिंतयत्स्वयं ६१ उर्वशीलोकसिध्यर्थंममगंधर्वपुंगवैः अग्निस्थालीसंप्रदत्तासाचत्यक्तामयावने ६२ आहरिष्येपुनःस्थालीमित्युत्थायययौवनं नाग्निस्थालींददर्शासौव-
नेतत्रपुरूरवाः ६३ शमीगर्भमथाश्वत्थमग्निस्थानेविलोक्यसः व्यचिंतयन्मयास्थालीनिक्षिप्तात्रवनेपुरा ६४ साचाश्वत्थःशमीगर्भःसमभूदधुनात्विह तस्मादेनंसमा-
दायवह्निरूपमहंपुरं ६५ गत्वाकृत्वारणींसम्यक्तदुत्पन्नाग्निमादरात् उपास्यामीतिनिश्चित्यस्वपुरंगतवान्नृपः ६६ रमणीयारणींचक्रेस्वांगुलैःप्रमितामसौ निर्माणसम-
येराजागायत्रीमजपद्द्विजाः ६७ गायत्र्याःपठ्यमानायायानिसंत्यक्षराणिहि तावदंगुलिमर्यादामकरोदरणींनृपः ६८ तत्रनिर्मथनादग्नित्रयमुत्पाद्यभूपतिः उर्वशीलोकसं
प्राप्तिफलमुद्दिश्यकांक्षितं ६९ वेदानुसारान्नृपतिर्जुहावाग्नित्रयंमुदा तेनैवचाग्निविधिनाबहून्यज्ञानथातनोत् ७० तेनगंधर्वलोकांश्चसंप्राप्यजगतीपतिः सहोर्वश्याचिरंरे-
मेदेवलोकेद्विजोत्तमाः ७१ अथसर्वामरोपेतःकदाचिद्बलवृत्रहा नृत्यंसुरांगनानांवैव्यलोकयतसंसदि ७२ पुरूरवानृपोप्यायात्तदादेवेंद्रसंसदं द्रष्टुंसुरांगनानृत्यंमनोहा-
रिदिवौकसां ७३ एकैकशस्ताःशक्रस्यननृतुःपुण्यतोंगनाः अथोर्वशीसमागत्यननर्तपुरतोहरेः ७४ नृत्ताभिनयसामर्थ्यगर्वयुक्ताततोर्वशी तंपुरूरवसंदृष्ट्वाजहासा-
तिमनोहरा ७५ जहासतत्रराजापितांविलोक्यततोर्वशीं हाससंकुपितस्तत्रनाट्याचार्योथतुंबुरुः ७६ शशापतावुभौकोपादुर्वशींचनृपोत्तमं तुंबुरुरुवाच अनेकदेव-
संपूर्णसभायामत्रयत्कृतं ७७ युवाभ्यांहसितंनृत्तमध्येनिष्कारणंवृथा तस्माज्झटितिराजेंद्रवियोगोयुवयोःक्षणात् ७८ भूयादितिशशापैनंसर्वदेवतसंनिधौ अथश-

सोनृपस्तत्रनात्याचार्येणदुःखितः ७९ जगामशरणंतत्रपाहिपाहीतिवज्रिणं उवाचदीनयावाचापुरुहूतंपुरूरवाः ८० उर्वश्यासहसालोक्यसिद्ध्यर्थमहमिष्टवान् अतस्तस्यावियो
गोमेऽसह्यःस्यात्पाकशासन ८१ इत्युक्तवंतंतंप्राहसहस्राक्षःशचीपतिः शापमोक्षंप्रवक्ष्यामिमाभैषीस्त्वंनृपोत्तम ८२ दक्षिणांभोनिधौपुण्येगंधमादनपर्वते साध्यामृ
तमितिख्यातंतीर्थमस्तिमहत्तरं ८३ सेवितंसर्वदेवैश्चसिद्धचारणकिन्नरैः सनकादिमहायोगिमुनिवृंदनिषेवितं ८४ भुक्तिमुक्तिप्रदंपुंसांसर्वशापविमोक्षदं अस्तिती
र्थंभवांस्तत्रगच्छस्वत्वरयानृप ८५ सर्वेषाममृतंस्नानादत्रसाध्यंयतस्ततः साध्यामृतमितिख्यातंसर्वलोकेषुविश्रुतं ८६ तत्रस्नानात्तवोर्वश्याःपुनर्योगोभविष्यति मम
लोकेनिवासश्चभविष्यतिनसंशयः ८७ इतिप्रतिसमादिष्टोनृपःसंप्रीतमानसः साध्यामृतंमहातीर्थंसमुद्दिश्यययौक्षणात् ८८ सस्नौसाध्यामृतेतत्रमहापातकनाशने त
त्रस्नानान्नरोविप्राःसद्यःशापेनमोचितः ८९ स्नानानंतरमेवासावुर्वश्यासहसंगतः तयासहविमानस्थःप्रययावमरावतीं ९० रेमेपुनस्तयासार्धंदेववद्देवमंदिरे एवं-
प्रभावंतत्तीर्थंसाध्यामृतमनुत्तमं ९१ पुरूरवासहोर्वश्यायत्रस्नानेनसंगतः अतोत्रतीर्थेयःस्नायान्महापातकनाशने ९२ वांछितांल्लभतेकामान्यास्यंतिस्वर्गमु
त्तमं निष्कामःस्नातिचेद्विप्रा मोक्षमाप्नोतिमानवः ९३ इमंपवित्रंपापघ्नमध्यायंपठतेतुयः शृणुयाद्वामनुष्योसौवैकुंठेलभतेस्थितिं ९४ एवंवःकथितंविप्रावै
भवंपापनाशनं साध्यामृतस्यतीर्थस्यविस्तराच्छ्रद्धयामया ९५ यत्पुरासनकादिभ्यःप्रोक्तवान्चतुराननः इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येसाध्यामृततीर्थप्र-
शंसायांपुरूरवशापविमोक्षणंनामअष्टाविंशोध्यायः श्रीसूतउवाच स्नात्वासाध्यामृतेतीर्थेनृपशापविमोक्षणे सर्वतीर्थंततोगच्छेन्मनुजोनियमान्वितः १
सर्वतीर्थंमहापुण्यंमहापातकनाशनं महापातकयुक्तोवायुक्तोवासर्वपातकैः २ शुद्ध्येततत्क्षणादेवसर्वतीर्थनिमज्जनात् तावत्सर्वाणिपापानिदेहेतिष्ठंतिसुव्रताः

३ नयावत्सर्वतीर्थेस्मिन्निमज्जेत्सापपूरुषः स्नानार्थंसर्वतीर्थेस्मिन्दृष्ट्वायांतंद्विजानरं ४ वेपंतेसर्वपापानिनाशोस्माकंभवेदिति गर्भवासादिदुःखानितावद्यातिनरोभुवि ५ न
स्नायात्सर्वतीर्थेस्मिन्यावद्ब्राह्मणपुंगवाः अनुष्ठितैर्महायागैस्तथातीर्थनिषेवणैः ६ गायत्र्यादिमहामंत्रजपैर्नियमपूर्वकं चतुर्णामपिवेदानामावृत्याशतसंख्यया ७ शिववि
ष्ण्वादिदेवानांपूजयाभक्तिपूर्वकं एकादश्यादितिथिषुतथैवानशनेनच ८ यत्फलंलभतेमर्त्यस्तल्लभेदत्रमज्जनात् ऋषयऊचुः सर्वतीर्थमितिख्यातिःसूतास्यकथमागता ९ ब्रू
ह्यस्माकमिदंपुण्यंविस्तराच्छृण्वतांमुने श्रीसूतउवाच पुरासुचरितोनाममुनिर्नियमसंयुतः १० भृगुवंशसमुद्भूतोजात्यंधोजरयातुरः अशक्तस्तीर्थयात्रायांनेत्राभावेनस
द्विजः ११ सर्वेषामेवतीर्थानांस्नातुकामोमहामुनिः दक्षिणांबुनिधौपुण्यंगंधमादनपर्वतं १२ गत्वाशंकरमुद्दिश्यतपस्तेपेसुदुष्करं त्रिकालमर्चयन्शंभुमुपवासीजितेंद्रियः
१३ तथात्रिषवणस्नानान्तथैवातिथिपूजकः शिशिरेजलमध्यस्थोग्रीष्मेपंचाग्निमध्यगः १४ वर्षास्वासारसहन अभक्षोवायुभोजनः उद्धूलनंत्रिपुंड्रंचभस्मनाधारयन्सदा
१५ जाबालोपनिषद्रीत्यातथारुद्राक्षधारकः एवमुग्रंतपश्चक्रेदशसंवत्सरंद्विजः १६ तपसातस्यसंतुष्टःशंकरश्चंद्रशेखरः प्रादुरासीन्मुनेस्तस्यद्विजाःसुचरितस्यवै १७ समा
रुह्यमहोक्षाणंभूतवृंदनिषेवितः गिरिजार्धवपुःशूलीसूर्यकोटिसमप्रभः स्वभासाभासयन्सर्वादिशोवितिमिरास्तदा भस्मपांडुरसर्वांगोजटामंडलमंडितः १९ अनंतादि
महानागविभूषणविभूषितः प्रादुर्भूतस्ततःशंभुःप्रादात्तस्यविलोचने २० आत्मावलोकनार्थायशंकरोगिरिजापतिः ततःसुचरितोविप्राःशंभुनादत्तदृक्द्वयः २१ आ
लोक्यपरमेशानंप्रतुष्टावप्रसन्नधीः सुचरितउवाच जयदेवमहेशानजयशंकरधूर्जटे जयब्रह्मादिपूज्यत्वंत्रिपुरघ्नयमांतक जयोमेशमहादेवकामांतकजयामल
२३ जयसंसारवैद्यत्वंभूतपालशिवाव्यय त्र्यंबकनमस्तुभ्यंभक्तरक्षणदीक्षित २४ व्योमकेशनमस्तुभ्यंजयकारुण्यविग्रह नीलकंठनमस्तुभ्यंजयसंसारमोचक

२५ महेश्वरनमस्तुभ्यंपरमानंदविग्रह गंगाधरनमस्तुभ्यंविश्वेश्वरमृडाव्यय २६ नमस्तुभ्यंभगवतेवासुदेवायशंभवे शर्वायोग्रायभर्गायकैलासपतयेनमः २७ रक्षमांकरु-
णासिंधोकृपादृष्ट्यवलोकनात् ममवृत्तमनालोच्यत्राहिमांकृपयाहर २८ श्रीसूतउवाच इतिस्तुतोमहादेवस्तमेनमिदमभ्यधात् मुनिंसुचरितंविप्रादयोदन्वान्नुमा
पतिः २९ महादेवउवाच मुनेसुचरिताद्यत्वंवरंवरययकांक्षित वरंदातुंतवायातःपुण्येस्मिन्नाश्रमेशुभे ३० इतीरितोमुनिःप्राहमहादेवंघृणानिधिं सुचरितउवाच
भगवंस्त्वंप्रसन्नोमेयदिस्याश्चंद्रशेखर ३१ तर्हित्वांप्रवृणोम्यद्यवरंमदभिकांक्षितं जरापलितदेहोहंकुत्रचिद्गंतुमक्षमः ३२ सर्वतीर्थेषुचस्नातुंमाकांक्षाममविद्य
ते तस्मात्सर्वेषुतीर्थेषुस्नानेनमनुजोहियत् ३३ फलंप्राप्नोतिमेब्रूहितत्फलावाप्तिसाधनं महादेवउवाच अहमावाहयिष्यामितीर्थान्यत्रैवकृत्स्नशः रामस्यसेतु
नापूतेनगेस्मिन्गंधमादने इत्युक्त्वासमहादेवःपर्वतेगंधमादने ३५ तीर्थान्यावाहयामासमुनिप्रीत्यर्थमुत्तमः ततस्सुचरितंप्राहशंकरःकरुणानिधिः ३६ मुनेसु
चरितेदंतुमहापातकनाशनं सांनिध्यात्सर्वतीर्थानांसर्वतीर्थाभिधंस्मृतं ३७ मयात्रसर्वतीर्थानांमनसाकर्षणादिदं मानसंतीर्थमित्याख्यांलप्स्यतेभुक्तिमुक्तिदं
३८ अतःसुचरितात्रत्वंस्नाहिसद्योविमुक्तये महापातकसंघानांदवानलसमद्युतौ ३९ काममोहभयक्रोधलोभरोगादिनाशने विनावेदांतविज्ञानंसद्योनिर्वाण
कारणे ४ जन्ममृत्त्वादिनक्रौघसंसारार्णवतारणे कुंभीपाकादिसकलनरकाग्निविनाशने ४१ इतीरितःसुचरितःशंभुनामदनारिणा सस्नौविप्रःसर्वतीर्थेमहादेवस्य
संनिधौ ४२ स्नात्वास्थितःसुचरितोददर्शाखिलमानवैः जरापलितनिर्मुक्तस्तरुणोतीवसुंदरः ४३ हृष्ट्वास्वदेहसौंदर्यंततःसुचरितोमुनिः श्लाघयामासतत्तीर्थंब
हुधान्येचतापसाः ४४ महादेवःसुचरितंबभाषेतदनंतरं अस्यतीर्थस्यतीरेत्वंवसन्सुचरितद्विज ४५ स्नानंकुरुष्वसततंस्मरन्मांमुक्तिदायकं देशांतरीयतीर्थेषुमा

व्रजब्राह्मणोत्तम ४६ अस्यतीर्थस्यमाहात्म्यान्मामंतेप्राप्स्यसिध्रुवं अन्येपियेत्रस्नास्यंतितेपिमांप्राप्नुयुर्द्विज ४७ इत्युक्त्वाभगवानीशस्तत्रैवांतरधीयत तस्मिन्नंत-
र्हितेरुद्रेततःसुचरितोमुनिः ४८ अनेककालंनिवसन्सर्वतीर्थस्यतीरतः स्नानंसमाचरन्तीर्थेमानसेनियमान्वितः ४९ देहांतेशंकरंप्रापसर्वबंधविमोचितः सायु-
ज्यंचापिसंप्रापसर्वतीर्थस्यवैभवात् ५० एवंवःकथितंविप्राःसर्वतीर्थस्यवैभवं एतत्पठन्वाशृण्वन्वामुच्यतेसर्वपातकैः ५१ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्ये
सर्वतीर्थप्रशंसायांसर्वतीर्थस्वरूपकथनंनामएकोनत्रिंशोध्यायः ३१ श्रीसूतउवाच विहिताभिषवोमर्त्यःसर्वतीर्थेतिपावने ब्रह्महत्यादिपापघ्नींधनुष्को
टिंततोव्रजेत् १ यस्याःस्मरणमात्रेणमुक्तःस्यान्मानवोभुवि धनुष्कोटिंप्रपश्यंतिस्नांतिवाकथयंतिये २ अष्टाविंशतिभेदांस्तेनरकान्नोपभुंजते तामिस्रमंध
तामिस्रंमहारौरवरौरवौ ३ कुंभीपाकंकालसूत्रमसिपत्रवनंतथा कृमिभक्षोंधकूपश्चसंदंशंशाल्मलीतथा ४ सूर्मिर्वैतरणीप्राणरोधोविशसनंतथा लालाभक्षोप्य
वीचिश्चसारमेयादनंतथा ५ तथैववज्रकणकंक्षारकर्दमपातनं रक्षोगणाशनंचापिशूलप्रोतवितोदनं ६ दंदशूकाशनंचापिपर्यावर्तनसंज्ञितं तिरोधानाभिधंवि
प्रास्तथासूचिमुखाभिधं ७ पूयशोणितभक्षंचविषाग्निपरिपीडनं अष्टाविंशतिसंख्याकमेवंनरकसंचयं ८ नयातिमनुजोविप्राधनुष्कोटौनिमज्जनात् वित्तापत्य
कलत्राणांयोन्येषामपहारकः ९ सकालपाशनिर्बद्धोयमदूतैर्भयानकैः तामिस्रनरकेघोरेपात्यतेबहुवत्सरं १० स्नातिचेद्धनुषःकोटौतस्मिन्नासौनिपात्यते योनि
हत्यतुभर्तारंभुंक्तेतस्यधनादिकान् ११ पात्यतेसोंधतामिस्रेमहादुःखसमाकुले स्नातिचेद्धनुषःकोटौतस्मिन्नासौनिपात्यते १२ भूतद्रोहेणयोमर्त्यःपुष्णाति स्व
कुटुंबकं सतानिहविहायाशुरौरवेपात्यतेध्रुवं १३ विषोल्बणमहासर्पसंकुलेयमपूरुषैः स्नातिचेद्धनुषःकोटौतस्मिन्नासौनिपात्यते १४ यःस्वदेहंभरोमर्त्योभ्रा

यीपुत्रादिकंविना समहारौरवेघोरेपात्यतेनिजमांसभुक् १५ स्नातिचेद्धनुषःकोटौतस्मिन्नासौनिपात्यते यःपशून्पक्षिणोवापिसप्राणान्निरुणद्धिवै १६ कृपालेशविहीनंतं
क्रव्यादैरपिनिंदितं कुंभीपाकेतप्ततैलेपातयंतियमानुगाः १७ स्नातिचेद्धनुषःकोटौतस्मिन्नासौनिपात्यते मातरंपितरंविप्रान्योद्वेष्टिपुरुषाधमः १८ सकालसूत्रनरके
विस्तृतायुतयोजने अधस्तादग्निसंतप्तउपर्यर्कमरीचिभिः १९ खलेताम्रमयेविप्राःपात्यतेक्षुधयार्दितः स्नातिचेद्धनुषःकोटौतस्मिन्नासौनिपात्यते २० योवेदमार्ग
मुल्लंघ्यवर्ततेकुपथेनरः सोसीपत्रवनेघोरेपात्यतेयमकिंकरैः २१ स्नातिचेद्धनु० योराजाराजभृत्योवाह्यदंडेदंडमाचरेत् २२ शरीरदंडंविप्रेवासस्सूकरमुखेद्विजाः
पात्यतेनरकेघोरेइक्षुवद्यंत्रपीडितः २३ स्नातिचे० ईश्वराधीनवृत्तीनांहिंसांयःप्राणिनांचरेत् २४ तैरेवपीड्यमानोयंजंतुभिःस्वेनपीडितैः अंधकूपेमहाभीमेपात्यते
यमकिंकरैः २५ तत्रांधकारबहुलेविनिद्रोनिर्वृतश्चरेत् स्नातिचे० २६ योश्नातिपंक्तिभेदेनसस्यसूपादिकंनरः अकृत्वापंचयज्ञंवाभुंक्तेमोहेनसद्विजाः २७ प्रपात्यते
यमभटैर्नरकेकृमिभोजने भक्ष्यमाणःकृमिशतैर्भक्षयन्कृमिसंचयान् २८ स्वयंचकृमिभूतःसन्तिष्ठेद्यावदघक्षयं स्नातिचे० २९ योहरेद्विप्रवित्तानिस्तेयेनबलतोपिवा
अन्येषामपिवित्तानिराजातत्पुरुषोपिवा ३० अयस्मयाग्निकुंडेषुसंदंशैःसोतिपीडितः संदंशेनरकेघोरेपात्यतेयमपूरुषैः ३१ स्नातिचे० अगम्यांयोभिगच्छेत
स्त्रियंवैपुरुषाधमः ३२ अगम्यंपुरुषंयोषिदभिगच्छेत्तवाद्विजाः तावयोमयनारींचपुरुषंचाप्ययोमयं ३३ तप्तावालिंग्यतिष्ठंतौयावच्चंद्रदिवाकरौ सूर्म्याख्येनरके
घोरेपात्यतेबहुकंटके ३४ स्नातिचे० बाधतेसर्वजंतून्योनानोपायैरुपद्रवैः ३५ शाल्मलीनरकेघोरेपात्यतेबहुकंटके स्नातिचे० ३६ राजावाराजभृत्योवायःपाषंडमनुव्रतः
भेदकोधर्मसेतूनांवैतरण्यांनिपात्यते ३७ स्नातिचे० वृषलीसंगदुष्टोयःशौचाद्याचारवर्जितः ३८ त्यक्तलज्जस्त्यक्तवेदःपशुचर्यारतस्तथा सपूयविष्ठा

मूत्र स्रकृश्लेष्मपित्तादिपूरिते ३९ अतिबीभत्सनरकेपात्यतेयमकिंकरैः स्नातिचे० ४२ दांभिकोयःपशून्यज्ञोविध्यनुष्ठानवर्जितः हंतिसःपरलोकेतुवैशसेनरकेद्विजाः
४३ कृंत्यमानोयमभटैःपात्यतेदुःखसंकुले स्नातिचे० ४४ आत्मभार्यांसवर्णायोरेतःपाययतेतुसः परत्ररेतपायीसन्रेतकुंडेनिपात्यते ४५ स्नातिचे० योदस्युमार्गमाश्रि
त्यगरदोग्रामदाहकः ४६ वणिक्द्रव्यापहारीचसपरत्रद्विजोत्तमाः वज्रदंष्ट्राहिकाभिख्येनरकेपात्यतेचिरं ४७ स्नातिचे० विद्यंतेयानिचान्यानिनरकाणिपरत्रवै ४८
तानिनाप्नोतिमनुजोधनुष्कोटिनिमज्जनात् धनुष्कोटौसकृत्स्नानादश्वमेधफलंलभेत् ४९ आत्मविद्याभवेत्साक्षान्मुक्तिश्चापिचतुर्विधा नपापेरमतेबुद्धिर्नभवे
दुःखमेववा ५० बुद्धेःप्रीतिर्भवेत्सम्यक्धनुष्कोटौनिमज्जनात् तुलापुरुषदानेनयत्फलंलभ्यतेनरैः ५१ तत्फलंलभ्यतेपुंभिर्धनुष्कोटौनिमज्जनात् गोसहस्रप्र
दानेनयत्पुण्यंहिभवेन्नृणां ५२ तत्पुण्यंलभतेमर्त्योधनुष्कोटौनिमज्जनात् धर्मार्थकाममोक्षेषुयंयमिच्छतिपूरुषः ५३ तंतंसद्यःसमाप्नोतिधनुष्कोटौनिमज्जना
त् महापातकयुक्तोवायुक्तोवासर्वपातकैः ५४ सद्यःपूतोभवेद्विप्राधनुष्कोटौनिमज्जनात् प्रज्ञालक्ष्मीर्यशःसंपत्ज्ञानंधर्मोविरक्तता ५५ मनःशुद्धिर्भवेन्नृणां
धनुष्कोटिनिमज्जनात् ब्रह्महत्यायुतेचापिसुरापानायुतंतथा ५६ अयुतंगुरुदाराणांगमनंपापकारणं स्तेयायुतंसुवर्णानांतत्संसर्गाश्चकोटिशः ५७ शीघ्रंवि
लयमाप्नोतिधनुष्कोटौनिमज्जनात् ब्रह्महत्यासमानानिसुरापानसमानिच ५८ गुरुस्त्रीगमनेनापियानितुल्यानिचास्तिकाः सुवर्णस्तेयतुल्यानितत्संसर्गसमा
निच ५९ तानिसर्वाणिनश्यंतिधनुष्कोटौनिमज्जनात् उक्तेष्वेतेषुसंदेहोनकर्तव्यःकदाचन ६० जिह्वाग्रेपरशुंतप्तंधारयामिनसंशयः अर्थवादमिमंसर्वेब्रु
वन्वैनारकीभवेत् ६१ संकरःसहिविज्ञेयःसर्वकर्मबहिष्कृतः अहोमौख्यमहोमौख्यमहोमौर्ख्यंद्विजोत्तमाः ६२ धनुष्कोट्यभिधेतीर्थेसर्वपातकनाशने अहं

तज्ञानदे पुंसां भुक्तिमुक्तिप्रदायिनि ६३ इष्टकाम्यप्रदेनित्यंतथैवाज्ञाननाशने स्थितेपितद्विहायायंरमतेन्यत्रयैजनः ६४ अहोमोहस्यमाहात्म्यंमयावक्तुंनशक्यते
स्नातस्यधनुषःकोटौनांतकाद्भयमस्तिवै ६५ धनुष्कोटिंप्रपश्यंतितत्रस्नांतिचयेनराः स्तुवंतिचप्रशंसंतिस्पृशंतिचनमंतिच ६६ नपिबंतिहितेस्तन्यंमातॄणांद्विज-
पुंगवाः ऋषयऊचुः धनुष्कोट्यभिधातस्यकथंसूतसमागता ६७ तत्सर्वंब्रूहितत्वेनविस्तरान्मुनिपुंगव इतिपृष्टोनैमिषीयैराहसूतःपुनश्चतान् ६८ श्रीसू
तउवाच रामेणनिहतेयुद्धेरावणेलोककंटके विभीषणेचलंकायांराजनिस्थापितेततः ६९ वैदेह्यालक्ष्मणयुतोरामोदशरथात्मजः सुग्रीवप्रमुखैर्वीरैर्वान
रैरपिसंवृतः ७० सिद्धचारणगंधर्वदेवविद्याधरर्षिभिः अप्सरोभिश्चसततंस्तूयमाननिजाद्भुतः ७१ लीलाविधृतकोदंडस्त्रिपुरघ्नोयथाशिवः सर्वैःपरिवृ-
तोरामोगंधमादनमन्वगात् ७२ तत्रस्थितंमहात्मानंराघवंरावणांतकं प्रांजलिःप्रार्थयामासधर्मज्ञोथविभीषणः ७३ सेतुनानेनतेरामराजानःसर्वएवहि
बलोद्रिक्ताःसमभ्येत्यपीडयेयुःपुरींमम ७४ अतःसेतुमिमंभिंधिधनुष्कोट्यारघूद्वह इतिसंप्रार्थितस्तेनपोलस्त्येनसराघवः ७५ बिभेदधनुषःकोट्यास्व-
सेतुंरघुनंदनः अतोद्विजास्ततस्तीर्थंधनुष्कोटिरितिश्रुतं ७६ श्रीरामधनुषःकोट्यायोरेखांपश्यतेकृतां अनेकक्लेशसंयुक्तंगर्भवासंनपश्यति ७७ धनुष्को-
ट्याकृतारेखारामेणलवणांबुधौ तद्दर्शनाद्भवेन्मुक्तिर्नजानेस्नानजंफलं ७८ नर्मदारोधसितपोमहापातकनाशनं गंगातीरेतुमरणमपवर्गफलप्रदं ७९ दानं
द्विजाःकुरुक्षेत्रेब्रह्महत्यादिशोधकं तपश्चमरणंदानंधनुष्कोटौकृतंनरैः ८० महापातकनाशायमुक्त्यैचाभीष्टसिद्धये भवेत्समर्थंविप्रेंद्रानात्रकार्याविचार
णा ८१ तावत्संपीड्यतेजंतुःपातकैश्चोपपातकैः यावन्नालोक्यतेरामधनुष्कोटिर्विमुक्तिदा ८२ भिद्यतेहृदयग्रंथिश्छिद्यंतेसर्वसंशयाः क्षीयंतेपापकर्माणि

धनुष्कोट्यवलोकिनः ८३ दक्षिणांभोनिधौसेतुरामचंद्रेणनिर्मिता यारेखाधनुषःकोट्याबिभीषणहितायवै ८४ सैवकैलासपदवीवैकुंठब्रह्मलोकयोः मार्गःस्वर्ग
स्यलोकस्यनात्रकार्याविचारणा ८५ तुल्यंयज्ञफलैःपुण्यैर्धनुष्कोट्यवगाहनं सर्वमंत्राधिकंपुण्यंसर्वदानफलप्रदं ८६ कायक्लेशकरैःपुंसांकिंतपोभिःकिमध्व
रैः किंवेदैःकिमुखशास्त्रैर्धनुष्कोट्यवलोकिनः ८७ रामचंद्रधनुष्कोटौस्नानंचेल्लभ्यतेनृणां सितासितसरित्पुण्यंवारिभिःकिंप्रयोजनं ८८ रामचंद्रधनुष्कोटि
दर्शनंलभ्यतेयदि काश्यांतुमरणान्मुक्तिःप्रार्थ्यतेकिंवृथानरैः ८९ अनिमज्यधनुष्कोटावनुपोष्यदिनत्रयं अदत्वाकांचनंगांचदरिद्रःस्यान्नसंशयः ९० धनुष्को
ट्यवगाहेनयत्फलंलभ्यतेनरः अग्निष्टोमादिभिर्यज्ञैरिष्ट्वापिबहुदक्षिणैः ९१ नतत्फलमवाप्नोतिसत्यंसत्यंवदाम्यहं धनुष्कोट्यभिधंतीर्थंसर्वतीर्थाधिकंविदुः
९२ दशकोटिसहस्राणिसंतितीर्थानिभूतले तेषांसान्निध्यमस्त्यत्रधनुष्कोटौद्विजोत्तमाः ९३ अष्टौवसवआदित्यारुद्राश्चमरुतस्तथा साध्याश्चसहगंधर्वाः
सिद्धविद्याधरास्तथा ९४ एतेचान्येचयेदेवाःसान्निध्यंकुर्वतेसदा तीर्थेत्रधनुषःकोटौनित्यमेवपितामहः ९५ सन्निधत्तेशिवोविष्णुरुमामाचसरस्वती धनुष्को-
टौतपस्तप्त्वादेवाश्चऋषयस्तथा ९६ विपुलांसिद्धिमगमंस्तत्फलेनमुनीश्वराः स्नायात्तत्रनरोयस्तुपितृदेवांश्चतर्पयेत् ९७ सर्वपापविनिर्मुक्तोब्रह्मलोकेमहीयते
अत्रैकंभोजयेद्विप्रंयोनरोभक्तिसंयुतः ९८ इहलोकेपरत्रापिसोनंतसुखमश्नुते शाकमूलफलेवृत्तिंयोनवर्तयतेनरः ९९ सनरोधनुषःकोटौस्नायात्तत्फलसिद्धये
अश्वमेधक्रतुंकर्तुंशक्तिर्यस्यनविद्यते १०० धनुष्कोटौसहिस्नायात्तेनतत्फलमश्नुते ब्राह्मणःक्षत्रियोवैश्यःशूद्रोवापिमुनीश्वराः १ निंद्ययोनौनजायंतेधनुष्को-
ट्यवगाहनात् मकरस्थेरवौमाघेधनुष्कोटौतुयोनरः २ स्नायात्पुण्यंनिगदितुंतस्याहंनक्षमोद्विजाः माघमासेधनुष्कोटाववगाहेतयोनरः ३ सःस्नातःसर्व-

तीर्थेषुगंगादिषुमुनीश्वराः प्राप्नुयादक्षयान्लोकान्मोक्षंचापिलभेतसः ४ जन्मप्रभृतियत्पापंस्त्रियोवापुरुषस्यवा तत्सर्वंमाघमासेत्रमज्जनाद्विलयंव्रजेत् ५ य
थासुराणांसर्वेषामुत्तमोरघुनंदनः तथैवचधनुष्कोटिःसर्वतीर्थोत्तमास्मृता ६ तत्रस्नानंमाघमासेसर्वाभीष्टप्रदायकं त्रिंशद्दिनंमाघमासेनियतोपिजितेंद्रियः ७
धनुष्कोटौनरःस्नायादपुनर्भवसिद्धये एकभुक्तोजितक्रोधोमाघमासेत्रयोनरः ८ स्नानंकरोतिविप्रेंद्रामुच्यतेब्रह्महत्यया श्रीरामधनुषःकोटौमाघमासेनर-
स्तुयः ९ स्नात्वांतेशिवरात्रौचनिराहारोजितेंद्रियः कृत्वाजागरणंरात्रौप्रतियामंविशेषतः १० रामनाथंमहादेवमभ्यर्च्यविधिपूर्वकं परेद्युरुदितेसूर्येधनुष्कोटौनि
मज्यच ११ अन्येष्वपिचतीर्थेषुस्नात्वानियतमानसः निर्वृत्यनित्यकर्माणिरामनाथंनिषेव्यच १२ यथाशक्तिद्विजानन्नैर्भोजयित्वाद्विजोत्तमाः भूमिंगांचतिलान्धा
न्यंदत्वावित्तंचशक्तितः १३ ब्राह्मणैरप्यनुज्ञातःस्वयंभुंजीतवाग्यतः एवंकृतवतःपुंसोरामनाथोमहेश्वरः १४ विमोच्यसर्वपापानिभुक्तिंमुक्तिंप्रयच्छति अतःस
र्वप्रयत्नेनमाघमासेमुनीश्वराः १५ स्नातव्यंहिधनुष्कोटौनरैरत्रमुमुक्षुभिः धनुष्कोटौनरःस्नानंसेतावर्धोदयेतुयः १६ करोतितस्यपापानिनश्यंत्येवक्षणाद्विजाः
स्नानंमहोदयेचात्रभुक्तिमुक्तिफलप्रदं १७ यःस्नायाद्धनुषःकोटावर्द्धोदयमहोदये तस्यवश्यास्त्रयोदेवाब्रह्मविष्णुमहेश्वराः १८ धनुष्कोटौद्विजाःस्नानमर्द्धो
दयमहोदये विनाप्यद्वैतविज्ञानंसायुज्यप्राप्तिकारणं १९ तत्रस्नानंद्विजाःपुंसामर्द्धोदयमहोदये मन्वाद्युक्तंविनासत्यंप्रायश्चित्तंहिपापिनां २० अत्रसेतौधनु
ष्कोटावर्धोदयमहोदये स्नातिचेन्मनुजोविप्राःसत्यंयज्ञंविनाप्ययं २१ यज्ञानांफलमाप्नोतिसंपूर्णंनात्रसंशयः चंद्रसूर्योपरागेषुयःस्नायादत्रमानवः २२ तस्यपुण्य
फलंवक्तुंशेषेणापिनगण्यते चंद्रसूर्योपरागेषुधनुष्कोट्यवगाहनं २३ ब्रह्महत्यादिपापानांप्रायश्चित्तमुदीरितं श्रीरामधनुषःकोटौचंद्रसूर्योपरागयोः २४ स्ना-

नंसायुज्यदंप्रोक्तंसर्वतीर्थफलप्रदं चंद्रसूर्योपरागेषुअर्धोदयमहोदये २५ स्नातव्यमत्रमनुजैर्भुक्तिमुक्तिफलेच्छुभिः अतःसर्वंपरित्यज्यगच्छध्वंमुनिपुंगवाः २६ धनुष्को
टिंमहापुण्यांभुक्तिमुक्तिफलप्रदां तत्रगत्वापितृभ्यश्चकुरुध्वंपिंडदापनं २७ आकल्पंपितृतृप्तिःस्यादत्रपिंडनिवापनात् पितृणांतृप्तिदंस्थानत्रयंरामेणनिर्मितं २८
सेतुमूलेधनुष्कोट्यांगंधमादनपर्वते पिंडंदत्वापितृभ्योत्रऋणान्मुक्तोभविष्यति २९ सेतुमूलंधनुष्कोटिर्गंधमादनमेवच ऋणमोक्षइतिख्यातंत्रिस्थानंदेवनि-
र्मितं ३० अतःसर्वप्रयत्नेनधनुष्कोटिंनिषेव्यतां अत्रागत्यधनुष्कोटौस्नात्वानियमपूर्वकं ३१ द्रोणाचार्यसुतःश्रीमानश्वत्थामामुनीश्वराः सुप्तमारणदोषेणघोरेणमुमुचे
क्षणात् ३२ एवंवःकथितंविप्राधनुष्कोटेस्तुवैभवं भुक्तिमुक्तिप्रदंनृणांसर्वपापनिबर्हणं ३३ इतिस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येधनुष्कोटिप्रशंसायांधनुष्कोटिवैभव
कथनंनामत्रिंशोध्यायः ३० ऋषयऊचुः अश्वत्थामाकथंसूतसुप्तमारणमाचरत् कथंचमुक्तस्तत्पापाद्धनुष्कोटौनिमज्जनात् १ एतन्नःश्रद्दधानानांब्रू
हिपौराणिकोत्तम तृप्तिर्नजायतेस्माकंत्वद्वचोमृतपायिनां २ इतिपृष्टस्तदासूतोनैमिषारण्यवासिभिः वक्तुंप्रचक्रमेतत्रव्यासंनत्वागुरुंमुदा ३ श्रीसूतउवाच
राज्यार्थंकलहेजातेपांडवानांपुराद्विजाः धार्तराष्ट्रैर्महायुद्धेमहदक्षौहिणीयुते ४ युद्धंदशदिनंकृत्वाभीष्मेशांतनवेहते द्रोणेपंचदिनंकृत्वाकर्णेचद्विदिनंतथा ५
तथैवैकदिनंयुध्वाशल्येचनिधनंगते अष्टादशदिनेतत्ररणेदुर्योधनेद्विजाः ६ भग्नोरौभीमगदयापतितेराजसत्तमे सर्वेनृपतयोविप्रानिवेशायकृतत्वराः ७ दूरोद
राधमपात्यंतःप्रययुर्हृष्टमानसाः धृष्टद्युम्नशिखंड्याद्याःसृंजयाःसर्वएवहि ८ अन्येचापिमहीपालाजग्मुःस्वशिबिराण्यथ अथपार्थामहावीराःकृष्णसात्यकिसंयु-
ताः ९ दुर्योधनस्यशिबिरंप्राविशन्निर्जनंद्विजाः वृद्धैरमात्यैस्तत्रस्थैःषंढैःस्त्रीरक्षकैस्तथा १० कृतांजलिपुटैःप्रह्वैःकाषायमलिनांबरैः प्रणम्यमानास्तेपार्थाःकु

रुराजस्यवेश्मनि ११ तत्रत्यद्रव्यजातानिसमादायमहाबलाः सुयोधनस्यशिबिरेन्यवसंतसुखेनते १२ अथतानब्रवीत्पार्थान्श्रीकृष्णःप्रीणयन्निव मंगला
र्थायचास्माभिर्वस्तव्यंशिबिराद्बहिः १३ इत्युक्त्वावासुदेवेनतथेत्युक्त्वाथपांडवाः कृष्णासात्यकिसंयुक्ताःप्रययुःशिबिराद्बहिः १४ वासुदेवेनसहितामंगलार्थंहि
पांडवाः ओघवत्याःसमासाद्यतीरंनद्यानरोत्तमाः १५ ऊषुस्तांरजनींतत्रहतशत्रुगणाःसुखं कृतवर्माकृपोद्रौणिस्तथादुर्योधनांतिकं १६ आदित्यास्तमया-
त्पूर्वमपराह्णेसमाययुः सुयोधनंतदादृष्ट्वारणपांसुषुरूषितं १७ भग्नोरुदंडंगदयाभीमसेनस्यभीमया रुधिरासिक्तसर्वांगंचेष्टमानंमहीतले १८ अशोचंतत
दातत्रद्रोणपुत्रादयस्त्रयः शुशोचसोपितान्दृष्ट्वारणेदुर्योधनोनृपः १९ दृष्ट्वातथातुराजानंबाष्पव्याकुललोचनं अश्वत्थामातदाकोपात्ज्वलन्निवमहानलः २०
पाणौपाणिंविनिष्पिष्यक्रोधविस्फारितेक्षणः अश्रुविक्लवयावाचादुर्योधनमभाषत २१ पितामेपातितःक्षुद्रैश्छलेनैवरणाजिरे नतथानेनशोचामियथानिष्पा
त्तितेत्वयि २२ शृणुवाक्यंममाद्यत्वंयथार्थंवदतोनृप सुकृतेनशपेचाहंसुयोधनमहामते २३ अद्यरात्रौहनिष्यामिपांडवान्सहसृंजयैः पश्यतोवासुदेवस्य-
त्वमनुज्ञांप्रयच्छमे २४ तस्यतद्वचनंश्रुत्वाद्रौणिंराजातदाब्रवीत् तथास्त्वितिपुनःप्राहकृपंराजाद्विजोत्तमाः २५ आचार्येनंद्रोणपुत्रंकलशोत्थेनवारिणा सेना
पत्येभिषिंचस्वेत्यथसोपितथाकरोत् २६ सोभिषिक्तस्तदाद्रौणिःपरिष्वज्यनृपोत्तमं कृतवर्मकृपाभ्यांचसहितस्त्वरितंययौ २७ ततस्तेतुत्रयोवीराःप्रया
तादक्षिणोन्मुखाः आदित्यास्तमयात्पूर्वंशिबिरांतिकमासत २८ पार्थानांभीषणंशब्दंश्रुत्वातत्रजयैषिणः पांडवानुद्रुताभीतास्तदाद्रौण्यादयस्त्रयः २९ प्रा
ङ्मुखादुद्रुवुर्भीत्याकियद्दूरंश्रमातुराः मुहूर्तंतेततोगत्वाक्रोधामर्षवशानुगाः ३० दुर्योधनवधार्तास्तेक्षणंतत्रावतस्थिरे ततोपश्यन्नरण्यंवैनानातरुलतावृतं

३१ अनेकमृगसंबाधंक्रूरंपक्षिगणाकुलं समृद्धजलसंपूर्णतटाकपरिशोभितं ३२ पद्मेंदीवरकल्हारसरसीशतसंकुलं तत्रपीत्वाजलंतेतुपाययित्वाहयांस्त-
था ३३ अनेकशाखासंबाधन्यग्रोधंददृशुस्ततः संप्राप्यतुमहावृक्षंन्यग्रोधंतेत्रयस्तदा ३४ अवतीर्यरथेभ्यश्चमोचयित्वातुरंगमान् उपस्पृश्यजलंतत्रसायं-
संध्यामुपासत ३५ अथचास्तंगिरिंभानुःप्रपेदेचगतप्रभः ततश्चरजनीघोरासमभूत्तिमिराकुला ३६ रात्रिंचराणिसत्वानिसंचरंतिततस्ततः दिवाचराणि-
सत्वानिनिद्रावशमुपाययुः ३७ कृतवर्माकृपोद्रौणिःप्रदोषसमयेहिते न्यग्रोधस्योपविविशुरंतिकेशोककर्षिताः ३८ कृपभोजौनद्रानिद्रांभेजातेतिपराक्रमौ
सुखोचितास्वदुःखार्हानिषेदुर्धरणीतले ३९ द्रोणपुत्रस्तुकोपेनकलुषीकृतमानसः ययौननिद्रांविप्रेंद्रानिश्वसन्नुरगोयथा ४० ततोवलोकयांचक्रेतदारण्यंप्र-
यानकं न्यग्रोधंचततोपश्यद्बहुवायससंकुलं ४१ तत्रवायसवृंदानिनिशायांवासमाययुः सुखंभिन्नासुशाखासुसुषुपुस्तेपृथक्पृथक् ४२ काकेषुतेषुसुप्ते-
षुविश्वस्तेषुसमंततः ततोपश्यत्समायांतंभासंद्रौणिर्भयंकरं ४३ क्रूरशब्दंक्रूरकायंबभ्रुपिंगकलेवरं सभासोथभृशंशब्दंकृत्वालीयतशाखिनि ४४
उत्प्लुत्यतस्यशाखायांन्यग्रोधस्यविहंगमः सुप्तान्काकान्निजघ्नेसावनेकान्वायसांतकः ४५ काकानामभिनत्पक्षान्सकेषांचिद्विहंगमः इतरेषांचचरणान्-
शिरांसिचरणायुधः ४६ विचकर्तक्षणेनासावुलूकोबलवान्द्विजाः सभिन्नदेहावयवैःकाकानांबहुभिस्तदा ४७ समंतादावृतंसर्वंन्यग्रोधपरिमंडलं वाय-
सान्तान्निहत्यासावुलूकोमुमुदेतदा ४८ द्रौणिर्दृष्ट्वातुतत्कर्मभासेनैवंकृतंनिशि करिष्याम्यहमप्येवंशत्रूणांनिधनंनिशि ४९ इत्यचिंतयदेकःसन्नुपदे-
शमिमंस्मरन् जेतुंनशक्याःपार्थाहिऋजुमार्गेणयुध्यता मयातच्छद्मनातेद्यहंतव्याजितकाशिनः सुयोधनसकाशेचप्रतिज्ञातोमयावधः ५१ ऋजुमा

गैणयुद्धेमेप्राणनाशोभविष्यति॥ छलेनयुध्यमानस्यजयश्चास्यरिपुक्षयः ५२ यच्चनिंद्यंभवेत्कार्यंलोकेसर्वजनैरपि कार्यमेवहितत्कर्मक्षत्रधर्मानुवर्ति
ना ५३ पार्थैरपिछलेनैवकृतंकर्मसुयोधने अस्मिन्नर्थेपुराविद्भिःप्रोक्ताःश्लोकाभवंतिहि ५४ परिश्रांतेविर्तीर्णेचभुंजानेचारिपोर्बले प्रस्थानेचप्रवेशेचप्रहर्तव्यंन
संशयः॥५५ निद्रार्तमर्धरात्रेचतथात्यक्तायुधंरणे भिन्नयोधंबलंसर्वंप्रहर्तव्यमरातिभिः ५६ एवंसनियमंकृत्वासुप्तमारणकर्मणि प्रबोधयद्भोजकृपौ
सुप्तौरात्रौससाहसी ५७ द्रौणिर्ध्यात्वामुहूर्तंतुतावुभावभ्यभाषत अश्वत्थामोवाच मृतःसुयोधनोराजामहाबलपराक्रमः ५८ क्षुद्रकर्माहतःपार्थैर्ब
हुभिःक्षुद्रकर्मभिः भीमेनातिनृशंसेनशिरोराज्ञःपदाहतं ५९ ततोद्यरात्रौपार्थानांसमेत्यपटमंडपं सुखसुप्तान्हनिष्यामःशस्त्रैर्नानाविधैर्वयं ६० कृपःप्रो
वाचतंत्रेनामेतिश्रुत्वाद्विजोत्तमाः कृपउवाच सुप्तानांमारणंलोकेनधर्मोनचपूज्यते ६० तथैवत्यक्तशस्त्राणांसंत्यक्तरथवाजिनां शृणुमेवचनंवत्समुच्यतांसाह
संतया ६२ वयंतुधृतराष्ट्रंचगांधारींचपतिव्रतां पृच्छामोविदुरंचापितदुक्तंकरवामहे ६३ इत्युक्तःसतदाद्रौणिःकृपंप्रोवाचवैपुनः अश्वत्थामोवाच
पांडवैश्चपुरायन्मेछलाद्युद्धेपिताहतः ६४ तन्मेसर्वाणिमर्माणिनिकृंततिहिमातुल द्रोणाहंताहमित्येतद्धृष्टद्युम्नस्ययद्वचः ६५ कथंजनसमक्षेतद्वचनंसंशृणो
म्यहं तैरेवपांडवैःपूर्वंधर्मसेतुर्निराकृतः ६६ समक्षमेवयुष्माकंसर्वेषामेवभूभृतां त्यक्तायुधोममपिताधृष्टद्युम्नेनपातितः ६७ तथाशांतनवोभीष्म
स्त्यक्तचापोनिरायुधः शिखंडिनंपुरोधायनिहतःसव्यसाचिना ६८ एवमन्येपिभूपालाश्छलेनैवहतास्तुतैः तथैवाहंकरिष्यामिसुप्तानांमारणंनिशि ६९
एवमुक्त्वातदाद्रौणिःसंयुक्ततुरगंरथं प्रायादभिमुखःशत्रून्समारुह्यक्रुधाज्वलन् ७० तंयांतमन्वगातांतौकृतवर्मकृपावुभौ ययुश्चशिबिरेतेषांसंप्रसुप्तज

नंतदा ७१ शिबिरद्वारमासाद्यद्रोणपुत्रोव्यतिष्ठत रात्रौतत्रसमाराध्यमहादेवंघृणानिधिं ७२ अवापविमलंखड्गंमहादेवाद्वरप्रदात् ततोद्रोणिरवस्था
प्यकृतवर्मकृपावुभौ ७३ द्वारदेशेमहावीरःशिबिरांतःप्रविष्टवान् प्रविष्टेशिबिरेद्रौणौकृतवर्माकृपावुभौ ७४ द्वारदेशेव्यतिष्ठेतांयत्तौपरमधन्विनौ अथद्रौ
णिःसुसंक्रुद्धस्तेजसाप्रज्वलन्निव ॥७५ खड्गंविमलमादायव्यचरच्छिबिरेनिशि ततस्तु धृष्टद्युम्नस्यशिबिरंमंदमाययौ ७६ धृष्टद्युम्नादयस्तत्रमहायुद्धे-
नकर्शिताः सुषुपुर्निशिविश्वस्ताःस्वस्वसैन्यसमावृताः ७७ धृष्टद्युम्नस्यशिबिरंप्रविश्यद्रौणिरस्त्रवित् तंसुप्तंशयनेशुभ्रेददर्शारान्महाबलं ७८ पादेनाघा
तयद्वोक्षात्स्वपंतंद्रोणनंदनः सबुद्धश्चरणाघातादुत्थायशयनादथ ७९ व्यलोकयत्तदावीरोद्रोणपुत्रंपुरःस्थितं तमुत्पतंतंशयनाद्द्रोणाचार्यसुतोबली
८० केशेष्वाकृष्यबाहुभ्यांनिष्पिपेषधरातले धृष्टद्युम्नस्तदातेननिष्पिष्टःसभयातुरः ८१ निद्रांधःपादघातार्तोनशशाकविचेष्टितुं द्रौणिस्त्वाक्रम्यतस्यो-
रःकंठंबध्वाधनुर्गुणैः ८२ नदंतंविस्फुरंतंतंपशुमारममारयत् तस्यसैन्यानिसर्वाणिन्यवधीच्चतथैवसः ८३ युधामन्युंमहावीर्यमुत्तमौजसमेवच तथैव
द्रौपदीपुत्राननवशिष्टांश्चसोमकान् ८४ शिखंडिप्रमुखानन्यान्खड्गेनामारयद्बहून् तद्भयाद्द्वारनिर्यातान्सर्वानेवचसैनिकान् ८५ प्रापयामासतुर्मृत्युं
कृतवर्मकृपावुभौ एवंनिहतसैन्यंतच्छिबिरंतैर्महाबलैः ८६ तत्क्षणेशून्यमभवत्त्रिजगत्प्रलयेयथा एवंहत्वाततःसर्वान्द्रोणपुत्रादयस्त्रयः ८७ निरगुः
शिबिरात्तस्मात्पार्थभीताभयातुराः सर्वेपृथक्पृथक्देशान्दुद्रुवुःशीघ्रगामिनः ८८ अथद्रौणिर्ययौविप्रारेवातीरंमनोरमं तत्रह्यनेकसाहस्राऋषयोवेदवादि-
नः ८९ कथयंतंकथाःपुण्यास्तपश्चक्रुरनुत्तमं तत्रायंप्रययौद्रौणिर्ऋषीणामाश्रमेष्वथ ९० प्रविष्टमात्रेतस्मिंस्तुमुनयोब्रह्मवादिनः द्रौणेर्दुश्चरितंज्ञा-

त्वामाहुर्योगबलेनतं ९१ सुप्तमारणकृत्पापीद्रोणेत्वंब्राह्मणाधमः त्वद्दर्शनेनत्वस्माकंपातित्यंभवतिध्रुवं ९२ त्वत्संभाषणमात्रेणब्रह्महत्यायुतंभवेत् अतो
स्मदाश्रमेभ्यस्त्वंनिर्गच्छपुरुषाधम ९३ इतिब्रुवंस्तदाद्रोणिंतत्रत्यामुनयोद्विजाः इतीरितस्ततोद्रोणिर्मुनिभिर्ब्रह्मवादिभिः ९४ लज्जितोनिरगात्तस्मादाश्रमान्मुनि
सेवितात् एवंकाश्यादितीर्थेषुपुण्येषुप्रययौचसः ९५ तत्रतत्रद्विजैःसर्वैर्निंदितोसौमहात्मभिः व्यासंशरणमापेदेप्रायश्चित्तचिकीर्षया ९६ ततोबदरिका
रण्येसमासीनंमहामुनिं द्वैपायनंसमागम्यप्रणमामसभक्तिकं ९७ ततोव्यासोब्रवीदेनंद्रोणाचार्यसुतंमुनिः त्वमस्मदाश्रमाद्द्रोणेनिर्याहित्वरयात्विति
९८ सुप्तमारणदोषेणमहापातकवान्भवान् अतोमेभवतालापान्महत्पापंभविष्यति ९९ इत्युक्तःसतदाद्रोणिःप्रोवाचेदंवचोमुनिः अश्वत्थामो
वाच भगवन्निंदितःसर्वैस्त्वामस्मिन्शरणंगतः १०० ब्रवीषिचेत्त्वमप्येवंकोन्योमेशरणंभवेत् कृपांकुरुमयिब्रह्मन्साधवोदीनवत्सलाः १ सुप्तमा
रणदोषस्यशांत्यर्थंभगवन्मम प्रायश्चित्तंविधेहित्वंसर्वज्ञोसिभवान्यतः २ इत्युक्तोद्रोणिनाव्यासश्चिरंध्यात्वातमब्रवीत् व्यासउवाच एतत्पापस्यशां
त्यर्थंप्रायश्चित्तंस्मृतौनाहि ३ तथाप्युपायंवक्ष्यामितवैतद्दोषशांतये दक्षिणांबुनिधौपुण्येरामसेतौविमुक्तिदे ४ धनुष्कोटिरितिख्याततीर्थमस्तिमह-
त्तरं अस्तिपुण्यतमंद्रौणेमहापातकनाशनं ५ स्वर्गमोक्षप्रदंपुंसांब्रह्महत्यादिशोधकं सर्वमंगलमांगल्यंसर्वाभीष्टप्रदायकं ६ पवित्राणांपवित्रंचती
र्थानांचतथोत्तमं दुःस्वप्ननाशनंपुण्यंनरकक्लेशनाशनं ७ अकालमृत्युशमनंपुंसांविजयवर्द्धनं दारिद्र्यनाशनंपुंसामायुर्वर्द्धनकारणं ८ चित्तशुद्धिप्रदं
नृणांशांतिदांत्यादिकारणं तत्रगत्वाधनुष्कोटौरामसेतौविमुक्तिदे ९ स्नानंकुरुष्वद्रोणेत्वंमासमात्रंनिरंतरं सुप्तमारणदोषात्त्वंसद्यःपूतोभविष्यसि १० कुरु

ष्ववचनंशीघ्रंममत्वंद्रोणनंदन एवमुक्तस्तदाद्रौणिर्व्यासेनपरमर्षिणा ११ रामसेतुंसमासाद्य धनुष्कोटिंपवित्रदां सस्नौसंकल्पपूर्वंतुमासमेकंनिरंतरं १२ त्रि
संध्यंरामनाथंचसिषेवेसदिनेदिने ततस्त्रिंशद्दिनेतोयस्नानाद्द्रोणात्मजस्तदा १३ जजापत्र धनुष्कोट्यांमंत्रंपंचाक्षरंतदा अकार्षीदुपवासंचद्रोणपुत्रस्तु
तद्दिने १४ अकरोज्जागरंरात्रौरामनाथस्यसन्निधौ अपरेद्युर्धनुष्कोटौस्नात्वासंकल्पपूर्वकं १५ सिषेवेरामनाथंचस्तुत्वाभक्तिपुरःसरं ननर्तपुरतःशं
भोरानंदाश्रुपरिप्लुतः १६ ततःप्रसन्नोभगवान्प्रादुरासीत्तदग्रतः दृष्ट्वातत्रमहादेवंतुष्टावपरमेश्वरं १७ द्रौणिरुवाच नमस्तेदेवदेवेशकरुणाकरशंक
र आपदंबुधिमग्नानांपोताधितपदांबुज १८ महादेवकृपामूर्तेधूर्जटेनीललोहित उमाकांतविरूपाक्षचंद्रशेखरतेनमः १९ मृत्युंजयत्रिनेत्रत्वंपाहि-
मांकृपयादृशा पार्वतीपतयेतुभ्यंत्रिपुरघ्नायशंभवे २० पिनाकपाणयेतुभ्यंत्र्यंबकायनमोनमः अनंतादिमहानागहारभूषणभूषित २१ शू-
लपाणेनमस्तुभ्यंगंगाधरमृडाव्यय रक्षमांकृपयादेवपापसंघातपंजरात् २२ इतिस्तुतोमहादेवोद्रौणिंप्रोवाचहर्षितः महादेवउवाच सुप्तमार-
णदोषस्तेधनुष्कोटौनिमज्जनात् २३ अश्वत्थामन्विनष्टोभूद्वरंवरयसुव्रत मयिप्रसन्नेलोकेषुकिमलभ्यंभवेन्नृणां २४ अतोभीष्टंवृणीष्वत्वं-
मत्तोद्रोणात्मजाधुना इत्युक्तःशंभुनाद्रौणिःप्राहतंपरमेश्वरं २५ तवाद्यदर्शनेनाहंकृतार्थोस्मिमहेश्वर त्वद्दर्शनमपुण्यानामलभ्यंजन्मकोटिभिः
२६ अतोयुष्मत्पदांभोजेनिश्चलाभक्तिरस्तुमे इममेववरंदेहिमह्यंशंभोनमोस्तुते २७ उक्त्वातथास्त्वितिद्रौणिंदेवदेवोमहेश्वरः पश्यतोद्रोणपुत्र-
स्यतत्रैवांतरधीयत २८ अश्वत्थामापिविप्रेंद्राधूतपापोविनिर्मलः रामचंद्रधनुष्कोटौस्नानमात्रेणतत्क्षणे २९ धूतपापमिमंद्रौणिंसर्वेचापिमहर्ष

यः शुद्धंप्रत्ययग्रहीषुस्तेनदाप्रभृतिनिर्मलं ३० एवंवःकथितंविप्रा द्रोणिपापविमोक्षणं रामचंद्रधनुष्कोटिस्नानवैभवमात्रतः ३१ यःपठेदिममध्यायंशृणुयाद्वासमाहितः सविधूयेहपापानिशिवलोकेमहीयते ३२ इतिश्रीस्कंदपुराणेसे॰मं॰धनुष्कोटिप्रशंसायांअश्वत्थामसुप्तमारणदोषशांतिर्नामएकत्रिंशोऽध्यायः - ३१ श्रीसूतउवाच भूयोपिसंप्रवक्ष्यामिधनुष्कोटेस्तुवैभवं युष्माकमादरेणाहंनैमिषारण्यवासिनः १ नंदोनाममहाराजासोमवंशसमुद्भवः धर्मेणपालयामाससागरांतांधरामिमां २ तस्यपुत्रःसमभवद्धर्मगुप्तइतिश्रुतः राज्यरक्षाधुरंनंदोनिजपुत्रेनिधायसः ३ जितेंद्रियोजिताहारःप्रविवेशतपोवनं ताते तपोवनंयाते धर्मगुप्ताभिधोनृपः ४ मेदिनींपालयामासधर्मज्ञोनीतितत्परः ईजेबहुविधैर्यज्ञैर्देवानिंद्रपुरोगमान् ५ ब्राह्मणेभ्योददौवित्तंक्षेत्राणिचबहूनिसः सर्वेस्वधर्मनिरतास्तस्मिन्राजनिशासति ६ बभूवुर्नाभवन्पीडास्तस्मिन्चोरादिसंभवाः कदाचिद्धर्मगुप्तोयमारूढस्तुरगोत्तमं ७ वनंविवेशविप्रेंद्रामृगयारसकौतुकी तमालतालहिंतालकुरवाकुलदिङ्मुखे ८ विचचारवनेतस्मिन्सिंहव्याघ्रभयानके मत्तालिकुलसंनादसंमूर्छितदिगंतरे ९ पद्मकल्हारकुमुदनीलोत्पलवनाकुलैः तटाकैरपिसंपूर्णेतपस्वीजनमंडिते १० तस्मिन्वनेसंचरतोधर्मगुप्तस्यभूपतेः अभूद्विभावरीविप्रास्तमसावृतदिङ्मुखा ११ राजापिपश्चिमांसंध्यामुपास्यनियमान्वितः जजापतत्रचवनेगायत्रीं वेदमातरं १२ सिंहव्याघ्रादिभीत्यास्मिन्वृक्षमेकंसमास्थिते राजपुत्रेतदाभ्यागादृक्षःसिंहभयार्दितः १३ अन्वधावततंऋक्षमेकःसिंहोवनेचरः अनुद्रुतःससिंहेनऋक्षोवृक्षमुपारुहत् १४ आरुह्यऋक्षोवृक्षंतंददर्शजगतीप-

तिं वृक्षस्थितंमहात्मानंमहाबलपराक्रमं १५ उवाचभूपतिंदृष्ट्वाऋक्षोयंवनगोचरः माभीतिंकुरुराजेंद्रवत्स्यावोरजनीमिह १६ महासत्वोमहाकायोमहादंष्ट्रासमाकुलः
वृक्षमूलंसमायातःसिंहोयमतिभीषणः १७ रात्र्यर्धंभजनिद्रांत्वंरक्ष्यमाणोमयादितः ततःप्रसुप्तंमांरक्षशर्वर्यर्धंमहामते १८
इतितद्वाक्यमादाय सुप्तेनंदसुतेहरिः प्रोवाचऋक्षसुप्तोयंनृपमह्यत्यज्यतामिति १९ तंसिंहमब्रवीदृक्षोधर्मज्ञोद्विजसत्तमाः भवान्धर्मंनजानीषेमृगराजवनेचर
२० विश्वासघातिनांलोकेमहाकष्टाभवंतिहि नहिमित्रद्रुहांपापंनश्येद्यज्ञायुतैरपि २१ ब्रह्महत्यादिपापानांकथंचिन्निष्कृतिर्भवेत्
विश्वस्तघातिनांपापंननश्येज्जन्मकोटिभिः २२ नाहंमेरुंमहाभारंमन्येपंचास्यभूतले महाभारमिमंमन्येलोकेविश्वासघातकं २३ एवमुक्तेथऋक्षेण
सिंहस्तूष्णीमभूत्तदा धर्मगुप्तेप्रबुद्धेतुऋक्षःसुष्वापभूरुहे २४ ततःसिंहोब्रवीद्भूपमेनमृक्षंत्यजस्वमे एवमुक्तेथसिंहेनराजासुप्तमशंकितः
२५ स्वकन्यस्तशिरस्कंतमृक्षंतत्याजभूतले पात्यमानस्ततोराज्ञानखालंबितपादपः २६ ऋक्षःपुण्यवशाद्वृक्षान्नपपातमहीतले सऋक्षो
नृपमभ्येत्यकोपाद्वाक्यमभाषत २७ कामरूपधरोराजन्नहंभृगुकुलोद्भवः ध्यानकाष्ठाभिधोनाम्नाऋक्षरूपमधारयं २८ यस्मादनागसंसुप्तमत्याक्षीन्मांभवान्नृप
मच्छापात्त्वमतःशीघ्रमुन्मत्तश्चरभूपते २९ इतिशप्त्वामुनिर्भूपंततःसिंहमभाषत नृसिंहस्त्वंमहायक्षःकुबेरसचिवःपुरा
३० हिमवद्गिरिमासाद्यकदाचित्त्वंवधूःसखः अज्ञानाद्गौतमाभ्यासेविहारमतनोन्मुदा ३१ गौतमोप्युटजाद्दैवात्समिदाहरणायवै निर्गतस्त्वांविवसनं
दृष्ट्वाशापमुदाहरत् ३२ यस्मान्ममाश्रमेद्यत्वंविवस्त्रःस्थितवानसि अतःसिंहस्त्वमद्यैवभवितातेनसंशयः ३३ इतिगौतमशापेन-

सिंहत्वमगमत्पुरा कुबेरसचिवोयक्षोभद्रनामाभवान्पुरा ३४ कुबेरोधर्मशीलोहितद्भृत्याश्चतथैवहि अतःकिमर्थंत्वांहिंसिमामृषिंवनगोचरं ३५
एतत्सर्वमहंध्यानाज्जानामीह मृगाधिप इत्युक्तेध्यानकाष्ठेनत्यक्त्वासिंहत्वमाशुसः ३६ यक्षरूपंगतोदिव्यंकुबेरसचिवात्मकं ध्यानकाष्ठमसावा
हप्रांजलिःप्रणतोमुनिं ३७ अद्यज्ञातंमयासर्वंपूर्ववृत्तंमहामुने गौतमःशापकालेमेशापांतमपिचोक्तवान् ३८ ध्यानकाष्ठेनसंवादोऋक्षरू-
पेणतेयदा तदानिर्धूयसिंहत्वंयक्षरूपमवाप्स्यसि ३९ इतिमामब्रवीद्ब्रह्मन्गौतमोमुनिपुंगवः अद्यसिंहत्वनाशान्मेजानामित्वांमहामु-
ने ४० ध्यानकाष्ठाभिधंशुद्धंकामरूपधरंसदा इत्युक्त्वातंप्रणम्याथध्यानकाष्ठंसयक्षराट् ४१ विमानवरमारुह्यप्रययावलकापुरीं त
स्मिन्गतेतुयक्षेशेध्यानकाष्ठोमहामुनिः ४२ अव्याहतेष्टगमनोयथेष्टःप्रययौमहीं ध्यानकाष्ठेगतेतस्मिन्कामरूपधरेमुनौ ४३ धर्मगुप्तोमु-
नेःशापादुन्मत्तःप्रययौपुरीं उन्मत्तरूपंतंदृष्ट्वामंत्रिणस्तुनृपोत्तमं ४४ पितुःसकाशमानिन्युरेवातीरेमनोरमे तस्मैनिवेदयामासुर्मतिभ्रंशंसु
तस्यते ४५ ज्ञात्वातुपुत्रवृत्तांतंपितावैनंदनस्तदा पुत्रमादायतरसाजैमुनेरंतिकंययौ ४६ तस्मैनिवेदयामासपुत्रवृत्तांतमादितः भगवन्जैमु-
नेपुत्रममाद्योन्मत्ततांगतः ४७ अस्योन्मादविनाशायब्रूह्युपायंमहामुने इतिपृष्टश्चिरंदध्यौजैमुनिर्मुनिपुंगवः ४८ ध्यात्वातुसुचिरंकालंनृपंनंद
मथाब्रवीत् ध्यानकाष्ठस्यशापेनह्युन्मत्तस्तेसुतोभवत् ४९ तस्यशापस्यमोक्षार्थमुपायंप्रब्रवीमिते दक्षिणांबुनिधौसेतौपुण्येपापविनाशने ५०
धनुष्कोटिरितिख्यातंतीर्थमस्तिमहत्तरं पवित्राणांपवित्रंचमंगलानांचमंगलं ५१ श्रुतिसिद्धंमहापुण्यंब्रह्महत्यादिशोधकं नीत्वातत्रसुतंतेद्यस्ना

षयस्त्वमहीपते ५२ उन्मादस्तत्क्षणादेवतस्यनश्येन्नसंशयः इत्युक्तस्तंप्रणम्यासौजैमुनिंमुनिपुंगवं ५३ नंदःपुत्रंसमादायधनुष्कोटिंययौतदा तत्रच-
स्नापयामासपुत्रंनियमपूर्वकं ५४ स्नानमात्रात्ततःसद्योनष्टोन्मादोभवत्सुतः स्वयंसस्नौसनंदोपिधनुष्कोटौसभक्तिकं ५५ उषित्वादिनमेकंतु
सपुत्रस्तुपितातदा सेवित्वारामनाथंचसांबमूर्तिंघृणानिधिं ५६ पुत्रमापृच्छ्यनंदस्तंप्रययौतपसेवनं गतेपितरिपुत्रोपिधर्मगुप्तोनृपोद्विजाः ५७
प्रददौरामनाथायबहुवित्तानिभक्तितः ब्राह्मणेभ्योधनंधान्यंक्षेत्राणिचददौतदा ५८ प्रययौमंत्रिभिःसार्धंस्वांपुरींतदनंतरं धर्मेणपालयामासरा
ज्यंनिहतकंटकं ५९ पितृपैतामहंविप्राधर्मगुप्तोतिधार्मिकः उन्मादैरप्यपस्मारैर्ग्रहैर्दुष्टैश्चयेनराः ६० ग्रस्ताभवंतिविप्रेंद्रास्तेपिचात्रनिमज्जनात्
धनुष्कोटौविमुक्ताःस्युःसत्यंसत्यंवदाम्यहं ६१ परित्यज्यधनुष्कोटिंतीर्थमन्यद्व्रजेत्तुयः सिन्हंसगोपयस्त्यक्त्वास्नुहिक्षीरंप्रयाचते ६२ धनुष्कोटिर्ध
नुष्कोटिर्धनुष्कोटिरितिद्विजाः त्रिःपठंतोनरायेतुयत्रक्वापिजलाशये ६३ स्नांतिसर्वेनरास्तेवैयास्यंतिब्रह्मणःपदं एवंवःकथिताविप्राधर्मगुप्तक
थाशुभा ६४ यस्याःश्रवणमात्रेणब्रह्महत्याविनश्यति स्वर्णस्तेयादयश्चान्येनश्येयुःपापसंचयाः ६५ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्ये
धनुष्कोटिप्रशंसायांधर्मगुप्तोन्मादविमोक्षणंनामद्वात्रिंशोऽध्यायः ३२ श्रीसूतउवाच भूयोप्यहंप्रवक्ष्यामिधनुष्कोटेस्तुवैभवं अत्यद्भुत
तरंगुह्यंसर्वलोकैकपावनं १ पुरापरावसुर्नामब्राह्मणोवेदवित्तमः अज्ञानात्पितरंहत्वाब्रह्महत्यामवाप्तवान् २ सोपिस्नात्वाधनुष्कोटौतद्दोषा-
न्मुमुचेक्षणात् ऋषयऊचुः पितरंहतवान्पूर्वंकथंसूतपरावसुः ३ कथंवाधनुषःकोटौमुक्तिस्तस्याप्यभून्मुने एतन्नःश्रद्दधानानांविस्तरा-

क्तुमर्हसि ४ श्रीसूतउवाच आसीद्राजाबृहद्युम्नश्चक्रवर्तीमहाबलः धर्मेणपालयामाससागरांतांवसुंधरां ५ अयजत्सत्रयागेनदेवानिंद्रपुरोगमान् याज
कस्तस्यरैभ्योभूद्विद्वान्परमधार्मिकः ६ आस्तांपुत्रावुभौतस्याप्यर्वावसुपरावसू षडंगवेदविदुषौश्रौतस्मार्तेषुकोविदौ ७ काणादेजैमिनीयेचसांख्येवैयासि
केतथा गौतमेयोगशास्त्रेचपाणिनीयेचकोविदौ ८ मन्वादिस्मृतिनिष्णातौसर्वशास्त्रविशारदौ सत्रयागेसहायार्थंबृहद्युम्नेनयाचितौ ९ भ्रातरौसम-
नुज्ञातौपित्रारैभ्येणजग्मतुः बृहद्युम्नस्यसत्रं तावश्विनाविवरूपिणौ १० अतिष्ठदाश्रमेरैभ्यः स्नुषयाज्येष्ठयासह तौगत्वाभ्रातरौतत्रराज्ञः सत्रमनुत्त
मं ११ याजयामासतुःसत्रेबृहद्युम्नमहीपतेः नाभवत्स्खलनंभ्रात्रोःसत्रेसांगेषुकर्मसु १२ सत्रेसंतन्यमानेस्मिन्बृहद्युम्नस्यभूपतेः मुनयोभ्यागमन्स-
र्वेराज्ञाहूतान्निरीक्षितुं १३ वसिष्ठोगौतमश्चात्रिर्जाबालीरथकश्यपः क्रतुर्दक्षःपुलस्तिश्चपुलहोनारदोमुनिः १४ मार्कंडेयःशतानंदोविश्वामित्रःप
राशरः भृगुःकुत्सोथवाल्मीकिर्व्यासधौम्यादयोपरे १५ शिष्यैःप्रशिष्यैर्बहुभिरसंख्यातैःसमावृताः तानागतान्समालोक्यबृहद्युम्नोमहीपतिः १६
अर्घ्यादिनामुनीन्सर्वान्पूजयामाससादरं नानादिग्भ्यःसमायाताश्चतुरंगबलैर्युताः १७ उपदासहिताभूपास्सत्रंवीक्षितुमादरात् वैश्याःशूद्रास्तथावर्णा
श्चत्वारोपिसमागताः १८ वर्णिनोथगृहस्थाश्चवानप्रस्थाश्चभिक्षवः सत्रंनिरीक्षितुंतस्यबृहद्युम्नस्यचाययुः १९ तान्सर्वान्पूजयामासयथार्हंराजसत्त
मः ददौचान्नानिसर्वेभ्योघृतसूपादिकांस्तथा २० वस्त्राणिचसुवर्णानिहाररत्नान्यनेकशः एवंसत्कारयामासराजासत्रेसमागतान् २१ रैभ्यपुत्रौनदावि
प्रा अर्वावसुपरावसू अध्वरादीनिकर्माणिचक्रतुःस्खलितंविना २२ तदृष्ट्वामुनय स्सर्वेकौशलंरैभ्यपुत्रयोः श्लाघंतेस्मशिरःकंपंवसिष्ठप्रमुखा-

स्तदा २३ कर्माणिकानिचित्तत्रकारयित्वापरावसुः तृतीयसवनस्यांतेगृहकृत्यंनिरीक्षितुं २४ प्रययौस्वाश्रमंसायंविनैवार्वावसुंद्विजाः तस्मिंनवसरेरैभ्यंकृष्णाजिनसमा-
वृतं २५ वनेचरंतंपितरंदृष्ट्वासमृगशंकया निद्राकलुषितोरात्रौअंधेतमसिसंकुले २६ आत्मानंहंतुमायातिमृगोयमितिचिंतयन् जघानपितरंसोयंमहारण्येपरावसुः
२७ रिरक्षुणाशरीरंस्वंतेनाकामनयापिता रजन्यांहिंसितोविप्रामहापातककारिणा २८ अंतिकंससमागत्यव्यलोकयततंहतं ज्ञात्वास्वपितरंरात्रौशुशोचव्यथितें-
द्रियः २९ प्रेतकार्यंततःकृत्वापितुःसर्वंपरावसुः भूयोपिनृपतेःसत्रंपरावसुरुपाययौ ३० स्वचेष्टितंतुतत्सर्वमनुजायततोब्रवीत् मृतंस्वपितरंश्रुत्वासोपिशोकाकु-
लोभवत् ३१ ज्येष्ठोनुजंततःप्राहवचनंद्विजसत्तमाः महत्सत्रंसमारब्धंबृहद्युम्नस्यभूपतेः ३२ वोढृत्वशक्तिर्नास्त्यस्यकर्मणोबालकस्यते जनकश्चहतो
रात्रौमयापिमृगशंकया ३३ प्रायश्चित्तंचकर्तव्यंब्रह्महत्याविशुद्धये मदर्थंव्रतचर्यांत्वंचरतातकनिष्ठक ३४ एकाकीधुरमुद्वोढुंशक्तोहंसत्रकर्मणः अर्वाव-
सुरितिप्रोक्तोज्येष्ठेनसतमभ्यधात् ३५ तथाभवत्वहंज्येष्ठचरिष्येव्रतमुत्तमं ब्रह्महत्याविशुद्ध्यर्थंत्वंसत्रधुरमावह ३६ इत्युक्त्वासोनुजोज्येष्ठंतस्मात्सत्राद्वि-
निर्ययौ कारयामासकर्माणिज्येष्ठस्तस्मिन्गतेक्रतौ ३७ द्वादशाब्दंकनिष्ठोपिब्रह्महत्याव्रतंद्विजाः चरित्वासत्रयागेस्मिन्नाजगामपुनर्मुदा ३८ तंदृष्ट्वाभ्रात-
रंज्येष्ठोबृहद्युम्नमुवाचह अयंतेब्रह्महासत्रमर्वावसुरुपागतः ३९ एनमुत्सारयाशुत्वमस्मात्सत्रान्नृपोत्तम अन्यथासत्रयागस्यफलहानिर्भविष्यति ४० इती-
रितःससप्रेष्यैर्यागान्तमुद्वासयत् उद्वास्यमानोराजानमर्वावसुरथाब्रवीत् ४१ नमयाब्रह्महत्येयंबृहद्युम्नकृतानघ किंतुज्येष्ठेनमेसाहिब्रह्महत्याकृताविभो ४२
ब्रह्महत्याव्रतंचीर्णंतदर्थंचमयाधुना एवमुक्तोपिराजासौवचसासपरावसोः ४३ अर्वावसुंनिजात्सत्रादुदवासयदाशुवै धिक्कृतोब्राह्मणैश्चायंययौतूष्णींवनंत

द्रा ४४ मुनिवृंदसमाकीर्णंतपोवनमुपेत्यसः अर्वावसुस्तपश्चक्रेदेवैरपिसुदुष्करं ४५ तपःकुर्वन्तथादित्यमुपतस्थेसमाहितः मूर्तिमांस्तपसातस्यमहतातुष्टधीः
स्वयं ४६ आविरासीत्स्वयादीप्त्याभासयन्जगतीतलं कर्मसाक्षीजगच्चक्षुर्भास्करोदेवताग्रणीः ४७ आविर्बभूवुर्देवाश्चपुरस्कृत्यशचीपतिं इंद्रादयस्ततोदेवाः
प्रोचुरर्वावसुंद्विजाः ४८ अर्वावसोत्वंप्रवरस्तपसाब्रह्मचर्यतः आचारेणश्रुतेनापिवेदशास्त्रादिशिक्षया ४९ निराकृतोवमानेनत्वंपरावसुनाबहु तथापित्वमया
युक्तोनकुप्यतिभवान्यतः ५० यस्माज्ज्येष्ठोवधीत्तातंनहिंसित्वंमहामते ब्रह्महत्याव्रतंयस्मात्तदर्थंचरितंत्वया ५१ अतःस्वीकुर्महेत्वांतुपराकुर्मःपरावसुं
उक्त्वेवंबलभिन्मुख्याःसर्वेचत्रिदिवालयाः ५२ तंतेप्रवरयामासुर्निरासुश्चपरावसुः पुनरिंद्रादयोदेवाःपुरोधायदिवाकरं ५३ अर्वावसुंप्रोचुरिदंवरंत्वंवरयेतिवै
सचापिप्रार्थयामासजनकस्योत्थितंपुनः ५४ वधेचास्मरणंदेवानात्मनोजनकस्यवै तथास्त्वितिसुराःप्रोचुःपुनरूचुरिदंवचः ५५ वरंचान्यंप्रदास्यामो
वरयत्वंमहामते एवमुक्तःसुरैःसोयमर्वावसुरभाषत ५६ ममभ्रातुरदुष्टत्वंभवतुत्रिदशालयाः अर्वावसोर्वचःश्रुत्वात्रिदशाःपुनरब्रुवन् ५७ ब्राह्मणस्यपितुर्घातान्महान्दोषःपरावसोः
नह्यन्यकृतपापस्यपरेणानुष्ठितेनवै ५८ प्रायश्चित्तेनशांतिःस्यान्महापातकपंचके पितुर्ब्राह्मणहंतुस्तुसुतरांनास्तिनिष्कृतिः
५९ आत्मनानुष्ठितेनापिव्रतेननहिदुष्कृतिः परावसोस्तवभ्रातुरतोनैवास्तिनिष्कृतिः ६० अतोस्माभिरदुष्टत्वमस्मैदातुंनशक्यते अर्वावसुःपुनःप्राहदेवानिंद्रपुरोगमान्
६१ तथापियुष्मन्माहात्म्यात्प्रसादाद्भवतांतथा पितुर्ब्राह्मणहंतुर्मेभ्रातुस्त्रिदशसत्तमाः ६२ यथास्यान्निष्कृतिर्ब्रूततथैवकृपयायुताः
एवमर्वावसोःश्रुत्वावचस्तेत्रिदशालयाः ६३ ध्यात्वातुसुचिरंकालंविनिश्चित्येदमब्रुवन् उपायंतेप्रवक्ष्यामस्तत्पातकनिवारणं ६४ दक्षिणांबुनिधौपुण्येरामस

सेतौविमुक्तिदे धनुष्कोटिरितिख्यातंतीर्थमस्मिन्विमुक्तिदं ६५ ब्रह्महत्यासुरापानस्वर्णस्तेयविनाशनं गुरुतल्पगसंसर्गदोषाणामपिनाशनं ६६ अका
मेनापियःस्नायादपवर्गफलप्रदं दुःस्वप्ननाशनंधन्यंनरकक्लेशनाशनं ६७ कैलासादिपदप्राप्तिकारणंपरमार्थदं सर्वकामप्रदंपुंसांऋणदारिद्र्यनाश-
नं ६८ धनुष्कोटिर्धनुष्कोटिर्धनुष्कोटिरितीरणात् स्वर्गापवर्गदंपुंसांमहापुण्यफलप्रदं ६९ तत्रगत्वातवभ्रातास्नायाद्यदिपरावसुः तत्क्षणाद्देवतेज्ये
ष्ठोमुच्यतेब्रह्महत्यया ७० इदंरहस्यंसुमहत्प्रायश्चित्तमुदीरितं उक्त्वेत्यर्वावसुंदेवाःप्रययुःस्वपुरींप्रति ७१ ततअर्वावसुर्ज्येष्ठंसमादायपरावसुं राम
चंद्रधनुष्कोटिंप्रययौमुक्तिदायिनीं ७२ सेतौसंकल्पमुक्त्वातुनियमेनपरावसुः सहभ्रात्राधनुष्कोटौसस्नौपातकशुद्धये ७३ स्नात्वोत्थितंधनुष्कोटौतंप्रोवा
चाशरीरिणी परावसोविनष्टातेपितुर्ब्राह्मणघातजा ७४ ब्रह्महत्यामहाघोरानरकक्लेशकारिणी इत्युक्त्वाविररामाथसापिवागशरीरिणी ७५ परा
वसुस्तदाविप्राःकनिष्ठेनसमन्वितः रामचंद्रधनुष्कोटिंप्रणम्यचसभक्तिकं ७६ रामनाथंमहादेवंनत्वाभक्तिपुरःसरं विमुक्तपातकोविप्राःप्रययौ
पितुराश्रमं ७७ मृत्वोत्थितस्तदारैभ्योदृष्ट्वापुत्रौसमागतौ संतुष्टहृदयोह्यास्तेपुत्राभ्यांस्वाश्रमेतदा ७८ रामचंद्रधनुष्कोटौस्नानेनहतपातकं एवं
परावसुंसर्वेस्वीचक्रुर्मुनयस्तदा ७९ एवंपरावसोरुक्तंब्रह्महत्याविमोक्षणं स्नानमात्राद्धनुष्कोटौयुष्माकंमुनिपुंगवाः ८० सुरापानादयोप्य
त्रनश्यंत्येवात्रमज्जनात् सत्यंसत्यंपुनःसत्यमुद्धृत्यभुजमुच्यते ८१ महापातकसंघाश्चनश्येयुर्मज्जनादिह यइमंपठतेध्यायंब्रह्महत्या-
विमोक्षणं ८२ ब्रह्महत्याविनश्येततत्क्षणान्नास्तिसंशयः सुरापानादयोप्यस्यशांतिंगच्छेयुरंजसा ८३ इतिश्रीस्कंद-

पुराणेसेतुमाहात्म्येधनुष्कोटिप्रशंसायांपरावसोर्ब्रह्महत्याविमोक्षणंनाम त्रयस्त्रिंशोध्यायः श्रीसूतउवाच इतिहासंपुनर्वक्ष्येधनुष्कोटिप्रशंसनं सृगालस्यचसंवादंवानरस्यचसत्तमाः १ सृगालवानरौपूर्वमास्तांजातिस्मरावुभौ पुरापिमानुषेभावेसहायौतौबभूवतुः २ अन्यांयोनिंसमापन्नौसार्गालींवानरींतथा सख्यंसमीयतुरुभौसृगालोवानरोद्विजाः ३ कदाचिद्रुद्रभूमिष्ठंसृगालंवानरोब्रवीत् श्मशानमध्येसंप्रेक्ष्यपूर्वजातिमनुस्मरन्॥ ४ ॥वानरउवाच सृगालपातकंपूर्वंकिमकार्षीःसुदारुणं यस्त्वंश्मशानेमृतकान्पूतिगंधांश्चकुत्सितान् ५ अत्सीत्युक्तोथकपिनासृगालस्तमभाषत सृगालउवाच अहंपूर्वभवेत्वासंब्राह्मणोवेदपारगः ६ देवशर्माभिधोविद्वान्सर्वकर्मकलापवित् ब्राह्मणायप्रतिश्रुत्यनमयातत्रजन्मनि ७ कपे धनंतदादत्तंसृगालोहंततोभवं तस्मादेवंविधंभक्ष्यंभक्षयाम्यतिकुत्सितं ८ प्रतिश्रुत्यदुरात्मानोनप्रयच्छंतियेनराः कपेसृगालयोनिंतेप्राप्नुवंत्यतिकुत्सितां ९ योनदद्यात्प्रतिश्रुत्यस्वल्पंवायदिवाबहु सर्वाशास्तस्यनष्टास्युःषंढस्येवप्रजोद्भवः १० प्रतिश्रुत्याप्रदानेतुब्राह्मणायप्लवंगम दशजन्मार्जितंपुण्यंतत्क्षणादेवनश्यति ११ प्रतिश्रुत्याप्रदानेनयत्पापमुपजायते नाश्वमेधशतेनापितत्पापंपरिशुध्यति १२ नजानेहमिदंपापंकदानष्टंभवेदिति तस्मात्प्रतिश्रुतंद्रव्यंदातव्यंविदुषासदा १३ प्रतिश्रुत्याप्रदानेनसृगालोभवतिध्रुवं तस्मात्प्राज्ञेनविदुषादातव्यंहिप्रतिश्रुतं १४ इत्युक्त्वाससृगालस्तं वानरंपुनरब्रवीत् त्वयाहिकिंकृतंपापंयेनवानरतामगात् १५ अनागसोवनचरान्पक्षिणोहिंसिवानर तत्पातकंवदस्वाद्यवानरत्वप्रदंमम १६ इत्युक्तः ससृगालेनसृगालंवानरोब्रवीत् वानरउवाच पुराजन्मन्यहंविप्रोवेदनाथइतिस्मृतः १७ विश्वनाथोममपिताममांबाकमलालया सृगालसख्यंभव-

तामावयोःप्राग्भवेपिहि १८ त्वंनजानासितत्सर्वंयेस्म्यहंपुण्यगोरवात् तपसाराध्यगिरिशंतत्प्रसादात्पुराम्मम १९ अतीतभाविविज्ञानमस्तिजन्मांतरेपि
च गोमायोतद्भवेशाकंब्राह्मणस्यत्हृतंमया २० तत्पापाद्वानरोभूत्वानरकानुभवात्तदा नाहर्तव्यंविप्रधनंहरणान्नरकंभवेत् २१ अनंतरंवानरत्वंभवि
ष्यतिनसंशयः तस्मान्नब्राह्मणस्वंतुहर्तव्यंविदुषासदा २२ ब्रह्मस्वहरणात्पापमधिकंनैवविद्यते पीतवंतंविषंहंतिब्रह्मस्वंसकुलंदहेत् २३ ब्रम्हस्व
हरणात्पापीकुंभीपाकेषुपच्यते पश्चान्नरकशेषेणवानरींयोनिमश्नुते २४ विप्रद्रव्यंनहर्तव्यंक्षंतव्यंतेष्वतःसदा बालादरिद्राःकृपणा वेदशास्त्रादिव-
र्जिताः २५ ब्राह्मणानावमंतव्याःक्रुद्धाश्चेदनलोपमाः अतीतानागतंज्ञानंसृगालाखिलमस्तिमे २६ ज्ञानमस्तिनमेत्वेकमेतत्पापविशोधने जाति
स्मरोपिहिभवान्भाविकार्यंनबुध्यते २७ अतीतेष्वपिकिंचित्ज्ञःप्रतिबंधवशाद्भवान् अतोभवान्नजानीतेभाव्यतीतंतथाखिलं २८ कियत्कालं-
सृगालातोभुजोर्व्यसनमीदृशं आवयोरस्यपापस्यकोवामोचयिताभवेत् २९ एवंप्रब्रुवतोस्तत्रप्लवंगमसृगालयोः यदृच्छयादेवयोगात्पूर्वपुण्य-
वशाद्द्विजाः आययौसमहातेजाःसिंधुद्वीपाह्वयोमुनिः भस्मोद्धूलितसर्वांगस्त्रिपुंड्रांकितमस्तकः ३१ रुद्राक्षमालाभरणःशिवनामानिकीर्तयन्
सृगालवानरोदृष्ट्वासिंधुद्वीपाभिधंमुनिं ३२ प्रणम्यमुदितोभूत्वापप्रच्छतुरिदंतदा सृगालवानरावूचतुः भगवन्सर्वधर्मज्ञसिंधुद्वीपमहामुने ३३ आवांर-
क्षकृपादृष्ट्याविलोकयमुहुर्मुदा कपित्वंचसृगालत्वमावयोर्येननश्यति ३४ तमुपायंवदस्वाद्यत्वंहिपुण्यवतांवरः अनाथान्कृपणानज्ञान्बालान्रोगा
तुरान्जनान् ३५ रक्षंतिसाधवोनित्यंकृपयानिरपेक्षकाः ताभ्यामितीरितःप्राज्ञःसिंधुद्वीपोमहामुनिः ३६ प्राज्ञस्तौकपिगोमायूध्यात्वातुमनसाचि-

रं सिंधुद्वीपउवाच जानाम्यहं युवांसम्यक्कुहेसृगालप्लवंगमौ ३७ सृगालप्राग्भवेत्वंवैवेदशर्माभिधोद्विजः ब्राह्मणायप्रतिश्रुत्य धान्यान्नासादकं त्वया ३८ नदत्तंतेनपापेनसार्गालींयोनिमासवान् त्वंचवानरपूर्वस्मिन्वेदनाथाभिधोद्विजः ३९ ब्राह्मणस्यगृहाच्छाकंह्रतंचौर्यात्त्वयाततः प्राप्तोसिवानरींयोनिंसर्वपक्षिभयंकरीं ४० युवयोःपापशांत्यर्थमुपायंप्रवदाम्यहं दक्षिणांबुनिधौराम धनुष्कोटौयुवामरं ४१ गत्वात्रकुरुतंस्नानंतेनपापाद्विमोक्ष्यथ पुराकिरातिसंसर्गात्सुमतिर्ब्राह्मणःसुरां ४२ पीतवान्सधनुष्कोटौस्नात्वापापाद्विमोचितः सृगालवानरावूचतुः सुमतिःकस्यपुत्रोसौकथंचससुरांपपौ ४३ कथंकिरात्यांसक्तोभूत्सिंधुद्वीपमहामते आवयोर्विस्तरादेतद्वदत्वंकृपयाधुना ४४ सिंधुद्वीपउवाच महाराष्ट्राभिधेदेशेब्राह्मणःकश्चिदास्तिकः यज्ञदेवइतिख्यातोवेदवेदांगपारगः ४५ दयालुरातिथेयश्चशिवनारायणार्चकः सुमतिर्नामपुत्रोभूद्यज्ञदेवस्यतस्यवै ४६ पितरौसपरित्यज्यभार्यामपिपतिव्रता प्रययावुत्कलेदेशेविटगोष्ठिपरायणः ४७ काचित्किरातीतद्देशेवसंतीयुवमोहिनी यूनांसमस्तद्रव्याणिप्रलोभ्यजगृहेचिरं ४८ तस्यागृहंसप्रययौसुमतिर्ब्राह्मणाधमः सुमतिंसानजग्राहकिरातिर्निर्धनंद्विजं ४९ तयात्यक्तोथसुमतिस्तत्संयोगैकतत्परः इतस्ततश्चोरयित्वाबहुद्रव्याणिसंततं ५० दत्वातयाचिरंरेमेतद्गृहेबुभुजेचसः एकेनचषकेनासौतयासहसुरांपपौ ५१ एवंसबहुकालंवैरममाणस्तयासह पितरौनिजपत्नींचनास्मरद्विषयातुरः ५२ सकदाचित्किरातैस्तुचौर्यंकर्तुंययौसह द्रव्यंहर्तुंकिरातास्तेलाटानांविषयंययुः ५३ विप्रस्यकस्यचिद्गेहेसोपिकैरातवेषधृक् ययौचोरयितुंद्रव्यंसाहसीखड्गहस्तवान् ५४ तद्गृहस्वामिनंविप्रंहत्वाखड्गेनसाहसी समादायबहुद्रव्यंकिरातिभव

नंययौ ५५ तंयांतमनुयातिस्मब्रह्महत्याभयंकरी नीलवस्त्रधराभीमाभृशंरक्तशिरोरुहा ५६ गर्जतीसाट्टहासंसाकंपयंतीचरोदसी अनुद्रुतस्तयासोऽयंबभ्रामजगतीतले ५७ एवंभ्रमन्भुवंसर्वांकदाचित्सुमतिःस्वयं स्वग्रामंप्रययौभीत्याहेसृगालप्लवंगमौ अनुद्रुतस्तयाभीतःप्रययौ स्वगृहंप्रति ब्रह्महत्याप्यनुद्रुत्यतेनसाकंगृहंययौ ५९ पितरंरक्षरक्षेतिसुमतिःशरणंययौ माभैषीरितितंप्रोच्यपितारक्षितुमुद्यतः ६० तदानींब्रह्महत्येयंतत्तातंप्रत्यभाषत ब्रह्महत्योवाच मैनंत्वंप्रतिगृण्हीष्वयज्ञदेवद्विजोत्तम ६१ असौसुरापीस्तेयीचब्रह्महाचातिपातकी मातृद्रोहीपितृद्रोहीभार्यात्यागीचपापकृत् ६२ किरातीसंगदुष्टश्चनैनंमुंचाम्यहंद्विज गृण्हासिचेदिमंविप्रमहापातकिनंसुतं ६३ त्वद्भार्यामस्यभार्यांचत्वांचपुत्रमिमंद्विज भक्षयिष्यामिवंशंचतस्मान्मुंचसुतंत्विमं ६४ इमंत्यजसिचेत्पुत्रंयुष्मान्मोक्ष्यामिसांप्रतं॥नैकस्यार्थेकुलंहंतुमर्हसित्वंमहामते ६५ इत्युक्तःसतयातत्रयज्ञदेवोब्रवीच्चतां यज्ञदेवउवाच बाधतेमांसुतस्नेहःकथमेनंपरित्यजे ६६ ब्रह्महत्यातदाकर्ण्यद्विजोक्तंतमभाषत ब्रह्महत्योवाच अयंहिपतितोभूत्तेवर्णाश्रमबहिष्कृतः ६७ पुत्रेस्मिन्माकुरुस्नेहंनिंदितंतस्यदर्शनम् इत्युक्त्वाब्रह्महत्यासायज्ञदेवस्यपश्यतः ६८ तलेन प्रजहारास्यपुत्रंसुमतिनामकं रुरोदताततातेतिपितरंप्रब्रुवन्मुहुः ६९ रुरुदुर्जनकोमाताभार्यापिसुमतेस्तदा एतस्मिन्नंतरेतत्रदुर्वासाशंकरांशजः ७० दिष्ट्यासमाययौयोगीहेसृगालप्लवंगमौ यज्ञदेवोथतंदृष्ट्वामुनिंरुद्रावतारकं ७१ स्तुत्वाप्रणम्यशरणंययाचेपुत्रकारणात् दुर्वासस्त्वंमहायोगीसाक्षाद्वैशंकरांशजः ७२ त्वद्दर्शनमपुण्यानांभवितानकदाचन ब्रह्महाचसुरापीचस्तेयीचाभूत्सुतोमम ७३ एनंप्रहर्तुमायाताब्रह्महत्याविवर्तते भूयाद्यथा

मेपुत्रोयंमहापातकमोचितः ७४ घोराचब्रह्महत्येयंयथाशीघ्रंलयंव्रजेत् तमुपायंवदस्वाद्यममपुत्रेदयांकुरु ७५ अयमेवहिपुत्रोमेनान्योस्तितनयोमुने
अस्मिन्मृतेतुवंशोमेसमुच्छिद्येत्समूलतः ॥७६ ततःपितृभ्यःपिंडानांदातापिनभवेद्ध्रुवं अतःकृपांकुरुष्वत्वमस्मासुभगवन्मुने ७७ इत्युक्तः
सतदोवाचदुर्वासाःशंकरांशजः ध्यात्वातुसुचिरंकालंयज्ञदेवंद्विजोत्तमं ७८ दुर्वासाउवाच यज्ञदेवकृतंपापमतिक्रूरंसुतेनते नास्यपापस्यशांतिः
स्यात्प्रायश्चित्तायुतैरपि ७९ अथापितेसुतस्याहमस्यपापस्यशांतये प्रायश्चित्तंवदिष्यामिशृणुनान्यमनाद्विज ८० श्रीरामधनुषःकोटौदक्षिणे सलिलार्णवे
स्नातिचेत्तवपुत्रोयंपातकान्मोक्ष्यतेक्षणात् ८१ दुर्विनीताभिधोविप्रोयत्रस्नानाद्द्विजोत्तम गुरुस्त्रीगमपापेभ्यस्तत्क्षणादेवमोचितः
८२ सैषाश्रीधनुषःकोटीराघवस्यस्वयंहरेः स्नानमात्रेणपापौघंनाशयेत्त्वत्सुतस्यसा ८३ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येधनुष्कोटिप्रशंसायां
सृगालवानरसंवादेसुमतिमहापातकविमोक्षोपायकथनंनामचतुस्त्रिंशोध्यायः ३४ यज्ञदेवउवाच दुर्वासर्षेमहाप्राज्ञपरापरविचक्षण
दुर्विनीताभिधःकोयंयोसौगुर्वंगनामगात् १ तस्यपुत्रोधनुष्कोटौस्नानेनसकथंद्विजः तत्क्षणान्मुमुचेपापाद्गुरुस्त्रीगमसंभवात् २ एतन्मेश्रद्दधानस्य
विस्तराद्वक्तुमर्हसि दुर्वासाउवाच पांड्यदेशेपुराकश्चिद्ब्राह्मणोस्तिबहुश्रुतः ३ इध्मवाहोभिधोनाम्नातस्यभार्यारुचिस्तथा
बभूवतस्यतनयोदुर्विनीताभिधोद्विजः ४ बाल्येवयसिपुत्रस्यममारजनकोस्यवै दुर्विनीतःपितुस्तस्यसकृत्वाचौर्ध्वदेहिकं
५ कश्चित्कालंगृहेवात्सीन्मात्राविधवयासह ततोदुर्भिक्षमभवद्द्वादशाब्दमवर्षणात् ६ ततोदेशांतरमगान्मात्रासाकंद्विजोत्तम

गोकर्णससमासाद्य सुभिक्षं धान्यसंचयैः ७ उवास सुचिरं कालं मात्रा विधवया सह ततो बहुतिथे काले दुर्विनीतो गते सति ८ पूर्वदुष्कर्मपाकेन
मूढबुद्धिरहो बत अनंगशरविद्धांगो रागाद्विहृतमानसः ९ मामेति वादिनीमंबां बलादाकृष्य पातकी बुभुजे काममोहात्मा मैथुनेन
द्विजोत्तम १० सखिन्नो दुर्विनीतोयं रेतःसेकादनंतरं मनसा चिंतयन्पापं रुरोद भृशदुःखितः ११ अहोति पापकृदहं महापातकिनांवरः
अगमं जननीं यस्मात्कामबाणवशानुगः १२ इति संचिंत्य मनसा स तत्र मुनिसन्निधौ जुगुप्समानश्चात्मानं तान्मुनीनिदमब्रवीत्
१३ गुरुस्त्रीगमपापस्य प्रायश्चित्तं मम द्विजाः वदध्वं शास्त्रतत्वज्ञा कृपया मयि केवलं १४ मरणान्निष्कृतिः स्याच्चेन्मरिष्यामि
न संशयः भवद्भिरुच्यते यत्तु प्रायश्चित्तं ममाधुना १५ करिष्ये तद्द्विजाः सत्यं मरणं वान्यदेव वा तच्छ्रुत्वा वचनं तस्य केचित्तत्र मुनीश्वराः १६ अनेन
साकं वार्तातु दोषायेति विनिश्चिताः मौनित्वं भेजिरे केचिन्मुनयः केचिदा भृशं १७ दुष्टात्मा मातृगामी त्वं महापातकिनांवरः गच्छगच्छेति बहुशो वाचमूचुर्
द्विजोत्तमाः १८ तान्निवार्य कृपाशीलः सर्वज्ञः करुणानिधिः कृष्णद्वैपायनस्तत्र दुर्विनीतमभाषत १९ गच्छाशु रामसेतौ त्वं धनुष्कोटौ सहांबया मकरस्थे
रवौ माघे मासमेकं निरंतरं २० जितेंद्रियो जितक्रोधः परद्रोहविवर्जितः एकमासं निराहारः कुरु स्नानं सहांबया २१ पूतो भविष्यस्यद्धा त्वं गुरुस्त्रीगमदोषतः
यत्पातकं न नश्येत सेतुस्नानेन तन्नहि २२ श्रुतिस्मृतिपुराणेषु धनुष्कोटिप्रशंसनं बहुधा भण्यते पंचमहापातकनाशनं २३ तस्मात्त्वं त्वरया गच्छ
धनुष्कोटिं सहांबया प्रमाणं कुरु मद्वाक्यं वेदवाक्यमिव द्विज २४ श्रीरामधनुषः कोटौ स्नानस्य द्विजपुत्रक महापातककोट्योपि नैव लक्ष्या इतीव हि २५

प्रायश्चित्तांतरंप्रोक्तंमन्वादिस्मृतिभिःस्मृतौ तद्गच्छत्वंधनुष्कोटिंमहापातकनाशिनीं २६ इतीरितोथव्यासेनदुर्विनीतोद्विजोत्तमाः मात्रासाकंधनुष्कोटिंनत्वाव्यासंचनिर्ययौ २७ मकरस्थेरवौमाघेमासमात्रंनिरंतरं मात्रासहनिराहारोजितक्रोधोजितेंद्रियः २८ श्रीरामधनुषःकोटौसस्नौसंकल्पपूर्वकं रामनाथंनमस्कुर्वन्त्रिकालंभक्तिपूर्वकं २९ मासांतेपारणांकृत्वामात्रासहविशुद्धधीः व्यासांतिकंपुनःप्रायात्तस्मैवृत्तंनिवेदितुं ३० सप्रणम्यपुनर्व्यासंदुर्विनीतोब्रवीद्वचः दुर्विनीतउवाच भगवन्करुणासिंधोद्वैपायनमहत्तम ३१ भवतःकृपयारामधनुष्कोटौसहांबया माघमासेनिराहारोमासमात्रमतंद्रितः ३२ अहंत्वकरवंस्नानंनमस्कुर्वन्महेश्वरं इतःपरंमयाव्यासभगवन्भक्तवत्सल ३३ यत्कर्त्तव्यंमुनेतत्त्वंममोपदिशतत्त्वतः इतितस्यवचःश्रुत्वादुर्विनीतस्यवैमुनिः ३४ बभाषेदुर्विनीतंतंव्यासोनारायणांशकः व्यासउवाच दुर्विनीतगतंतेघपातकंमातृसंगजं ३५ मातुश्चपातकंनष्टंत्वत्संगतनिमित्तजं संदेहोनात्रकर्तव्यःसत्यमुक्तंमयातव ३६ बांधवाःस्वजनाःसर्वेतथान्येब्राम्हणाश्चये सर्वेत्वांसंग्रहीष्यंतिदुर्विनीतांबयासह ३७ मत्प्रसादाद्धनुष्कोटौविशुद्धस्त्वंनिमज्जनात् दारसंग्रहणंकृत्वागार्हस्थ्यंधर्ममाचर ३८ त्यजत्वंप्राणिहिंसांचधर्मंभजसनातनं सेवस्वसज्जनान्नित्यंभक्तियुक्तेनचेतसा ३९ संध्योपासनमुख्यानिनित्यकर्माणिनत्यज निगृहीष्वेंद्रियग्राममर्चयस्वहरंहरिं ४० परापवादंमाब्रूयामासूयांभजकर्हिचित् अन्यस्याभ्युदयंदृष्ट्वासंतापंकुरुमावृथा ४१ मातृवत्परदारांश्चत्वंनित्यमवलोकय अधीतवेदानखिलान्माविस्मरकदाचन ४२ अतिथीन्मावमन्यस्वश्राद्धंपितृदिनेकुरु पैशून्यंमावदस्वत्वंस्वप्नेप्यन्यस्यकर्हिचित् ४३ इतिहासपुराणानिधर्मशास्त्राणिसंततं अ-

वलोकयवेदांतंवेदांगानितथापुनः ४४ हरिशंकरनामानिमुक्तलज्जोनुकीर्त्तय जाबालोपनिषन्मंत्रैस्त्रिपुंड्रोद्धूलनंकुरु ४५ रुद्राक्षान्धारयसदाशौचा
चारपरोभव तुलस्याबिल्वपत्रैश्चनारायणहरावुभौ ४६ एककालंद्विकालंवात्रिकालंचार्चयस्वभो तुलसीदलसंमिश्रंसिक्तंपादोदकेनच ४७ नैवेद्यान्नं-
सदाभुंक्ष्वशंभुनारायणाग्रतः कुरुत्वंवैश्वदेवाख्यंबलिमन्नविशुद्धये ४८ यतीश्वरान्ब्रह्मनिष्ठान्तर्पयान्नैर्गृहागतान् वृद्धान्नन्यानानाथांश्चरोगिणोब्रह्म
चारिणः ४९ कुरुत्वंमातृशुश्रूषामौपासनपरोभव पंचाक्षरंमहामंत्रंप्रणवेनसमन्वितं ५० तथैवाष्टाक्षरंमंत्रमन्यमंत्रानपिद्विज जपत्वंप्रयतोभूत्वाध्याय-
न्मंत्राधिदेवताः ५१ एवमन्यांस्तथाधर्मान्स्मृत्युक्तान्सर्वदाकुरु एवंकृतवतस्तेस्याद्देहांतेमुक्तिरप्यलं ५२ इत्युक्तोव्यासमुनिनादुर्विनीतःप्रणम्यतं तदुक्त
मखिलंकृत्वादेहांतेमुक्तिमाप्तवान् ५३ तन्मातापिमृताकालेधनुष्कोटिनिमज्जनात् अवापपरमांमुक्तिमपुनर्भवदायिनीं ५४ दुर्वासाउवाच एवंतेदु
र्विनीतस्यतन्मातुश्चविमोक्षणं धनुष्कोट्यभिषेकेणयज्ञदेवमयेरितं ५५ पुत्रमेनंत्वमप्याशुब्रह्महत्याविशुद्धये समादायव्रजब्रह्मन्धनुष्कोटिंविमु
क्तिदां ५६ सिंधुद्वीपउवाच इतिदुर्वाससाप्रोक्तोयज्ञदेवोनिजंसुतं समादायययौरामधनुष्कोटिंविमुक्तिदां ५७ गत्वानिवासमकरोत्षाण्मासंतत्रस
द्विजः पुत्रेणसाकंनियतोहेसृगालप्लवंगमौ ५८ सस्नौचधनुष्कोटौषाण्मासंवैसपुत्रकः षाण्मासांतेयज्ञदेवंप्राहवागशरीरिणी ५९ विमुक्तोयज्ञदेवास्य
ब्रह्महत्यासुतस्यते स्वर्णस्तेयात्सुरापानात्किरातीसंगमात्तथा ६० अन्येभ्योपिहिपापेभ्योविमुक्तोयंसुतस्तव संशयंमाकुरुष्वत्वंयज्ञदेवद्विजोत्तम ६१
इत्युक्त्वाविररामाथसातुवागशरीरिणी तदाशरीरिणीवाक्यंयज्ञदेवःसशुश्रुवान् ६२ संतुष्टःपुत्रसहितोरामनाथंनिषेव्यच धनुष्कोटिंनमस्कृत्यपुत्रेण-

सहितस्तदा ६३ स्वदेशंप्रययौत्दृष्टःस्वग्रामंस्वगृहंतथा सपुत्रदारःसुचिरंसुखमास्तेसुनिर्वृतः ६४ सिंधुद्वीपउवाच गोमायुवानरावेवंयुवयोःकथितंमया
यज्ञदेवसुतस्यास्यसुमतेःपरिमोक्षणं ६५ पातकेभ्योमहद्भ्यश्च धनुःकोटौनिमज्जनात् युवामतो धनुष्कोटिंगच्छतोःपापशान्तये ६६ नान्यथापापशान्तिःस्यात्प्रायश्चित्तायुतैरपि
श्रीसूतउवाच सिंधुद्वीपस्यवचनमितिश्रुत्वाद्विजोत्तमाः ६७ सृगालवानरावाशु विलंघितमहापथौ धनुष्कोटिंप्रयासेनगत्वास्नात्वाचतज्जले
६८ विमुक्तौसर्वपापेभ्यो विमानवरसंस्थितौ देवैःकुसुमवर्षेणकीर्यमाणौसुतेजसौ ६९ हारकेयूरमुकुटकटकादिविभूषितौ
देवस्त्रीधूयमानाभ्यांचामराभ्यांविराजितौ ७० गत्वादेवपुरींरम्यामिंद्रस्यार्द्धासनंगतौ श्रीसूतउवाच युष्माकमेवंकथितं सृगालस्यकपेरपि
७१ पापाद्विमोक्षणं विप्रा धनुष्कोटौनिमज्जनात् भक्त्यायइममध्यायंशृणोतिपठतेपिवा स्नानजंफलमाप्नोति धनुष्कोटौसमानवः
योगिवृंदैरसुलभां मुक्तिमप्याशुविंदति ७३ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्ये धनुष्कोटिप्रशंसायांसृगालवानरविमोक्षणंनामपंचत्रिंशोध्यायः
३५ श्रीसूतउवाच धनुष्कोटेस्तुमाहात्म्यंभूयोपिप्रब्रवीम्यहं दुराचाराभिधोयत्रस्नात्वामुक्तोभवद्द्विजाः १ मुनयऊचुः दुराचाराभिधः
कोसौसूततत्वार्थकोविद किंचपापंकृतंतेनदुराचारेणवैमुने २ कथंवापातकान्मुक्तो धनुष्कोटौनिमज्जनात् एतच्छुश्रूषमाणानां विस्तराद्वदनोमुने
३ श्रीसूतउवाच मुनयःश्रूयतांतस्यदुराचारस्यपातकं स्नानेनधनुषःकोटौयथामुक्तश्चपातकात् ४ दुराचाराभिधोविप्रोगौतमीतीरमाश्रितः
कश्चिदस्तिद्विजाःपापीक्रूरकर्मरतःसदा ५ ब्रह्मघ्नैश्चसुरापैश्चस्तेयिभिर्गुरुतल्पगैः तदासंसर्गदुष्टोसौतैःसाकंन्यवसद्द्विजाः ६ महापात-

किसंसर्गदोषेणास्यद्विजस्यवै ब्राह्मण्यंसकलंनष्टंनिःशेषेणद्विजोत्तमाः ७ महापातकिभिःसार्द्धंदिनमेकंतुयोद्विजः निवसेत्सादरंतस्यतत्क्षणाद्वै
द्विजन्मनः ८ ब्राह्मण्यस्य तुरीयांशोनश्यत्येवनसंशयः द्विदिनंसेवनात्स्पर्शाद्दर्शनाच्छयनात्तथा ९ भोजनात्सहपंक्तौचमहापातकिभिर्द्विजाः द्वितीय
भागोनश्येतब्राह्मणस्यनसंशयः १० त्रिदिनाच्चतृतीयांशोनश्यत्येवनसंशयः चतुर्दिनाच्चतुर्थांशोविलयंयातिहिध्रुवं ११ अतःपरंतुतैःसाकंशय
नासनभोजनैः तत्तुल्यपातकीभूयान्महापातकसंभवात् १२ तेनब्राह्मण्यहीनोयंदुराचाराभिधोद्विजाः ग्रस्तोभवद्भीषणेनवेतालेनबलीयसा १३ असौ
परवशस्तेनवेतालेनातिपीडितः देशाद्देशंभ्रमन्विप्रावनाच्चैववनांतरं १४ पूर्वपुण्यविपाकेनदैवयोगेनसद्विजः रामचंद्रधनुष्कोटिंमहापातकनाशनीं
१५ अनुद्रुतःपिशाचेनतेनाविष्टोययौद्विजाः न्यमज्जयत्सवेतालोधनुष्कोटिजलेत्वमुं १६ धनुष्कोटिजलेसोयंवेतालेनप्रवेशितः उदतिष्ठत्क्षणादेववे
तालेनविमोचितः १७ उत्थितोसौद्विजोविप्राधनुष्कोटिजलात्तदा स्वस्थोव्यचिंतयत्कोयंदेशोजलधितीरतः १८ कथंमयागतमिहगौतमीतीरवासिना
इतिचिंताकुलःसोयंधनुष्कोटिनिवासिनं १९ दत्तात्रेयंमहात्मानंयोगिप्रवरमुत्तमं समागम्यप्रणम्यासौदुराचारोभ्यभाषत २० नजानेभगवन्देशः
कतमोयंवदाधुना गोतमीतीरनिलयोदुराचाराभिधोह्यहं २१ कृपयाब्रूहिमेब्रह्मन्मयात्रकथमागतं इतिपृष्टोमुनिस्तेनदुराचारेणसुव्रतः २२ ध्यात्वामुहूर्त
मवदद्दुराचारंघृणानिधिः महापातकिसंसर्गाद्दुराचारकृतेपुरा २३ ब्राह्मण्यंनष्टमभवद्वेतालस्त्वांततोग्रहीत् तेनाविष्टस्त्वमायातोविवशोत्रविमूढधीः
२४ न्यमज्जयत्त्वांवेतालोधनुष्कोटिजलेत्रतु तत्रमज्जनमात्रेणविमुक्तःपातकाद्भवान् २५ धनुष्कोटौतुयेस्नानंपुण्यंकुर्वंतिमानवाः तेषांन

श्यंतिवैसत्यंपंचपातकसंचयाः २६ रामचंद्रधनुष्कोटावत्रमज्जनमात्रतः महापातकिसंसर्गदोषस्तेविलयंययौ २७ तन्नाशादेववेतालस्त्वांसु
त्त्वाविलयंगतः त्वामग्रहीद्योवेतालःपुरायंब्राह्मणोभवत् २८ सोयंभाद्रपदेमासेकृष्णापक्षेमहालयं पार्वणेनविधानेनपितृणांनाकरोन्मुदा २९
तेनस्वपितृभिःशप्तोवेतालत्वमगादयं सोपिचास्यधनुष्कोटेरवलोकनमात्रतः ३० वेतालत्वंविहायेहविष्णुलोकमवाप्तवान् अतोभाद्रप
देमासेकृष्णापक्षेमहालयं ३१ उद्दिश्यस्वपितॄन्येतुनकुर्वन्त्यतिलोभतः महालोभयुतास्तेह्यावेतालाःस्युर्नसंशयः ३२ तस्माद्भाद्रपदेमासेकृ
ष्णापक्षेमहालयं पितॄनुद्दिश्यशक्त्यायेब्राम्हणान्वेदपारगान् ३३ भोजयेयुर्महान्नेननतेविंदंतिदुर्गतिं यस्तुभाद्रपदेमासेकृष्णापक्षेमहाल
यं ३४ स्वशक्त्यानुगुणंविप्रमेकंद्वौत्रीनकिंचनः भोजयेन्नहिदौर्गत्यंभवेद्यस्यकदाचन ३५ अयंभाद्रपदेमासेपितृणामनुपासनात् य-
योवेतालतांविप्रोयस्त्वांजग्राहपापिनं ३६ कालोभाद्रपदमाससमारभ्यवृश्चिकावधि महालयस्यकथितोमुनिभिस्तत्वदर्शिभिः ३७ मासो
भाद्रपदःकालस्तत्रापिहिविशिष्यते कृष्णापक्षोविशिष्टःस्याद्दुराचारकतत्रवै ३८ तस्मिन्शुभेकृष्णापक्षेप्रथमायांतथातिथौ श्राद्धंमहा-
लयंकुर्याद्योनरोभक्तिपूर्वकं ३९ तस्यप्रीणातिभगवान्पावकःसर्वपावनः सवन्हिलोकमाप्नोतिवन्हिनासहमोदते ४० तस्मैच ज्वलनो
देवःसर्वैश्वर्यंददात्यपि प्रथमायांतिथौमर्त्योयोनकुर्यान्महालयं ४१ वन्हिर्गृहंदहेत्तस्यश्रियंक्षेत्रादिकंतथा वेदविद्ब्राह्मणेभुक्तेप्रथमा-
यांमहालये ४२ दशकल्पसहस्राणिपितरोयांतितृप्ततां द्वितीयायांतुयोभक्त्याकुर्याच्छ्राद्धंमहालयं ४३ तस्यप्रीणातिभगवान्भवानी-

पतिरीश्वरः सकैलासमवाप्नोति शिवेनसहमोदते ४४ विपुलांसंपदं तस्मैप्रीतोदद्यान्महेश्वरः द्वितीयायांतिथौमर्त्योयोनकुर्यान्महालयं
४५ तस्यवैकुपितःशंभुर्नाशयेद्ब्रह्मवर्चसं रौरवंकालसूत्राख्यंनरकंचास्यदास्यति ४६ वेदविद्ब्राह्मणेभुक्तेद्वितीयायांमहालये विंश
त्कल्पसहस्राणिपितरोयांतितृप्तितां ४७ अनुग्रहात्पितॄणांच संततिश्चास्यवर्द्धते तृतीयायांनरोभक्त्याकुर्याच्छ्राद्धंमहालयं ४८ तस्यप्रीणा
तिभगवान्लोकपालोधनाधिपः महापद्मादिनिधयोवर्ततेतस्यवैवशे ४९ तस्यानुगाश्चयेदेवाब्रह्मविष्णुमहेश्वराः तृतीयायांतिथौमर्त्योयोन
कुर्यान्महालयं ५० धनदोभगवान्तस्यसंपदंहरतिक्षणात् दारिद्र्यंचददात्यस्मैबहुदुःखसमाकुलं ५१ तृतीयायांतिथौमर्त्योयःकरोतिमहाल
यं तृप्यंतिपितरस्तस्य त्रिंशत्कल्पसहस्रकं ५२ चतुर्थ्यांतुनरोभक्त्याश्राद्धंकुर्यान्महालयं तस्यप्रीणातिभगवान्हेरंबःपार्वतीसुतः ५३ तस्य
विघ्नाश्चनश्यंतिगजवक्त्रप्रसादतः चतुर्थ्यांतुतिथौमर्त्योयोनकुर्यान्महालयं ५४ विघ्नेशोभगवांस्तस्यसदाविघ्नंकरोतिहि चंडकोलाहलाभिख्ये
नरकेचपतत्यथ ५५ चतुर्थ्यांवैतिथौमर्त्योयःकरोतिमहालयं पितरःकल्पसाहस्रंचत्वारिंशत्सहर्षिताः ५६ बहून्पुत्रान्प्रदास्यंतिश्राद्धकर्तुर्नि
रंतरं पंचम्यांतुतिथौभक्त्याश्राद्धंकुर्यान्महालयं ५७ तस्यलक्ष्मीर्भगवतीप्रीणातिहरिवल्लभा गृहक्षेत्रकलत्रादौतस्यनृत्यतिसर्वदा ५८ कीर्ति
श्चवर्द्धतेतस्ययावदाचंद्रतारकं पंचम्यांतुतिथौमर्त्योयोनकुर्यान्महालयं ५९ तस्यलक्ष्मीर्भगवतीपरित्यजतिमंदिरं अलक्ष्मीःकलहाधारातस्य-
प्रादुर्भवेद्गृहे ६० पंचम्यांतुतिथौमर्त्योयःकरोतिमहालयं तस्यतृप्यंतिपितरःपंचकल्पसहस्रके ॥ ६१ संततिंचाप्यविच्छिन्नामस्मैदास्यंतित

र्पिताः पार्वतीच प्रसन्नास्यात्महदैश्वर्यदायिनी ६२ षष्ठ्यांतिथौनरोभक्त्याश्राद्धंकुर्यान्महालयं तस्यप्रीणातिभगवान्षण्मुखः पार्वतीसुतः ६३
तस्यपुत्राश्चपौत्राश्च षण्मुखस्यप्रसादतः ग्रहैर्बालग्रहैश्चैवनबाध्यंतेकदाचन ६४ षष्ठ्यांतिथौनरोभक्त्यायोनकुर्यान्महालयं तस्यस्कंदोमहासेनो
विमुखःस्यान्नसंशयः ६५ गर्भान्निर्गतमात्रैव प्रजातस्यविनश्यति पूतनादिग्रहकुलैर्बाध्यतेचनिरंतरं ६६ वन्हिज्वालाप्रवेशाख्येनरकेचपतत्यधः
षष्ठ्यांतिथौयःश्रद्धावान्कुर्याच्छ्राद्धंमहालयं ६७ षष्टिकल्पसहस्रंतुपितरोयांतितृप्ततां पुत्रानपिप्रदास्यंतिसंपदंविपुलांतथा ६८
सप्तम्यांतुतिथौमर्त्यःश्राद्धंकुर्यान्महालयं हिरण्यपाणिर्भगवानादित्यस्तस्यतुष्यति ६९ आरोगोदृढगात्रःस्याद्भास्करस्यप्रसादतः हिरण्य
पाणिर्भगवान्हिरण्यंपाणिनास्वयं ७० महालयश्राद्धकर्त्रेददातिप्रीतमानसः सप्तम्यांतुतिथौभक्त्यायोनकुर्यान्महालयं ७१ व्याधिभिः
क्षयरोगाद्यैर्बाध्यतेसदिवानिशं तीक्ष्णधाराख्यशय्याख्येनरकेचपतत्यधः ७२ सप्तम्यांयोनरोभक्त्याश्राद्धंकुर्यान्महालयं सप्ततिंकल्पसाहस्रं
प्रीणंतिपितरोस्यवै ७३ संततिंचाप्यविच्छिन्नांदद्युःपितृगणाःसदा अष्टम्यांतुतिथौमर्त्यःश्राद्धंकुर्यान्महालयं ७४ मृत्युंजयःकृत्तिवासास्
तस्यप्रीणातिशंकरः करस्थंतस्यकैवल्यंशंकरस्यप्रसादतः ७५ महालयेनश्राद्धेनतुष्टेसाक्षात्त्रियंबके चतुर्दशसुलोकेषुदुर्लभंतस्यकिंभवेत्
७६ महालयंनकुर्याद्वैयोष्टम्यांमूढचेतनः संसारसागरेघोरेसदामज्जतिदुःखितः ७७ कदाचिदपितस्येष्टंनैवसिद्ध्यतिभूतले वैतरिण्या
ख्यनरकेपतत्याचंद्रतारकं ७८ योष्टम्यांश्रद्धयाश्राद्धंश्राद्धंकुर्यान्महालयं अशीतिकल्पसाहस्रंतृप्यंतिपितरोस्यवै ७९ आशीर्भिर्वर्द्धयं-

त्येनंविप्रश्चास्यव्यपोहति संततिंचाप्यविच्छिन्नांदद्युःपितृगणाःसदा ८० नवम्यांतुतिथौमर्त्यःश्राद्धंकुर्यान्महालयं दुर्गादेवीभगवतीतस्यप्रीणाति
शांभवी ८१ क्षयापस्मारकुष्ठादीन्क्षुद्रप्रेतपिशाचकान् नाशयेत्तस्यसंतुष्टादुर्गामहिषमर्दिनी ८२ नवम्यांतुतिथौमर्त्योयोनकुर्यान्महालयं अपस्मा-
रेणपीड्येततथैवब्रह्मरक्षसा ८३ अभिचारोर्थकृत्याभिर्बाध्येतचनिरंतरं नवम्यांयस्तिथौमर्त्यःश्राद्धंकुर्यान्महालयं ८४ नवतिंकल्पसाहस्रंतृप्यंतिपि
तरोस्यवै संततिंचाप्यविच्छिन्नांदद्युःपितृगणाःसदा ८५ दशम्यांतुतिथौमर्त्यःश्राद्धंकुर्यान्महालयं तस्यामृतकलश्चंद्रःषोडशात्माप्रसीदति ८६
ओषधीनामधीशोस्मिन्श्राद्धेनानेनतोषिते व्रीह्यादीनितुधान्यानिदद्युरोषधयःसदा ८७ योनकुर्याद्दशम्यांतुमहालयमनुत्तमं ओषध्योनिष्फ
लास्तस्यकृषिश्चाप्यस्यनिष्फला ८८ दशम्यांयस्तिथौमर्त्यःश्राद्धंकुर्यान्महालयं शतकल्पसहस्राणितृप्यंतिपितरोस्यवै ८९ संततिंचाप्य
विच्छिन्नांदद्युःपितृगणाःसदा एकादश्यांनरोभक्त्याश्राद्धंकुर्यान्महालयं ९० संहर्तासर्वलोकस्यतस्यरुद्रःप्रसीदति रुद्रस्यसर्वसंहर्तुःप्रसादेन
जगत्पतेः ९१ शत्रून्पराजयत्येषश्राद्धकर्तानिरंतरं ब्रह्महत्यायुतंचापितस्यनश्यतितत्क्षणात् ९२ अग्निष्टोमादियज्ञानांफलमाप्नोतिपुष्कलं ए
कादश्यांनरोभक्त्यायोनकुर्यान्महालयं ९३ तस्यवैविमुखोरुद्रोनप्रसीदतिकर्हिचित् सर्वतोवर्द्धमानाश्चबाधंतेशत्रवोप्यमुं ९४ अग्निष्टोमादि
कायज्ञाःकृताश्चबहुदक्षिणाः निष्फलाएवतस्यस्युर्भस्मनिन्यस्तहव्यवत् ९५ ब्रह्मघातकतुल्यःस्याच्छ्राद्धाकरणदोषतः एकादश्यांतिथौयस्तु ८३
श्राद्धंकुर्यान्महालयं ९६ द्विशतंकल्पसाहस्रंतृप्यंतिपितरोस्यवै संततिंचाप्यविच्छिन्नांदद्युःपितृगणाःसदा ९७ द्वादश्यांतुतिथौमर्त्यःकुर्या-

च्छ्राद्धंमहालयं तस्यलक्ष्मीपतिःसाक्षात्प्रसीदतिजनार्दनः ९८ प्रसन्नेसतिदेवेशेदेवदेवेजनार्दने चराचरजगत्सर्वंप्रीतमेवनसंशयः ९९ भूमि
र्हरिप्रियाचास्य सस्यंसंवर्द्धयत्यपि लक्ष्मीश्चवर्द्धतेतस्यमंदिरेहरिवल्लभा १०० गदाकौमोदकीनामनारायणकरस्थिता अपस्मारादिभूतानिना
शयत्येवसर्वदा १ तीक्ष्णधारंतथाचक्रंशत्रूनस्यदहत्यपि यातुधानपिशाचादी-शंखश्चास्यव्यपोहति २ एवंसर्वात्मनापीडांवारयत्यस्यकेशवः म
हालयंनकुर्याद्यो द्वादश्यांमनुजाधमः ३ तस्यक्षेत्राणिसंपच्चविनश्यंतिनसंशयः अपस्मारादिभूतानिशत्रवश्चमहाबलाः ४ यातुधानाश्चबाधंते
तंवैविष्णुपराङ्मुखं पात्यतेनरकेचापिअस्थिभेदननामके ५ द्वादश्यांभक्तियुक्तोयःश्राद्धंकुर्यान्महालयं षट्शतंकल्पसाहस्रंप्रीणंतिपितरोस्य
वै ६ संततिंचाप्यविच्छिन्नांपितरोस्मैददत्यपि त्रयोदश्यांनरोभक्त्याश्राद्धंकुर्यान्महालयं ७ प्रसीदत्यस्यभगवान्कंदर्पोरतिनायकः स्रक्चं
दनादयोभोगाललनाश्चमनोरमाः ८ कामदेवप्रसादेनतस्यसिध्यंतिसर्वदा आजन्ममरणांतंचसुखमेवसविंदते ९ योनकुर्यात्त्रयोदश्यांनचश्राद्धंम-
हालयं कामदेवोस्यविसुखःस्त्रियोभोगांश्चनाशयेत् १० अंगारशय्याभ्रमणेनरकेपातयत्यसुं पितॄनुद्दिश्ययःकुर्यात्त्रयोदश्यांमहालयं ११ सह-
स्रकल्पसाहस्रंप्रीणंतिपितरोस्यवै संततिंचाप्यविच्छिन्नांदद्युःपितृगणास्तदा १२ चतुर्दश्यांनरोभक्त्याश्राद्धंकुर्यान्महालयं तस्याभीष्टप्रदा
नायजागर्तिभगवान्शिवः १३ उपदिश्यशिवज्ञानंसायुज्यंचददात्यपि सुरापानायुतंचापिस्वर्णस्तेयायुतंतथा १४ नश्यंतितत्क्षणादेवचतुर्द
श्यांमहालयात् चंडालवृषलस्त्रीणांसंगदोषोपिनश्यति १५ अश्वमेधसहस्रस्यपौंडरीकायुतस्यच पुष्कलाफलसिद्धिःस्याच्चतुर्दश्यांमहा-

लयात् १६ योनकुर्याच्चतुर्दश्यांश्राद्धमेतन्महालयं सकल्पकोटिसाहस्रंकल्पकोटिशतंतथा १७ संसारांधमहाकूपे पतितःस्यादनिष्कृतिः अचो
रयित्वाकनकमपीत्वापिसुरांतथा १८ सुरापानादिभिर्दोषैर्लिप्यते सविमूढधीः कृताअपिविधानेनयज्ञाःस्युर्निष्फलास्तथा १९ चतुर्दश्यांतिथौय
स्तुकुर्याच्छ्राद्धंमहालयं लक्षकोटिसहस्राणिलक्षकोटिशतानिच २० कल्पानिपितरस्तस्यतृप्यंत्येवनसंशयः नरकस्थाश्चपितरःस्वर्गंयांतिमह
र्षिताः २१ संततिंचाप्यविच्छिन्नांदद्युःपितृगणास्तदा अमायांतुनरोभक्त्याश्राद्धंकुर्यान्महालयं २२ पितॄणांतस्यतृप्तिःस्यादनंतानात्रसंशयः
सुधामास्वाद्ययातृप्तिर्देवानांदिविवैभवेत् २३ अनंततादृशीतृप्तिरमावास्यांमहालयात् अमावास्यामहापुण्यापितृदेवनमस्कृता २४ शांतास्त्वे
षातुपरमाशिवस्यचमहाप्रिया तस्यांमहालयेश्राद्धेभोजयेद्वेदवित्तमान् २५ तेनतृप्तिःपितॄणांस्यादनंतातुष्यतेशिवः ब्रह्महत्यादयःपंचपानका
नाशमाप्नुयुः २६ कृताश्चस्युर्विधानेनसर्वेयज्ञाःसदक्षिणाः अनुष्ठिताःस्युर्विधिवत्सर्वेधर्माःसनातनाः २७ अमावास्यादिनेयेनकृतंश्राद्धंमहा
लयं प्रत्यक्ब्रह्मैकतांज्ञात्वासायुज्यंयात्यसंशयं २८ योनकुर्यादमावास्यांमहालयमचेतनः ब्रह्मलोकगताश्चास्यपितरोयांतिनारकं २९ संतति
श्चास्यमूढस्यविच्छिद्येतैवतत्क्षणात् सएवहिमहानर्थोयदमायांतिथौनरैः १३० महालयार्थेविप्रेंद्राविधिवन्नैवभोजिताः मासिभाद्रपदेप्राप्ते
नृत्यंतिपितृदेवताः ३१ अस्मानुद्दिश्यमत्पुत्राभोजयेयुर्द्विजोत्तमान् तेननोनरकक्लेशोनभविष्यतिदारुणः ३२ वासश्चस्वर्गलोकेस्याद्यावदाचंद्र
तारकं मासिभाद्रपदेप्राप्ते पितॄणांतृप्तिदायिनी ३३ एकैकंभोजयेद्विप्रंप्रत्यहंभक्तिपूर्वकं पितृमातृकुलोद्भूताःपितरस्तृप्तिमाप्नुयुः ३४ कृष्णप

क्षेविशेषेणब्राह्मणान्भोजयेत्सुधीः घृतसूपादिसस्यैश्चतैलाभ्यंगपुरःसरं ३५ सुधांपास्यंतिपितरस्तस्याकल्पंमहर्षिताः सप्तमींकृष्णपक्षस्य
प्रारभ्यप्रत्यहंनराः ३६ विप्रान्यावदमावास्यांस्त्रीनभ्यर्च्यभोजयेत् आरभ्यद्वादशींविप्रांस्त्रीनवश्यंतुभोजयेत् ३७ अन्यथैश्वर्यहानिःस्यान्महादारि
द्रभाग्भवेत् वित्तलोभंपरित्यज्यविप्रान्सूपघृतादिभिः ३८ पयसापायसान्नेनदध्नापूपादिभिस्तथा पेयैर्लेह्यैश्चशोष्यैश्चभक्ष्यैश्चविविधैरपि ३९
भोजयेद्द्विन्मुख्यांस्तृप्तिस्तेषांयथाभवेत् तेनब्रम्हाहरिःशंभुस्तृप्ताःस्युर्नात्रसंशयः ५० अग्निष्वात्तादिपितरस्तथैवेंद्राधिदेवताः बहुनात्रकि
मुक्तेनतुष्टंतेनजगत्त्रयं ४१ पार्वणेनविधानेनकुर्याच्छ्राद्धंमहालयं नरोमहालयश्राद्धेपितृवंश्यान्पितॄनिव ४२ मातृवंश्यानपिपितॄन्भोजयेच्छ्रे
यसेमुदा दक्षिणांचयथाशक्तिदद्याद्वित्तानुसारतः ४३ तस्मिन्महालयेश्राद्धेवित्तशाठ्यंनकारयेत् दक्षिणाखलुयज्ञानांकथितेयंपुरोगवि ४४
अनःपुरोगवैर्हीनंकरिष्यतियथाध्वनि अदक्षिणंतथासोयंपितृयज्ञोपिरिष्यति ४५ तस्माद्यज्ञेषुदातव्यादक्षिणात्याहिजानता विधवाभिर-
पिस्त्रीभिरपुत्राभिर्महालयः ४६ भर्तॄनुद्दिश्यकर्तव्योभूरिभोजनकर्मणा अन्यथाधर्महानिःस्यान्नरकंचमहद्भवेत् ४७ मासिभाद्रपदेप्राप्तेयोनकु-
र्यान्महालयं तत्कुलंनाशमाप्नोतिब्रह्महत्यांचविंदति ४८ महालयंप्रकुर्वंतिश्रद्धावंतःपितॄन्प्रति नतेषांसंततिच्छेदोभवेत्संपदभंगुरा ४९ आ-
लयंत्वास्पदंप्रोक्तंमहःकल्याणमुच्यते कल्याणामामास्पदत्वान्महालयमुदीर्यते १५० तस्मान्महालयंमर्त्यःकुर्यात्कल्याणसिद्धये अमंगलंभवे
त्तस्यनकुर्याच्चेन्महालयं ५१ नकुर्याद्यद्यपिश्राद्धंमातापित्रोर्मृतेहनि कुर्यान्महालयश्राद्धमस्मरन्नेवबुद्धिमान् ५२ कर्तुंमहालयश्राद्धंय-

दिशक्तिर्नविद्यते याचित्वापिनरःकुर्यात्पितॄणांतन्महालयं ५३ ब्राह्मणेभ्योविशिष्टेभ्योयाचेतधनधान्यकं पतितेभ्योनगृण्हीयाद्धनंधान्यंकदा
चन ५४ ब्राह्मणेभ्योनलभ्येतयदिधान्यधनादिकं याचेतक्षत्रिय श्रेष्ठान्महालयचिकीर्षया ५५ दातारश्चेन्नभूपालावैश्येभ्योपिचयाचयेत् वैश्याअ
पिहिदातारोयदिलोकेनसंतिवै ५६ दद्याद्भाद्रपदेमासेगोग्रासंपितृतृप्तये अथवारोदनंकुर्याद्बहिर्निर्गत्यकानने ५७ पाणिभ्यामुदरंस्वीयमाहत्याश्रूणि
वर्तयन् तेष्वरण्यप्रदेशेषुउच्चैरेवंवदेन्नरः ५८ शृण्वंतुपितरःसर्वेमत्कुलीनावचोमम अहंदरिद्रःकृपणोनिर्लज्जःक्रूरकर्मकृत् ५९ मासोभाद्रप
दोमासःपितॄणांप्रीतिवर्द्धनः कर्तुंमहालयश्राद्धंनचमेशक्तिरस्तिवै १६० ब्रहित्वापिमहींकृत्स्नांनमेकिंचिन्नलभ्यते अतोमहालयश्राद्धंनयु
ष्माकंकरोम्यहं ६१ क्षमध्वंममतद्यूयंभवंतोहिदयापराः दरिद्रोरोदनंकुर्याद्देवकाननभूमिषु ६२ तस्यरोदनमाकर्ण्यपितरस्तत्कुलोद्भवाः हृष्टास्तृप्तिं
प्रयांत्येवसुधांपीत्वेवनिर्जराः ६३ महालयार्थेविप्रौघेभुक्तेतृप्तिर्यथाभवेत् गोग्रासारण्यरुदितैःपितॄतृप्तिस्तथाभवेत् ६४ मासिभाद्रपदेविप्रोय
दिस्यात्सूतकादिना यातेषुसूतकाहःसुकुर्यादावृश्चिकावधि ६५ बुधोमहालयस्यार्थेब्राम्हणान्वृणुयान्नव पित्रर्थमेकंवृणुयात्पितामहकृतेत
था ६६ प्रपितामहमुद्दिश्यतथैकंवृणुयाद्द्विजः तथामातामहार्थंतुएकंवैवृणुयाद्द्विजं ६७ मातुःपितामहार्थंचवृणुयाद्द्विजमेककं वृणुया
देकमुद्दिश्यमातुश्चप्रपितामहं ६७ तथैवविश्वेदेवार्थेवृणुयाद्द्वौद्विजोत्तमौ विष्ण्वर्थंब्राह्मणंत्वेकंवृणुयाद्देवित्तमं ६८ एवंमहालयश्राद्धेब्रा
म्हणान्वृणुयान्नव अथवापितृवर्गार्थेवरयेद्विप्रमेककं ६९ मातामहादीनुद्दिश्यवरयेद्विप्रमेककं विश्वेदेवार्थमेकंचविष्ण्वर्थंचतथापरं

१७० एवंवैवरयेद्विप्राश्चतुरस्तुमहालये ब्राह्मणान्वेदसंपन्नान्सुशीलान्वरयेत्सुधीः ७१ दुःशीलान्वरयेद्यस्तुसर्वश्राद्धस्यघातकः मा-
सिभाद्रपदेमासेकृष्णपक्षेविशेषतः ७२ कुर्यान्महालयश्राद्धंयोनरःश्रद्धयासह सस्नातःसर्वतीर्थेषुदुराचारमहामते ७३ अग्निष्टोमादयोय
ज्ञाःशतमप्यमुनाकृताः तुलापुरुषमुख्यानिदानान्यपिकृतानिवै ७४ चांद्रायणादिकृच्छ्राणिकृतान्येवनसंशयः चतुर्णांसांगवेदानांपारायण
फलंलभेत् ७५ गायत्र्यादिमहामंत्रजपपुण्यंलभेत्तथा इतिहासपुराणानांपारायणफलंलभेत् ७६ महालयसमंपुण्यंदत्तंनास्तिमहीतले ब्रम्ह
विष्णुमहेशानलोकप्राप्तिर्महालयात् ७७ महालयादिकंश्राद्धंनित्यंकाम्यमपीष्यते तस्मादकरणेतस्य प्रत्यवायोमहान्भवेत् ७८ करणादि-
ष्टसिद्धिश्चभविष्यतिनसंशयः महालयस्यकरणाद्भूतवेतालकादयः ७९ अपस्मारग्रहाश्चापिशाकिनीडाकिनीगणाः यातुधानाःपिशाचा
श्चवेतालाश्चभयानकाः १८० नश्यंतितत्क्षणादेवभूतान्यन्यानिवैतथा महालयस्यकरणाद्विपुलांश्रियमश्नुते ८१ पुरादशरथोराजावसिष्ठ-
स्योपदेशतः मासिभाद्रपदेमासेकृत्वाश्राद्धंमहालयं ८२ रामादींश्चतुरःपुत्रान्प्रापसर्वांल्लोकसंमतान् विश्वातिशायिनींलक्ष्मींप्रपेदेकीर्तिमुत्त-
मां ८३ महालयस्यकरणाद्ययातीराजसत्तमः यदुमुख्यान्महापुत्रान्प्रपेदेवंशवर्द्धनान् ८४ अनन्यदुर्लभंस्वर्गंप्रपेदेश्राद्धपुण्यतः दुष्यंतो
भरतंलेभेमहालयविधानतः ८५ महालयविधानेनदमयंतीपतिर्नलः कृच्छ्रंमहत्तरंतीर्त्वापुनर्लेभेमहीमिमां ८६ निजग्राहकलिंघोरंपुष्करं
चाप्यरातिनं इंद्रसेनाभिधानंचपुत्रंलेभेतिधार्मिकं ८७ हरिश्चंद्रोमहाराजोमहालयविधानतः विश्वामित्रकृताद्दुःखान्मुक्तःसत्यवतांवरः

८८ लेभेचंद्रवतींभार्यांलोहिताश्वंसुतंपुनः महालयविधानेन कृतवीर्यसुतोबली ८९ अष्टादशानांद्वीपानामाधिपत्यमवाप्तवान् रामोपि
दंडकारण्येमहालयविधानतः १९० हत्वातुरावणंसंख्येसीतांपुनरवाप्तवान् महालयस्यकरणाद्धर्मपुत्रोयुधिष्ठिरः ९१ दुःखसागरसुत्तीर्य-
धार्त्तराष्ट्रान्जघानच महालयस्यकरणाद्वसिष्ठोमुनिसत्तमः ९२ अत्रिर्भृगुश्चकुत्सश्चगौतमश्चांगिरस्तथा काश्यपश्चभरद्वाजोविश्वामित्रश्च
कुंभजः ९३ पराशरोमृकंडश्चयेचान्येमुनिसत्तमाः विधायविधिवच्छ्राद्धंमहालयमनुत्तमं ९४ अणिमाद्यष्टसिद्धीनांव्रतानांतपसांतथा
निवासभूतासंजातास्तथाविश्वातिशायिनः ९५ जीवन्मुक्ताश्चतेसर्वेह्यभवन्मुनिसत्तमाः अतोमहालयश्राद्धंकर्तव्यंभूतिमिच्छता ९६ अतोद्यापि
दुराचारेनकुर्याद्योमहालयं भूतवेतालकादिभ्योभूयात्तस्यमहद्भयं ९७ महालयस्याकरणाद्वेतालत्वमवाप्नुयात् त्वयाविष्टमिदंभूतंविप्रःसन्पूर्वजन्मनि
९८ नाम्नावेदनिधिःपुण्योभरद्वाजस्यचात्मनः कुशस्थल्यभिधानेच्चव सन्न्यासेमहात्मना ९९ नचकारविधानेनश्राद्धमेतन्महालयं
ततोयंपितृणांशापाद्वेतालत्वमवाप्तवान् २०० तस्माद्भाद्रपदेमासेदुराचारपितॄन्प्रति ब्राह्मणान्भोजयान्नेन षड्रसेनसभक्तिकम् १ दारिद्र्यंतेन
तेनस्यात्सुखीचैवभवान्भवेत् महापातकिसंसर्गमाकुरुष्वमितःपरं २ त्वयानुभूतंयद्दुःखंवेतालग्रहणोद्भवं गच्छत्वमनुजानामिस्वदेशंप्रतिमाचरं
३ इतीरितःसमुनिनादत्तात्रेयेणयोगिना तत्प्रणम्ययथोदेशं — कृतार्थेनांतरात्मना ४ गत्वाचस्वगृहंविप्रोदुराचारोद्विजोत्तमः विमुक्त
वेतालभयोगतपातककंचुकः ५ दत्तात्रेयेरितेनासौमार्गेणप्रीतमानसः त्यक्तपातकिसंसर्गःस्वाश्रमाचारतत्परः ६ रामचंद्रधनुष्कोटिती-

र्थमज्जनगौरवात् देहांतेपरमांमुक्तिंदुराचारोययौतदा ७ श्रीसूतउवाच एवंवःकथितंपुण्यंदुराचारविमोक्षणं सेयंपुण्याधनुष्कोटिर्महापातक
नाशिनी८ यत्रहिस्नानमात्रेणदुराचारोविमोचितः अथवाधनुषःकोटेरियत्ताकिंहिवैभवं ९ यानिष्कृतिविहीनानिपापान्यपिविनाशयेत् प्रायश्चि
त्तविहीनानियानिपापानिसंतिवै २१० तान्यप्यत्रविनश्यंतिधनुष्कोटौनिमज्जनात् शूद्रेणपूजितंलिंगंविष्णुंवायोनमेद्द्विजः ११ प्रायश्चित्तं नतस्यो
क्तंस्मृतिभिःपरमर्षिभिः नश्येत्तस्यापितत्पापंधनुष्कोटिनिमज्जनात् १२ विप्रनिंदाकृतांनृणांप्रायश्चित्तंनविद्यते विश्वासघातकानांचकृत-
घ्नानांननिष्कृतिः १३ भ्रातृभार्यारतानांचप्रायश्चित्तंनविद्यते शूद्रान्नेनियतानांचश्रुतिनिंदारतात्मनां १४ कन्याविक्रयिणांविप्राहयविक्र-
यिणांतथा देवविक्रयिणांवेदविक्रयेनिरतात्मनां १५ धर्मविक्रयिणांपुंसांवृत्तविक्रयिणांतथा तीर्थविक्रयिणांपुंसांप्रायश्चित्तंनविद्यते १६
तेषांपापानिनश्यंतिधनुष्कोटौनिमज्जनात् मातृद्रोहपितृद्रोहयतिद्रोहरतात्मनां १७ गुरुनिंदापराणांचशिवनिंदारतात्मनां विष्णुनिंदापराणां
चयतिनिंदारतात्मनां १८ सत्कथादूषकाणांचप्रायश्चित्तंनविद्यते तेषांचात्रधनुष्कोटौस्नानाच्छुद्धिर्भविष्यति १९ एवंवःकथितंविप्राःधनुष्कोटे
स्तुवैभवं यच्छ्रुत्वासर्वपापेभ्योमुच्यतेमानवोभुवि २२० इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमहात्म्येधनुष्कोटिप्रशंसायांदुराचारसंसर्गदोषशांतिर्नाम-
षड्त्रिंशोध्यायः ३६ श्रीसूतउवाच भोभोतपोधनाःसर्वेनैमिषारण्यवासिनः यावद्रामधनुष्कोटिचक्रतीर्थमुखानिवः १ चतुर्विंशतितीर्था
निकथितानिमयाधुना इतोन्यमद्भुतंयूयंकिंभूयःश्रोतुमिच्छथ २ मुनयऊचुः क्षीरकुंडस्यमाहात्म्यंश्रोतुमिच्छामहेमुने यत्समीपेत्वयाच-

कतीर्थमित्युदितंपुरा ३ क्षीरकुंडंचतत्कुत्रकीदृशंतस्यवैभवं क्षीरकुंडमितिख्यातिःकथंवास्यसमागता ४ एतन्नःश्रद्दधानानांविस्तराद्व-
क्तुमर्हसि श्रीसूतउवाच ब्रवीमिमुनयःसर्वेशृणुध्वंसुसमाहिताः ५ देवीपुरान्महापुण्यात्प्रतीच्यांदिश्यदूरतः फुल्लग्राममितिख्यातस्थानम-
स्तिमहत्तरं ६ यतआरभ्यरामेणसेतुबंधोमहार्णवे तद्धिपुण्यतमंक्षेत्रंफुल्लग्रामाभिधंपुरं ७ क्षीरकुंडंतुतत्रैवमहापातकनाशकं दर्शनात्स्पर्श
नाद्ध्यानात्कीर्तनाच्चापिमोक्षदं ८ तस्यतीर्थस्यपुण्यस्यक्षीरकुंडमितिप्रथां भवतांसादरंवक्ष्येशृणुध्वंश्रद्धयासह ९ पुराहिमुद्गलोनाममु-
निर्वेदोक्तमार्गकृत् दक्षिणांबुनिधेस्तीरेफुल्लग्रामेतिपावने १० नारायणप्रीतिकरमकरोद्यज्ञमुत्तमं तस्यविष्णुःप्रसन्नात्मायागेनपरितोषितः ११
प्रादुर्बभूवपुरतोयज्ञवाटेद्विजोत्तमाः तंदृष्ट्वामुद्गलोविष्णुंलक्ष्मीशोभितविग्रहं १२ कालमेघतनुंकांत्यापीतांबरविराजितं विनतानंदनारूढंकौस्तु
भालंकृतोरसं १३ शंखचक्रगदापद्मराजद्बाहुचतुष्टयं भक्त्यापरवशोदृष्ट्वापुलकांकुरमंडितः १४ मुद्गलःपरितुष्टावशब्दैःश्रोत्रसुखावहैः मुद्गल
उवाच प्रथमंजगतःस्रष्ट्रेपालकायततःपरं १५ संहर्त्रेचततःपश्चान्नमोनारायणायते नमःशफररूपायकमठायचिदात्मने १६ नमोवराहवपुषेन-
मःपंचास्यरूपिणे वामनायनमस्तुभ्यंजमदग्निसुतायते १७ राघवायनमस्तुभ्यंबलभद्रायतेनमः कृष्णायकल्कयेतुभ्यंनमोविज्ञानरूपिणे १८ र
क्षमांकरुणासिंधोनारायणजगत्पते निर्लज्जंकृपणंक्रूरंपिशुनंदांभिकंकृशं १९ परदारपरद्रव्यपरक्षेत्रैकलोलुपं असूयाविष्टमनसंमांरक्षकृपया
हरे २०इतिस्तुतोहरिःसाक्षान्मुद्गलेनद्विजोत्तमाः तमाहमुद्गलमुनिंमेघगंभीरयागिरा २१ हरिरुवाच प्रीतोस्म्यनेनस्तोत्रेणमुद्गलक्रतुनाचते प्रत्य-

क्षेणहविर्भोक्तुमहंतेक्रतुमागतः २२ इत्युक्तेहरिणातत्रमुद्गलस्तुष्टमानसः उवाचाधोक्षजंविप्रोभक्त्यापरमयायुतः मुद्गलउवाच २३ कृतार्थोस्मिहृषीकेश
पत्नीमेधन्यतांययौ अद्यमेसफलंजन्मत्वद्यमेसफलंतपः २५ अद्यमेसफलोवंशोत्वद्यमेसफलाःसुताः आश्रमःसफलोद्यैवसर्वंसफलमद्यमे
२५ यइष्ट्वान्यज्ञवाटंमेहविर्भोक्तुमिहागतः योगिनोयोगनिरताहृदयेमृगयंतियं २६ तमद्यसाक्षात्त्वांपश्येसफलोयंममक्रतुः इतीरयित्वातंविष्णु
मर्चयित्वासनादिभिः २७ चंदनैःकुसुमैरन्यैर्दत्वाचार्घ्यैःसविष्णवे प्रददौविष्णवेप्रीत्यापुरोडाशादिकंहविः २८ स्वयमेवसमादायपाणिनालोकभाव
नः हविस्तद्बुभुजेविष्णुर्मुद्गलेनसमर्पितं २९ तस्मिन्हविषिभुक्तेतुविष्णुनाप्रभविष्णुना साग्नयस्त्रिदशाःसर्वेतृप्ताःसमभवन् द्विजाः ३० ऋत्वि
जोयजमानश्चतत्रत्याब्राम्हणास्तथा यत्किंचित्प्राणिलोकेस्मिन्चरंवायदिवाचरं ३१ सर्वमेवजगत्तृप्तंभुक्तेहविषिविष्णुना ततोहरिःप्रसन्नात्मामु
द्गलंप्रत्यभाषत ३२ प्रीतोहंवरदोस्म्येषवरंवरयसुव्रत इत्युक्तेकेशवेनाथमहर्षिस्तमभाषत ३३ यत्त्वयामेहविर्भुक्तंयागेप्रत्यक्षरूपिणा अनेनैवकृतार्थोस्मि
किमस्मादधिकंवरं ३४ तथापिभगवान्विष्णोत्वयिमेनिश्चलासदा भक्तिर्निष्कपटाभूयादिदंमेप्रथमंवरं ३५ माधवाहंप्रतिदिनंसायंप्रातरिहाग्नये
त्वद्रूपायतवप्रीत्यैसुरभेःपयसाहरे ३६ होतुमिच्छामिवरदंतन्मेदेहिवरांतरं पयसानित्यहोमोहिद्विकालंश्रुतिचोदितः ३७ नमेसुरभयःसं
तितापसस्याधनस्यच इत्युक्तेमुद्गलेनाथदेवोनारायणोहरिः ३८ आहूयविश्वकर्माणंत्वष्टारममृताशिनं एकंसरःकारयित्वाशिल्पिनातेनशोभनं
३९ स्फटिकादिशिलाभेदैस्तेनासौविश्वकर्मणा समीचकारचपुनस्तत्प्राकाराद्यलंकृतं ४० ततआहूयभगवान्सुरभिंवाक्यमब्रवीत् हरिरु०

मुद्गलोममभक्तोयंसुरभेप्रत्यहंमुदा ४१ मत्प्रीत्यर्थंपयोहोमंकर्तुमिच्छतिसांप्रतं मत्प्रीत्यर्थमितोदेवित्वमतोमत्प्रचोदिता ४२ सायंप्रातरिहागत्य-
प्रत्यहंसुरभेशुभे पयसात्वंप्रसू तेनसरएतत्प्रपूरय ४३ तेनासौपयसानित्यंसायंप्रातश्चहोष्यति ओमित्युक्त्वाथसुरभिरेवंनारायणेरिता ४४ अथ-
नारायणोदेवोमुद्गलंप्रत्यभाषत सुरभेःपयसानित्यमस्मिन्सरसितिष्ठता ४५ सायंप्रातःप्रतिदिनंमत्प्रीत्यर्थमिहाग्नये जुहुधित्वंमहाभागतेनप्रीणा-
म्यहंतव ४६ मत्प्रीत्यातेखिलासिद्धिर्भविष्यतिचमुद्गल इदंक्षीरसरोनामतीर्थंख्यातंभविष्यति ४७ अस्मिन्क्षीरसरस्तीर्थेस्नातानांपंचपातकं
अन्यान्यपिचपापानिनाशंयास्यंतितत्क्षणात् ४८ मुद्गलत्वंचमायाहिदेहांतेमुक्तबंधनः इत्युक्त्वाभगवान्विष्णुस्तंसमालिंग्यमुद्गलं ४९ नमस्कृत-
श्चतेनायंतत्रैवांतरधीयत मुद्गलोपिगतेविष्णावनेकशतवत्सरं ५० सुरभेःपयसाजुह्वन्नग्नेयहरितुष्टये उवासप्रयतोनित्यंफुल्लग्रामेविमुक्तिदे ५१
देहांतेमुक्तिमगमद्विष्णुसायुज्यरूपिणीं श्रीसूतउवाच एवमेतद्द्विजवरायुष्माकंकथितंमया ५२ यथाक्षीरसरोनामतीर्थस्यास्यपुराभवत् इ-
दंक्षीरसरःपुण्यंसर्वलोकेषुविश्रुतं ५३ काश्यपस्यमुनेःपत्नीकद्रूर्यत्रद्विजोत्तमाः स्नात्वास्वभर्तृवाक्येनचोदितानियमान्विता ५४ छलेनमुमुचे
सद्यःसपत्नीजयदोषतः अतोत्रतीर्थेयेस्नांतिमानवाःशुद्धमानसाः ५५ तेषांविमुक्तबंधानांमुक्तानांपुण्यकर्मिणां किंयागैःकिमुवावेदैःकिंवा-
तीर्थनिषेवणैः ५६ जपैर्वानियमैर्वापिक्षीरकुंडविलोकिनां क्षीरकुंडस्यवातेनस्पृष्टदेहोनरोद्विजाः ५७ ब्रह्मलोकमनुप्राप्यतत्रैवपरिमुच्यते निम
ग्नाःक्षीरकुंडेस्मिन्नवमत्यापिभास्करीं तस्यमूर्द्धनितिष्ठेयुर्ज्वलंतःपावकोपमाः मग्नानांक्षीरकुंडेस्मि-शीतावैतरणीनदी ५९ सर्वाणिनरकाण्य

द्राव्यर्थानिचभवंतिहि कामधेनुसमेतस्मिन्क्षीरकुंडेस्थितेप्यहो ६० योन्यत्रभ्रमतेस्नातुंसनरोविप्रसत्तमाः गोक्षीरेविद्यमानेपिह्यर्कक्षीरायगच्छ
ति ६१ स्नातानांक्षीरकुंडेस्मिन्नालभ्यंकिंचिदस्तिहि करप्राप्तैवमुक्तिःस्यात्किमन्यैर्बहुभाषणैः ६२ ब्रवीमिभुजमुद्धृत्य सत्यंसत्यंब्रवीमिवः
यःपठेदिममध्यायंशृणुयाद्वासमाहितः ६३ तेक्षीरकुंडस्नानस्यलभंतेफलमुत्तमं इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येक्षीरकुंडप्रशंसायांक्षीरकुंड
स्वरूपकथनंनामसप्तत्रिंशोध्यायः ३७ ऋषयऊचुः सूतकद्रूःकथंमुक्ताक्षीरकुंडनिमज्जनात् छलंकथंकृतवतीसपत्न्यांपापनिश्च
या १ कस्यपुत्रीचसाकद्रूःसपत्नीसाचकस्यवै किमर्थमजयत्कद्रूःस्वसपत्नींछलेनतु २ एतन्नःश्रद्दधानानांब्रूहिसूतकृपानिधे श्रीसूतउ०
पुराकृतयुगेविप्राःप्रजापतिसुतेउभे ३ कद्रूश्चविनताचेतिभगिन्यौसंबभूवतुः भार्येतेकश्यपस्यास्तांकद्रूश्चविनतातथा ४ विनतासुषुवे
पुत्रावरुणंगरुडंतथा भर्तुःसकाशात्कद्रूश्चलेभेसर्पान्बहून्सुतान् ५ अनंतवासुकिमुखान्विषदर्पसमन्वितान् एकदातुभगिन्यौतेकद्रूश्चवि
नतातथा ६ अपश्यतांसमायातमुच्चैःश्रवसमंतिकात् विलोक्यकद्रूस्तुरगंविनतामिदमब्रवीत् ७ श्वेतोश्ववालोनीलोवाविनतेब्रूहितत्वतः इ
त्युक्ताविनताविप्राःकद्रूंतामिदमब्रवीत् ८ तुरंगःश्वेतवालोमेप्रतिभातिसुमध्यमे किंवात्वंमन्यसेकद्रूरितितांविनताब्रवीत् ९ पृष्टैवंविनतां
कद्रूर्बभाषेस्वमतंचसा कृष्णवालमहंमन्येहयमेनमनिंदिते १० ततःपराजयेकृत्वादासीभावंपणंमिथः व्यतिष्ठेतांमहाभागेसपत्न्यौतेद्विजोत्तमाः
११ ततःकद्रूर्निजसुतान्वासुकिप्रमुखानहीन् तस्यानाहंयथादासीतथाकुरुतपुत्रकाः १२ स्वस्याभीप्सितसिद्ध्यर्थमित्यवोचद्रूसा-

तुरा युष्माभिरुच्चैःश्रवसोबालःप्रच्छाद्यतामिति १३ नांगीचक्रुर्मतंतस्यानागाःकद्रूसुतास्तदा अशपत्कुपितापुत्रान्ज्वलंतीरोषमूर्च्छिता १४ पा
शेक्षितस्यसर्वेह्याधूयंसत्रेमरिष्यथ इतिशापेकृतेमात्रात्रस्तःकर्कोटकस्तदा १५ प्रणम्यपादयोःकद्रूंदीनोवचनमब्रवीत् अहमुच्चैःश्रवोवा
लंविधास्याम्यंजनप्रभं १६ माभीरंबत्वयाकार्येत्यवादीच्छापविक्लवः श्वेतमुच्चैःश्रवोवालंततःकर्कोटकोरगः १७ छादयित्वास्वभोगेनव्यतनो
दंजनद्युतिं अथतेविनताकद्रूदास्येकृतपणेउभे १८ देवराजहयंद्रष्टुंसंरंभादभ्यगच्छतां शशांकशंखमाणिक्यमुक्तैरावतकारणं १९ युगांत
कालशयनंयोगनिद्राकृतोहरेः अतीत्यकद्रूविनतेसमुद्रंसरितांपतिं २० ददृशातुर्हयंगत्वादेवराजस्यवाहनं कृष्णावालंहयंदृष्ट्वाविनतादुःखिता
भवत् २१ दुःखितांविनतांकद्रूर्दासीकृत्यन्ययुंक्तसा एतस्मिन्नंतरेतार्क्ष्योप्यंडमुद्भिद्यवन्हिवत् २२ प्रादुर्बभूवविप्रेंद्रागिरिमात्रशरीरवान् दृ-
ष्ट्वात्तद्देहमाहात्म्यमभूत्त्रस्तंजगत्त्रयं २३ ततस्तंतुष्टुवुर्देवागरुडंपक्षिणांवरं दृष्ट्वात्तदेहमाहात्म्यंत्रस्तंस्याद्भुवनत्रयं २४ इत्यालोच्योपसं
हृत्यदेहमत्यंतभीषणं अरुणंपृष्ठमारोप्यमातुरंतिकमभ्यगात् २५ अथाहविनतांकद्रूःप्रणतामतिविह्वलां चेटिनागालयंगंतुमुद्योगोम
मवर्तते २६ त्वत्पुत्रोगरुडोतोमांमत्पुत्रांश्चवहत्विति ततश्चविनतापुत्रंगरुडंप्रत्यभाषत २७ अहंकद्रूमिमांवक्ष्येत्वंसर्वान्वहतत्सुतान्
तथेतिगरुडोमातुःप्रत्यगृण्हाद्वचोद्विजाः २८ अवहद्विनताकद्रूंसर्वांस्तान्गरुडोवहत् रविसामीप्यगाःसर्पास्तत्करैराहतास्तदा २९ अस्तौ-
षीद्वज्रिणंकद्रूःसुतानांतापशांतये सर्पतापंजलासारैर्देवराजोप्यशामयत् ३० नीयमानास्तदासर्पागरुडेनबलीयसा गत्वातंदेशमचि-

रादवदन्विनतासुतं ३१ वयंद्वीपांतरंगंतुं सेर्वद्रढुंकृतत्वराः वहत्वमस्मान्गारुड चेटीसुत तत्क्षणात् ३२ ततोमातरमप्राक्षीद्विनतांगरुडोद्विजाः
अहंकस्माद्वहामीमांत्वंचेमांवहसेसदा ३३ चैटीपुत्रेतिमामेते किंभणंतिसरीसृपाः सर्वमेतद्वदत्वंमेमातस्तत्वेनपृच्छता ३४ पृष्टैवंजननी
तेनगरुडंप्राब्रवीत्सुतं भगिन्याक्रूरयापुत्र छलेनाहंपराजिता ३५ तस्यादासीभवाम्यद्य चेटीपुत्रस्ततोभवान् अतस्त्वंवहसेसर्पान्वहाम्ये
नामहंसदा ३६ इत्यादिसर्ववृत्तांतमादितोस्मैन्यवेदयत् अथतांगरुडोवादीन्मातर्विनतासुतः ३७ अस्माद्दास्याद्विमोक्षार्थं किंकार्यंतेमयाधुना
इतिपृष्टासुतेनाथविनतातमभाषत ३८ सर्पान्पृच्छस्वगरुड मममातृविमोक्षणे युष्माकंमातुः किंकार्यंमयेतिवदताधुना ३९ इतिमात्रा
समुदितोगरुडःपन्नगान्प्रति गत्वापृच्छद्द्विजश्रेष्ठास्तेप्येनमवदत्तदा ४० यदाहरिष्यसेशीघ्रंसुधांत्वममरालयात् दास्यान्मुक्ताभवेन्माता
वैनतेयभवाद्यहि ४१ ततोमातरमागम्यगरुडःप्रणतोब्रवीत् सुधामंबममानेतुंगच्छतोभक्ष्यमर्पय ४२ इतीरितासुतंप्राहमातातंविनतासुतं
समुद्रमध्येवर्ततेशबराःकतिचित्सुत ४३ तान्भक्षयित्वाशबरानमृतंत्वमिहानय तत्रकश्चिद्द्विजःकामीशबरीसंगकौतुकी ४४ त्यजतंब्राह्मणं
कंठंदहंतंब्रह्मतेजसा पक्षादीनितवांगानिपांतुदेवामरुन्मुखाः ४५ इतिस्वमातुराशीर्भिर्गरुडोवर्धितोययौ शबरालयमभ्येत्यतस्यभक्षय
तोमुखं ४६ आवृतंप्राविशन्व्याधावयांसिबदरीगिरेः अथसब्राह्मणोप्यागात्तत्कंठंमुनिपुंगवाः कंठंदहंतंविप्रंतमुवाचविनतासुतः विप्रपापो
प्यवध्योहिनिर्याहित्वमतोबहिः ४८ एवमुक्तस्तदाविप्रोगरुडंप्रत्यभाषत किरातिर्ममभार्यापिनिर्गंतव्यामयासह ४९ एवमस्त्वितितंविप्र

मुवाच पतगेश्वरः ततः सगरुडो विप्रमुज्जगार सभार्यकं ५० विप्रोप्य भीप्सितान्देशान्निषाद्या सह निर्ययौ शबरान्भक्षयित्वाथ गरुडः पक्षि-
यांवरः ५१ आत्मनः पितरं वेगा कश्यपं समुपेयिवान् कुत्र यासीति तत्पृष्टो गरुडस्तमभाषत ५२ मातुर्दास्यविमोक्षाय सुधामाहर्तुमागमं ब-
हून्किरातान्जग्ध्वापि तृप्तिर्मे न जायते ५३ अपर्यंतक्षुधा ब्रह्मन्बाधते मामहर्निशं तन्निवृत्तिप्रदं भक्ष्यं ममार्पय तपोधन ५४ येनाहं शक्नुयां
तात सुधामाहर्तुमोजसा इतीरितः सुतं प्राह कश्यपो विनतोद्भवं ५५ कश्यप उवाच मुनिर्विभावसुर्नाम्ना पुरासीत्तस्य सानुजः सुप्रतीक इति
भ्राता तावुभौ वंशवैरिणौ ५६ अन्योन्यं शेपतुर्विप्रा महाक्रोधसमाकुलौ गजोभवत्सुप्रतीकः कूर्मोभूच्च विभावसुः ५७ एवं वित्तविवादात्तौ-
शेपतुर्भ्रातरौ मिथः गजः षड्योजनोच्छ्रायो द्विगुणायामसंयुतः ५८ कूर्मस्त्रियोजनोच्छ्रायो दशयोजनविस्तृतः बद्धवैरावुभावेतौ सरस्य-
स्मिन्विहंगम ५९ पूर्ववैरमनुस्मृत्य युध्येते जेतुमिच्छया उभौ तौ भक्षयित्वा त्वं सुधामाहर तृप्तिमान् ६० एवं पित्रेरितः पक्षी गत्वा तद्गजकच्छपौ स-
मुद्धृत्य महाकायौ महाबलपराक्रमौ ६१ वहन्नखाभ्यां संतीर्थं विळंबाभिधमभ्यगात् तत्रागतं समालोक्य पक्षिराजं द्विजोत्तमाः ६२ तत्तीरजो म-
हावृक्षो रौहिणाख्यो महोच्छ्रयः वैनतेयमिदं प्राह महाबलपराक्रमं ६३ एनामारुह्य मच्छाखां शतयोजनमायतां स्थित्वात्र गजकूर्मौ त्वं भक्षयस्व ख-
गोत्तम ६४ इत्युक्तस्तरुणा पक्षी स तत्रास्ते मनोजवः तद्भारात्सा तरोः शाखा भग्नाभूद्द्विजसत्तमाः ६५ वालखिल्यमुनीन्तस्मिन्लंबमानानधोमु-
खान् दृष्ट्वा तत्पात शंकावान्तां शाखां गरुडो ग्रहीत् ६६ गजकूर्मौ च तां शाखां गृहीत्वा यांतमंबरे पिता तस्याब्रवीत्तत्र गरुडं विनतासुतं ६७

त्यजेमांनिर्जनेशैलेशाखांतंविनतोद्भव इत्युक्तस्सतथागत्वाशाखांनिष्पुरुषेनगे ६८ विन्यस्याभक्षयत्पक्षीतौतदागजकच्छपौ अथोत्पातःसमभ
वत्तस्मिन्नवसरे दिवि ६९ दृष्ट्वोत्पातंबलारातिःपप्रच्छस्वपुरोहितं उत्पातकारणंजीवकिमत्रेतिपुनःपुनः ७० बृहस्पतिस्तदाशक्रंप्रोवाचद्विजसत्तमाः
बृहस्पतिरुवाच काश्यपोहिमुनिःपूर्वमयजत्क्रतुनाहरे ७१ सर्वान्नृषीन्सुरान्सिद्धान्यक्षान्गांधर्वकिन्नरान् यज्ञसंभारसिध्यर्थं
प्रेषयामाससद्विजाः ७२ वालखिल्यान्ससंभारान्ह्रस्वानंगुष्ठमात्रकान् मज्जतोगोष्पदजले दृष्ट्वाहसितवान्भवान् ७३ भवतावमताःक्रुद्धा
वालखिल्यास्तदाहरे जुहुवुर्यज्ञवन्हौतेक्रोधेनज्वलिताननाः ७४ देवेंद्रभयदःशत्रुःकाश्यपस्यसुतोस्त्विति तस्यपुत्रोद्यगरुडःसुधाहरणकौतुकी
७५ समागच्छति तद्धेतुरयमुत्पात आगतः इत्युक्तःसोब्रवीदिंद्रोदेवानग्निपुरोगमान् ७६ सुधामाहर्तुमायातिपक्षीसारक्ष्यतामिति
इतींद्रप्रेरितादेवाररक्षुःसायुधाःसुधां ७७ पक्षिराजस्तदाभ्यागादेवानायुधधारिणः महाबलंतेगरुडं दृष्ट्वाकंपंतवैसुराः ७८ गरुडस्यसु
राणांचततोयुद्धमभून्महत् अखंडिपक्षितुंडेनभौवनोमृतपालकः ७९ तदानिजघ्नुर्गरुडंदेवाःशस्त्रैरनेकशः अतीवगरुडोदेवैर्बाधितःशस्त्रपा
णिभिः ८० पक्षाभ्यामाक्षिपद्दूरेदेवानग्निपुरोगमान् तत्पक्षविक्षितादेवास्तदापरमकोपनाः ८१ नाराचान्भिंडिपालांश्चनानाशस्त्राणिचाक्षिपन्
ततस्तुगरुडोवेगाद्दूवदृष्टिविलोपिनीं ८२ धूलिमुत्थापयामासपक्षाभ्यांविनतासुतः वायुनाशमयामासुस्तान्पांसूंस्त्रिदशोत्तमाः ८३ रुद्रा
न्वसून्तथादित्यान्मरुतोन्यान्सुरांस्तथा गरुडःपक्षतुंडाभ्यांव्यथितानकरोद्द्विजाः ८४ पलायितेषुदेवेषुसोद्राक्षीज्ज्वलनंपुरः ज्वलंतंपरितस्त्व-

ग्निंशमापयितुमुद्यतौ ८५ ससहस्त्रमुखोभूत्वातैःपिबन्शतशोनदीः तमग्निंनाशयामासतैःपयोभिस्त्वरान्वितः ८६ सितधारंभ्रमच्चक्रंसुधारक्षकमंतिके दृष्ट्वातदारिंध्रेणसंक्षिप्तांगोंतराविशत् ८७ ततोददर्शद्वौसर्पौव्यक्तास्यौभीषणाकृती याभ्यांदृष्टोपिभस्मस्यात्तौसर्पौगरुडस्तदा ८८ आच्छिद्यपक्षतुंडाभ्यांगृहीत्वामृतमुद्यतौ यंत्रमुत्पाट्यचोद्यंतेगरुडंप्राहमाधवः ८९ तवतुष्टोस्मिपक्षीशवरंवरयसुव्रत अथपक्षीतमाहस्मकमलानायकंहरिं ९० तवोपरिस्थितिर्मेस्यान्माभूतांचजरामृती तथास्त्वितिहरिःप्राहवरंमद्व्रीयतामिति ९१ इत्युक्तस्तंहरिःप्राहममत्वंवाहनंभव स्यंदनोपरिकेतुश्चममत्वंविनतासुत ९२ तथास्त्वितिखगोप्याहकमलापतिमच्युतं त्हृतामृतंखगंश्रुत्वाततआखंडलोजवात् ९३ अभिद्रुत्याशुकुलिशंपक्षेचिक्षेपपक्षिणः ततोविहस्यगरुडःपाकशासनमब्रवीत् ९४ कुलिशस्यनिपातान्मेनहरेकापिवेदना सफलोवज्रपातस्तेभूयाच्चसुरनायक ९५ इतीरयन्पत्रमेकंव्यसृजत्पक्षतस्तदा शोभनंपर्णमस्येतिसुपर्णइतिसोभवत् ९६ तस्मिन्सुपर्णेहेमाभेसर्वेविस्मयमाययुः ततस्तुगरुडःशक्रमब्रवीद्द्विजपुंगवाः ९७ भवतासाकमखिलंजगदेतच्चराचरं देवेंद्रसततंवोढुममोघाशक्तिरस्तिमे ९८ नाखंडलसहस्त्रमेरपोलक्ष्यंहरेभवेत् इतिब्रुवाणंगरुडमब्रवीत्पाकशासनः ९९ किंतेमृतेनकार्यंस्याद्दीयताममृतंमम इमांसुधांभवान्दद्याद्येभ्योहि विनतोद्भव १०० तेधुनामृतपानेनजरामरणवर्जिताः अस्मद्भ्योधिकवीर्याःस्युर्बाधेरंस्त्रिदशास्तथा १ इतिब्रुवंतंदेवेंद्रंगरुडोप्यब्रवीद्द्विजाः ९० यत्रैतत्स्थापयिष्यामितत्रागत्यभवानिदं २ गृण्हातुझटितीत्युक्तोगरुडंप्राहवृत्रहा प्रीतोहंतवदास्यामिवरंवृणुमहामते ३ इत्युक्तवंतंग-

रुडः पाकशासनमब्रवीत् दास्येच्छलप्रयोक्तारो मममातुःसरीसृपाः ४ भक्ष्याभवंतुनित्यंमे पाकशासनवृत्रहन् इतितेनेरितःशक्रस्तथास्त्वित्य
वदंश्चतं ५ अथायंगरुडोविप्रा धारयन्नमृतंययौ यांतंतमनुयातिस्मगरुडंपाकशासनः ६ वेगेनसद्विजश्रेष्ठाःसुधाहरणकौतुकी मातुरभ्यासमागत्य
सर्पान्प्राहसपक्षिराट् ७ कुशेषुन्यस्यतेसर्पाःस्सुधैवमधुनामया स्नात्वातद्गृह्ध्वममृतंशुचयःसुसमाहिताः ८ मोक्षोपिममभातुः
स्याद्दासीभावाद्धि पन्नगाः तथास्त्वित्यवदन्सर्पागरुडंविनतासुतं ९ मुक्तातदैवविनतादासीभावाद्विजोत्तमाः सर्पास्तेमृतभक्षार्थंस्नातुंसर्वेय
युस्तदा १० तस्मिन्नवसरेशक्रस्तामादायसुधांययौ स्नात्वागत्यभुजंगास्तेतत्राहृक्ष्यातदासुधां ११ जिह्वाभिर्लिलिहुर्दर्भानेषुन्यस्तासुधेतिहि
तदाप्रभृतिसर्पाणांजिह्वादर्भाग्रपादिता १२ द्विधाभवन्मुनिश्रेष्ठाद्विजिह्वास्तेनतेस्मृताः सुधासंयोगतोदर्भाःप्रययुश्चपवित्रतां १३ मोचयित्वाच
गरुडोदासीभावात्स्वमातरं शशापकुपितःकद्रूंछद्मनाजितमातरं १४ कद्रूस्त्वंजननींयन्मेछलेनजितवत्यसि भर्तुस्त्वंपरिचर्यायामतोनार्हाभविष्यसि
१५ शप्तैवंगरुडःकद्रूंप्रययौसयथेच्छया कद्रूश्चविनताचोभेययतुर्भर्तुरंतिकं १६ कश्यपोविमुखस्तत्रकद्रूंकोपादथाब्रवीत् यस्माच्छले
नविनतांकद्रूर्निर्जितवत्यसि १७ अतोमत्परिचर्यायांनयोग्यासिदुरात्मिके स्त्रियंवापुरुषंवापिनारीवापुरुषोपिवा १८ छलाद्विजयतेयोसौसमहापा
तकीभवेत् छलाद्विजयिनासार्धंसंभाष्यब्रह्महाभवेत् १९ स्तेयीसुरापीविज्ञेयोगुरुदाररतश्चसः संसर्गदोषदुष्टश्चमुनिभिःपरिकीर्त्यते १२०
त्वयासंभाषणाद्दोषोममस्यान्नरकप्रदः तस्मात्त्वयाहिकद्रूस्त्वंमत्समीपाद्विदारुणे २१ छलजेत्रासपंक्तौयोभुंजीतमनुजोभुवि तेनसंभाषणात्स

द्यःपतेद्धिनरकार्णवे २२ विलोक्यछलजेतारंतस्यपापस्यशांतये आदित्यंवाजलंवापिपावकंवाविलोकयेत् २३ छलजेतायत्रतिष्ठेदाश्रमेपिगृहेपि-
या वस्तव्यंनहितत्रान्यैर्वसन्नरकमश्नुते २४ अतोनिर्याहिनिर्याहिममत्वंदृष्टिमार्गतः स्वाश्रमात्कुटिलामेनांविनतांजितवत्यसि २५ इतिधिक्कृत्य
सहसाकद्रूंतांकश्यपस्तदा विनतांस्वच्छशीलांतांस्वीचकारमहामतिः २६ कद्रूरित्थंसपरुषंकथिताकश्यपेनसा रुदंतीभृशदुःखार्तापादयोस्त
स्यचापतत् २७ पतितांपादयोर्दृष्ट्वाकश्यपोमुनिपुंगवः नजग्राहेवकद्रूंतांस्मरन्पापंतयाकृतं २८ ततःप्रणम्यविनताकश्यपंवाक्यमब्रवीत् भगव
-भगिनीमेनांस्वीकुरुष्वकृपानिधे २९ अज्ञानान्मुग्धयापापंकद्र्वायदधुनाकृतं क्षंतुमर्हसितत्सर्वंदयाशीलाहिसाधवः १३० जनन्यागरुडस्यै
वंकथितःकश्यपोमुनिः उवाचविनतेनैनांविनापापस्यनिष्कृतिं ३१ ग्रहीष्यामिदुराचारांत्रिस्त्वांशपथयाम्यहं कश्यपस्यवचःश्रुत्वाविनतापुनर-
ब्रवीत् ३२ भगिन्याममपापस्यब्रह्मन्त्वंब्रूहिनिष्कृतिं येनेयंपरिचर्यायांतवयोग्याभविष्यति ३३ तथैवमुदितोविप्रामारीचःकश्यपस्तदा ध्या
त्वामुहूर्तंमनसापश्चादिदमभाषत ३४ दक्षिणांबुनिधेस्तीरेफुल्लग्रामेविमुक्तिदे अस्तिक्षीरसरोनामतीर्थंपापविनाशनं ३५ तत्तीर्थस्नानमात्रेणदो
षश्चास्याविनश्यति प्रायश्चित्तायुतेनापितत्तीर्थेमज्जनंविना ३६ ननश्यत्येषदोषोस्यास्तदेषायातुतत्सरः भर्त्रैवमुदितेकद्रूस्तंप्रणम्यद्विजोत्तम ३७
तत्क्षणात्प्रययौक्षीरंसरःपुत्रसहायिनी साकद्रूःपुत्रसहितागत्वाकतिपयैर्दिनैः ३८ प्राप्यक्षीरसरःपुण्यंप्रयताविजितेंद्रिया सस्नौनियमपूर्वंचसं
कल्प्यक्षीरकुंडके ३९ उपोष्यत्रिदिनंसस्नौतस्मिन्क्षीरसरोजले चतुर्थेदिवसेतस्यांकुर्वत्यांस्नानमादरात् १४० अदेहाव्योमगावाणीसमुत्तस्थौद्वि

ज्ञोत्तमाः अशरीरिणीउवाच कद्रूस्त्वंमज्जनादत्र छलजेतृत्वदोषतः ५१ विमुक्ताभर्तृशुश्रूषा योग्याचासिनसंशयः शापोपिगरुडोक्तस्तेलयंया
तोत्रमज्जनात् ५२ गच्छभर्तृसकाशंत्वंसोपित्वांस्वीकरिष्यति इत्युक्त्वाविररामाथव्योमवागशरीरिणी ५३ तस्यैवाचेनमस्कृत्यकद्रूःसाप्रीतमानसा
तीर्थंप्रदक्षिणीकृत्यनत्वापुत्र समन्विता ५४ प्रययौभर्तुरभ्यासंतच्छुश्रूषणकौतुकात् आगतांतांसमालोक्यस्नातांक्षीरसरोजले ५५ ज्ञात्वावि
धूतपापांचकश्यपःससमाधिना अंगीचकारपत्नींतामात्मशुश्रूषणोचितां ५६ एवंवःकथितंविप्राःकद्रूपापविमोक्षणं मज्जनान्मुक्तिदंपुंसांपुण्ये
क्षीरसरोजले ५७ यच्छृणोतीममध्यायंपठतेवापिमानवः सक्षीरकुंडस्नानस्यलभतेफलमुत्तमं ५८ अश्वमेधादियज्ञानांसमग्रंफलमश्नुते गं
गादिसर्वतीर्थेषुसस्नातोभवतिध्रुवं ५९ यःपठेदिममध्यायंक्षीरकुंडप्रशंसनं गोसहस्रप्रदातॄणांप्राप्नोत्यविकलंफलं १५० इतिश्रीस्कंदपुराणे
सेतुमाहात्म्येक्षीरकुंडप्रशंसायांकद्रूछलनंनाम अष्टत्रिंशोऽध्यायः ३८ श्रीसूतउवाच अथातःसंप्रवक्ष्यामिकपितीर्थस्यवैभवं तत्तीर्थंकपि:
भिःपूर्वंगंधमादनपर्वते १ सर्वेषामुपकारायकपिभिर्निर्मित्तंद्विजाः रावणादिषुरक्षःसुहतेषुतदनंतरं २ तीर्थंनिर्मायतत्रैवसस्नुस्तेकपयोमुदा ती
र्थायच्चवरंप्रादुःकपयःकामरूपिणः ३ अस्मिन्तीर्थेनिमग्नायेभक्तिप्रणवचेतसः तेसर्वेमुक्तिभाजःस्युर्महापातकमोचिताः ४ अत्रतीर्थेनिमग्नानां
नस्यान्नरकजंभयं अत्रस्नातनराःसर्वेदारिद्र्यंनाप्नुवंतिहि ५ अत्रतीर्थेनिमग्नानांयमपीडापिनोभवेत् कपितीर्थंप्रयास्येहमितियःसततंब्रुवन् ६
व्रजेच्छतपदंविप्राःसयायात्परमंपदं एतत्तीर्थसमंतीर्थंनभूतंनभविष्यति ७ एवंवरंतुतेदत्वातीर्थायास्मैकपीश्वराः रामंदाशरथिंसर्वेप्रणम्याथ -

ययाचिरे ८ स्वामिन्त्वयास्मेतीर्थायदीयतांवरमद्भुतं कपिभिःप्रार्थितोविप्रारामचंद्रोतिहर्षितः ९ तत्तीर्थायवरंप्रादात्कपीनांप्रीतिकारणात् अत्र
तीर्थेनिमग्नानांगंगास्नानफलंभवेत् १० प्रयागस्नानजंपुण्यंसर्वतीर्थफलंतथा अग्निष्टोमादियागानांफलंभूयादनुत्तमं ११ गायत्र्यादिमहामंत्रजप
पुण्यंतथाभवेत् गोसहस्रप्रदंनॄणांप्राप्नोत्यविकलंफलं १२ चतुर्णामपिवेदानांपारायणफलंलभेत् ब्रह्मविष्णुमहेशादिदेवपूजाफलंभवेत् १३ कपिती
र्थयिरामोयंप्रादादेवंवरंद्विजाः एवंरामेणदत्तेतुवरेतत्रकुतूहलात् १४ षडर्धनयनोब्रह्मासहस्राक्षोयमस्तथा वरुणाग्निस्तथावायुःकुबेरश्चंद्रमाअपि
१५ आदित्योनिर्ऋतिश्चैवसाध्याश्चवसवस्तथा अन्येपित्रिदशाःसर्वेविश्वेदेवादयस्तथा १६ अत्रिर्भृगुस्तथाकुत्सोगोतमश्चपराशरः कण्वो
गस्त्यःसुतीक्ष्णश्चविश्वामित्रादयोपरे १७ योगिनःसनकाद्याश्चनारदाद्याःसुरर्षयः रामदत्तवरंतीर्थंश्लाघंतेबहुधातदा १८ सस्नुश्चतत्रतीर्थेते
सर्वाभीष्टप्रदायिनि कपिभिर्निर्मितंयस्मादेतत्तीर्थमनुत्तमं १९ कपितीर्थमितिख्यातिमतोलोकेप्रयास्यति इत्यप्यवोचंस्तेसर्वेदेवाश्चमुनयस्तथा
२० तस्मादवश्यंगंतव्यंकपितीर्थंमुमुक्षुभिः रंभाकौशिकशापेनशैलीभूतापुराद्विजाः २१ तत्रस्नात्वानिजंरूपंप्रपेदेचदिवंययौ अस्यतीर्थस्यमा
हात्म्यंमयावक्तुंनशक्यते २२ मुनयऊचुः रंभांकिमर्थमशपत्कौशिकःसूतनंदन कथंगताशिलाभूताकपितीर्थेसुरांगना २३ एतन्नःसर्वमाचक्ष्व
विस्तरान्मुनिसत्तम श्रीसूतउवाच विश्वामित्राभिधोराजाप्रागभूत्कुशिकान्वये २४ सकदाचिन्महाराजःसेनापरिवृतोबली मेदिनींपरिच
क्राम राज्यवीक्षणकौतुकी २५ अटित्वासबहून्देशान्वसिष्ठस्याश्रमंययौ आतिथ्यायवृतःसोयंवसिष्ठेनमहात्मना २६ तथास्त्वित्यब्रवीत्सोयंदंड

वस्मणतोनृपः कामधेनुप्रभावेन विश्वामित्रायभूभुजे २७ आतिथ्यमकरोद्विप्रा वसिष्ठोब्रह्मनंदनः कामधेनुप्रभावंवैज्ञात्वाकुशिकनंदनः २८ वसिष्ठंप्रार्थयामासकामधेनुमभीष्टदां प्रत्याख्यातोवसिष्ठेन प्रचकर्षचतांबलात् २९ कामधेनुविसृष्टैस्तु श्लेछाद्यैः सपराजितः महादेवंसमाराध्यतस्मादस्त्राण्यवाप्यच ३० वसिष्ठस्याश्रमंगत्वाव्यसृजच्छरसंचयान् सर्वाण्यस्त्राणिसुमुचेब्रह्मास्त्रंचनृपोत्तमः ३१ तानिसर्वाणिचास्त्राणिवसिष्ठोब्रह्मनंदनः एकेनब्रम्हदंडेननिजघ्नेस्वतपोबलात् ३२ ततः पराजितोविप्रा विश्वामित्रोतिलज्जितः ब्राह्मण्यावाप्तयेस्वस्य तपःकर्तुं वनंययौ ३३ पूर्वासुपश्चिमांतासुत्रिषुदिक्षुतपोचरत् प्रादुर्भूतमहाविघ्नस्तत्तद्दिक्षुसकौशिकः ३४ उत्तरांदिशमासाद्य हिमवत्पर्वतेमले कौशिक्यास्सरितस्तीरे पुण्येपापविनाशिनि ३५ दिव्यंवर्षसहस्रंतु निराहारोजितेंद्रियः निरालोकोजितश्वासोजितक्रोधःसनिश्चलः ३६ ग्रीष्मेपंचाग्निमध्यस्थःशिशिरेवारिषुस्थितः वर्षास्वाकाशगोनित्यमूर्ध्वबाहुर्निराश्रयः ३७ ब्राह्मण्यसिद्धयेत्युग्रंचचारसुमहत्तपः उद्विग्नमनसस्तस्य त्रिदशास्त्रिदिवालयाः ३८ जंभारिणाचसहितारंभांप्रोचुरिदंवचः देवाऊचुः रंभेत्वंहिमवच्छैलेकौशिकीतीरगंमुनिं ३९ विश्वामित्रंतपस्यंतंविलोभयविचेष्टितैः यथातत्तपसोविघ्नोभविष्यतितथाकुरु ४० एवमुक्तातदारंभादेवैरिंद्रपुरोगमैः प्रत्युवाचसुरान्सर्वान्प्रांजलिःप्रणतातदा ४१ रंभोवाच अतिक्रूरोमहाक्रोधोविश्वामित्रोमहामुनिः सशाप्स्यतेमांक्रोधेनबिभेम्यस्मादहंसुराः ४२ त्रायध्वंरूपयायूयंमांयुष्मत्परिचारिकां इत्युक्तोरंभयातत्रजंभारिस्तमभाषत ४३ इंद्रउवाच रंभेत्वयानभीःकार्याविश्वामित्रात्तपोधनात् अहमप्यागमिष्यामित्वत्सहायः

समन्मथः ४४ कोकिलालापमधुरो वसंतोप्यागमिष्यति अतिसुंदररूपा त्वं प्रलोभय महामुनिं ४५ इतींद्रकथिता रंभा विश्वामित्राश्रमं ययौ तद्दृष्टिगोचरा स्थित्वा ललितं रूपमास्थिता ४६ सा मुनिं लोभयामास मनोहरविचेष्टितैः पिकोपि तस्मिन्समये चुकूजानंदयन्मनः ४७ श्रुत्वा पिकस्वरं रंभां दृष्ट्वा च मुनिपुंगवः संशयाविष्टहृदयो विदित्वा शक्रकर्म तत् ४८ शशाप रंभां क्रोधेन विश्वामित्रस्तपोधनः विश्वामित्र उवाच यस्मात्कोपयसे रंभे मां त्वं कोपजयैषिणं ४९ शिला भवात्र तस्मात्त्वं रंभे वर्षशतायुतं तदंतरे ब्राह्मणेन रक्षिता मोक्षमाप्स्यसि ५० विश्वामित्रस्य शापेन तदंते सा शिलाभवत् बहुकालं शिलाभूता तस्थौ तस्याश्रमे द्विजाः ५१ विश्वामित्रोपि धर्मात्मा पुनस्तस्था महत्तपः लेभे वसिष्ठवाक्येन ब्राह्मण्यं दुर्लभं नृपैः ५२ बहुकालं शिलाभूता रंभाप्यासीत्तदाश्रमे तस्मिन्नेवाश्रमे पुण्ये शिष्योगस्त्यस्य संमतः ५३ श्वेतो नाम मुनिश्चक्रे मुमुक्षुः परमं तपः चिरकालं तपस्तस्मिन्प्रकुर्वति महामुनौ ५४ अंगारकेति विख्याता राक्षसी काचिदागता तस्याश्रममतिक्रूरा मेघस्वनमहाध्वना ५५ मूत्ररक्तपुरीषाद्यैर्दूषयामास भीषणा उपद्रवैस्तथा चान्यैर्बाधयामास तं मुनिं ५६ अथ क्रुद्धो मुनिश्वेतो वायव्यास्त्रेण योजयन् शस्तां कुशिकपुत्रेण राक्षस्यै प्राक्षिपच्छिलां ५७ राक्षसी सा प्रदुद्राव वायव्यास्त्रेण योजिता वायव्यास्त्रप्रयुक्तेन दृषतानुद्रुता च सा ५८ दक्षिणांबुनिधेस्तीरं धावंती स्म भयार्दिता धावंतीमनु धावंती सा शिलास्त्रप्रयोजिता ५९ पपातोपरि राक्षस्या मज्जंत्याः कपितीर्थके मृता सा राक्षसी तत्र शिलापाता त्वमूर्धनि ६० विश्वामित्रेण शप्ता सा कपितीर्थे निमज्जनात् शिलारूपं परित्यज्य रंभारूपमुपेयुषी ६१ देवैः कुसुमधाराभिरभिवृष्टा मनोरमा दिव्यं

विमानमारूढा दिव्यांबरविराजिता ६२ हारकेयूरकटकनासाभरणभूषिता उर्वश्याद्यप्सरोभिश्च सखिभिः परिवारिता ६३ कपितीर्थस्य माहात्म्यं
प्रशंसंति पुनःपुनः निषेव्य रामनाथं च शंकरं शशिभूषणं ६४ आखंडलपुरीं रम्यां प्रययावमरावतीं राक्षसी सापि शापेन कुंभजस्य महौजसः ६५
घृताची देववेश्या हि राक्षसीरूपमागता साप्यत्र कपितीर्थाप्सु स्नानात्स्वं रूपमाययौ ६६ एवं रंभाघृताच्यौ ते कपितीर्थे निमज्जनात् अगस्त्यशि
ष्यश्वेतस्य प्रसादाद्द्विजसत्तमाः ६७ राक्षसीत्वं शिलात्वं च हित्वा स्वं रूपमागते तस्मिन्सर्वप्रयत्नेन स्नातव्यं कपितीर्थके ६८ यः शृणोतीमम
ध्यायं पठते वापि मानवः प्राप्नोति कपितीर्थस्य स्नानजं फलमुत्तमं ६९ इति श्रीस्कंदपुराणे सेतुमाहात्म्ये कपितीर्थप्रशंसायां रंभाशापवि
मोक्षणं नाम एकोनचत्वारिंशोऽध्यायः ३९ श्रीसूत उवाच अथातः संप्रवक्ष्यामि मुनयो लोकपावनं गायत्र्याश्च सरस्वत्या माहात्म्यं मु
क्तिदं नृणां १ शृण्वतां पठतां चैव महापातकनाशनं महापुण्यप्रदं पुंसां नरकक्लेशनाशनं २ गायत्र्यां च सरस्वत्यां ये स्नांति मनुजा मुदा न ते-
षां गर्भवासः स्यात्किंतु मुक्तिर्भवेद्ध्रुवं ३ सरस्वत्याश्च गायत्र्या गंधमादनपर्वते ब्रह्मपत्न्योः सन्निधानात्तन्नाम्ना कथिते इमे ४ ऋषय ऊचुः
गायत्र्याश्च सरस्वत्या गंधमादनपर्वते किमर्थं संनिधानं वै सूताभूत्तद्वदस्व नः ५ सूत उवाच प्रजापतिः पुरा विप्राः स्वां वै दुहितरं मुदा
वाङ्नाम्नीं कामुको भूत्वा स्पृहयामास मोहतः ६ अथ प्रजापतेः पुत्री स्वस्मिन्वै तस्य कामितां विलोक्य लज्जिता भूत्वा रोहिद्रूपं दधार सा
७ ब्रह्मापि हरिणो भूत्वा तया रंतुमनास्तदा गच्छंतीमनुयाति स्म हरिणीरूपधारिणीं ८ तं दृष्ट्वा देवताः सर्वाः पुत्रीगमनसादरं करोत्यका

यंब्रह्मायंपुत्रीगमनलक्षणं ९ इतिनिंदंतितंविप्राः स्रष्टारंजगतांपतिं निषिद्धकृत्यनिरतंतंदृष्ट्वापरमेष्ठिनं १० हरःपिनाकमादायव्याधरूपधरः
प्रभुः आकर्णपूर्णकृष्टेन पिनाकधनुषाशरं ११ संयोज्यवेधसंज्ञेन विव्याधनिशितेनसः त्रिपुरांतकबाणेनविद्धोसौन्यपतद्भुवि १२ नस्यदेहादथोत्थाय
महज्ज्योतिर्महाप्रभं आकाशेमृगशीर्षाख्यंनक्षत्रमभवत्तदा १३ आर्द्रानक्षत्ररूपीसन्हरोप्यनुजगामतं पीडयन्मृगशीर्षाख्यंनक्षत्रंब्रह्मरूपिणं १४ अधु
नापिमृगव्याधरूपेणत्रिपुरांतकः अंबरेदृश्यतेस्पष्टंमृगशीर्षांतिकेद्विजाः १५ एवंविनिहितेतस्मिञ्छंभुनापरमेष्ठिनि अनंतरंतुगायत्रीसरस्वत्यौशु
चार्पिते १६ भर्तृहीनेमुनिश्रेष्ठाभर्तृजीवनकांक्षया किंकरिष्यावहेत्यावामित्यन्योन्यंविचार्यतु १७ स्वपतिप्राणसिद्ध्यर्थंगायत्रीचसरस्वती सर्वोत्कृ-
ष्टंशिवस्थानंगंधमादनपर्वतं १८ सर्वाभीष्टप्रदंपुंसांतपःकर्तुंसमुद्यते जग्मतुर्नियमोपेतंतपःकर्तुंशिवंप्रति १९ स्नानार्थमात्मनोविप्रा गायत्रीचस
रस्वती तीर्थद्वयंस्वनाम्नावैचक्रतुःपापनाशनं २० तत्रत्रिषवणस्नानंप्रत्यहंचक्रतुर्मुदा बहुकालमनाहारेकामक्रोधादिवर्जिते २१ अत्युग्रनियमो
पेतेशिवध्यानपरायणे पंचाक्षरमहामंत्रजपैकनियतेशुभे २२ स्वपतेर्जीवनार्थंवैगायत्रीचसरस्वती महादेवंसमुद्दिश्य तपएवंप्रचक्रतुः २३ तयोरथ
तपस्तुष्टोमहादेवोमहेश्वरः सन्निधत्तेमहामूर्तिस्तपसांफलदित्सया २४ ततःसन्निहितंशंभुंपार्वतीरमणंशिवं गणेशकृत्तिकेयाभ्यांपार्श्वयोःपरिसे-
वितं २५ दृष्ट्वासंतुष्टचित्तेतेगायत्रीचसरस्वती स्तोत्रैस्तुष्टुवतुस्तुभ्यंमहादेवंघृणानिधिं २६ गायत्रीसरस्वत्यावूचतुः नमोदुर्वारसंसारध्वांत-
ध्वंसैकहेतवे ज्वलज्ज्वालावलीभीमकालकूटविषादिने २७ जगन्मोहनपंचास्त्रदेहनाशैकहेतवे जगदंतकरक्रूरयमांतकनमोस्तुते २८ गंगातरंग

संपृक्तजटामंडलधारिणे नमस्तेस्तु विरूपाक्ष पाकशीतांशुधारिणे २९ पिनाकभीमटंकारत्रासितत्रिपुरौकसे नमस्ते विविधाकार जगत्स्रष्टृशिरश्छिदे
३० शांतामलकृपादृष्टिसंरक्षितमृकंडुज नमस्ते गिरिजानाथ रक्षावां शरणागते ३१ महादेव जगन्नाथ त्रिपुरांतक शंकर वामदेव महादेव रक्षावां
शरणागते ३२ इति ताभ्यां स्तुतः शंभुर्देवदेवो महेश्वरः अब्रवीत्प्रीतिसंयुक्तो गायत्रीं च सरस्वतीं ३३ महादेव उवाच भो सरस्वति गायत्रि प्रीतोस्मि
युवयोरहं वरं वरयतं मत्तो यद्वां मनसि वर्तते ३४ इत्युक्ते तु गायत्रीसरस्वत्यौ हरेण वै अब्रूतां पार्वतीकांतं महादेवं घृणानिधिं ३५ गायत्रीसरस्वत्यावूचतुः
भगवन्नावयोर्देव भर्तारं चतुराननं सप्राणं कुरु सर्वेश कृपया करुणाकर ३६ त्वमावयोः पिता देव तवावाभ्यां सुते उभे रक्षावां पतिदाने
न तस्मात्त्वं त्रिपुरांतक ३७ स एवं प्रार्थितः शंभुस्ताभ्यां ब्राह्मणपुंगवाः एवमस्त्विति संप्रोच्य गायत्रीं च सरस्वतीं ३८ तदैव वेधसः कायं शिरसा योकुमुत्सुकः
तत्रैव वेधसः कायं शिरोभिः सह सुव्रताः ३९ भूतैरानाययामास नंदिभृंगिमुखैस्तदा शिरांसि तान्यनीतानि कायेन सह शंकरः ४० क्षणात्संधारयामास
वाणीगायत्रिसंनिधौ संधितोथ हरेणासौ चतुर्वक्त्रो जगत्पतिः ४१ उत्तस्थौ तत्क्षणादेव सुप्तोत्थित इव द्विजाः ततः प्रजापतिर्दृष्ट्वा
शंकरं शशिभूषणं ४२ तुष्टाव वाग्भिरग्र्याभिर्भार्याभ्यां च समन्वितः ब्रह्मोवाच नमस्ते देवदेवेश करुणाकर शंकर ४३ पाहि मां करुणासिंधो
निषिद्धाचरणात्प्रभो मम त्वत्कृपया शंभो निषिद्धाचरणे क्वचित् ४४ मा प्रवृत्तिर्भवेद्भूयो रक्ष मां त्वं तथा सदा अथैवास्त्विति संप्राह ब्रम्हाणं गिरिजापतिः
४५ इतः परं प्रसादं त्वं मा कुरुष्व विधे पुनः उत्पथप्रतिपन्नानां पुंसां शास्तास्मि सर्वदा ४६ एवमुक्त्वा चतुर्वक्त्रं महादेवो द्विजोत्तमाः सरस्वतीं च गा

यत्रींप्रोवाचप्रीणयन्गिरा ४७ महादेवउवाच युवयोर्मत्प्रसादेनहेगायत्रिसरस्वति अयंभर्त्तासमायातःसप्राणश्चतुराननः ४८ सहानेनब्रम्ह-
लोकंयात्तमाभूद्विलंबता युवयोःसंनिधानेनसदाकुंडद्वयेत्रवै ४९ भविष्यतिनृणांमुक्तिःस्नानात्सायुज्यरूपिणी युष्मन्नाम्नाचगायत्रीसरस्वत्या
वितिद्वयं ५० इदंतीर्थंसर्वलोकेख्यातिंयास्यतिशाश्वतीं सर्वेषामपितीर्थानामिदंतीर्थद्वयंसदा ५१ शुद्धिप्रदंतथाभूयान्महापातकनाशनं म-
हाशांतिकरंपुंसांसर्वाभीष्टप्रदायकं ५२ ममप्रसादजननंविष्णुप्रीतिकरंतथा एतत्तीर्थद्वयसमंनभूतंनभविष्यति ५३ अत्रस्नानाद्धिसर्वेषांसर्वा
भीष्टंभविष्यति इदंकुंडद्वयंलोकेभवतीभ्यांकृतंमहत् ५४ युष्मन्नाम्नाप्रसिद्धंचभविष्यतिविमुक्तिदं गायत्र्युपास्तिरहितावेदाभ्यासविवर्जि
ताः ५५ औपासनविहीनाश्चपंचयज्ञविवर्जिताः युष्मत्कुंडद्वयेस्नानात्तत्फलमवाप्नुयुः ५६ अन्येचयेपातकिनोनित्यानुष्ठानवर्जिताः स्ना
त्वाकुंडद्वयेतत्रशुद्धाःस्युर्द्विजसत्तमाः ५७ सरस्वतींचगायत्रीमेवमुक्त्वामहेश्वरः क्षणादंतरधात्तत्रसर्वेषामेवपश्यतां ५८ पतिंलब्ध्वाथगाय
त्रीसरस्वत्यौमुदान्विते तेनसाकंब्रम्हलोकंजग्मतुर्द्विजसत्तमाः ५९ श्रीसूतउवाच एवंवःकथितंविप्रागंधमादनपर्वते संनिधानंसरस्वत्या
गायत्र्याश्चसहेतुकं ६० यःशृणोतीममध्यायंपठतेवासभक्तिकं एतत्तीर्थद्वयस्नानफलमाप्नोत्यसंशयः ६१ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमा
हात्म्ये गायत्रीसरस्वतीतीर्थप्रशंसायांगंधमादनेगायत्रीसरस्वतीसन्निधानकथनंनामचत्वारिंशोऽध्यायः ४० श्रीसूतउवाच
अथातःसंप्रवक्ष्यामिगायत्रींचसरस्वतीं लक्ष्मीकृत्यकथामेकांपवित्रांद्विजसत्तमाः १ कश्यपाख्योद्विजःपूर्वमस्मिन्तीर्थद्वयेशुभे स्ना-

त्वातिमहतः पापाद्विमुक्तोनरकप्रदात् २ ऋषयऊचुः मुनेकश्यपनामासावकरोत्किंहिपातकं स्नात्वातीर्थद्वयेप्यत्र यस्मान्मुक्तोभवत्क्षणात्
३ एतन्नः श्रद्दधानानां ब्रूहिसूतकृपाबलात् त्वद्वचोमृततृप्तानांनपिपासापिविद्यते ४ श्रीसूतउवाच गायत्र्याश्चसरस्वत्यामाहात्म्यप्रतिपादकं
इतिहासंप्रवक्ष्यामिशृण्वतांपापनाशनं ५ अभिमन्युसुतोराजापरीक्षिन्नामनामतः अध्यास्तेहास्तिनपुरंपालयन्धर्मतोमहीं ६ सराजाजातुविपिने
चचारमृगयारतः षष्टिवर्षवयाभूपः क्षुत्तृषापरिपीडितः ७ नष्टमेकंसविपिनेमार्गयन्मृगमादरात् ध्यानारूढमुनिंदृष्ट्वाप्राहपीवरवाससं ८
मयाबाणेनविपिनेमृगोविद्धोधुनामुने दृष्टःसकिंत्वयाविद्वन्विद्रुतोभयकातरः ९ समाधिनिष्ठोमौनित्वान्नकिंचिदपिसोब्रवीत् ततोधनुरटन्यासो-
स्कंधेतस्यमहामुनेः १० निधायमृतसर्पंतुकुपितःस्वपुरंययौ मुनेस्तस्यसुतःकश्चित् शृंगीनामबभूववै ११ सखातस्यकृशाख्योभूच्छृंगिणोद्वि
जसत्तमाः सखायंशृंगिणंप्राहकृशाख्यःससखाततः १२ पितातवमृतंसर्पंस्कंधेनवहतेधुना माभूद्दर्पस्तवसखेमाकृतास्त्वंमदंवृथा १३ सोवद
त्कुपितःशृंगीदित्सुश्शापंनृपायवै मत्तातेशवसर्पयोन्यस्तवान्मूढचेतनः १४ ससप्तरात्रान्म्रियतांसंदष्टस्तक्षकाहिना शशापैवमुनिसुतंसो
भद्रेयंपरीक्षितं १५ शमीकाख्यःपितातस्यश्रुत्वाशप्तंसुतेनतं नृपंप्रोवाचतनयंशृंगिणंमुनिपुंगवः १६ रक्षकंसर्वलोकानांनृपंकिंशप्तवानसि
अराजकेवयंलोकेस्थास्यामःकथमंजसा १७ क्रोधेनपातकमभूद्दययाप्राप्यतेसुखं यःसमुत्पादितंकोपंक्षमयैवनिरस्यति १८ इहलोकेपरत्रा
सावत्यंतंसुखमेधते क्षमायुक्ताहिपुरुषालभंतेश्रेयउत्तमं १९ ततःशमीकःस्वंशिष्यंप्राहगौरमुखाभिधं भोगौरमुखगत्वात्वंवदभूपंपरीक्षितं

२० इमंशापंमत्सुतोक्तंतक्षकाहिविदंशनं पुनरायाहिशीघ्रंत्वंमत्समीपंमहामते २१ एवमुक्तःशमीकेनययौगौरमुखोनृपं समेत्यचाब्रवीद्भूपंसौ
भद्रेयंपरीक्षित्तं २२ दृष्ट्वासर्पंपितुःस्कंधेत्वयाविनिहतंमृतं शमीकस्यसुतःशृंगीशशापत्वांरुषान्वितः २३ एतद्दिनात्सप्तमेन्हितक्षकेनमहाहिना
दष्टोविषाग्निनादग्धोभूयादाश्वभिमन्युजः २४ एवंशशापत्वांराजन्शृंगीतस्यमुनेःसुतः एतद्वक्तुंपितातस्यप्राहिणोन्मांत्वदंतिकं २५ इतीरयित्वातंभूप
माशुगौरमुखोययौ गतेगौरमुखेपश्चाद्राजाशोकपरायणः २६ अभ्रंलिहमथोत्तुंगमेकस्तंभंसुविस्तृतं मध्येगंगंव्यतनुतमंडपंनृपपुंगवः २७
महागारुडमंत्रज्ञैरौषधज्ञैश्चिकित्सकैः तक्षकस्यविषंहंतुंयत्नंकुर्वन्समाहितः २८ अनेकदेवब्रह्मर्षिराजर्षिप्रवरान्वितः आस्तेतस्मिन्नृपस्तुंगे
मंडपेविष्णुभक्तिमान् २९ तस्मिन्नवसरेविप्रःकाश्यपोमांत्रिकोत्तमः राजानंरक्षितुंप्रायात्तक्षकस्यमहाविषात् ३० सप्तमेहनिविप्रेंद्रोदरिद्रोधनकामुकः
अत्रांतरेतक्षकोपिविप्ररूपीसमाययौ ३१ मध्येमार्गंविलोक्याथकाश्यपंप्रत्यभाषत ब्राह्मणत्वंकुत्रयासिवदमेद्यमहामुने ३२ इतिपृष्टस्तदावादीत्काश्यपस्तक्षकंद्विजाः
परीक्षितंमहाराजंतक्षकोद्यविषाग्निना ३३ धक्षतेतंशमयितुंतत्समीपमुपैम्यहं इत्युक्तवंतंतंविप्रंतक्षकःपुनरब्रवीत्
३४ तक्षकोहंद्विजश्रेष्ठमयादष्टंचिकित्सितुं नशक्योब्दशतेनापिमहामंत्रायुतैरपि ३५ चिकित्सितुंचेन्मद्दष्टंशक्तिरस्तितवाधुना
अनेकयोजनोच्छ्रायमिमंवटतरुंत्वहं ३६ दशाम्युज्जीवयेनंत्वंसमर्थोस्तिततोभवान् इतीरयित्वातंवृक्षमदंशत्तक्षकस्तदा ३७ अभवद्भस्मसात्सोपिवृक्षोत्यंतंसमूर्छितः
पूर्वमेवनरःकश्चित्तंवृक्षमधिरूढवान् ३८ तक्षकस्यविषोल्काभिःसोपिदग्धोभवत्तदा तंनरंनविजिज्ञातेतौच

काश्यपतक्षकौ ३९ काश्यपःप्रतिजज्ञेथतक्षकस्यापिशृण्वतः तन्मंत्रशक्तिंपश्यंतु सर्वेविप्राहिनो धुना ४० इतीरयित्वातंवृक्षं भस्मीभूतंविषाग्निना
अजीवयन्मंत्रशक्त्याकाश्यपोमांत्रिकोत्तमः ४१ नरोपितेनवृक्षेणसाकमुज्जीवितोभवत् अथाब्रवीत्तक्षकस्तंकाश्यपं मंत्रकोविदं ४२ यथा-
नमुनिवाङ् मिथ्याभवेदेवंकुरुद्विज यत्तेराजाधनंदद्यात्ततोपिद्विगुणंधनं ४३ ददाम्यहंनिवर्त्तस्वशीघ्रमेवद्विजोत्तम इत्युक्त्वानर्घ्यरत्नानितस्मैदत्वा
सतक्षकः ४४ न्यवर्तयत्काश्यपंतंब्राह्मणंमंत्रकोविदं अल्पायुषंनृपंमत्वाज्ञानदृष्ट्यासकाश्यपः ४५ स्वाश्रमंप्रययौतूष्णींलब्धरत्नश्चतक्षकात्
सोब्रवीत्तक्षकःसर्वान्सर्पानाहूयतत्क्षणे ४६ यूयंतंनृपतिंप्राप्यमुनीनांवेष धारिणः उपहारफलान्याशुप्रयच्छतपरीक्षिते ४७ तथेत्युक्त्वासर्वसर्पा
ददूसाज्ञेफलान्यमी तक्षकोपितदातत्रकस्मिंश्चिद्बदरीफले ४८ कृमीवेषधरोभूत्वाव्यतिष्ठद्दंशितुंनृपं अथराजाप्रदत्तानिसर्पैर्ब्राह्मणरूपकैः
४९ परीक्षिन्मंत्रवृद्धेभ्योदत्वासर्वफलान्यपि कौतूहलेनजग्राहस्थूलमेकंफलंकरे ५० अस्मिन्नवसरेसूर्योप्यस्ताचलमगाहत मिथ्याऋषिवचोमा-
भूदितितत्रत्यमानवाः ५१ अन्योन्यमवदन्सर्वेब्राह्मणाश्चनृपास्तथा एवंवदत्सुसर्वेषुफलेतस्मिन्नदृश्यत ५२ फलेरक्तकृमिस्सर्वैराज्ञाचापि
परीक्षिता अयंकिंमांदशेदद्यकृमिरित्युक्तवान्नृपः ५३ निदधेतत्फलंकर्णेसकृमिद्विजसत्तमाः तक्षकोस्मिंस्थितःपूर्वंकृमिरूपीफलेतदा ५४
निर्गत्यतत्फलादाशुनृपदेहमवेष्टयत् तक्षकावेष्टितेभूपेपार्श्वस्थादुद्रुवुर्भयात् ५५ अनंतरंनृपोविप्रास्तक्षकस्यविषाग्निना दग्धोभूद्भस्मसादाशु
सप्रासादोबलीयसा ५६ कृत्वौर्ध्वदेहिकंतस्यनृपस्यसपुरोहिताः मंत्रिणस्तत्सुतंराज्येजनमेजयनामकं ५७ राजानमभ्यषिंचन्वैजगद्रक्ष-

णवांछया तक्षकाद्रक्षितुंभूपमायातःकाश्यपाभिधः ५८ योब्राह्मणोमुनिश्रेष्ठाःससर्वैर्निंदितोजनैः बभ्रामसकलान्देशान् शिष्टैःसर्वैश्चदूषि
तः ५९ अवस्थानंनलेभेसौग्रामेवाप्याश्रमेपिवा यान्यान्देशानसौयातस्तत्रतत्रमहाजनैः ६० तत्तद्देशान्निरस्तःस शाकल्यंशरणंययौ प्रणम्य-
शाकल्यमुनिंकाश्यपोनिंदितोजनैः ६१ इदंविज्ञापयामासशाकल्यायमहात्मने काश्यपउवाच भगवन्सर्वधर्मज्ञशाकल्यहरिवल्लभे ६२ मुन-
योब्राह्मणाश्चान्येमांनिंदंतिसुहृज्जनाः नास्याहंकारणंजानेकिंमांनिंदंतिमानवाः ६३ ब्रह्महत्यासुरापानंगुरुस्त्रीगमनंतथा सोयंसंसर्गदोषो
वामयानाचरितःक्कचित् ६४ अन्यान्यपिहिपापानिनकृतानिमयामुने तथापिनिंदंतिजनावृथामांबांधवादयः ६५ जानासिचेत्त्वंशाकल्यम-
यादोषंकृतंवद उक्तोथकाश्यपेनैवंशाकल्याख्योमहामुनिः ६६ क्षणंध्यात्वाबभाषेतंकाश्यपंद्विजसत्तमाः शाकल्यउवाच परीक्षित्तंमहारा-
जंतक्षकाद्रक्षितुंभवान् ६७ अयासीदर्धमार्गेतुतक्षकेणनिवारितः चिकित्सितुंसमर्थोपिविषरोगादिपीडितं ६८ योनरक्षतिलोभेनतदा
हुर्ब्रह्मघातकं क्रोधात्कामाद्भयाल्लोभान्मात्सर्यान्मोहतोपिवा ६९ योनरक्षतिविप्रेंद्रविषरोगातुरंनरं ब्रह्महासुरापीचस्तेयीचगुरुतल्पगः
७० संसर्गदोषदुष्टश्चनापितस्यहिनिष्कृतिः कन्याविक्रयिणश्चापिहयविक्रयिणस्तथा ७१ कृतघ्नस्यापिशास्त्रेषुप्रायश्चित्तंहिविद्यते
विषरोगातुरंयस्तुसमर्थोपिनरक्षति ७२ नतस्यनिष्कृतिःप्रोक्ताप्रायश्चित्तायुतैरपि नतेनसहपंक्तौच भुंजीतसुकृतीजनः ७३ नतेनसहभाषे
तनपश्येत्तंनरंक्कचित् तत्संभाषणमात्रेणमहापातकभाग्भवेत् ७४ परीक्षित्समहाराजःपुण्यश्लोकश्चधार्मिकः विष्णुभक्तोमहायोगीचातु

र्वर्ण्यस्यरक्षिता ७५ व्यासपुत्रान्हरिकथांश्रुतवा-भक्तिपूर्वकं अरक्षित्वान्नृपंतंत्वंवचसातक्षकस्ययत् ७६ निवृत्तस्तेनविप्रेंद्रैर्बांधवैरपिदूष्य
से सपरीक्षिन्महाराजायद्यपिक्षणजीवितः ७७ तथापियावन्मरणंबुधैःकार्यंचिकित्सनं यावत्कंठगताःप्राणामुमुर्षोर्मानवस्यहि ७८ तावच्चि-
कित्साकर्तव्याकालस्यकुटिलागतिः इतिप्राहुःपुराश्लोकंभिषक्वैद्याब्धिपारगाः ७९ अतश्चिकित्साशक्तोपियस्माद्कृतभेषजः अधर्ममार्गेनि
वृत्तस्त्वंतेनतंहतवानसि ८० शाकल्येनैवमुदितःकाश्यपःप्रत्यभाषत काश्यपउवाच ममैतद्दोषशांत्यर्थमुपायंवदसुव्रत ८१ येनमांप्रतिगृ-
ण्हीयुर्बांधवाःससुहृज्जनाः ८२ कृपांमयिकुरुष्वत्वंशाकल्यहरिवल्लभ काश्यपेनैवमुक्तस्तुशाकल्योपिमुनीश्वरः ८३ क्षणंध्यात्वाजगादेवं
काश्यपंकृपयातदा शाकल्यउवाच अस्यपापस्यशांत्यर्थमुपायंप्रवदामिते ८४ तत्कर्तव्यंत्वयाशीघ्रंविलंबंमाकृथाद्विज दक्षिणांबुनिधौसेतौ
गंधमादनपर्वते ८५ अस्तितीर्थद्वयंविप्रागायत्रीचसरस्वती तत्रत्वंस्नानमात्रेणशुद्धोभूयाश्चतत्क्षणे ८६ गायत्र्याचसरस्वत्याजलवातस्पृ-
शोनरः विधूयसर्वपापानिस्वर्गंयास्यंतिनिर्मलाः ८७ तद्याहिशीघ्रंविप्रत्वंगायत्रींचसरस्वतीं इत्युक्तःकाश्यपस्तेनशाकल्येनद्विजोत्तमाः ८८
नत्वामुनिंचशाकल्यंतमापृच्छ्यमुनीश्वरं तेनचैवाभ्यनुज्ञातःप्रययौगंधमादनं ८९ तत्रगत्वाचगायत्रीसरस्वत्यौचकाश्यपः नत्वातीर्थद्वयंभ-
क्त्यादंडपाणिंचभैरवं ९० संकल्पपूर्वंतत्तीर्थेसस्नौनियमसंयुतः तीर्थद्वयेस्नानमात्रान्मुक्तपापोथकाश्यपः ९१ तीर्थद्वयस्यतीरेसौकिंचि
त्कालंतुतस्थिवान् तस्मिन्कालेचगायत्रीसरस्वत्योमुनीश्वराः ९२ प्रादुर्बभूवतुर्मूर्तेसर्वाभरणभूषिते देव्यौतेसनमस्कृत्यकाश्यपोभक्तिपूर्वकं

९३ केयुवांरूपसंपन्ने सर्वालंकारसंयुते इतिपप्रच्छ दृष्ट्वातेकाश्यपोहृष्टमानसः ९४ तेनपृष्टेचगायत्रीसरस्वत्यौतमूचतुः गायत्रीसरस्वत्यावूचतुः
काश्यपावांहिगायत्रीसरस्वत्यौविधिप्रिये ९५ एतत्तीर्थस्वरूपेण नित्यंवर्तावहेत्रतु अत्रतीर्थद्वयेस्नानादावांतुष्टेतवाधुना ९६ वरंमत्तोवृणीष्वत्वंयदि-
ष्टंकाश्यपद्विज स्नांतितीर्थद्वयेयेत्रदास्यावस्तदभीप्सितं ९७ श्रुत्वावचस्तद्गायत्रीसरस्वत्योःसकाश्यपः तुष्टाववाग्भिरग्र्याभिस्तेदेव्यौवेधसप्रिये
९८ काश्यपउवाच चतुराननगेहिन्यौजगद्धात्र्यौनमाम्यहं विद्यास्वरूपेगायत्रीसरस्वत्यौशुभेउभे ९९ सृष्टिस्थित्यंतकारिण्योजगतांवेदमातरौ ह
व्यक्तव्यक्तस्वरूपेचचंद्रादित्यविलोचने १०० सर्वदेवाधिपेवाणीगायत्र्यासततंभजे गिरिजाकमलाचापियुवामेवजगद्धिते १ युष्मद्दर्शनमात्रेण
जगत्सृष्ट्यादिकल्पनं युष्मन्निमेषसततंजगतांप्रलयोभवत् २ उन्मेषस्सृष्टिरभवद्भोगायत्रिसरस्वति युवयोर्दर्शनादद्यकृतार्थोभवमाशुवै ३
मामघपातकान्मुक्तंस्नानात्तीर्थद्वयेत्रतु स्वीकुर्वंतुमुनिश्रेष्ठाब्राह्मणाबांधवास्तथा ४ इतःपरंपापकृत्येमामेबुद्धिंप्रवर्त्ततां धर्मेप्रवर्ततांनित्यंमय-
मेववरोमम ५ दीयतांभोमहादेव्योनान्यदिच्छाम्यहंवरं इतितेप्रार्थितेतेनकाश्यपेनद्विजोत्तमाः ६ सरस्वतीचगायत्रीद्वेदेव्यौब्रह्मणःप्रिये का-
श्यपंप्रोचतुःप्रीतेजनन्यौजगतांसदा ७ काश्यपेतद्वरंसर्वंप्रार्थितंयत्त्वयाधुना अनुग्रहादावयोस्तदचिरेणतवास्तुहि ८ इत्युक्त्वातंतुगायत्रीस
रस्वत्यौक्षणेनवै तिरोधानंगतेविप्रास्तस्मिन्तीर्थद्वयेतदा ९ काश्यपोपिकृतार्थःसन्स्वदेशंप्रतिनिर्ययौ बांधवाब्राह्मणाःसर्वेकाश्यपंगत
किल्बिषं ११० प्रत्यगृह्णंश्चगायत्रीसरस्वत्योर्निमज्जनात् एवंवःकथितंविप्राकाश्यपस्यविमोक्षणं ११ पातकेभ्योहिगायत्रीसरस्वत्योर्नि

मज्जनात् पठतेत्विममध्यायंशृणुतेवासमाहितः १२ योगायत्र्यांसरस्वत्यांसस्नात्तफलमश्नुते इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येगायत्रीसर
स्वतीतीर्थप्रशंसायांकाश्यपपापशांतिर्नाम एकचत्वारिंशोऽध्यायः ४१ श्रीसूतउवाच अथातःसर्वतीर्थानांवैभवंप्रवदाम्यहं सेतुम
ध्यनिविष्टानामनुक्तानांमुनीश्वराः १ अस्तितीर्थंमहापुण्यंनाम्नातुऋणमोचनं ऋणानित्रीणिनश्यंतिनराणामत्रमज्जनात् २ द्विजस्यजायमा
नस्यऋणानित्रीणिसंतिहि ऋषीणांदेवतानांचपितॄणांचद्विजोत्तमाः ३ ब्रह्मचर्याननुष्ठानादृषीणांऋणवान्भवेत् यज्ञादीनामकरणाद्देवानांच-
ऋणीभवेत् ४ पुत्रानुत्पादनाच्चैवपितॄणामृणवान्भवेत् विनापिब्रह्मचर्येणविनायागंविनासुतं ५ ऋणमोक्षाभिधेतीर्थेस्नानमात्रेणमानवः
ऋषिदेवपितॄणांतुऋणेभ्योमुक्तिमाप्नुयुः ६ ब्रम्हचर्येणयज्ञेनतथापुत्रोद्भवेनच नैवतुष्यंति ऋषयोदेवाःपितृगणास्तथा ७ ऋणेमोक्षेयथास्ना
नादतुलांतुष्टिमाप्नुयुः किंचात्रमज्जनात्तीर्थेदरिद्राअधमर्णिनः ८ मुक्ताऋणेभ्यःसर्वेभ्योधनिनःस्युर्नसंशयः यदत्रमज्जनात्पुंसामृणमुक्तिःप्रजा
यते ९ तस्मादुक्तमिदंतीर्थमृणमोचनसंज्ञया अतोत्रऋणिभिःसर्वैःस्नातव्यंतद्विमुक्तये १० एतत्तीर्थसमंतीर्थंनभूतंनभविष्यति पांडवैःकृ
तमप्यत्रतीर्थमस्त्यपरंमहत् ११ यत्रेष्टंधर्मपुत्राद्यैःपांडवैःपंचभिःपुरा तदेतत्तीर्थमुद्दिश्यभुक्तिमुक्तिफलप्रदं १२ दशकोटिसहस्राणितीर्थान्य-
नुत्तमानिहि पंचपांडवतीर्थेस्मिन्सान्निध्यंकुर्वतेसदा १३ आदित्यावसवोरुद्राःसाध्याश्चसमरुद्गणाः पांडवानांमहातीर्थेनित्यंसन्निहितास्त
था १४ अत्राभिषेकंयःकुर्यात्पितृदेवांश्चतर्पयेत् सर्वपापविनिर्मुक्तोब्रह्मलोकेसपूज्यते १५ अप्येकंभोजयेद्विप्रमेतत्तीर्थतटेमले तेनासौ

कर्मणातत्रपरत्रापिचमोदते १६ ब्राह्मणःक्षत्रियोवैश्यः शूद्रोवाप्यन्यएववा अस्मिंस्तीर्थवरेस्नात्वावियोनिंनप्रयातिवै १७ पांडवानांमहाती
र्थेपुण्ययोगेषुयोनरः स्नायात्समनुजःश्रेष्ठोनरकंनैवपश्यति १८ पांडवानांमहातीर्थेसायंप्रातश्चयःस्मरेत् सुस्नातःसर्वतीर्थेषुगंगादिषुनसं
शयः १९ इंद्रादिदेवताभिश्चयत्रेदंदैत्यशांतये तदन्यद्देवतीर्थाख्यंविद्यतेगंधमादने २० देवतीर्थेनरःस्नात्वासर्वपापविमोचितः प्राप्नुयादक्षयां-
ल्लोकान्सर्वकामसमन्वितान् २१ जन्मप्रभृतियत्पापंस्त्रियावापुरुषेणवा कृतंतद्देवकुंडेस्मिन्स्नानात्सद्योविनश्यति २२ यथासुराणांसर्वेषामा
दिर्वैमधुसूदनः तथादिःसर्वतीर्थानांदेवकुंडमनुत्तमं २३ यस्तुवर्षशतंपूर्णमग्निहोत्रमुपासते यस्त्वेकोदेवकुंडेस्मिन्कदाचित्स्नानमाचरेत् २४
सममेवतयोःपुण्यंनात्रसंदेहकारणं दुर्लभंदेवतीर्थेस्मिन्दानंवासश्चदुर्लभः २५ देवतीर्थाभिगमनंस्नानंचाप्यतिदुर्लभं देवतीर्थंसमासाद्य
देवर्षिपितृसेवितं २६ अश्वमेधमवाप्नोतिविष्णुलोकंचगच्छति द्विदिनंत्रिदिनंवापिपंचवाथषडेववा २७ उषित्वादेवकुंडस्यतीरेनरकनाश-
ने नमातृयोनिमाप्नोतिसिद्धिंचाप्नोत्यनुत्तमां २८ त्रिरात्रस्नानतोप्यत्रवाजपेयफलंभवेत् देवतीर्थस्मृतेस्सद्यःपापेभ्योमुच्यतेनरः २९ अर्चयि-
त्वापितॄन्देवानेतत्तीर्थतटेनरः सर्वकामसमृद्धिःस्यात्सर्वयज्ञफलंलभेत् ३० एतत्तीर्थसमंपुण्यंनभूतंनभविष्यति तस्मादवश्यंस्नातव्यंदेवती
र्थेमुमुक्षुभिः ३१ ऐहिकामुष्मिकफलप्राप्तिकामैश्चमानवैः देवतीर्थस्यमाहात्म्यंसंक्षिप्यकथितंद्विजाः ३२ विस्तरेणास्यमाहात्म्यंमयावक्तुं
नपार्य्यते सुग्रीवतीर्थंवक्ष्यामिरामसेतौविमुक्तिदे ३३ अत्रस्नात्वानरोभक्त्यासूर्यलोकंसमश्नुते सुग्रीवतीर्थेस्नानेनहयमेधफलंभवेत् ३४

ब्रम्हहत्यादिपापानां निष्कृतिश्चापिजायते सुग्रीवतीर्थगमनाद्गोसहस्रफलंलभेत् ३५ स्मरणात्तस्यवेदानां पारायणफलंलभेत् दिनोपवासमात्रे
पातस्यतीर्थस्यतीरतः ३६ महापातकनाशःस्यात्प्रायश्चित्तंविनाद्विजाः तत्राभिषेकंकुर्वाणः पितृदेवांश्चतर्पयेत् ३७ आप्तोर्यामस्ययज्ञस्यफ
लमष्टगुणंभवेत् सुग्रीवतीर्थस्नानेननरमेधफलंलभेत् ३८ सुग्रीवतीर्थस्नानेननरोजातिस्मरोभवेत् सुग्रीवतीर्थंभोविप्राः प्रयाताभीष्टसिद्धये
३९ सुग्रीवतीर्थमाहात्म्यमेवंवःकथितंद्विजाः वैभवंनलतीर्थस्यत्विदानींप्रब्रवीमिवः ४० नलतीर्थेनरःस्नानात्स्वर्गलोकंसमश्नुते नलतीर्थेसकृ
त्स्नानात्सर्वपापविमोचितः ४१ अग्निष्टोमातिरात्रादिफलमाप्नोत्यनुत्तमं त्रिरात्रमुषितस्तस्मिन्तर्पयन्पितृदेवताः ४२ सूर्यवद्भासतेविप्रावाजि
मेधफलंलभेत् नीलतीर्थंप्रवक्ष्यामिमहापातकनाशनं ४३ अग्निपुत्रेणनीलेनकृतंसेतौविमुक्तिदं नीलतीर्थेनरःस्नानात्सर्वपापविमोचितः ४४ बहु
स्वर्णस्ययागस्यफलंशतगुणंलभेत् नीलतीर्थेनरःस्नात्वासर्वाभीष्टप्रदायिनि ४५ अग्निलोकमवाप्नोतिसर्वकामसमृद्धिमान् गवाक्षेणकृतंतीर्थंगंधमादनपर्वते
४६ विद्यतेस्नानमात्रेणनरकंनैवयातिसः अंगदेनकृतंतीर्थमस्तिसेतौविमुक्तिदे ४७ अत्रस्नानेनमनुजोदेवेंद्रत्वंसमश्नुते गजेनगवयेनात्र
शरभेणमहौजसा ४८ कुमुदेनहरेणापिपनसेनबलीयसा कृतानियानितीर्थानितथान्यैःसर्ववानरैः ४९ रामसेतौमहापुण्येगंधमादनपर्वते तेषुतीर्थेषुयः
स्नातिसोमृतत्वंसमश्नुते ५० विभीषणकृतंतीर्थमस्तिपापविमोचनं महादुःखप्रशमनंमहारोगनिबर्हणं ५१ महापातकसंघातानलोपममनुत्तमं कुंभीपाकादिनरकक्लेशनाशनकारणं
५२ दुःस्वप्ननाशनंधन्यंमहादारिद्र्यबाधनं तत्रयोमनुजःस्नायात्तस्यनास्तीहपातकं ५३ सवैकुंठमवाप्नोतिपुन

रावृत्तिवर्जितं विभीषणस्यसचिवैः कृतंतीर्थचतुष्टयं ५४ तत्रस्नानेनमनुजः सर्वपापैः प्रमुच्यते सरयूश्चनदीयत्रगंधमादनपर्वते ५५ रामनाथंम-
हादेवंसेवितुंवर्ततेसदा तत्रस्नातानराः सर्वेसर्वपातकवर्जिताः ५६ सर्वयज्ञतपस्तीर्थसेवाफलमवाप्नुयुः दशकोटिसहस्राणितीर्थानिद्विजसत्तमाः
५७ वसंत्यस्मिन्महापुण्येगंधमादनपर्वते गंगाद्याःसरितःसर्वास्तथैवसप्तसागराः ५८ ऋष्याश्रमाणिपुण्यानितथापुण्यवनानिच अनुत्तमानिक्षे-
त्राणिहरिशंकरयोस्तथा ५९ सान्निध्यंकुर्वतेनित्यंगंधमादनपर्वते उपवीतांतरंतीर्थंप्रोक्तवांश्चतुराननः ६० त्रयस्त्रिंशत्कोटयोत्रदेवाःपितृगणैः
सह सर्वैश्चमुनिभिःसार्द्धंयक्षसिद्धैश्चकिन्नरैः ६१ वसंतिसेतौदेवस्यरामचंद्रस्यचाज्ञया श्रीसूतउवाच एवमुक्तंद्विजश्रेष्ठातीर्थानांवैभवंमया
६२ इदंपठन्वाशृण्वन्वादुःखसंघाद्विमुच्यते कैवल्यंचसमाप्नोतिपुनरावृत्तिवर्जितं ६३ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येसकलतीर्थप्रशं-
सायांद्विचत्वारिंशोध्यायः ४२ श्रीसूतउवाच अथेदानींप्रवक्ष्यामिरामनाथस्यवैभवं यच्छ्रुत्वासर्वपापेभ्योमुच्यतेमानवोभुवि १ राम-
प्रतिष्ठितंलिंगंयःपश्यतिनरःसकृत् सनरोमुक्तिमाप्नोतिशिवसायुज्यरूपिणीं २ दशवर्षैस्तुयत्पुण्यंक्रियतेतुकृतेयुगे त्रेतायामेकवर्षेण
तत्पुण्यंसाध्यतेनृभिः ३ द्वापरेतच्चमासेनतद्दिनेनकलौयुगे तत्फलंकोटिगुणितंनिमिषेनिमिषेनृणां ४ निःसंदेहंभवेदेवंरामनाथविलोकि-
नां रामेश्वरमहालिंगेतीर्थानिसकलान्यपि ५ विद्यंतेसर्वदेवाश्चमुनयःपितरस्तथा एककालंद्विकालंवात्रिकालंसर्वदेववा ६ येस्मरंति-
महादेवंरामनाथंविमुक्तिदं कीर्तयंत्यथवाविप्रास्तेविमुक्ताघपंजराः ७ सच्चिदानंदमद्वैतंसांबंरुद्रंप्रयांतिवै रामेश्वराख्यंयल्लिंगंरा-

मच्चंद्रेणपूजितं ८ यस्यस्मरणमात्रेणयमपीडापिनोभवेत् रामेश्वरमहालिंगंयेर्चयंतिसकृन्नराः ९ नमानुषास्तेविज्ञेयाः किंतुरुद्रानसंशयः रामेश्वर
महालिंगंनार्चितंयेनभक्तितः १० चिरकालंससंसरेत्संसारेदुःखसंकुले रामेश्वरमहालिंगंयेपश्यंतिसकृन्नराः ११ किंदानैःकिंव्रतैस्तेषांकिंतपो
भिःकिमध्वरैः रामेश्वरमहालिंगंयोनचिंतयतिक्षणं १२ अज्ञानीसत्रपापीस्यात्समूकोबधिरस्तथा सजडोंधश्चविज्ञेयश्छिद्रंनस्यसदाभवेत् १३
धनक्षेत्रसुतादीनांतस्यहानिस्तथाभवेत् रामेश्वरमहालिंगेसकृद्दृष्टेमुनीश्वराः १४ किंकाश्यागययाकिंवाप्रयागेणापिकिंफलं दुर्लभंप्राप्यमानुष्यं
मानवायत्रभूतले १५ रामनाथमहालिंगंनमस्यंत्यर्चयंतिच जन्मतेषांहिसफलंतेकृतार्थाश्चनेतरे १६ रामेश्वरमहालिंगेपूजितेवास्मृतेपिवा विष्णु
नाब्रम्हणाकिंवाशक्रेणाप्यखिलामरैः १७ रामनाथमहालिंगंभक्तियुक्ताश्चयेनराः तेषांप्रणामस्मरणपूजायुक्तास्तुयेनराः १८ नतेपश्यंतिदुःखानि
नैवयांतियमालयं ब्रह्महत्यासहस्राणिसुरापानायुतानिच १९ दृष्टेरामेश्वरेदेवेविलयंयांतिकृत्स्नशः येवांछंतिसदाभोगंराज्यंचत्रिदशालये २०
रामेश्वरमहालिंगंतेनमंतुसकृन्मुदा यानिकानिचपापानिजन्मकोटिकृतान्यपि २१ तानिरामेश्वरेदृष्टेविलयंयांतिसद्गतिं संपर्कात्कौतुकाल्लोभा
द्भयाद्वापिचसंस्मरन् २२ रामेश्वरमहालिंगंनेहामुत्रचदुःखभाक् रामेश्वरमहालिंगंकीर्तयन्नर्चयन्नपि २३ अवश्यंरुद्रसारूप्यंलभतेनात्रसंशयः
यथैधांसिसमिद्धोग्निर्भस्मसात्कुरुतेक्षणात् २४ तथापापानिसर्वाणिरामेश्वरविलोकिनां रामेश्वरमहालिंगभक्तिरष्टविधास्मृता २५ तद्भक्तजन
वात्सल्यंतत्पूजापरितोषणं स्वयंतत्पूजनंभक्त्यातदर्थेदेहचेष्टितं २६ तन्माहात्म्यकथानांचश्रवणेष्वादरस्तथा स्वरनेत्रशरीरेषुविकारस्फुरणंत

था २७ रामेश्वरमहालिंगस्मरणंसंततंतथा रामेश्वरमहालिंगमाश्रित्यैवोपजीवनं २८ एवमष्टविधाभक्तिर्यस्मिन्म्लेच्छेपिविद्यते सएवमुक्तिक्षेत्राणांदायभाक्परिकीर्त्यते २९ भक्त्यात्वनन्ययामुक्तिर्ब्रह्मज्ञानेननिश्चिता वेदांतशास्त्रश्रवणाद्यतीनामूर्ध्वरेतसां ३० साचमुक्तिर्विनाज्ञानदर्शनश्रवणोद्भवं यत्नाश्रमंविनाविप्रा विरक्तिंचविनातथा ३१ सर्वेषांचैववर्णानामखिलाश्रमिणामपि रामेश्वरमहालिंगदर्शनादेवकेवलात् ३२ अपुनर्भवदामुक्तिर्भविष्यत्यविलंबिता कृमिकीटाश्चदेवाश्चमुनयश्चतपोधनाः ३३ तुल्यारामेश्वरक्षेत्रेरामनाथप्रसादतः पापंकृतंमयानेकमितिमाक्रियतांभयं ३४ मागर्वःक्रियतांपुण्यंमयाकारीतिवाजनैः रामेश्वरमहालिंगेसांबरुद्रेविलोकिते ३५ नन्यूनानाधिकाश्चस्युःकिंतुसर्वेजनाःसमाः रामेश्वरमहालिंगंयःपश्यतिसभक्तिकं ३६ नतेनतुल्यतामेतिचतुर्वेद्यपिभूतले रामेश्वरमहालिंगेभक्तोयःश्वपचोपिसन् ३७ तस्मैदानानिदेयानिनान्यस्मैचत्रयीविदे यागतिर्योगयुक्तानांमुनीनामूर्ध्वरेतसां ३८ सागतिःसर्वजंतूनांरामेश्वरविलोकिनां रामनाथशिवक्षेत्रेयेवसंतिनराद्विजाः ३९ तेसर्वेपंचवक्त्राःस्युश्चंद्रालंकृतमस्तकाः नागाभरणसंयुक्तास्तथैववृषभध्वजाः ४० त्रिनेत्राभस्मदिग्धांगाःकपालकृतशेखराः साक्षात्सांबमहादेवाभवेयुर्नात्रसंशयः ४१ रामनाथशिवक्षेत्रंयेव्रजंतिनरामुदा पदेपदेश्वमेधानांप्राप्नुयुःसुकृतानिते ४२ रामसेतुंसमाश्रित्यरामनाथस्यतुष्टये ददातिग्रासमेकंयोब्राह्मणायसभक्तिकं ४३ तेनभूःसकलादत्तासशैलवनकानना पत्रंपुष्पंफलंतोयंरामनाथाययोनरः ४४ भक्त्याददातितंरक्षेद्रामनाथोत्यहर्निशं रामनाथमहालिंगेसांबेकारुणिकेशिवे ४५ अत्यंतदुर्लभाभक्तिस्तत्पूजाप्यतिदुर्लभा स्तोत्रंचदुर्लभंप्रोक्तंस्मरणंचातिदुर्लभं ४६ रामनाथेश्वरंलिंगंमहा

देवंत्रिलोचनं शरणंयेप्रपद्यंतेभक्तियुक्तेनचेतसा ४७ लाभस्तेषांजयस्तेषामिहलोकेपरत्रच रामनाथमहालिंगविषयायस्यशेमुषी ४८ दिवारात्रं
चभवतिसवैधन्यतरोभुवि रामनाथेश्वरंलिंगंयोनपूजयतेशिवं ४९ नायंभुक्तेश्चमुक्तेश्चराज्यानामपिभाजनं रामेश्वरमहालिंगंयःपूजयतिभक्तितः
५० भुक्तिमुक्त्योश्चराज्यानामसौपरमभाजनः रामनाथार्चनसमंनाधिकंपुण्यमस्तिवै ५१ रामनाथेश्वरंलिंगंद्वेष्टियोमोहमास्थितः ब्रह्महत्यायुतंते
नकृतंनरककारणं ५२ तत्संभाषणमात्रेणमानवोनरकंव्रजेत् रामनाथपरादेवा रामनाथपरामराः ५३ रामनाथपराःसर्वैस्तस्मादन्यन्नविद्यते अतः
सर्वंपरित्यज्यरामनाथंसमाश्रयेत् ५४ रामनाथमहालिंगंशरणंयातिचेन्नरः दौर्मत्यंतस्यनास्त्येव शिवलोकंचयास्यति ५५ सर्वयज्ञतपोदानतीर्थ
स्नानेषुयत्फलं तत्फलंकोटिगुणितंरामनाथस्यसेवया ५६ रामनाथेश्वरंलिंगंचिंतयन्घटिकाद्वयं कुलैकवंशमुद्धृत्य शिवलोकेमहीयते ५७
दिनमेकंतुयःपश्येद्रामनाथंमहेश्वरं इहैवधनवान्भूत्वासोंतेरुद्रश्चजायते ५८ यःस्मरेत्प्रातरुत्थायरामनाथंमहेश्वरं अनेनैवशरीरेणसशिवो
वर्ततेभुवि ५९ रामनाथमहालिंगद्रष्टुर्दर्शनमात्रतः अन्येषांप्राणिनांपापंतत्क्षणादेवनश्यति ६० रामनाथेश्वरंलिंगंमध्याह्ने यस्तुपश्यति सुरा
पानसहस्राणितस्यनश्यंतितत्क्षणात् ६१ सायंकालेपश्यतियोरामनाथंसभक्तिकं गुरुस्त्रीगमनोत्पन्नपातकंतस्यनश्यति ६२ सायंकालेमहा
स्तोत्रैःस्तौतिरामेश्वरंतुयः स्वर्णस्तेयसहस्राणितस्यनश्यंतितत्क्षणात् ६३ स्नानंचधनुषःकोटौरामनाथस्यदर्शनं इतिलभ्येतवैपुंसांकिंगं
गाजलसेवया ६४ रामनाथमहालिंगंसेवयायन्नलभ्यते तदन्यत्धर्मजालेननैवलभ्येतकर्हिचित् ६५ रामनाथमहालिंगंयःकदापिनपश्यति

संकरः सतुविज्ञेयोनपितुर्बीजसंभवः ६६ रामनाथेतिशब्दंय स्त्रिःपठेत्प्रातरुत्थितः तस्यपूर्वदिनोत्पन्नपातकंनश्यतिक्षणात् ६७ रामनाथेमहा
लिंगेभक्तरक्षणदीक्षिते भोजनाविद्यमानेपि याचनाःकिंमयास्यथ ६८ रामनाथमहालिंगेप्रसन्नकरुणानिधौ नश्यंतिसकलाःक्लुशा यथासूर्योदये
हिमाः ६९ प्राणोत्क्रमणवेलायांरामनाथंस्मरेद्यदि जन्मनेसोनकल्पेत भूयःशंकरतामियात् ७० रामनाथमहादेवमांरक्षकरुणानिधे इतियः
सततंब्रूयात्कलिनासोनबाध्यते ७१ रामनाथजगन्नाथधूर्जटेनीललोहित इतियःसततंब्रूयाद्बाध्यतेसोनमायया ७२ नीलकंठमहादेवरामेश्वर
सदाशिवे इतिब्रुवन्सदाजंतुर्नैवकामेनबाध्यते ७३ रामेश्वरयमारातेकालकूटविषादन इतीरयन्जनोनित्यंनक्रोधेनप्रपीड्यते ७४ रामनाथालयं
यस्तुदारुभिःकुरुतेनरः सपुमान्स्वर्गमाप्नोतित्रिकोटिकुलसंयुतः ७५ इष्टकाभिस्तुयःकुर्यात्सवैकुंठमवाप्नुयात् शिलाभिःकुरुतेयस्तु सग
च्छेद्ब्रह्मणःपदं ७६ स्फटिकादिशिलाभेदैःकुर्वन्नस्यालयंजनः शिवलोकमवाप्नोति विमानवरमास्थितः ७७ रामनाथालयंताम्रैःकुर्वन्भक्ति
पुरःसरं शिवसामीप्यमाप्नोति शिवस्यार्द्धासनस्थितः ७८ रामेश्वरालयंरूप्यैःकुर्वन्वैमानवोमुदा शिवसारूप्यमाप्नोति शिववन्मोदतेसदा ७९
रामनाथालयंहेम्ना यःकरोतिसभक्तिकं सनरोमुक्तिमाप्नोतिशिवसायुज्यरूपिणीं ८० रामनाथालयंहेम्ना धनाढ्यःकुरुतेनरः मृदादरिद्रःकुरुतेतयोःपु
ण्यंसमंस्मृतं ८१ रामनाथमहालिंगस्नानकालेद्विजोत्तमाः त्रिसंध्यंगेयनृत्तेनचमुखवाद्यैश्चकाहलं ८२ वाद्यान्यन्यानिकुरुतेयःपुमान्भक्तिपू
र्वकं समहापातकैर्मुक्तोरुद्रलोकेमहीयते ८३ योभिषेकस्यसमयेरामनाथस्यशूलिनः रुद्राध्यायंचचमकंतथापुरुषसूक्तकं ८४ त्रिसुपर्णपं

चशांतिंपावमान्यादिकंतथा जपेत्सीतियुतोविप्रा नरकंनसमश्नुते ८५ गवांक्षीरेणदध्नाच पंचगव्यैर्घृतैस्तथा रामनाथमहालिंगंस्नानंनरकनाश
नं ८६ रामनाथमहालिंगंघृतेनस्नापयेन्नरः कल्पजन्मार्जितंपापंतत्क्षणादेवनश्यति ८७ रामनाथमहालिंगंगोक्षीरैःस्नापयन्नरः कुलैकविं
शमुत्तार्यशिवलोकेमहीयते ८८ रामनाथमहालिंगंदध्नासंस्नापयन्नरः सर्वपापविनिर्मुक्तोविष्णुलोकेमहीयते ८९ अभ्यंगंतिलतैलेनरामेश्वर
शिवस्ययः करोतिहिसकृद्भक्त्यासकुबेरगृहेवसेत् ९० रामनाथमहालिंगेस्नानमिक्षुरसेनयः सकृदप्याचरेद्भक्त्याचंद्रलोकंसमश्नुते ९१
लिकुचाम्ररसोत्पन्नसारेणस्नापयन्नरः रामनाथमहालिंगंपितृलोकंसमश्नुते ९३ नालिकेरजलैःस्नानंरामनाथमहेश्वरे ब्रह्महत्यादिपापानांना
शनंपरिकीर्तितं ९४ रामनाथमहालिंगंरंभापक्वैर्विमर्दयन् विनाश्यसकलंपापंवायुलोकेमहीयते ९५ वस्त्रपूतेनतोयेनरामनाथंमहेश्वरं स्ना
पयन्वारुणंलोकमाप्नोतिद्विजसत्तमाः ९६ चंदनोदकधाराभीरामनाथंमहेश्वरं स्नापयेत्पुरुषोविप्रा गंधर्वलोकमाप्नुयात् ९७ पुष्पवासिततोये
नहेमसंपृक्तवारिणा पद्मवासिततोयेनस्नानाद्रामेश्वरस्यतु ९८ महेंद्रासनमारुह्यतेनैवसहमोदते पाटलोत्पलकल्हारपुन्नागकरवीरकैः ९९
वासितैर्वारिभिर्विप्रारामेश्वरमहेश्वरं अभिषिच्यमहद्भिश्चपातकैःसविमुच्यते १०० यानिचान्यानिपुष्पाणिसुरभीणिमहांतिच तद्गंधवासितै
स्तोयैरभिषिंच्यदयानिधिं १ रामेश्वरमहालिंगंशिवलोकेमहीयते एलाकर्पूरलामज्जवासितैःशुद्धवारिभिः २ रामेश्वरमहालिंगमभिषिच्यवि
शुद्धधीः आग्नेयंलोकमासाद्यसर्वान्कामान्समश्नुते ३ रामनाथाभिषेकार्थंमृद्घटान्यःप्रयच्छति इहलोकेशतायुःस्यात्सर्वकामसमृद्धिमान् ४

ताम्रकुंभप्रदानेनदेवेंद्रत्वमवाप्नुयात् रौप्यकुंभप्रदानेनब्रह्मलोकंसमश्नुते ५ हेमकुंभप्रदानेनशिवलोकेमहीयते रत्नकुंभप्रदानेनशिवसामीप्यमश्नुते ६ रामनाथाभिषेकार्थंनैवेद्यार्थमपिद्विजाः योगांपयस्विनींदद्यात्सोश्वमेधफलंलभेत् ७ प्राप्नोतिशिवलोकंचदेहांतेशिववेषभाक् रामसेतौधनुष्कोटौरामनाथेत्युदीर्ययः ८ यत्रक्वाप्याचरेत्स्नानंसेतुस्नानफलंलभेत् सुधाप्रलिप्तंयःकुर्याद्रामनाथशिवालयं ९ तत्पुण्यंगदितुंनाहंशक्तोवर्षशतादपि नवीकरोतियोमर्त्योरामनाथशिवालयं १० कर्तुःशतगुणंज्ञेयंतस्यपुण्यफलंद्विजाः छिन्नभिन्नंचयःसम्यक्कुरामनाथशिवालयं ११ करोतिभक्त्यापुरुषोब्रह्महत्यायुतंदहेत् रामनाथस्यपुरतोदीपानारोपयन्मुदा १२ अविद्यापटलंभित्त्वायातिब्रह्मसनातनं घृतंतैलंतथामुद्गंशर्करास्तंडुलान्गुडान् १३ प्रयच्छन्रामनाथायदेवेंद्रपदमश्नुते रामनाथमहालिंगदर्शनादर्चनात्स्मृतेः १४ स्पर्शनादपिपापानिविलयंयांतितत्क्षणात् रामनाथाययोदद्यान्महाघंटांचदर्पणं १५ विमानशतसंभोगेश्चिरंशिवपुरेवसेत् भेरीमृदंगपटहानिःसाणमुखवादिकं १६ वंशकांस्यादिवादित्रंतथावाद्यांतराणिच प्रयच्छन्रामनाथायमहादेवायसादरं १७ सविमानेर्महाभोगेर्वाद्यघोषसमन्वितेः अनेकयुगपर्यंतंशिवलोकेमहीयते १८ रामनाथंसमुद्दिश्ययद्दत्तंस्वल्पमादरात् तदनंतफलंदातुःपरत्रभवतिध्रुवं १९ रामेश्वरेमहाक्षेत्रेरामनाथस्यसन्निधौ वसन्मुक्तिमवाप्नोतिपुनरावृत्तिवर्जितां १२० आयुःप्रयातित्वरितंत्वरितंयातियौवनं त्वरितंसंपदोयांतिदारपुत्रादयस्तथा २१ राजादिभिर्धनंबाध्यंगृहक्षेत्रादिकंतथा सर्वंचक्षणिकंविप्रागृहोपकरणादिकं २२ तस्मात्सर्वंपरित्यज्यसंसारस्योपलालनं रामेश्वरमहालिंगमापन्नार्तिहरंनृणां २३ श्रोतव्यंकीर्तितव्यंचस्मर्तव्यंचमनीषिभिः रामेश्वरायदेवाय-

योवैग्रामान्प्रयच्छति २४ सहिप्रारब्धदेहांते शिवएवप्रजायते पात्राणामुत्तमंपात्रं रामनाथोमहेश्वरः २५ तस्मैदत्वा द्विजाःसत्यमनंतंसुखमश्नुते रामनाथमहालिंगदर्शनावधिपातकं २६ दत्वातस्मैजनःकिंचित्सार्वभौमो भवेद्ध्रुवं तालवृंतं ध्वजंछत्रंचंदनंगुग्गुलुंतथा २७ ताम्रकांस्यादिरजतहेमरत्नमयान्घटान् प्रयच्छंत्यभिषेकार्थं रामनाथस्ययेनराः २८ भूमंडलाधिपतयोजायंतेतेभवांतरे रामनाथस्यपूजार्थंपुष्पाण्युत्पादयंतिये २९ अश्वमेधादियागानांफलान्यश्नुवंतिते रामेश्वरेमहालिंगेपूजितेनमितेस्मृते ३० श्रुतेदृष्टेचविप्रेंद्रादुर्लभंनास्तिकिंचन रामनाथमहालिंगं सेवितुंयःपुमान्व्रजेत् ३१ तंदृष्ट्वाभयमाप्नोतितस्यपापौघमाशुवै रामनाथोमहादेवोदृष्टोयदिभवेन्नृभिः ३२ किंवेदैःकिमुवाशास्त्रैःकिंवातीर्थनिषेवणैः चंदनंकुंकुमंकोष्ठंकस्तूरींगुग्गुलुंतथा ३३ मृगनाभिंचसरलंदद्याद्रामेश्वराययः सभूमाविहजायेत धनाढ्योवेदपारगः ३४ मुक्ताभरणवस्त्राणिमहार्हाणिददातियः रामनाथायदेवायनासौदौर्गत्यमाप्नुयात् ३५ रामनाथमहालिंगंगंगातोयैःसमाहृतैः योभिषिंच्यत्यसौपूज्यःशिवस्यापिनसंशयः ३६ यावन्नयातिमरणंयावन्नाक्रमतेजरा यावन्नेंद्रियवैकल्यंतावदेवद्विजोत्तमाः ३७ तावदेवमहादेवोरामनाथोमुमुक्षुभिः वंद्यःपूज्यश्चमंतव्यःस्तुत्यश्चसततंशिवः ३८ रामेश्वरमहालिंगपूजातुल्योनविद्यते धर्मःसर्वपुराणेषु धर्मशास्त्रेषुवैतथा ३९ रामनाथेश्वरंदेवंमहाकारुणिकंप्रभुं भक्त्याभजंतियेनित्यंतेभूलोकेसुखान्विताः १४० भुक्त्वाभोगान्बहुसुखास्सुतदारयुताभृशं एतच्छरीरपातांतेमुक्तिंयास्यंतिशाश्वतीं ४१ श्रीसूतउवाच एवंवःकथितंविप्रा रामनाथस्यवैभवं यस्त्वेतच्छृणुयान्नित्यंपठतेचसभक्तिकं ४२ सरामनाथसेवायाःफल

माप्नोत्यनुत्तमं धनुष्कोटिमहातीर्थस्नानपुण्यंचयास्यति १४३ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येरामनाथप्रशंसानामत्रिचत्वारिंशोऽध्यायः
४३ ऋषयऊचुः सर्ववेदार्थतत्वज्ञपुराणार्णवपारग व्यासपादांबुजद्वंद्व नमस्कारहताशुभ १ पुराणार्थोपदेशेन सर्वप्राण्युपकारक त्वया-
त्यनुगृहीताऽस्मपुराणकथनाद्वयं २ अधुनासेतुमाहात्म्यकथनात्सुतरांमुने वयंकृतार्थाःसंजाताव्यासशिष्य महामते ३ यथाप्रातिष्ठिपल्लिंगंरामोद
शरथात्मजः तच्छ्रोतुंवयमिच्छामस्त्वमिदानींवदस्वनः ४ श्रीसूतउवाच यदर्थंस्थापितंलिंगंगंधमादनपर्वते रामचंद्रेणविप्रेंद्रास्तदिदानींब्रवीमिवः ५
हृतभार्योवनाद्रामोरावणेनबलीयसा कपिसेनायुतोवीरःससौमित्रिर्महाबलः ६ महेंद्रंगिरिमासाद्यव्यलोकयतवारिधिं तस्मिन्नपारेजलधौकृ-
त्वासेतुंरघूद्वहः ७ तेनगत्वापुरींलंकांरावणेनाभिरक्षितां अस्तंगतेसहस्रांशौपौर्णमास्यांनिशामुखे ८ रामःससैनिकोविप्राःसुवेलागिरिमारु
हत् ततःसौधस्थितंराघोद्राक्षाल्लंकेश्वरंबली ९ सूर्यपुत्रोस्यमुकुटंपातयामासभूतले राक्षसोभग्नमुकुटःप्रविवेशगृहोदरं १० गृहंप्रविष्टेलंकेशे
रामःसुग्रीवसंयुतः सानुजःसेनयासार्द्धमवरुह्यगिरेस्तटात् ११ सेनान्यवेशयद्वीरोरामोलंकासमीपतः ततोनिवेशमानांस्तान्वानरान्रावणानु-
गाः १२ अभिजग्मुर्महाकायाःसायुधाःसहसैनिकाः पर्वणःपूतनाजृंभःखरक्रोधवशोहरिः १३ प्ररुजश्चारुजश्चैवप्रहस्तश्चेतरेतथा ततो-
भिपततांतेषामदृश्यानांदुरात्मनां १४ अंतर्धानवधंतत्रचकारस्मविभीषणः तेदृश्यमानाबलिभिर्हरिभिर्दूरपातिभिः १५ निहताःसर्वतश्चै
तेन्यपतन्वेगतासवः अमृष्यमाणःसबलोरावणोनिर्ययावथ १६ व्यूह्यतान्वानरान्सर्वान्न्यवारयतसायकैः राघवस्त्वथनिर्यायव्यूढानीको

दशाननं १७ प्रत्ययुध्यतवेगेनद्वंद्वयुद्धमभूत्तदा युयुधेलक्ष्मणेनाथइंद्रजिद्रावणात्मजः १८ विरूपाक्षेणसुग्रीवस्तारेयेणापिखर्वदः॥पौंड्रेणाचनलस्तत्र सुदशःपनसेनच १९ अन्येपिकपयोवीराराक्षसैर्द्वंद्वमेत्यतु चक्रुर्युद्धंसतुमुलंवीराणांभयवर्द्धनं २० अथरक्षांसिभिन्नानिवानरैर्भीमविक्रमैः प्रदुद्रुवूरणादाशुलंकांरावणपालितां २१ भग्नेषुसर्वसैन्येषुरावणप्रेरितेनवे पुत्रेणेंद्रजितायुद्धेनागास्त्रैरतिदारुणैः २२ विद्धौदाशरथीविप्राउभौतौरामलक्ष्मणौ मोचितौवैनतेयेनगरुडेनमहात्मना २३ तत्रप्रहस्तस्तरसासमभ्येत्यबिभीषणं गदयाताडयामासविनद्यरणकर्कशः २४ सतयाभिहतोधीमान्गदयाभीमवेगया नाकंपतमहाबाहुर्हिमवानिवसुस्थितः २५ ततःप्रगृह्यविपुलामष्टघंटांविभीषणः अभिमंत्र्यमहाशक्तिंचिक्षेपास्यशिरःप्रति २६ पतंत्यासत्तयावेगाद्राक्षसोशनिनायथा हृतोत्तमांगोददृशेवातरुग्णइवद्रुमः २७ तंदृष्ट्वानिहतंसंख्येप्रहस्तंक्षपादाचरं अभिदुद्रावधूम्राक्षोवेगेनमहताकपीन् २८ कपिसैन्यंसमालोक्यविद्रुतंपवनात्मजः धूम्राक्षमाजघानाशुशरेणरणमूर्धनि २९ धूम्राक्षंनिहतंदृष्ट्वाहतशेषानिशाचराः सर्वंराज्ञेयथावृत्तंरावणायन्यवेदयन् ३० ततःशयानंलंकेशःकुंभकर्णमबोधयत् प्रबुद्धंप्रेषयामाससयुद्धायसचरावणः ३१ आगतंकुंभकर्णंतंब्रह्मास्त्रेणतुलक्ष्मणः जघानसमरेक्रुद्धोगतासुर्न्यपतच्चसः ३२ दूषणस्यानुजौतत्रवज्रवेगप्रमाथिनौ हनुमन्नीलनिहतौरावणप्रतिमौरणे ३३ वज्रदंष्ट्रंसमवधीद्विश्वकर्मसुतोनलः अकंपनंचन्यहनत्कुमुदोवानरर्षभः ३४ षष्ठ्यांपराजितोराजाप्राविशच्चपुरींततः अतिकायोलक्ष्मणेनहतश्चत्रिशिरास्तथा ३५ सुग्रीवेणहतोयुद्धेदेवांतकनरांतकौ हनूमताहतौयुद्धेकुंभकर्णसुतावुभौ ३६ विभीषणेननिहतोमकराक्षः

खरात्मजः ततइंद्रजितंपुत्रंचोदयामासरावणः ३७ इंद्रजिन्मोहयित्वातौभ्रातरौरामलक्ष्मणौ घोरैःशरैरंगदेनहतवाहोदिविस्थितः ३८ कुमुदांगदसुग्री-
वनर्क्षजांबवदादिभिः सहितावानराःसर्वेन्यपतंस्तेनघातिताः ३९ एवंनिहत्यसमरेससैन्यौरामलक्ष्मणौ अंतर्दधेतदाव्योम्निमेघनादोमहाबलः ४० ततोवि
भीषणोराममिक्ष्वाकुकुलभूषणं उवाचप्रांजलिर्वाक्यंप्रणम्यचपुनःपुनः ४१ अयमंभोगृहीत्वातुराजराजस्यशासनात् गुह्यकोभ्यागतोरामत्वत्सकाशमरिंद
म ४२ इदमंभःकुबेरस्तेमहाराजप्रयच्छति अंतर्हितानांभूतानांदर्शनार्थंपरंतप ४३ अनेनस्पृष्टनयनोभूतान्यंतर्हितान्यपिभवान्द्रक्ष्यतियस्मैचभवानेत-
त्प्रदास्यति ४४ सोपिद्रक्ष्यतिभूतानिवियत्स्यंतर्हितानिवै तथेतिरामस्तद्वारिप्रतिगृह्याथसत्कृतं ४५ चकारनेत्रयोःशौचंलक्ष्मणश्चमहाबलः सुग्रीवजां
बवंतौचहनुमानंगदस्तथा ४६ मैंदद्विविदनीलाश्चयेचान्येवानरास्तथा तेसर्वेरामदत्तेनवारिणाशुद्धचक्षुषः ४७ आकाशेंतर्हितंवीरमपश्यन्रावणा-
त्मजं ततस्तमभिदुद्रावसौमित्रिर्दृष्टिगोचरं ४८ ततोजघानसंक्रुद्धोलक्ष्मणःकृतलक्षणः कुबेरमिश्रितजलैःपवित्रीकृतलोचनः ४९ ततःसमभवद्यु-
द्धंलक्ष्मणेंद्रजितोर्महत् अतीवचित्रमाश्चर्यंशक्रप्रल्हादयोरिव ५० ततस्तृतीयदिवसेयत्नेनमहताद्विजाः इंद्रजिन्निहतोयुद्धेलक्ष्मणेनबलीयसा ५१
ततोमूलबलंसर्वंहतंरामेणधीमता अथक्रुद्धोदशग्रीवःप्रियपुत्रेनिपातिते ५२ निर्ययौरथमास्थायनगराद्बहुसैनिकः रावणोजानकींहंतुमुद्युक्तोविंध्य
वारितः ५३ ततोहर्यश्वयुक्तेनरथेनादित्यवर्चसा उपतस्थेरणेरामंमातलिःशक्रसारथिः ५४ ऐंद्रंरथंसमारुह्यरामोधर्मभृतांवरः शिरांसिराक्षसेंद्रस्य
ब्रह्मास्त्रेणावधीद्रणे ५५ ततोहतदशग्रीवंरामंदशरथात्मजं आशीर्भिर्जययुक्ताभिर्देवाःसर्षिपुरोगमाः ५६ तुष्टुवुःपरिसंतुष्टाःसिद्धविद्याधरास्तथा रामं-

कमलपत्राक्षंपुष्पवर्षैरवाकिरन् ५७ रामस्तैःसुरसंघातैःसहितःसैनिकैर्वृतः सीतासौमित्रिसहितःसमारुह्यचपुष्पकं ५८ तथाभिषिच्यराजानंलंकायां
चविभीषणं कपिसेनावृतोरामोगंधमादनमन्वगात् ५९ परिशोध्यचवैदेहींगंधमादनपर्वते रामंकमलपत्राक्षंस्थितवानरसंवृतं ६० हतलंकेश्वरंवीरंसानु
जंसविभीषणं सभार्यंदेववृंदैश्चसेवितंमुनिपुंगवैः ६१ मुनयोभ्यागतंद्रष्टुंदंडकारण्यवासिनः अगस्त्यंतेपुरस्कृत्यतुष्टुवुर्मैथिलीपतिं ६२ मुनयऊचुः
नमस्तेरामचंद्रायलोकानुग्रहकारिणे अरावणजगत्कर्तुमवतीर्णायभूतले ६३ ताटिकादेहसंहर्त्रेगाधिजाध्वररक्षिणे नमस्तेजितमारीचसुबाहुप्राणहा-
रिणे ६४ अहल्यामुक्तिसंदायिपादपंकजरेणवे नमस्तेहरकोदंडलीलाभंजनकारिणे ६५ नमस्तेमैथिलीपाणिग्रहणोत्सवशालिने नमस्तेरेणुकापुत्रपरा
जयविधायिने ६६ सहलक्ष्मणसीताभ्यांकैकेयास्तुवरद्वयात् सत्यंपितृवचःकर्तुंनमोवनमुपेयुषे ६७ भरतप्रार्थनादत्तपादुकायुगलायते नमस्तेशर
भंगस्यस्वर्गप्राप्त्यैकहेतवे ६८ नमोविराधसंहर्त्रेगृध्रराजसखायते मायामृगमहाक्रूरमारीचांगविदारिणे ६९ रावणापहृतासीतायुद्धत्यक्तकलेवरं
जटायुषंतुसंदह्य तत्कैवल्यप्रदायिने ७० नमःकबंधसंहर्त्रेशबरीपूजितांघ्रये प्राप्तसुग्रीवसख्यायकृतवालिवधायते ७१ नमःकृतवतेसेतुंसमुद्रेव
रुणालये सर्वराक्षससंहर्त्रेरावणप्राणहारिणे ७२ संसारांबुधिसंतारपोतपादांबुजायते नमोभक्तार्तिसंहर्त्रेसच्चिदानंदरूपिणे ७३ नमस्तेरामभ
द्रायजगतामृद्धिहेतवे रामादिपुण्यनामानिजपतांपापहारिणे ७४ नमस्तेसर्वलोकानांसृष्टिस्थित्यंतकारिणे नमस्तेकरुणामूर्तेभक्तरक्षणदीक्षिते
७५ ससीतायनमस्तुभ्यंविभीषणसुखप्रद लंकेश्वरवधाद्रामपालितंहिजगत्त्वया ७६ रक्षरक्षजगन्नाथपाह्यस्मान्जानकीपते स्तुत्वैवंमुनयःस-

वैनूर्ध्यांतस्थुर्द्विजोत्तमाः ७७ श्रीसूतउवाच यइमंरामचंद्रस्यस्तोत्रंमुनिभिरीरितं त्रिसंध्यंपठतेभक्त्याभुक्तिंमुक्तिंचविंदति ७८ प्रयाणकालेपठ
तोनभीतिरुपजायते एतत्स्तोत्रस्यपठनाद्भूतवेतालकादिह ७९ नश्यंतिरोगानश्यंतिनश्यतेपापसंचयः पुत्रकामोलभेत्पुत्रंकन्याविंदतिसत्पतिं ८० मोक्ष
कामोलभेन्मोक्षंधनकामोधनंलभेत् सर्वान्कामानवाप्नोतिपठन्भक्त्यात्विमंस्तवं ८१ ततोरामोमुनीन्प्राहप्रणम्यचकृतांजलिः अहंविशुद्धयेप्राप्यःसक
लैरपिमानवैः ८२ मद्दृष्टिगोचरोजंतुर्नित्यमोक्षस्यभाजनं तथापिमुनयोनित्यंभक्तियुक्तेनचेतसा ८३ स्वात्मलाभेनसंतुष्टान्साधून्भूतसुहृत्तमान्
निरहंकारिणःशांतान्नमस्याम्यूर्ध्वरेतसः ८४ यस्माद्ब्रह्मण्यदेवोहमतोविप्रान्भजेसदा युष्मान्पृच्छाम्यहंकिंचित्तद्ध्वंविचार्यतु ८५ रावणस्यवधा
द्विप्रायत्तापंममवर्तते तस्यमेनिष्कृतिंब्रूतपौलस्त्यवधजस्यहि ८६ यत्कृत्वानेनपापेनमुच्येहंमुनिपुंगवाः मुनयऊचुः सत्यव्रतजगन्नाथजगद्र
क्षाधुरंधर ८७ सर्वलोकोपकारार्थंकुरुरामशिवार्चनं गंधमादनशृंगेस्मिन्महापुण्येविमुक्तिदे ८८ शिवलिंगप्रतिष्ठांत्वंलोकसंग्रहकाम्यया कुरुरा
मदशग्रीववधदोषापनुत्तये ८९ लिंगस्थापनजंपुण्यंचतुर्वक्त्रोपिभाषितुं नशक्नोतिनरोवक्तुंकिंपुनर्मनुजेश्वर ९० यत्त्वयास्थाप्यतेलिंगंगंधमाद-
नपर्वते अस्यसंदर्शनंपुंसांकाशीलिंगावलोकनात् ९१ अधिकंकोटिगुणितंफलवत्स्यान्नसंशयः तवनाम्नात्विदंलिंगंलोकेख्यातिंसमश्नुतां ९२
नाशकंपुण्यपापाख्यकाष्ठानांदहनोपमं इदंरामेश्वरंलिंगंख्यातंलोकेभविष्यति ९३ माविलंबंकुरुष्वातोलिंगस्थापनकर्मणि रामचंद्रमहालिंग
करुणापूर्णविग्रह ९४ श्रीसूतउवाच इतिश्रुत्वावचोरामोमुनीनांतंमुनीश्वराः पुण्यकालंविचार्याथद्विमुहूर्तजगत्पतिः ९५ कैलासंप्रेषयामा

सहनुमंतंशिवालयं शिवलिंगंसमानेतुंस्थापनार्थंरघूद्वहः ९६ रामउवाच हनूमन्नंजनासूनोवायुपुत्रमहाबल कैलासंत्वरितोगत्वालिंगमानयमा
चिरं ९७ इत्याज्ञप्तस्सरामेणभुजावास्फाल्यवीर्यवान् मुहूर्तद्वितयंज्ञात्वापुण्यंकालंकपीश्वरः ९८ पश्यतांसर्वदेवानामृषीणांचमहात्मनां उत्प-
पातमहावेगश्चालयन्गंधमादनं ९९ लंघयन्सवियन्मार्गंकैलासंपर्वतंययौ नददर्शमहादेवंलिंगरूपधरंकपिः १०० कैलासेपर्वतेतस्मिन्पुण्ये-
शंकरपालिते आंजनेयस्तपस्तेपेलिंगप्राप्त्यर्थमादरात् १ प्रागग्रेषुसमासीनःकुशेषुमुनिपुंगवाः ऊर्ध्वबाहुर्निरालंबोनिरुच्छ्वासोजितेंद्रियः
२ प्रसादयन्महादेवंलिंगंलेभेसमारुतिः एतस्मिन्नंतरेविप्रामुनिभिस्तत्वदर्शिभिः ३ अनागतंहनूमंतंकालंस्वल्पावशेषितं ज्ञात्वाप्रकथितंतत्ररा
मंप्रतिमहामतिं ४ रामराममहाबाहोकालोत्यत्येतिसांप्रतं जानक्यायत्कृतंलिंगंसैकतंलीलयाविभो ५ तल्लिंगंस्थापयस्वाद्यमहालिंगमनुत्तमं
श्रुत्वैतद्वचनंरामोजानक्यासहसत्वरं ६ मुनिभिःसहितःप्रीत्याकृतकौतुकमंगलः ज्येष्ठेमासेसितेपक्षेदशम्यांबुधहस्तयोः ७ गरानंदेव्यतीपाते
कन्याचंद्रेवृषेरवौ दशयोगेमहापुण्येगंधमादनपर्वते ८ सेतुमध्येमहादेवंलिंगरूपधरंहरं ईशानंकृत्तिवसनंगंगाचंद्रकलाधरं ९ रामोवैस्थापया
मासशिवलिंगमनुत्तमं लिंगस्थंपूजयामासराघवःसांबमीश्वरं १० लिंगस्थःसमहादेवःपार्वत्यासहशंकरः प्रत्यक्षमेवभगवान्दत्तवान्वरमुत्त
मं ११ सर्वलोकशरण्यायराघवायमहात्मने त्वयात्रस्थापितंलिंगंयेपश्यंतिरघूद्वह १२ महापातकयुक्ताश्चतेषांपापंप्रणश्यति सर्वाण्यपिहि
पापानिधनुष्कोटौनिमज्जनात् १३ दर्शनाद्रामलिंगस्यपातकानिमहांत्यपि विलयंयांतिराजेंद्ररामचंद्रनसंशयः १४ प्रादादेवंहिरामायवरंदेवो

विकापतिः तदग्रेनंदिकेशंच स्थापयामासराघवः १५ ईश्वरस्याभिषेकार्थं धनुष्कोट्या धराधवः एकंकूपंधरांभित्वाजनयामासवैद्विजाः १६ त
स्माज्जलमुपादाय स्नापयामास शंकरं कोटितीर्थमिति प्रोक्तं तत्तीर्थंपुण्यमुत्तमं १७ उक्तं तद्वैभवं पूर्वमस्माभिर्मुनिपुंगवाः देवाश्चमुनयोनागागंधर्वा
प्सरसांगणाः १८ सर्वेपिवानरालिंगमेकैकंचक्रुरादरात् श्रीसूतउवाच एवंवःकथितंविप्रायथारामेण धीमता १९ स्थापितं शिवलिंगंवैभुक्तिमु
क्तिप्रदायकं इमांलिंगप्रतिष्ठां यःशृणोतिपठतेथवा १२० सरामेश्वरलिंगस्य सेवाफलमवाप्नुयात् सायुज्यंचसमाप्नोतिरामनाथस्य वै भवात् २१

इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्ये रामनाथलिंगप्रतिष्ठाविधिर्नामचतुश्चत्वारिंशोऽध्यायः ४४ श्रीसूतउवाच एवंप्रतिष्ठिते लिंगेरामे
णाक्लिष्टकारिणा लिंगंवरंसमादाय मारुतिःसहसाययौ १ रामंदाशरथिंवीरमभिवाद्यसमारुतिः वैदेहींलक्ष्मणोपश्चात्सुग्रीवंप्रणनामच २
सीतासेकतलिंगंतत्पूजयंतंरघूद्वहं दृष्ट्वाथमुनिभिःसार्द्धंचुकोपपवनात्मजः ३ अत्यंतंखेदखिन्नःसन्वृथाकृतपरिश्रमः उवाचरामंधर्मज्ञं
हनूमानंजनात्मजः ४ हनूमानुवाच दुर्जातोहंवृथारामलोकेक्लेशायकेवलं खिन्नोस्मिबहुशोदेवराक्षसैःक्रूरकर्मभिः ५ मास्मसीमंतिनीकाचि
ज्जनयेन्मादृशंसुतं यतोनुभूयतेदुःखमनंतंभवसागरे ६ खिन्नोस्मिसेवयापूर्वंयुद्धेनापिततोधिकं अनंतदुःखमधुनायतोमामवमन्यसे ७ सुग्रीवे
णचभार्यार्थंराज्यार्थंराक्षसेनच रावणावरजेनत्वंसेवितोसिरघूद्वह ८ मयानिर्हेतुकंरामंसेवितोस्मिमहामते वानराणामनेकेषुत्वयाज्ञसोहमघवे ९
शिवलिंगंसमानेतुंकैलासात्पर्वतोत्तमात् कैलासंत्वरितोगत्वानचापश्यन्पिनाकिनं १० तपसाप्रीणयित्वातंसांबंवृषभवाहनं प्राप्तलिंगोरघुपतेत्वरि-

तःसमुपागतः ११ अन्यलिंगंत्वमधुना प्रतिष्ठाप्यतुसेकतं मुनिभिर्देववगंधर्वैःसाकंपूजयसेविभो १२ मयानीतमिदंलिंगंकैलासात्पर्वताहृथा अहो
भारायमेदेहोमंदभाग्यस्यजायते १३ भूतलस्यमहाराज जानकीरमणप्रभो इदंदुःखमहंसोढुंनशक्नोमिरघूद्वह १४ किंकरिष्यामिकुत्राहंगमिष्या
मिनमेगतिः अतःशरीरंत्यक्ष्यामित्वयाहमवमानितः १५ श्रीसूतउवाच एवंसबहुशोविप्राःक्रुशित्वापवनात्मजः दंडवत्प्रणतोभूमौक्रोधशोका
कुलोभवत् १६ तंदृष्ट्वारघुनाथोपिप्राहसन्निदमब्रवीत् पश्यतांसर्वदेवानांमुनीनांकपिरक्षसां १७ सांत्वयन्मारुतिंतत्रदुःखंचास्यप्रमार्जयन्
श्रीरामउवाच सर्वंजानाम्यहंकार्यमात्मनोपिपरस्यच १८ जातस्यजायमानस्यमृतस्यापिसदाकपे जायतेम्रियतेजंतुरेकएवस्वकर्मणा १९ प्र-
यातिनरकंचापिपरमात्मातुनिर्गुणः एवंतत्वंविनिश्चित्यशोकंमाकुरुवानर २० लिंगत्रयविनिर्मुक्तंज्योतिरेकंनिरंजनंनिराश्रयंनिर्विकारमात्मानंप-
श्यमित्यशः २१ किमर्थंकुरुषेशोकंतत्वज्ञानस्यबाधकं तत्वज्ञानेसदानिष्ठांकुरुवानरसत्तम २२ स्वयंप्रकाशमात्मानंध्यायस्वसततंकपे देहादौ
ममतांमुंचतत्वज्ञानविरोधिनीं २३ धर्मंभजस्वसततंप्राणिहिंसांपरित्यज सेवस्वसाधुपुरुषान्जहिसर्वेंद्रियाणिच २४ परित्यजस्वसततमन्येषां
दोषकीर्तनं शिवविष्ण्वादिदेवानामर्चांकुरुसदाकपे २५ सत्यंवदस्वसततंपरित्यजशुचंकपे प्रत्यग्ब्रह्मैकताज्ञानंमोहवस्तुसमुद्भृतं २६ शोभ-
नाशोभनाभ्रांतिःकल्पितास्मिन्यथार्थवत् अध्यास्तेशोभनत्वेनपदार्थेमोहवैभवात् २७ रागोविजायतेनृणांभ्रांतानांकपिसत्तम रागद्वेषब
लाद्बध्वाधर्माधर्मवशंगताः २८ देवतिर्यङ्मनुष्यादिनिरयंयांतिमानवाः चंदनागरुकर्पूरप्रमुखाअतिशोभनाः २९ मलंभवंतियत्स्पर्शात्तच्छ

रीरंकथंसुखं भक्ष्यभोज्यादयःसर्वेपदार्थाअतिशोभनाः ३० विष्ठाभवंतियत्संगात्तच्छरीरंकथंसुखं सुगंधिशीतलंतोयंमूत्रंयत्संगमाद्भवेत् ३१
तत्कथंशोभनंपिंडंभवेद्ब्रूहिकपेधुना अतीवधवलाःशुभ्राःपटायत्संगमेनहि ३२ भवंतिमलिनाःसद्यस्तत्कथंशोभनंभवेत् श्रूयतांपरमार्थंमेहनूम
न्वायुनंदन ३३ अस्मिन्संसारगर्तेतु किंचित्सौख्यंनविद्यते प्रथमंजंतुराप्नोतिजन्मबाल्यंततःपरं ३४ पश्चाद्यौवनमाप्नोति ततोवार्द्धक्यमश्नुते पश्चा
न्मृत्युमवाप्नोतिपुनर्जन्मतदश्नुते ३५ अज्ञानवैभवादेवदुःखमाप्नोतिमानवः तदज्ञाननिवृत्तौतुप्राप्नोतिसुखमुत्तमं ३६ अज्ञानस्यनिवृत्तिस्तु-
ज्ञानादेवनकर्मणा ज्ञानंनामपरंब्रह्मज्ञानंवेदांतवाक्यजं ३७ तज्ज्ञानंचविरक्तस्यजायतेनेतरस्यहि मुख्याधिकारिणःसत्यमाचार्यस्यप्रसादतः
३८ यदासर्वेप्रमुच्यंतेकामायस्यहृदिस्थिताः तदामर्त्योमृतोत्रैवपरंब्रह्मसमश्नुते ३९ जाग्रतंचस्वपंतंचभुंजंतंचस्थितंतथा इमंजनंसदाक्रूरः
कृतांतःपरिकर्षति ४० सर्वेक्षयांतानिचयाःपतनांताःसमुच्छ्रयाः संयोगाविप्रयोगांतामरणांतंचजीवितं ४१ यथाफलानांपक्वानांनान्यत्रपतना
द्भयं तथानराणांजातानांनान्यत्रपतनाद्भयं ४२ यथागृहंदृढस्तंभंजीर्णकालेविनश्यति एवंविनश्यंतिनराजरामृत्युवशंगताः ४३ अहोरात्रस्यग
मनान्नृणामायुर्विनश्यति आत्मानमनुशोचत्वंकिमन्यमनुशोचसि ४४ नश्यत्यायुःस्थितस्यापिधावतोपिकपीश्वर सहैवमृत्युर्व्रजतिसहमृत्यु
र्निषीदति ४५ चरित्वादूरदेशंचसहमृत्युर्निवर्तते शरीरेवलयःप्राप्ताःश्वेतजाताःशिरोरुहाः ४६ जीर्यतेजरयादेहःश्वासकासादिनातथा
यथाकाष्ठंचकाष्ठंचसमेयातांमहोदधौ ४७ समेत्यचव्यपेयातांकालयोगेनवानर एवंभार्याचपुत्रश्चबंधुक्षेत्रधनानिच ४८ क्वचित्संभूयगच्छं-

तिपुनरन्यत्रवानर यथाहिपांथंगच्छंतंपथिकश्चित्पथिस्थितः ४९ अहमप्यागमिष्यामिभवद्भिःसाकमित्यथ कंचित्कालंसमेत्ततो पुनरन्यत्रगच्छतः
५० एवंभार्यासुतादीनांसंगमोनश्वरःकपे शरीरजन्मनासाकंमृत्युःसंजायतेध्रुवं ५१ अवश्यंभाविमरणेनहिजातुप्रतिक्रिया एतच्छरीरपातेतुदेहीकर्म
गतिंगतः ५२ प्राप्यपिंडांतरंवत्सपूर्वपिंडंत्यजत्यसौ प्राणिनांनसदैकत्रवासोभवतिवानर ५३ स्वस्वकर्मवशात्सर्वेवियुज्यंतेपृथक्पृथक् यथाप्राणिश
रीराणिनश्यंतिचभवंतिच ५४ आत्मनोजन्ममरणेनैवस्तःकपिसत्तम अतस्त्वमंजनासूनोविशोकंज्ञानमद्वयं ५५ सद्रूपममलंब्रह्मचिंतयस्वदि
वानिशं त्वत्कृतंमत्कृतंकर्ममत्कृतंत्वत्कृतंतथा ५६ मल्लिंगस्थापनंतस्मात्त्वंल्लिंगस्थापनंकपे मूहूर्तातिक्रमाल्लिंगंसैकतंसीतयाकृतं ५७ मयात्रस्थापितं
तस्मात्कोपंदुःखंचमाकुरु कैलासादागतंलिंगंस्थापयास्मिन्शुभेदिने ५८ तवनाम्नात्विदंलिंगंयातुलोकत्रयेप्रथां हनूमदीश्वरंदृष्ट्वाद्रष्टव्यो
राघवेश्वरः ५९ ब्रह्मराक्षसयूथानिहतानिभवताकपे अतःस्वनाम्नालिंगस्यस्थापनात्त्वंप्रमोक्ष्यसे ६० स्वयंहरेणदत्तंतुहनूमन्नामकंशिवं संपश्य
न्रामनाथंचकृतकृत्योभवेन्नरः ६१ योजनानांसहस्रेपिस्मृत्वालिंगंहनूमतः रामनाथेश्वरंचापिस्मृत्वासायुज्यमाप्नुयात् ६२ तेनेष्टंसर्वयज्ञैश्चतपश्चा
कारिकृत्स्नशः येनदृष्टौमहादेवौहनूमद्राघवेश्वरौ ६३ हनूमताकृतंलिंगंयच्चलिंगंमयाकृतं जानकीयंचयल्लिंगंयल्लिंगंलक्ष्मणेश्वरं ६४ सुग्रीवेणकृतं
यच्चसेतुकर्त्रानलेनच अंगदेनचनीलेनतथाजांबवताकृतं ६५ बिभीषणेनयच्चापिरत्नलिंगंप्रतिष्ठितं इंद्राद्यैश्चकृतंलिंगंयच्छेषाद्यैःप्रतिष्ठितं ६६
इत्येकादशरूपोयंशिवःसाक्षाद्विभासते सदात्येतेषुलिंगेषुसंनिधत्तेमहेश्वरः ६७ तत्स्वपापौघशुध्यर्थंस्थापयस्वमहेश्वरं अथचेत्त्वंमहाभागलिं

गमुत्सादयिष्यसि ६८ मयात्रस्थापितंवत्ससीतयासैकतंकृतं स्थापयिष्यामिचततो लिंगमेतत्त्वयाकृतं ६९ पातालंसुतलंप्राप्यवितलंचरसातलं
तलातलंचतदिदंभेदयित्वातुतिष्ठति ७० प्रतिष्ठितंमयालिंगंभेत्तुंकस्यबलंभवेत् उत्तिष्ठलिंगमुद्वास्यमयैतत्स्थापितंकपे ७१ त्वयासमाहृतं
लिंगंस्थापयस्वाशुमाशुचः इत्युक्तस्तंप्रणम्याथज्ञातसत्वोथवानरः ७२ उद्वासयामिवेगेनसैकतंलिंगमुत्तमं संस्थापयामिकैलासादानी
तंलिंगमादरात् ७३ उद्वासनेसैकतस्यक्रियाभारोभवेन्मम चेतसैवंविचार्यायंहनूमान्मारुतात्मजः ७४ पश्यतांसर्वदेवानांमुनीनांकपिरक्षसां
पश्यतोरामचंद्रस्यलक्ष्मणस्यापिपश्यतः ७५ पश्यंत्या अपिवैदेह्या लिंगंतत्सैकतंबलात् पाणिनासर्वयत्नेनजग्राहेतरसाबली ७६

यत्नेनमहताचायंचालयन्नपिमारुतिः नालंचालयितुंत्वासीत्सैकतंलिंगमोजसा ७७ ततःकिलिकिलाशब्दंकुर्वन्वानरपुंगवः पुच्छमुद्यम्य
पाणिभ्यांनिरास्थत्तंनिजौजसा ७८ इत्यनेकप्रकारेणचालयन्नपिवानरः नैवचालयितुंशक्तोबभूवपवनात्मजः ७९ तद्वेष्टयित्वापुच्छेनपाणिभ्यां
धरणींस्पृशन् उत्पपाताथतरसाव्योम्निवायुसुतःकपिः ८० कंपयन्सधरांसर्वांसप्तद्वीपांसपर्वतां लिंगस्यक्रोशमात्रेतुमूर्च्छितोरुधिरं
वमन् ८१ पपातहनुमान्विप्राःकंपितांगोधरातले पततोवायुपुत्रस्यवक्त्राच्चनयनद्वयात् ८२ नासापुटाच्छ्रोत्ररंध्रादपानाच्चद्विजोत्तमाः रुधिरौघान्स
सुस्रावरक्तकुंडमभूच्चतत् ८३ ततोहाहाकृतंसर्वंसदेवासुरमानुषं धावंतौकपिभिःसार्द्धमुभौतौरामलक्ष्मणौ ८४ जानकीसहितौ
विप्रात्वास्तांशोकाकुलौतदा सीतयासहितौवीरौ वानरैश्चमहाबलौ ८५ रुरुचातेतदाविप्रागंधमादनपर्वते यथातारागणयुतौरजन्यांशशि

भास्करौ ८६ ददृशतुर्हनूमंतंचूर्णीकृतकलेवरं मूर्छितंपतितंभूमौवमंतंरुधिरंमुखात् ८७ विलोक्यकपयःसर्वेहाहाकृत्वापतन्भुवि कराभ्यां
सदयंसीताहनुमंतंमरुत्सुतं ८८ तात तातेतिपस्पर्श पतितंधरणीतले रामोपिदृष्ट्वापतितंहनूमंतंकपीश्वरं ८९ आरोप्यांकंस्वपाणिभ्यामाम
मर्शकलेवरं विमुंचन्नेत्रजंवारिवायुजंचाब्रवीद्द्विजाः ९० इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येरामचंद्रतत्त्वज्ञानोपदेशोनामपंचचत्वारिंशोऽध्या
यः ४५ श्रीरामउवाच पंपारण्येवयंदीनास्त्वयावानरपुंगव आश्वासिताःकारयित्वासख्यमादित्यसूनुना १ त्वंहदृष्ट्वापितरंबं
धून्कौसल्यांजननीमपि नस्मरामोवयंसर्वान्मेत्त्वयोपकृतंबहु २ मदर्थंसागरस्तीर्णोभवताबहुयोजनः तलप्रहाराभिहतोमैनाकोपिनगोत्त-
मः ३ नागमाताचसुरसामदर्थंभवताजिता छायाग्राहमहाक्रूरामवधीद्राक्षसींभवान् ४ सायंसुवेलमासाद्यलंकामाहत्यपाणिना अयासी
रावणगृहंमदर्थंत्वंमहाकपे ५ सीतामन्विष्यलंकायांरात्रौगतभयोभवान् अदृष्ट्वाजानकींपश्चादशोकवनिकांययौ ६ नमस्कृत्यचवैदेहीम
भिज्ञानंप्रदायच चूडामणिंसमादायमदर्थंजानकीकरात् ७ अशोकवनिकावृक्षानभांक्षीस्त्वंमहाकपे ततस्त्वशीतिसाहस्रान्किंकरान्नाम
राक्षसान् ८ रावणप्रतिमान्युद्धेपत्यश्वेभरथाकुलान् अवधीस्त्वंमदर्थेवैमहाबलपराक्रमान् ९ ततःप्रहस्ततनयंजंबुमालिनमागतं अ-
वधीन्मंत्रितनयान्सप्तसप्तार्चिर्वर्चसः १० पंचसेनापतीन्पश्चादनयस्त्वंयमालयं कुमारमक्षमवधीस्ततस्त्वंरणमूर्धनि ११ ततइंद्रजितानीतो
राक्षसेंद्रसभांशुभां तत्रलंकेश्वरंवाचातृणीकृत्यावमन्यच १२ अभांक्षीस्त्वंपुरींलंकांमदर्थंवायुनंदन पुनःप्रतिनिवृत्तस्त्वमृष्यमूकंमहागिरिं

१३ एवमादिमहादुःखंमदर्थंप्राप्तवानसि त्वमत्रभूतलेशेषेममशोकमुदीरयन् १४ अहंप्राणान्परित्यक्ष्येमृतोस्मियदिवायुज सीतयाममकिंकार्यं
लक्ष्मणेनानुजेनवा १५ भरतेनापिकिंकार्यंशत्रुघ्नेनश्रियापिवा राज्येनापिनमेकार्यंपरेतस्त्वंकपेयदि १६ उत्तिष्ठहनुमन्वत्सकिंशेषेद्यमहीतले
शय्यांकुरुमहाबाहोनिद्रार्थंममवानर १७ कंदमूलफलानित्वमाहारार्थंममाहर स्नातुमद्यगमिष्यामिचिरंकलशमानय १८ अजिनानिचवासांसि-
दर्भांश्चसमुपाहर ब्रह्मास्त्रेणावबद्धोहंमोचितश्चत्वयाहरे १९ लक्ष्मणेनसहभ्रात्रात्वौषधानयनेनवै लक्ष्मणप्राणदातस्त्वंपौलस्त्यमदनाशन २०
सहायेनत्वयायुद्धे राक्षसान्रावणादिकान् निहत्यातिबलान्वीरानवापमैथिलींगृहं २१ हनूमन्नंजनासूनो सीताशोकविनाशन कथमेवंपरि-
त्यज्यलक्ष्मणंमांचजानकीं २२ अप्रापयित्वायोध्यांत्वं किमर्थंगतवानसि क्वगतोसिमहावीरमहाराक्षसकंटके २३ इतिपश्यन्मुखंतस्यनिर्वाक्यंर-
घुनंदनः प्ररुदन्नश्रुजालेनसेचयामासवायुजं २४ वायुपुत्रस्ततोमूर्च्छामपहायशनैर्द्विजाः पौलस्त्यभयसंत्रस्तलोकरक्षार्थमागतं २५ आश्रि-
त्यमानुषंभावंनारायणमजंविभुं जानकीलक्ष्मणयुतंकपिभिःपरिवारितं २६ कालांभोधरसंकाशंरणधूलिसमुक्षितं जटामंडलशोभाढ्यंपुंडरी-
कायतेक्षणं २७ खिन्नंचबहुशोयुद्धे ददर्शरघुनंदनं स्तूयमानममित्रघ्नंदेवर्षिपितृकिन्नरैः २८ दृष्ट्वादाशरथिंरामंकृपाबहुलचेतसं रघुनाथक-
रस्पर्शपूर्णगात्रःसवानरः २९ पतित्वादंडवद्भूमौकृतांजलिपुटोद्विजाः अस्तौषीज्जानकीनाथंस्तोत्रैःश्रुतिमनोहरैः ३० हनूमानुवाच नमो
रामायहरयेविष्णवेप्रभविष्णवे आदिदेवायदेवाय पुराणायगदाभृते ३१ विष्टरेपुष्पकेनित्यंनिविष्टायमहात्मने प्रहृष्टवानरानीकजुष्टपादांबु-

जायते ३२ निषिष्टराक्षसेंद्रायजगदिष्टविधायिने नमःसहस्रशिरसेसहस्रचरणायच ३३ सहस्राक्षायशुद्धायराघवायचविष्णवे भक्तार्तिहारिणेतुभ्यंसीतायाःपतयेनमः ३४ हसयेनारसिंहायदैत्यराजविदारिणे नमस्तुभ्यंवराहायदंष्ट्रोद्धृतवसुंधर ३५ त्रिविक्रमायभवतेबलियज्ञविभेदिने नमोवामनरूपायमहामंदरधारिणे ३६ नमस्तेमत्स्यरूपायत्रयीपालनकारिणे नमःपरशुरामायक्षत्रियांतकरायते ३७ नमस्तेराक्षसघ्नायनमोराघवरूपिणे महादेवमहाभीममहाकोदंडभेदिने ३८ क्षत्रियांतकरक्रूरभार्गवत्रासकारिणे नमोस्त्वहिल्यासंतापहारिणेचापहारिणे ३९ नागायुतबलोपेतताटकादेहहारिणे शिलाकठिणविस्तारवालिवक्षोविभेदिने ४० नमोमायामृगोन्माथकारिणेज्ञानहारिणे दशास्यंदनदुःखाब्धिशोषणागस्त्यरूपिणे ४१ अनेकोर्मिसमाधूतसमुद्रमदहारिणे मैथिलीमानसांभोजभानवेलोकसाक्षिणे ४२ राजेंद्रायनमस्तुभ्यंजानकीपतयेहरे तारकब्रम्हणेतुभ्यंनमोराजीवलोचन ४३ रामायरामचंद्रायवरेण्यायसुखात्मने विश्वामित्रप्रियायेदंनमःखरविदारिणे ४४ प्रसीददेवदेवेशभक्तानामभयप्रद रक्षमांकरुणासिंधोरामचंद्रनमोस्तुते ४५ रक्षमांवेदवचसामप्यगोचरराघव पाहिमांकृपयारामशरणंत्वामुपैम्यहं ४६ रघुवीरमहामोहमपाकुरुममाधुना स्नानेचाचमनेभुक्तौजाग्रत्स्वप्नसुषुप्तिषु ४७ सर्वावस्थासुसर्वत्रपाहिमांरघुनंदन महिमानंतवस्तोतुंकःसमर्थोजगत्त्रये ४८ त्वमेवत्वन्महत्त्वंवैजानासिरघुनंदन इतिस्तुत्वावायुपुत्रोरामचंद्रंघृणानिधिं ४९ सीतामप्यभितुष्टाव भक्तियुक्तेनचेतसा जानकित्वांनमस्यामिसर्वपापप्रणाशिनीं ५० दारिद्र्यरणसंहर्त्रींभक्तानामिष्टदायिनीं विदेहराजतनयांराघवानंदकारि-

णीं ५१ भूमेर्दुहितरंविद्यांनमामिप्रकृतिंशिवां पौलस्त्यैश्वर्यसंहर्त्रींभक्ताभीष्टांसरस्वतीं ५२ पतिव्रताधुरीणांत्वांनमामिजनकात्मजां
अनुग्रहपरामृद्धिमनघांहरिवल्लभां ५३ आत्मविद्यात्रयीरूपामुमारूपांनमाम्यहं प्रसादाभिमुखींलक्ष्मींक्षीराब्धितनयांशुभां ५४ नमामिचं
द्रभगिनींसीतांसर्वांगसुंदरीं नमामिधर्मनिलयांकरुणांवेदमातरं ५५ पद्मालयांपद्महस्तांविष्णुवक्षस्थलालयां नमामिचंद्रनिलयांसीतांचंद्र
निभाननां ५६ आल्हादरूपिणींसिद्धिंशिवांशिवकरींसतीं नमामिविश्वजननींरामचंद्रेष्टवल्लभां ५७ सीतांसर्वानवद्यांगींभजामिसततंहृ
दा श्रीसूतउवाच स्तुत्वैवंहनूमान्सीतारामचंद्रौसभक्तिकं ५८ आनंदाश्रुपरिक्लिन्नस्तूष्णीमास्तेद्विजोत्तमाः यइदंवायुपुत्रेणकथितंपाप
नाशनं ५९ स्तोत्रंश्रीरामचंद्रस्यसीतायाःपठतेन्वहं सनरोमहदैश्वर्यमश्नुतेवांछितंसदा ६० अनेकक्षेत्रधान्यानिगाश्चदोग्ध्रीःपयस्विनीः
आयुर्विद्याश्चपुत्रांश्चभार्यामपिमनोरमां ६१ एतत्स्तोत्रंसकृद्विप्राःपठन्नाप्नोत्यसंशयः एतत्स्तोत्रस्यपाठेननरकंनैवयास्यति ६२ ब्रम्हहत्या
दिपापानिनश्यंतिसुमहांत्यपि सर्वपापविनिर्मुक्तोदेहांतेमुक्तिमाप्नुयात् ६३ इतिस्तुतोजगन्नाथोवायुपुत्रेणराघवः सीतयासहितोविप्राहनू-
मंतमथाब्रवीत् ६४ श्रीरामउवाच अज्ञानाद्वानरश्रेष्ठत्वयेदंसाहसंकृतं ब्राह्मणाविष्णुनावापिशक्रादित्रिदशैरपि ६५ नेदंलिंगंसमुद्धर्तुंश-
क्यतेस्थापितंमया महादेवापराधेनपतितोस्यद्यमूर्च्छितः ६६ इतःपरंमाक्रियतांद्रोहःसांबस्यशूलिनः अद्यारभ्यत्विदंकुंडंतवनाम्नाजगत्त्र-
ये ६७ ख्यातिंप्रयातुयत्रत्वंपतितोवानरोत्तम महापातकसंघानांनाशःस्यादत्रमज्जनात् ६८ महादेवजटाजातागौतमीसरितांवरा अश्वमे

धसहस्रस्य फलदास्नायिनांनृणां ६९ ततःशतगुणागंगायमुनाचसरस्वती एतन्नदीत्रयं यत्रस्थलेप्रवहतेकपे ७० मिलित्वातत्रतुस्नानंस
हस्रगुणितंस्मृतं नदीष्वेतासुयत्स्नानात्फलंपुंसांभवेत्कपे ७१ तत्फलंतवकुंडेस्मिन्स्नानात्प्राप्नोत्यसंशयं दुर्लभंप्राप्यमानुष्यंहनूमत्कुं
डतीरतः ७२ श्राद्धंनकुरुतेयस्तु भक्तियुक्तेनचेतसा निराशास्तस्यपितरः प्रयांतिकुपिताःकपे ७३ कुप्यंतिमुनयोप्यस्मैदेवाःसेंद्राःसचार
णाः नदत्तंनहुतंयेनहनूमत्कुंडतीरतः ७४ वृथाजीवितएवासौ विहामुत्रचदुःखभाक् हनूमत्कुंडसविधेयेनदत्तंतिलोदकं ७५ मोदंतेपितर
स्तस्य घृतकुल्याःपिबंतिच श्रीसूतउवाच श्रुत्वैतद्वचनंविप्रारामेणोक्तंसवायुजः ७६ उत्तरेरामनाथस्य लिंगंस्वेनाहृतंमुदा आज्ञयारामचं
द्रस्यस्थापयामासवायुजः ७७ प्रत्यक्षमेवसर्वेषांकपिलांगूलवेष्टितं हरोपितत्पुच्छजातं बिभर्तिचवलित्रयं तदुत्तरायांककुभिगौरींसंस्था
पयन्मुदा ७८ श्रीसूतउवाच एवंवःकथितंविप्रायदर्थंराघवेणतु लिंगंप्रतिष्ठितंसेतौभुक्तिमुक्तिप्रदंनृणां ७९ यःपठेदिममध्यायंशृणुया
द्वासमाहितः सविधूयेहपापानिशिवलोकेमहीयते ८० इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येरामनाथलिंगप्रतिष्ठाकारणकथनंनामषट्चत्वारिंशोऽ
ध्यायः ४६ ऋषयऊचुः राक्षसस्यवधात्सूतरावणस्यमहामुने ब्रह्महत्याकथमभूद्राघवस्यमहात्मनः १ ब्राह्मणस्यवधात्सू
तब्रह्महत्याभिजायते नब्राह्मणोदशग्रीवःकथंतद्वदनोमुने २ ब्रह्महत्याभवेत्क्रूरा रामचंद्रस्यधीमतः एतन्नःश्रद्दधानानांवदकारुण्यतो-
धुना ३ इतिपृष्टस्ततःसूतोनैमिषारण्यवासिभिः वक्तुंप्रचक्रमेतेषांप्रश्नस्योत्तरमुत्तमं ४ श्रीसूतउवाच ब्रह्मपुत्रोमहातेजाःपुलस्त्योनाम

ये द्विजाः बभूवतस्यपुत्रोभूद्विश्रवाइतिविश्रुतः ५ तस्यपुत्रः पुलस्त्यस्य विश्रवामुनिपुंगवाः चिरकालंतपस्तेपेदेवैरपिसुदुष्करं ६ तपःकु-
र्वतितस्मिंस्तुसुमालीनामराक्षसः पाताललोकाद्भूलोकंसर्वंवैविचचारह ७ हेमनिष्कांगदधरः कालमेघनिभच्छविः समादायसुतांकन्यां
पद्महीनामिवश्रियं ८ विचरन्समहीपृष्ठेकदाचित्पुष्पकस्थितं दृष्ट्वाविश्रवसःपुत्रंकुबेरंवैधनेश्वरं ९ चिंतयामासविप्रेंद्राः सुमालीसतुराक्षसः
कुबेरसदृशःपुत्रोयद्यस्माकंभविष्यति १० वयंवर्द्धामहेसर्वेराक्षसात्यकुतोभयाः विचार्यैवंनिजसुतामब्रवीद्राक्षसेश्वरः ११ सुतेप्रदानका
लोद्यतवकैकसिशोभने अद्यतेयौवनंप्राप्तंतद्देयात्वंवरायहि १२ अप्रदानेनपुत्रीणांपितरोदुःखमाप्नुयुः किंचसर्वगुणोत्कृष्टालक्ष्मीरिवसु-
तेशुभे १३ प्रत्याख्यानभयात्सुभ्रूर्नचत्वंप्रार्थ्यसेशुभे कन्यापितृत्वंदुःखायसर्वेषांमानकांक्षिणां १४ नजानेहंवरःकोवावरयेदितिकन्य
के सात्वंपौलस्त्यतनयंमुनिंविश्रवसंद्विजं १५ पितामहकुलोद्भूतंवरयस्वस्वयंगता कुबेरतुल्यास्तनयाभवेयुस्तेनसंशयः १६ कैक
सीतद्वचःश्रुत्वासाकन्यापितृगौरवात् अंगीचकारतद्वाक्यंतथास्त्वितिशुचिस्मिता १७ पर्णशालांमुनिश्रेष्ठागत्वाविश्रवसोमुनेः अति
ष्ठदंतिकेतस्यलज्जमानात्वधोमुखा १८ तस्मिन्नवसरेविप्राःपौलस्त्यतनयःसुधीः अग्निहोत्रमुपास्तेस्मज्वलत्पावकसन्निभः १९ संध्या-
कालमतिक्रूरमविचिंत्यतुकैकसी अभ्येत्यतंमुनिंसुभ्रूःपितुर्वचनगौरवात् २० तस्थावधोमुखीभूमिंलिखत्यंगुष्ठकोटिना विश्रवास्तां-
विलोक्याथकैकसींतनुमध्यमां २१ उवाचसस्मितोविप्राःपूर्णचंद्रनिभाननां विश्रवाउवाच शोभनेकस्यपुत्रीत्वंकुतोवात्वमिहा-

गता २२ कार्यंकिंवात्वमुद्दिश्यवर्तसेत्रशुचिस्मिते यथार्थतोवदस्वाद्य ममसर्वमनिंदिते २३ इतीरिताकैकसीसा कन्याबद्धांजलिर्द्विजाः
उवाचतंमुनिंप्रह्वा विनयेनसमन्विता २४ तपःप्रभावेनमुने मदभिप्रायमद्यतु वेत्तुमर्हसिसम्यक्त्वंपौलस्त्यकुलदीपन २५ अहंतुकैकसी
नामसुमालीदुहितामुने मत्तातस्याज्ञयाब्रह्मन् तवांतिकमुपागता २६ शेषंत्वंज्ञानदृष्ट्याद्यज्ञातुमर्हस्यसंशयः क्षणंध्यात्वामुनिःप्राहविश्रवाः
सतुकैकसीं २७ मयातेविदितंसुभ्रूर्मनोगतमभीप्सितं पुत्राभिलाषिणीसात्वंमामागात्सांप्रतंशुभे २८ सायंकालेधुनाक्रूरेयस्मान्मांत्वमु
पागता पुत्राभिलाषिणीभूत्वातस्मात्त्वांप्रब्रवीम्यहं २९ शृणुष्वावहितारामेकैकसीत्वमनिंदिते दारूणान्दारूणाकारान् दारूणाभिजनप्रियान्
३० जनयिष्यसिपुत्रांस्त्वंराक्षसान्क्रूरकर्मणः श्रुततद्वचनासातुकैकसीप्रणिपत्यतं ३१ पुलस्त्यतनयंप्राहकृतांजलिपुटाद्विजाः भगवन्नीदृशाःपु
त्रास्त्वत्तःप्राप्तुंनयुज्यते ३२ इत्युक्तःसमुनिःप्राहकैकसींतांसुमध्यमां मद्वंशानुगुणःपुत्रःपश्चिमस्तेभविष्यति ३३ धार्मिकःशास्त्रविच्छांतोनतु-
राक्षसचेष्टितः इत्युक्ताकैकसीविप्राःकालेकतिपयेगते ३४ सुषुवेतनयंक्रूरंरक्षोरूपंभयंकरं द्विपंचशीर्षकुमतिंविंशद्बाहुंभयानकं ३५ ताम्रो
ष्ठंकृष्णवदनंरक्तश्मश्रुशिरोरुहं महादंष्ट्रंमहाकायंलोकत्रासकरंसदा ३६ दशग्रीवाभिधोसोभूत्तथारावणनामवान् रावणानंतरंजातःकुंभक-
र्णाभिधःसुतः ३७ ततःशूर्पनखानाम्नाक्रूराजज्ञेचराक्षसी ततोबभूवकैकस्याविभीषणइतिश्रुतः ३८ पश्चिमस्तनयोधीमान्धार्मिकोवेदशास्त्र
वित् एतेविश्रवसःपुत्रादशग्रीवादयोद्विजाः ३९ अतोदशग्रीववधात्कुंभकर्णवधादपि ब्रह्महत्यासमभवद्रामस्याक्लिष्टकर्मणः ४० अतस्तच्छांत

येरामो लिंगंरामेश्वराभिधं स्थापयामासविधिनावैदिकेनद्विजोत्तमाः ४२ एवंरावणघातेनब्रह्महत्यासमुद्भवः समभूद्रामचंद्रस्यलोककांतस्यधीमतः ४३
तत्सहेतुकमाख्यातंभवतांब्रह्मघातजं पापंयच्छांतयेरामो लिंगंप्रातिष्ठिपत्स्वयं ४४ एवंलिंगंप्रतिष्ठाप्यरामचंद्रोतिधार्मिकः मेनेकृतार्थमात्मानंस
सीतावरजोद्विजाः ४५ ब्रह्महत्यागतायत्ररामचंद्रस्यभूपतेः तत्रतीर्थमभूत्किंचिद्ब्रम्हहत्याविमोचनं ४६ तत्रस्नानंमहापुण्यंब्रह्महत्याविनाशनं
दृश्यतेरावणोद्यापिछायारूपेणतत्रवै ४७ तदग्रेनागलोकस्यबिलमस्तिमहत्तरं दशग्रीववधोत्पन्नाब्रह्महत्यांबलीयसीं ४८ तद्बिलंप्रापयामासजा
नकीरमणोद्विजाः तस्योपरिबिलस्याथकृत्वामंडपमुत्तमं ४९ भैरवंस्थापयामासरक्षार्थंतत्रराघवः भैरवाज्ञापरित्रस्ताब्रह्महत्याभयंकरी ५०
नाशक्नोत्तद्बिलादूर्ध्वंनिर्गंतुंद्विजसत्तमाः तस्मिन्नेवबिलेतस्थौब्रम्हहत्यानिरुद्यमा ५१ रामनाथमहालिंगंदक्षिणेगिरिजामुदा वर्ततेपरमानंद
शिवस्यार्धशरीरिणी ५२ आदित्यसोमौवर्तेतेपार्श्वयोस्तत्रशूलिनः देवस्यपुरतोवन्हीरामनाथस्यवर्तते ५३ आस्तेशतक्रतुःप्राच्यामाग्ने
यांचतथानलः आस्तेयमोदक्षिणस्यांरामनाथस्यसेवकः ५४ नैर्ऋतेनिर्ऋतिर्विप्रावर्ततेशंकरस्यतु वारुण्यांवरुणोभक्त्यासेवतेराघवेश्वरं
५५ वायव्येतुदिशोभागेवायुरास्तेशिवस्यतु उत्तरस्यांचधनदोरामनाथस्यवर्तते ५६ ईशानस्यचदिग्भागेमहेशोवर्ततेद्विजाः विनायककुमा
रौचमहादेवसुतावुभौ ५७ यथाप्रदेशंवर्तेतेरामनाथालयेधुना वीरभद्रादयःसर्वेमहेश्वरगणेश्वराः ५८ यथाप्रदेशंवर्तंतेरामनाथाल
येसदा मुनयःपन्नगाःसिद्धागंधर्वाप्सरसांगणाः ५९ संतुष्यमाणहृदयायथेष्टंशिवसन्निधौ वर्ततेरामनाथस्यसेवार्थंभक्तिपूर्वकं ६० राम

नाथस्यपूजार्थंश्रोत्रियान्ब्राह्मणान्बहून् रामेश्वरेरघुपतिःस्थापयामासपूजकान् ६१ रामप्रतिष्ठितान्विप्रान्हव्यकव्यादिनार्चयेत् तुष्टास्तेतोषिताःसर्वापितृभिःसहदेवताः ६२ तेभ्योबहुधनान्ग्रामान्प्रददौजानकीपतिः रामनाथमहादेवनैवेद्यार्थमपिद्विजाः ६३ बहून्ग्रामान्बहुधनंप्रददौलक्ष्मणाग्रजः हारकेयूरकटकनिष्काद्याभरणानिच ६४ अनेकपट्टवस्त्राणिक्षौमाणिविविधानिच रामनाथायदेवायददौदशरथात्मजः ६५ गंगाचयमुनापुण्यासरयूश्चसरस्वती सेतौरामेश्वरंदेवंभजंतेस्वाघशांतये ६६ एतदध्यायपठनाच्छ्रवणादपिमानवः विमुक्तःसर्वपापेभ्यःसायुज्यंलभतेहरेः ६७ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येरामस्यब्रम्हहत्योत्पत्तिहेतुनिरूपणंनामसप्तचत्वारिंशोऽध्यायः ४७

श्रीसूतउवाच रामनाथंसमुद्दिश्यकथांपापविनाशिनीं प्रवक्ष्यामिमुनिश्रेष्ठाःशृणुध्वंसुसमाहिताः १ पांड्यदेशाधिपोराजापुरासीच्छंकराभिधः ब्रह्मण्यःसत्यसंधश्चयायजूकश्चधार्मिकः२ वेदवेदांगतत्वज्ञःपरसैन्यविदारणः चतुरोप्याश्रमान्वर्णान्धर्मतःपरिपालयन् ३ वैदिकाचारनिरतःपुराणस्मृतिपारगः शिवविष्ण्वर्चकोनित्यमन्यदेवतपूजकः ४ महादानप्रदोनित्यंब्राम्हणानांमहात्मनां मृगयार्थंययौधीमान्सकदाचित्तपोवनं ५ सिंहव्याघ्रेभमहिषक्रूरसत्वभयंकरं झिल्लिकाभीषणरवंसरीसृपसमाकुलं ६ भीमश्वापदसंपूर्णंदावानलभयंकरं महारण्यंप्रविश्याथशंकरोराजशेखरः ७ अनेकसैनिकोपेतआखेटिकुलसंकुलः पादुकागूढचरणोरक्तोष्णीषोहरिच्छदः ८ बद्धगोधांगुलित्राणोधृतकोदंडसायकः कक्ष्याबद्धमहाखड्गःश्वेताश्ववरमास्थितः ९ सुवेषधारीसन्नद्धःपत्तिसंघसमावृतः कांतारेषुचरम्येषुप-

र्वतेषुगुहासुच १० ससुत्तीर्णमहारण्योतासुवासिंहपराक्रमः विचचारबलैःसाकंदरीषुमृगयन्मृगान् ११ वध्यतांवध्यतामेषयातिवेगान्मृगोवने एवंवदत्सु
सैन्येषुस्वयमुत्प्लुत्यशंकरः १२ मृगंहंतिमहाराजोविगाह्यविपिनस्थलीं सिंहान्वराहान्महिषान्कुंजराञ्छरभांस्तथा १३ विनिघ्नन्समृगानन्यान्वन्याञ्छं
करभूपतिः कुत्रचिद्विपिनोद्देशेदरीमध्यनिवासिनं १४ व्याघ्रचर्मधरंशांतंमुनिंनियतमानसं व्याघ्रबुध्याजघानाशुशरेणानतपर्वणा १५ अतिवेगेन
विभेद्रास्ततपत्नींचससायकः निजघानपतिप्राणांनिविष्टांपत्युरंतिके १६ विलोक्यमानापितरौतत्पुत्रोनिहतौवने रुरोदभृशदुःखार्तोविललापच
कातरः १७ भोतातमातर्मांहित्वायुवांयातौक्वचाधुना अहंकुत्रगमिष्यामिकोवामेशरणंभवेत् १८ कोमामध्यापयेद्विदान् शास्त्रंवापाठयेत्पिता
अंबमेभोजनंकावादास्यतेसोपदेशकं १९ आचारान्शिक्षयेत्कोवाताततत्त्वयिमृतेधुना अंबबालंप्रकुपितंकावामामुपलालयेत् २० युवांनिराग-
सावधकेनपापेनसायकैः निहतौवैतपोनिष्ठौमत्प्राणौमद्गुरूवने २१ एवंतयोःसुतोविप्रामुक्तकंठंरुरोदवै अथप्रलपितंश्रुत्वाशंकरोविपिनेच-
न् २२ तच्छब्दाभिमुखःसद्यःप्रययौसदरीमुखं तत्रत्यामुनयोप्याशुसमागच्छन्तमाश्रमं २३ तेदृष्ट्वामुनयःसर्वेशरेणनिहतंमुनिं तत्पत्नीं
चहतांविप्राराजानंचधनुर्धरं २४ विलपंतंसुतंचापिविलोक्यभृशविह्वलाः पुत्रमाश्वासयामासुर्मारोदीरितिकातरं २५ मुनयऊचुः आढ्ये-
वापिदरिद्रेवामूर्खेवापंडितेपिवा पीनेवाथकृशेवापिसमवर्तीपरेतराट् २६ वनेवानगरेग्रामेपर्वतेवास्थलांतरे मृत्योर्वशेप्रयातव्यंसर्वैरपिहिजंतु-
भिः २७ वत्सानित्यंचगर्भस्थैर्जातैरपिचजंतुभिः युवभिःस्थविरैःसर्वैर्यातव्यंयमपत्तनं २८ वर्णिभिश्चगृहस्थैश्चवानप्रस्थैश्चभिक्षुभिः

कालेप्राप्तेत्वयंदेहस्त्यक्तव्यो द्विजपुत्रक २९ ब्राह्मणैःक्षत्रियैर्वैश्यैःशूद्रैरपिचसंकरैः यातव्यःप्रेतनिलये द्विजपुत्रमहामते ३० देवाश्चमुनयोय
क्षागंधर्वोरगराक्षसाः अन्येचजंतवःसर्वेब्रह्मविष्णुहरादयः ३१ सर्वेयास्यंतिविलयंनत्वंशोचितुमर्हसि अद्वयंसच्चिदानंदंयद्ब्रह्मोपनिषद्गतं ३२
नतस्यविलयोजन्मवर्धनंचापिसत्तम मलभांडेनवद्वारेपूयासृक्शोणितालये ३३ देहेस्मिन्बुद्बुदाकारेकृमियूथसमाकुले कामक्रोधभयद्रोहमोह-
मात्सर्यकारिणि ३४ परदारपरक्षेत्रपरद्रव्यैकलोलुपे हिंसासूयाशठत्वव्याप्ते विष्ठामूत्रैकभाजने ३५ यःकुर्यात्स्वाभिमानधियंसमूढःसचदुर्मतिः
बहुच्छिद्रघटाकारेदेहेस्मिन्नशाश्वतेसदा ३६ वायोरवस्थितिःकिंस्यात्प्राणाख्यस्यचिरंद्विज अतोमाकुरुशोकंत्वंजननींपितरंप्रति ३७ तौस्व
कर्मवशाद्यातौगृहंत्यक्त्वालिदंक्वचित् तवकर्मवशात्त्वंचतिष्ठस्यस्मिन्महीतले ३८ यदाकर्मक्षयस्तेस्यात्तदात्वंचमरिष्यसि मरिष्यमाणाप्रेताहिमृ
तप्रेतस्यशोचति ३९ यस्मिन्कालेसमुत्पन्नोतवमातापितातथा नतस्मिंस्त्वंसमुत्पन्नस्ततोभिन्नागतिर्हिवः ४० यदितुल्यागतिस्तेस्यात्ताभ्यांस-
हमहामते तर्हित्वयापियातव्यंमृतौयत्रहितौगतौ ४१ मृतानांबांधवायेतुमुंचंत्यश्रूणिभूतले पास्यंत्यश्रूणितान्यद्धामृताःप्रेताःपरत्रवै ४२ अतःशो
कंपरित्यज्यधृतिंकृत्वासमाहितः अनयोःप्रेतकार्याणिकुरुत्वंवैदिकानितु ४३ शरघातान्मृतावेतौयस्मात्तेजननीपिता अतस्तद्दोषशांत्यर्थम-
स्थीन्यादायवैतयोः ४४ रामनाथशिवक्षेत्रेरामसेतौविमुक्तिदे स्थापयस्वतथाश्राद्धंसपिंडीकरणादिकं ४५ तत्रैवकुरुशुद्ध्यर्थंतयोर्ब्राह्मण
पुत्रक तेनदुर्मृत्युदोषस्यशांतिर्भवतिनान्यथा ४६ श्रीसूतउवाच एवमुक्तःसमुनिभिःशाकल्यस्यसुतोद्विजाः जांगलाख्यस्तयोःसर्वंपि

तृ मेधंचकारवै ४७ अन्येद्युरस्थीन्यादायहालास्यंप्रययौचसः तस्माद्रामेश्वरंसद्योगत्वाथजांगलोद्विजः ४८ मुनिप्रोक्तप्रकारेणतस्मि-
न्रामेश्वरस्थले निधायपित्रोरस्थीनिश्राद्धादीन्यकरोत्तथा ४९ प्रथमाब्दिकपर्यंतंकार्यंतत्राकरोच्चसः स्थित्वाब्दंसमुनेःपुत्रएकोजांगलसंज्ञकः
५० आब्दिकांतेदिनेविप्रोरात्रौस्वप्नेविलोक्यतु स्वमातरंचपितरंशंखचक्रगदाधरौ ५१ गरुडोपरिसंविष्टौपद्ममालाविभूषितौ शोभितौ-
तुलसीदाम्नास्फुरन्मकरकुंडलौ ५२ कौस्तुभालंकृतोरस्कौपीतांबरविराजितौ एवंदृष्ट्वामुनिसुतोजांगलःसुप्रसन्नधीः ५३ स्वाश्रमंपुनराग
त्यसुखेनन्यवसद्द्विजाः स्वप्नदृष्टंचवृत्तांतंमातापित्रोःसजांगलः तेभ्योन्यवेदयत्सर्वंब्राह्मणेभ्योतिहर्षितः श्रुत्वातेमुनयोवृत्तमासन्संप्रीतमानसाः
५५ अथराजानमालोक्यसर्वेतेपिमहर्षयः अवदन्कुपिताविप्राःशपंतःशंकरंनृपं ५८ पांड्यभूपमहामूर्खक्रौर्याद्ब्राह्मणघातक स्त्रीहत्याब्रह्म
हत्याचकृतायस्मात्त्वयाधुना ५७ अतःशरीरसंत्यागंकुरुत्वंहव्यवाहने नोचेत्तवनशुद्धिःस्यात्प्रायश्चित्तशतैरपि ५८ त्वत्संभाषणमात्रेणब्रह्म
हत्यासुतंभवेत् अस्मत्सकाशाद्गच्छत्वंपांड्यानांकुलपांसन ५९ इत्युक्तोमुनिभिःपांड्यशंकरोद्विजपुंगवाः तथास्तुदेहसंत्यागंकरिष्येहव्यवाह
ने ६० ब्रह्महत्याविशुध्यर्थंभवतांसन्निधावहं अनुग्रहंमेकुर्वंतुभवंतोमुनिसत्तमाः ६१ तथाशरीरसंत्यागात्पातकंमेलयंव्रजेत् एवमुक्त्वामुनी
न्सर्वाञ्छंकरःपांड्यभूपतिः ६२ स्वान्मंत्रिणःसमाहूयबभाषेवचनंत्विदं भोमंत्रिणोब्रह्महत्यामयाकार्यविचारतः ६३ स्त्रीहत्याचतथाक्रूरामहानरक
दायिनी एतत्पातकशुध्यर्थंमुनीनांवचनादहं ६४ प्रदीप्तेग्नौमहाज्वालेपरित्यक्ष्येकलेवरं काष्ठान्यानयतक्षिप्रंतैरग्निश्चसमिध्यतां ६५ ममपुत्रंच

सुरुचिंराज्येस्थापयताचिरात् माशोकंकुरुतामात्यादेवतंदुरतिक्रमं ६६ इतीरितान्नृपतिनामंत्रिणोरुरुदुस्तदा पांड्यनाथमहाराज रिपूणामपिवत्सल ६७
वयंहिभवतानित्यंपुत्रवत्परिपालिताः त्वांविनानप्रवेक्ष्यामपुरींदेवपुरोपमां ६८ हव्यवाहंप्रवेक्ष्यामोमहाकाष्ठसमेधितं तेषांप्रलपितंश्रुत्वापांड्यःशंकर
भूपतिः ६९ प्रोवाचमंत्रिणःसर्वान्वचनंसांत्वपूर्वकं शंकरउवाच किंकरिष्यामभोमात्यामहापातकिनामया ७० सिंहासनंसमारुह्यनकर्तुंयुज्यते-
बत चतुरर्णवपर्यंतधरापालनमंजसा ७१ मत्पुत्रंसुरुचिंशीघ्रमतःस्थापयतासने काष्ठान्यानयतक्षिप्रंप्रवेष्टुंहव्यवाहनं ७२ ममंत्रिवरायूयंवि
लंबंत्यजताधुना इत्युक्त्वामंत्रिणःकाष्ठंसमानिन्युःक्षणेनते ७३ अग्निंप्रज्वलितंकाष्ठैर्दृष्ट्वाशंकरभूपतिः स्नात्वाचम्यविशुद्धात्मा मुनीनांसंनि
धौतदा ७४ अग्निंप्रदक्षिणीकृत्यतान्मुनीनपिसत्वरं अग्निंमुनीन्नमस्कृत्य ध्यात्वादेवमुमापतिं ७५ अग्नौपतितुमारेभेधैर्यमालंब्यभूपतिः त
स्मिन्नवसरेविप्रामुनीनामपिशृण्वतां ७६ अशरीरासमुदभूद्वाणीभैरवनादिनी भोशंकरमहीपालमानलंप्रविशाधुना ७७ ब्रह्महत्यानिमित्तंते
भयंमाभून्महामते तवोपदेशंवक्ष्यामिरहस्यंवेदसंमितं ७८ शृणुष्वावहितोराजन्मदुक्तंक्रियतांत्वया दक्षिणांबुनिधेस्तीरेगंधमादनपर्वते ७९
रामसेतौमहापुण्येमहापातकनाशने रामप्रतिष्ठितंलिंगंरामनाथंमहेश्वरं ८० सेवस्ववर्षमेकंत्वंत्रिकालंभक्तिपूर्वकं प्रदक्षिणप्रक्रमणंनमस्कारं
चवैकुरु ८१ महाभिषेकःक्रियतांरामनाथस्यवैत्वया नैवेद्यंविविधंराजन्क्रियतांचदिनेदिने ८२ चंदनागरुकर्पूरैरामलिंगंप्रपूजय भारद्वयेन
गव्येनत्वाज्येनत्वभिषेचय ८३ प्रत्यहंचगवांक्षीरैर्द्विभारपरिसंमितैः मधुद्रोणेनतल्लिंगंप्रत्यहंस्नापयप्रभो ८४ प्रत्यहंपायसान्नेननैवेद्यंकुरुभू-

पते प्रत्यहंतिलतैलेनदीपाराधनमाचर ८५ एतेनतवराजेंद्र रामनाथस्य शूलिनः स्त्रीहत्याब्रह्महत्याचतत्क्षणादेवनश्यतः ८६ दर्शनाद्रामनाथस्य
भ्रूणहत्याशतानिच अयुतंब्रह्महत्यानांसुरापानायुतंतथा ८७ स्वर्णस्तेयायुतंराजन्गुरुस्त्रीगमनायुतं एतत्संसर्गदोषांश्चविनश्यंतिक्षणाद्धिभो ८८
महापातकतुल्यानियानिपापानिसंतिवै तानिसर्वाणिनश्यंतिरामनाथस्यसेवया ८९ महतीरामनाथस्य सेवालभ्येतचेन्नृणां किंगंगयाचगयया प्रयाग
णाध्वरेणवा तद्गच्छरामसेतुंत्वंरामनाथंभजानिशं विलंबंमाकुरुविभोगमनेचत्वरांकुरु ९१ इत्युक्त्वाविररामाथसापिवागशरीरिणी तच्छ्रुत्वामुन
यःसर्वेत्वरयंतिस्मभूपतिं ९२ गच्छशीघ्रंमहाराजरामसेतुंविमुक्तिदं रामनाथस्यमाहात्म्यमज्ञात्वास्माभिरीरितं ९३ देहत्यागंकुरुष्वेतिवन्हौप्रज्वलि
तेधुना अनुज्ञातोमुनिवरैरितिराजासशंकरः ९४ चतुरंगबलंपुर्यांप्रापयित्वात्वरान्वितः नमस्कृत्यमुनीन्सर्वान्प्रहृष्टेनांतरात्मना ९५ वृतःकतिप
यैःसैन्यैःसमादायधनंबहु रामनाथस्यसेवार्थमायासीद्गंधमादनं ९६ उवासवर्षमेकंचरामसेतौविशुद्धिदे एकभुक्तोजितक्रोधोविजितेंद्रियसंच-
यः ९७ त्रिसंध्यंरामनाथंचसेवमानःसभक्तिकं प्रददौरामनाथायदशभारंधनंमुदा ९८ प्रत्यहंरामनाथस्यमहापूजामकारयत् अकरोच्चधनुष्को
टौप्रत्यहंभक्तिपूर्वकं ९९ स्नानंप्रतिदिनंचान्नंब्राम्हणेभ्योददौमुदा अशरीरावचःप्रोक्तमखिलंपूजनंतथा १०० एवंकृतवतस्तस्यवर्षमेकंगतंद्विजाः
वर्षांतेसशुचिर्भूत्वाशंकरस्तुष्टमानसः १ तुष्टावपरमेशानंरामनाथंघृणानिधिं शंकरउवाच नमामिरुद्रमीशानंरामनाथमुमापतिं २ पाहिमांकृप
यादेवब्रह्महत्यांदहाशुमे त्रिपुरघ्नमहादेवकालकूटविषादन ३ रक्षमांत्वंदयासिंधोस्त्रीहत्यांमेविमोचय गंगाधरविरूपाक्षरामनाथत्रिलोचन ४

मांपालयकृपादृष्ट्याछिंधिमत्पातकंविभो कामारेकामसंदायि-भक्तानांराघवेश्वर ५ कटाक्षंपातयमयिशुद्धंमांकुरुधूर्जटे मार्कंडेयभयत्राणमृत्युंजयशि
वाव्यय ६ नमस्तेगिरिजाधीयनिष्पापंकुरुमांसदा रुद्राक्षमालाभरणचंद्रशेखरशंकर ७ वेदोक्तसम्यगाचारयोग्यंमांकुरुतेनमः सूर्यदंतभिदेतुभ्यंभा
रतीनासिकाछिदे ८ रामेश्वरायदेवायनमोमेशुद्धिदोभव आनंदंसच्चिदानंदंरामनाथंवृषध्वजं ९ भूयोभूयोनमस्यामिपातकंमेविनश्यतु भक्त्यैवं-
स्तुवतस्तस्यरामनाथंमहेश्वरं ११० निर्जगामसुखाद्राज्ञोब्रह्महत्यातिभीषणा नीलवस्त्रधराक्रूरामहारक्तशिरोरुहा ११ तांब्रह्महत्यांबीभत्सांनृ-
पवक्त्राद्विनिर्गतां निजघानत्रिशूलेनभैरवोरुद्रशासनात् १२ हतायांब्रम्हहत्यायांभैरवेणशिवाज्ञया रामनाथोनृपंप्राहस्तुत्यातस्यप्रसन्नधीः १३
श्रीरामनाथउवाच पांड्यभूपमहाराजस्तोत्रेणानेनतेनघ प्रसन्नोहंवरंदास्येतुभ्यंवरयचेप्सितं १४ स्त्रीहत्याब्रह्महत्याभ्यांयस्तेदोषःसनिर्गतः
शुद्धोविधूतपापोसिराज्यंपालयपूर्ववत् १५ येमामत्रनिषेवंतेभक्तियुक्तेनचेतसा नाशयामिनृणांतेषांब्रह्महत्यायुतान्यपि १६ सुरापानायुतंभूपगुरु-
स्त्रीगमनायुतं स्वर्णस्तेयायुतमपितत्संसर्गायुतंतथा १७ अन्यान्यपिचपापानिनाशयामिनसंशयः मत्सेविनोनराराजन्नभूयःसंसरंतिते १८ किंतु
सायुज्यरूपांमेमुक्तिंयास्यंत्यसंशयं स्तुवंत्यनेनस्तोत्रेणयेमांभक्तिपुरःसरं १९ नाशयाम्यहमेतेषांमहापातकसंचयं प्रीतोहंतवभक्त्याचस्तोत्रेण
मनुजेश्वर २० यथेष्टंप्रापयवरंमत्तस्त्वंवरदान्नृप एवमुक्तःशिवेनाथशंकरोनृपपुंगवः २१ रामनाथंबभाषेतंशंकरंकरुणानिधिं नृपउवाच तवसं-
दर्शनेनाहंकृतार्थोस्मिमहेश्वर २२ इतःपरंप्रार्थनीयंममनास्त्यधुनाधिकं मृकंडुभयसंतापहारिपादयुगंतव २३ दृष्टंमयामहादेवनातःप्रार्थ्यंवि-

भोस्तिवे त्वत्पादपद्मयुगुले निश्चलाभक्तिरस्तुमे २४ नपुनर्जन्ममेभूयान्मातृणासुदेशच्चौ येमत्कृतमिदंस्तोत्रंकीर्तयंतितवप्रभो २५ तेनराःपा-
पनिर्मुक्तास्त्वत्सेवाफलमाप्नुयुः श्रीसूतउवाच तथास्त्वित्यनुगृह्यैनं रामनाथोद्विजोत्तमाः २६ नीलकंठोविरूपाक्षोलिंगरूपेतिरोहितः राजापिरा-
मनाथेन विहितानुग्रहस्ततः २७ रामनाथंनमस्कृत्यकृतार्थेनांतरात्मना ससेनासंवृतःप्रीतःप्रययावात्मनःपुरीं २८ वृत्तांतमेतदवदन्मुनीनांव
नवासिनां तेभ्यषिंचन्नृपंराज्येमुनयःप्रीतमानसाः २९ पुत्रदारयुतोराजा प्राप्यराज्यमकंटकं मंत्रिभिःसहितोविप्राररक्षपृथिवींचिरं ३० ततोंतका
लेसंप्राप्ते ध्यायन्रामेश्वरंशिवं देहांतेरामनाथस्यसायुज्यंप्रययौशुभं ३१ एवंवःकथितंविप्रारामनाथस्यवैभवं चरितंपुण्यमाख्यानंशंकराख्य
नृपस्यच ३२ शृण्वन्पठन्वामनुजस्त्विममध्यायमादरात् सर्वपापविनिर्मुक्तोरामनाथंसमश्नुते ३३ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येरामनाथ
प्रशंसायांशाकल्यदुर्मरणदोषशांतिशंकरस्त्रीहत्याब्रह्महत्यादोषशांतिर्नाम अष्टाचत्वारिंशोऽध्यायः ४८ श्रीसूतउवाच अथातःसंप्रवक्ष्या
मिरामनाथस्यशूलिनः स्तोत्राध्यायंमहापुण्यंशृणुतश्रद्धयाद्विजाः १ रामःप्रतिष्ठितेलिंगेतुष्टावपरमेश्वरं लक्ष्मणोजानकीसीतासुग्रीवाद्याः-
कपीश्वराः २ ब्रह्मप्रभृतयोदेवाःकुंभजाद्यामहर्षयः अस्तुवन्भक्तिसंयुक्ताःप्रत्येकंराघवेश्वरं ३ तद्वक्ष्याम्यानुपूर्व्येणशृणुतादरपूर्वकं एत-
च्छ्रवणमात्रेणमुक्तःस्यान्मानवोद्विजाः ४ श्रीरामउवाच नमोमहात्मनेतुभ्यंमहामायायशूलिने स्वपदांबुजभक्तार्त्तिहारिणेसर्पहारिणे ५
नमोदेवादिदेवायरामनाथायसाक्षिणे नमोवेदांतवेद्याययोगिनांतत्वदायिने ६ सर्वदानंदपूर्णायविश्वनाथायशंभवे नमोभक्तभयच्छेदहेतु

पादाब्जरेणवे ७ नमस्तेखिलनाथायनमःसाक्षात्परात्मने नमस्तेद्भुतवीर्यायमहापातकनाशिने ८ कालकालायकालायकालातीतायतेनमः
नमोविद्यानिहंत्रेतेनमःपापहरायच ९ नमःसंसारतप्तानांतापनाशैकहेतवे नमोब्रह्महत्याविनाशिनेचविषाशिने १० नमस्तेपार्वतीनाथकैला
सनिलयाव्यय गंगाधरविरूपाक्षमांरक्षसकलापदः ११ तुभ्यंपिनाकहस्तायनमोमदनहारिणे भूयोभूयोनमस्तुभ्यंसर्वावस्थासुसर्वदा १२
लक्ष्मणउवाच नमस्तेरामनाथायत्रिपुरघ्नायशंभवे पार्वतीजीवितेशायगणेशस्कंदसूनवे १३ नमस्तेसूर्यचंद्राग्निलोचनायकपर्दिने न-
मःशिवायसोमायमार्कंडेयभयच्छिदे १४ नमःसर्वप्रपंचस्यसृष्टिस्थित्यंतहेतवे नमउग्रायभीमायमहादेवायसाक्षिणे॥१५ सर्वज्ञायवरेण्यायवर
दायवरायते श्रीकंठायनमस्तुभ्यंपंचपातकभेदिने १६ नमस्तेस्तुपरानंदसत्यविज्ञानरूपिणे नमस्तेभवरोगघ्नस्तायूनांपतयेनमः १७ पतयेत
स्कराणांतेवनानांपतयेनमः गणानांपतयेतुभ्यंविश्वरूपायसाक्षिणे १८ कर्मणाप्रेरितःशंभोजनिष्येयत्रयत्रतु तत्रतत्रपदद्वंद्वेभवतोभक्तिरस्तुमे
१९असन्मार्गेरतिर्माभूद्भवतःकृपयामम वैदिकाचारमार्गेचरतिःस्याद्भवतेनमः २० सीतोवाच परमकारणशंकरधूर्जटे गिरिसुतास्तनकुंकुमशो-
भित ममपतौपरिदेहिमतिंसदानविषमांपरपूरुषगोचरां २१ गंगाधरविरूपाक्षनीललोहितशंकर रामनाथनमस्तुभ्यंरक्षमाकरुणाकर २२
नमस्तेदेवदेवेशनमस्तेकरुणालय नमस्तेभवभीतानांभवभीतिविमर्दन २३ नाथत्वदीयचरणांबुजचिंतनेननिर्द्धूयभास्करसुताद्भयमाशुशंभो
नित्यत्वमाशुगतवान्समृकंडुपुत्रःकिंवानसिध्यतितवाश्रयणात्सुरेश २४ परेशपरमानंदशरणागतपालक पातिव्रत्यंममसदादेहितुभ्यंनमो

नमः २५ हनूमानुवाच देवदेवजगन्नाथरामनाथकृपानिधे त्वत्पादांभोरुहगता निश्चला भक्तिरस्तु मे २६ यंविनानजगत्सत्ता तज्ज्ञानमपिनोभवेत् न
मःसज्ज्ञानरूपायरामनाथायशंभवे २७ अंगदउवाच यस्यभासाजगज्ज्ञानंयत्प्रकाशंविनाजगत् नभासतेनमस्तस्मैरामनाथायशंभवे २८ जाबवानु
वाच सर्वानंदोयदानंदोभासतेपरमार्थतः नमोरामेश्वरायास्मैपरमानंदरूपिणे २९ नीलउवाच यद्देशकालदिग्भेदैरभिन्नंसर्वदाद्वयं तस्मैरामे
श्वरायास्मैनमोभिन्नस्वरूपिणे ३० नलउवाच ब्रह्मविष्णुमहेशाना यदविद्याविजृंभिताः नमोविद्याविहीनायतस्मैरामेश्वरायते ३१ कुमुदउ॰
यत्स्वरूपापरिज्ञानात्प्रधानंकारणत्वतः कल्पितंकारणायास्मैरामनाथायशंभवे ३२ पनसउवाच जाग्रत्स्वप्नसुषुप्त्यादियदविद्याविजृंभि-
तं जागृतादिविहीनायनमोस्मैज्ञानरूपिणे ३३ गजउवाच यत्स्वरूपापरिज्ञानात्कार्याणांपरमाणवः कल्पिताःकारणत्वेनतार्किकापसदैर्यथा
३४ तमहंपरमानंदंरामनाथंमहेश्वरं आत्मरूपतयानित्यमुपास्सेसर्वसाक्षिणं ३५ गवाक्षउवाच अज्ञानपाशबद्धानांपशूनांपाशमोचकं रा-
मेश्वरंशिवंशांतमुपैमिशरणंसदा ३६ गवयउवाच स्वाध्यस्तंजगदाधारंचंद्रचूडमुमापतिं रामनाथशिवंवंदेसंसारामयभेषजं ३७ शरभउ॰
अंतःकरणमात्मेतियदज्ञानाद्विमोहितैः भण्यतेरामनाथंतमात्मानंप्रणमाम्यहं ३८ गंधमादनउवाच रामनाथमुमानाथंगणनाथंचत्र्यंबकं
सर्वपातकशुद्ध्यर्थमुपास्सेजगदीश्वरं ३९ सुग्रीवउवाच संसारांभोधिमध्येमांजन्ममृत्युजलेभये पुत्रदारधनक्षेत्रवीचिमालासमाकुले ४० मज्जद्ब्रह्मांडषंडेचपतितंनास्तपारकं क्रोशंतमवशंदीनविषयव्यालकातरं ४१ व्याधिनक्रसमुद्विग्नंतापत्रयझषार्तिनं मांरक्षगिरिजानाथरामनाथनमो

स्तुते ४२ विभीषणउवाच संसारवनमध्येमां विनष्टनिजमार्गके व्याधिचोरघसिंहेच जन्मव्याघ्रेलयोरगे ४३ बाल्ययौवनवार्धक्यमहाभीमांधकूपके क्रोधेर्ष्यालोभवन्हौच विषयक्रूरपर्वते ४४ त्रासभूकंटकाढ्येचसीदंतंरामनाथकं शोभनांपदवींशंभोनयरामेश्वराधुना ४५ सर्वेवानराऊचुः निंद्यानिंद्येषुसर्वत्रजनित्वायोनिषुप्रभो कुंभीपाकादिनरकेपतित्वाचपुनरस्तथा ४६ जनित्वाचपुनर्योनौकर्मशेषेणकुत्सिते संसारेपतितानस्मान्रामनाथदयानिधे ४७ अनाथान्विवशान्दीनान्क्रोशतःपाहिशंकर नमस्तेस्तुदयासिंधोरामनाथमहेश्वर ४८ ब्रह्मोवाच नमस्तेलोकनाथायरामनाथायशंभवे प्रसीदममसर्वेशमदविद्याविनाशय ४९ इंद्रउवाच यस्यशक्तिरुमादेवीजगन्मातात्रयीमयी नमहंशंकरंवंदेरामनाथमुमापतिं ५० यमउवाच पुत्रौगणेश्वरस्कंदौवृषोयस्यचवाहनं तंवैरामेश्वरंसेवेसर्वाज्ञाननिवृत्तये ५१ वरुणउवाच यस्यपूजाप्रभावेनजितमृत्युर्मृकंडुजः मृत्युंजयमुपासेहंरामनाथंत्हदातुतं ५२ कुबेरउवाच ईश्वरायलसत्कर्णकुंडलाभरणायते लाक्षारुणशरीरायनमोरामेश्वरायवै ५३ आदित्यउवाच नमस्तेस्तुमहादेवरामनाथत्रियंबक दक्षाध्वरविनाशायनमस्तेपाहिमांशिव ५४ सोमउवाच नमस्तेभस्मदिग्धायशूलिनेसर्पमालिने रामनाथदयांभोधेस्मशाननिलयायते ५५ अग्निरुवाच इंद्राद्यखिलदिक्पालसंसेवितपदांबुज रामनाथायशुद्धायनमोदिग्वाससेसदा ५६ वायुरुवाच हरायहरिरूपायव्याघ्रचर्मांबरायच रामनाथनमस्तुभ्यंममाभीष्टप्रदोभव ५७ बृहस्पतिरुवाच अहंतासाक्षिणेनित्यंप्रत्यगद्वयवस्तुने रामनाथममाज्ञानमाशुनाशायतेनमः ५८ शुक्रउवाच वंचकानामलभ्यायमहामंत्रार्थरूपिणे नमोद्वैतविहीनायरामनाथा

यशांभवे ५९ अश्विनावूचतुः आत्मरूपतया नित्यंयोगिनांभासतेत्हृदि अंनन्यभानवेद्याय नमस्तेराघवेश्वर ६० अगस्त्यउवाच आदिदेवम
हादेवविश्वेश्वरशिवाव्यय रामनाथांबिकानाथ प्रसीदवृषभध्वज ६१ अपराधसहस्त्रंमे क्षमस्वविधुशेखर ममाहमितिपुत्रादावहंतांममसोचय
६२ सुतीक्ष्णउवाच क्षेत्राणिरत्नानिधनानिदारामित्राणिवस्त्राणिगवाश्वपुत्राः नैवोपकारायहिरामनाथमर्त्यंप्रयच्छत्वमतोविरक्तिं ६३ वि-
श्वामित्रउवाच श्रुतानिशास्त्राण्यपिनिष्फलानित्रय्यप्यधीताविफलैवनूनं त्वयीश्वरेचेन्नभवेद्धिभक्तिः श्रीरामनाथेशिवमानुषस्य ६४ गाल
वउवाच दानानियज्ञानियमास्तपांसि गंगादितीर्थेषुनिमज्जनानि रामेश्वरंत्वांननमंतियेतुव्यर्थानितेषामितिनिश्चयोत्र ६५ वसिष्ठउवाच
कृत्वापिपापान्यखिलानिलोकस्त्वामेत्यरामेश्वरभक्तियुक्तः नमेतचेत्तानिलयंव्रजेयुर्यथांधकाराःरवितेजसाद्धा ६६ अत्रिरुवाच दृष्ट्वातुरामेश्वर
मेकदापिस्पृष्ट्वानमस्कृत्यभवंतमीशं पुनर्नगर्भेसनरःप्रयायात्किंत्वद्रूपंतेलभतेस्वरूपं ६७ अंगिराउवाच योरामनाथंमनुजोभवंतमुपेत्यबंधून्प्र
णामंस्मरेत संतारयेत्तानपिसर्वपापात्किमद्भुतंतस्यकृतार्थतायां ६८ गौतमउवाच श्रीरामनाथेश्वरगूढमेतद्रहस्यभूतंपरमंविशोकं त्वत्पादमूलंभ
जतांनृणांयेसेवांप्रकुर्वंतिहितेपिधन्याः ६९ शतानंदउवाच वेदांतविज्ञानरहस्यविद्भिर्विज्ञेयमेतद्धिमुमुक्षुभिस्तु शास्त्राणिसर्वाणिविहाय
देवत्वत्सेवनंयद्रघुवीरनाथ ७० भृगुरुवाच रामनाथतवपादपंकजद्वंद्वचिंतनविधूतकल्मषः निर्भयंव्रजतिसत्सुखाद्वयंत्वांस्वयंप्रभमपमोहचिद्घ
नं ७१ कुत्सउवाच रामनाथतवपादसेवनंभोगमोक्षवरदंनृणांसदा रौरवादिनरकप्रणाशनंकःपुमान्नभजतेरसग्रहः ७२ काश्यपउवाच

रामनाथतवपादसेविनां किंव्रतैरुग्रतपोभिरध्वरैः वेदशास्त्रजपचिंतयाच किंस्वर्गसिंधुपयसापि किंफलं ७३ श्रीरामनाथत्वमागत्यशीघ्रंममोत्क्रां
तिकालेभवान्याचसाकं मांप्रापय स्वात्मपदारविंदं विशोकंविमोहंसुखंचित्स्वरूपं ७४ गंधर्वाऊचुः रामनाथत्वमस्माकंभजतांभवसागरे अपार
दुःखकल्लोलेनत्वत्तोन्यागतिर्हिनः ७५ किन्नराऊचुः रामनाथभवारण्येव्याधिव्याघ्रभयानके त्वामंतरेणनास्माकंपद्वीदर्शकोभवेत् ७६
यक्षाऊचुः रामनाथेंद्रियारातिबाधानोदुःसहासदा तान्विजेतुंसहायस्त्वमस्माकंभवधूर्जटे ७७ नागाऊचुः अचिंत्यमहिमानंत्वांरामनाथवयं
कथं स्तोतुमल्पधियःशक्ताभविष्यामोंबिकापते ७८ किंपुरुषाऊचुः नानायोनौचजननंमरणंचाप्यनेकशः विनाशयतथाज्ञानंरामनाथनमोस्तु
ते ७९ विद्याधराऊचुः अंबिकापतयेतुभ्यमसंगायमहात्मने नमस्तेरामनाथायप्रसीदवृषभध्वज ८० वसवऊचुः रामनाथगणेशायगणवृं
दार्चितांघ्रये गंगाधरायशुद्धाय नमस्तेपाहिनःसदा ८१ विश्वेदेवाऊचुः ज्ञप्तिमात्रैकनिष्ठानांमुक्तिदायसुयोगिनां रामनाथायसांबायनमोस्मान्रक्ष
शंकर ८२ मरुतऊचुः परतत्वायतत्वानांतत्वभूतायवस्तुतः नमस्तेरामनाथायस्वयंभानायशंभवे ८३ साध्याऊचुः स्वातिरिक्तविही-
नायजगत्सत्ताप्रदायिने रामेश्वरायदेवायनमोविद्याविभेदिने ८४ सर्वेदेवाऊचुः सच्चिदानंदसंपूर्णंद्वैतवस्तुविवर्जितं ब्रह्मात्मानंस्वयं-
भानमादिमध्यांतवर्जितं ८५ अविक्रियमसंगंचपरिशुद्धंसनातनं आकाशादिप्रपंचानांसाक्षिभूतंपरामृतं ८६ प्रमातीतंप्रमाणानामपिबोध
प्रदायिनं आविर्भावतिरोभावसंकोचरहितंसदा ८७ स्वस्मिन्नध्यस्तरूपस्यप्रपंचस्यास्यसाक्षिणं निर्लेपंपरमानंदंनिरस्तसकलक्रियं ८८

भूमानंदंमहात्मानंचिद्रूपंभोगवर्जितं रामनाथंवयंसर्वेस्त्वपातकविशुद्धये ८९ चिंतयामःसदाचित्तेस्वात्मानंदबुभुत्सवः रक्षास्मान्करुणासिं
धोरामनाथनमोस्तुते ९० रामनाथायरुद्रायनमःसंसारहारिणे ब्रह्मविष्ण्वादिरूपेणविभिन्नायस्वमायया ९१ बिभीषणसचिवाऊचुः वर
दायवरेण्यायत्रिनेत्रायत्रिशूलिने योगिध्येयायनित्यायरामनाथायतेनमः ९२ इतिरामादिभिःसर्वैःस्तुतोरामेश्वरःशिवः प्राहसर्वान्समा-
हूयरामादीन्द्विजसत्तमाः ९३ रामरामहाभागजानकीरमणप्रभो सौमित्रेजानकिशुभेहेसुग्रीवमुखास्तदा ९४ अन्येब्रह्ममुखायूयंशृणुध्वंसुस
मास्थिताः स्तोत्राध्यायमिमंपुण्यंयुष्माभिःकृतमादरात् ९५ येपठंतिचशृण्वंतिश्रावयंतिचमानवाः मदर्चनफलंतेषांभविष्यतिनसंशयः ९६
रामचंद्रधनुष्कोटिस्नानपुण्यंचवैभवेत् वर्षमेकंरामसेतौवासपुण्यंभविष्यति ९७ गंधमादनमध्यस्थसर्वतीर्थाभिमज्जनात् यत्पुण्यंतद्भवेत्तेननात्रसं
शयकारणं ९८ जरामरणनिर्मुक्तोजन्मदुःखविवर्जितः रामनाथस्यसायुज्यमुक्तिंप्राप्नोत्यसंशयः ९९ इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येरामादिभिः
रामनाथस्तोत्रकथनंनामएकोनपंचाशत्तमोऽध्यायः ४९ श्रीसूतउवाच अथातःसंप्रवक्ष्यामिसेतुमाधववैभवं शृणुध्वंमुनयोभक्त्यापुण्यंपापहरंशु
भं १ पुरापुण्यनिधिर्नामराजासोमकुलोद्भवः मधुरांपालयामासहालास्येश्वरभूषितां २ कदाचित्समहीपालश्चतुरंगबलान्वितः सोंतःपुरपरीवारोमधु
रायांनिजंसुतं ३ स्थापयित्वारामसेतुंप्रययौस्नानकौतुकी तत्रगत्वाधनुष्कोटौस्नात्वासंकल्पपूर्वकं ४ अन्येष्वपिचतीर्थेषुतत्रत्येषुनृपोत्तमः सस्नौ
रामेश्वरंदेवंसिषेवेचसभक्तिकं ५ एवंसबहुकालंवैतत्रैवन्यवसत्सुखं रामसेतौवसन्पुण्येगंधमादनपर्वते ६ विष्णुप्रीतिकरंयज्ञंकदाचिदकरोन्नृपः

यज्ञावसानेराज्ञासौमुदावभृथकौतुकी ७ सस्नौरामधनुष्कोटौसदारःसपरिच्छदः सेवित्वारामनाथंचस्ववेश्मप्रययौद्विजाः ८ एवंनिवसमाने
स्मिन्राज्ञिपुण्यनिधौतदा कदाचिद्धरिणालक्ष्मीर्विनोदकलहाकुलात् ९ हरिणासमयंकृत्वानृपभक्तिंपरीक्षितुं विष्णुनाप्रेषितालक्ष्मीर्वैकुंठा-
त्कमलालया १० अष्टवर्षवयोरूपाप्रययौगंधमादने तत्रागत्यधनुष्कोटौतस्थौसाकमलालया ११ तस्मिन्नवसरेराजाययौगुणनिधिर्द्विजाः स्ना-
तुंरामधनुष्कोटौसदारःसहसैनिकः १२ तत्रगत्वासराजायंस्नात्वानियमपूर्वकं तुलापुरुषमुख्यानिकृत्वादानानिकृत्स्नशः १३ प्रयातुकामो
भवनंकन्यांकांचिद्ददर्शसः अतीवरूपसंपन्नामष्टवर्षांशुचिस्मितां १४ दृष्ट्वानृपस्तांपप्रच्छकन्यांचारुविलोचनां चारुस्मितांचारुदतीं बिंबो-
ष्ठींतनुमध्यमां १५ पुण्यनिधिरुवाच कात्वंकन्येसुताकस्यकुतोवात्वमिहागता अत्रागमेनकिंकार्यंतववत्सेशुचिस्मिते १६ एवंनृपस्तांपप्रच्छ
कन्यामुत्पललोचनां एवंपृष्टातदाकन्यानृपंतमवदद्द्विजाः १७ नमेमातापितानास्तिनचमेबांधवास्तथा अनाथाहंमहाराजभविष्यामिचतेसुता
१८ त्वद्गृहेहंनिवत्स्यामितातत्वांपश्यतीसदा हठात्कृष्यतियोवामांग्रहीष्यतिकरेणतं १९ यदिशासिष्यसेभूपतदाहंतवमंदिरे वत्स्यामितेसुता-
भूत्वापितर्गुणनिधेचिरं २० एवमुक्तस्तदाप्राहकन्यांगुणनिधिर्नृपः अहंसर्वंकरिष्यामित्वदुक्तंकन्यकेशुभे २१ ममापिदुहितानास्तिपुत्रोस्त्ये-
कःकुलोद्वहः तवयस्मिन्रुचिर्भद्रेत्वांतस्मैप्रददाम्यहं २२ आगच्छमद्गृहंकन्येममचांतःपुरेवस मद्भार्यायासुताभूत्वायथाकाममनिंदिते २३
इत्युक्त्वासानृपेणाथकन्याकमललोचना तथास्त्वितिनृपंप्रोच्यतेनसाकंययौगृहं २४ राजास्वभार्याहस्तेतांप्रददौकन्यकांशुभां अब्रवीच्चस्व

कांभार्यांराजाविंठ्यावलींतदा २५ आवयोःकन्यकाचेयंराज्ञिविंध्यावलेशुभे रक्षेमांसर्वथात्वंवैपुरुषांतरतःप्रिये २६ इतीरितानृपेणासौभार्या
विंध्यावलिस्तदा ओमित्युक्त्वाथतांकन्यांपुत्रींजग्राहपाणिना २७ पोषितापालिताराज्ञासुतवत्कन्यकाचसा न्यवात्सीत्ससुखंराज्ञोभवनेलालितासदा
२८ अथविष्णुर्जगन्नाथोलक्ष्मीमन्वेष्टुमादरात् आरूढविनतानंदोवैकुंठान्निर्ययौद्विजाः २९ विनिर्गत्यसवैकुंठाद्विलंघितवियत्पथः
बभ्रामचबहून्देशान्लक्ष्मींतत्रनदृष्टवान् ३० रामसेतुमथागच्छद्गंधमादनपर्वते अन्विष्यसर्वतोरामसेतुंबभ्रामसचेंदिरां ३१ एतस्मिन्नेवकाले
सापुष्पावचयकौतुकात् सखीभिःकन्यकायासीद्भवनोद्यानपादपान् ३२ पुष्पाण्यपचिनोतिस्मसखीभिःसहकानने तत्रागत्यततोविष्णुर्विप्ररूपधरोद्विजाः
३३ गंगांभोविद्धत्स्कंधेवहञ्छत्रंकरेणच गंगास्नायीद्विजस्येवरचयन्वेषमात्मनः ३४ धारयन्दक्षिणेपाणौकुशग्रंथिपवित्रकं
भस्मोद्धूलितसर्वांगस्त्रिपुंड्रावलिशोभितः ३५ भजपाञ्छिवनामानिधृतरुद्राक्षमालिकः सोत्तरीयःशुचिर्विप्रःसमायातोजनार्दनः
३६ तमागतंद्विजंदृष्ट्वास्तब्धातिष्ठतकन्यका अपश्यद्दृष्टवर्षांतांवल्लभांपुष्पहारिणीं ३७ दृष्ट्वासत्वरयाविप्रःकन्यांमधुरभाषिणीं हृदात्स
त्यकरेणासौजग्राहगरुडध्वजः ३८ तदाचुक्रोशसाकन्यासखीभिःसहकानने तमाक्रोशंसमाकर्ण्यराजासतुसमागतः ३९ प्रययौभवनोद्यानंद्रुतःकतिपयैर्भटैः
गत्वापप्रच्छतांकन्यांतत्सखीरपिभूपतिः ४० किमर्थमधुनाक्रुष्टंसखीभिःसहकन्यके त्वयातुभवनोद्यानेतत्रकारणमुच्यतां
४१ केनत्वंपरिभूतासिहठात्कथ्यसुतेमम इतिपृष्टातमाचष्टकन्यागुणनिधिंनृपं ४२ बाष्पपूर्णाननाखिन्नारुषिताभृशकातरा कन्योवा०

अयंविप्रोहठात्कृत्यजगृहेपांड्यनाथमां ४३ तातान्नवृक्षमूलेसौसतिष्ठत्यकुतोभयः तदाकर्ण्यवचस्तस्याराजागुणनिधिःसुधीः ४४ जग्राहत्तरसाविप्र
मविद्वान्तद्बलंहठात् रामनाथालयंनीत्वा निगृह्यचहठात्तदा ४५ बध्वानिगडपाशाभ्यामानयन्मंडपंचतं आत्मपुत्रींसमाश्वास्यशुद्धांतमनयन्नृपः ४६
स्वयंचप्रययौरम्यंभवनंनृपपुंगवः ततोरात्रौस्वपन्राजास्वप्नेविप्रंददर्शतं ४७ शंखचक्रगदापद्मवनमालाविभूषितं कौस्तुभालंकृतोरस्कंपीतांबर
धरंहरिं ४८ कालमेघच्छविंकांतंगरुडोपरिसंस्थितं चारुस्मितंचारुदंतंलसन्मकरकुंडलं ४९ विष्वक्सेनप्रभृतिभिःकिंकरैरुपसेवितं शेषपर्यंकश-
यनंनारदादिमुनिस्तुतं ५० ददर्शचस्वकांकन्यांविकासिकमलस्थितां धृतपंकजहस्तांतांनीलकुंचितमूर्धजां ५१ विष्णुवक्षस्स्थलावासांसमुन्नतपयोध-
रां दिग्गजैरभिषिक्तांगींश्यामांपीतांबरावृतां ५२ स्वर्णपंकजसंक्लृप्तमालालंकृतमूर्धजां दिव्याभरणशोभाढ्यांचारुहारविभूषितां ५३ अनर्घरत्नसं-
क्लृप्तनासाभरणशोभितां सुवर्णनिष्काभरणांकांचिनूपुरराजितां ५४ महालक्ष्मींददर्शासौराजारात्रौस्वकांसुतां एवंदृष्ट्वानृपःस्वप्नेविप्रंतंस्वसुतान-
पि ५५ उत्थितःसहसातल्पात्कन्यागृहमवापच तथैवदृष्टवान्कन्यांयथास्वप्नेददर्शतां ५६ अथोदितेसवितरिकन्यामादायभूमिपः रामनाथालयंमा-
पद्ब्राह्मणंन्यस्तवान्यतः ५७ समंडपवरेविप्रंददर्शाहरिरूपिणं यथाददर्शस्वप्नेतंवनमालादिचिन्हितं ५८ विलोक्यविष्णुंविज्ञायतुष्टावनृपतिर्हरिं
पुण्यनिधिरुवाच नमस्तेकमलाकांतप्रसीदगरुडध्वज ५९ शार्ङ्गपाणेनमस्तुभ्यमपराधंक्षमस्वमे नमस्तेपुंडरीकाक्षचक्रपाणेश्रियःपते ६० कौ
स्तुभालंकृतांकायनमःश्रीवत्सलक्षणे नमस्तेब्रह्मपुत्रायदैत्यसंघविदारिणे ६१ अशेषभुवनाधारनाभिपंकजशालिने मधुकैटभसंहर्त्रेरावणांतकरायते

६२ प्रह्लादरक्षिणेतुभ्यं धरित्रीपतयेनमः निर्गुणायाप्रमेयाय विष्णवेबुद्धिसाक्षिणे ६३ नमस्तेश्रीनिवासायजगद्धात्रेपरात्मने नारायणायदेवायकृष्णा-
यमधुविद्विषे ६४ नमःपंकजनाभायनमःपंकजचक्षुषे नमःपंकजहस्तायाःपतयेपंकजांघ्रये ६५ भूयोभूयोजगन्नाथनमःपंकजमालिने दयामूर्तेनमस्तुभ्यमप
राधंक्षमस्वमे ६६ मयानिगडपाशाभ्यांयःकृतोमधुसूदन अनयस्त्वांस्वरूपंतेदैत्यांस्त्वदपराधिनः ६७ अतोमदपराधोयंक्षंतव्योमधुसूदन एवंस्तुत्वामहावि
ष्णुंराजापुण्यनिधिर्द्विजाः ६८ लक्ष्मींतुष्टावजननींसर्वेषांप्राणिनांमुदा नमोदेविजगद्धात्रिविष्णुवक्षस्थलालये ६९ नमोब्धिसंभवेतुभ्यंमहालक्ष्मिहरिप्रि
ये सिद्ध्यैपुष्ट्यैस्वधायैचस्वाहायैसततंनमः ७० संध्यायैचप्रभायैचधात्र्यैभूत्यैनमोनमः श्रद्धायैचैवमेधायैसरस्वत्यैनमोनमः ७१ यज्ञविद्येमहाविद्ये
गुह्यविद्येतिशोभने आत्मविद्येचदेवेशिमुक्तिदेसर्वदेहिनां ७२ त्रयीरूपेजगन्मातर्जगद्रक्षाविधायिनि रक्षमांत्वंकृपादृष्ट्यासृष्टिस्थित्यंतकारिणि ७३
भूयोभूयोनमस्तुभ्यंब्रह्ममात्रेमहेश्वरि इतिस्तुत्वामहालक्ष्मींप्रार्थयामासमाधवं ७४ यदज्ञानान्मयाविष्णोत्वयिदोषःकृतोधुना पादेनिगडबंधे
नसद्रोहःक्षम्यतांत्वया ७५ लोकास्तेशिशवःसर्वेत्वंपिताजगतांहरे सुतापराधःपितृभिःक्षंतव्योमधुसूदन ७६ अपराधिनांचदैत्यानांस्वरूपमपि
दत्तवान् भवान्विष्णोममापीममपराधंक्षमस्ववै ७७ जिघांसयापिभगवन्नागतांपूतनांभवान् अनयस्त्वपदांभोजंतन्मांरक्षकृपानिधे ७८ लक्ष्मी
कांतकृपादृष्टिंमयिपातयकेशव श्रीसूतउवाच इतिसंप्रार्थितोविष्णूराज्ञातेनद्विजोत्तमाः ७९ प्राहगंभीरयावाचानृपंपुण्यनिधिंततः विष्णुरुवाच
राजन्नभीस्त्वयाकार्यामद्बंधननिमित्तजा ८० भक्तवश्यत्वमधुनातवप्रतिहितंमया ममप्रीतिकरंयज्ञमकरोद्यद्भवानिह ८१ अतस्त्वंममभक्तो-

सिराजन्पुण्यनिधेधुना तेनाहंतववश्योस्मि भक्तिपाशेनयंत्रितः ८२ भक्तापराधंसततंक्षमाम्यहमरिंदम त्वद्भक्तिंज्ञातुकामेनमयासंप्रेरितास्त्वियं ८३ ल-
क्ष्मीर्ममप्रियाराजन्त्वयासंरक्षिताधुना तेनाहंतवतुष्टोस्मिमत्स्वरूपास्त्वियंसदा ८४ अस्यांयोभक्तिमाँल्लोकेसमद्भक्तोभिधीयते अस्यांयोविमुखोरा-
जन्समद्द्वेषीस्मृतःसदा ८५ त्वमिमांभक्तिसंयुक्तोयस्मात्पूजितवानसि मत्पूजापिकृतातस्मान्मदभिन्नास्त्वियंयतः ८६ अत स्त्वयानापराधःकृतोम-
यिनरेश्वर किंतुपूजैवविहितातांत्वयार्चयतामम ८७ त्वयामद्भार्ययासाकंसंकेतोकारियत्पुरा तत्संकेताभिगुप्तार्थंमांयद्बंधितवानसि ८८ तेन
प्रीतोस्मितेराजन्लक्ष्मीःसंरक्षिताधुना मत्स्वरूपाचसालक्ष्मीर्जगन्मातात्रयीमयी ८९ तद्रक्षांकुर्वताभूपत्वयायद्बंधनंमम तत्स्वियंममराजेंद्रमा-
भयंक्रियतांत्वया ९० इयंलक्ष्मीस्तवसुतासत्यमेवनसंशयः इतीरितेथहरिणालक्ष्मीःप्रोवाचभूपतिं ९१ लक्ष्मीरुवाच राजन्प्रीतास्मितेचाहं-
रक्षितायद्गृहेत्वया त्वद्भक्तिशोधनार्थंवै अहंविष्णुरुभावपि ९२ विनोदकलहव्याजादागताविहभूपते तवयोगेनभक्त्याचतुष्टावावांपरंतप ९३
आवयोःकृपयाराजन्सुखंतेभवतात्सदा सर्वभूमंडलैश्वर्यंसदातेभवतुध्रुवं ९४ आवयोःपादयुगलेभक्तिर्भवतुतेध्रुवा देहांतेममसायुज्यंपुनरावृ-
त्तिवर्जितं ९५ नित्यंभवतुतेराजन्माभूत्तेपापधीस्तथा सदाधर्मेभवतुधीर्विष्णुभक्तियुतातव ९६ एवमुक्त्वानृपंलक्ष्मीर्विष्णोर्वक्षस्थलंययौ अथ
विष्णुरुवाचेदंराजानंद्विजपुंगवाः ९७ यथात्वयात्रबद्धोहंनिगडेननृपोत्तम तद्रूपेणैववत्स्यामिसेतुमाधवसंज्ञितः ९८ मयैवकारितःसेतुस्तद्र-
क्षार्थमहंनृप भूतराक्षससंघेभ्योभयानामुपशांतये ९९ ब्रह्मापिसेतुरक्षार्थंवसत्यत्रदिवानिशं शंकरोरामनाथाख्योनित्यंसेतौवसत्यथ १०० इंद्रा

दिलोकपालाश्चवसंत्यत्रमुदान्विताः अतोहमत्रवत्स्यामिसेतुमाधवसंज्ञया १ सेतुसंरक्षणार्थंवैसर्वोपद्रवशांतये सर्वेषामिष्टसिद्ध्यर्थंसर्वपापोपशां-
तये २ त्वयानिगडबद्धंमांसेवंतेयेत्रमानवाः तेयांतिममसायुज्यंसर्वाभीष्टंतथानृप ३ ममलक्ष्म्यास्तवतथाच्चरितंयेपठंतिवै नतेयास्यंतिदारिद्र्यंकिं-
त्वैश्वर्यंव्रजंतिते ४ त्वत्कृतंयदिदंस्तोत्रंममलक्ष्म्याविशांपते येपठंतिचशृण्वंतिलिखंतिचमुदान्विताः ५ नतेषांपुनरावृत्तिर्ममलोकात्कदाचन इ-
त्युक्त्वासहरिस्तत्रनृपंपुण्यनिधिंतदा ६ तत्रैवपूर्णरूपेणसंनिधत्तेस्मसर्वदा नृपःपुण्यनिधिर्विप्राःसेतुमाधवरूपिणं ७ विष्णुंप्रणम्यभक्त्यातुम-
हापूजांविधायच सेवित्वारामनाथंचस्वमेवभवनंययौ ८ यावज्जीवमसौतत्रसेतौन्यवसदुत्तमे मधुरायांनिजंपुत्रंस्थापयामासपालकं ९ तत्रैव
निवसन्राजा देहांतेमुक्तिमाप्तवान् विंध्यावलिश्चतत्पत्नीतमेवानुममारसा १० पतिव्रतापतिप्राणाप्ययौसापिसद्गतिं श्रीसूतउवाच येत्रभ-
क्तियुतानित्यंसेवंतेसेतुमाधवं ११ नतेषांपुनरावृत्तिःकैलासाज्जातुजायते सेतुमाधवसेवांयेनकुर्वंत्यत्रमानवाः १२ नतेषांरामनाथस्यसे-
वाफलवतीभवेत् गृहीत्वासैकतंसेतोर्गंगायांनिःक्षिपेद्यदि १३ विभज्यमाधवपुरेवैकुंठेसवसेन्नरः गंगांजिगमिषुर्विप्राःसेतुमाधवसन्नि-
धौ १४ संकल्प्यगंगांनिर्गच्छेत्सायात्रासफलाभवेत् आनीयगंगासलिलंरामेशमभिषिंच्यच १५ सेतोनिक्षिप्यतद्भारंब्रह्मप्राप्नोत्यसंशयः
इतिवःकथितंविप्राःसेतुमाधववैभवं १६ एतत्पठन्वाशृण्वन्वावैकुंठेलभतेगतिं १७ इ॰स्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येसेतुमाधवप्रशंसायांपुण्यनिधिच-
रितकथनंनामपंचाशत्तमोऽध्यायः ५० श्रीसूतउवाच अथातःसंप्रवक्ष्यामिसेतुयात्राक्रमंद्विजाः यंश्रुत्वासर्वपापेभ्योमुच्यतेमानवःक्षणा-

त् १ स्नात्वाचम्य विशुद्धात्मा कृत नित्यविधिःसुधीः रामनाथस्यतुष्ट्यर्थंप्रीत्यर्थंराघवस्यच २ भोजयित्वायथाशक्तिब्राह्मणान्वेदपारगान् भ
स्मोद्धूलितसर्वांगस्त्रिपुंड्रांकितमस्तकः ३ गोपीचंदनलिप्तोवा स्वफाले प्यूर्ध्वपुंड्रकः रुद्राक्षमालाभरणः सपवित्रकरःशुचिः ४ सेतुयात्रांकरिष्येह
मितिसंकल्प्यभक्तितः स्वगृहात्प्रव्रजेन्मौनीजपन्नष्टाक्षरंमनुं ५ पंचाक्षरंनाम मंत्रंजपेन्नियतमानसः एकवारंहविष्याशी जितक्रोधोजितेंद्रि
यः ६ पादुकाछत्ररहितस्तांबूलपरिवर्जितः तैलाभ्यंगविहीनश्च स्त्रीसंगादिविवर्जितः ७ शौचाद्याचारसंयुक्तःसंध्योपास्तिपरायणः गायत्र्यु
पास्तिंकुर्वाणस्त्रिसंध्यंरामचिंतकः ८ मध्येमार्गंपठन्नित्यंसेतुमाहात्म्यमादरात् पठन्रामायणंवापिपुराणांतरमेववा ९ व्यर्थवाक्यानिसंत्यज्य से
तुंगच्छेद्विशुद्धये प्रतिग्रहंनगृह्णीयान्नाचारांश्चपरित्यजेत् १० कुर्यान्मार्गेयथाशक्ति शिवविष्ण्वादिपूजनं वैश्वदेवादिकर्माणियथाशक्तिसमा
चरेत् ११ ब्रह्मयज्ञमुखान्धर्मान्प्रकुर्याच्चाग्निपूजनं अतिथिभ्योन्नपानादिसंप्रदद्याद्यथाबलं १२ दद्याद्भिक्षांयतिभ्योपि वित्तशाठ्यंपरित्यजन्
शिवविष्ण्वादिनामानिस्तोत्राणिचपठेत्पथि १३ धर्ममेवसदाकुर्यान्निषिद्धानिपरित्यजेत् इत्यादिनियमोपेतःसेतुमूलंततोव्रजेत् १४ पाषाणंप्रथमंद
द्यात्तत्रगत्वासमाहितः तत्रावाह्यसमुद्रंचप्रणमेत्तदनंतरं १५ अर्घ्यंदद्यात्समुद्रायप्रार्थयेत्तदनंतरं अनुज्ञांचततःकुर्यात्ततःस्नानान्महोदधौ १६ मु
नीनामथदेवानांकपीनांपितृणांतथा प्रकुर्यात्तर्पणंविप्रामनसासंस्मरन्हरिं १७ पाषाणसंख्या पाषाणसप्तकंदद्यादेकंवाविप्रपुंगवाः पाषाणदाना
त्सफलंस्नानंभवतिनान्यथा १८ पाषाणदानमंत्रः पिप्पलादसमुत्पन्नेकृत्येलोकभयंकरे पाषाणंतेमयादत्तमाहारार्थंप्रकल्प्यतां १९ सान्नि

ध्यमंत्रः विश्वाचित्वंघृताचित्वंविश्वयानेविशांपते सान्निध्यंकुरुमेदेव सागरेलवणांभसि २० नमस्कारमंत्रः नमस्तेविश्वगुप्ताय नमोविष्णोरपां
पते नमोहिरण्यशृंगायनदीनांपतयेनमः २१ समुद्रायवयूनाय प्रोच्चार्यप्रणमेत्तथा अर्घ्यमंत्रः सर्वरत्नमयंश्रीमान्सर्वरत्नाकराकर २२ सर्वरत्नप्र-
धानस्त्वंगृहाणार्घ्यंमहोदधे अनुज्ञापनमंत्रः अशेषजगदाधार शंखचक्रगदाधर २३ देहिदेवममानुज्ञांयुष्मत्तीर्थनिषेवणे प्रार्थनामंत्रः प्राच्यांदि-
शिचसुग्रीवंदक्षिणस्यांनलंस्मरेत् २४ प्रतीच्यांमैंदनामानमुदीच्यांद्विविदंतथा रामंचलक्ष्मणंचैवसीतामपियशस्विनीं २५ अंगदंवायुतनयंस्मरेन्म
ध्येविभीषणं पृथिव्यांयानितीर्थानिप्राविशंस्त्वामहोदधे २६ स्नानस्यमेफलंदेहिसर्वस्मात्त्राहिमांभसः हिरण्यशृंगमित्याभ्यांनाभ्यांनारायणंस्म
रेत् २७ ध्यायन्नारायणंदेवंस्नानादिषुचकर्मसु ब्रह्मलोकमवाप्नोतिजायतेनेहवैपुनः २८ सर्वेषामपिपापानांप्रायश्चित्तंभवेत्ततः प्रह्लादंनारदंव्या-
समंबरीषंशुकंतथा २९ अन्यांश्चभगवद्भक्तांश्चिंतयेदेकमानसः स्नानमंत्रः वेदाद्रियेर्वैदवसिष्ठयोनिःसरित्पतिःसागररत्नयोनिः ३० अग्नि-
श्चतेजेजइळाचतेजोरेतोधाविष्णुरमृतस्यनाभिः इदंतेअन्याभिरस्यमानमद्रियाःकाश्चसिंधुंप्रविशंत्यापः सर्पोजीर्णामिवत्वचंजहामिपापंशरी
रात् सशिरस्कोअभ्युपेत्य समुद्रायवयूनाय नमस्कुर्यात्पुनर्द्विजाः सर्वतीर्थमयंशक्रंनदीनांपतिमंबुधिं द्वौसमुद्रावितिपुनःप्रोच्चार्यस्ना
नमाचरेत् ब्रह्मांडोदरतीर्थानिकरस्पृष्टानितेरवे ३२ तेनसत्येनमेसेतौतीर्थंदेहिदिवाकर प्राच्यांदिशिचसुग्रीवमित्यादिक्रमयोगतः ३३ स्मृ-
त्वाभूयोद्विजाःसेतौतृतीयंस्नानमाचरेत् देवीपत्तनमारभ्यप्रव्रजेद्यदिमानवः ३४ तदातुनवपाषाणमध्येसेतौविमुक्तिदे स्नानमंबुनिधौकुर्यात्त्व-

पापौघापनुत्तये ३५ दर्भशय्यापदव्याचेऋच्छेत्सेतुंविमुक्तिदं तदात्रोदधावेवस्नानंकुर्याद्विमुक्तये ३६ तर्पणविधिः पिप्पलादंकविंकपवंकृतांतं
जीवितेश्वरं मन्युंचकालरात्रिंच विद्यांचाहर्गणेश्वरं ३७ वसिष्ठंवामदेवंच पराशरमुमापतिं वाल्मिकिंनारदंचैव वालखिल्यान्मुनींस्तथा ३८ न
लनीलंगवाक्षंच गवयंगंधमादनं मैंदंचद्विविदंचैव शरभंऋषभंतथा ३९ सुग्रीवंचहनूमंतं वेगदर्शनमेवच रामंचलक्ष्मणंसीतांमहाभागांयशस्वि
नीं ४० त्रिःकृत्वातर्पयेदेतान्मंत्रानुक्त्वायथाक्रमं विभोश्चतत्तन्नामानिचतुर्थ्यंतानिवैद्विजाः ४१ देवानृषीन्पितॄंश्चैवविधिवच्चतिलोदकैः
द्वितीयांतानिनामानिचोक्त्वावातर्पयेद्विजाः ४२ तर्पयेत्सपवित्रस्तुजलेस्थित्वाप्रसन्नधीः तर्पणात्सर्वतीर्थेषुस्नानस्यफलमाप्नुयात्
४३ एवमेतांस्तर्पयित्वानमस्कृत्योत्तरेज्जलात् आर्द्रवस्त्रंपरित्यज्यशुष्कवासःसमावृतः ४४ आचम्यसपवित्रश्चविधिवच्छ्राद्धमाचरेत्
पिंडान्पितृभ्योदद्याच्चतिलतंडुलकैस्तथा ४५ एतच्छ्राद्धमशक्तस्यमयाप्रोक्तंद्विजोत्तमाः धनाढ्योन्नेनवैश्राद्धंषड्रसेनसमाचरेत् ४६ गो-
भूतिलहिरण्यादिदानंकुर्यात्समृद्धिमान् रामचंद्रधनुष्कोटावेवमेवसमाचरेत् ४७ पाषाणदानपूर्वाणितर्पणांतानिवैद्विजाः सेतुमूलेयथैता
निविधिवद्ध्यतनोद्विजाः ४८ चक्रतीर्थंततोगत्वातत्रापिस्नानमाचरेत् पश्येच्चसेत्वधिपतिंदेवंनारायणंहरिं ४९ गच्छेत्पश्चिममार्गेणतत्र
त्येचक्रतीर्थके स्नात्वादर्भशयंदेवंप्रपश्येद्भक्तिपूर्वकं ५० कपितीर्थंततःप्राप्यतत्रापिस्नानमाचरेत् सीताकुंडंततःप्राप्यतत्रापिस्नानमाचरेत्
५१ ऋणमोचनतीर्थंतुततःप्राप्यमहाफलं स्नात्वाप्रणम्यरामंचजानकीरमणंप्रभुं ५२ गच्छेल्लक्ष्मणतीर्थंतुकंठादुपरिवापनं कृत्वास्नाया-

श्चतत्रापिदुष्कृतान्यपिचिंतयन् ५३ ततःस्नात्वारामतीर्थेततोदेवालयंव्रजेत् स्नात्वापापविनाशेचगंगायमुनयोस्तथा ५४ सावित्र्यांचसरस्वत्यांगायत्र्यांचद्विजोत्तमाः स्नात्वाचहनुमत्कुंडे ततःस्नायान्महाफले ५५ ब्रम्हकुंडंततःप्राप्यस्नायाद्विधिपुरःसरं नागकुंडंततःप्राप्यसर्वपापविनाशनं ५६ स्नानंकुर्यान्नरोविप्रानरकक्लेशनाशनं गंगाद्याःसरितःसर्वास्तीर्थानिसकलान्यपि ५७ सर्वदानागकुंडेतुवसंतिस्वाघशांतये अनंतादिमहानागैरष्टाभिरिदमुत्तमं ५८ कल्पितंमुक्तिदंतीर्थेरामसेतौशिवंकरं अगस्त्यकुंडंसंप्राप्यततःस्नायादनुत्तमं ५९ अथाग्नितीर्थमासाद्यसर्वदुष्कर्मनाशनं स्नात्वासंतर्प्यविधिवच्छ्राद्धंकुर्यात्पितॄन्स्मरन् ६० गोभूहिरण्यधान्यादिब्राह्मणेभ्योस्वशक्तितः दत्वाग्नितीर्थतीरेतुसर्वपापैःप्रमुच्यते ६१ अथवायानितीर्थानिचक्रतीर्थमुखानिवै अनुक्तांतानिविप्रेंद्राःसर्वपापहराणितु ६२ स्नायात्तदनुपूर्वेणस्नायाद्वापियथारुचि स्नात्वैवंसर्वतीर्थेषुश्राद्धादीनिसमाचरेत् ६३ पश्चाद्रामेश्वरंप्राप्यनिषेव्यपरमेश्वरं सेतुमाधवमागम्यतथारामंचलक्ष्मणं ६४ सीतांप्रभंजनसुतंतथान्यान्कपिसत्तमान् तत्रत्यसर्वतीर्थेषुस्नात्वानियमपूर्वकं ६५ प्रणम्यरामनाथंचरामचंद्रंतथापरान् नमस्कृत्यधनुष्कोटिंततःस्नातुंव्रजेन्नरः ६६ तत्रपाषाणदानादिपूर्वोक्तनियमंचरेत् धनुष्कोटौचदानानिदद्याद्वित्तानुसारतः ६७ क्षेत्रंगाश्चतथान्यानिवस्त्राण्यन्यानिचादरात् ब्राह्मणेभ्योवेदविद्भ्योदद्याद्वित्तानुसारतः ६८ कोटितीर्थंततःप्राप्यस्नायान्नियमपूर्वकं ततोरामेश्वरंदेवंप्रणमेद्वृषभध्वजं ६९ विभवेसतिविप्रेभ्योदद्यात्सौवर्णदक्षिणां तिलंधान्यंचगांक्षेत्रंवस्त्राण्यन्यानितंडुलान् ७० दद्याद्वित्तानुसारेणवित्तलोभविवर्जितः धूपंदीपंचनैवेद्यंपू-

जोपकरणानिच ७१ रामेश्वरायदेवाय दद्याद्वित्तानुसारतः स्तुत्वारामेश्वरंदेवं प्रणम्यचसभक्तिकं ७२ अनुज्ञाप्यततोगच्छेत्सेतुमाधवसंनिधिं
तस्मै दत्वाच धूपादीननुज्ञाप्यचमाधवं ७३ पूर्वोक्तनियमोपेतः पुनरायात्स्वकंगृहं ब्राह्मणान्भोजयेदन्नैः षड्रसैः परिपूरितैः ७४ तेनैवरामना
थोस्मै प्रीतोभीष्टं प्रयच्छति नारकंचास्यनास्त्येवदारिद्र्यंचविनश्यति ७५. संततिर्वर्धतेतस्य पुरुषस्य द्विजोत्तमाः संसारमवधूयाशु सायुज्यमपि
यास्यति ७६ अत्रागंतुमशक्तश्चेच्छ्रुतिस्मृत्यागमेषुयत् ग्रंथजातंमहापुण्यंसेतुमाहात्म्यसूचकं ७७ तंग्रंथंपाठयेद्विप्रामहापातकनाशनं इदं
वासेतुमाहात्म्यंपठेद्भक्तिपुरःसरं ७८ सेतुस्नानफलंपुण्यंतेनाप्नोतिनसंशयः अंधपंग्वादिविषयमेतत्प्रोक्तंमनीषिभिः ७९ श्रीसूतउवाच
एवंवः कथितोविप्राःसेतुयात्राक्रमोद्विजाः एतत्पठन्वाशृण्वन्वा सर्वदुःखाद्विमुच्यते ८० इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येयात्राक्रमोनाम एक
पंचाशत्तमोऽध्यायः ५१ श्रीसूतउवाच भूयोप्यहंप्रवक्ष्यामिसेतुमुद्दिश्यवैभवं युष्माकमादरेणाहंशृणुध्वंमुनिपुंगवाः १ स्थानाना
मपिसर्वेषामेतत्स्थानंमहत्तरं अत्रजप्तंहुतंतप्तंदत्तंचाक्षयमुच्यते २ अस्मिन्नेवमहास्थाने धनुष्कोटौनिमज्जनात् वाराणस्यांदशसमावासपुण्यफलं
भवेत् ३ तस्मिन्स्थलेधनुष्कोटौस्नात्वारामेश्वरंशिवं दृष्ट्वानरोभक्तियुक्तोत्रिदिनानिवसेद्द्विजाः ४ पुंडरीकपुरेतेन दशवत्सरवासजं पुण्यं
भवतिविप्रेंद्रामहापातकनाशनं५अष्टोत्तरसहस्रंतु मंत्रमाद्यंषडक्षरं अत्रजप्त्वानरोभक्त्या शिवसायुज्यमाप्नुयात् ६ मध्यार्जुनेकुंभकोणेमा
यूरेश्वेतकानने हालास्येचगजारण्येवेदारण्येचनैमिषे ७ श्रीपर्वतेचश्रीरंगेश्रीमद्गृध्रगिरौतथा चिदंबरेचवल्मीके शेषाद्रावरुणाचले ८ श्री

मद्दक्षिणकैलासेवेंकटाद्रौहरिस्थले कांचीपुरेब्रह्मपुरेवैद्येश्वरपुरेतथा ९ अन्यत्रापिशिवस्थानेविष्णुस्थानेचसत्तमाः वर्षवासभवंपुण्यंधनुष्को
टौनरोमुदा १० माघमासेयदिस्नायादाप्नोत्येवनसंशयः इमंसेतुंसमुद्दिश्यद्वौसमुद्रावितिश्रुतिः ११ विद्यतेब्राह्मणाश्रेष्ठामानुभूतासनात
नी अदोयद्दारुरित्यन्या यत्रास्तिमुनिपुंगवाः १२ विष्णोःकर्माणिपश्यतेसेतुवैभवशंसिनी श्रुतिरस्तितथान्यापितद्विष्णोरितिचापरा १३
इतिहासपुराणानिस्मृतयश्चतपोधनाः एकवाक्यतयासेतुमाहात्म्यंप्रब्रुवंतिहि १४ चंद्रसूर्योपरागेषुकुर्वन्सेत्ववगाहनं अविमुक्तेदशाब्दं
तुगंगास्नानफलंलभेत् १५ कोटिजन्मकृतंपापंतत्क्षणेनैवनश्यति अश्वमेधसहस्रस्यफलमाप्नोत्यनुत्तमं १६ विषुवायनसंक्रांतौशशिवारे
चपर्वणि सेतुदर्शनमात्रेणसप्तजन्मार्जिताशुभं १७ नश्यतेस्वर्गतिंचैवप्रयातिद्विजपुंगवाः मकरस्थेरवौमाघेकिंचिदभ्युदितेरवौ १८ स्ना
त्वादिनत्रयंमर्त्योधनुष्कोटौविपातकः गंगादिसर्वतीर्थेषुस्नानपुण्यमवाप्नुयात् १९ धनुष्कोटौनरःकुर्यात्स्नानंपंचदिनेषुयः अश्वमेधादि
पुण्यंचप्राप्नुयाद्ब्राह्मणोत्तमाः २० चांद्रायणादिकृच्छ्राणामनुष्ठानफलंलभेत् चतुर्णामपिवेदानांपारायणफलंतथा २१ माघ
मासेदशाहःसु धनुष्कोटौनिमज्जनात् ब्रह्मलोकमवाप्नोतिनात्रकार्याविचारणा २२ माघमासेधनुष्कोटौद्वापंचदिनानियः स्नानंकरोतिमनुजः
सवैकुंठमवाप्नुयात् २३ माघमासेरामसेतौस्नानंविंशद्दिनंचरन् शिवसामीप्यमाप्नोतिशिवेनसहमोदते २४ पंचविंशद्दिनंस्नानंकुर्वन्सारू
प्यमाप्नुयात् स्नानंत्रिंशद्दिनंकुर्वन्सायुज्यंलभतेध्रुवं २५ अतोवश्यंरामसेतौमाघमासेद्विजोत्तमाः स्नानंसमाचरेद्विद्वान्किंचिदभ्युदितेरवौ

२६ चंद्रसूर्योपरागेच तथैवार्द्धोदये द्विजाः महोदये रामसेतौ स्नानं कुर्वन्नरोत्तमाः २७ अनेकक्लेशसंयुक्तं गर्भवासं नपश्यति ब्रह्महत्यादि पापानां नाशकं च प्रकीर्त्तितं २८ सर्वेषां नरकाणां च बाधकं परिकीर्त्तितं संपदामपि सर्वासां निदानं परिकीर्त्तितं २९ इंद्रादि सर्वलोकानां सालोक्यादिप्रदं तथा चंद्रसूर्योपरागेच तथैवार्द्धोदये द्विजाः ३० महोदये धनुष्कोटौ मज्जनं त्विति निश्चितं रावणस्य विनाशार्थं पुरा रामेण निर्मितं ३१ सिद्धचारणगंधर्व किंनरोरगसेवितं ब्रह्मदेवर्षिराजर्षिपितृसंघनिषेवितं ३२ ब्रह्मादिदेवतावृंदैस्सेवितं भक्तिपूर्वकं पुण्यं यो रामसेतुं वै संस्मरन्पुरुषो द्विजाः ३३ स्नायाच्चयत्रकुत्रापि तटाकादौ जलान्विते नतस्य दुष्कृतं किंचिद्भविष्यति कदाचन ३४ सेतुमध्यस्थतीर्थेषु मुष्टिमात्रप्रदानतः नश्यंतिसकलारोगा भ्रूणहत्यादयस्तथा ३५ रामेण धनुषः पुण्यां यो रेखां पश्यते कृतां नतस्य पुनरावृत्तिर्वैकुंठात्स्यात्कदाचन ३६ धनुष्कोटिरिति ख्याताल्लोके पापनाशिनी विभीषणप्रार्थनया कृता रामेण धीमता ३७ धनुष्कोटिर्महापुण्या तस्यां स्नात्वा सभक्तिकं दद्याद्दानानि वित्तानां क्षेत्राणां च गवां तथा ३८ तिलानां तंडुलानां च धान्यानां पयसां तथा वस्त्राणां भूषणानां च माषाणामोदनस्य च ३९ दध्नां घृतानां वारीणां शाकानामप्युदश्वितां शुद्धानां शर्कराणां च सस्यानां मधुनां तथा ४० मोदकानामपूपानामन्येषां दानमेव च रामसेतौ द्विजाः प्रोक्तं सर्वाभीष्टप्रदायकं ४१ अतो दद्याद्रामसेतौ वित्तलोभविवर्जितः दत्तं हुतं च तप्तं च जपश्च नियमादिकं ४२ श्रीराम धनुषः कोटावनंतफलदं भवेत् तेन वेदाश्चतुष्यंति तुष्यंति पितरस्तथा ४३ तुष्यंति मुनयः सर्वे ब्रह्मा विष्णुः शिवस्तथा नागाः किंपुरुषा यक्षाः सर्वे तुष्यंति निश्चितं ४४ स्वयं च पूतो भवति धनुष्कोट्यवलोकनात् स्ववंश

जान्नरान्सर्वान्स्थावयेच्चपितामहान् ४५ तारयेच्चकुलंसर्वं धनुष्कोट्य वलोकनात् रामस्यधनुषःकोट्याकृतरेखावगाहनात् ४६ पंचपातककोटी
नानाशःस्यात्तत्क्षणेध्रुवं श्रीरामधनुषःकोट्यारेखांयःपश्यतेकृतां ४७ अनेकक्लेशसंपूर्णगर्भवासंनपश्यति यत्रसीतानलंप्रापा तस्मिन्कुंडेनिमज्ज
नात् ४८ भ्रूणहत्याशतंविप्रानश्यंतिक्षणमात्रतः यथारामस्तथासेतुर्यथागंगातथाहरिः ४९ गंगेहरेरामसेतोत्वितिसंकीर्तयन्नरः यत्रक्कापिब-
हिःस्नायात्तेनयातिपरांगतिं ५० सेतावधोंदयेस्नात्वागं धमादनपर्वते पितॄनुद्दिश्ययःपिंडान्दद्यात्सर्षपमात्रकं ५१ पितरस्तृप्तिमायांतिया
वच्चंद्रदिवाकरौ शमीपत्रप्रमाणंतु पितॄनुद्दिश्यभक्तितः ५२ द्विजेनापिंडंदत्तंचेत्सर्वपापविमोचितः स्वर्गस्थोमुक्तिमायातिनरकस्थोदिवंव्रजेत्
५३ सेतौचपद्मनाभेचगोकर्णेपुरुषोत्तमे उदन्वदंभसिस्नानंसार्वकालिकमीप्सितं ५४ शक्रांगारकसोरीणांवारेषुलवणांभसि संतानकामी
नस्नायात्सेतोरन्यत्रकर्हिचित् ५५ अकृतप्रेतकार्योवागर्भिणीपतिरेववा नस्नायाद्बुदधीविद्वान्सेतोरन्यत्रकर्हिचित् ५६ नकालापेक्षणं-
सेतोर्नित्यस्नानंप्रशस्यते वारतिथ्यृक्षनियमाःसेतोरन्यत्रहिद्विजाः ५७ उद्दिश्यजीवतःस्नायान्नतुस्नायान्मृतान्प्रति कुशैःप्रतिकृतिंकृत्वा-
स्नापयेत्तीर्थवारिभिः ५८ इमंमंत्रंसमुच्चार्यप्रसन्नेंद्रियमानसः कुशोसित्वंपवित्रोसिविष्णुनाविधृतःपुरा ५९ त्वयिस्नातेसचस्नातोयस्येत
द्ग्रंथिबंधनं सर्वत्रसागरःपुण्यःसदापर्वणिपर्वणि ६० सेतौसिंध्वब्धिसंयोगेगंगासागरसंगमे नित्यंस्नानंहिनिर्दिष्टंगोकर्णपुरुषोत्तमे ६१ ना
पर्वणिसरिन्नाथंस्पृशेदन्यत्रकर्हिचित् पितॄणांसर्वदेवानांमुनीनामपिशृण्वतां ६२ प्रतिज्ञामकरोद्रामःसीतालक्ष्मणसंयुतः मयात्वत्रकृते

सेतौस्नानंकुर्वंतियेनराः ६३ मत्प्रसादेनतेसर्वेनयास्यंतिपुनर्भवं नश्यंतिसर्वपापानिमत्सेतोरवलोकनात् ६४ रामनाथस्यमाहात्म्यंमत्सेतो
रपिवैभवं नाहंवर्णयितुंशक्तोवर्षकोटिशतैरपि ६५ इतिरामस्यवचनंश्रुत्वादेवमहर्षयः साधुसाध्विति संतुष्टाः प्रशशंसुश्चतद्वचः ६६ सेतुम
ध्येचतुर्वक्त्रःसर्वदेवसमन्वितः अध्यास्तेतस्यरक्षार्थमीश्वरस्याज्ञयासदा ६७ रक्षार्थंरामसेतौहि सेतुमाधवसंज्ञया महाविष्णुःसमध्यास्ते निब-
द्धोनिगडेनवै ६८ महर्षयश्चपितरोधर्मशास्त्रप्रवर्तकाः देवाश्चसहगंधर्वाः सकिंनरमहोरगाः ६९ विद्याधराश्चारणाश्चयक्षाःकिंपुरुषास्तथा अन्या
निसर्वभूतानिवसंत्यस्मिन्नहर्निशं ७० सोयंदृष्टःश्रुतोवापिस्मृतःस्पृष्टोवगाहितः सर्वस्माद्दुरितात्पातिरामसेतुर्द्विजोत्तमाः ७१ सेतावर्धोद
येस्नानमानंदप्राप्तिकारणं मुक्तिप्रदंमहापुण्यंमहानरकनाशनं ७२ पौषेमासेविष्णुभस्थेदिनेशेभानोर्वारेकिंचिदुद्यद्दिनेशे युक्तामाचेन्नाग
हीनातुपातेविष्णोर्ऋक्षेपुण्यमर्धोदयंस्यात् ७३ तस्मिन्नर्धोदयेसेतौस्नानंसायुज्यकारणं व्यतीपातसहस्त्रेणदर्शमेकंसमंस्मृतं ७४ दर्शा
युतसमंपुण्यंभानुवारोभवेद्यदि श्रवणर्क्षंयदिभवेद्भानुवारेणसंयुतं ७५ पुण्यमेवंतुविज्ञेयमन्योन्यस्यैवयोगतः एकैकमप्यमृतदंस्नानदान
जपार्चनात् ७६ पंचस्वपिचयुक्तेषुकिमुवक्तव्यमत्रहि श्रवणंज्योतिषांश्रेष्ठममाश्रेष्ठातिथिष्वपि ७७ व्यतीपातंतुयोगानांवारंवारेषुवैरवेः
चतुर्णामपियोयोगोमकरस्थेरवौभवेत् ७८ तस्मिन्कालेरामसेतौयदिस्नायात्तुमानवः गर्भंनमातुराप्नोतिकिंतुसायुज्यमाप्नुयात् ७९ अर्धो
दयसमःकालोनभूतोनभविष्यति एवंमहोदयःकालोधर्मकालःप्रकीर्तितः ८० एतेषुपुण्यकालेषुसेतौदानंप्रकीर्तितं आचारश्चतपोवेदोवेदां

तच्छ्रवणंतथा ८१ शिवविष्णवादिपूजापिपुराणार्थप्रवक्तृता यस्मिन्विद्यतेतुविद्यंतेदानपात्रंतदुच्यते ८२ पात्रायतस्मैदानानिसेतौदद्याद्द्विजातये
यदिपात्रंनलभ्येत सेतावाचारसंयुतं ८३ संकल्प्योद्दिश्य सत्पात्रं प्रदद्याद्ग्राममागतः अतोनाधमपात्राय दातव्यंफलकांक्षिभिः ८४ अत्रेति
हासंवक्ष्यामिवसिष्ठोक्तमनुत्तमं दिलीपायमहाराज्ञेदानपात्रविधित्सवे ८५ दिलीपउवाच दानानिकस्मैदेयानिब्रह्मपुत्रपुरोहित एतन्मेत
त्वतोब्रूहित्वच्छिष्यस्यमहामुने ८६ वसिष्ठउ० पात्राणामुत्तमंपात्रंवेदाचारपरायणः तस्मादप्यधिकंपात्रंशूद्रान्नंयस्यनोदरे ८७ वेदाःपुरा-
णमंत्राश्चशिवविष्णवादिपूजनं वर्णाश्रमाद्यनुष्ठानंवर्ततेयस्यसंततं ८८ दरिद्रश्चकुटुंबीचतत्पात्रंश्रेष्ठमुच्यते तस्मिन्पात्रेप्रदत्तंवैधर्मकामार्थ-
मोक्षदं ८९ पुण्यस्थलेविशेषेणदानंसत्पात्रगर्हितं अन्यथादशजन्मानिकृकलासोभविष्यति ९० जन्मत्रयंरासभःस्यान्मंडूकश्चद्विजन्मनि ए-
कजन्मनिचंडालस्ततःशूद्रोभविष्यति ९१ ततश्चक्षत्रियोवैश्यःक्रमाद्विप्रश्चजायते दरिद्रश्चभवेत्तत्रबहुरोगसमन्वितः ९२ एवंबहुविधादो-
षाद्दुष्टपात्रप्रदानतः तस्मात्सर्वप्रयत्नेन सत्पात्रेषुप्रदापयेत् ९३ नलभ्यतेचेत्तत्पात्रंतदासंकल्पपूर्वकं एकंसत्पात्रमुद्दिश्यप्रक्षिपेदुदकंभुवि
९४ उद्दिष्टपात्रस्यमृतौतत्पुत्रायसमर्पयेत् तस्यापिमरणेप्राप्तेमहादेवेसमर्पयेत् ९५ अतोनाधमपात्रायदद्यात्तीर्थेविशेषतः श्रीसूतउवाच
एवमुक्तोवसिष्ठेनदिलीपःसद्द्विजोत्तमाः ९६ तदाप्रभृतिसत्पात्रेप्रायच्छद्दानमुत्तमं अतःपुण्यस्थलेसेतावत्रापिमुनिपुंगवाः ९७ यदिलभ्येत
सत्पात्रंतदादद्याद्धनादिकं नोचेत्संकल्पपूर्वंतुविशिष्टंपात्रमुत्तमं ९८ समुद्दिश्यजलंभूमौप्रक्षिपेत्पात्रसंयुतः स्वग्राममागतःपश्चात्तस्मि

न्यात्रेसमर्पयेत् ९९ पूर्वसंकल्पितंवित्तंधर्मलोपोन्यथाभवेत् नदुःखंपुनराप्नोति किंतुसायुज्यमाप्नुयात् १०० अर्धोदयसमःकालोनभूतो
नभविष्यति कुंभकोणंसेतुमूलंगोकर्णंनैमिषंतथा १ अयोध्यादंडकारण्यंविरूपाक्षंचवेंकटं सालिग्रामंप्रयागंचकांचीद्वारावतीतथा २ मधु-
रापद्मनाभंचकाशीविश्वेश्वरालया नद्यःसर्वाःसमुद्राश्चपर्वतंभास्करंस्मृतं ३ मुंडनंचोपवासश्चक्षेत्रेष्वेषुप्रकीर्तितं लोभान्मोहादकृत्वायः
स्वगृहंयातिमानवः ४ सहैवयांतितद्गेहेपातकानिचतेनवै चतुर्विंशतितीर्थानिपर्वतेगंधमादने ५ तत्रलक्ष्मणंतीर्थेतुवपनंमुनिभिःस्मृतं
तीरेलक्ष्मणतीर्थस्यलोमवर्ज्यंशिवाज्ञया ६ शिरोमात्रस्यवपनंकृत्वादत्वाचदक्षिणां स्नात्वालक्ष्मणतीर्थेचदृष्ट्वालक्ष्मणशंकरं ७ सर्व-
पापविनिर्मुक्तःशंकरंयातिमानवः अर्धोदयेसदास्नानंसेतावेवंसमाचरेत् ८ नास्तिसेतुसमंतीर्थंनास्तिसेतुसमंतपः नास्तिसेतुसमंपु-
ण्यंनास्तिसेतुसमागतिः ९ उपरागसहस्रेणसममर्धोदयंस्मृतं अर्धोदयसमःकालोनास्तिसंसारमोचकः १० तस्मिन्नर्धोदयेरामसेतो-
स्नानंतुयद्भवेत् नतत्तुल्यंभवेत्पुण्यंसर्वशास्त्रेषुसर्वदा ११ षष्टिवर्षसहस्राणिभागीरथ्यवगाहनात् यत्पुण्यमृषिनिर्दिष्टंतत्पुण्यंमुनिपुंगवाः १२
एकवारंरामसेतौस्नायात्सिध्यतिनिश्चितं अर्द्धोदयेविशेषणतथैवचमहोदये १३ मकरस्थेरवौमाघेप्रयागेपापमोचने माघस्नानसहस्रेण
यत्पुण्यंलभतेनरः १४ तस्मिन्नर्धोदयेविप्रा रामसेतौनिमज्जनात् एकवारेणतत्पुण्यंलभतेनात्रसंशयः १५ त्रैलोक्यस्थेषुतीर्थेषुस्नातानां
यत्फलंभवेत् सकृदर्द्धोदयेसेतौस्नात्वातत्पुण्यभाक्भवेत् १६ ब्रह्मज्ञानविहीनानांकृतघ्नानांदुरात्मनां पापिनामितरेषांचमहापातकिनां

तथा १७ सेतावर्द्धोदयेस्नानाद्धिशुद्धिरितिनिश्चिता स्थलांतरेकृतघ्नानांनिष्कृतिर्नास्तिकर्हिचित् १८ सेतावर्द्धोदयेस्नानात्तेषामपिहिनिष्कृतिः
सेतावर्द्धोदयेस्नानंयेनकुर्वंतिमोहतः १९ संसारेषुनिमज्जंतितेयथांधाःपतंत्यधः सेतावर्धोदयेस्नात्वाभित्वाभास्करमंडलं २० ब्रह्मलोकं
प्रयास्यंतिनात्रकार्याविचारणा अर्द्धोदयेतुसंप्राप्तेस्नात्वासेतौविमुक्तिदे २१ स्नात्वासम्यग्जगन्नाथंराघवंसीतयासह रामेश्वरंमहादेवं
सुग्रीवादिमुखान्कपीन् २२ ध्यात्वादेवानृषींश्चापितथापितृगणानपि तर्पयेदपितान्सर्वान्स्वदारिद्र्यविमुक्तये २३ अर्द्धोदयाख्यसमलं
जगन्नाथंसमर्चयेत् सेतावर्द्धोदयेकालेतेनप्रीणातिकेशवः २४ दिवाकरनमस्तेस्तुतेजोराशेजगत्पते अत्रिगोत्रसमुत्पन्नलक्ष्मीदेव्याःसहोदर
२५ अर्घ्यंगृहाणभगवन्सुधाकुंभनमोस्तुते व्यतीपातमहायोगिन्महापातकनाशन २६ सहस्रबाहोसर्वात्मन्गृहाणार्घ्यंनमोस्तुते तिथि
नक्षत्रवाराणामधीशपरमेश्वर २७ मासरूपगृहाणार्घ्यंकालरूपनमोस्तुते इतिदत्वापृथङ्मंत्रैरर्घ्यमर्द्धोदयेनरः २८ उपायनानिविप्रेभ्यो
दद्याद्वित्तानुसारतः चतुर्दशद्वादशाष्टौसप्तषट्पंचवाद्विजान् २९ यथाशक्त्यन्नपानाद्यैःपृथङ्मंत्रैःसमर्चयेत् कांस्यपात्रंसमादाय
नूतनंदारवंतुवा ३० विप्राणांपुरतःस्थाप्यपायसापरिपूरितं सफलंसगुडंसाज्यंसतांबूलंसदक्षिणं ३१ दद्याद्यज्ञोपवीतंचगांसवत्सांपयस्विनीं
अलंकृतेभ्योविप्रेभ्योयथाशक्तिवदेदिदं ३२ श्रवणर्क्षेजगन्नाथजन्मर्क्षेतवकेशव यन्मयादत्तमर्थिभ्यस्तदक्षयमिहास्तुते ३३
नक्षत्राणामधिपतेदेवानाममृतप्रद त्राहिमांरोहिणीकांतकलाशेषनमोस्तुते ३४ दीननाथजगन्नाथकालनाथकृपाकर त्वत्पादपद्मयुग-

लभक्तिरस्त्वचलामम ३५ व्यतीपातनमस्तेस्तुसोमसूर्यसुतप्रभो यद्दानादिकृतंकिंचित्तदक्षयमिहास्तुते ३६ अर्थिनांकल्पवृक्षोसिवासुदे-
वजनार्दन मासर्त्वयनकालेशपापंशमयमेहरे ३७ इत्यर्चयित्वाविप्रेंद्रास्ततःश्राद्धंसमाचरेत् हिरण्यश्राद्धमामंवापाकश्राद्धमथापिवा ३८
पार्वणंचततःकुर्याद्वित्तशाठ्यंनकारयेत् आचार्यंपूजयेत्पश्चाद्वस्त्रभूषणकुंडलैः ३९ प्रतिमामर्पयेत्तस्मैगांचछत्रमुपानहं एवमर्द्धोदयेसेतौव्रतंकुर्या
द्विजोत्तमाः ४० तेनैवकृतकृत्यःस्यात्कर्तव्यंनास्तिकिंचन स्थलांतरेप्येवमेतद्व्रतमर्धोदयेचरेत् ४१ सेतुःसमुद्रेरामेणनिर्मितोगंधमादने सेतुःसेतुरि
तिप्राज्ञास्तस्यनाम्नःप्रकीर्तनात् ४२ स्नानकालेमनुष्याणांपातकानांतुकोटयः तत्क्षणादेवनश्यंतियास्यंत्यप्यच्युतंपदं ४३ निमिषंनिमिषार्द्धंवासेतौ
तिष्ठतियोनरः तद्दृष्टिगोचरंगंतुंनशक्तायमकिंकराः ४४ रामसेतुंधनुष्कोटिंरामंसीतांचलक्ष्मणं रामनाथंहनूमंतंसुग्रीवादिमुखान्कपीन् ४५ वि
भीषणंनारदंचविश्वामित्रंघटोद्भवं वसिष्ठंवामदेवंचजाबालिमथकाश्यपं ४६ रामभक्तस्तथाचान्यश्चिंतयन्मनसातदा सर्वदुःखाद्विमुच्येतप्रयाति-
परमंपदं ४७ सत्यक्षेत्रेहरिक्षेत्रेकृष्णक्षेत्रेचनैमिषे सालग्रामेबदर्यांचहस्तिशैलेवृषाचले ४८ शेषाद्रौचित्रकूटेचलक्ष्मीक्षेत्रेकुरंगके कांचिकेकुंभ
कोणेचमोहिनीपुरएवच ४९ ऐंद्रेश्वेताचलेपुण्येपद्मनाभेमहास्थले फुल्लाख्येघटिकाद्रौचसारक्षेत्रेहरिस्थले ५० श्रीनिवासेमहाक्षेत्रेभक्तनाथमहा-
स्थले अलिंदाख्येमहाक्षेत्रेशक्रक्षेत्रेचवारुणे ५१ मधुरायांहरिक्षेत्रेश्रीगोष्ठ्यांपुरुषोत्तमे श्रीरंगेपुंडरीकाक्षेतथान्यत्रहरिस्थले ५२ स्नानेनयानि
पापानिनश्यंतिद्विजोत्तमाः तानिसर्वाणिनश्यंतिसेतुस्नानेननिश्चितं ५३ रघुनाथकृतेसेतौमहामुनिनिषेविते नस्नांतियेनरास्तेषांनसंसारनिवृ-

र्तनं ५४ येवानमःशिवायेतिमंत्रंपंचाक्षरंशुभं नवदंतिनशृण्वंतिनस्मरंतिमुनीश्वराः ५५ नमोनारायणायेतिप्रणवेनसमन्वितं मंत्रमष्टाक्षरंवापिन
जपंतिस्मरंतिवा ५६ एवंश्रीरामचंद्रस्यषडक्षरमनुंतथा नजपंतिनशृण्वंतिनस्मरंतिचसत्तमाः ५७ तेषांपापानिनश्यंतिरामसेतौनिमज्जनात् उपोष
णंनकुर्वंतियेवाहरिदिनेशुभे ५८ नधारयंतियेभस्मत्रिपुंड्रोद्धूलनादिना जाबालोपनिषन्मंत्रैस्सप्तभिर्मस्तकादिके ५९ शिवंवाकेशवंवापितथा
न्यानपिवैसुरान् नपूजयंतिवेदोक्तमार्गेणाद्विजपुंगवाः ६० तेषांपापानिनश्यंतिरामसेतौनिमज्जनात् शिवविष्ण्वादिदेवेभ्योधूपदीपंचचंदनं ६१
पुष्पाणिनप्रयच्छंतिभक्तिपूर्वंद्विजोत्तमाः शिवविष्ण्वादिदेवानांश्रीरुद्रैश्चमकैस्तथा ६२ श्रीमत्पुरुषसूक्तेनपावमान्यादिसूक्तकैः त्रिमधुत्रि
सुपर्णैश्चपंचशांत्यादिनातथा ६३ नाभिषेकंप्रकुर्वंतियेनराःपापचेतसः तेषांपापानिनश्यंतिधनुष्कोटौनिमज्जनात् ६४ शिवविष्ण्वादि
देवानांनमस्कारप्रदक्षिणे नप्रकुर्वंतिभक्त्यायेपापोपहतबुद्धयः ६५ धनुर्मासेप्युषःकालेनपूजांचप्रकुर्वते शिवविष्ण्वादिदेवानांमहानैवेद्यपू-
र्वकं ६६ तेषांपापानिनश्यंतिरामसेतौनिमज्जनात् कीर्तयंतिनयेविष्णोर्नामानितुहरस्यवा ६७ शालिग्रामशिलाचक्रंशिवनाभंचयेनराः नपू-
जयंतिमोहेनद्वारकाचक्रमेववा ६८ गंगामृदंचतुलसीमृत्तिकांगोपिचंदनं नधारयंतियेमूढाललाटेचोरसिद्विजाः ६९ दोर्द्वंद्वेचगलेसम्यक्सर्व
पापौघशांतये रुद्राक्षंतुलसीकाष्ठंयोनधारयतेनरः ७० तस्यपापानिनश्यंतिधनुष्कोटौनिमज्जनात् ब्राह्मेमुहूर्तेसंप्राप्तेनिद्रांत्यक्त्वाप्रसन्नधीः ७१
हरिशंकरनामानितत्स्तोत्राण्यथवाद्विजाः योनचिंतयतेनित्यंविशिष्टंमंत्रमेववा ७२ तस्यपापानिनश्यंतिधनुष्कोटौनिमज्जनात् प्रातर्जला

शयंगत्वास्नात्वाऽचमम्य विशुद्धधीः ७३ प्रसन्नात्मामुनिश्रेष्ठाः संध्योपासनपूर्वकं नोपास्तेचनरोयस्तुगायत्रींवेदमातरं ७४ नोपासनंवाकुर्वं
न्तिसायंप्रातरतंद्रिताः माध्यान्हिकंनकुर्वंतियेवापापहताशयाः ७५ ब्रह्मयज्ञवैश्वदेवंमध्यान्हेतिथिपूजनं नाचरंतिचसायंयेपूजामतिथिसंम
तां ७६ तेषांपापानिनश्यंति धनुष्कोटौनिमज्जनात् भिक्षांयतीनांमध्यान्हेनप्रयच्छंतियेनराः ७७ येप्यधीतात्त्रयींविप्रा विस्मरंतिकुबुद्धयः
नाधीयतेत्रयींवापिवेदांगानितथापुनः ७८ प्रत्याब्दिकंमातृपित्रोःश्राद्धंयेनाचरंतिवै श्राद्धंमहालयेनित्यमष्टकाश्राद्धमेववा ७९ अन्यंनै
मित्तिकंश्राद्धंयेनकुर्वंतिलोभतः येचैत्रेतुपौर्णमास्यांचित्रगुप्तस्यतुष्टये ८० पानकंकदलीपक्कंपायसान्नंसशर्करं सगुडंसाम्रफलकंपन-
सादिफलैर्युतं ८१ तांबूलंपादुकेछत्रंवस्त्रपुष्पाणिचंदनं विप्रेभ्योनप्रयच्छंतिलोभोपहतबुद्धयः ८२ तेषांपापानिनश्यंतिधनुष्कोटौनिमज्ज
नात् दुर्वृत्तोवासद्वृत्तोवायोधनुष्कोटिसेवकः ८३ तस्यसंसारविच्छित्तिःपुनर्जन्मविनाभवेत् संसारसागरंतर्तुयइच्छेन्मुनिपुंगवाः ८४ रा
मचंद्रधनुष्कोटिंसगच्छेदविलंबितं सत्यंवच्मिहितंवच्मिसारंवच्मिहितंपुनः ८५ रामचंद्रधनुष्कोटिंगच्छध्वंमुक्तिसिद्धये रामचंद्रधनुष्को
टौमुक्त्वास्नानंविमुक्तये ८६ नास्त्युपायांतरंविप्रा भूयोभूयोवदाम्यहं रामचंद्रधनुष्कोटौस्नानंकुर्वंतियेनराः ८७ तेषामयत्नतःसिध्येत्संसार
भयनाशनं सत्यंज्ञानमनंतंयत्पूर्णंब्रह्मसनातनं ८८ तत्प्राप्तिःस्याद्धनुष्कोटौमज्जनान्नात्रसंशयः श्रीसूतउवाच एवंवःकथितंविप्राः सेतुमा-
हात्म्यमुत्तमं ८९ महादुःखप्रशमनंमहारोगनिबर्हणं दुःस्वप्ननाशनंपुण्यमपमृत्युनिवारणं ९० महाशांतिकरंपुंसांपठतांशृण्वतामपि स्वर्गा

पवर्गदंपुण्यंसर्वतीर्थफलप्रदं ९१ कीर्तयेद्यइदंपुण्यंशृणुयाद्वासमाहितः सोग्निष्टोमादियज्ञानांफलमाप्नोतिपुष्कलं ९२ चतुर्णांसांगवेदानांशतावृ-
त्यातुयत्फलं तत्फलंसमवाप्नोतिह्येतन्माहात्म्यकीर्तनात् ९३ अन्येकाध्यायपठनाच्छ्रवणाद्वामुनीश्वराः अश्वमेधस्ययज्ञस्यप्राप्नोत्यविकलं
फलं ९४ अध्यायद्वयपाठेनश्रवणेनतथैवच गोमेधाख्यस्ययज्ञस्यफलमाप्नोत्यनुत्तमं ९५ दशाध्यायान्पठेद्यस्तुशृणुयाद्वासभक्तिकं स्वर्ग
लोकमवाप्नोतिशक्रेणसहमोदते ९६ विंशदध्यायपठनाच्छ्रवणाच्चमुनीश्वराः ब्रह्मलोकमवाप्नोतिब्रह्मणासहमोदते ९७ त्रिंशदध्यायपठना
च्छ्रवणाच्चमुनीश्वराः विष्णुलोकमवाप्नोतिविष्णुनासहमोदते ९८ चत्वारिंशतमाध्यायान्पठेद्वाशृणुयादपि रुद्रलोकमवाप्नोतिरुद्रेणसहमोदते
९९ यःपंचाशतमध्यायान्पठतेशृण्वतेपिवा ससांबहरमाप्नोतिशिवंचंद्रार्धशेखरं २०० यःपठेच्छृणुयाच्चेदंकृत्स्नंमाहात्म्यमुत्तमं ससां
बशिवसालोक्यमाप्नोत्येवनसंशयः १ यःपठेच्छृणुयाच्चेदंद्विवारंमुनिसत्तमाः सयातिशिवसामीप्यंविमानवरसंस्थितः २ यस्त्रिवारंपठे
देतच्छृणुयाद्वासमाहितः शिवसारूप्यमाप्नोतिशिवस्यप्रीतिमावहन् ३ चतुर्वारंपठेद्यस्तुशृणुयाद्वेदमुत्तमं ससायुज्यमवाप्नोतिशिवस्यगि-
रिजापतेः ४ दिनेदिनेपठेन्मर्त्यःश्लोकंश्लोकार्धमेववा पादंवापादमात्रंवा अक्षरंवर्णमेववा ५ तत्तद्दिनकृतंपापंतत्क्षणादेवनश्यति कृत्स्ने
स्मिन्सेतुमाहात्म्येपठितेपिश्रुतेपिवा ६ श्लोकेष्वत्रैववर्तंतेवर्णायावंतएवहि तावंत्योब्रह्महत्याश्चतावन्मद्यनिषेवणं ७ तावत्सुवर्णस्तेयंच
तावान्गुर्वंगनागमः तावत्संसर्गदोषाश्चनश्यंत्येवहितत्क्षणात् ८ यावंतोस्मिन्महापुण्येवर्तंतेवर्णराशयः तावत्कृत्वश्चतुर्विंशत्तीर्थेषु

स्नानजंफलं ९ तथान्येष्वपितीर्थेषुसेतुमध्यगतेषुवै तत्फलंसमवाप्नोतिपाठेनश्रवणेनवा २१० येनेदंलिखितंभक्त्यासेतुमाहात्म्यमुत्तमं
विनष्टाज्ञानसंतानःशिवसायुज्यमाप्नुयात् ११ यस्येदंवर्ततेगेहेमाहात्म्यंलिखितंशुभं भूतवेतालकादिभ्योभीतिस्तत्रनविद्यते १२
व्याधिपीडानतत्रास्तिनास्तिचोरभयंतथा शन्यंगारकमुख्यानांग्रहाणांनास्तिपीडनं १३ यद्गृहेवर्ततेपुण्यमिदमाहात्म्यमुत्तमं रामसे
तुंविजानीततद्गृहंमुनिपुंगवाः १४ चतुर्विंशतितीर्थानितत्रैवनिवसंतिहि तत्रैववर्ततेपुण्योगंधमादनपर्वतः १५ ब्रह्माविष्णुमहेशाश्च
वर्ततेतत्रसादरं किंपुनर्बहुनोक्तेनवसत्यत्रजगत्त्रयं १६ श्रावयेच्छ्राद्धकालेयोह्येकमध्यायमत्रवै नश्येच्छ्राद्धस्यवैकल्यंपितरोप्यति
हर्षिताः १७ यःसर्वकालेसंप्राप्तेब्राह्मणान्श्रावयेदिदं अध्यायमेकंश्लोकंवागावोस्यनिरुपद्रवाः १८ बहुक्षीराःसवत्साश्चमहिष्यो
स्यभवंतिहि पठनीयमिदंपुण्यंमठेदेवालयेपिवा १९ नदीतटाकतीरेषुपुण्येवारण्यभूतले श्रोत्रियाणांगृहेवापिनैवान्यत्रतुकर्हिचित्
२० विषुवायनकालेषुपुण्येचहरिवासरे अष्टम्यांचचतुर्दश्यांपठनीयंविशेषतः २१ इदंहिपाठ्यंश्रावण्यांमासिभाद्रपदेतथा धनुर्मासे
चपाठ्यंस्यात्पाठ्यंचैवोत्तरायणे २२ नियतेनैवमाहात्म्यंपठनीयमिदंद्विजाः श्रोतारोनियमैर्युक्ताःशृणुयुश्चेदमुत्तमं २३ कीर्त्यंतेपुण्यती
र्थानिमाहात्म्येस्मिन्बहूनिवै कीर्त्यंतेपुण्यशीलाश्चतथाराजर्षिसत्तमाः २४ ऋषयश्चमहाभागाकीर्त्यंतेस्मिन्ननुत्तमे धर्माधर्मौचकीर्त्येते
पुण्येस्मिन्द्विजपुंगवाः २५ ब्रह्माविष्णुश्चरुद्रश्चकीर्त्यंतेत्रत्रिमूर्तयः इदंपवित्रंपापघ्नंपुमर्थैरुपबृंहितं २६ संमतंस्मृतिकर्तॄणांद्वैपायनमुनि

प्रियं श्रोतव्यंपठितव्यंच आत्मनःश्रेयइच्छता २७ श्रावकायचदातव्यंयत्किंचित्कांचनादिकं स्वस्वशक्त्यनुरोधेनवित्तशाठ्यंनकारयेत् २८
वस्त्रंहिरण्यंधान्यंवाभूमिंगांचयथाबलं दत्वासंभावनीयोयंश्रावकःश्रोतृभिर्जनैः २९ पूजितेश्रावकेतस्मिन्पूजिताःस्युस्त्रिमूर्तयः जगत्त्रयंपूजि
तंस्यात्पूजितास्त्रिमूर्तिषु ३० अवतीर्णोमहींसाक्षाद्रामोदाशरथिर्हरिः ससीतालक्ष्मणोनित्यंश्रोतृभ्यःश्रावकायच ३१ दत्वेहलोकेभोगांश्चमुक्तिं
चांतेप्रयच्छति द्वैपायनमुखांभोजान्निसृतंशुभदंशुभं ३२ इदंवैसेतुमाहात्म्यंधर्मराजोयुधिष्ठिरः भीमसेनादिभिःसर्वैरनुजैरपिसंवृतः ३३ निहताचा
रसंयुक्तःससैन्यश्चदिनेदिने शृणोतिपठतोधौम्यमहर्षेःस्वपुरोधसः ३४ श्रीसूतउवाच भोभोतपोधनाःसर्वेनैमिषारण्यवासिनः म-
त्सकाशादिदंगुह्यंमाहात्म्यंश्रुतिसंमितं ३५ श्रुतंभवद्भिर्नियतैर्नित्यंपठतसादरं पाठयध्वंस्वशिष्येभ्योनियतेभ्योनिरंतरं ३६ इत्युक्त्वातान्मुनी
न्सूतोरोमांचितकलेवरः गुरुंहृदास्मरन्व्यासंननर्ताश्रूणिवर्तयन् ३७ अत्रांतरेमहाविद्वान्पाराशर्योमहामुनिः आशुप्रादुरभूत्तत्रशिष्यानुग्रह
कांक्षया ३८ तमागतंविलोक्याथमुनिंसत्यवतीसुतं सूतःसर्वैश्चसहितोनैमिषारण्यवासिभिः ३९ व्यासस्यचरणांभोजेदंडवत्प्रणिपत्यतु
जलमानंदजंतत्रनेत्राभ्यांपर्यवर्तयत् ४० प्रणतंप्रियशिष्यंतंदोर्भ्यामुत्थाप्यवैमुनिः आशीर्भिरभिनंद्यैनमालिंग्यचमुहुर्मुहुः ४१ नैमिषा
रण्यमुनिभिरानीतेपरमासने द्वैपायनोमहातेजानिषसादतपोधनः ४२ मुनिष्वप्युपविष्टेषुसूतेपिचनिजाज्ञया शौनकादीन्मुनीन्सर्वान्प्रश
स्तैःपौत्रोभ्यभाषत ४३ मयाज्ञातमिदंसर्वंनैमिषारण्यवासिनः ममशिष्येणसूतेनसेतुमाहात्म्यमुत्तमम् कथितंभवतामद्यमहापातकना-

शनं ५४ श्रुतीनांचस्मृतीनांचपुराणानांतथैवच शास्त्राणांचेतिहासानामन्येषामपिकृत्स्नशः ५५ एषपर्यवसानोर्थमाहात्म्यंयत्विदंमहत् सर्वेष्वपिपुराणेषुइदंबहुमतंमम ५६ शृणोतिधर्मजोधौम्यादिदंनित्यंममाज्ञया अतोभवंतोऽपिसदासेतुमाहात्म्यमुत्तमम् ५७ पठंतुशृण्वंतुतथाशिष्याणांपाठयंतुच तच्छ्रुत्वावचनंतस्यतेप्राहुर्बाढमित्यपि ५८ ततोव्यासोऽपिसूतेनशिष्येणच समन्वितः अनुज्ञाप्यमुनीन्सर्वान्कैलासंपर्वतंययौ ५९ ऋषयोनैमिषारण्यनिलयास्तुष्टिमागता प्रत्यहंसेतुमाहात्म्यंशृण्वंतिच पठंतिच २५० इतिश्रीस्कंदपुराणेसेतुमाहात्म्येद्विपंचाशत्तमोऽध्यायः ५२ श्रीरामेश्वरार्पणमस्तु श्रीरस्तु

इदंसेतुमाहात्म्यं संवत् १९३२ शके १७९८ माधवमासि शुक्लपक्षे प्रतिपदि भौमे वैश्यकुलोत्पन्न देवळेकरोपनामक बापु हर शेट संज्ञकस्य शिलायंत्रे तत्पुत्राभ्यां रघुनाथ, बाबाजी संज्ञकाभ्यां शास्त्रिभ्यः शोधयित्वा मोहमयीं मुद्रितमासीत् तन्मध्ये पुस्तकशतं १०० वैश्यकुलोत्पन्न पोद्दार इति संज्ञकाय बिसाउकानामक ग्रामवासिने मणीरामजीपुत्राय अनंताभिख्याय विक्रीतमस्ति शुभंभवतु

श्रीरामेश्वरार्पणमस्तु छ छ छ छ

9

इति श्रीस्कंदपुराणांतर्गतं श्रीसेतुमाहात्म्यं समाप्तम्.